ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ., կամ 3 անգլ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Mercredi 3 Novembre 1948 Չորեքշաբթի 3 ՆՈՅԵՄ.

Ի. ՏԱՐԻ — 20e Année N° 5684–Նոր շրջան թիւ 1095

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ 6 Ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՃԱՐՃԱՏՈՒՄՆԵՐ

Միացեալ Ազգերու Գ. ընդհ. ժողովը կը շարունակէ բանաձեւեր մշակել, եթէ ոչ լուծելու, գոնէ յետաձգելու համար ամէնէն հրատապ խնդիրները։

Սեպտ. 21ին էր որ տեղի ունեցաւ նստաշրջանին բացումը։ Ուրեմն մինչեւ Հոկտ. 31 տեւած կ'ըլլար 41 օր։ Տակաւին պիտի շարունակուի մինչեւ Դեկտ. 10—20, ինչ որ կը նշանակէ 40 օր եւս։ Աւելի կամ պակաս։

Արդ, ի՞նչ գործնական արդիւնքի յանգեցան Ազգաժողովին աշխատանքները, առաջին քառասնօրեակին։

Կազմակերպութեան ամէնէն կարեւոր մարմինը, Քաղաքական Յանձնաժողովը, բազմաթիւ նիստեր յատկացուց, լուծելու համար հիւլէական ռումբի խնդիրը։ Բայց, ինչպէս միւս բոլոր հիմնական հարցերուն մէջ, այստեղ ալ դէմ դիմաց ելան արեւմուտքն ու արեւելքը։ Ե՞լքը.— Յատուկ յանձնախումբը պիտի շարունակէ իր աշխատանքները, Նիւ Եորքի մէջ։ Ուրիշ խօսքով՝ յետաձգում։

Սպառազինութեանց եւ բանակներու կրճատման խնդիրն ալ տարբեր ելք չի կրնար ունենալ, քանի որ երկու կողմերը ամուր կառչած են իրենց տեսակէտներուն։

Միւս կողմէ, ո՞րու համար գաղտնիք է թէ արեւմտեան եւ արեւելեան ճակատները կը շարունակեն զինարշաւը։ Նոյնիսկ արտակարգ միջոցներ ձեռք կ'առնեն, ի նախատեսութիւն նոր փոթորիկներու։

Քաղաքական աշխարհը անհամբեր կը սպասէր Մ. Նահանգներու նախագահական ընտրութեան, գիտնալով հանդերձ որ տարբերութիւն չկայ երկու հակամարտ հոսանքներուն, հանրապետական եւ ռամկավար [illegible] արտաքին քաղաքականութեան տեսակէտով։ (Ինչպէս Անգլիոյ մէջ)։

Բոլոր երեւոյթները կը վկայեն թէ նոր ընտրութիւնը աւելի զարկ պիտի տայ Ամերիկայի համաշխարհային քաղաքականութեան, փոխանակ չափաւորելու զայն։ Մանաւանդ հիմա որ Մանչուրիան ալ կարմրեցաւ եւ լրջօրէն վտանգուած է բուն Չինաստանը։ Թերեւս ամբողջ Ասիան։

Դեռ երկու օր առաջ էր որ, Նախագահ Թրումըն կը շեշտէր, վերջին հանդիսաւոր կոչը ուղղելով ժողովուրդին.

— «Բոլոր սրտովս եւ հոգիովս կը հաւատամ թէ Ամենակարողն Աստուած Ամերիկայի Մ. Նահանգները սահմանած է դէպի խաղաղութիւն առաջնորդելու մարդկութիւնը։ Մենք այդ դիրքն ունէինք երեսուն տարի առաջ, բայց չկատարեցինք մեր պարտաւորութիւնը եւ հետեւանքը եղաւ երկրորդ աշխարհամարտը»։

Ստանձնելով այս առաքելութիւնը, Մ. Նահանգները հարկադրուած են հետզհետէ աւելի խրիլ Եւրոպայի եւ Ասիոյ քաոսին մէջ։

Եթէ վերջնապէս քայքայուի չինական ճակատը, տեղի տալով կարմիր յորձանքին առջեւ, դժուար է նախատեսել թէ ո՛ւր կրնայ յանգիլ այս ընդհանուր ալեկոծութիւնը։

Իրական ճարճատումներ է որ տեղի կ'ունենան, լուրջ մտահոգութեան մատնելով խաղաղութեան եւ ազատութեան բարեկամները։

Այս պայմաններուն մէջ, միամտութիւն պիտի ըլլար աւելի գործնական, գոնէ յուսատու արդիւնքներ սպասել Ազգաժողովէն, երկրորդ քառասնօրեակի ընթացքին։

Ո՛րքան փշոտ, պայթուցիկ խնդիրներ՝ օրակարգին վրայ,— Պերլին։ Պալքանեան խնդիր (Յունաստան եւ դրացիներ)։ Պաղեստին։ Քորէա, Մանչուրիա, Չինաստան եւն.։

Մէկ խօսքով՝ փորձութեան շրջան մը Ապահովութեան խորհուրդին եւ Քաղաքական Յանձնաժողովին համար, առանց հաշուելու միւս յանձնախումբերը որոնց աշխատանքը ուղղակի կապ չունի խաղաղութեան դատին հետ։

Տասն անգամ քառասուն օրեր բաւական պիտի չըլլային, փակելու համար այն չարաշուք ճեղքերը որոնք հետզհետէ կը յանդին ղղրդագին ճարճատումներու։

Դարանակալ թշնամի մը չարունակ փոսեր, խոր վիրապներ կը բանայ ե՛ւ ազատութեան ե՛ւ խաղաղութեան ճամբաներուն վրայ։

Արշալո՞յս թէ վերջալոյս.. . Շ.

Մեր մեծ մեռելներու յիշատակին

Լատինական Մեռելոցի առթիւ (Տօն Ամենայն Սրբոց), կիրակի եւ երկուշաբթի անհամար բազմութիւն մը լեցուած էր բոլոր գերեզմանատուններ։ Այս առթիւ անգամ մը եւս ոգեկոչուեցան 2 պատերազմներու զոհերը, դիմադրական ճակատի հերոսները, եւ բազմաթիւ մեծ դէմքեր։

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Փարիզի Շրջ. վարչութիւնն ալ այցելութիւն մը կազմակերպած էր Père Lachaise, Անդրանիկի, Խատիսեանի եւ Ահարոնեանի դամբարաններուն, երկուշաբթի օր։ (Շատեր չփոթելով գերեզմանատուն գացած էին կիրակի)։

Ներկար էին բազմաթիւ ընկերներ եւ բարեկամներ։ Երեք դամբարաններուն առջեւ յարգանքի խօսքեր արտասանեց ընկեր Գ. Բալայեան, պանծացնելով հանգուցեալ մեծ դէմքերուն անձնուէր եւ յարատեւ գործունէութիւնը, առաջնորդութեամբ Հ. Յ. Դաշնակցութեան, յանուն հայ ժողովուրդի փրկութեան։ Անդրանիկը կռուեցաւ իբրեւ քաջ զինուոր, Ա. Խատիսեան՝ իբրեւ պետական մարդ, իսկ Ա. Ահարոնեան՝ իբրեւ տաղանդաւոր արտայայտիչը հայկական ըմբոստութեան, եւ ի վերջոյ ստորագրեց Սեւրի դաշնագիրը։ Ապա թելադրեց Նոր Սերունդին հաւատարմօրէն ծառայել ժողովուրդին, ներշնչուելով մեր մեծ մեռեալներու օրինակէն։

Ներկաները գերեզմանատունէն բաժնուեցան խոր տպաւորութեամբ։

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ ՆԱԽԱԳԱՀԻՆ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆԸ

Երէկ, երեքշաբթի, 2 Նոյեմբեր, տեղի ունեցաւ Մ. Նահանգներու նախագահական ընտրութիւնը, մասնակցութեամբ 51 միլիոն քուէարկուներու, [illegible] ներու 53.7 %ը։ Միեւնոյն ատեն ընտրուեցան փոխ նախագահը եւ 48 նահանգներէ 32ին կառավարիչները։

Վերջնական արդիւնքը պիտի ճշդուի այսօր, չորեքշաբթի, բայց ապահով կը նկատուէր հանրապետական թեկնածուին՝ Տիուիի ընտրութիւնը։ Տասը թեկնածուներ կային, բայց գլխաւորները երեք էին,— Թրումըն, Տիուի եւ Ուոլըս։ Ընտրութիւնը շահելու համար պէտք էր ստանալ 531 քուէներուն 266ը։ Ընտրուած նախագահը պաշտօնի կը ձեռնարկէ յառաջիկայ յունուար 20ին։

ԹՈՒՐՔԻԱ ԶԻՆՈՒԱԾ ՊԻՏԻ ՄՆԱՅ

Թուրքիոյ հանրապետութեան 25ամեակը տօնուեցաւ Հոկտեմբեր 29ին, զինուորական ուժի ցուցադրութեամբ մը որ տեսնուած չէր երկրին պատմութեան մէջ։ Մասնաւորապէս աչքի կը զարնէին արդիական եւ մեքենազէն զօրամասերը։ Տասը հազար զինուորներ թափոր մը կազմեցին ռազմական կարգուսարքով, նախագահին, նախարարներուն եւ օտար դեսպաններուն առջեւ։ Ամերիկայի ճարած զէնքերէն կ'երեւային մեծ ու փոքր հրասայլեր, մեքենաշարժ թնդանօթներ, օդարշաւի եւ հրասայլերու դէմ գործածելի թնդանօթներ եւն։ Երկու հարիւր յիսուն օդանաւեր թռիչք մը կատարեցին Անգարայի վրայ։

★ Իսմէթ Ինէօնիւ ճառ մը խօսելով Ազգ. Ժողովի նստաշրջանին բացման առթիւ, յայտարարեց թէ աշխարհի դէպքերը կը հարկադրեն Թուրքիան մնալ միշտ զինուած։ Բանակը կազմ եւ պատրաստ վիճակի մէջ է, անոր պէտքերը նկատի առնուած են ելմտացոյցին մէջ, ամերիկեան օժանդակութիւնը աւելի կը զօրացնէ թրքական ուժերը եւայլն։

Ազգ. Ժողովին նախագահ ընտրուեցաւ նախկին վարչապետ մը, Շիւքրի Սարաճօղլու, որ վարիչն է կառավարական կուսակցութեան ծայրագոյն աջ թեւին։ Այս ընտրութիւնը վտանգ մը կը համարուի Հասան Սաքայի դահլիճին համար։ Կը վախցուի որ աջ թեւը հետզհետէ զօրանալով տապալէ չափաւորները եւ ազատականները որոնք իշխանութեան գլուխ են Րէճէպ Փէքէրի դահլիճին հրաժարումէն ի վեր (1947 Սեպտ.)։

★ Անգարայի պահեստի սպաներու վարժարանէն շրջանաւարտ եղած են 78 հայ երիտասարդներ, լաւագոյն նիշերով։ Առաջին անգամ 1946ին էր որ պահեստի սպաներու վարժարանին դուռները բացուեցան հայ երիտասարդներու առջեւ։ Ընդամէնը ինը հոգի էին առաջին շրջանաւարտները։

[illegible]

ԵԹԷ ԱՊՍՏԱՄԲՈՒԹԻՒՆ ԾԱԳԻ

Le Monde անգամ մը եւս կը բացատրէ թէ կառավարութիւնը դեռ 1947 Դեկտ. 15ին հրահանգ մը պատրաստած է որուն համաձայն պիտի գործեն շրջանային հրամանատարները, բարեկարգութիւնը վերահաստատելու համար, եթէ ապստամբութիւն ծագի (insurrection)։ «Բարեկարգութեան պահպանումին առաջին նպատակը պիտի ըլլայ կանխել խռովութիւնները, որպէսզի չտիրապետեն զայն. հետեւաբար ամէն բանէ առաջ անհրաժեշտ է կացութեան հետեւիլ եւ կանխարգել միջոցներ ձեռք առնել»։

Հրահանգը ուրիշ թելադրութիւններէ վերջ, կը յիշեցնէ թէ խռովութեանց կամ վտանգի պահուն քաղաքային իշխանութիւնը պէտք է դիմէ պատկանեալ զինուորական իշխանութեան։ Յետոյ կ'աւելցնէ.

— «Բուռն եւ կազմակերպուած ապստամբութեան մը պարագային, եթէ պատասխանատու քաղաքային իշխանութիւնը նիւթապէս անկարելի գտնէ ըստ կանոնի դիմել զինուորական իշխանութեան, զինուորականպետերը պարտաւոր են անմիջապէս ստանձնել անհրաժեշտ միջոցներու պատասխանատուութիւնը, վերահաստատելու համար բարեկարգութիւնը բոլոր տրամադրելի քաղաքային եւ զինուորական ուժերու աջակցութեամբ»։

ԳԻՆԵՐԸ ԱԺԱՆՑՆԵԼՈՒ ՓՈՐՁ ՄԸ

Երկար խորհրդակցութիւններէ վերջ, կառավարութիւնը հետեւեալ զեկոյցը հաղորդեց, իբրեւ առաջին փորձ գիները աժանցնելու.—

Նոյեմբեր 1էն սկսեալ 10 % զեղչ գիներու վրայ (5 % փոքրաքանակ).— Կարագին քիլօն պիտի ծախուի 430 ֆրանքի, փոխանակ 595ի։ Ամսական բաժնեչափը՝ 300 կրամ փոխան 250ի.— Հիւսուածեղէնի վրայ զեղչ 2—8 առ հարիւր (փոքրաքանակ), ուրիշ կարգ մը ապրանքներու վրայ զեղչ 5 առ հարիւր։ Նոր միջոցներ ձեռք պիտի առնուին միսը, կօշիկը, կաշին եւն. աժանցնելու համար։

Միեւնոյն ատեն կ'աւելնան հետեւեալ գիները.— Խմորեղէն 38 %, շաքար՝ 48 % (քիլօն 91ուկէս ֆրանք), շոգոլան՝ 12 առ հարիւր, սուրճը՝ 25 առ հարիւր, ճարպեղէնը՝ (բացի կարագէն) 110 առ հարիւր։ Սուրճի եւ շոգոլայի յաւելումը պիտի ըլլայ պատրաստ մթերքին սպառումէն վերջ։

Բանուորական Ուժի եւ քրիստոնեայ աշխատաւորներու ներկայացուցիչները, որոնք կը մասնակցէին խորհրդակցութեանց, յայտարարեցին թէ [illegible] գիներուն եւ աշխատավարձերուն միջեւ։

ԱՇԽԱՏՈՂՆԵՐԸ ԿԸ ԽՈՇՏԱՆԳՈՒԻՆ

Հանքածուխի գործադուլը հինգերորդ շաբաթը թեւակոխեց երկուշաբթի օր։ Աշխատանքի Դաշնակցութիւնը շարունակելով իր պայքարը, այժմ ալ կը սպառնայ ոտքի հանել մետաղագործական բանուորները։ Իր նորշնչումով խլրտիլ սկսած են նաեւ հիւսուածեղէնի բանուորները։

Աշխատանքը վերսկսած է շատ մը հանքերու մէջ, բայց գործադուլին վարիչները կը շարունակեն իրենց պայքարը։ Առջի օր փորձեցին ետ առնել ածխահանք մը՝ Տուէի մօտ (հիւսիսային շրջան), բայց ոստիկանութիւնը արգիլեց։ Ասոր վրայ խումբ մը բանթողներ փորձեցին քանդել 15 բանուորներու տուները, որովհետեւ անոնք հակառակ էին գործադուլին։ Վեց հոգի ձերբակալուեցան։ Ուրիշ ածխահանքի մը մէջ ալ վնասեցին կարգ մը խրճիթներու։ Բանուոր մը յանձն առած էր վերսկսիլ աշխատանքը։ Ռումբ մը պայթեցաւ իր տնակին մօտ, վիրաւորելով կինը։ Տեղ տեղ մեքենաները, հորերը ողողուած են։ Քարպոլիքսի մէջ 76 հնոցներ մոխիր դարձած են։

Մարսէյլի եւ Պորտոյի մէջ նաւերը կը պարպուին զինուորներու միջոցաւ։ Հավրի մէջ համայնավարները սպառնացին խռովութիւններ յարուցանել, եթէ զինուորները պարպեն նաւերը։ Մարսէյլի մէջ խռնուած ճամբորդները կը փոխադրուին օդանաւերով։

★ Կառավարութիւնը պաշտօնանկ ըրաւ երկաթուղիներու եւ հանքածուխի վարչութեանց անդամներէն չորս համայնավարներ, իբրեւ դրդիչ բանուորական խլրտումներու։

★ Քարմյի (Ալպի, Թարնի նահանգ) ածխահանքին մէջ չորս դիմակաւորներ յարձակեցան խումբ մը բանուորներու վրայ որոնք աշխատիլ կ'ուզէին։ Համայնավար կիներ հորերուն գլուխը կենալով, պղպեղ նետեցին աշխատելու գացող բանուորներու աչքերուն մէջ։ Թուլուզի Պանէյ ածխահանքին մէջ բանթողները փորձեցին դուրս հանել ոստիկանները, բայց հանրապետական պահակները օգնութեան հասան։

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՀԱԼԷՊԻ ՄԷՋ սպաննուած է Կեսարացի սեղանաւոր մը, Լեւոն Մաճառեան, խորհրդաւոր պարագաներու մէջ։ Թերթերը կը գրեն թէ զոհը 1600 ոսկիներ ունէր վրան, սպանութեան օրը։

ՄԷԿ ԺԱՄ ՆԱՐԴՈՒՆԻԻՆ ՀԵՏ

(Բ. եւ վերջին մաս)

Կը տեսնէի դժգոյն բան մը ակնոցին մեծկակ դոյն ապակիներուն մէջ։ Մտահոգ էի։ Կը յիշէի տակաւին մէկ քանի տողերը կէս մնացած «Հանդանակ»ին. — «Սարաֆեան, հասկցիր զիս, գէթ դուն հասկցիր, հօրս բարձրաբերձ ընկուզենիներու գագաթէն՝ ծաղրած եմ կեանք ըսուած բանը։ Կեանքը, սիրելի բանաստեղծ, կեանք չէ երբ չի ծաղկիր տաղանդով»։

Իրաւացի էր։ Ամէն ինչ կանգ պիտի առնէր խաւարին առջեւ։ Աչքերով էր որ կ'ապրէր, կը ստեղծէր, կ'ամբարէր հմտութիւն։ Եւ կեանքը գեղեցիկ էր այդ աչքերուն շնորհիւ միայն։ Բան մը չէր մնար առանց անոնց։ Տխրութեան, լքման եւ սեւին համակերպող, ողբին մարդը չէր ան։ Անցած էր այդ բոլորէն վեր՝ անանձնականութեան մը մէջ՝ որ լաւագոյն անձնականութիւնն է, բոլորին սրտէն խօսողը։ Պէտք ունէր իր աչքերուն։ Եւ այդ աչքերը ունէին ծառին կատարը թառած եւ ամէն ինչ վերէն տեսնող տղու մը աչքերուն խանդն ու վստահութիւնը, բարութիւնը նաեւ՝ տարբեր անոնցմէ որոնց կը հանդիպինք յաճախ եւ կը խրտչինք...

Իրիկունները, իջնելով չուկայէ մը վար, կը հանդիպէի կոյրի մը՝ որ կը քալէր դէմքը վեր բռնած, աջ ու ձախ զարնելով իր ճերմակ գաւազանը։ Աղքատ, բայց թիկնեղ, գեղադէմ երիտասարդ մը՝ հպարտ կուրծքով եւ մետաղէ ձայնով։ Այդքան դժբախտութիւն՝ այդքան առաւելութեանց քով։ Կը քալէր փողոցէ մը՝ ուր մարդիկ աչք ունէին եւ չէին տեսներ, տարուած իրենց ուտելիքներով եւ խմելիքներով։ Կ'անցնէր պանդոկի մը առջեւ կեցած պերճաղիճճներուքովէն։ Կ'ընայէի, կը յիշէի մեծ քաղաքին դժբախտ կոյրերը, անոնք որոնք գործի կ'երթան, որոնց կը հանդիպինք փապուղիին մէջ ու մայթերուն վրայ, միշտ ենթակայ կառքի մը տակ երթալու... Կը յիշէի.

— Կը նախընտրեմ կորսնցնել մարմնոյս որեւէ մասը, բայց ոչ աչքերս..

Ու հիմա, հասկնալի էր իր ուրախութիւնը։ Իմս նաեւ։ Կը նայէի։ Ան այդ աչքերով էր դարձեալ որ կը բարձրանար։ Ջինը, գոյներու պարը.. Հրաշագործ դիտակ մըն էր կաշիէ աչակապը։ Կը պատմէր... Կը նեղուէր չկրնալով շնչել քիթէն։ Կը բանար ու կը փակէր ափերը։ Բայց ուրախ էր, կը... Նոր աշխարհ եկածի չափ պիտի ըլլար, եթէ [illegible] տրուէր իրեն դառնալ մէկ կուշտին։ Բայց կ'ապրէր հեշտանքի մը մէջ։ Հիանալի էր... Իր աերը կը բռնկէին պրիսմակներու պէս, կաշիին ռոամպակին տակ, կը ցոլացնէին գեղեցիկ ձմեռնն ու արեւները, այն բոլորը զորս Նարդունի դիւած էր կեանքն ի վեր բանաստեղծի սէրով եւ արեցումով։ Կ'անուշնար ձայնը...

Եւ արուեստին շնորհիւ գեղեցկացած այդ կեանքը կ'աղուորնար անգամ մըն ալ ապաքինողներու յատուկ կախարդանքով մը։ Անցած եմ այդ ճամբէն, բարձրանալով վիհէ մը՝ ուրկէ դուրս գալու յոյսը չկար այլեւս։ Ի՜նչ հրաշք բուժարանին պատուհանէն անդին՝ ձիւնապատ տանիքներուն վրայ։ Աշխարհ մը՝ մարդկային բոլոր ըսիբաւերէն անդին։ Հրեշտակակերպ ծիծեռնակներ, շուշաններ նարնջագոյն.. Լուսածագ մը։ Վերածնունդ մը։ Ամէն ինչ բարի էր։ Տարիներ առաջ.. Անսահման սէր մը կեանքի։ Կը յիշէի։ Կը յիշէի Շ.ն ու Նարդունին որ այցելեցին ինծի... Խորունկ պահ, խորունկ՝ այս բոլոր խորհուրդներով։ Ժամ մը բանաստեղծութիւն՝ հակառակ դուրսէն եկող կառքերու ժխորին եւ բուժարանին տխուր լռութեան, աշխարհիկ կեղծիքին որ ներկայ էր խաչին ու տակի նկարին մէջ իսկ։

Անդորրութեան եւ հաւատի ժամ մը։ Կեանքը կեանք չէ ինծի համար երբ տաղանդը կը խամրէ զայն, կը չորցնէ երջանկութեան վերջին արմատները՝ իր հակասական, անկայուն եւ անվստահելի ճշմարտութիւններով, որոնցմէ հեռանալ ուզած եմ միշտ։ Մոռնալ գաղափարներն ու մտածումները, կրօնքներն ու վարդապետութիւնները, հակասական, յարափոփոխ։ Հասնիլ ազատութեան, ապրելու գերագոյն հաճոյքին։ Եւ սակայն ան էր, մօքի այդ տարփանքն էր գեղեցկութիւնը, պատրանքը, եթէ կ'ուզէք, տաղանդը՝ որուն հրաշքին կը բարձրացնէր զիս Նարդունի, ինչպէս միշտ, համով ու ինքնավստահ բառերով։ Ի՞նչ էր մեր կեանքը, պարզ, կամակոր ու տխուր գոյութիւն մը՝ երբ չկան երազը, մեր սիրածը, նուիրումի մը կարօտը, երբ չենք կրնար երջանկութիւն եւ հաւատք պարգեւել մեր նմաններուն... երբ կը կորսնցնենք մեր ազատութիւնը, յանդգնութիւնն ու թշնամիներ հարուածելու փսեմ ցասումը՝ մեզ շատ փնտռելով, շատ ճանչնալով, շատ մոլորելով հեռաւոր հորիզոններու վրայ եւ հոգիներուն խորը տեսնելով յիմարութիւնն ու թշուառութիւնը մարդոց...

Ժամ մը՝ փրկուած տաղանդի մը հետ որ լոյս եւ խանդավառութիւն սփռեց ու պիտի սփռէ տակաւին, ուրախութիւն եւ կեանքի սէր, հաւատք եւ կորով, այն բոլորը որոնց պէտք ունի Սփիւռքը... Ժողովուրդին զաւակն է։ Ասպետ մը։ Աբեղայ մը, սիրելի ընկեր մը...

Ու բարի կը գտնէի հիմա աչակապը՝ մինչ տարիներու ընկերս, վհատութեան օրերուս, անկայուն հոգիին՝ հասկցող ընկերս կը բարձրանար դէպի լոյսը, կը բարձրանար արտոյտի մը պէս, որ կ'երդէ մոռնալու համար խաւարին տխրութիւնը ... Կը բարձրանար գինով՝ լուսածագէն որ պիտի չուշանար ...

Ն. ՍԱՐԱՖԵԱՆ

Երգը ցեղն իսկ է...

Անվերջանալի մեր պանդխտութեան մէջ՝ ինչ սփոփանք ունինք որ մեր հոգին պարուրէ, մեր տառապանքը ամոքէ։

Ծունկ մը աղօթք՝ մեր հոգեզմայլ մեղեդիներուն ունկնդիր, էջ մը ընթերցում՝ մեր գեղեցիկ գրականութենէն, կտոր մը երգ՝ մեր ժողովուրդի ստեղծագործութենէն կը սփոփեն մեր տագնապը, կ'ամրացնեն տեւելու մեր կամքը, իմաստ կուտան օտար ափերու վրայ քաշկրտուած մեր գոյութեան։ Ու կը կառչինք կեանքին։ Պահ մը կը մոռնանք «օտարականութեան» անախորժ զգայնութիւնը, նոյնիսկ կ'ըլլանք քիչ մը ամբարտաւան, աշխարհի երեսի պոռալու ատենճան — Է՜յ, մարդիկ, իմացէք մենք մեր հարազատ եկեղեցին, գիրը, գրականութիւնն ու երգը ունինք։

Եթէ՝ Իսրայէլացի Յիսուս՝ քրիստոնէութիւնը պատգամեց. իր աշակերտներն ու առաքեալները տարածեցին զայն աշխարհի չորս ծագերը։ Ու մենք արդ պատգամին առաջին հաւատացողներէն եղանք։

Եթէ՝ Սահակ եւ Մեսրոպ աստուածային իմաստութեամբ, տուին մեզի գիր ու գրականութիւն, յաւերժացուցին մեր ցեղին գոյութիւնը, ապահովեցին ինքնուրոյն մշակոյթ ու անկախ եկեղեցի։

Մարդկութիւնը՝ Իսրայէլացի տղան աստուածացուց, հայ ժողովուրդը՝ Տարոնցի Մեսրոպը սրբացուց, դասելով զայն իր մեծ սուրբերու կարգին։ Պաշտամունքի առարկայ ըրաւ անոր պատգամաւորները. հին օրերու Նարեկացիէն, Շնորհալիէն, Եղիշէէն, Եզնիկէն մինչեւ մեր օրերու արժանաւոր հետեւորդները։

Ի՞նչ հաւատցում, երախտագիտութեան տուրք տուինք մեր երգին։

Մի աճապարէք։

Մեր ժողովուրդը պարտքը վճարելու համար փնտռեց պարտապահանջը։ Փնտռեց հին հեթանոսական շրջանէն մինչեւ մեր դարը։ Ուզեց անուն մը տալ անոր։ Գուսա՞ն, Գողթան երգի՞չ թէ՝ աշուղիկ՝ անծանօթ կը մնայ մեզի։

Կուտինացի հանճարեղ վարդապետը՝ անմահն Կոմիտաս տարիներով տքնեցաւ գտնելու համար այդ զմայլելի առաջին ակը։ Իջաւ չքեղ ամպիոններէն վար, թափառեցաւ երաժշտական փառաւոր տաճարներէն դուրս, մտաւ ժողովուրդին մէջ, խառնուեցաւ ամբոխին, փնտռեց՝ գիւղէ գիւղ, [illegible] մը առաւ, ականջ դրաւ անոր շրթներուն վրայ սառած ձայնանիշի մը ու եկաւ այն որոշումին թէ՝ — երգը, ցեղն ինքն իսկ է։

Վարդապետը, դողով, կրակով արձանագրեց արեւոտ օր մը, խոփին առջեւ բացուող ակօսներու հոտէն արբշիռ, իր աղբերճան եզներուն խրախոյս տուող մաճկալի մը բերնէն թեւ առած «Ձիդ տուքաշի»ն, զարիպին հեծկլտագին «Կանչէ կռունկ»ը, կայ հայ կ'որջ ծունկերուն վրայ տատամսող փոքրիկին «Ջիմ, չիմ, չիմ կրնայ խաղայ»ն։ Ուխտաւորներու կարաւանին եռեւէն մագլցեցաւ Ս. Կարապետի բարձունքներէն վեր ու հեշտանքով ունկնդրեց անոնց «Ս. Կարապետ բանձրուկ բլոր»ը։ Ու այսպէս անհատնում շարանը երգերուն որ կը բխէին առանց ճիգի, սեթեւեթի շինականին յուզումներէն, ապրումներէն կեանքի յեղակարծ շրջումներէն, վշտի մրրկող փոթորկումներէն, սրբտակեղեք կարօտանքէն, ուրախութեան դասական հանդիսութիւններէն ու նման գեղջուկի զգացողականութենէն։

Խուզարկուն գտած էր աղբիւրը մեր երգերուն, ու անյագօրէն խմեց այդ ակնաղբիւրէն, մինչեւ որ օր մը ինկաւ խելակորոյս։

Փառք մեր ստեղծագործ ժողովուրդին ու պարտապահանջ շինականին, ըլլայ Տարօնէն թէ Ակնէն, Վասպուրականէն թէ Մեծ Հայքէն, Բիւթանիայէն թէ Կուտինայէն, որ կ'արբեցնէ մեզ գեղին սարսուռներով։

Այդ շինականներէն մէկն է Տիկին Արմենուհի Գեւոնեանը, Մուշի Գեղամին եւ Գիլլիզարին հարազատը, որ արհամարհելով իր շուրջի պայմանները, քանոնը դարձաւ իր բնագաւառի երգերը մշակելու ու զայն կորուստէ ազատելու գործին, ու կարօտակէզ յափշտակութիւնով նուիրուեցաւ զայն յաջորդ սերունդներուն փոխանցելու աշխատանքին։

Տարօնի սոխակը՝ անզուգական Շահ Մուրատեան իր զու ու պոռթկացող ձայնով երբ կ'երգէր գեղջուկի երգերը, մեզ կը տանէր առաւելապէս մեծ վարդապետի գեղակերտ արուեստին ու իր «յորդանանային» ձայնի հմայքին։

Իսկ Տիկին Արմենուհին՝ իր կիրթ ու մեղրածոր ձայնով մեզ պիտի փոխադրէ իր ծննդավայրը, Տարօնի աշխարհ ուր այժմ լռած է շինականին երգը, ուր չի ծխար բուխերիկը, ուր քանդուած են վանքերն ու տաճարները եւ սուգի է նստած «Մշու սուլթան Սուրբ Կարապետ»ը։ Թունաւոր օձերու, գիշատիչ գազաններու բոյն են դարձած այն աստուածահաճ դաշտերը, ուր զգաստութեան դիցուհին՝ Աստղիկ լոգանք կ'առնէր առաւօտեան ցօղերուն մէջ եւ իր մերկութիւնը ծածկելու համար թանձր մշուշով կը պատէր հորիզոնը։

Հոն պիտի տեսնենք ու լսենք իսկական Մուշի գեղջկուհին արախչինը գլխին, ջաղրիկը մէջքին, կարօտանքի նազանքով, դառնութեան ու զուարճութեան երգերովը։ Ան Տարօնի կարօտը սրտին, պիտի յուզէ մեզ, իր բնաշխարհի շունչով, իր մանկութեան օրօրուած, պատանութեանը անուած տաղերով։

Արմենուհին իր «Գիլլիզար» գիրքով ալ յայտնութիւն մը եղաւ, ու մեր ժողովուրդը գնահատեց հոն տիրող տոհմիկ շունչը, սիրայօժար սպառելով զայն։

Վստահ եմ, փարիզահայ գաղութը կրկին պիտի քաջալերէ զինքը իր նոր ձեռնարկին մէջ, երթալ ունկնդրելով Նոյեմբեր 6ի շաբաթ գիշեր Սալ Շոփէնի հանդիսաւէտ սրահին մէջ։ Ան՝ խնամքով պատրաստուած երգերու փունջ մը պիտի տայ մեզի, քաղուած բնագաւառի պարտէզներէն։

Ինչ հոգեկան սփոփանք այս օտար ափերուն վրայ, երբ մեր նուիրական աւանդութիւնները օրէ օր կը չքանան ու նորելուկ ուրացողներ մեր շուրջը կը վխտան, պահ մը ապրիլ մեր սրբազան յիշատակներով ու ըսել Քուչակին հետ։

— Ժամ ժամ զիմ զարիպութիւն ես յիշեմ ու նստիմ ու լամ։

ԳԷՈՐԳ ՉԱՔԸՐԵԱՆ

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

Գիւղացիներու վիճակը Հունգարիոյ մէջ

Մինչեւ 1945 Հունգարիոյ էջ չորս միլիոն հինգ հարիւր հազար գիւղացիներէն միայն մէկ միլիոն հինգ հարիւր հազարը կ'ապրէր իր մշակած հողով, մնացեալը կը վարձուէր հողատէրէն։

1945ի հողային բարենորոգման ատեն՝ Սովետները թելադրեցին տեղական համայնավարներուն բաժնել մեծ հողատէրերու հողերը։ Վեց հարիւր հազար գիւղացի ընտանիքներ, այսինքն գրեթէ երեք միլիոն հոգի կամ ժողովուրդին մէկ երրորդը 5էն 10 արտավար հող ստացան։ Երեք տարիէ ի վեր գիւղացին կը վարէ, կը ցանէ, կը հնձէ այդ հողը եւ իրը կը նկատէ։

Հիմա իրեն կ'ըսեն թէ չի կրնար գործածել այդ հողը իր ուզածին պէս, արդիւնքը պէտք է տայ «արտադրութեան համագործակցականներուն»։ Իսկ համայնավարին համար ամէնէն դժուար խնդիրներէն մէկն է հունգար գիւղացիին միտքը փոխելը։

Հողային բաժանումը փորձի սկզբնաւորութիւն մըն էր։ Համայնավարները կը խորհին թէ հասած է ժամանակը համագործակցութեան վերածելու։

Գիւղացին տարհամոզելու համար պայքարը քանի մը ձեւով կը մղեն։ Նախ գաղափարական գետնի վրայ։ Կ'ըսեն թէ համայնավար տնտեսութեան մը մէջ կարելի չէ որ գիւղացին արտադրէ իր ուտելիքը եւ ծախէ աւելին։ Հսկողութիւն պէտք է հաստատուի արտադրութեան ամէն մէկ տեսակին վրայ, հում նիւթէն մինչեւ վերջին սպառողը։ Նախ պէտք է համոզելով մօտենալ գիւղացիին, ապա ուժի դիմել։

Երկրորդ միջոցը արհեստագիտական է։ Եւրոպայի ամէնէն մեծ հողագործական երկիրն է Հունգարիան, եւ մէկ արտավար հողին վրայ ամէն տեղէ աւելի խիտ էգիւղացին։ Այնպէս որ որեւէ հողի բաժանումով, հունգար գիւղացին չի կրնար բրիտանացի կամ ֆրանսացի գիւղացիին մակարդակին բարձրանալ։

Հինգէն տասը արտավար հող մշակող գիւղացին չի կրնար մեքենայ գործածել եւ իր սեփական ազատ աշխատանքի ժամը ունենալ։ Ամէն ձմեռ 100 անաշխատ օր ունի։ Ուրեմն արհեստագիտա-

կանօրէն, «արտադրողներու համագործակցական»ը պիտի միացնէ հողերը, կարելի դարձնելու համար մեքենային գործածութիւնը, եւ ճիշդ նոյն ատեն հաւաքէ բաւականաչափ ձեռքեր, որպէսզի կարելի ըլլայ գիւղական արտադրութիւնը տանիլ շուկայ:

Հունգարները շատ օգտուեցան Ռուսերուն արհեստագիտական փորձառութենէն:

Հունգարական նոր մեքենաշարժ արօրը եւ մեքենայի կայանները կը բանին շաբաթը հինգ անգամ: Գործածութիւնն ալ կամայական է եւ ոչ թէ ստիպողական գիւղացիին համար:

Համագործակցութիւնը տակաւին բուն կամս է: Կատարեալ համայնացումը հինգ տասը տարիէն գլուխ կ'ելլէ:

Համայնավարները համոզուած են թէ այնքան ատեն որ անհատական սեփականութիւն գոյութիւն ունի գիւղերուն մէջ, իրենց վարչաձեւը ըսպառնալիքի տակ է: Հունգարիոյ մէջ կը նեղուին ոչ այնքան նոր սեփականատէրերէն, որքան «կուլակ»ներէ. (ունեւոր գիւղացի. այն ագարակատէրերը որոնք տակաւին կ'աշխատին 30էն 200 արտավար հողին վրայ զոր ունէին պատերազմէն առաջ եւ աշխատող ձեռքեր կը վարձեն իրենց օգնելու:

«Կուլակ»ը լաւ կ'ապրէր Հունգարիոյ մէջ համայնավար իշխանութենէն առաջ, եւ կը մտածէ թէ կրնայ ապագային ալ միեւնոյնը ընել: Գիտէ ուրիշ ճամբաներով բանջարեղէնները եւ պտուղները ծախել առանց կառավարութեան միջամտութեան: Իր կրթութիւնը գիւղին մէջ՝ զինք ամէնէն ըմբոստը կը դարձնէ համայնավար գաղափարաբանութեան դէմ:

Կուսակցութիւնը նեղութիւն կը կրէ «կուլակ»ներէն ոչ թէ անոր համար որ վարակիչ ազդիչ են, այլ վտանգաւոր են, որովհետեւ երախտագիտութիւն չունին նոր պետութեան տուած շահերուն համար: Անոնց օրինապահութիւնն ալ խնդրական է եւ խռովութեան պարագային Հունգարիոյ բոլշեւիկ իշխանութիւնը կը խորհի լաւ ճզմել զանոնք, ինչպէս գիտել կուտայ իրազեկը:

Ք.

Աշնանային...

Մշուշապատ Ցուրվիէռի հանդիպակաց հորիզոնէն, արեւը, կարծես կը վարանի կեանք տալու այս առաւօտ: Պէտք է ծագիլ սակայն եւ մարտնչիլ՝ սպառնացող ամպերուն դէմ կամ փարատել մառախուղը մթաստուեր, հոգ չէ թէ, աշնանային երկնի վրայ, ճամբան ըլլայ այնքան կարճ, արշալոյսէն՝ մայրամուտ:

Սա՞ է միթէ, արեգակն այն, գարնանային ճաճանչներովն իր զուարթուն, կամ հրավառ ցոլքերովն իր ամառնային, այսօր լոյս մը տժգոյն, մելամաղձոտ ու դալկահար: Ինչպէս ժպիտ երէկի, երջանկութեան կամ ցնծութեան, այսօր արցունք՝ կամ դառնութեան կամ վշտի: Կեանք եւ բնութիւն, որքան նման իրարու ...

Դաշտեր, ճամբաներ, պարտէզներ, ուր երէկ, զոյգեր զեռատի, նորափթիթ սիրոյ քաղցրութիւնը կը քաղէին, կամ մանուկներ նորաքայլ, կ'ոստոստէին խայտաբղէտ կանչերով, լքուած են այսօր, տխրատեսիլ ամայութեամբ: Ծառեր, բարտիներ, որոնց դալարագեղ հովանիին տակ, ամրան տօթով քրտնախաշ, մարդեր, կ'ըմբոշխնէին զովութիւնը թանկագին, այս միայնակ, կը մերկանան հետզհետէ: Վերջին տերեւներն անոնց, այլեւս ուժասպառ ու թօշնած, նման ձիւնի փաթիլներու՝ կ'իյնան երերուն, կը փշրուին կամ կը քշուին խենթ քամիով խարազանուած:

Ամառակ Ռօնը անդին, միշտ անհանդարտ եւ աւելի մռայլ իր գորշ յորձանքով, կը քալէ անտարբեր, որպէս օրուան յաղթականը:

... Աշնանային երկնքին տակ, ես ուզեցի երգել՝ մեղեդի մը աշնանային:

ԳԵՂԱՄ ՏԷՐ ԱՆԴՐԷԱՍԵԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

4Քաղուած ռատիօ – Երեւանէն

ՋԵՐՄՈՒԿԸ կը գտնուի Դարալագեազի լեռներուն մէջ, ծովու մակերեսէն երկու հազար մեթրը բարձրութեան մը վրայ: Տասնեակ բուժիչ աղբիւրները, (60 աստիճան տաքութեամբ), լեռնային օդը եւ հարաւային արեւը Ջերմուկին կուտան հնարաւորութիւն դառնալու Հայաստանի առաջնակարգ բուժարաններէն մէկը: Սկսած են զանազան շինութիւններ: Վերջերս ալ Երեւանէն մինչեւ բուժարան շինուեցաւ ինքնաշարժի ճամբայ մը: Այս տարի պիտի ընդունին 2000 հիւանդներ:

ՀՐԱԶԴԱՆԻ տափաստանը՝ ծածկուած մացառուտներով՝ երկար ատեն կը մնար անկենդան: Հիմա աշխատանքի նոր մեթոտներով թէ կը ցամքեցնեն եւ թէ կ'ոռոգեն: Արաքսի ափերուն վրայ կը շինուի թումբ մը քառասուն քիլոմեթր երկայնութեամբ, այսպէսով հեղեղները վնաս չեն հասցներ: Ճահճացած հողամասերու մակերեսային ջուրերը հեռացնելու համար կը շինուին ամբարիչներ: Տափաստանը կը ծածկուի առուներու խիտ ցանցով մը, 400 քիլոմեթր, ընդհ. երկայնութեամբ:

ՊԵՏԱԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿՉԱԿԱՆԸ լոյս ընծայած է մէկ միլիոն դասագիրք հանրապետութեան դպրոցներու եւ բարձրագոյն ուսումնական հաստատութիւններու համար: Տպագրուած է Հայաստանի, ռուսական ու ադրպէյճանական դպրոցներու համար հայկական գրականութեան առաջին ծաղկաքաղը:

Գ. ՍՈՒՆԴՈՒԿԵԱՆ ԹԱՏՐՈՆԻ նոր շէնքին յատակագիծը յօրինած են ճարտարապետներ Ս. Սափարեան եւ Կ. Հալաբեան: Առաջինը ճարտարապետ Ռ. Իսրայէլեանի հետ աւարտած է Արհեստագիտական համագործակցութեան վարչութեան շէնքը:

ԱՐԵԱՆ ՓՈԽՆԵՐԱՐԿՄԱՆ հանրապետական կայանի հիման վրայ, 1947ին Հայաստանի մէջ ստեղծուած է Արիւնաբանութեան եւ արեան փոխներարկման գիտահետազօտական կաճառ, Պրոֆ. Ռ. Օ. Եոլեանի ղեկավարութեամբ: Կաճառը ունի ութ բաժիններ:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԱՐՄԱՐԸ հռչակաւոր է գոյնի գեղեցկութեամբ: Անով ծածկուած են ամենագեղեցիկ շէնքերը Հայաստանի, ինչպէս եւ ՍՍՌՄ միւս հանրապետութեանց շատ մը քաղաքներու շէնքերը: Երեւանի մարմարի գործարանը կը վերամշակէ չորս տեսակ մարմար,— սեւ, սպիտակ մոխրագոյն, բաց.–դեղնագոյն եւ վարդագոյն՝ կարմիր երակներով: Այդ մարմարներով հարուստ են հանրապետութեան Ախտայի, Զանգիբասարի, Վէդիի շրջանները: Այս տարի Հայաստանի մարմարը կը ղրկուի Մոսկուա, Բաքու, Սոչի: Անոնցմով պիտի ծածկուին մանաւորապէս Մոսկուայի մեթրոյի նոր գիծին կայանները: Քանի մը կառախումբ մարմար արդէն ղրկուած է:

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ԱՌԵՒՏՈՒՐԸ ՎՏԱՆԳՈՒԱԾ

Թուրքիոյ արտաքին առեւտուրի յանձնաժողովը տեղեկագիր մը հրատարակած է, որ կ'ըսէ.—

«Դժբախտաբար կացութիւնը երբեք գոհացուցիչ չէ: Ներկայիս Իտալիոյ եւ Պելժիոյ նման բազմաթիւ կարեւոր հրապարակներ փակուած են մեր առջեւ: Ամերիկայի հետ արտածումի գործառնութիւնները նուազած են, ներածումն ալ գրեթէ կատարելապէս կասած է: Կառավարութիւնը փոփոխութիւն մը չէ ներմուծած այսօրուան դրամական եւ արտաքին առեւտուրի քաղաքականութեան մէջ որու պարզած վտանգները դեռ 1948ի սկիզբը մատնանշած էր մեր ընկերակցութիւնը: Դէպքերուն ընթացքը եկած է իրաւունք տալ մեզի:

Ընկերակցութիւնը տեղեկագրերուն մէջ ուղղակի շեշտած էր որ եթէ իր որոշումը առողջ հիմերու վրայ չդրուի, շատ չանցած ապրուստի նոր սղութիւն մը ծայր պիտի տայ եւ 7 Սեպտեմբերի արժեզրկումին պիտի յաջորդէ երկրորդ արժեզրկում մը:

Հրապարակին վրայ բոլոր գիները սթերլինի, նոյնիսկ Ֆրանսական Ֆրանքի վրայ հիմնուեցան եւ այլեւս անհնար դարձաւ մեր առաջարկին գոհացում տալ առանց մեծ ցնցումներու:

Տեղեկագիրը ապա անհրաժեշտ կը նկատէ մեր դրամը փոխանակ սթերլինի եւ ֆրանսական ֆրանքի նման տկար դրամներու ազդեցութեանը ենթարկելու, կապել տոլարի կամ զուիցերիական ֆրանքի նման զօրաւոր դրամներու:

ՍՏԱՑԱՆՔ

ՀՈՂԸ (Պատմուածքներ), գրեց՝ Եդ. Պոյաճեան: Հրատ. Սուրիոյ եւ Լիբանանի Հայ Գրողներու Միութեան: Թիւ 1: Հալէպ, 1948: Գին 10 շիլին: Հասցէ.— Yetvart Boyadjian, B. P. 372, Alep (Syrie):

ՆԱՅԻՐԻ, ամսագիր գրականութեան եւ արուեստի, Թիւ 7—8 (Օգոստոս-Սեպտեմբեր): Գրական ճոխ բովանդակութեամբ, Միջին Արեւելքի Հայ Գրողներու Միութեան զեկուցումներով եւ Տիրան Աճէմեանի սրամիտ ծաղրանկարներով: 150 մեծադիր էջ: Հասցէ A. Dzaroukian, B. P. 372, Alep (Syrie):

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (13)

ԹՈՐՈՍ ԼԵՒՈՆԻ

ԳԼՈՒԽ Գ.

ԽՆԱՄԱԿԱԼ ՋԵՌՔԸ

— Ջեմ գիտեր ո՞վ ես. բայց հրեշտակ մը չի կրնար ուրիշ կերպարանք մը ունենալ եւ ոչ ուրիշ ձայն մը եւ ոչ այդ գորովալից խնամքը. զիս՝ թշուառ պանդուխտս, հէգ բանտարկեալս, դժբախտ գերիս ո՞ւր տեսար, ինչո՞ւ կարեկցեցար եւ ի՞նչպէս սիրեցիր. սա պատկերին առջեւ չի հասած՝ հանելուկը հանել անկարելի էր, բայց հիմա կարծեմ թէ կը խելամտիմ: o

— Այս էր իմ փափաքս ալ, երկայն, սովորական եւ անհամ տարփական խաղեր ինձ սիրելի չեն: Ուստի նախ զիս եւ իմ անցեալս պիտի ճանչնաս: Իմ անունս Եւփիմէ, իմ հայրս՝ Ալէքսիս՝ Փոքր Հայոց կուսակալ՝ երբ Սեբաստիա՝ Հայոց թագաւորաց յանձնուեցաւ, Արծրունի իշխանի մը աղջկան հետ կ'ամուսնանայ եւ Պոլիս դառնալէն տարիներ վերջը ես կը ծնիմ. ես կաթընկեր տղայ, միակ մխիթարութիւնը կը մնամ մօրս, որ իր նոր ազգութեան հետ բոլորովին չէր կրցեր հաշտուիլ մինչեւ իր մեռած վայրկեանը, ուստի ես հազիւ չափահաս եղած, Կոստանդին կայսրը զձեզ կալանաւոր բերաւ Կիլիկիայէն. մայրս՝ առանց ձեզ ճանչնալու՝ անմխիթար էր ձեր անկման համար. ընկերացեալ հօրս հին բարեկամաց՝ ամէն ջանք ի գործ դրաւ՝ առանց երբեք երեւալու, եւ յաջողեցաւ զձեզ բանտէն ազատել եւ արքունեաց դուռը նաեւ բանալ ձեզի. այն օրէն եւ առջի տեսնուելուն՝ զիս Ռուբէնի հետ նշանելու միտք յայտնեց, մանաւանդ որ տարեկից էինք:

Բայց Ռուբէնի սրտաբաց կերպը, գեղեցկութիւնը, բիւզանդացի կանանց անբարոյական վրաձգութիւնը, անոր ալ զուարճութեանց անյագ սէրը մօրս մտաց հաստատութիւնը խախտեց, եւ դեռ մէկուն չի բացուած սկսաւ ջանալ զիս համոզել որ այդ երիտասարդէն անցնիմ, քանի որ ապագայ դժբախտութիւն մը ակներեւ էր, բայց իմ սիրտս այդ պատճառաբանութեանց չէր կրնար համոզուիլ, նախանձը զիս կ'ուտէր եւ անտարբեր կը ձեւացնէր ինքզինքս. պատերազմ կար ներսս եւ մէկուն չէի կրնար բանալ. ուստի մօրս հնազանդելու համար ամէն ջանք ըրի, եւ Ռուբէնի անունն անգամ մըն ալ բերնէս չելաւ. մայրս կը կարծէր թէ մոռցեր էի, եւ ես Ռուբէնը կ'երազէի: Զանազան անձերու հետ ամուսնութեան առաջարկներ ըրաւ, բայց ես միշտ կը հեռացնէի, մինչեւ որ ծանր հիւանդութեամբ պառկեցայ, եւ բանդագուշանքս մօրս յայտնած էին գաղտնիքս. ուստի խեղճը բժիշկին խորհրդով զիս Ռուբէնի հետ ամուսնացնելու ամէն ջանք ընելու խոստումն ըրաւ, եւ հիւանդութիւնը նոյն վայրկեանին բարեփոխութիւն ունեցաւ եւ օր աւուր ես առողջութեան մէջ հաստատուեցայ, գոյներս եկան. Ռուբէնի հետ մի քանի տեսութիւն՝ իր կեանքի ձեւը փոխեցին, եւ Ռուբէն առանց մեզի սպասելու առաջարկ մը ըրաւ մօրս՝ հօրը հաւանութիւնն ընդունելու պայմանաւ: Մեր ուրախութիւնը, մանաւանդ մօրս ուրախութիւնը՝ անկարելի է պատմել. բայց որքան կարճ եղան ուրախութեան օրերը: Յանկարծ դժբախտ դիպուածին լուրը տարածուեցաւ. մայրս զիս մխիթարելու կը ջանար, երբ ինք ինձմէ աւելի հիւանդ էր, ես անկողինն ինկայ. սաստիկ ջերմ մը զիս կը տանջէր. նոյն միջոցին մայրս ուրիշ սենեակ մը մեռեր էր:

Պառաւ հօրաքոյր մը իմ վրաս կը հսկէր երկու տարի, եւ հօրս բարեկամ՝ ծեր եւ փորձ բժիշկ մը, որ հազիւ թէ ես քիչ մը շարժիլ սկսայ՝ զիս հիւծեալ եւ մաշած՝ Իշխանաց կղզին օդափոխութեան տանել հրամայեց՝ մեր բնակարան-տունը ինք որոշելով. հոն հօրաքոյր եւ ինք ինձ հետ միայն կը զբաղէին եւ կ'առնէին զիս մօտակայ վանքը կը տանէին մեծաւորին, եւ բժիշկը կը նստեցնէր զիս պատուհանի մը առջեւ, բարի եւ սրամիտ ծերին զուարթութիւնը իմացայ այն օրը երբ զձեզ հօրդ հետ տեսայ պարտէզին մէջ կը շրջագայէիք: Ռուբէն կենդանացած կարծեցի, եւ դեռին պիտի գլորէի թէ որ արթուն ծերը, որ զիս աչքէն չէր կորսնցներ, զիս չբռնէր. մարելուն հետեւանք սոսկալի ջղային ցնցումներ եկան եւ այն օրէն կեանքը իմ երակներուս դարձաւ. զձեզ երբեմն տեսնել նոյն պատուհանէն իմ փեղս եղաւ. տեսայ, դարձայ զձեզ հօրդ դագաղին ետեւէն երբ՝ բանտէն գերեզմանատուն կը տանէին, երդում ըրի այն ատեն զձեզ ազատելու համար ամէն ջանք ընել. տարի մը անօգուտ աշխատեցայ իմ պատուական բժիշկիս հետ:

ԾԵՐԵՆՑ

Կարմիրները գրաւեցին Մանչուրիան

Չինաստանի համայնավար բանակը Մուքտէնի մտաւ Նոյեմբեր 1ին, փախուստի մատնելով Չանկ Քայ Շէքի զօրքը: Այս պարտութեամբ Չինաստան ամբողջովին կորսնցուցած կ՚ըլլայ Մանչուրիան: Ազգայնական բանակին կորուստը կը հաշուեն 200.000 հոգի: Մասնագէտներ Հիւսիսային Չինաստանն ալ կորսուած կը նկատեն:

Ամենածանր տագնապն է այս Չինաստանի համար, պատերազմէն ի վեր: Չանկ Քայ Շէք արտակարգ ժողովի հրաւիրեց նախարարները: Իր կարծիքով, քաղաքացիական պատերազմին վերջնական բախտը պիտի վճռուի յառաջիկայ երեք ամիսներու ընթացքին:

Դէպքերու այս ընթացքը պարտութիւն մըն է նաեւ Մ. Նահանգներուն համար, որոնք ահագին քանակութեամբ զէնք եւ ռազմամթերք ճարած են Չինաստանի ազգայնական բանակին:

Երբ կարմիր բանակը երեւցաւ Մուքտէնի փողոցներուն մէջ, քաղաքին երկու միլիոն բնակիչները մեծ մասով տուներէն դուրս չելան, անհուսարսափի մատնուած ըլլալով: Կարեւոր պաշտօնատարները փախած էին: Օտարականներն ալ խուճապի մատնուած են

★ Չանկ Քայ Շէք, Չինաստանի նախագահը, լուրջ մտահոգութիւն յայտնեց բոլշեւիկներու յառաջխաղացութեան առթիւ: Դեռ Մուքտէնի գրաւումէն առաջ կ՚ըսէր.— «Եթէ համայնավարները իշխեն հիւսիսային արեւելեան ինը նահանգներուն վրայ (Մանչուրիա), գործնապէս սկսած պիտի ըլլայ երրորդ համաշխարհային պատերազմը: Առանց այդ նահանգներուն գոյութիւն չի կրնար ունենալ անկախ Քորէան կամ խաղաղ արեւելեան Ասիա մը: Աշխարհի ժողովուրդին կէսը Ասիա կը բնակի եւ համատարած աղքատութիւնը, սովը աւելի կը դիւրացնեն համայնավարներուն թափանցումը քան արեւմտեան երկիրներու մէջ: Բոլշեւիկներու համաշխարհային յեղափոխութեան քաղաքականութիւնը եւ ծաւալումը կեդրոնացած են Ասիոյ մէջ եւ Չինաստան վճռական առանցքն է: Համայնավարները կը գործեն սա սկզբունքով,— աշխարհի տիրապետելու համար էական է տիրապետել Ասիոյ, իսկ այս նպատակին հասնելու համար անհրաժեշտ է իշխել Չինաստանի վրայ: Հետեւաբար, մարդկութիւնը փրկելու համար երրորդ աշխարհամարտէ մը աղէտէն, մասնաւորապէս անհրաժեշտ է փրկել Ասիան: Եթէ Չինաստան ութ տարի կռուեցաւ Ճափոնի հետ, իր գլխաւոր նպատակն էր ետ առնել Մանչուրիան»:

Ամերիկացիներու կարծիքով, եթէ տասնապատիկ աւելի զէնք եւ ռազմանիւթ ղրկուած ըլլար, օգուտ չունէր, քանի որ չինական բանակները չկրցան կռուիլ: Ամերիկեան նաւաբաժին մը հասաւ չինական ջուրերը: Ուաշինկթըն ամէն յոյս կորսնցուցած չէ տակաւին:

Կատաղի կռիւներ Պաղեստինի մէջ

Հրէական աղբիւրէ կը հաղորդեն թէ հիւսիսային բանակը հոկտեմբեր 31ին լրացուց Գալիլիոյ նուաճումը, գրաւելով 200 քառ. մղոն տարածութեամբ հող արաբական շրջանէն եւ դէպի Լիբանանի սահմանագլուխը քշելով մօտ 4000 արաբ զինուորներ:

Նոյն աղբիւրին համաձայն, կեդրոնական եւ հիւսիսային Գալիլիոյ բոլոր գիւղերը եւ քաղաքները Իսրայէլի տիրապետութեան տակ են այլեւս: Յարձակողականէն 48 ժամ վերջը, Ֆավզի Քաուքճիի զօրագունդը ցիրուցան եղած էր: Հարիւրաւորներ լեռները քաշուեցան, Լիբանան անցնելու համար: Իրենց հետ կը հեռանային 5000—10 հազար Արաբներ, լքելով իրենց գիւղերը:

Հրէական զեկոյցը կ՚ըսէ թէ իրենց կորուստները «անհաւատալի կերպով թեթեւ էին» — ինը մեռեալ եւ քանի մը տասնեակ վիրաւոր: Գրաւեալ քսան գիւղերէն շատերը ճերմակ դրօշ պարզած էին, Իսրայէլի զօրքին ժամանումէն առաջ:

Նահանջը սկսաւ Թարշիհայի գրաւումէն վերջ (արաբական ամենամեծ քաղաքը արեւմտեան Գալիլիոյ մէջ ուր համախմբուած էր Քաուքճիի զօրագունդը): Հրէական գլխաւոր զօրամասը յառաջ խաղաց Միջերկրականի ափերէն եւ յարձակում գործեց գիշերանց, աջակցութեամբ հրետաձիգ ուժերուն: Յետոյ ուրիշ զօրամասեր ալ հասնելով, գրաւեցին հաղորդակցութեանց գլխաւոր ճամբաները: Արաբները ականներ դրած էին ճամբուն վրայ, ինչ որ նիւթական վնասներ պատճառեց Հրեաներուն:

★ Հրէական անթելը, «Զայն Երուսաղէմի», անհաւատալի զրոյց մը կը հաղորդէր առջի օր,— իբրեւ թէ Արաբները հաշտութիւն առաջարկած են:

★ Իրաքեաններ 5000 կը հաշուեն Ֆավզի Քաուքճիի զօրքը: — Միացեալ Ազգերու Ներկայացուցիչը ի զուր կը փորձէ կատարել զինադուլ հաստատել:

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ.— 14 Նոյեմբեր, կիրակի երեկոյ ժամը 8.30ին, Théâtre Municipalի սրահին մէջ: Մանրամասնութիւնները առանձին յայտագրով:

Տէր եւ Տիկին Յակոբ Զաքարեան, Գրիգոր եւ Անդրանիկ Զաքարեան, Անժէլ, Ժաքլին եւ Ալիս Զաքարեաններ եւ Մկրտիչ Զաքարեան (Պուլկարիա) խորին ցաւով կը հաստատեն մահը իրենց զաւկին, եղբօր եւ ազգականին,

ԱՌԱՔԵԼ ԶԱՔԱՐԵԱՆԻ

19 տարեկան ծաղիկ հասակին, մեռած Ֆրանսայի համար, 6 ապրիլ 1945ին:

Գերմանիոյ մէջ (Wiesental):

Դժբախտ զոհին մարմինը Փարիզ փոխադրուած ըլլալով, յուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի այսօր Չորեքշաբթի 3 Նոյեմբեր, կէսօրէ վերջ ժամը ճիշդ 3.30ին, իր բնակարանին մէջ, 129 Ave. Henri Barbusse, Clamart:

Աճիւնը պիտի ամփոփուի Քլամարի գերեզմանատունը:

ԾԱՆՕԹ.— Մասնաւոր մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբր այն նկատել:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Այրի Տիկին Մարիամ Փափազեան եւ իր զաւակները, եղբայրը՝ Հարոն Թիլլէրեան, Յարութիւն Պօղոսեան, իրենց խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք անձամբ, նամակով, հեռագրով եւ ծաղկեպսակով իրենց ցաւակցութիւնը յայտնեցին իրենց սիրելի մօր ԱՐՈՒՍԵԱԿ ԹԻԼԼԷՐԵԱՆԻ մահուան առթիւ: Նոյնպէս շնորհակալութիւն Կապոյտ Խաչի հին եւ նոր վարչութեանց որոնք ծաղկեպսակով եւ նուիրատուութեամբ մասնակցեցան իրենց սուգին:

ՊԱՐԱՆՑԻԿ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Փարիզի Հայ Տիկնանց Միութիւնը եւ Պետ. Հայ Կարմիր Խաչի օգնութեան մասնաճիւղը կազմակերպած են պարանցիկ ցերեկոյթ մը 5 Դեկտ. ժամը 16էն 24, Hôtel des deux Mondesի սրահներուն մէջ, 22 Avenue de l'Opéra: Գեղարուեստական բաժին: Կը խնդրուի չխաչաձեւել:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԹԷՀՐԱՆԻ թերթերը կը գրեն թէ հոկտ. 26ին խորհրդային զինուորներ յարձակելով Ատրպատականի սահմանապահ զօրքին դէմ, կարգ մը կէտեր գրաւած են Իրանի հողին վրայ: Իրանցի զինուոր մը սպաննուեցաւ, ուրիշ հինգ հոգի ալ վիրաւորուեցան: Ռուսերը գրաւած կը պահեն բարձունք մը՝ Իրանի հողին վրայ:

Սպայակոյտի մէկ ներկայացուցիչը հաղորդեց թէ խորհրդային զինուորներ մտած են Իրանի հողը, Կասպից ծովուն հարաւային արեւելեան կողմը, Կորգան քաղաքին մօտ:

Կ. ՊՈԼՍՈՅ օրթոտոքս պատրիարք ընտրուեցաւ Նիւ Եորքի մետրոպոլիտը, Աթենակորաս արք., յաջորդելով հրաժարեալ Մաքսիմոս արք.ի: Աղմկալի տեսարաններ պարզուեցան ընտրութեան առթիւ: Աթենակորաս արք. շահեցաւ 17 քուէներէն 11ը: Միւս վեց քուէները սպիտակ էին: Իր մրցակիցն էր Տէրքոսի մետրոպոլիտը, Եոաքիմ արք.: Հարիւրաւորներ խռնուած էին Ֆէնէրի պատրիարքարանը: Երբ Աթենակորասի անունը կը կարդային, բազմութիւնը կ՚աղաղակէր.— «Աքսիոս, աքսիոս» (արժանի է): Իսկ երբ սպիտակ էր քուէն, կը պոռային «էսքոս» (ամօ՛թ):

ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆԵՐՈՒ ԵՐԹԵՒԵԿԸ մեծապէս կրճատուած է, այսօրուընէ սկսեալ (չորեքշաբթի), թէ արուարձաններու համար եւ թէ հեռաւոր գիծերու վրայ, իբրեւ հետեւանք հանքածուխի գործադուլին: Մանրամասնութիւնները ստուգել կայարաններէն:

«ԱԶԱՏ ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ»ի հաստատման Բ. տարեդարձին առթիւ, զօր. Մարկոսի անթելը հաղորդեց թէ «սրբած - մաքրած ենք 120.000 կառավարական զինուորներ եւ սպաներ: Ամուր խարիսխ մը հիմնուած է Յունաստանը փրկելու համար անգլեւամերիկեան բռնագրաւիչներէն եւ անոնց արքայական - ֆաշական ծառաներէն»:

ՀՈԼԱՆՏԱԿԱՆ ՀՆԴԿԱՍՏԱՆԻ բոլշեւիկեան ապստամբութեան վարիչը, Մուսօ, սպաննուեցաւ Ճավայի մէջ: Քսաներեք տարի Մոսկուա մնալէ վերջ, անցեալ Օգոստոսին Ճավա հասնելով, նոր կառավարութիւն մը հաստատած էր, Հանրապետական իշխանութեան դէմ:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ.Յ.Դ. ընկերական ընդհ. ժողովը այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 8ին «Ս. Ահարոնեան» ակումբին մէջ: Խիստ կարեւոր օրակարգ: Ներկայանալ անդամատետրերով:

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի «Ահարոնեան» խումբի դասախօսութիւնը՝ այս հինգշաբթի ժամը 9ին, Sociétés Savantesի մէջ: Կը խօսի ընկեր Բենօ: Նիւթ՝ «Կովկասեան ժողովուրդներու համառօտ պատմութիւնը»: Ժամը 8—9 հայերէնի դասընթացք, Տիկին Չիթունիի կողմէ:

ԵՐԵԿՈՅԹ ԴԱՍԱԿԱՆ ԵՐԳԵՐՈՒ

ԱՐՄԵՆՈՒՀԻ ԳԵՒՈՆԵԱՆԻ

Թառով կը մասնակցի Պ. ԳԱՐԵԳԻՆ:

Նոյեմբեր 6, Շաբաթ իրիկուն, Սալ Շօփէն, Փլէյէլ, 252 Fbg. St. Honoré, ժամը 8.30ին:

Փութացէք ձեր տոմսերը ապահովել սովորական հասցէներէն եւ Place des Fêtes, Սափրիչ Պ. Սասունիի խանութէն 14 rue Augustin Thiery, Paris (19), Երգահանդէսին օրը կիշէն փակ է:

ԽՆՋՈՅՔ ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՈՅԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Իսիի Հ. Յ. Դ. Զաւարեան կոմիտէի կողմէ, Նոյեմբեր 7ին, կիրակի կէսօրէ վերջ, Խրիմեան սրահի մէջ, ընկեր Ա. Պօյաճեանի մեկնումին առթիւ: Խնջոյքին մասնակցիլ փափաքողները կրնան արձանագրուիլ մինչեւ Նոյեմբեր 4, ընկեր Ս. Գանտիլեանի եւ կամ ընկեր Սերոբեանի մօտ, 25 Ave. Bourgain, Issy les Moulineaux:

42ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁ Հ. Բ. Ը. ՄԻՈՒԹԵԱՆ

Կազմակերպուած Միութեան Մարսէյլի մասնաճիւղին կողմէ: ՀԱՅԿԵՐՈՅԹ, ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏ, ՊԱՐ, կը տօնուի 7 Նոյեմբեր, ժամը 12—20— Château des Fleursի սրահներուն մէջ, Պուլվառ Միշըլէ: Տոմսի համար դիմել.— Լ. Եավրուեան, 23 rue Sénac եւ Ե. Արմէն, 39 rue St. Savournin:

Նուիրահաւաքութիւն չի կատարուիր:

«ՀԱՅ ԵՐԳԻ ՕՐ»

19 Դեկտ. կիրակի, Salle Gaveauի մէջ:

Համերգ ազգային երաժշտութեան, Փարիզի Հայկական երգչախումբի կողմէ, ղեկավարութեամբ ԱՐԱ ՊԱՐԹԵՒԵԱՆԻ:

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ Ս. ՍԱՂԸՐԵԱՆԻ

Կիսադարեան Յուշամատեան

(1895—1945)

Ուղեւորութիւն մը Արդէոսէն Տաւրոս: Կը բովանդակէ Կեսարիայէն, Դամասկոսէն, Հաւրանէն, Երուսաղէմէն, Եգիպտոսէն, Կիլիկիայէն (գրաւում եւ պարպում) ինչպէս նաեւ Եւրոպայէն եւ Խ. Հայաստանէն զանազան հետաքրքրական յուշեր եւ դրուագներ, ազգային, ընկերային, քաղաքական եւ պատմական.— Առեւանգումի դէպքեր: Երկու ձեմիլէներ (Շուշան եւ Սօնա).— Պաշտօնական փաստաթուղթեր, պատկերներ եւ քարտէսներ: 380 մեծադիր էջ: Գին 450 ֆրանք, արտասահման 2.50 տոլար: Հեղինակին հասցէն՝ 14 rue Cadet, Paris (9):

Մօտերս լոյս կը տեսնէ՝

ՎԻՄԱՓՈՐ ՎԱՆՔԻՆ ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ

Գործ կը փնտռէ

Հայ երիտասարդ մը որ գիտէ ներկի, զարդարանքի (տէքօրասիոն) եւ նման աշխատանքներ, ինչպէս նաեւ կը ստանձնէ իր արհեստէն դուրս որեւէ աշխատանոցի կամ գրասենեակի մէջ ամէն կարգի գործ: Շատ դիւրամատչելի պայմաններով: Դիմել վարչութեանս:

Կ՚ՈՒԶՈՒԻՆ Վիլժուիֆի մէջ Bottierի քով աշխատելու համար լաւ գործաւորներ եւ coupeur մը:

Լաւ վճարում:

Դիմել Bottier Jean Vanlian, 7 rue Godot du Mauroy, métro Madeleine, tél. Opé. 01-08:

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme - (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՅԱՌԱՋ
ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE
HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286
Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13e)
Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.
Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63
Jeudi 4 Novmebre 1948 Հինգշաբթի 4 ՆՈՅԵՄԲԵՐ

Ի. ՏԱՐԻ — 20e Année № 5685-Նոր շրջան թիւ 1096 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ Գին 6 Ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՄԵԾ ՈՒ ՓՈՔՐ ՆՈՅՆ ՃԱՄԲՈՎ

Ակնարկ մը՝ օրուան լուրերուն վրայ ։ Սկսելով փոքր, խսկապէս խաղաղասէր եւ անվնաս երկիրներէն .—

1.— Լոնտոնի չուէտական դեսպանը յայտարարեց թէ վճռած են միշտ կազմ եւ պատրաստ գտնուիլ, զօրացնելով պաշտպանութեան միջոցները, իբրեւ հետեւանք միջազգային կացութեան ։

— « Թոյլ պիտի չտանք որեւէ համայնավարական թափանցում եւ պատրաստ ենք դիմագրաւելու ամենադէշ կացութիւնը » ։

2.— Տանըմարքայի խորհրդարանին մէջ, վարչապետը յայտարարեց թէ չեն կրնար իրենց գոյութիւնը հիմնել «միայն տեսական խաղաղութեան մը վրայ » ։

Աւելի ընդլայնելով իր միտքը.

— « Պէտք է պատրաստ ըլլանք դիմագրաւելու մեզի սպառնացող վտանգները, եթէ աշխարհը նորէն իյնի պատերազմի աղէտին մէջ ։ Մեր բոլոր ուժերով պիտի պաշտպանենք մեր դերիշխանութիւնը, մեր ազատութիւնը, ժողովրդապետութիւնը, եթէ յարձակում կրենք » ։

3.— Անգլեւսաքսոն պետութիւնները կը պատրաստուին վերազինել արեւմտեան Գերմանիան ։ Թերթերը բացէ ի բաց կը խօսին այս մասին ։

4.— Խորհրդային հրամանատարութիւնը 200 — 400.000 հոգինոց ոստիկանական ուժ մը կը կազմակերպէ արեւելեան Գերմանիոյ մէջ ։ Իրազեկներու վկայութեամբ, այս ուժը պիտի վերածուի կանոնաւոր բանակի մը, սպառազինուած հրասայլերով, թնդանօթներով, ամէն տեսակ արդիական զէնքերով ։

5.— Բոլշեւիկեան յեղափոխութեան 31րդ տարեդարձին առթիւ, կուսակցութիւնը հրատարակեց իր նոր նշանախօսքերը ։ Ահա գլխաւորները ․

— « Հզօր նաւատորմիղ մը ստեղծենք խորհրդային պետութեան համար » ։

— «Զինուորներ, տիրացէք հայրենական պատերազմի փորձառութեան, կատարելագործեցէք ձեր զինուորական վարժութիւնը, զօրացուցէք խորհրդային պետութեան զինեալ ուժերը ։ Խ. Միութիւնն է խաղաղութեան եւ ապահովութեան վստահելի ամրոցը » ։

6.— Ուիլեըմ Լորընս, գիտնական մը, որ կառավարական պաշտօնեայ էր հիւլէական ռումբի զննութեանց առեն, չաբաթաթերթի մը մէջ հրատարակած յօդուածաշարքով մը կը յայտարարէ թէ Մ. Նահանգները այժմ կրնան ունենալ 200—300 հիւլէական ռումբեր, եւ ի վիճակի են նոր մը շինելու հինգ օրը անգամ մը ։

Իր հաշիւներուն համաձայն, Խ. Միութիւնը չի կրնար հիւլէական ռումբեր շինել չորս տարիէն առաջ ։ Այս առթիւ մասնագիտական մանրամասնութիւններ կը հաղորդէ, հիմնուելով նախկին ռազմական նախարար Սթիմսընի յուշերուն վրայ ։

Տակաւին խօսէի՞նք Մեծն Բրիտանիոյ եւ Ֆրանսայի պատրաստութեանց, Արեւմտեան Միութեան ռազմագիտական կազմակերպութեան, Թուրքիոյ եւ միւսներու մասին ։

Ուրիշ ազդանշան մը, նոյնքան պերճախօս ,— Երէկուան յաղթականները կը մրցին իրարու հետ, սիրաշահելու համար ոչ միայն Գերմանիան, այլեւ Իտալիան ու Սպանիան ։ Մինչեւ անգամ հեռաւոր Ճափոնը ։

Անցեալ օր թերթ մը կատարեալ վստահութեամբ կը հաւաստէր թէ Խ. Միութիւնը թելադրած է Լեհաստանի եւ Չեխոսլովաքիոյ՝ վերադարձնել կարգ մը հողեր, սիրաշահելու համար գերման ժողովուրդը

Մոսկուան քանիցս առաջարկեց վերադարձնել Իտալիոյ ափրիկեան գաղթավայրերը ։ Անշուշտ հակազդելու համար անգլեւսաքսոն ճակատին, որ իր կարգին կը չոյէ պարտեալ երկիրը, այլապէս հրապուրիչ խայծեր առաջարկելով եւ ամուր խարիսխներ ապահովելով ։

Ֆրանքոյի Սպանիան ալ ցանկալի ուղեկից մը դարձեր է, առենէ մը ի վեր, շնորհիւ իր աշխարհագրական դիրքին ։

Մէկ խօսքով՝ արտակարգ իրարանցում, ի նախատեսութիւն չարաչուք անակնկալներու ։

Բոլորն ալ նոյն ճամբով,—ուժ ամբարել, կարելի եղածին չափ շուտ եւ շատ ։ Կազմ եւ պատրաստ՝ զարնելու կամ զարնուելու համար ։

Երանի թէ այս արտակարգ պատրաստութիւնները կարենային փրկել խաղաղութիւնը ։

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԱՐՋ ՊԵՏՐՈՍ

Տարիներ առաջ ։ Սրճարանը նստած էինք պահպանողական բարեկամի մը հետ, երբ կանգնած տեսայ գլխուս վրայ ։

Զուզեց նստիլ, բայց եւ այնպէս պարտք սեպեցի ներկայացնել բարեկամիս ,— Ծանօթացէք, ընկեր Պետրոս Կարապետեան ։

— Ի՞նչ Պետրոս, ի՞նչ Կարապետեան ։ Իմ անունս Արջ Պետրոս է ։ Վախնամ դուն ալ վարժապետ ես դարձեր...

Բարեկամս հազիւ համարձակեցաւ ակնարկ մը նետել ձեռքերուն վրայ ։ Երկու հուժկու թաթեր, որոնց մէկուն հպումն անգամ բաւական էր ուսդ ծռելու ։

Ժողովուրդի զաւակ, օժտուած էր բնածին ողջմտութեամբ մը ։

Երբ կ'ըսէր «վարժապետ», սովորական բառ մը չէր որ կ'արտասանէր, այլ ամբողջ պատմութիւն մը ։ Իր իսկ աշխարհահայեացքը ։

Կրակի մէջ եփած ռազմիկ եւ համեստ աշխատաւոր, կը յարգէր գրոց – բրոցները ։

Բայց կ'ըմբոստանար, կը հեգնէր, երբ աս ու ան հանրային գործերուն կը միջամտէին երբեմնի տիրացու – վարժապետներուն պէս ։

Եւ ի՛նչ հանդիսաւոր, պատկերալից եղանակով մը կ'արտասանէր բառը, եզակի կամ յոգնակի,— Վարժապե՛տը ։ Վարժապետները ...

Որքան ըմբոստ, նոյնքան կարգապահ ոգի մը բարեւի կը կեցնէր այդ յաղթանդամ եւ ալեկոծ մարմինը ։

Քաջարի զինուոր հայրենիքին մէջ, ինքն ալ դարձած էր բանուոր այս ափերուն վրայ ։ Եւ կը մաշէր տարուէ տարի, հայրենի լեռներու կարօտն աչքերուն ։

— Ի՞նչ պիտի ըլլինք, աղբեր ջան ...

Տարիներով կը գրենք ու կը խօսինք երեւելիներու մասին ։

Իսկ այս խոնարհնե՞րը ։ Ո՞վ փորձեց գրի առնել անոնց չարն ու բարին ։ Անոնց լուռ ցաւերը ...

ՎԱՀԷ

ԿԸ ԽՆԴՐՈՒԻ մեր աշխատակիցներէն Դաշնակցութեան Օրուան յատուկ յօդուածները խմբագրութեան հասցնել մինչեւ Նոյեմբեր 20 ։

ՄԱՐՍԷՅԼԷՆ կը գրեն թէ Ա. Ահարոնեանի շարժանկարին ներկայացումը տեղի ունեցաւ կիրակի առտու, մեծ բազմութեամբ ։ Շատեր ոտքի վրայ մնացած էին ։

ՓԷՇԹԱՅԷՆ հասած ճամբորդէ մը կ'իմանանք թէ բանտին մէջ մեռած է ծանօթ իրաւագէտ Եղիա Յովհաննէսեան, Պոլսեցի, որ այդ քաղաքը հաստատուած էր տարիներէ ի վեր ։ Քաջ հռետորապէտ էր ։

ՄՍԱՑՈՒ ԱՆԱՍՈՒՆՆԵՐՈՒ մեծ յանձնակատարներէն 20 հոգի պիտի դատուին, չարաշահութեան յանցանքով ։ Մէկը բանտարկուած է արդէն ։

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ արեւելեան շրջանէն արեւմտեան շրջանը փախած զօրավարը, Վալթըր Շրայպըր, տեղեկութիւններ հաղորդելով մամուլի ներկայացուցիչներուն, ըսաւ թէ Ռուսերը ոստիկանական ուժ մը կը կազմակերպեն հրասայլերով, թնդանօթներով եւ ուրիշ ծանր զէնքերով, յետոյ կարմիր բանակի մը վերածելու համար զայն ։ Այս ոստիկանները գերման բանակին յատուկ համազգեստներ պիտի հագնին ։

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ հարցին քննութեան առթիւ, երեքշաբթի օր ծանր միջադէպ մը պատահեցաւ ՄԱԿի Քաղաքական Յանձնաժողովին մէջ ։ Պ. Վիշինսկի անարգական խօսքեր ուղղեց , երբ զօր. Ռոմուլօ, Փիլիպպեան կղզիներու ներկայացուցիչը, կը քննադատէր բոլշեւիկեան մեթոտները ։ Նախագահը, Պ. Սփաք, զանգակի տեղ փայտէ մուրճ մը զարնելով սեղանին, կարգի հրաւիրեց Մոսկուայի ներկայացուցիչը ։ Վիշինսկի այնքան զայրացած էր որ, թարգմանութեան առեն ուսէրէն բառեր ալ կը սահէին բերնէն ։ Լուտանքները մէկդի դնելով, ըսել կ'ուզէր թէ Անգլեւսաքսոնները պէտք է պարպեն Յունաստանը, եւ 24 ժամէն բոլոր առկախ հարցերը կը կարգադրուին Պուլկարիոյ, Ալպանիոյ եւ Եուկոսլաւիոյ հետ ։

Գաղղիական երկիրը պիտի խաղաղեցնեն

ՆՈՐ ՄԻՋՈՑՆԵՐ ԴԱՒԱՃԱՆՈՒԹԵԱՆ, ՎՆԱՍԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ, ԲԱՆԱԿԻ ԿԱԶՄԱԼՈՒԾՄԱՆ, ՀԱՒԱՔԱԿԱՆ ԱՆՀՆԱԶԱՆԴՈՒԹԵԱՆ, ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ԱԶԱՏՈՒԹԵԱՆ ԲՌՆԱԲԱՐՄԱՆ ԵՒՆ. ԴԷՄ

Երէկուան թերթերը խոշոր խորագիրներով կը ծանուցանէին թէ դատական նախարարը օրինագիծ մը մշակած է, խստացնելու համար պատժական տնօրինութիւնները, իբրեւ հետեւանք վերջին դէպքերու ։ Նախարարական խորհուրդը երէկ առտու պիտի քննէր այս օրինագիծը, որ խորհրդարանին պիտի ներկայացուի, անմիջապէս օրէնքի վերածուելու համար ։

Ինչպէս կը յիշուի, Ներքին նախարարը, Պ. Ժիւլ Մոք, վերջերս ծանրակշիռ յայտարարութիւններ ըրաւ ընկերվարական համագումարին առջեւ, պնդելով թէ Ֆրանսայի համայնավարները «խռովութիւններ կը սարքեն Կոմինֆորմի հրահանգով եւ դրամով » ։ Կը կարծուի թէ Նախարարը Ազգ. Ժողովին վերաբացման կը սպասէ, ներկայացնելու համար այս մեղադրանքին վերաբերեալ փաստաթուղթերը ։

Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն , կառավարութիւնը պիտի պահանջէ աւելի ընդլայնել եւ ծանրացնել Պատժական Օրինագրքին 76, 80, 126 եւ 438 յօդուածները, որոնք պատիժներ կը սահմանեն դաւաճանութեան, օտար պետութեան մը գործակալներուն հետ կատարուած դաւակցութեան, վնասարարութեան, բանակին կազմալուծման , պետական պաշտօնեաներու պարտազանցութեանց եւն. դէմ ։ Կառավարութեան օրինագիծը կ'առաջարկէ նաեւ պատժել «հաւաքական անհնազանդութիւնը» եւ Սահմանադրութեան դէմ գործուած եղեռնափորձերը ։

Խորհրդարանը պիտի վերաբացուի Նոյեմբեր 16ին ։ Ուրեմն կառավարութիւնը երկու շաբաթ ժամանակ ունի, վերջնական վիճակի մը վերածելու համար իր առաջարկները ։ Միեւնոյն առեն միջոցներ ձեռք պիտի առնուին, ապահովելու համար աշխատանքի ազատութիւնը

Դատական Նախարարը պիտի առաջարկէ նաեւ բացառիկ ատեան մը կազմել, վերահաստատելու համար բարոյական վարկը այն քաղաքացիներուն որ սպաննուած են առանց դատաստանի եւ որոնց անմեղութիւնը ապացուցուած է ։

Նոր դէպքեր ածխահանքերուն մէջ

ԽԼՐՏՈՒՄՆԵՐԸ ԿԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԻՆ.— ԲԱՆԹՈՂՆԵՐԸ ՌՈՒՄԲ ԿԸ ՆԵՏԵՆ.— 60 ՆԱՒԵՐ ԱՆՇԱՐԺՈՒԹԵԱՆ ԴԱՏԱՊԱՐՏՈՒԱԾ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ.— ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆԵ՞ՐՆ ԱԼ.—

Ներքին նախարարութիւնը կը ծանուցանէ թէ հանքերու պարպումը գրեթէ վերջացած է եւ աշխատանքը աստիճանաբար կը վերսկսի ։ Այս առթիւ ցաւալի դէպք մը եւս կը ծանուցանէ ։

Երեքշաբթի օր, 28 ածխահանքեր փրկուած էին Փա տը Քալէի եւ հիւսիսային շրջանին մէջ, առանց դիմադրութեան ։ Բայց զինուորները յանկարծ դժուարութեան հանդիպեցան Լիէվէնի հինգ հորերուն առջեւ, ուր բազմաթիւ բանուորներ դիրք բռնած էին, միեւնոյն առեն քարիւղ լեցնելով առուակի մը մէջ ։ Երբ կառավարական ուժերը հասան, քարիւղը բռնկեցաւ, եւ ոստիկանները հարկադրուեցան ետ քաշուիլ ։ Գործողութիւնը վերսկսաւ քանի մը անգամ, բայց ի զուր ։ Բանուորները տապալեր էին վակոն մը, ածխահանքին գլխաւոր մուտքը փակելու համար եւ քիչ մնաց որ պիտի գրաւէին զրահապատ կառք մը ։ Դիմադրութիւնը տեւեց հինգ ժամ ։ Բանթողները անձնատուր եղան, երբ զինուորները կրակ բացին իրենց գլխուն վերեւ, հրացաններով եւ գնդացիրներով ։ Բանթողներն ալ ռումբեր նետած էին ։ Եօթը շրջան պահակներ վիրաւորուեցան, մէջն ըլլալով հարիւրապետ մը եւ տեղակալ մը ։ Երբ ածխահանքը շրջան պահակներուն ձեռքն անցաւ, բանթողները թափօր կազմեցին, կարմիր դրօշ պարզելով եւ «Էնթէրնասիօնալ»ը երգելով ։ Այդ միջոցին էր որ քարիւղի բոցեր կը բարձրանային յատկապէս փորուած խրամներէ ։ Պահակները արտասուաբեր կազեր ալ գործածեցին ։

Աշխատանքի Դաշնակցութեան ընթակայ բանուորները կը շարունակեն խափանարար ձեռնարկները, երկրին զանազան մասերուն մէջ ։ Սէնթ էթիէնի հանքերէն Ռօշ լա Մոլիէրի ճամբուն վրայ, պայթեցաւ 24 ծրար ուժանակ, իւրաքանչիւրը 100 կրամ ։ Թերթերը կը գրեն թէ պատրոյգը նոր վառած էին, երբ դաւը երեւան հանուեցաւ ։

Նաւահանգիստներու բանուորներուն գործադուլն ալ կը շարունակուի ։ Միայն Մարսէյլի մէջ անշարժութեան դատապարտուած են 60 նաւեր ։ Բոլոր նաւահանգիստներուն մէջ ալ զինուորներ են որ կը պարպեն ածխանաւերը ։

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԵՂԵՍԻՈՅ ԴԻՒՑԱԶՆԱՄԱՐՏԸ

(33րդ տարեդարձին առթիւ)

ՊԱՏԿԵՐ Ա.

Վարագոյրը բացուելուն՝ լերկ եւ կիսամութ բեմին պատուհանին առջեւ կը յայտնուի սգաւոր Եղեսիան, քողածածուկ, մելամաղձոտ եւ ընկճուած:

ՍԳԱՒՈՐ ԵՂԵՍԻԱՆ.— Արշալոյսը վաղուց ծագած է: Երկնակամարին վրայ կը ծփայ լոյսերու անուշ համադրութիւն մը, այնքան դրաւիչ, այնքան հոգեպարար, ինչպէս ազատութեան հրաշագան ծիածանը: Ինչ տխուր կը թուի սակայն Սեպտեմբերի այս վերջին թեր օրը, մթնոլորտը կարծես հուր, ծուխ եւ արիւն կը բուրէ: Հայկական բարձրաւանդակէն մինչեւ Փոքր Ասիոյ յետին գիւղը, աւերի, կոտորածի եւ ոսկորներու դէզերուն զահանդական տեսիլները հոգիս կը լեցնեն անհուն թախծութեամբ, սիրտս կը փեռեկտի անսանձ, բայց աւաղ անզօր կատաղութեամբ: Այս խաչը շատ ծանր է այլեւս իմ վտիտ ուսերուս համար: Զուր է, Աստուած իմ, արցունքն եւ աղօթքը միայն բաժին կը մնան ինծի: (Կը յառաջանայ դէպի կեդրոն, կը ծնրադրէ: Նոյն պահուն, լսելի կը դառնայ «Տէր ողորմիա»ն, որու վերջաւորութեան կը փղձկի):

ԱԶԱՏՈՒԹԵԱՆ ՈԳԻՆ (կը մտնէ մեղմիւ).— Մի լար, քոյր իմ, ամէնէն սրտաբուխ աղօթքը, ամէնէն լալահառաչ երէմիականն անգամ անկարող է ցնցել բարբարոս ոսոխին խիղճը: Տէր Զօրի հրակէզ անապատներուն մէջ, հառաչներու, տրտունջներու եւ ողբերու վայնասունը երկինքի սիրտը կը բզքտէր, բայց Աստուած մատն անգամ չշարժեց, պաշտպանելու համար իր ամէնէն ջերմեռանդ հաւատացեալները՝ դահիճներու եաթաղանէն: Այդ Վերջին Դատաստանի օրը, միակ մահկանացուն որ պատուով ինկաւ, Զէյթունցի քահանայ մըն էր, որ զոյգ մը տրճանակները քաշած՝ աջ ու ձախ դետին տապալեց Չէքիի արիւնկզակ վոհմակէն մաս մը: Մեռած է այլեւս Հրէից վաղեմի աստուածը:

ՍԳԱՒՈՐ ԵՂԵՍԻԱՆ.— Թերեւս իրաւունք ունիս, բարի ոգի, բայց ես կ'աղօթեմ եւ կ'արտասուեմ մեր նահատակներու հոգիին համար: Ոչ իսկ երկու տասնեակ տարիներ անցած են այն չարաշուք օրերէն, երբ մեր հոյաշէն երկիրը համատարած մահաստան մը դարձաւ մահմետական հորդաներէն: Դեռ ամենուրեք կ'երեւին խանձած աւերակներուն մնացորդները: Մայր եկեղեցւոյ պատերուն վրայ, հայորդիներու արիւնատառ անունները, ճենճերած մարմիններու դրոշմները, ահեղնագոչ բողոք մըն են ընդդէմ Ծինկիզ խանի ժառանգորդներու ոճիրներուն: Եւ հիմա, դարձեալ մեր սրտահատորները դէպի Գուտէմէ, Գարա Քէօփրիւ, Շէյթան Տէրէսի …

ԱԶԱՏՈՒԹԵԱՆ ՈԳԻՆ (ձեռքը ուսին կը դնէ).— Ո՛վ Սելեւկոսի նորատի դուստր, հրաշագեղն Եղեսիա, պատռէ սուգի քօղդ եւ հետեւէ ինծի: Դուն ճշմարիտ խորհրդանիշն ես Արեւելքի եւ Արեւմուտքի առաքինութիւններուն: Մեծն Աբգարի օրերէն կանգնեցիր թանգարաններ, մատենադարաններ, կրօնքի եւ դպրութեան տաճարներ: Մեր դարաւոր թշնամիները իրենց… քաղաքակրթութեան դրոշմը դրին զանոնք քանդելով, այրելով եւ սրբապղծելով, ինչպէս Նազովրեցիի անմիտ Հրեան մարգարիտը նետեց խոզերուն առջեւ: Դուն գթութեան վեհոգի քոյրն եղար գեղածիծաղ հայրենիքէդ անցնող աքսորի կարաւաններուն: Կապեցիր դժբախտ հայորդիին վէրքը, սրբեցիր անոր արցունքը, պարէն ու դրամ հասցուցիր, քու սեփական հանդիստդ եւ գոյութիւնդ վտանգելով: Իսկ այժմ, կայ տարբեր գործ մը, ինքնապաշտպանութեան ամենավսեմ պարտականութիւնը:

ՍԳԱՒՈՐ ԵՂԵՍԻԱՆ.— Ըսէ, հրեղէն ոգի, ի՞նչ կը բաղձաս որ ընեմ: Մեծ վարդապետը պատգամած է.— Սուր գործածողը, սուրով կ'իյնայ …

ԱԶԱՏՈՒԹԵԱՆ ՈԳԻ.— Պիտի մեռնիս անպայման, բայց պիտի մեռնիս պատուով, առասպելական հերոսի խոէալական մահով: Արտաւազդը կրծած իր շղթաները, դուրս եկած է Մասիսի անդնդախոր ձորերէն: Ան մարմնացած է քու անվեհեր զաւակիդ, Մկրտիչի հոգիին մէջ, իբրեւ անցեալի խորերէն եկած դիւցազնական ոգի մը: Պրօմեթէոսի հրեղէն սուրն ունի ան, թրծուած Վահագնի յափշտակած շանթերու քուրային մէջ: Ան չի յանձներ զէնքը, չի դառնար կրկին զոհը Թըշնամի խարդաւանքին, ինչպէս չուրջ երկու տասնեակ տարիներ առաջ:

ՍԳԱՒՈՐ ԵՂԵՍԻԱՆ.— Աւա՛ղ, ճշմարիտ է, այդ միամտութիւնը սուղ ու չիւանի մատնեց մեր հայրենիքը:

ԱԶԱՏՈՒԹԵԱՆ ՈԳԻՆ.— Օն, ոտքի ելիր ուրեմն, դանդրահեր դիցուհի: (Սգաւոր Եղեսիան կը հնազանդի): Դուն Հայի ծաղիկն ես Միջագետքի, քու սեւ, թաւշափայլ աչքերուն մէջ կայ Արաբիոյ հրավառ անապատներուն կրակը, իսկ երակներուդ մէջ կ'եռեւեփի Մեծն Տիգրանի սէգ արիւնը: Ով խրոխտ Եղեսիա, դուն համադրութիւնն ես միանգամայն Մեծ Մակեդոնացիին շնորհներուն, զոր փոխանցած ես քու անվեհեր կորիւնին: Մկրտիչը հանճար մըն է ռազմական, հնարամիտ, իմաստուն եւ խորհրդապահ: Միշտ ծպտուած քիւրտի եւ անապատականի տարազով, նա սլացած է Եղեսիայէն Հալէպ, Հալէպէն Տիգրանակերտ, Տիգրանակերտէն Սասուն: Եղիր անխռով, ան ունի հիմա ռումբի եւ ռազմանիւթի հսկայ պահեստ մը, զոր խլած է հարիւրապետէ մը, Թուրք զինուորներէն, Հալէպի կամուրջին վրայ անոնց գըլխին թակելով, յափշտակած է բերդին ռազմամթերքը առասպելական յանդգնութեամբ: Հեփեստոսի հրեղէն դարբնոցները չոգիի վրայ են: Կուսակալ Ալի Հայտարի սինլքոր լրտեսներուն, որսկան շուներուն քիթին առջեւէն, դպրոցական պատանիները, կիներն իրենց չփակներուն տակ զէնք կը փոխադրեն գաղտնի դիրքերը: Տես, սեւազգած դիցուհի, հրճուէ այս հոգեպարար տեսարանէն:

(Մնացեալը յաջորդիւ)

ԱՐԱՄ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

Ամերիկացիները կ'արդիացնեն թրքական բանակը

Երբեք այնքան զօրաւոր եղած չէր Թուրքիոյ պայքարելու կամքը, կ'ըսէ Ամերիկացի թղթակից մը: Ոչ ալ Ամերիկայի հետ իր կապերը եղած են այնքան սերտ որքան հիմա:

Զինուորական պիտոյքներու յատկացուած ամերիկեան օգնութեան 75 միլիոն տոլարը արդէն բաժնուած է: Ամերիկեան բանակին հրամանատարը զօր. Հօրէյս Մէք Պրայտ յայտարարած է թէ մինչեւ Յունուար մէկ բոլոր յանձնումները պիտի վերջանան:

Ամերիկեան զինուորական պատուիրակութեան 275 պաշտօնեաները, արդէն մարզած են 5000 Թուրք սպաներ եւ զինուորներ: Այս կերպով թըրքական բանակի մարզանքի դրութիւնը յեղափոխուեցաւ: Ամերիկեան զինուորական գիրքեր Թուրքերէնի կը թարգմանուին եւ «մարգարէի մը հրամանին պէս կ'ընդունուին», ինչպէս կ'ըսէ մարդ մը: Եթէ ամերիկեան ուժեր մտնեն Թուրքիա զայն պաշտպանելու, հրամանատարութիւնը միացնելու եւ զինուորական պիտոյքները բաժնելու խնդիրը չափազանց դիւրացած պիտի ըլլայ:

Մէք Պրայտ յայտարարած է թէ Թուրքեւամերիկեան յարաբերութիւնները սքանչելի են, թէ Թուրք զինուորը ամէնէն լաւ բարոյական կորովը ունի, եւ իրենց իշխանութեան հանդէպ յարգանքը հրաշալի է»:

Թէեւ ամերիկեան դեսպանատան պաշտօնեաները այս կարծիքը չունին: Անոնք երբեմն կը նեղսրտին պետական պաշտօնեաներէն եւ սպաներէն, բայց կը սիրեն ժողովուրդը:

Ամերիկացի հրամանատարը կը կարծէ թէ Թուրքերը ունին ռազմական յատկութիւններ: «Անոնք այնքան կ'ատեն Ռուսերը որ պիտի կռուին եթէ նոյնիսկ անյոյս պայքար մը ըլլայ.:»

Ամերիկեան զինուորական պիտոյքները կը պարունակեն 75 միլիմեթր եւ 105 միլիմեթր տրամագծով թնդանօթներ, թեթեւ եւ ծանր հրասայլեր, զոյգ մեքենայով ռմբաձիգ եւ պատերազմիկ օդանաւեր, ռատիոյի, հեռաձայնի եւայլնի կազմածներով: Նաւատորմը չորս սուզանաւ ստացած է:

Այս բոլոր կազմածները կաթիլ մըն են դոյլին մէջ, բաղդատմամբ այն պահանջին որ, Թուրքիան ունի իր բանակը արեւմտեան դրութեան վերածելու համար: Բանակը ունի 100 վաշտ թնդանօթաձիգ, բայց թնդանօթները հաւաքածոյ մը կը կազմեն զարմանազան տեսակներու: Զօր. Մէք Պրայտ կը կարծէ թէ աղետալի պիտի ըլլայ քաշուիլ, ամբողջ զինուորական պիտոյքը յանձնելէ վերջ: Կը հաշուէ որ հինգ տարուան գործ կայ ընելիք, թէեւ Թուրք մարզիչներ պիտի ստանձնեն ամերիկեան մարզանքի գործը, 1949ի աշնան:

Ամերիկացիներ արդիացման ծրագիրը սկսած են բոլորովին ծայրէն: Անոնք կը կռուին նաեւ «Փաշայական դրութեան» դէմ, որ բոլոր իշխանութիւնը կը կեդրոնացնէ հրամանատարին եւ իր պաշտօնեաներուն ձեռքը:

Ուրիշ ամերիկացի հրամատար մը, Բէտրնպօ, զինուորական վարժարանի մը վարիչը, կը վերակազմէ հետեւակազօրքը: Ան ոգեւորուած է իր աշակերտներով:

Այս հրամանատարը կ'ըսէր, առիթով մը.— Շատ զօրաւոր ոգի ունին: «Կը կարծեմ թէ մեզ կը սիրեն: Որեւէ վէճ ունեցած չեմ Թուրքի մը հետ»: Իսկ Մէք Պրայտ կ'ըսէր թէ.— «Անոնք համոզուած են որ յետին շարժառիթներ չունինք, բայց միայն օգնել իրենց»:

Լեզուի թարգմանութիւնը կը դժուարացնէ մարզանքը: Թուրք զինուորներուն 80 %ը ոչ կարդալ գիտէ, ոչ ալ գրել, իսկ գրաւոր բացատրութիւնները հոգի կը հանեն:

Թուրք սպաները որոնք զինուորներէն հեռու մնացած են դասակարգային աւանդութեամբ, դժուարաւ կը համոզուին որ գործի հագուստ հագնին, եւ իրենց ձեռքերը աղտոտեն նոր գործիքներուն վրայ աշխատած ատեն: Այս տեսակ բան չեն ըրած երբեք եւ հարկ եղած է ամերիկեան հնարամտութիւն գործածել: Դասերը կը կրկնուին շարունակ: Ուսանողներու խնդրանքով, յաճախ դասապահէն երկու ժամ աւելի կը տեւեն: Բայց անգամ մը որ սորվին, երբեք չեն մոռնար»:

Այն դժուարութիւնները որոնց կը հանդիպին Ամերիկացիները Յունաստանի մէջ, չեն երեւար Թուրքիոյ մէջ: Հոն չկան բաժանեալ իշխանութիւններ վարիչի մը եւ դեսպանատան միջեւ: սերտ են յարաբերութիւնները սպաներուն եւ դեսպանատան միջեւ: Քաղաքացի ժողովուրդն ալ թէ կը սիրէ եւ թէ կը գնահատէ Ամերիկացիները:

Շատ ալ զգալի չեն ամերիկեան օժանդակութեան արդիւնքները՝ զօրացնելու համար Թուրքիոյ տնտեսական դիրքը: Բայց ռուսական ճնշումը թեթեւցած կ'երեւայ: Նեղուցներուն խնդիրը չէ վերարծարծուած եւ Թուրքեւռուս սահմանագլուխին վրայ դէպքեր չեն պատահած:

Ներկայիս Թրքական կառավարութիւնը շատ մտահոգ է ելմտական կացութեան մասին: Զինուորական ծախքերը բազմապատկուած են: Պաշտպանողական ծախքերը կը սպառեն 300 միլիոն տոլար, ելմտացոյցին կէսէն աւելին, եւ Թուրքերը նոր օժանդակութիւն կ'ուզեն Ամերիկայէն:

Ներքին պաշտպանութեան հոգերուն պատճառով, Թուրքերը այնքան ալ չեն հետաքրքրուիր պաղեստինեան պատերազմով:

Կը թուի թէ փաստօրէն ընդունուած են հրէական պետութիւնը: Թուրքիոյ միակ մտահոգութիւնն է այն վախը թէ ռուսական ազդեցութիւնը կրնայ թափանցել Իսրայէլի մէջ, դառնալով վտանգ մը իրենց անկախութեան դէմ, ուրիշ ուղղութեամբ: Կառավարութիւնը չսիրեց Ամերիկեան քաղաքականութիւնը բաժանման հարցին մէջ:

Թէեւ Խ. Միութեան անթելին Թրքական բաժինը թունդ հակամերիկեան է, բայց սովորականէն աւելի կծու չեն յարձակումները եւ կարծողներ կան թէ Մոսկուա կ'աշխատի փարատել Թուրքիոյ վախերը արշաւանքի մը մասին: Մէք Պրայտ կը կարծէ թէ Թուրքերը շատ կասկածամիտ են այդ առթիւ, շնորհիւ իրենց երկար փորձառութեան: Ամէն Թուրք մտահոգութեամբ կը հետեւի Ռուսիոյ շարժումներուն, իսկ Ամերիկացիները կը շարունակեն իրենց ուշադրութիւնը կեդրոնացնել պաշտպանողական միջոցներու վրայ:

Բ.

ՄԱՄՈՒԼ

ԵՐԲ ՆԵՐԳԱՂԹԸ ՆՈՐ ԿԸ ՍԿՍԷՐ

ԽՄԲ.— «Արեւելք» շարք մը խմբագրականներով կը պարզէ ներգաղթի առթիւ կատարուած խարէութիւնները: Հատուած մը՝ Հոկտ. 15ի խմբագրականէն.

— «1945ի վերջ, Դեկտեմբերին, երբ ներգաղթի արձանագրութիւնները նոր դրդիռ կը հանդիսանային Թուրք եւ սովիէթ ջլամարտը սաստկացնելու, ու Թուրք մամուլը կեղծ անտարբերութեան մը խառնուած տաքիկ կատաղութեամբ կը հետեւէր սովիէթ հիւպատոսարանի համբակ միջամտութեան՝ Թրքահայոց կեանքին մէջ, դիտել կուտայինք «Ամենայն ուրախութեամբ եւ զգուշութեամբ» խորագրին տակ.

— «Թուրք կասկածամտութիւնն ու քինախնդրութիւնը, որ խաղաղ եւ «սկզբունքային» հիմերով կուգայ այսօր հրապարակ, վաղը կրնայ հազար գոյն ու ձեւ փոխել: Մենք լաւ կը ճանչնանք Թուրքը, բայց չենք յաջողիր աղուէս դառնալ անոր չափ: Կը խորհինք, թէ Թրքահայերու արձանագրութեան թափը կրնայ ժխտական անդրադարձումներ ունենալ յառաջիկային: Արձանագրուող մեր հայենակիցները ունի՞ն ապահովութիւնը՝ զերծ մնալու Թրքական չարիքէն՝ մինչեւ ներգաղթի թուականը: Արտագաղթի սա ընդհանուր եռուզեռը, գաղթաշխարհի մէջ, հասարակաց որեւէ եզր չունի Թրքահայերու կացութեան հետ: Անզգոյշ քայլ մը, եւ կը գլորիս: Աւելի իրատես, նուազ զգացական: Բայց մանաւանդ զգոյշ, զգոյշ: Գիտնանք չթողուլ գաղթականի ցուպը՝ մինչեւ սահման»: («Ազդարար», 12 յունուար 1945):

Այդ օրերուն, Հայ համայնավար թերթեր եւ ուղեկից ռամկավար հնչակ զինակցութիւնը՝ կըրակ կը ժայթքէր այս վերապահութեան դէմ: Մասնաւորաբար «Ժողովուրդի Ձայն»ներն ու

« Զարթօնք »ները, որոնք այդ խրատեսութեան մէջ իրենց հոգիի բովանդակ կեղտն ու մութ հաշիւները կ'ուզէին փնտռել ...

Երկու ամիսէն պիտի լրանայ երեք տարին. եւ սակայն ԹՈՒՐՔԻԱՅԷՆ ՈՉ ԻՍԿ ՄԷԿ ՄԱՐԴ ՆԵՐԳԱՂԹԱԾ Է։ «Սովետական շոգենաւը», որ «քանի մը շաբաթէն արձանագրուողները պիտի փոխադրէր Պաթում» (!!!!), դեռ պիտի գայ...։ Բրէմլենի հո՞գն է, թէ հարիւրաւոր (թերեւս հազարաւոր) հայ հայրենակիցներ դարձած են կասկածելի, եւ Թքահայութեան հանդէպ Անգարայի տրամադրութիւնները աւելի քան անյայտ են ու վըտանգաւոր։ Բոլշեւիկներն ու անոնց հայանուն մունետիկները պիտի կարենա՞ն փրկել Պոլսահայութիւնը կամ արձանագրուող բարեմիտները, երբ օր մը «առիթը ներկայանայ» հին հաշիւներ կարգադրելու։ Ի՞նչ բրաւ, ցարդ, Անգարայի սովիէթ դեսպանատունը կամ Պոլսոյ սովիէթ հիւպատոսարանը, փրկելու համար այն ափ մը հայ մտաւորականներն ու երիտասարդները՝ որոնք մինչեւ այսօր մեկուսացման ճամբարներու կամ բանտերու մէջ կը հիւծին, որպէս «համայնավար», — մինչ այդ վարդապետութեան նախնական ծանօթութենէն անդին՝ ոչ մէկ գաղափար ունին բոլշեւիզմի անմարդկային բռնակալութեան, ընկերային ապականութիւններուն եւ բարբարոսութեան մասին։ Ո՞վ չահագործեց այդ հաւատաւոր տղոց հայրենասիրութիւնը, ներգաղթի ծաղրանկարային արձանագրութիւններով յուսադրելով զանոնք, ապա լքելով առանձին՝ իրենց անստոյգ ճակատագրին հետ։ — Եթէ պիտի չտանէր, ինչո՞ւ արձանագրեց. — Հարցում մը՝ զոր օր մը աղաղակելու դժբախտ հարկին տակ գտնուինք թերեւս։

— «Անոնք որ կ'արձանագրուէին սովիէթ հիւպատոսարանի ներգաղթի ցանկերուն մէջ ու չէին մեկնիր, անվստահելիներ պիտի դառնան։ Մեզի համար գաղտնիք չեն այսպիսիներու ինքնութիւնն ու գաղափարները, բայց կը զգուշանաք հրապարակելէ իրենց անունները, պարզապէս վերջին փորձութեան մը ենթարկած ըլլալու համար զիրենք։

Զենք հանդուրժեր, որ յարդի տակէ ջուր հոսեցնողներ, թշնամական ընթացք ունենալէ վերջ այս երկրին դէմ, շարունակեն մնալ մեր մէջ՝ որպէս Հինգերորդ զօրաթեւ», կը գրէր «Թասվիր», 22 Դեկտեմբերի 1945ին, «Ուշադրութիւն Հայեր» խորագրին տակ։

Աւելի լիրբ ու սպառնալից ակնարկութիւններ ունէին (Ճիւմհուրիէթ», «Սոն Փոսթա», «Վադըթ» եւ այլ թերթեր։ Աւելորդ է ցաւեր նորոգել »։

ՖՐԱՆՍԱՅԻ, ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ, ԵԳԻՊՏՈՍԻ ԵՒ ԻՐԱՆԻ ՀԱՅ ԳՐՈՂՆԵՐՈՒՆ

Սուրիոյ եւ Լիբանանի Հայ Գրողներու Միութիւնը, որ նախաձեռնողը եղաւ Շթօրայի Համագումարին, այսու կոչ կ'ընէ Ֆրանսայի, Ամերիկայի, Եգիպտոսի եւ Իրանի հայ գրողներուն, որպէսզի կազմակերպուին իրենց կարգին եւ,—

Ա. Կապ հաստատեն մեզի հետ։

Բ. Մշակեն Գաղթահայ Գրողներու Համագումարին օրակարգերը։

Գ. Հաղորդեն մեզի իրենց թելադրանքներն ու տեսակէտները յառաջիկայ Համագումարին շուրջ.

Դ. Եւ ճշդեն իրենց պատգամաւորները։

Պարտք կը զգանք նաեւ յայտնելու, թէ Միութիւնս պիտի ստանձնէ Համագումարին մասնակցող բոլոր պատգամաւորներուն կեցութեան ծախսը Լիբանանի մէջ, մէկ ամսուան հաշուով, ճանապարհածախսը թողլով անհատ պատգամաւորներուն կամ իրենց շրջաններու Միութեանց։

Պաշտօնական թղթակցութիւնները պէտք է կատարուին Միութեանս ընդհ. քարտուղարին հետ, «Նայիրի»ի հասցէով։

Սուրիոյ եւ Լիբանանի Գրողներու Միութեան նախագահ՝ Կ. Սասունի, քարտուղար՝ Ա. Ծառուկեան։

ՏԱՐԱԳԻՐՆԵՐՈՒ ՏԵՂԱԽՈՐՈՒՄԸ

Ինչպէս յայտնի է, տակաւին 600—800.000 տարագիրներ կը գտնուին արեւմտեան Գերմանիոյ, Աւստրիոյ եւ Իտալիոյ մէջ, եւ կ'ապրին շնորհիւ Միջազգային Կազմակերպութեան։

Կազմակերպութեան կեդրոնը կը գտնուի Ժընեւ, եւ Սեպտեմբերին միայն տասնըհինգ պետութիւններ վաւերացուցին այս կազմակերպութեան դաշինքը։

Անցեալ տարուան ընթացքին 50000 անձեր վերադարձուեցան իրենց հայրենիքը եւ 205 հազար ալ դէպի ուրիշ երկիրներ։ Կը մնան մօտ 800 հազար հոգի որոնց մեծ մասը կարելի չէ վերադարձնել երկիր։ I. R. O. իր տրամադրութեան տակ ունի 25 նաւեր, փոխադրելու տարեկան 400.000 անձ դէպի շատ հեռու երկիրներ եւ այն ալ եթէ այդ երկիրները համաձայնին բանալ սահմանադուռները։

Այս տեղափոխուած անձերուն մեծամասնութիւնը Լեհեր են։ Ցետոյ կուգան Պալթեան ժողովուրդները, Ուկրայնացիներ, Ռումանացիներ, Հունգարացիներ, Եուկոսլաւներ։ Ընդհանուրին 25 առ հարիւրը Հրեաներ են։

Գալ տարի Մ. Նահանգները մեծ թիւով տարագիրներ պիտի ընդունին (205.000 հոգի)։ Քանատան պիտի ընդունի 100 հազար։ Բաւական մեծ թիւ մըն ալ Լատին Ամերիկեան երկիրները եւ Աւստրալիա։ Արեւմտեան Եւրոպան ալ կրնայ որոշ թիւով գաղթականներ ընդունիլ։ Աշխատող ձեռքեր կը փնտռեն Անգլիա, Ֆրանսա, Պելժիա եւ ուրիշ երկիրներ։

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

ՆԻՒ ԵՈՐՔ, 27 Հոկտ.—— Խնդրում եմ «Յառաջ»ի խմբագրութեան չմերժել տեղ տալ հետեւեալ երկտողիս.—

Մարսէյլից հեռու գտնուելս եղաւ պատճառ, որ Հօրս Ա. Ահարոնեանի մահուան առթիւ հայ մամուլին ուղղած շնորհակալութեան գիրիս մէջ տեղի ունենան ցաւալի մոռացումներ, որոնց համար խորապէս ցաւում եմ։

Հօրս հիւանդութեան ընթացքում նրան խնամք տարած ընկերների եւ բարեկամների շարքում պարտք եմ զգում յիշատակել նաեւ անունները ընկեր Խաչիկ Թէլեանի, Տիկին Հ. Սէրէնկիւլեանի եւ Տօքթ. Տիկիրեանի, որոնց խնդրում եմ ընդունել Ահարոնեան ընտանիքի անկեղծ շնորհակալութիւնները։

ՎԱՐԴԳԷՍ ԱՀԱՐՈՆԵԱՆ

ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ ՄԸ ՍՊԱՆՆՈՒԵՑԱՒ Վիէննայի խորհրդային շրջանին մէջ,-չորս ռուս զինուորներու կողմէ։ Ջոհը, Օրվինկ Րօս, պաշտօնատար ամերիկեան դեսպանատան եւ Եւրոպայի տնտեսական գործակցութեան, կառքով պտոյտ մը կը կատարէր աւստրիացի աղջկան մը հետ, երբ չորս խորհրդային զինուորներ կեցուցին զինքը։ Զինուորներէն երկուքը կառքին դուռը բանալով ստիպեցին Ամերիկացին որ պահականոց երթայ։ Պ. Րօս փորձեց դիմադրել։ Զինուորները իրենց ատրճանակներուն կոթերով զարկին գլխուն։ Պ. Րօս փորձեց դիմադրել, ճամբան աղջիկը կառքէն դուրս նետեցին։ Առտուն Ամերիկացին սպաննուած էր, իսկ աղջիկը հիւանդանոց փոխադրուած, թէեւ կրցաւ պատմել դէպքը։

ԿԻՊՐՈՍԻ համար ինքնավարութիւն պահանջեցին 20.000 քաղաքացիներ, կիրակի օր, ժողով մը գումարելով Նիկոսիոյ, գլխաւոր հրապարակին վրայ։

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ արեւելեան շրջանին բոլոր գործարանները պիտի քանդուին, իբրեւ խորհրդային սեփականութիւն, ինչպէս եւ 43 անհատական հաստատութիւններ։ Երկու հարիւր գործարաններ վերածուած են խորհրդային ընկերութեանց (արեւելեան Գերմանիոյ ճարտարարդիւնաբերութեան 25—30 %)։— Արեւմտեան Գերմանիոյ գործարաններուն քանդումը դադրած է առ այժմ։

ԹՈՒՐՔԻՈՅ հանրապետութեան 25րդ տարեդարձին առթիւ, Նախագահ Թրումըն շնորհաւորական հեռագիր մը ուղղելով Իսմէթ Ինէօնիւի, կ'ըսէ թէ երկու երկիրներուն յարաբերութիւնները ներշնչուած են արդար եւ տեւական խաղաղութեան մը գաղափարէն։ Եւ անգամ մը եւս կը յայտարարէ թէ Թուրքիոյ քաղաքական անկախութիւնը եւ հողային ամբողջութիւնը կենսական են աշխարհի ապահովութեան համար։

ԲՈԼՇԵՒԻԿԵԱՆ յեղափոխութեան 31րդ տարեդարձին առթիւ, Կեդր. Կոմիտէն շարք մը նշանախօսքեր արձակեց։ Գլխաւոր հրահանգներէն մէկն է ուժ տալ նաւաշինութեան, նոր նաւեր շինել արագօրէն, հզօր նաւատորմիղ մը կառուցանել խորհրդային պետութեան համար եւն.։

ՎԱՏԻԿԱՆ արգիլուած հռչակեց (էնտէքս) գոյապաշտութեան հիմնադրին՝ Ժան Փօլ Սարթրի գիրքերը, իբրեւ մոլորեցուցիչ եւ պոռնկագրական։ (Մոսկուա եւս արգիլած է այդ գիրքերը)։

ՆՈՐ ՋԷՆՔԵՐՈՒ եւ ռազմանիւթի փորձեր կատարուեցան Հոկտեմբեր 28ին եւ 29ին, Սարթօրիի եւ Պուռժի մէջ, ի ներկայութեան զօր. Ռըվէռի եւ ուրիշ զօրավարներու։ Ազգ. պաշտպանութեան նախարարութիւնը մերժեց ուրիշ տեղեկութիւններ հաղորդել։

« ՅԱՌԱՋ »Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (14)

ԹՈՐՈՍ ԼԵՒՈՆԻ

ԳԼՈՒԽ Գ.

ԽՆԱՄԱԿԱԼ ՁԵՌՔԸ

Եւ երբ Մանուէլ հօրը տեղն անցաւ, ալ ապահովեցայ, իսկ քու սրտիդ համար ամենեւին երկբայութիւն չունէի, եւ համոզուած էի թէ Ռուբէնի այնչափ նման եղբայրը՝ որ զիս այնչափ սիրեց՝ անկարելի էր որ անոր սրտին նման սիրտ չունենար, եւ թէ նորա յիշատակը մեր սիրտերուն հանդոյց չըլլար։

— Այսպիսի ազնիւ սրտի, այդ հրաշագեղ կերպարանաց, այդչափ իմ ազատութեանց համար եղած ճգանց եղուկ, դառնացեալ սրտէ մը զատ ոչինչ չունիմ, եւ այլ կրնայ բաւական փոխարէն համարուիլ։

— Ի՞նչ, ըսաւ աղջիկը, եւ աչքերը այնպիսի լոյսի նշոյլ մը փայլատակեցին այս հարցական բառին հետ, որ Թորոսը զարմացուց. դուն սի՞րտ մը միայն ունիս, չէ, Թորոս, դուն այդ սրտիդ հաւասար ապագայ մըն ալ ունիս, դուն իշխանութեան ընդարձակ երկիր մըն ալ ունիս, եւ անոնք կը մոռնա՞ս. ես քու ձեռքիդ երբ փափաքեցայ, քու իշխանութեանդ փառքին ալ մասնակցիլ փափաքեցայ. ահա կը տեսնես որ ես շատ շահասէր եմ եւ շատ փառասէր, մի կարծեր զիս այն կանանցմէ, որոնց մտքի ընդարձակութիւնը իրենց սրսկապանէն անդին չկրնար տարածուիլ. ոհ, չէ, ես քեզի՝ ինչպէս Ռուբէնին՝ իշխանական աթոռ մը կը փափաքիմ. ես ձեր այս տոհմային կազմուածքին մէջ Պլուտարքոսի դիւցազունները կը տեսնեմ. ներէ. ես դեռ մօրս ազգին դիւցազունները չեմ ճանչնար եւ կրնաս ապահով ըլլալ որ անխոնջ գործակից մը եւ ամէն վտանգաց անվեհեր դիմադրաւ մը ինձմէ պիտի գտնես։

Դուն ճանչցար հօրդ սուրը՝ զոր քեզի համար պարտաւորեցայ զինարանէն գողնալու՝ իր գնոյն հարիւրապատիկը վճարելով, (նիւթական) գնոյն է խօսքով եւ դուն արժանի մնացիր զայն կրելու։

Թորոս առանց իմանալու, բազմոցէն ծունկի վրայ եկեր էր աս հրաշագեղ մարգարէուհւոյն առջեւ, իր բոլոր խոհեմութեան առաջադրութիւնները մէկդի դնելով, եւ երբ դադրեցաւ խօսքէն՝

— Քուկդ եմ, ըսաւ, ըրէ զիս ինչ որ կ'ուզես, դուն փառասէր եմ կ'ըսես, կ'ուզես թագուհի ըլլալ, եղիր, միայն Հայ եղիր, եւ առաջին սպասաւորդ եւ խոնարհ ծառադ ես կ'ըլլամ, եւ բոլոր իմ ազգս քու հպատակդ կ'ըլլայ, միայն թէ գերութենէն ազատի։

Եւ աս խօսքերը ըսելով ձեռքերը կը պագնէր, իսկ ան որ հանդարտեր էր, ելաւ վերցուց Թորոսը եւ թեւը մտնելով դէպի կեղծ դուռը գնաց՝ որ կիսաբաց մնացեր էր եւ երբ կ'ուզէր մտնել, Թորոս զինք կ'արգիլէր։

— Մի վախնար, ըսաւ, քու սպասաւորներդ իմ միամիտներս են, մօրս ձեռքը մեծցած, դուն ալ անշուշտ քու ծառայիդ վրայ ապահով ես, ո՞ւսկից կը վախնաս, մանաւանդ որ իրենց ապսպրուած է, առանց քու կոչիդ սանդուխէն վեր չելնել։ Կ'ուզեմ տեսնել անձամբ թէ՝ բանի մը պէտք ունի՞ս, ինչ կը պակսի քեզի»։

Եւ այս ըսելով դարանները կը բանար, գզրոցները կը զննէր եւ տեսնելով որ դեռ բանի մը ձեռք դպուած չէր.

— Պէ՞տք է ըսել, աւելցուց, թէ ինչ որ իմս է, քուկդ է, ինչ որ հոս կայ՝ քու գործածութեանդ համար է. անշուշտ դուն դրամի պէտք ունիս եւ ապահով եմ որ գզրոցին բանալին դեռ դարձած չէ. հիմա որ մենք ալ իրարու ենք, կը յուսամ թէ՝ իմս քուկդ է եւ քուկդ իմս։

— Քու աս խնամքդ, քու այսչափ երկար...

— Մի ... ըսաւ օրիորդը, իր ձիւնափայլ մատը Թորոսի շրթանց վրայ դնելով ժպիտով մը, մի զուցէ ասկից վերջը շնորհակալութիւն բառը բերնէդ հանես. մեր մէջ առեւտուր մը կայ, չէ՞ մի որ դուն ինձ աս փոքրիկ տան փոխարէն արքայական աթոռ մը պիտի տաս, աս չորերուն փոխարէն՝ ծիրանի, աս երկու ապուշ սպասաւորներու փոխարէն հպատակ ազգ մը, թէ որ խարդող մը կայ՝ ես չեմ, Թորոս։

Փոխանակ պատասխանի, Թորոս ան սիրուն ձեռքը համբոյրներով ծածկեց, երբ աղջիկը ցընցումով մը՝

— Մենք չիմացանք ժամանակը, պէտք է երթամ, ըսաւ, երբ զիս տեսնել ուզես՝ սա դարանին խորի օղակը քաշէ եւ ես կուգամ։

Թէ որ ես չհամարձակիմ օղակը քաշելու։

ԾԵՐԵՆՑ

Աշխատանքի Դաշնակցութիւնը հանրաքուէ կը կատարէ, երկաթուղիներու գործադուլ մը սարքելու համար, 24 ժամ տեւողութեամբ, իբրեւ ազդարարութիւն :

Նախագահական ընտրութիւնը

Մ. Նահանգներու նախագահական ընտրութեան վերջնական արդիւնքը ճշդուած պիտի ըլլար երէկ, չորեքշաբթի ուշ ատեն :

Առաջին արդիւնքներէն դատելով, Թրումըն շահած էր 13.257.300 քուէ, Տիուի՝ 12.317.900 :

Նախապէս Թրումըն 193 քուէ շահած էր 17 նահանգներու մէջ, Տիուի 179 քուէ՝ 16 նահանգներու մէջ: Բայց եւ այնպէս հանրապետականները վստահ էին իրենց յաղթանակին վրայ :

Բոլոր թերթերն ալ դիտել կուտան թէ ամէնէն ստուարաթիւ քուէարկութիւնն էր որ կը կատարուէր, մասնակցութեամբ աւելի քան 50 միլիոն քաղաքացիներու :

Այս անգամ յայտարարուած էին 11 թեկնածուներ, որոնց ամէնէն երիտասարդը 41 տարեկան է, ամէնէն տարէցը՝ 86 տարեկան, Երիտասարդը, Տաւս Ֆարէլ, թեկնածուն էր Թրոցքիական հոսանքին որ կազմուած է 28 տարիէ ի վեր: Իսկ տարէցը՝ Ճօն Մաքսուէլ, կը ներկայացնէր բանջարակերներու կուսակցութիւնը :

Միւս թեկնածուներէն Թրումըն 64 տարեկան է, Հէնրի Ուոլըս (յառաջդիմական) 60, Նորմըն Թամըս (ընկերվարական) 63 եւն. :

★ Փարիզի Ամերիկացիները գիշերը լուսցուցին կապեյաներու եւ սրճարաններու մէջ, իրենց ականջները ուղղած անթելին, վայրկեանէ վայրկեան իմանալու համար քուէարկութեան արդիւնքը:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՊԱՂԵՍՏԻՆԻ ԽՆԴԻՐԸ միշտ առկախ կը մնայ: Վերջին լուրերու համաձայն, յոյս չկայ որ պատժական տնօրինութիւններ հաստատուին, զինադուլի խզման հետեւանքով: — Իսրայէլի բանակը յայտարարեց թէ պիտի չպարպէ Լիբանանի այն բլուրները զոր գրաւեց անցեալ շաբթու, արշաւելով Գալիլիայէն: Միեւնոյն ատեն կը խոստանայ աւելի չյառաջանալ բուն Լիբանանի մէջ:— Կը հերքուին հաշտութեան լուրերը:

ՄԻԱՑԵԱԼ ԱԶԳԵՐՈՒ իրաւագիտական յանձնաժողովը 14ի դէմ (մէկը Ֆրանսա) 21 ձայնով մերժեց բանաձեւ մը, որ կ'արգիլէր յարաբերութեան մտնել Սպանիոյ հետ :

ՄԱՆՉՈՒՐԻՈՅ ՅԱՂԹԱՆԱԿԷՆ վերջ, Չինաստանի կարմիր բանակը անձնատուրութեան հրաւիրեց Չանկ Քայ Շէքի (ազգայնական)ուժերը, սպառնալով գրաւել ամբողջ Չինաստանը: Կռիւները դադրած են Մուքտէնի շուրջը: Կը կարծուի թէ կարմիրներուն յաջորդ նշանակէտը պիտի ըլլայ Մեծ Պարիսպը կամ Նանքին: Յաղթական բանակին անթելը կ'ըսէ թէ 70 զօրավարներ գերի բռնուած են Մուքտէնի մէջ:

ՌՈՒՄԱՆԻՈՅ արեւելեան դաւանանքին պատկանող բոլոր եպիսկոպոսները ձերբակալուած կամ պաշտօնանկ եղած են: Կը մնան միայն երկու լատին եպիսկոպոսներ.— Յկեանս թիապարտութեան դատապարտուեցաւ Ռումանիոյ պողպատի թագաւորը, Մաքս Աուսնիտ (փախստական), իբրեւ դաւաճան: Ուրիշ 11 ամբաստանեալներ դատապարտուեցան 15—25 տարի բանտարկութեան:

ԹՈՒՐՔԻՈՅ հանրապետութեան 25ամեակին առթիւ, Պ. Էռիօ շնորհաւորական գիր մը ուղղած էր, որ կարդացուեցաւ Անգարայի Ազգ. ժողովին առջեւ: — Իսմէթ Ինէօնիւ իր բացման ճառին մէջ խօսելով ռուսեւթուրք յարաբերութեանց մասին, ըսաւ թէ նորութիւն մը չկայ: «Մենք վճռած ենք բարեկամութեամբ ապրիլ բոլոր դրացիներուն հետ, բայց մեր սպասած արդիւնքները չենք տեսներ, հակառակ մեր բոլոր ջանքերուն »:

ՏՈՒՐՔԵՐՈՒ վճարման պայմանաժամը, որ կը լրանար Հոկտեմբեր 31ին, երկարաձգուած է մինչեւ Նոյեմբեր 15:

ՀԱՅՐԵՆԱԿՑԱԿԱՆ.— ԼԻՈՆ.— Մարաշի Հայր. Միութիւնը կը կազմակերպէ պարահանդէս մը, այս շաբաթ իրիկուն Café Côte d'Orի սրահը 16Cours Gambetta, Lyon: Կը խնդրուի հասարակութենէ քաջալերել այս ձեռնարկը :

ԹԷՅԱՍԵՂԱՆ ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ

Ֆր. Կապոյտ Խաչի Փարիզի մասնաճիւղը ի պատիւ իր ժրաջան անդամուհիներէն ընկ. ԱՏՐԻՆԷ ԳԱԶԱՆՃԵԱՆԻ, թէյասեղան մը սարքած է, անոր Փարիզէն մեկնումին առիթով, այս կիրակի ժամը 3—7, Սալ Վօլթէրի մէջ, Place d'Odéon: Կը հրաւիրուին Փարիզի մասնաճիւղի բոլոր ընկերուհիները :

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ.— 14 Նոյեմբեր, կիրակի երեկոյ ժամը 8.30ին, Théâtre Municipalի սրահին մէջ: Մանրամասնութիւնները առանձին յայտագրով :

×

ՄԱՐՍԷԼԻ ՄԷՋ.— Նոյեմբեր 21ին: Կը խնդրուի նկատի ունենալ :

×

ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ.— Այս կիրակի 7 Նոյեմբեր, Salle St. Josephի մէջ, Bld. des Adieux, կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին:

Կը խօսի ընկեր ԱԶԳԻՆ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ :

Գեղարուեստական ճոխ բաժին :

ՊԱՐԱՆՑԻԿ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Փարիզի Հայ Տիկնանց Միութիւնը եւ Պետ. Հայ Կարմիր Խաչի օգնութեան մասնաճիւղը կազմակերպած են պարանցիկ ցերեկոյթ մը 5 Դեկտ. ժամը 16էն 24, Hôtel des deux Mondesի սրահներուն մէջ, 22 Avenue de l'Opéra: Գեղարուեստական բաժին: Աճուրդ չկայ :

ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԻ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Խճողումի տեղի չտալու համար, սեղանները նախապէս ապահովել Պ. Նուպար Զարֆճեանէ (19 rue Jean Mermoz, Paris (8), Tél. Ely. 23-66):

Տոմսերու համար դիմել Պ. Պ. Ա. Աճէմեանի (56 Rue Lafayette, Paris (9). Tél. Pro. 03-19) եւ Վ. Զիլինկիրեանի (24 rue Feydeau, Peris (2). Tél. Cen. 48 - 51:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Հ. Կ. Խաչի Փարիզի վարչութիւնը իր խորին շնորհակալութիւնները կը յայտնէ Պետրոսեան եղբայրներու որոնք 15.000 ֆրանք նուիրած են իրենց ողբացեալ մօր մահուան տարելիցին առթիւ :

42ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁ
Հ. Բ. Ը. ՄԻՈՒԹԵԱՆ

Կազմակերպուած Միութեան Մարսէյլի մասնաճիւղին կողմէ: ՀԱՅԿԵՐՈՅԹ, ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏ, ՊԱՐ, կը տօնուի 7 Նոյեմբեր, ժամը 12—20— Château des Fleursի սրահներուն մէջ, Պուլվառ Միշըլէ: Տոմսի համար դիմել.— Լ. Եավրուեան, 23 rue Sénac եւ Ե. Արմէն, 39 rue St. Savournin :

Նուիրահաւաքութիւն չի կատարուիր :

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒՓ, Հոկտ. 11—20

Շնորհակալութեամբ ստացած ենք հետեւեալ բաժնեգիններր. —

ՓԱՐԻԶ (16) Քրաս.— 500, ՔՈՒՐՊԸՎՈՒԱ Պաս.— 800, ԼԱ ՎԻՍԹ Թէրզ.— 650, ՔԱՊՈՒՍԷԼ Հայր.— 1600, ԼԻՈՆ Պեզ.— 1500, ՄԱՐՍԷՅԼ Գալս.— 800, ԼԻՈՆ Մին.— 2200, ՓԱՐԻԶ (20) Գաս.— 800, ԿԱՆՑԻ Տ. Ժ.— 325, ԼԻՈՆ Գործ.— 800, ՓԱՐԻԶ (8) Յակ.— 800, ՄԱՐՍԷՅԼ Մար. — 2 հազար, Ս. ԼՈՒԻ Փափ.— 400, ԿՈՒՍԷՆՎԻԼ Կիւլ.— 1200, ՓԱՐԻԶ (16) Զետ.— 800, Ս. ՈՒԷՆ Յար.— 1200, ՍԵՎՐԸ Մարտ.— 800, ՎԻԼՄՈՊԼԸ Քար.— 1200, ՓԱՐԻԶ (9) Զպուք.— 650, ՍԱՐՍԻԼ Քըրքպ.— 1200, ՔԱՍԻՍ Ա. Փ.— 1400, ԱՐՏԷՇ Տէր.— 600, ՔԱՊՈՒՍԷԼ Այվ.— 1200, Պ. Օտտօ Գործ.— Սեպտ.ը, ՌԱՊԱԹ Տէյ.—1200, ՊՈՄՈՆ Շար.— 1200, ԿՈԼՖԺՈՒԱՆ Զար.— 650, ՌԱՓՕԼԼՕ Փափ.— 800, ՓԱՐԻԶ (8) Թիւ.— 1200, ՄԱԼԱՔՈՎ Պարվ.— 650, ՎԱԼՊԱՐԵԼ Առաք. 1200, Ս. ՌԱՖԱՅԷԼ Զիմ. 800, ՊՈՄՈՆ Եկեղ. վարչ. 1200, ԼԸ ՓՈՆԹԵԼ Գաբ.— 650, ՓԱՐԻԶ (19) Մկրտ.— 1200, ՄԷՏՈՆ Ռէյ.— 800, ԱՆԻԷՌ Սապ. 1200, ՍԱՐՍԷԼ Երան.— հազար, ԼԻՈՆ Զան. 1200, Ս. ԱՆԹՈՒԱՆ Սեթ. 650, ԱԼՖՈՐՎԻԼ Փաշ.— 900, ԱՆԿԷՆ Վարդ.— 1200, ՓԱՐԻԶ (18) Հավլ.—800, ԼԻՈՆ Գործ.—Սեպ.ը, ՊՈՄՈՆ Հազ.— 1200, Կար.— 2200, ՊՐԻՒՔՍԷԼ Ա. Պ.— 2000 ֆրանք :

ՀԱՅ ԹԱՏՐՈՆ

Այս կիրակի 7 Նոյեմբեր կէս օրէ վերջ ժ.ը 2.45ին

ԵԴԻՊՈՍ ԱՐՔԱՅ

(ŒDIPE ROI)

Թարգմ. Տ. ՆՇԱՆԵԱՆ

Ա. անգամ ըլլալով Շիմիի Թատրոնին մէջ:

Կը խնդրուի ժամանակին ներկայ ըլլալ :

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ.Յ.Դ. ընկերական ընդհ. ժողովը այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 8ին «Ս. Ահարոնեան» ակումբին մէջ: Խիստ կարեւոր օրակարգ: Ներկայանալ անդամատետրերով :

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի «Ահարոնեան» խումբի դասախօսութիւնը՝ այս հինգշաբթի ժամը 9ին, Sociétés Savantesի մէջ: Կը խօսի ընկեր Բենօ: Նիւթ՝ «Կովկասեան ժողովուրդներու համառօտ պատմութիւնը»: Ժամը 8—9 հայերէնի դասընթացք, Տիկին Զիթունիի կողմէ :

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. « Քրիստափոր» ենթակոմիտէին ընդհ. ժողովը այս շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, Palais de la Chopeի սրահին մէջ : Կարեւոր օրակարգ: (18 Bld. Garibaldi):

ԼԻՈՆ.— Հ. Յ. Դ. «Վարանդեան» կոմիտէին ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին, դրադարանի սրահը: Rue Rabelais, 78: Կարեւոր օրակարգ :

ԳԱՒԱՌԷՆ գանգատներ կը յայտնեն ոմն Բագրատ Խոստիկեանի մասին, մեղադրելով թէ կը չահագործէ հայրենակիցներու միամտութիւնը:

ԵՐԵԿՈՅԹ ԳԱՒԱՌԱԿԱՆ ԵՐԳԵՐՈՒ

ԱՐՄԵՆՈՒՀԻ ԳԵՒՈՆԵԱՆԻ

Թառով կը մասնակցի Պ. ԳԱՐԵԳԻՆ :

Նոյեմբեր 6, Շաբաթ իրիկուն, Սալ Շօփէն, Փլէյէլ, 252 Fbg. St. Honoré, ժամը 8.30ին :

Փութացէք ձեր տոմսերը ապահովել սովորական հասցէներէն եւ Place des Fêtes, Սափրիչ Պ. Սասունիի խանութէն 14 rue Augustin Thiery, Paris (19), Երգահանդէսին օրը կիշէն փակ է:

ԽՆՋՈՅՔ ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՈՅԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Իսիի Հ. Յ. Դ. Զաւարեան կոմիտէի կողմէ, Նոյեմբեր 7ին, կիրակի կէսօրէ վերջ, Խրիմեան սրահի մէջ, ընկեր Ա. Պօյաճեանի մեկնումին առթիւ: Խնջոյքին մասնակցիլ փափաքողները կրնան արձանագրուիլ մինչեւ Նոյեմբեր 4, ընկեր Ս. Գանտիլեանի եւ կամ ընկեր Սեբոբեանի մօտ, 25 Ave. Bourgain, Issy les Moulineaux:

«ՀԱՅ ԵՐԳԻ ՕՐ»

19 Դեկտ. կիրակի, Salle Gaveauի մէջ:

Համերգ ազգային երաժշտութեան, Փարիզի հայկական երգչախումբի կողմէ, ղեկավարութեամբ ԱՐԱ ՊԱՐԹԵՒԵԱՆԻ:

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ Ս. ՍԱՂԸՐԵԱՆԻ

Կիւտարեան Յուշամատեան

(1895—1945)

Ուղեցոյց մը Արդէոսէն Տաւրոս: Կը բովանդակէ Կեսարիայէն, Դամասկոսէն, Հալէպէն, Երուսաղէմէն, Եգիպտոսէն, Կիլիկիայէն (գրաւոր եւ պարպուած) ինչպէս նաեւ Եւրոպայէն եւ Խ. Հայաստանէն զանազան հետաքրքրական յուշեր եւ դրուագներ, ազգային, ընկերային, քաղաքական եւ պատմական.— Առեւանգումի դէպքեր: Երկու ձէմիլէներ (Շուշան եւ Սօնա).— Պաշտօնական փաստաթուղթեր, պատկերներ եւ քարտէսներ: 380 մեծադիր էջ: Գին 450 ֆրանք, արտասահման 2.50 տոլար: Հեղինակին հասցէն՝ 14 rue Cadet, Paris (9):

Մօտերս լոյս կը տեսնէ՝

ՎԻՄԱՓՈՐ ՎԱՆՔԻՆ ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ

Գործ կը փնտռէ

Հայ երիտասարդ մը որ գիտէ ներկի, զարդարանքի (տէքօրասիոն) եւ նման աշխատանքներ, ինչպէս նաեւ կը ստանձնէ իր արհեստէն դուրս որեւէ աշխատանոցի կամ գրասենեակի մէջ ամէն կարգի գործ: Շատ դիւրամատչելի պայմաններով: Դիմել վարչութեանս :

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ Վիլժուիֆի մէջ Bottierի քով աշխատելու համար լաւ գործաւորներ եւ coupeur մը:

Լաւ վճարում :

Դիմել Bottier Jean Vanlian, 7 rue Godot du Mauroy, métro Madeleine, tél. Opé. 01-08:

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme - (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Vendredi 5 Novembre 1948 Ուրբաթ 5 ՆՈՅԵՄԲԵՐ

Ի. ՏԱՐԻ — 20e Année N° 5686-Նոր շրջան թիւ 1097 — Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ 6 Ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

Ի ՍԿԶԲԱՆԷ...

Երեւոյթներ, իրողութիւններ կան որոնք անուշադրութեան կը մատնուին, չնչալից լուրերու ամենօրեայ ժխորին մէջ: Երեւոյթներ եւ իրողութիւններ՝ մէկը միւսէն պերճախօս:

Հոկտեմբեր 28ին տօնուեցաւ Չեխոսլովաքիոյ ազատագրութեան 30ամեակը: Տարեդարձ մը, որ ամբողջ ժողովուրդը ոտքի կը հանէր, պատերազմէն առաջ:

Այս անգամ, երկրին կարգուսարքը փոխուած ըլլալով, կառավարութիւնը — բոլշեւիկեան — արտակարգ միջոցներ ձեռք առած էր: Տօնակատարութեան եղանակը, մասնակցութեան ձեւերը, նշանախօսքերն անգամ ինք որոշած էր:

Այսպէս, կարգադրուած էր որ սահմանափակուի հռչակաւոր «Սոքոլ»ներուն մասնակցութիւնը, (մարզական կազմակերպութիւն մը որ վճռական դեր կատարած է Չեխոսլովաքիոյ վերածնութեան մէջ եւ որուն շարքերը «զտուեցան» վերջերս):

Կարգադրուած էր, դարձեալ, որ խանդավառութեան, յարգանքի հրապարակային ցոյցեր չկատարուին ի պատիւ հանրապետութեան հիմնադիրներուն, Մասարիքի եւ Պենէշի:

Կարճ խօսքով՝ «չերտաուրում», որպէսզի տօնակատարութիւնը չհակասէ օրուան պահանջներուն, — նոր կարգերուն:

Դեռ աւելին: Մասնաւոր սուրհանդակներ ճամբայ հանուած էին դէպի Մոսկուա, պարապետ Ստալինի յանձնելու համար գիր մը, որ կը պարունակէ հետեւեալ նախադասութիւնը.

— «Առանց ռուսական յեղափոխութեան 1918ին պիտի չունենայինք չեխոսլովաք հանրապետութիւնը»:

Անոնք որ քիչ-չատ ծանօթ են ժամանակակից պատմութեան, գիտեն թէ ինչպէս փրկուեցան Չեխերը, Սլովաքները, Լեհերը, Սերպերը եւ ուրիշ ժողովուրդներ, առաջին Աշխարհամարտէն անմիջապէս վերջ:

Անոնք պիտի յիշեն թէ ինչպէս փլան կայսերական Գերմանիան եւ Աւստրիա-Հունգարիան, ճամբայ բանալով հպատակ, հարկատու, բռնի կցուած ժողովուրդներու ազատագրութեան:

Գաղտնիք չէ, վերջապէս, թէ ինչպէս ճեղքուեցաւ ցարական Ռուսաստանի ճակատը, «դէպի տուն» քշելով միլիոնաւոր զինուորներ:

«Ոչ կցում, ոչ ալ հատուցում», — աղաղակած էին բոլշեւիկները: Նշանախօսք մը որ ամէնէն առաջ մեր գլխուն պայթեցաւ, պարպել տալով արեւմտեան Հայաստանը, Տրապիզոնէն մինչեւ Երզնկա եւ Վասպուրական: Անպաշտպան ձգելով կովկասեան Հայաստանն ալ, Կարս-Ալեքսանդրապոլէն մինչեւ Արարատեան դաշտը: Մինչեւ իսկ հեռաւոր Բագուն:

Եւ տակաւին թշուառականներ կան որ պատի՛ւ կը սեպեն սեւցնել 1918ի Մայիսեան գոյամարտը...

Այդ օրերուն, իւրաքանչիւր ժողովուրդ իր ճակատագիրը կը տնօրինէր համաձայն իր կարողութեան, իսկ բոլշեւիկները գերագոյն ճիգեր կը փորձէին, փրկելու համար իրենց գոյութիւնը:

Այն աստիճան որ, «յեղափոխական» գործ համարած էին զինակցութիւն կնքել քէմալական Թուրքիոյ հետ, իբրեւ ճակատագրի եղբայրներ:

Զղազար Չիչէրինն էր որ կ'ողջունէր Մ. Քէմալը, միացեալ ճակատ կազմելու համար ընդդէմ դիշատիչ աշխարհակալութեան...

Այս բոլոր հակասութեանց գաղտնիքը կրնանք վերլուծել, երբ նկատի առնենք հետեւեալ պարագան, — բոլշեւիկներուն համար ամէն բարիք, ամէն լոյս իրենց օրով կը սկսի:

«Ի սկզբանէ...»: Այդ սկզբունքով ալ, կը սրբագրեն բոլոր գիտելիքները, — պատմութիւն, գրականութիւն, արուեստ, մշակոյթ:

Անշուշտ այս օրինակէն քաջալերուելով է որ Մ. Քէմալն ալ վեր ի վայր շրջեց ամէն բան, լեզու թէ պատմութիւն,ապացուցանելու համար թէ Թուրքերն են Հիթիթներու ժառանգորդները, կամ արդի քաղաքակրթութեան ռահվիրաները:

Բոլշեւիկները անսասան են ի բնէ: Բայց իսկ եւ իսկ աստուածաբանական մեթոտներու կը հետեւին, քարացած տասնաբանեաներ, «վարդապետ սաաց»ներ բարդելով մարդկութեան գլխուն: Սպաննելով քննական, գիտական միտքը:

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Մ. ՄԱՐՈՒԹԵԱՆ

Պարզ կոչ մը, — Սուրիոյ Հ. Մ. Ը. Մ.ը, Կ. Խաչը, Ուսուցչ. եւ Ուսանողական Միութիւնները, Հալէպի չորս դպրոցներու Շրջ. Միութիւնները, Պատ. Միութիւնները, «Արեւելք» օրաթերթի եւ «Նայիրի» ամսագրի խմբագրութիւնները են. ձեռնարկեր են տօնելու դերասան Մարութեանի բեմական գործունէութեան երեսնամեակը:

Ցոբելեանէ աւելի՝ յարգանքի ցոյց մը, որուն արժանի է արուեստագէտը: Ոչ միայն իբրեւ դերասան, այլեւ իբրեւ հեղինակ:

Արդարեւ, չատ քիչեր գաղափար ունին Մ. Մարութեանի գրական աշխատանքներու մասին:

Տարիներ առաջ, երբ Ֆրանսա կը գտնուէր, կարգ մը նիւթեր մշակելով, ներկայացուց Փարիզի եւ գաւառի մէջ:

Այդ օրէն ի վեր, ոչ բեմը ձգեց, ոչ ալ գրիչը:

Իր վերջին գործն էր Թատերախաղ մը Կոմիտաս վարդապետի կեանքէն, որ ներկայացուեցաւ Հալէպի մէջ:

Ատենէ մը ի վեր նոր սեռ մը կը մշակէ «Նայիրի»ի մէջ — Ցուցեր մեր գրող-բրոցներուկեանքէն: Այնքան համով-հոտով եւ կենդանի:

Կարծեմ պահեստի ձեռագիրներ ալ ունի, գրական թէ թատերական:

Իր գլխաւոր արժանիքներէն մէկը այն պիտի ըլլայ որ՝ Մարութեան, փոխանակ մոլորելու փարթամ եւ լպրծուն պողոտաներու վրայ, նախընտրեց գործել Միջին Արեւելքի հոծ բազմութեանց մէջ:

Կարգով եղաւ Պալքանները, Եգիպտոս, Իրան, եւ ամէնէն երկար՝ Սուրիա-Լիբանան:

«Հրաժեշտի ներկայացում», կ'ըսէ կոչը, Նոյեմբեր 14ի տօնական հանդէսին առթիւ:

Անշուշտ հրաժեշտ ոչ թէ Միջին Արեւելքէն, իր սիրած բազմութիւններէն, այլ առժամեայ բացակայութիւն, ուրիշ Հալէպներ ողջունելու համար:

Չեմ գիտեր, համակրանքի ձայն մըն ալ պիտի լսէ՞ այս ինքնահաւան միջավայրէն....

ՎԱՀԷ

ԻՆՉՊԷՍ Է ՆԱՐԴՈՒՆԻՆ

Մեր սիրելի ընկերոջ աչքին դարմանումը կը շարունակուի նոյն բուժարանին մէջ, ուր պառկած կը մնայ կոնակի վրայ:

Prof. Renard քանի մը օր առաջ նորէն քննելով վնասուած աչքը, յանձնարարեց քիչ մը բարձրացնել մահճակալին գլուխի մասը, ինչ որ որոշ բարեփոխում կը նշանակէ:

Նարդունի այս շաբաթ եւս պիտի մնայ նոյն բուժարանին մէջ. իսկ տուն վերադառնալէ վերջն ալ, մասնաւոր խնամքի կը կարօտի առ նուազն երկու ամիս:

Հակառակ իր տառապանքին, միտքը անդադար կը գործէ: Շարք մը նիւթեր արդէն իսկ հասունցած, «կարդի» կը սպասեն:

ՉԻՆԱՍՏԱՆԻ ազգայնական կառավարութիւնը հրաժարեցաւ: Կարմիր բանակը յառաջ կը խաղայ դէպի Նեբս, Նոր դիրքեր գրաւելով:

ՄԻԱՑԵԱԼ ԱԶԳԵՐՈՒ ընդհ. ժողովը առաջին անգամ ըլլալով, Դչ. օր միաձայնութեամբ քուէարկեց Մեքսիկայի մէկ բանաձեւը: Այսբանաձեւով կը խնդրուի մեծ պետութիւններէն նոր ճիգ մը փորձել, խաղաղութեամբ լուծելու համար իրենց վէճերը, «որոնք ծանր վտանգներ կը կազմեն ամբողջ աշխարհի համար»: Նորագատ Հնդկաստանի վարչապետը, Նէհրու, այս առթիւ ճառ մը խօսելով, առաջարկեց հետեւիլ Կանտիի սկզբունքներուն, այսինքն խուսափիլ բռնութենէ, լուծելու համար միջազգային խնդիրները: Ինք վստահ է թէ պատերազմ պիտի չծագի, գոնէ մօտաւոր ապագայի մը մէջ:

182 ՔԻԼՕ ՁՈՅԼ ՈՍԿԻԻ գողութեան առթիւ կեղծ ոստիկաններ կը փնտռուէին, սակայն ձերբակալուեցաւ իրական քննիչ մը, Ժան Կրանտօ, պաշտօնեայ դատական ոստիկանութեան:

ՈՍԿԻՆ հետզհետէ կ'իյնայ: Առջի օր 30—40 հազար նափոլէոն ծախուեցաւ: Սակը 5800էն իջած էր 5475ի: Տասնըհինգ օր առաջ 6200 Ֆր. էր:

ՏԱՍԸ ապստամբներ գնդակահարուեցան Սելանիկի մէջ:

Նախագահ Թրումըն վերընտրուեցաւ

304 ՔՈՒԷ 189Ի ԴԷՄ

Բոլորին համար անակնկալ մը եղաւ Թրումընի վերընտրութիւնը՝ իբրեւ նախագահ Մ. Նահանգներու: Ոչ միայն հանրապետականները իրենք, այլեւ ամէնէն վարպետ «գուշակողները» ապահով կը համարէին իր հակառակորդին՝ Տիուի ընտրութիւնը: Թրումընի կուսակցութիւնը (ռամկավար-դեմոկրատ) միեւնոյն ատեն մեծամասնութիւն կը շահի խորհրդարանին մէջ (երեսփ. ժողով եւ ծերակոյտ): Նորընտիր կառավարիչներու մեծ մասն ալ նոյն հոսանքին կը պատկանի:

Զորեքշաբթի գիշեր ուշ ատեն յայտարարուեցաւ քուէարկութեան արդիւնքը, որ դեռ վերջնական չէ: Բայց Թրումըն արդէն շահած էր օրինական մեծամասնութենէն շատ աւելին, 304 քուէ: (Օրինական մեծամասնութիւնը 266 է, 531ի վրայ):

Ահաւասիկ երեք գլխաւոր թեկնածուներու շահած քուէները. — Թրումըն՝ 21.593.356, Տիուի (հանրապետական) 19.877.162, Ուոլըս (յառաջդիմական) 998.847:

Թրումըն մեծամասնութիւն շահած էր 28 նահանգներու մէջ, Տիուի՝ միայն 16 նահանգներու մէջ: Այս վերջինը իր պարտութեան ստուգումէն անմիջապէս վերջը փութաց շնորհաւորել յաղթականը, ամէն աջակցութիւն խոստանալով անոր: Եւ յայտարարեց. — «Այժմ մեր գործը պիտի ըլլայ միասին աշխատիլ եւ ուժ տալ կառավարութեան, հզօր եւ ազատ Ամերիկա մը կառուցանելու համար»: Այս առթիւ հերքեց այն զրոյցները թէ պիտի հրաժարի Նիւ Եորքի կառավարչութենէն:

Թրումընի երկրորդ նախագահութեան շրջանը կը սկսի 1949 Յունուար 20ին: Փարիզի մէջ զրոյց կը շրջէր թէ իր արտաքին նախարարը՝ Մարշըլ, պիտի հրաժարի, բայց իրազեկներ անմիջապէս հերքեցին այս լուրը: Մանաւանդ որ Թրումըն յաղթած էր արդէն: Հարցումի մը պատասխանելով, Մարշըլ յայտարարեց. — «Ես եպիսկոպոսական եկեղեցիին կը պատկանիմ»: Ըսել կ'ուզէր թէ ոչ ռամկավար է, ոչ ալ հանրապետական:

Նոյեմբեր 2ին ընտրութեանց հետեւանքով, Մ. Նահանգներու խորհրդարանը կ'ունենայ հետեւեալ կազմը. —

Երեսփ. ժողով՝ 246 ռամկավար (Թրումըն), 186 հանրապետական: Ծերակոյտ՝ 54 ռամկավար, 42 հանրապետական: Նահանգներու կառավարիչ ընտրուած են 20 ռամկավարներ, 12 հանրապետականներու դէմ: Երրորդ կուսակցութեան թեկնածուն՝ Ուոլըս, որ կը յուսար գոնէ երեք միլիոն քուէ շահիլ, ոչ իսկ մէկ միլին շահած ըլլալով, ուեւէ ներկայացուցիչ չունի:

Զախակողմեան հոսանքները կ'ըսեն թէ Թրումըն իր ընտրութիւնը կը պարտի Ուոլ Սթրիթի (Նիւ Եորքի սակարանը): Իսկ ուրիշներ դիտել կու տան թէ աշխատաւոր բազմութեանց քուէները մեծ դեր կատարած են իր յաջողութեան մէջ, որովհետեւ Թրումըն վերջերս բողոքած էր կարգ մը սեղմումներու եւ ցեղային խտրութեանց դէմ:

ՏՊԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՇՐՋԱՆԱԿՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

Նախագահ Թրումընի վերընտրութիւնը խոր տպաւորութիւն, նոյնիսկ ապշութիւն գործեց քաղաքական շրջանակներու մէջ: Մանաւորապէս գոհ են այն երկիրները որ կ'օգտուին Մարշըլի ծրագրէն: Անգլիոյ մէջ գոհ են նաեւ անոր համար որ պիտի շարունակուի Արեւմտեան Միութեան քաղաքականութիւնը, այսինքն աւելի արագօրէն պիտի կազմակերպուի արեւմտեան Եւրոպայի պաշտպանութիւնը (Ատլանտեանի դաշինք):

Երբ աշխատաւորական կառավարութիւնը գոհ է, պահպանողականները շատ աւելի բախտաւոր պիտի համարեն Թրումընի յաղթանակը:

Ֆրանսայի մէջ եւս գոհ են, քանի որ երկիրը ուղղակի կ'օգտուի Մարշըլի ծրագրէն: Նախկին վարչապետ մը, Փոլ Ռէնօ, իր գոհունակութիւնը յայտնելով, ըսաւ. — «Ուրախ ըլլանք որ աշխարհը փրկուեցաւ անստուգութեան շրջանէ մը: Կրնանք ըսել թէ խաղաղութիւնը ամրապնդուած է»:

Պ. Վիշինսկի, Խ. Միութեան ներկայացուցիչը, «ապշեցուցիչ» գտաւ ընտրութեանց արդիւնքը:

Միացեալ Ազգերու շրջանակներուն մէջ ալ գոհ կ'երեւան, մանաւանդ որ անստուգութիւնը փարատեցաւ: Իտալիա, Վատիկան, արեւմտ. Գերմանիա եւս չեն ծածկեր իրենց գոհունակութիւնը: Արեւելեան Եւրոպայի մէջ չատեր Թրումընի վերընտրութիւնը կը նկատեն «նուազագոյն չարիք մը», քանի որ Տիուի «աւելի ահարկու յետադիմական մըն է, եւ երբեք ճշդօրէն չյայտնեց իր դիտումները»:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՌՈՒՄԱՆԻԱ որոշեց ազգայնացնել բոլոր հիւանդանոցները, սինէմաները (200 հատ) եւն.:

ԵՂԵՍԻՈՅ ԴԻՒՑԱԶՆԱՄԱՐՏԸ

(33րդ տարեդարձին առթիւ)

(Բ, եւ վերջին մաս)

ՊԱՏԿԵՐ Բ.

Ազատութեան ոգին յամրաքար կը հեռանայ: Զանգերը կը հնչեն, բեմը կը լուսաւորուի, պատնէշներուն մէջտեղ կ'երեւի Մկրտիչը իր զէնքի ընկերներուն հետ, որոնց վրայ կը խոյանայ Սրգաւոր Եղեսիան սեւ քօղը նետելով; Խոր լռութեան մէջ կը խօսի հերոսը:

ՄԿՐՏԻՉ.— Զինակից ընկերներ, համբերութեան բաժակը ալ յորդած է: Ամբողջ տարուան ընթացքին՝ Եղեսիայէն անցնող աքսորի կարաւանները, Խալիլ եւ Ահմէտ պէյերու չահատակութիւնները, հայկական նահանգներու կոտորածները, դժբախտաբար չկրցան արթնցնել մեր ազգային պետերը: Անոնք խոհեմութիւն համարեցին պաղատանքը, քրիստոնէական համակերպութիւնը, քան թէ «Երկաթէ շերեփ»ը: Աւա՜ղ, «Թէշքիլաթը Մախսուսիէ»ի վերոյիշեալ ջարդարարներուն տրուած 6000 ոսկիի կաշառքն իսկ չկրցաւ փրկել մեր երկու ուսուցիչները: Ընդառաջ երթալու համար առաջնորդի Թախանձանդին, նոյնիսկ ընկերներուս հետ Ս. Վանէսի լեռը քաշուեցայ, բայց կը հարցնեմ ձեզի, ի՞նչ արդիւնք ունեցաւ իրենց փիլիսոփայական քարին փորձը: Անդրանիկ Պօղաճեան, Գասպար Ռստիկեան, առաջնորդ Արտաւազդ վարդապետ, անմահ հռետոր Յարութիւն Տէր Խորէնեան, Յուլիս 30ին ուրիշ 200 հայորդիներու հետ նահատակուելու գացին Գուտէմէի ձորին մէջ: Նոյնիսկ իմաստուն Զոհրապը ու Վարդգէսը չկամեցան հետեւիլ ինծի, երբ Մահմուտ Նետիմի տանիքէն իջայ վար զիրենք փախցնելու համար: Իրենք ալ չորս օր ետք Շէյթան Տէրէսիի ճամբան բռնեցին...: Յաջորդ օր իրենց մատանիներն ու ժամացոյցները ծախուեցան Եղեսիոյ շուկային մէջ: Իսկ այս վերջինը... Գարա Քէօփրիւ ղրկուած մեր 500 զինուորները, որոնք ոչխարներու պէս ջարդուեցան երկու օր վերջ:Մեր կռուող շարքերը նօսրացան այս ահաւոր կոտորածներով: Ամբողջ Եղեսիան արիւն արցունք կուլայ: Կը հարցնեմ ձեզի, տղաք: Հիմի՞ էլ լռենք...

ԲՈԼՈՐԸ.— Երբեք, սիրելի Մկրտիչ, արիւնը արիւնով կը մաքրուի:

ՄԿՐՏԻՉ.— Մինչէ առիւծ, Թօթուէ մրրկակոծ բաշերդ: Տես, բովանդակ Եղեսիան վրէժ կը գոռայ, կը պահանջէ արիւնը արիւնով հատուցանել: Արաբիոյ անապատներուն օրէնքն է այս: «Զիֆօն»ի կազմակերպութեան տղաքը դուլ ու դադար չունին: Հրեղէն կաթսաներուն մէջ կապարը կը հալի, ռումբերը կը ձուլուին դէգ առ դէգ: Վառօդի հոտը կը չոյէ մեր ռունգերը, կը գինովցնէ մեզ արեան եւ վրէժխնդրութեան ահաւոր բոնկումով: Կ'երդնո՞ւք, տղաք, կռուիլ մինչեւ վերջին շունչ:

ԲՈԼՈՐԸ.— Կ'երդնունք, սիրելի Մկրտիչ, կռուիլ մինչեւ մեր արեան վերջին կաթիլը:

ՄԿՐՏԻՉ.— Է՜հ ուրեմն, Թող իւրաքանչիւր ոք իր դիրքին գլուխն անցնի: Պաքրի Զավուշի սպանութիւնը՝ Ռասթկելէնեանի մօր նկատմամբ ունեցած բարբարոս վերաբերումին հետեւանքով, վերջապէս Սանտրջոնց տան այս առտուան բախումը, ալ կռիւէն տարբեր ելք չեն Թողուր մեզի: Կուսակալ Ալի Հայտար կը ջանայ Թիւրիմացութեան վերագրել,բնակամաբար մեզի Թակարդը ձգելու համար, բայց ես բուռն եւ հեգնական պատասխանով մը գոցեցի բերանը: Խօսքը վճռականօրէն զէնքինն է: Ոչ մէկ պարապ գնդակ: Իւրաքանչիւր հարուածի պէտք է ծիծաղով, կատակով եւ հայրենասիրական երգերով պատասխանել: Վասն մեր զինապահեստի ապահովութեան, մեր Թշնամիին կարելի եղածին չափ զէնքերը խլեցէք: Եթէ հարկ ըլլայ սուինի դիմեցէք, ակռաներով եւ եղունգներով բզկտեցէք Թշնամին, խմեցէք անոր արիւնը: Ո եւ է փախուստ, եւ հոգեկան բեկում պիտի պատժուի մահուամբ: Մեր ոսոխը ուզեց արեան խրախճա՞նք սարքել, մեզի համար հարսնիք է կռիւը: Ես պիտի ցոյց տամ Գալապօյունի արիկաներուն, մահմետական սօֆթաներուն եւ Սուրուճի Սիւլէյման պէկի աւարառուներուն Թէ ինչպէս Եղեսիոյ հայութիւնը կը պաշտպանէ իր կեանքն ու պատիւը: Դէհ, իմ քաջարի կորիւններս, միշտ աշխատեցէք զոհ մը աւելի խլել ջարդարարներու փոհմակէն եւ վերջին գնդակը վերապահեցէք ձեզի: (հայրենասիրական երգերով կը հեռանան):

ՊԱՏԿԵՐ Գ.

Բեմին ճակատը՝ խուլնկի գուլաններուն մէջ, Մկրտիչի մէկ հսկայ նկարը: Մթութեան մէջ լսելի կը դառնայ *«Լռեց Ամպեր»*ը, որուն վերջին երանգներուն յամրաքար ներս կը մտնէ Ազատութեան Ոգին, ծաղկեփունջ մը ձեռքը:

ԱԶԱՏՈՒԹԵԱՆ ՈԳԻՆ.— Մոխիրներ, փլփլած պատեր, արիւնի, վառօդի եւ նեխած դիակներու ժանտ բոյրեր, որոնց վրայ կ'իջնէ աշնանային տեղատարափ անձրեւը, ահա ինչ որ կը մնայ յարագուարճ Եղեսիայէն: Ինչ տխուր է Հոկտեմբեր 23ի այս օրը: Ծխարձակ աւերակներու մէջէն, արեան ձայնը կը բարձրանայ վեր, ահեղնամռունչ վրէժ կը գոռայ ընդդէմ Տուղրիլ Պէկի ցեղակիցներուն, Թուք եւ մուր կը շպրտէ գերման միլիթարիսթ Տօքթ. Էքարթներու եւ Ֆոն Էքսֆէյլներու երեսին:

Մինակ, կտրուած բովանդակ աշխարհէն, անպատի մէկ խուլ անկիւնը, 25 օր բուռ մը իկիթներով ամեհի կռիւ մղել պաշը պօզուքներուն, Սուրուճի Պէկին 600 հոգինոց աշիրէթին, Ֆախրի փաշայի 6000նոց բանակին, որ անընդհատ գնդացիրի. Թնդանօթի կրակ կը տեղացնէ Թլփտուրի եւ մզկիթներու բարձունքէն, ահա դիւցազնամարտներու դիւցազնամարտը որ պիտի կրնար Հոմերոսի քնարին լարերը Թրթռացնել: (Ծունր դրած Մկրտիչի նկարին առաջ, ծաղկեփունջը կը զետեղէ):

Ո՜վ պաշտելի հերոս, դուն այնքան սուղ արժեցուցիր սակայն իւրաքանչիւր հայորդիի կեանքը: Թակարդ Թակարդի լարեցիր ամէն ուրեք, ջարդեցիր սօֆաները, Գալապօյունի սինլքորներն ու Սիւլէյման պէկի աշիրէթը: Խլեցիր Թնդանօթներու բանալին Սաքոյի եւ Գէորգի հետ: Աւերակ տուներին փլատակներուն տակ հիմա 5000 Թշնամի դիակներ կը պառկին: Զէնքի անձնուէր ընկերներու հետ, շրջապատուած արիւնկզակ հորդաներէն, դուն կռուեցար մոնչելէն, գնդացիրի եւ Թնդանօթի դժոխային կրակին տակ, մուխին եւ բոցերուն մէջ, բաց օդին կամ Մայր Եկեղեցւոյ հնադարեան կամարներուն տակ, կոկորդ կոկորդի, Թուր Թրի, ծունկի եկած Քասթլիի աւերակոյտներուն մէջ, ոսոխէն անհամար զոհեր խլելով, մինչեւ որ գնդակ մը եկաւ խոցել ծունկդ: Վիրաւոր առիւծ մըն էիր այլեւս, որ կսկիծէն եւ անզօր կատաղութենէն կը հեծեծէր: Վերջապէս, կտրիճ եղբօրդ հետ մատնիչի մը զոհ դարձար, բայց յետին գնդակը ճակտիդ ուղղելէ առաջ, բազմաթիւ Թշնամիներ գետին փռեցիր:

Խունկի գուլաններուն մէջէն՝ կ'ոգեկոչեմ նաեւ ձեզ, ոչ Ռասթկելէնեան, Սաքօ, Սիմէան, Ալահայտոյեան, Սուճեան, Վաղարշ Մեսրոպեան, Լեւոն Զերչեան, Արմենակ Ադարեան, Տիկին Եղիսաբեթ Եօթնեղբայրեանի, Օրք. Կէմջեանի, Զիլինկիրեանի, Խանըմ Քեթենճեանի զմայլելի փաղանգին հետ, ինկար պատնէշին վրայ բոցերուն մէջ, ինչպէս բազմաթիւ անանուն հերոսներ, ազատութեան յոյսը իրենց սրտին: Մէյմէկ լուսեղէն ոգիներ, այժմ կ'ապրիք գերեզմանէն ալ անդին, յաւերժօրէն, Թող հրճուի ձեր հոգին, զուր չէ անցած ձեր անձնուիրութիւնը, ձեր երազը վերածնած է իր աճիւններէն: «Մահ՝ ոչ իմացեալ մահ է, մահ իմացեալ անմահութիւն է»:

ԱՐԱՄ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

Ֆրանսայի տնտեսական վիճակը

Թշնամի բանակին հեռանալէն ի վեր, հանքագործներու վերջին գործադուլը ամէնէն ծանրակշիռ հարուածը եղաւ Ֆրանսայի տնտեսութեան համար: Շաբաթական 900 հազար Թոն ածուխի վնաս մը, կը նշանակէ ամիսը 3.600.000 Թոնի կորուստ մը: Անցեալ տարուան Յունիսի, Նոյեմբերի եւ Դեկտեմբերի հանքագործներու գործադուլը արժեց 3.400.000 Թոնի վնաս մը:

Ինչպէս կը բացատրէ ամերիկեան Թերթի մը մասնագէտ աշխատակիցը, Ֆրանսայի տնտեսական տագնապը կը սպառնայ ամբողջ Եւրոպայի տնտեսութեան:

1947 — 1948ի հունձքը առատ եղաւ: Ցորենի հունձքը 7.500.000 Թոն, գրեթէ նախապատերազմեան միջինին հաւասար, որ 8 միլիոն Թոն էր, 137 առ հարիւր աւելի քան 1947ի չարաղէտ հունձքը:

Այս հունձքը բաւական չէ, մարդ գլուխ 350 կրամէն աւելի հաց տալու: Սովորական պահանջին հասնելու համար, երկիրը պէտք ունի8.500.000 Թոնի, վեցուկէս միլիոն Թոն հացի եւ նման ուտելիքի, մէկ միլիոն սերմնցու, եւ մէկ միլիոն ալ կորուստի:

Գալիք տարիներուն, հետեւաբար, ցանելիք շրջանները պէտք է աւելնան: 1948ին 4.200.000 լծվար էր, պատերազմի առաջուան 5.200.000 լծվարի դէմ: Կառավարութեան հանած Հոկտեմբեր մէկի հրամանագրին նպատակն է մինչեւ 1952 երկարաձգել այն երաշխիքը որ տուած է, որպէսզի ցորենին գինը մնայ:

ՈՒՏԵԼԻՔ ԻՒՂԸ *սպասուածին չափ լաւ եղաւ: 150.000 Թոնի ուտելիք իւղի հատիկ նախատեսուած է:*

ԳԵՏՆԱԽՆՁՈՐԸ *բացառապէս լաւ պիտի ըլլայ այս տարի: Հոկտեմբեր մէկի նախահաշիւի մը համաձայն 16.600.000 Թոն՝ է նախապատերազմեան 16.900.000 Թոնի 1930—1939ին եւ 13.300.000 Թոնի անցեալ տարուան դէմ:*

ՇԱՔԱՐԻ *ճակնդեղը այս տարի դեմնախնձորի նման չատ լաւ է: Մասնագէտներ կը հաշուեն որ 850 հազար Թոն շաքար եւ երկուքուկէս միլիոն հեքտոլիտր ալքօլ ստացուի: Գրեթէ մօտաւորապէս նախապատերազմեան արտադրութիւնը: Ասոր շնորհիւ կարելի պիտի ըլլայ շաքարի բաժնեչափը 750 կրամէն բարձրացնել մէկ քիլոյի:*

ԳԻՆԻՆ.— *Սեպտեմբերի լաւ օդը նպաստաւոր եղաւ խաղողի այգիներուն Թէ քանակի եւ Թէ ապագային գինիին տեսակին համար. 46.800.000 հեկտոլիտր անցեալ տարուան 44.200.000 հեկտոլիտրի դէմ, որ սակայն տակաւին չատ վար կը մնայ նախապատերազմեան քանակէն (59 միլիոն հեկտոլիտր):*

ՀԱՆՔԱԾՈՒԽ. — *Գործադուլները, տօները դանդաղեցուցին օրական արտադրութիւնը: Բաղդատմամբ 1938ի միջինին, Սառի հանքերուն արտադրութիւնը 88ն էր, 93ի դէմ Օգոստոսին եւ 96ի Յուլիսին, Սառի արտադրութեան 27 առ հարիւրը արտածուեցաւ Ֆրանսա, անցեալ ամսուան 27 առ հարիւրի դէմ:*

Ֆրանսայի մէջ Սեպտեմբեր 25ին կային 211 հազար հանքագործներ, մէջն ըլլալով 7.900 գերիները. Օգոստոս 28ին բանուորները կը հաշուէին 212.000, գերիները՝ 10.250: Սառի հանքերը միեւնոյն Թուականներուն կը բանեցնէին 40.000 հանքագործներ, անփոփոխելի գումար մը:

Իւրաքանչիւր բանուոր Ֆրանսայի մէջ կ'արտադրէր ամսական 954 քիլօ Սեպտեմբերին, 948 քիլօ Օգոստոսին, իսկ 1947 Սեպտեմբերին 935 քիլօ:

Գործադուլները որ սկսան Հոկտեմբեր 4ին, օրական 170հազար Թոն ածուխի կորուստ մը պատճառեցին (ֆրանսական ածուխի հանքերը ազգայնացուեցան 1946ին), մօտ 620 միլիոն ֆրանքի օրական կորուստ մը, առանց հաշուելու ելեկտրականութեան, կազի եւ փոխադրութեան սեղմումները:

Աշխատանքի Ընդհանուր Դաշնակցութիւնը կը պահանջէ նախ որ Ճարտարարուեստի եւ Ասեւտուրինախարարութիւնը ետ առնէ այն հրամանագիրը որ կը ձգտի պակսեցնել բացակայութիւնը: Յետոյ կը պահանջէ 25 % բարձրացնել ապրուստի նուազագոյն աշխատավարձը:

Հակառակ 1938էն աւելի լաւ կարգուսարքին, բանուորին օրական արտադրութիւնը 1229 քիլոյէն իջած է 967 քիլոյի 1948ի առաջին ին ամիսներուն, աւելի քան մէկ հինգերորդը, մինչդեռ բացակայութիւնները, առանց հաշուելու սովորական տօները, կրկնապատկուած էին, 1938ի 8 %էն բարձրանալով 16 %ի, 1948ին:

Վիճակագրական կաճառին համաձայն, ածուխի հանքերուն աշխատավարձը 1948ի առաջին քառորդին 17 միլիառ Փրանք էր, մէջն ըլլալով ընտանեկան նպաստը, իսկ 1938ի միեւնոյն ժամանակաշրջանին, 830 միլիոն Փրանք: Այսինքն 18 անգամ աւելի քան պատերազմէն առաջ, նկատի առնելով 14 առ հարիւրի արտադրութիւն մը 1938ի չափին վրայ, 1948 առաջին երեք ամիսներուն:

Սեպտեմբերէն ի վեր հանքագործներն ալ 15 %ի յաւելումէն օգտուեցան: Երկրորդեան ատիճանի բարձրացումն ալ 4.4 առ հարիւր յաւելում մը կուտայ:

Այս յաւելումներով միջին հաշուով բանուոր մը, մէջն ըլլալով ընտանեկան նպաստը օրական կը շահի 1080 Փրանք, բաղդատմամբ 1938ի 62.20 Փրանքին հետ:

Աշխատավարձի վերջին յաւելումներուն հետեւանքով, Հոկտեմբեր 13ին ածուխին Թոնը նշանակուեցաւ 3500 Ֆր., ինչ որ կը նշանակէ 18.5 առ հարիւր բարձրացում, բաղդատմամբ նախորդ գինին հետ:

Այս յաւելումները կը հաստատեն 19.5 առ հարիւր ելեկտրական հոսանքի, 21 առ հարիւր կազի, 21.75 առ հարիւր պողպատի, 14.5 առ հարիւր չաղախի եւայլն:

Ք.

ԵՈՐՔԻ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍԸ *(Անգլիա) դառնօրէն կը գանգատի Թէ չնութիւնը, անպարկեշտութիւնը եւ ոճիրները չափազանց աւելցած են: Ամուսնալուծումները չափ ու սահման չունին, ինչպէս եւ ոճիրները: 1938ին ոճիրներու համագումարն էր 283.000, 1947ին՝ 498.000: Անխնայ ձաղկելով նոր սերունդին բարոյական անկումը, եպիսկոպոսը դիտել կուտայ Թէ ստախօսութիւնը ծանր մեղք չի համարուիր այլեւս եւ անվարան կը գործածուի, պարտականութենէ մը խուսափելու կամ յանցանք մը ծածկելու համար:*

ՄԱՄՈՒԼ

ԱՄԷՆ ՏԵՂ ՆՈՅՆ ԱԽՏԸ

«Բանբեր», Նիւ-Եորքի հայ տարագիրներուն շաբաթաթերթը, դառնօրէն կը գանգատի օտարախօսութեան դէմ։ Այս պարագային ռուսախօսութիւն։ (28 Հոկտ).

— «Շատերը մեր նորահաս երիտասարդներէն մանաւանդ, հայերէն գիտնալով հանդերձ, հայերէն չեն խօսիր իրարու հետ։ Որեւէ ժամուն, որեւէ տեղ, որեւէ առիթով եւ որեւէ նիւթի շուրջ, ռուսերէնն է որ դուրս կուգայ իրենց շրթունքներէն։ Կարծէք հայերէնը լեզու եղած չըլլար եւ իրենք ալ Հայեր եղած չըլլային։

Ինչպէս բսինք, մեր դիտողութիւնը ուղղուած է մասնաւորապէս երկսեռ նորահաս երիտասարդութեան, որովհետեւ երէց սերունդը, ինքը, առհասարակ զերծ է այդ մեղքէն։ Զերծ ըլլալով հանդերձ, սակայն, մեղսակից է երիտասարդներու գործած մեղքին։ Երէցները, այսինքն այսօրուան ռուսախօս երիտասարդներուն ծնողքները, մեղսակից են այն տեսակէտով, որ ընտանեկան շրջապատի մէջ մանաւանդ, չեն հակազդեր չարիքին։

... Ռուսերէն կամ ուրիշ որեւէ օտար լեզու գիտնալը անշուշտ առաւելութիւն մըն է։ Երանի թէ մեզմէ իւրաքանչիւրը երեք, չորս կամ աւելի լեզուներ գիտնար։ Գիտնար մինչեւ անգամ դնչուներու լեզուն։ Ցանցանքը՝ այդ լեզուները գիտնալը չէ, այլ անոնցմէ որեւէ մէկը, մայրենի լեզուին գերադասելը, ազգակիցներու հետ խօսած ժամանակ։ Մեր օտարախօս երիտասարդները կրնա՞ն ցոյց տալ մեզի, օրինակի համար, անգլերէն կամ ֆրանսերէն գիտցող Ռուսեր, որոնք իրարու հետ, իրենց համար օտար եղող այդ լեզուով խօսին։ Կամ օտար երկիրներու մէջ մեծցած Գերմանացիներ, որոնք քէն ըրած ըլլան իրենց մայրենի լեզուին հետ։ Ուրիշ հարիւր հազարաւոր տարագիրներ կան մեր շուրջը, այս երկրին մէջ. իմացե՞ր էք օր մը օրանց, որ Լեհը, Լիթուանացին, Լաթվիշը եւ մինչեւ իսկ Ուքրայնացին, որ ռուսերէնին այնքան մօտիկ լեզու մը կը խօսի, իրենց մայրենի լեզուներէն զատ ուրիշ լեզուով մը խօսին իրարու հետ։ Անոնք այդ բանը չեն ըրած եւ չեն ըներ, որովհետեւ իրենց սեփական արժէքներու գիտակցութիւնը եւ այդ արժէքները որդւոց որդի փոխանցելու նախանձախնդրութիւնը ունին։ Հպարտ են իրենց ունեցածով եւ մինչեւ անգամ իրենց բոշան չեն փոխեր օտարի փաշային հետ։

Ահա այդ գիտակցութիւնը, հպարտութիւնը եւ նախանձախնդրութիւնն է որ կը պակսի երբեմն մեզի, դժբախտաբար։ Սքանչելի լեզու մը ունինք, բայց կ'անտեսենք այդ սքանչելիքը։ Դարերով թարմ ու կանանչ մնացած ծաղկանոց է մեր հոյակապ «Մեծասքանչ»ը, բայց անոր վրայ գուրգուրալ չեն գիտեր մեր երիտասարդները։ Եւ, իրենց անտարբեր կեցուածքով, անոնց սայթաքումը դիւրացնող երէցները։

Պէտք չէ մոռնալ, որ սեփական լեզուի կորուստը, ուծացման ամենագլխաւոր ազդակն է։ Լեզուով օտարախօսը, մտածումով ու զգացումով ալ կ'օտարանայ, ընդհանրապէս։ Ռուսախօս Հայ տղան, ռուսերէնով կը մտածէ, այդ լեզուով կը տրամաբանէ, ատով ալ կը հաշուէ, եւ, հետզհետէ կը ստանայ Ռուսի դիմագիծ ու հոգեբանութիւն։ Կը դառնայ Ռուս։ Արդ, եթէ նոյնիսկ անտեսենք պատշաճութեան կամ ազգային նախանձախնդրութեան պարագան, ապազգայնացման այս վտանգը միայն պիտի բաւէր, որպէսզի ամրօրէն փարէինք մեր մայրենի լեզուին, մանաւանդ օտար երկինքներու տակ, ուր այնքան շատ են սպանիչ խայծերը եւ այնքան աղմուկով կ'եռայ ձուլման կաթսան»։

Ի պատիւ Լեւոն Շանթի

ՊՈՍԹԸՆ, 15 Հոկտեմբեր.— Ինչպէս հաղորդած էինք, առենէ մը ի վեր Մ. Նահանգները կը գտնուի վաստակաւոր գրագէտը, ընկեր Լ. Շանթ, որ միեւնոյն ատեն տնօրէնն է Պէյրութի Հայ Ճեմարանին։

Վերջերս թէյասեղան մը սարքուեցաւ ի պատիւ ալեւոր հիւրին, եւ ողջոյնի ճառեր խօսեցան ընկեր Լ. Տաղլեան՝ (Հ. Յ. Դ. Կեդր. Կոմիտէ), Տիկին Ս. Տէտէէկիւլ (Հ. Օ. Միութիւն), ընկերներ Մ. Օզանեան եւ Ռ. Դարբինեան։ Ընկեր Գ. Մխիթարեան եւս խօսք առնելով, պարզեց մեծ գրագէտին եւ դաստիարակին արժանիքները։

Շանթը խառնուած է 90ական թուականներու ազգային – գրական շարժումին՝ իր գրականութեամբ ու գործունէութեամբ, Պոլիսէն Կովկաս, ապա արտասահման։ Իբր թատերագիր, «Հին Աստուածներ»ու, «Կայսր»ի, «Ինկած Բերդի Իշխանուհի»ի, «Օշին Պայլ»ի եւ այլ արժէքաւոր գործերու հեղինակը նոր թուական բացած է հայ բեմի պատմութեան մէջ, գաղափարապաշտ գիծ մտցնելով մեր թատերական գրականութեան մէջ։ Հաւատքի մարդ է Շանթ, որ կեանքին հետ է միշտ, բայց կը ձգտի մարդիկը կեանքէն վեր, գաղափարականներու տանիլ, երազներու հասնելու ձգտումը խորացնելով անոնց մէջ։ Կեանքը երազներով գեղեցիկ է եւ անոնց հասնելու ձգտումը կ'արժէքաւորէ մարդը։

Քիչ անգամ այնքան շնորհներ կեդրոնացած կ'ըլլան մէկ անձի վրայ։ Այս քիչ անձերէն է Շանթ որ գրագէտ ու թատերագիր ըլլալէ զատ, մեծ դաստիարակ մըն է։ Պոլիս, Կովկաս, արտասահման եւ ահա 20 տարիէ ի վեր Լիբանանի մէջ, կրթական չքեղ առաքելութեան մը նուիրուած է։

Ամէնէն վերջ խօսեցաւ Լ. Շանթ։ Սրտագին շնորհակալութենէ ետք, իր հաւատքն ու հպարտութիւնը յայտնեց հայ ժողովուրդին հանդէպ, որ երկու հազար տարիէ ի վեր կը մաքառի իր գոյութեան ու ազգային նկարագրի պահպանման համար։ Յայտնեց թէ բոլորս կը զգանք, որ մեր պատմութեան այս դժուարին օրերուն մէջ, մեր նոր սերունդը մեր ձեռքէն կը սահի։ Մեր հայրենիքը դժուարին կեանք մը կ'ապրի։ Արտասահմանը, ցրուած աշխարհի չորս ծագերը, կը զգայ արտաքին այն դժնդակ պայմանները, որոնց ճնշման տակ կ'ապրի մեր ժողովուրդը, մանաւանդ մեր նոր սերունդը։ Բոլորս անշուշտ ցաւ կը զգանք, այս դառն իրականութեան առջեւ։ Բայց ցաւ զգալը բաւական չէ եւ չի կրնար որեւէ կերպով դարմանել աղէտը, եթէ հակազդեցութեան չդիմենք, եթէ չկռուինք վտանգին դէմ. չմաքառինք։ Մեր ժողովուրդը 2000 տարի է որ կը մաքառի, ըսի, աւելցնեմ որ մեր պատմութեան մէջ երբեք այնքան անհրաժեշտ չէ եղած այդ մաքառումը, որքան այսօր, երբ վտանգի տակ է մեր երիտասարդութիւնը ընկղմելու վրայ՝ շատ մեծ երկիրներու մէջ։

Խօսելով Հայ Ճեմարանի կատարած դերի մասին, ընկեր Շանթ յայտնեց որ, թէեւ ան Պէյրութի մէջ կը գտնուի, բայց համահայկական գործ կը կատարէ, որովհետեւ Ճեմարանի աշակերտներն ու աւարտականները կը ցրուին գաղութէ գաղութ եւ Հայու ոգին ու հայ մշակոյթի լոյսը կը տանին իրենց հետ։ Շուրջ 200.000ի հոծ հայութեան մը կեդրոնին մէջ հաստատուած, Հայ Ճեմարանը որուն քսանամեակը կը լրանայ յառաջիկայ տարի, միակ կրթական հաստատութիւնն է, որ գաղափարապաշտ երիտասարդներ կը հասցնէ, — գրող, ուսուցիչ, գործիչ եւ զանազան ասպարէզներու մէջ գործող պարկեշտ քաղաքացիներ։ Աւելի քան 100 աւարտականներ տուած է ան մինչեւ այսօր նոյնքան ալ կիսաւարտներ (1—2 տարիով պակաս) եւ աւելի քան 800 աշակերտներ Ճեմարանի դասընթացքներէն անցած են, իրենց հետ տանելով Ճեմարանի շունչը։ Ճեմարանականները իրենց յատուկ դրոշմը ունին, գաղափարական են, զարգացած եւ ազգային կեանքի հանդէպ հաւատաւոր։

Այս առթիւ տեղեկութիւններ հաղորդելով Ճեմարանի նոր շէնքի մասին, ըսաւ թէ գիշերօթիկը պիտի վերաբացուի, նաեւ մանկապարտէզ մը։

Անմիջապէս յանձնախումբ մը կազմուեցաւ, նիւթական միջոցներ ճարելու համար։

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ՎԻԷՆՆԱՅԻ ԳԱՂՈՒԹԸ ԵՐԷԿ ԵՒ ԱՅՍՕՐ

Պոլսոյ թերթի մը թուրք թղթակիցը, Պ. Արբատ, մանրամասնօրէն կը նկարագրէ Վիէննայի հայ գաղութին անցեալն ու ներկան։ Կ'ամփոփենք հիմնական մասերը.—

Վիէննայի հայ համայնքին ծագումը կ'երկարի մինչեւ քանի մը դար ետ։ Մասնաւորաբար 1922էն վերջն է որ հայութիւնը ստուարացաւ։ Այդ թուականէն առաջ Վիէննայի մէջ միայն 100 Հայեր կային, իսկ այսօր 300 էաւելի է անոնց թիւը, որովհետեւ 1940ին Գերմանները պարտաւորիչ կերպով զրկած են արհեստագէտներ եւ այլ մասնագէտներ։ Այս 300էն 100ը բանուորներ եւ մասնագէտներ են, քանի մը բժիշկ, 15ի չափ համալսարանական ուսանողներ։ Մնացեալները կը զբաղին գորգի վաճառականութեամբ, գորգի մաքրութեամբ եւ նորոգութեամբ։

Այս 300 Հայերուն կարեւոր մասը հպատակութիւն չունի։ Մէկ մասը Նանսէնեան անցագիր ունի։ Կան Պարսկահպատակներ, Աւստրիահպատակ, Լիբանանեան հպատակ եւ Թրքահպատակ։

Անոնք ունին մատուռ մը։ Յայտնի վաճառական Զատէեան իր զաւակը մկրտելու համար Սուչովայէն կը կանչէ 1912ին Արիստակէս Ցէսլեան քահանան։ Այդ միջոցին համայնքը հանգանակութիւն կատարելով կը հիմնէ ներկայ մա-

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (15)

ԹՈՐՈՍ ԼԵՒՈՆԻ

ԳԼՈՒԽ Գ.

ԽՆԱՄԱԿԱԼ ՁԵՌՔԸ

— Ամէն համարձակութիւն ինձմէ՞ կը սպասես։

— Ես որ կը կարծէի թէ աշխարհիս վրայ բան մը չկար որ զիս շփոթէր եւ վախցնէր, ինքզինքս փոխուած կը գտնեմ։

Ես՝ որ երեք կայսեր դահոյից առջեւ սրտի տրոփ մը չունեցայ. ի՞նչ եղայ չեմ գիտեր։ Հիմա տղու մը պէս կը դողամ առջեւդ, ի՞նչ է աս։

— Աս կը նշանակէ որ դուն դեռ տղայ ես եւ պէտք է քու դաստիարակութեանդ վրայ հսկեմ ես։ Այս երեկոյ ուրեմն կերակուրէն վերջը կը տեսնուինք, երբ ամէնքը պառկին։

Եւ աս ըսելով՝ ձեռքը տուաւ որ համբուրէ եւ դռնէն անհետացաւ ու գնաց։ Իսկ Թորոս մնաց հոն՝ այն դրան առջեւ բոլորովին փոխուած մարդ մը. սիրտը նոր, անծանօթ զուարթութեամբ մը գեղուն եւ խաւար աշխարհ լուսաւոր եղած էր իրեն համար. երեկոյեան արեւի վերջին ճառագայթները վճիտ ոսկեղէն էին, ծառերու եւ ծաղիկներու կանանչը շատ աւելի գեղեցիկ էր քան մէկ քանի ժամ առաջ, օդը առողջ եւ թեթեւ է շնչելու ու վերջապէս, երբ պատուհանէն վար նայելով տեսաւ Բաբկէնը, այնչափ իրեն գեղեցիկ երեւցաւ իր փշոտ եւ հաստ յօնքերով եւ իր յիսուն կորովի տարիներով՝ որ եթէ չամչնար պիտի ցատկէր եւ համբուրէր։

Բայց ինքզինք զսպելով ակնարկեց որ վեր գայ։

ԳԼՈՒԽ Դ.

ԿԻԼԻԿԻՈՅ ՎԻՃԱԿԸ

Թէպէտ զուարթութիւնը կը փայլէր Թորոսի բոլոր կերպարանքին վրայ, թէպէտ ամէն պատրաստութիւն ունէր խօսելու՝ քան լսելու, բայց Բաբկէնի լուրջ եւ տխուր կերպարանքը առժամեայ ազդեցութիւն մը ըրին սրամիտ երիտասարդին վրայ՝ որ իր տարիքէն անհամեմատ վեր էր իր քսան տարիներուն մէջն ալ։

Բաբկէն, թէպէտ հազիւ թէ պարզ կարդալ եւ անունը ստորագրել միայն գիտէր, արտաքոյ կարգի խոհուն, անհամեմատ ուժով, տոկուն եւ անխոնջ, պատերազմի մէջ անդրդուելի, հաւատարիմ եւ նախանձայոյզ ազգասէր մարդ մըն էր։

Թորոսի եւ Լեւոնի յաջողութեանց անթոյլ գործակից եւ առաջինին պաշտող՝ յիշատակին երկրպագու կրօնամոլ, միտքը դրած էր որ եթէ Թորոս երկար ապրէր, անտարակոյս Կիլիկիոյ անկախութիւնը այն ողորմելի վիճակին չէր իյնար. ուստի, Լեւոն իրեն համար քաջակորով երիտասարդ մըն էր, զուրկ այն խորագիտութենէն եւ նախատեսութենէն, որ իշխանի եւ զօրավարի առաջին յատկութիւններ են։

Բայց, որովհետեւ հաւատարմութեան մէջ անդրդուելի էր, խնդրեց Լեւոնի ծառայութեան մէջ մտնել եւ անոր գերութեան անբաժանելի ընկերը եղաւ, բանտին մէջ երկրորդական անձեր էին իրեն համար Լեւոնն ալ, Ռուբէնն ալ, ամէնքը երկու եղբայր նման կը գտնէին իրարու, ինք Թորոսի եւ իր եղբօր մէջ անբաւ հեռաւորութիւն կը գտնէր։

«Ռուբէն, կ'ըսէր, հօրը ճիշդ զաւակն է, ուժով, թեթեւամիտ, քաջ՝ մինչեւ յանդգնութեան եւ հրաշագործութեան ծանր վտանգին մէջ, որ կրնան զինք երբեմն յուսահատութեան տանիլ. բայց պզտիկը, ոհ, իր գլուխը երբեք չպիտի կորսնցնէ, իր հօրեղբօրը պէս պիտի ըլլայ՝ անյոյս վիճակներու մէջ անխռով եւ հնարագէտ»։

Ուստի, Թորոս իր հայրենասէր յոյսերուն զաւակն էր։

Ոչ Ռուբէնի աչագրաւութիւնը եւ մահը եւ ոչ Լեւոնի վախճանը՝ որ զինք տխրեցուցեր եւ դառնացուցեր էին, կարելի էր բաղդատել Թորոսի փոքրիկ մէկ հիւանդութեան հետ, ուր Բաբկէն ինքզինք կը մոռնար, ալ պարտաւորութիւնը չէր որ անքուն կը հսկէր պատանիին սնարին քով, այլ գորովագութ մօր մը աչալրջութիւնն էր. մինչեւ իր խոշոր եւ հաստ ձայնը դայլայլիկ մը առնել կը ձեւանար եւ կը փափկանար. եթէ կարելի ըլլար, իր ահագին ձեռքերը նաեւ պիտի մանրանային՝ երբ դեղին սկահակը իրեն կ'երկնցնէր. այնչափ հոգ կը տանէր զինքը խնամելու եւ տածելու ժամանակ։

ԾԵՐԵՆՑ.

տուր։ Արդի հոգեւոր հովիւ Եղիշէ Հայր Իւթիւճեան 1908ին Պոլսէն ղրկուած է Պուքովինայի Սուչովա քաղաքը, գրագելու համար 15 որբ տըղոց դաստիարակութեամբ, որոնց հօրը սատկած -նած էին հարուստ Հայեր։ Ա. համաշխարհայինի պատերազմին մատուռը փակ մնացած է, իսկ 1925ին վերաբացուած։ Ամէն կիրակի կրօնական պաշտամունք կը կատարուի ։

Քսան տարուան մէջ ունեցած են 107 մահ, 71 նոր ծնունդ, 60 ամուսնութիւն ։

Համայնքին կողմէ մատուռին եղած տարեկան յատկացումը 5000 շիլին է ։

Պատերազմին միջոցին գաղութը մեծ վնասներ կրած է։ Ռումբի զոհ գացած են 10ի չափ հայ աշխատաւորներ, իսկ 1945ի Ապրիլի դէպքերուն զոհ գացած է Տիկին Ակիւլինէ Թէքէեան։ Մատուռը քանի մը անգամ ռումբի հարուածներ ստացած է, բայց աղօթատեղին հրաշքով զերծ մնացած է վընասէ ։

Ֆրանսայի ներքին կեանքը

ԲՌՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԿԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԻՆ

Ինչպէս դիտել կուտան տեղական թերթերը, աշխատանքը վերսկսելով հանդերձ, բռնութիւններ եւ վնասարար ձեռնարկները կը շարունակուին ածխահանքերու եւ ուրիշ ճարտարագործութեանց մէջ։ Նախարարական խորհուրդը Դշ. օր սկզբունքով որոշեց խստացնելպատժական օրէնքը, զօրացնելու համար պետութեան հեղինակութիւնը ։

Վարչապետը, Պ. Քէոյ, առջի օր ճառ մը խօսելով Սէնի արմատականներուն առջեւ, յայտարարեց թէ կառավարութիւնը պիտի շարունակէ իր ջանքերը, բարւոքելու համար տնտեսական կացութիւնը։ Անխնայ պիտի շարունակուի պայքարը չարաշահութեան դէմ։ Անդրադառնալով բանուորական խլրտումներուն եւ համայնավար կուսակցութեան բռնած դիրքին, վարչապետը յայտարարեց ․

— « Ոչ ոքի համար գաղտնիք է թէ համայնավար կուսակցութիւնը իշխանութեան կարօտը կը քաշէ ։ Ան կառավարութեան անդամ էր մինչեւ 1947ի գարունը, բայց նետեց ժողովրդապետական դիմակը եւ վճռեց նուիրուիլ յեղափոխական գործունէութեան։ Առաջին անգամ ըլլալով արհեստակցական միութեանց պատմութեան մէջ, քաղաքական կուսակցութիւն մը, որ իբրեւ թէ ժողովուրդին կը ներշնչուի, վճռած է գիտակցօրէն ոչնչացնել բանուոր դասակարգին աշխատանքի գործիքները։ Դեռ աւելին,— ան մոռցաւ թէ այս դըրամագլուխը այլեւս ստացուածքը չէ առանձնաշնորհեալ դասակարգի մը, այլ բոլոր Ֆրանսացիներուն, շնորհիւ ազգայնացման օրէնքին։ Ահա թէ ինչու անօրինական գործադուլները դարձած են ճշմարիտ եղեռնափորձ մը երկրին դէմ »։

Նոյն օրը Ներքին Նախարարը, Պ. Ժիւլ Մոք եւս ձայնասփիւռ ճառ մը խօսելով, յայտարարեց թէ կառավարութիւնը «խորտակեց համայնավար կուսակցութեան բռնութեան, եւ երբեմն անհուսարական կարգուսարքը։ Կառավարութիւնը պիտի շարունակէ ուժգնօրէն գործել ոչ միայն անոնց դէմ որ կը բռնաբարեն օրէնքը — ուրկէ ալ եկած ըլլան — այլեւ անոնց դէմ որ կը չահագործեն թշուառութիւնը, հարստանալով խայտառակօրէն եւ բարձրացնելով ապրուստի գիները »։

★ Պաշտօնական տեղեկագրի մը համաձայն, 715 հոգի ձերբակալուած են ածխահանքերու փրկութեան համար կատարուածգործողութեանց ընթացքին։ Ասոնց հարիւրը օտարականներ են։ Արդէն իսկ արտաքսուած են 40 օտարականներ ։

★ Տեղական թերթերը կը գրեն թէ խորհրդարանի շատ մը ազդեցիկ անդամները համաձայն են որ անմիջապէս ձերբակալուին կարգ մը համայնավարներ, որոնք վարիչ դեր կը կատարեն կուսակցութեան եւ Աշխատանքի Դաշնակցութեան մէջ, բայց կարգ մը նախարարներ, մասնաւորպէս ընկերվարականները կը վարանին։ Առ այժմ պիտի պատժուին անոնք որ յանցանքի վրայ կը բռնուին ։

★ Աշխատանքի Դաշնակցութիւնը այժմ ամսական 15.500 ֆրանք կը պահանջէ, իբրեւ նուազագոյն ապրուստ ։ o

ՆՈՒԷՐՆԵՐ ․— Ֆր․ Կապոյտ Խաչի Մարսէյլի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները ․— Պ․ Տէր Գէորգեանէ 2000 ֆրանք, Տիկին Բարիկեան հազար, ի նպաստ Ողափոխութեան կայանին, Տիկին Վ․ Մելքոնեանէ հազար ֆրանք, Պ․ Փափազեանէ 2000, իր մօր մահուան տարելիցին առթիւ։

Ողբացեալ Պ․ Սերոբէ Տիրատուրեանի մահուան առթիւ իր բարեկամներէն փոխան ծաղկեպսակի 1800 ֆրանք ձեռամբ Պ․ Գարակէօզեանի։ Ընկերուհի Փափազեանէ հազար ֆրանք ի նպաստ անտէր երիտասարդի մը ։

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Նոյեմբեր 21ին։
Առաջին անգամ ըլլալով GRAND PALAISի մէջ։

×

ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ ․— 14 Նոյեմբեր, կիրակի երեկոյ ժամը 8.30ին, Théâtre Municipalի սրահին մէջ։ Մանրամասնութիւնները առանձին յայտագրով ։

×

ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ ․— Այս կիրակի 7 Նոյեմբեր, Salle St. Josephի մէջ, Bld. des Adieux, կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին։
Կը խօսի ընկեր ԱԶԳԻՆ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ ։
Գեղարուեստական ճոխ բաժին ։

×

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ.— Նոյեմբեր 13ին, շաբաթ երեկոյ, ժամը 8.30ին, Salle dse Fêtesի ընդարձակ սրահին մէջ։
Կը նախագահէ՝ ընկեր ԳԷՈՐԳ ՔԻՐԷՃԵԱՆ
Կը խօսին ընկերներ ԱԶԳԻՆ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ եւ ՄԻՍԱՔ ՄԻՐԶԷ ։
Խօսք կ'առնեն նաեւ Camarades Cartier (Drôme)ի երեսփոխանը եւ Տիկին Odette ՄԻՔԱՅԷԼԵԱՆ ։
Ներկայ պիտի ըլլան տեղական իշխանութեանց եւ ընկերվարական «Bureau Féderal»ի պատուիրակները ։
Գեղարուեստական ճոխ բաժին ։
Մանրամասնութիւնները տեղին վրայ ։

ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԻ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Խճողումի տեղի չտալու համար, սեղանները նախապէս ապահովել Պ․ Նուպար Զարֆճեանէ (19 rue Jean Mermoz, Paris (8), Tél. Ely. 23-66)։

Տոմսերու համար դիմել Պ․ Պ․ Ա․ Աճէմեանի (56 Rue Lafayette, Paris (9). Tél. Pro. 03-19) եւ Վ․ Ջիլինկիրեանի (24 rue Feydeau, Peris (2). Tél. Cen. 48 - 51:

Տէր եւ Տիկին Մ․ Տէրտէրեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Հ․ Բանիկեան եւ զաւակները, Այրի Տիկին Զաւէն Տէտոյեան եւ զաւակները, Պ․ Վաղինակ Քէօսէեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Սեդրակ Հիսայեան եւ զաւակները, Պ․ Սահակ Կէչիրեան, խորունկ ցաւով կը ծանուցանեն իրենց մօր, մեծ մօր եւ ազգականին

ԱՅՐԻ ՏԻԿԻՆ ՍՐԲՈՒՀԻ ՏԷՏՈՅԵԱՆԻ
(Ծնեալ Հիսայեան)

մահը՝ որ տեղի ունեցաւ Նոյեմբեր 2ին ,67 տարեկան հասակին։

Յուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի այս օր ուրբաթ, 5 Նոյեմբ․ ժամը 10.30ին։ Հաւաքուիլ Իսիի գերեզմանատունը ։

ԹԷՅԱՍԵՂԱՆ ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ

Ֆր․ Կապոյտ Խաչի Փարիզի մասնաճիւղը ի պատիւ իր ժրաջան անդամուհիներէն ընկ․ ԱՏՐԻՆԷ ԳԱԶԱՆՃԵԱՆԻ, թէյասեղան մը սարքած է, անոր Փարիզէն մեկնումին առիթով, այս երկուշբ․ ժամը 3—7, Սալ Վոլթէրի մէջ, Place d'Odéon։ Կը հրաւիրուին Փարիզի մասնաճիւղի բոլոր ընկերուհիները ։

Համեղ կերակո՞ւր

ՄԻՄԻԱՅՆ ՃԱՇԱՐԱՆ

ԼԻԼԱՆ.— AUX LILAS

Կրնայ հրամցնել ձեզ մաքուր եւ միեւնոյն ատեն մատչելի ։

Այս օրուընէ փորձեցէք 24 St. Lazare, Paris (9)։
Métro Trinité կամ Notre Dame de Lorette ։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ ․— Տէր եւ Տիկին Օննիկ Հայրապետեան, Տէր եւ Տիկին Անդրանիկ Մեթելեան եւ զաւակներ իրենց խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք անձամբ, նամակով, հեռագրով եւծաղկեպսակով իրենց ցաւակցութիւնը յայտնեցին այրի տիկին ՎԵՐԳԻՆԷ ՔԷՕԼԷԵԱՆԻ մահուան առթիւ։ Մասնաւոր շնորհակալութիւն Պ․ Թադէոս Այվազեանի եւ Ֆ․ Կ․ Խ․ Մուլինոյի եւ Իթալիի մասնաճիւղերուն ։

ՋԳՈՒՇԱՑԷՔ ․— Այս վերջին քանի մը շաբաթներու ընթացքին կարգ մը խաչագողներ, իբրեւ թէ արտասահմանէն եկած՝ խանութները եւ տուները կ'այցելեն դրամ կը շորթեն զանազան պատմութիւններով ։

Կը խնդրեմ «Յառաջ»էն հրատարակել այս երկտողը, որպէսզի բարեմիտներ չխաբուին։

Իրազեկ

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ․Յ․Դ․ ընկերական ընդհ․ ժողովը այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 8ին «Ա․ Ահարոնեան» ակումբին մէջ։ Խիստ կարեւոր օրակարգ։ Ներկայանալ անդամավարտերով ։

ՓԱՐԻԶԻ Հ․ Յ․ Դ․ Նոր Սերունդի «Ահարոնեան» խումբի դասախօսութիւնը՝ այս հինգշաբթի ժամը 9ին, Sociétés Savantesի մէջ։ Կը խօսի ընկեր Բենօ։ Նիւթ՝ «Կովկասեան ժողովուրդներու համառօտ պատմութիւնը»։ Ժամը 8—9 հայերէնի դասընթացք, Տիկին Զիթունիի կողմէ ։

ՄԱՐՍԷՅԼ ․— Հ․ Յ․ Դ․ « Քրիստափոր» ենթակոմիտէին ընդհ․ ժողովը այս շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, Palais de la Chopeի սրահին մէջ ։ Կարեւոր օրակարգ։ (18 Bld. Garibaldi)։

ԼԻՈՆ ․— Հ․ Յ․ Դ․ «Վարանդեան» կոմիտէին ընդհ․ ժողովը՝ այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին, դրադարանի սրահը։ Rue Rabelais, 78։ Կարեւոր օրակարգ ։

ԼԻՈՆ ․— Տէր եւ Տիկին Միսաք Միրզէ ուրախութեամբ կը ծանուցանեն ծնունդը իրենց երկրորդ զաւկին՝ ԱՐԱ – ՄՈՎՍԷՍի (30 Հոկտ․ 1948)։

ԵՐԵԿՈՅԹ ԳԱՒԱՌԱԿԱՆ ԵՐԳԵՐՈՒ

ԱՐՄԵՆՈՒՀԻ ԳԵՒՈՆԵԱՆԻ

Թառով կը մասնակցի Պ․ ԳԱՐԵԳԻՆ ։

Նոյեմբեր 6, Շաբաթ իրիկուն, Սալ Շօփէն, Փլէյէլ, 252 Fbg. St. Honoré, ժամը 8.30ին ։

Փութացէք ձեր տոմսերը ապահովել սովորական հասցէներէն եւ Place des Fêtes, Սափրիչ Պ․ Սասունիի խանութէն 14 rue Augustin Thiery, Paris (19), Երգահանդէսին օրը կիչէն փակ է։

ԽՆՋՈՅՔ ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՈՅԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Իսիի Հ․ Յ․ Դ․ Զաւարեան կոմիտէի կողմէ, Նոյեմբեր 7ին, կիրակի կէսօրէ վերջ, Խրիմեան սրահի մէջ, ընկեր Ա․ Պօյաճեանի մեկնումին առթիւ։ Խնջոյքին մասնակցիլ փափաքողները կրնան արձանագրուիլ մինչեւ Նոյեմբեր 4, ընկեր Ս․ Գանտիլեանի եւ կամ ընկեր Սեբոբեանի մօտ, 25 Ave. Bourgain, Issy les Moulineaux:

BONNETERIE

GROS, DEMI - GROS

Ռ. ԱՒԵՏԻՍԵԱՆ

10 Rue des Petits Carreaux, Paris (2)
Métro Sentier, հեռաձայն Cen. 36-54

Ճոխ մթերք գուլպայի «Շօսէթ»ի, ներքին ճերմակեղէններու, մասնաւորաբար շրջուն վաճառորդներու համար ։

Գործ կը փնտռէ

Հայ երիտասարդ մը որ գիտէ ներկի, զարդարանքի (տէքօրասիոն) եւ նման աշխատանքներ, ինչպէս նաեւ կը ստանձնէ իր արհեստէն դուրս որեւէ աշխատանոցի կամ գրասենեակի մէջ ամէն կարգի գործ։ Շատ դիւրամատչելի պայմաններով։ Դիմել վարչութեանս ։

« ՇԻՐԱԿ » հուչակաւոր Օղիին մեծաշնորհին տէր Կուանտ Տիպ-իլրռի տիւ փառք Հաստատութեան ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԵՒ ԱՆՄՐՑԵԼԻ ՌՈՄԸ, որ բոլոր փափկանաշակներու —— փնտռուած ըմպելին է։——

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme - (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՅԱՌԱՋ
ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE
HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286
Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13e)
Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.
Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63
Samedi 6 Novembre 1948 Շաբաթ 6 ՆՈՅԵՄԲԵՐ

Ի. ՏԱՐԻ — 20e Année N° 5687-Նոր շրջան թիւ 1098 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ Գին 6 Ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԵՐՈՒՍԱՂԷ՜Մ, ԵՐՈՒՍԱՂԷ՜Մ...

Դեռ վերջերս էր որ, Նամակագիր մը կը հաղորդէր.— «Մէկ կողմդ գերեզման, միւս կողմդ անկողին»։

— «Տեղ չկայ որ մեռելները թաղենք : Հազիւ կարելի կ'ըլլայ փոսեր փորել եւ թաղել մեր սիրելի ժողովուրդին զաւակները ...

«Վանքի ժողովուրդը հետզհետէ կը թըշուառանայ : Օրական մէկ ժամ կէս օրուան կերակուր կը տրուի 837 պատսպարեալներու, որոնց թիւը հետզհետէ կ'աւելնայ» :

Ամենավերջին լուրերը կարդացինք անցեալ կիրակի :

Վանքին լուսարարապետը, Եղիշէ վարդապետ, որ վերջերս Պէյրութ հասած էր, կը պատմէ թէ Մայիս 14էն ի վեր 200 ռումբեր ինկած են վանքին վրայ : Զոհերու թիւը՝ 16 մեռեալ, 165 վիրաւոր : «Մախուտ շէնքերը վնասուած են, բոլոր դուռները եւ պատուհանները խորտակուած : Վնասը՝ 250.000 լիր. ոսկի» :

Վարդապետը 2000 կը հաշուէ պատսպարեալներուն թիւը, որոնց հազարին պարենաւորման հոգը ինկած է Միաբանութեան վրայ : Թերեւս այս թիւը հասած է 1500ի, քանի որ ունեւորներու նիւթական միջոցներն ալ հետզհետէ կը սպառին :

Եզրակացութի՞ւնը — աղաղանք մը.

— «Սպառելու մօտ է վերջին լումանը : Միայն համազգային հանգանակութիւն մը կրնայ փրկել Երուսաղէմի մէջ ծուարած Հայերը՝ անօթութեան ճիրաններէն» :

Երուսաղէմէն դուրս ալ կան ցիրուցան Հայեր, նոյնքան կարօտ օգնութեան,— Հայֆայի մէջ 225 հոգի, Եաֆայի մէջ 350, Բեթղեհէմի մէջ՝ 200 եւն. : Բոլորն ալ անստուգութեան զոհեր :

Ցակաւին չենք հաշուեր փախստականները, որոնք ապաստանած են Սուրիա–Լիբանան, եւ որոնց շատ քիչերը ազգականներ կամ նիւթական միջոցներ ունին :

Ուրեմն, բախտաւոր գաղութներուն կ'իյնայ օգնութեան հասնիլ, կազմակերպել սպասուած հանգանակութիւնը : Գոնէ տաք ապուր մը, հագուստ–կապուստ ճարելու համար :

Առաջին առթիւ երկու կարեւոր գումարներ ղրկուեցան Եգիպտոսէն եւ Ամերիկայէն, Բարեգործականի եւ Կիլիկիոյ կաթողիկոսարանի միջոցաւ :

Այդ գումարները շատոնց հալած են, եւ լուր չունինք նոր առաքումներէ :

Գալով հանգանակութեան, ոչ թէ համազգային շարժում, այլ մասնակի ձեռնարկ մը անգամ չարձանագրուեցաւ, մինչեւ այսօր :

Քանի մը կոչեր եւ նուէրներ՝ ամերիկեան թերթերուն մէջ : Իսկ այստեղ՝ սովորական պնակ մը ժամուն դուռը, եւ մամուլին հաղորդուած կոչ մը :

Մինչդեռ, ճիշդ ժամանակն էր որ ամէնէն առաջ խօսքէն գործի անցնէին բարեպաշտներն ու հաւատացեալները,— անոնք որ Հայ. Եկեղեցի, Էջմիածին, Երուսաղէմ կը հոլովեն օրն ի բուն :

Ժամուն դուռը պնակ դնել եւ «անտես մի առնէք» փսփսալ մեքենաբար՝ կը նշանակէ հեգնել աղէտեալներուն տառապանքը : Բուն բառով՝ խուսափիլ տարրական պարտականութենէ մը :

Միայն ժամուն «բոլորտիքեանները» եթէ ձեռք ձեռքի տային, շատոնց շօշափելի գումար մը գոյացած կ'ըլլար :

Եկեղեցին ինք եթէ տասը հարսնիքի եւ տասը յուղարկաւորութեան գիները տրամադրէր, մէկ ամսուան ուտելիք ճարած կ'ըլլար Երուսաղէմի վանքին մէջ կծկուած դժբախտներուն :

Այս կամ այն հոգը պէտք չէ պատրուակ ծառայէ, ձգձգելու համար եղբայրական, անմիջական օգնութեան ձեռնարկը :

Եկեղեցասէրները իրենք անշուշտ կ'ըմբռնեն թէ այս օգնութիւնը բարոյապէս ալ պիտի բարձրացնէ մեր վարկը :

Զէ՞ որ դարաւոր իրաւունքներ, աւանդութիւններ ունինք այդ միջազգային ոստանին մէջ, եւ հարեւանները չորս աչքով կը դիտեն, կը դատեն մեզ :

Թող չըսեն թէ յանկարծ խեղճացանք, դարեր դիմանալէ եւ մեր դիրքերը պահելէ վերջ :

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՏԱՐՕՆԸ ԻՐ ԵՐԳԵՐՈՎ

Միջնաբերդ արի արանց, ժառանգորդ Մամիկոնէից, պատմական Տարօնը բացառիկ համբաւ կը վայելէ նաեւ իր երգերով : Իր սէրերով:

Սէր հայրենիքի: Եւ միւսը, գլխագիր Սէր:

Կայներ ես իգին, խաղող կու քաղես,
Շամամ ծըծերով շաքար կու մաղես
Ալմաստ բիչաղով զիմ սիրտ կու տաղես:

Նոյնքան միամիտ եւ Թրվռուն.
Զի՞նչ ու զինչ տամ լողուորչուն,
Լուսնակ գիշեր պագ մը տըրի,
Հետ էառ, հետ հասնեցաւ
Հետ եհան ծամկալ ծովէն :

Այսքանը՝ յիշողութեամբ: Անշուշտ աւելի սիրուն եւ սպրսուն եղանակներ պիտի լսենք այսօր, շաբաթ, երբ Տարօնի Հայրապետ զաւակը, Արմենուհին հրամցնէ իր առաջին երգահանդէսը:

Ինչպէս հայրենասիրական, յեղափոխական կանչերը, այս ժողովրդական երգերն ալ ամէն բանէ առաջ սիրտ կը բանան :

Անոնք աղաղակներն են ժողովուրդի մը որ գիտէր պահել իր բարոյական կորովը, ամէնէն եղերական օրերուն անգամ: Որ գիտէր երգելով մեռնիլ :

Ոչ. երգել՝ ապրելու համար: Ճակատը բարձր եւ աչքերը բաց :

Ձեր հոգին ու աչքերն ալ չե՞ն տառապիր պայծառութեան նոյն կարօտով ...

Մանաւանդ այս մռայլ օրերուն :

ՎԱՀԷ

Գործադուլները կը վերջանա՞ն

Պ. Լաքոսթ, ճարտարագործական արտադրութեանց նախարարը, իր կարգին ճառ մը խօսելով, յայտարարեց.

— «Հանքագործներու գործադուլը, որ սկըսաւ մէկ ամիս առաջ, վերջանալու վրայ է : Ցառաջիկայ շաբթուան սկիզբէն իսկ, ածխահանքերը լիովին պիտի բանին : Այս հեռանկարը գագաթնակէտին հասցուցած է գործադուլի ամէնէն մոլեռանդ եւ ամէնէն գռոզ վարիչներուն քանդումի կատաղութիւնը : Անոնք վտարուած ըլլալով ածխահորերէն եւ յարակից հաստատութիւններէն, ուղղակի վնասարարութեան կը դիմեն : Կորուսեալ մարդոց այս թշուառական խլրտումը պէտք չէ վարանում պատճառէ ոեւէ մէկուն եւ կառավարութեան պարտականութիւնն է պաշտպանել անոնք որ վտանգուած են : Բազմաթիւ ձերբակալութիւններ կատարուած են, խանգարած ըլլալով աշխատանքի ազատութիւնը : Ուրիշներ ձերբակալուած են բռնութիւններ եւ վրէժխնդրական արարքներ գործած ըլլալով : Աւելորդ է ըսել թէ անոնք որ յարձակած են իրենց ընկերներու բնակարաններուն վրայ, պիտի պատժուին բացառիկ խստութեամբ : Անոնք շատ աւելի այպանելի են քան վնասարարները որոնք նոյնպէս խստօրէն պիտի պատժուին» :

Նախարարը յետոյ մաղթեց որ գործակցութեան ոգի մը հաստատուի կառավարութեան եւ հանքագործներուն միջեւ :

★ Երկաթուղիներու ընդհ. գործադուլի վըտանգը փարատած կ'երեւայ, ինչպէս կը հաւաստեն կարգ մը թերթեր : Պոստոյի երկաթուղիներու բանուորները որոշեցին գործադուլ յայտարարել :

★ Մարսէյլի նաւահանգիստներուն մէջ անշարժութեան դատապարտուած են 69 նաւեր : Անոնք որ կ'ուզեն սաւառնակով երթալ հիւս. Ափրիկէ, օդանաւային տոմսակ կը ստանան առանց յաւելուածական վճարումի: Հազար բոլշեւիկ նաւաստիներ վճռած են շարունակել գործադուլը :

★ Ջերմութիւնը վերահաստատուեցաւ կառախումբերու մէջ, ուրբաթ օրուընէ սկսեալ :

★ Ալժէի մէջ ալ նաւաստիները գործադուլ յայտարարեցին ::

★ Փարիզի կոյուղիներու բանուորներն ալ կը սպառնան գործադուլ յայտարարել այսօր, եթէ գոհացում չստանան :

Նոր բանաձեւ մը հիւլէական ուժի մասին

ՄՈՍԿՈՒԱ Կ'ԸՆԴԴԻՄԱՆԱՅ ԻՐԱՐԲԱՆԵԱԿՆԵՐՈՎ

Միացեալ Ազգերու ընդհ. ժողովը Եշ. օր 6ի դէմ 40 ձայնով քուէարկեց հիւլէական ուժի հըսկողութեան ծրագիրը, որ կը քաշքշուէր ամիսներէ ի վեր : Չորս պետութիւններ ձեռնպահ մնացին : Իրականին մէջ ամերիկեան ծրագիրն էր որ ընդունուեցաւ, հակառակ Մոսկուայի եւ հինգ արբանեակներուն բուռն ընդդիմութեան : Նոյն քուէարկութեամբ, մերժուած կ'ըլլայ խորհրդային բանաձեւը, որ կը տրամադրէր երկու պայմանագիրներ կնքել, մէկով՝ հիւլէական ռումբը արգիլելու, միւսով՝ միջազգային վերստուգիչ մարմին մը կազմելու համար : Այս երկու պայմանագիրները պիտի կնքուէին միեւնոյն ատեն :

Հնդկաստանի ներկայացուցիչը փորձեց մեղմել մեծամասնութեան բանաձեւը, բայց իր բանաձեւը մերժուեցաւ 9ի դէմ 15 ձայնով : Ձեռնպահ մնացին 26 պետութիւններ :

Վիճաբանութիւնները տեւեցին աւելի քան վեց ժամ : Երկու կողմերն ալ կրկնեցին այն յայտարարութիւնները որ եղած են հարիւրաւոր անգամներ, Ապահովութեան Խորհուրդին, Քաղաքական յանձնաժողովին եւ հիւլէական յանձնախումբին մէջ : Պ. Վիշինսքի ցնորական գտաւ առաջարկուած բանաձեւը, դիտել տալով թէ հարկ պիտի ըլլայ զինեալ ուժեր տրամադրել, ինչ որ տեղի պիտի տայ ընդհարումներու, երբ վերստուգիչ մարմինը ուզէ իր պաշտօնը կատարել այս կամ այն երկրին մէջ :

Քուէարկուած բանաձեւը միջազգային հսկողութիւն հաստատելով, կը հրահանգէ հիւլէական ուժի յանձնախումբին շարունակել իր գործը : Ցետոյ մասնախումբ մը կը կազմէ, հինգ մեծ պետութիւններէն եւ Գանատայէն, որպէսզի յառաջիկայ տարուան ընթացքին ստուգեն թէ Խ. Միութիւնը պատրա՞ստ է փոխելու իր դիրքը : Ծրագրուած միջազգային մարմինը պիտի կրնայ կատարեալ ստուգումներ կատարել ուրանիումի, ուրիշ նիւթերու եւ հիւլէական զէնքերու շինութեան մասին :

★ «Ֆիկարօ» երէկ երկար յօդուածով մը կը յայտնէր թէ Խ. Միութիւնը փորձեր կատարած է երկու նոր հիւլէական ռումբերով, բայց երկուքն ալ պայթած են ժամանակէն առաջ :

Թրումընի ընտրութենէն վերջ

Պաշտօնական տեղեկագրին համաձայն, Թրումըն շահած է 22.288.519 քուէ, Տիուի՝ 20.425.035, Ուոլըս՝ 1.030.888, չորրորդ թեկնածուն՝ Թըրմոնտ՝ 887.616 :

Ընդհանուր կարծիքն այն է թէ Թրումըն հետզհետէ դէպի ձախ պիտի հակի, ջնջելով գործադուլի դէմ քուէարկուած օրէնք մը եւ ընդառաջ երթալով աշխատաւոր եւ միջին դասերու պահանջներուն : Այս առաջադրութեամբ, պիտի վերակենդանացնէ Րուզվէլթի կարգ մը ծրագիրները : Իր խոստումներէն մէկն է նուազագոյն աշխատավարձք նշանակել ժամական 75 սէնթ (այժմ 40 է) :

Գալով արտաքին քաղաքականութեան, պիտի փութացնէ Ատլանտեանի միութեան կազմութիւնը : Ընտրութենէն անմիջապէս վերջ, Նախագահը յայտարարած է թէ իր ջանքերը պիտի նուիրէ աշխարհի խաղաղութեան եւ Մ. Նահանգներու բարօրութեան» :

★ Հակառակ հրատարակուած հերքումներուն, թէ Ազգաժողովի շրջանակներուն եւ իր Ուաշինկթընի մէջ կը կարծեն թէ Պ. Մարշըլ պիտի հրաժարի եւ իրեն պիտի յաջորդէ Ծերակոյտին արտաքին յարաբերութեանց յանձնաժողովին նախագահը, Վանտընպէրկ (հանրապետական), որ ջերմապէս կուսակից է ներկայ քաղաքականութեան, մանաւանդ Եւրոպայի վերակազմութեան ծրագրին եւ արեւմտեան Եւրոպայի զինակցութեան :

Պ. Մարշըլ, որ 68 տարեկան է, կ'ուզէ բոլորովին քաշուիլ հանրային կեանքէ, հանգստանալու համար : Կ'ըսուի նաեւ թէ համաձայն չէ Թրումընի կարգ մը տեսակէտներուն, մանաւանդ Պաղեստինի մասին : Թէեւ, իբրեւ զինուոր, վարժուած է հնազանդելու :

Կարգ մը թերթեր կը պնդեն թէ Թրումըն չէ հրաժարած իր վերջին ծրագրէն,— մասնաւոր պատուիրակ մը ղրկել Մոսկուա, որպէսզի գլուխ գլխի խօսակցի Ստալինի հետ, համաձայնութեան գետին մը գտնելու համար :

Ուրիշ լրագրերու կարծիքով, նախագահը զարկ պիտի տայ Եւրոպայի վերազինման ծրագրին, ինչպէս եւ տնտեսական վերակազմութեան :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՆԻՒԹԵՐ ԵՒ ԴԻՏՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՄԵՆՔ ԵՒ ՕՏԱՐՆԵՐԸ

Երբ մենք մեզ, Հայերիս, համեմատութեան կը դնենք մեզնից մեծ ու փոքր, շատ աւելի քաղաքակիրթ համարուած հին թէ նոր ազգերի, ժողովուրդների հետ, երբեք չենք մոռնար նրանց արժանիքները: Երախտագիտութեամբ կը յիշենք, օրինակ, հին Հռոմայեցիների եւ Յոյների ստեղծած փիլիսոփայութիւնները ու գիտութիւնները, բանաստեղծական եւ գեղարուեստական հոյակապ երկերը, յօրինած օրէնքներն ու պետական կարգերը: Բայց, ստիպուած ենք յիշել նաեւ նրանց կատարած հազարամեայ խժդժութիւնները, դաժանութիւնները, աւերումները, մարդկային զոհաբերութիւնները: Այլեւ ստրկատիրական դաժան կարգերը, երբ ստրկատէրերը իրաւունք ունէին ոչ միայն սոսկալի պատիժների ենթարկելու, այլ նոյնիսկ անպատիժ սպանելու իրենց ստրուկները, ճորտատիրական կարգերը իրենց jus primae noctiներով (առաջին գիշերուան իրաւունքը):

Այստեղ մի փոքր կանգ պիտի առնեմ ու, միջանկեալ, մի քանի խօսք պիտի ասեմ թէ ի՞նչը պիտի համարել այս կամ այն ժողովրդի իսկական քաղաքակրթութեան ճշմարիտ ու անսխալ յատկանիշը ու չափանիշը:

Մարդկային բոլոր տեսակի ջանքերի, աշխատութիւնների, գիտութիւնների, փիլիսոփայութիւնների եւայլ բազմաթիւ գործերի հիմնական նպատակը, սկսած քարայրերում կամ ժայռերի խոռոչներում պատսպարուած ու ապրած մեր կիսամարդ – կիսակենդանի նախամայր նախամարդերից մինչեւ մեր օրերը եւ գալիք անվերջ դարերը, եղել է եւ պիտի լինի այն, որ մարդիկ ապրին մարդավայել կեանք, առանց մէկը միւսին հարստահարելու, ճնշելու:

Նոյն հիմնական ու միակ ճշմարիտ գաղափարը ու նպատակը մնում է անփոփոխ եւ այսօր: Բոլոր «մեծ» համարուած գործերը նրանք են, որոնք նպատակ ունին մարդկային կեանքի պայմանները թեթեւացնել, պակասեցնել դաժանութիւնները ու վայրագութիւնները գազանաբարոյ, մեղմացնել բարքերը եւայլն: Եւ, ըստ չափ ու կարողութեան, բախտաւոր դարձնել իր եւ իր նմանների կեանքը: Ահա այն վերջնական ուղղակի եւ ոչ-ուղղակի միակ նպատակը ու իմաստըմարդկային ամէն մի գիտական ու նիւթական յառաջդիմութեան, ուրեմն, եւ ամէն մի քաղաքակրթութեան: Որ եւ է մի քաղաքակրթութիւն, որ այդ նպատակին չի ծառայում, իսկական քաղաքակրթութիւն չէ:

Բացատրեցինք մի չատպարզ օրինակով:Ամէնմի խղճամիտմարդու համար ո՞րն է աւելիգերադասելի ու պատուի արժանի, անգրագէտ, ազնիւ ու չարքաշ, իր քրտինքով, առանց իրենց նմանների հացը խլելու, վաստակող մարդկանց մի խո՞ւմբը, թէ իրենց գիտութեամբ բարձր մարդկանց մի այլ խումբ, որոնց կատարած գործերի չարժառիթը ու նպատակն է միւսները զրկել, չահագործել, ստրկացնել, կոտորել ու իրենց բախտաւորութիւնը ապահովել ուրիշների դժբախտութեան գնով:

Պարզ է, անտարակոյս, որ ամէն ոք — բացի վերջին կարգի մարդկանց նմանները — անհամեմատ աւելի բարձր կը դասէ առաջին տեսակի պարզ ու առաքինի մարդիկը, քան երկրորդ տեսակի գիտուն, հրաշքներ կերտող, սակայն, ոչ առաքինի մարդկութիւնը::

Ֆինլանտացիք ընդամէնը երեքուկէս միլիոն ժողովուրդ են: Նրանք մարդկութեան չեն տուել ով Շէյքսփիր, ոչ Դանտէ: Չունին բրիտանական թանգարան: Տէր ու տիրական չեն ոչ աշխարհիս ծովերին ու ցամաքներին, ոչ էլ անբաւ հարստութիւնների: Սակայն, ո՞ր մի այլ մեծ, տասնեակ միլիոնների թիւ ունեցող, ժողովուրդ կարող է ինքզինքը համարել աւելի առաքինի,քան այդ խաղաղ, տոկուն, աշխատասէր ու ազնիւ ժողովուրդը, Ֆինլանտացին:

Պրոֆ. Կ. Աղաջանեանցի դստեր, Տիկին Կ. Վեբերին, 1942ին հրատարակած իր Fantôme ֆրանսերէն վէպին առիթով գրած խրախուսական նամակիս մէջ, այն միտքն էի յայտնել, որ նա մի փոպէ իսկ պիտի չանգիտանայ թէ իր այդ տաղանդը, վերջ ի վերջոյ, պարտ է իր ցեղին: Ոչ ոք գիտէ թէ քան քանի դարերից ու պապերից է գալիս, այս տաղանդը, սակայն գալիս է, երբ կեանքի պայմանները յարմար են դառնում զայն դրսեւորելու: «Դուք, գրում էի նրան — , ինչպէս մի այլ ձեզ՝ նման մի Հայ, ձեր այդ ընդունակութիւններով, անտարակոյս, պարտք էք ձեր ցեղին, նրանից ժառանգած, նրա դարերով կուտակուածմշակոյթի յատկութիւններին, որոնք դրսեւորւում են, երբ կեանքի պայմանները յարմար ու նպաստաւոր են դառնում»:

Մեր այս չատ պարզ մտքերը գալիս է հաստատելու անժամանակ, իր ցեղի պատմութեան մասին իր չատ ու մեծ ասելիքները առանց ասելու մեռած, մեր չատ սիրելի ու աննման Պրոֆ. Ն. Ադոնցի յետ մահու լոյս տեսած Histoire d'Arménie աշխատասիրութեան հետեւեալ համեմատութիւնը ու դատողութիւնը Ասորեստանի ու Ուրարտուի մասին.—

« Անտարակոյս, քաղաքակրթութեան մի մեծ կենտրոն էր Ասորեստանը: Նա կարող էր պարծենալ թէ իր քաղաքական զօրութեամբ, թէ իր մշտաւոր, գրական, արուեստով ու գիտ. արտադրութիւններով: Սակայն, նրան պակասում էր այն, որ ամէնից թանկագինն է, ամենաէականն է քաղաքակրթութեան մէջ, —Մարդկութեանիմաստը, մարդկային ոգին: Մարդը ինքնին, իբրեւ այդպիսին, նրա արժէքը, մարդու արժանապատուութիւնը Ասորիների համար եւ ոչ մի արժէք չունէին: Սրանով է բացատրւում նրանց անսահման դաժանութիւնը: Մարդ զարհուրանքով ապշած է մնում ասորական վեհապետների առանց դոյզն իսկ ամօթի ու խղճահարութեան ու յոխորտանքով արած յայտարարութիւնների հրէշաւորութիւնից, երբ նրանք, իրենց իսկ մասին, ասում են որ յարձակւում էին թշնամի երկիրների վրայ «կատաղած չան» նման, որ նրանց հողերը կոխկռտում էին «վայրի ցուլի» պէս եւ նրանց «ծանր ու ճզմող լուծի» էին ենթարկում: Իրենց յարձակման ենթարկուած երկիրներում կատարած իրենց խժդժութիւնները նրանք նկարագրում են մի առանձին ցուցադար կրքով: Նրանք չէին բաւականանում միայն կողոպուտի, աւերի, հրկիզման մատնելով չէն քաղաքները ու մշակուած դաշտերը եւ ջարդի ու սրածութեան տալով ազգաբնակութիւնը — թշուառ չահատակութիւններ բոլոր ժամանակների բոլոր աշխարհակալների, որոնք փառաբանուած են ստրկամիտ պատմաբաններից: Բայց նրանք հրի ճարակ էին դարձնում ողջ - ողջ երեխայոց, տղայոց եւ աղջկերանց, կտրտում էին ձեռքերը, մատները, մորթազերծ էին անում կենդանի մարդկանց ու նրանցից հանած մորթերը — տիկերը տարածում էին պարիսպների վրայ ի տես մարդկան: Խողխողուած մարդկանց կառափներից բուրգեր էին կանգնեցնում, կենդանի մարդկանց խցում, փակում էին այս բուրգերի մէջ ու ցից հանած դժբախտ մարդկանցով չրջապատում էին այս բոլորը: Միով բանիւ, երկիրները անապատի ու աւերակի էին վերածում, «ընդ միչտ վերջ էին տալիս չինականմարդկանց ուրախ ձայներին դաշտերում ու վայրի գազանների ու ցիռերի բնակութեան վայրեր էին դարձնում այդ դաշտերը:

«Անտարակոյս, ասորական ոգու եւ Ուրարտացիների մէջ կար չատ մեծ հակադրութիւն, որպիսին երեւում է այն փաստից, որ հրեայ Նահում մարգարէն կոչ է անում Ուրարտուին, օգնութեան գալ, որպէսզի վերջ տրուի Նինուէին»:

« Ռուս գիտնական Նիկոլսկին, Ուրարտուն հետազօտող առաջիններից մինը, չատ ճիշդ է նկատել ու ընդգծել այս երկու պետութեանց – Ասորեստանի եւ Ուրարտուի — բարքերի մէջ եղած հակադրութիւնը: Ցաղթահարել Ասորեստանի կատաղութիւնը ու մոլեգին կրքերը եւ դէմ կանգնել ու արգիլել նրա ներխուժումը Նայիրեան երկիրները.— դա էր այն վսեմ ու ազնիւ ծառայութիւնը քաղաքակրթութեան ու մարդկութեան, զոր կատարեց Ուրարտուն»: (N. Adontz. Histoire d'Arménie. Des origines du Xe siècle au VIe (Av. J. C.) էջ 286 – 287):

Կասկած չկայ որ Ն. Ադոնցի այդ տեսակի ճիշդ որակումը իսկական քաղաքակրթութեան բիւր անգամ, ի հնուց անտի մինչեւ այսօր, տարբեր ձեւերով արտայայտուել են եւ բազմաթիւ բարձր մտքի տէր մարդիկ եւ աւելի եւս բազմաթիւ պարզ մարդիկ, որոնց կեանքի ըմբռնումը ուղեցոյցն են եղել ոչ այնքան նրանց խելքը, միտքը ու հաշիւները, որքան նրանց խիղճը, սիրտը ու սէրը առ մարդիկ:

Արդ, յենակէտ ունենալով իսկական քաղաքակրթութեան մասին մեր վերը բերած ըմբռնումը եւ զայն ընդունելով իբրեւ չափանիշ այս կամ այն ժողովրդի նկարագրի համար, չարունակենք մեր խորհրդածութիւնները:

Ա. ՎԱՉԵԱՆՑ

Մեր Սերոբի յիշատակին

Ընդվզեցուցիչ բան մը կայ վաղաժամ մահերու այս ցաւագին յաջորդութեան մէջ: Ծարքը տասն ամիս առաջ Գ. Ալէմշահով սկսաւ եւ ահա արդէն չորրորդը, Սերովբէ Տիրատուրեան, կարգի կը կանգնի: Ասոնց ընդմէջ՝ երկու մերձաւորներս, իրենց տարեկից ու բախտակից:

Անշուշտ կեանքն իր անդառնալի վճիռներն ունի եւ ի յառաջագունէ գրուածն ու սահմանուածը պիտի կատարուի: Կ'ուզես բացատրութիւն մը գտնել: Ճակատագրին չհաւատացող, կը յօժարիս հաւատալ՝ ի խնդիր բացատրութեան մը: Ողջ էութիւնդ կ'ըմբոստանայ, սակայն, այդ ճակատագրին անիրաւութեան դէմ:

Այսու հանդերձ, ինչ ալ ըլլայ գտած բացատրութիւնդ, կայ ու կը մնայ կսկծող իրականութիւնը, ընդունիս թէ ընդվզիս, հաւատաս թէ ժխտես:

Սերովբէ Տիրատուրեանին կորուստը ծանր կըսկիծ է նաեւ ինծի եւ քանի մը ընկերներուս համար, որոնց այնքան մօտ եղաւ ան քսանէ աւելի տարիներ:

Մեր ծանօթութիւնը կը սկսի Մարսէյլէն, 1926ի ատենները, երբ ինք կօշկակար բանուոր էր Մարսէյլ, Ռիւ տ'Էքսի խեղճուկ աշխատանոցի մը մէջ, իսկ ես՝ Սէն Մառսէլ վակօններու շինութեան գործաւոր:

Խումբ մը տղաք կիրակնօրեայ բարեկամներ էինք եւ կը հաւաքուէինք որոշ սրճարան մը զիրար գտնելու եւ հանդստեան օրը ընկերովի անցընելու համար: Այդ օրերուն, արմատախիլ հայ տղոց ընթացիկ կեանքին մէկ պատկերն էր այս:

Տակաւ առ տակաւ մեր չրջանակը կազմալուծուեցաւ: Այդ օրերու բարեկամութիւններէն չատեր մեղմացան ու մարեցան: Իսկ սակաւներ աւելի եւս զօրուելով, խտանալով վերածուեցան եղբայրական մտերմութեան մը:

Այդ երկարատեւ ու դիմացկուն կապերէն էր տարաբախտ Սէրոբին ու իմ կապս: Հեռու թէ մօտ, հաղորդակից էինք միշտ իրարու խնդութիւններուն, ձգտումներուն, մտադրութիւններուն եւ ի հարկին տխրութիւններուն կամ նեղութիւններուն:

Տարիներու թաւալումն ի վար, ականատես եղած էի իր վստահաքայլ եւ տեւական վերելքին: Եղեռնի որբերէն եւ որբանոցէն եկած հոս, կրցած էր իր եղբօրը հետ սեփական աշխատանոց մը հիմնել՝ գոհացուցիչ արդիւնքի մը հասցնելով:

Ապա մօրը հովանիին տակ ընտանիք կազմեց եւ երկու զաւկի տէր էր, երբ դաժան բախտը իջեցուց լախտի հարուածը, փոքր աղջնակը հազիւ երեք ամսու: Սեւն իջաւ ցաւատանջ մօրն ու կնոջը վրայ:

Իր տնտեսական բարւոքման ձգտումին զուգընթաց, ինքնօգնութեամբ մտաւոր նկատելի պաշար մը ամբարած էր Սէրովբէն: Կը կարդար, կը հետեւէր նորութիւններուն: Անսահման խանդաղատանք ունէր հայկական մտքի ճառագայթումին հանդէպ, մշակոյթի բոլոր մարզերուն մէջ: Մարսէյլցիները գիտեն թէ չկար ձեռնարկ մը որուն մասնակից չըլլար Սերոբը: Նոր գիրքերու եւ հրատարակութիւններու տարածում, համերգներու կազմակերպում, մշակութային ձեռնարկներ անպայման Տիրատուրեանի գործօն ու դրական աջակցութիւնը կը վայելէին: Կ'ըսէինք կատակելով — «Որ քարը վերցնես Սերոբը տակն է»:

Ծանօթութեան լայն չրջանակ մը ունէր եւ անձնական յարաբերութիւններ ստեղծած էր տարբեր ու կրտսեր մտաւորական դէմքերէն չատերու հետ: Իր մշտապէս պատրաստակամ տրամադրութիւնը եւ տեւականօրէն հանդարտ ու հեզ խառնուածքը մասնաւորապէս ատակ կը դարձնէին զինքը այդ յարաբերութիւնները մշակելու:

Ալէմշահի մտերիմը որակած էր զինք «Յառաջ»: Արդարեւ, չատ սեղմ էր իր կապը տարաբախտ Գուրգէնին հետ եւ ճակատագրի նմանութեամբ ահա կ'երթայ միանալ անոր: Շատ ազդուած էր Ալէմշահի մահէն եւ մասունքի պէս անոր նկարը ծոցն էր միշտ:

Անցեալ ապրիլին ճամբորդութեան մը ընթացքին Մարսէյլ հանդիպելով, տեսեր էի զինքը: Կը թղթակցէինք տեւականօրէն: Գիտէի որ դէպի Փարիզ ճամբորդութեան ելած է: Սեպտեմբերին սկիզբը ես եւս Փարիզ էի, բայց իմ ժամանումէս մէկ օր առաջ մեկնած էր արդէն: Ցաւեցայ չհանդիպելուս: Նոյն յուզումներն ու խռովքները կրեցինք հոն, ի տես Գուրգէնին թողած յիշատակներուն եւ ի լուր սկաւառակներու նուագին ու իր խօսքին:

Վերադարձէս վերջ, քանի մը չաբաթ առաջ յանկարծ զարկաւ դրանս: Սեղանակից՝ քաղուածքըն ըրինք մեր յուշերուն եւ անցեալ օրերուն: Անդրադարձանք նաեւ իր տկարութեան եւ բժիշկներու խորհուրդին: Խոստացաւ զգոյշ ըլլալ:

Բախտն այլ կերպ տնօրինած է եղեր եւ չէինք գիտեր որ աւելորդ են այլեւս մեր խորհուրդներն ու իր խոստումները:

Անտեսանելի ձեռք մը յաւիտենական հրաժեշտն առնելու զրկեր էր զինք դէպի գիս: Ո՞վ կը նախատեսէ մահուան դաժան խաղերը:

Ահա սիրելի դէմք մըն ալ գնաց միանալ կորուսած սիրելիներուս չարքին:

Այս քանի մը պարզ տողերը իբր յարգանքի եւ ցաւի արտայայտութիւն իր թանկագին յիշատակին:

ԲԱԲԳԷՆ ԳԱՎԻՋ

ԿԸ ԽՆԴՐՈՒԻ ՄԱՏԻՏՈՎ ՁԵՌԱԳԻՐՆԵՐ ՉՂՐԿԵԼ: ԳՐԵԼ ՄԷԿ ԷՋԻ ՎՐԱՅ:

Գիտական անկիւն

ԿԵԱՆՔԻ ՊԱՅՔԱՐԸ.— Բնութեան մէջ գոյութիւն ունի կեանքի պայքարը: Բոյսերը իրարու դէմ-պայքար կը մղեն հողին մէջ գտնուած սնունդին համար, կենդանիները նոյն կռիւը կը մղեն ցամաքին վրայ եւ ջուրին մէջ: Կենդանիներուն մէջ միշտ ուժեղն է որ յաղթող կը հանդիսանայ կեանքի պայքարին մէջ: Զօրաւոր կենդանին կը յարձակի տկարին վրայ եւ յաճախ կ՚ուտէ զայն. մեծ ձուկերը կ՚ուտեն փոքրերը:

Ցեղին պահպանումին համար բնութիւնը կենդանիները օժտած է ինքնապաշտպանութեան զանազան միջոցներով, ինչպէս՝ սրածայր եղջիւրներով, զօրաւոր ժանիքներով, թունաւոր ակռաներով, ուժեղ թաթերով, սուր ճանկերով, հաստ կտուցներով, ծակող փուշերով ու խայթոցներով, կարծր պատեաններով, եւն.:

Ասկէ զատ, կենդանիներուն գոյներու զանազանութիւնը երբեմն իբր միջոց կը ծառայէ ինքնապաշտպանութեան բնազդին:: Այսպէս, անապատի աղուէսը աւազի գոյնը ունի, իսկ ցուրտ երկիրներուն աղուէսները ճերմակ են, եւ գարնան երբ ձիւները հալին գորշ գոյն կը ստանան: Բարեխառն երկիրներու մէջ նապաստակին, կաքաւին եւ լորամարգիին գոյնը չէկ կամ գորշ է, անոնք ունենալով հողի կամ չորցած տերեւներու գոյնը, որսորդները դժուարաւ կ՚որոշեն անոնց ներկայութիւնը դաշտերու կամ անտառներու մէջ: Ամէնուն ծանօթ է գետնառիւծը որ վտանգի պահուն ըստ կամս գոյն կը փոխէ:

Ծովերու մէջ ալ կան ձուկերու, կակղամորթներու եւ մանրաճճիներու բազմաթիւ տեսակներ, որոնք ջուրին գոյնը ունին եւ դժուարաւ կը զանազանուին:

Մարդն ալ ունի կեանքի պայքարը: Հինէն ի վեր մարդիկ իրարու դէմ կը կռուին, միշտ զօրաւորը տկարին վրայ յարձակելով եւ զայն փճացնելով: Տեւական պատերազմ ժողովուրդներու միջեւ, կռիւ դասակարգերու միջեւ, հալածանք կրօնքներու եւ գաղափարներու համար, գործադուլներ՝ բանուորներու վիճակը բարելաւելու համար, պայքար եւ մրցակցութիւն ընկերային, տնտեսական եւ քաղաքական խնդիրներու համար, մենակռիւ՝ նախապաշարումներ, փառասիրութիւններ եւ ցանկութիւններ գոհացնելու համար:

Կեանքի պայքարը պիտի շարունակուի, ցորչափ գոյութիւն ունին ցեղերու, ազգութիւններու, կրօնքներու, վարչաձեւերու եւ դասակարգերու զանազանութիւնները, եւ անհատներու ու ազգերու սեփականութեան գաղափարն ու մրցակցութեան ոգին:

ՄԻՋԱՏԱՍՊԱՆ ԴԵՂ ՄԸ.—Ամերիկացիք վերջին պատերազմի ատեն ճանճերուն եւ ուրիշ վնասակար միջատներուն դէմ ազդեցիկ նոր դեղ մը հնարեցին, որուն D. D. T. (dichloro - diphényl–trichloroethane) անունը դրին:

Այդ արտադրութեան մասին եղած ուսումնասիրութիւնները կը սկսին ԺԹ. դարու վերջերէն: Գերմանացի քիմիագէտ մը հնարեց զայն, սակայն ան չկրցաւ միջոցը գտնել շահագործելու իր գիւտը: 1939ին զուիցերիական տուն մը արտօնագիր ձեռք բերաւ իբրեւ հակաուտիճ (antimite) գործածելու համար: 1942ին Ամերիկացիները փորձեցին այդ դեղը իբրեւ միջատասպան գործածել, ընդարձակ սահմանի մը մէջ ճանճերուն եւ վնասակար միջատներուն դէմ, որոնք տարափոխիկ հիւանդութիւններու ծաւալումին պատճառ կը դառնան: 1943—1944 ձմրան եղանակին Նափոլիի մէջ երեւան ելաւ ժանտախտի սաստիկ համաճարակ մը, որուն առաջքը շուտով առնուեցաւ շնորհիւ այդ միջատասպան նոր դեղին: Խաղաղականի բոլոր կղզիները յաջորդաբար բնակելի դարձան սրսկիչ մեքենաներուն եւ ջրհաններու միջոցաւ, բնաջինջ ընելով տարափոխիկ հիւանդութեանց բոլոր վնասակար սերմերը:

Անցեալ տարի Եգիպտոսի մէջ ալ առատօրէն գործածուեցաւ այս դեղը, սաւառնակներով, արգիլելու համար քոլերային ծաւալումը:

Հ. ՏԻՐՈՍԿԻ

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ԱՐԱՐԱՅԻ 30ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

ԽՄԲ.— Տօնակատարութիւնը տեղի ունեցած է Հոկտեմբեր 17ին, Մարսէյլի Ս. Թարգմանչաց եկեղեցին եւ շարունակուած Château des Fleursի մէջ: Թղթակցութիւնը ստացանք շատ ուշ, Նոյ. 3ին: Ուստի կ՚արձանագրենք միայն գլխաւոր կէտերը.—

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հոգեհանգստի արարողութեանց ներկայ էին՝ Պուշ տիւ Ռօնի նահանգապետը, Պ. Պայլօ, Զօր. տը Պրօսիս, յանուն 9րդ շրջանի ընդհ. հրամանատարին — եւ ծովակալ Թանկի՝ հրամանատար նաւային ուժերու: Նաեւ՝ գերապայծառ Աջապահեան, Մարսիլիոյ հայ կաթոլիկներու հոգեւոր հովիւը, հարիւրապետ Թէքէտուր՝ Արարայի ճակատամարտին լեգէոնական սպաներէն եւ Փրանսացի նախկին Ռազմիկներու Ընկերակցութեանց, Մամուլի բազմաթիւ ներկայացուցիչներ:

Եկեղեցական արարողութիւններէն վերջ տեղացող անձրեւին պատճառաւ, փառատօնին աշխարհական բաժինն եւս կատարուեցաւ՝ «Ս. Թարգմանչաց»ի կամարին տակ: Մեր պարտաճանաչ արենուշներն ու իրենց սիրական պետը, Տիկ. Մանուշ, տեղ տուին ոստիկանական նուագախումբին որ, նուագելով, յարգանքի կեցաւ՝ խորանին մօտիկ պարզուած եռագոյնին դիմաց:

Պ. Տիրան Թէքէեան մէկը միւսէն պատկերալից յուշերով անգամ մը եւս ոգեկոչեց փոքր ժողովուրդի մը հերոսական մարտնչումը Ամանոսի բարձունքներուն վրայ, ինչպէս եւ հայեւֆրանսական գործակցութիւնը՝ Խաչակրաց արշաւանքներէն մինչեւ Լուսինեանց Կիլիկեան իշխանութիւնը:

Նահանգապետ Պ. Պայլօ ոտքի կանգնելով շեշտեց Հայուն հաւատարմութիւնը Ֆրանսայի հանդէպ եւ կատարած դերը՝ անցեալ եւ ժամանակակից պատմութեան մէջ: Ու վերջացուց հետեւեալ խօսքով.— «Կ՚ապրի այն ցեղը որ մշակոյթ ունի եւ օժտուած է՝ հոգեկան ու մտային կարողութիւններով»:

Կէսօրէն վերջ, «Ծաղկանց դղեակ»ին մէջ, Պ. Թէքէեան ներկաները յոտնկայս յարգանքի հրաւիրեց՝ նահատակներու անկորնչելի յիշատակին առջեւ: Յետոյ, յաջորդաբար խօսք առին Պ. Պ. Վ. Պապուխեան, Ս. Պօղոսեան, Մարաշի հերոս Տէր Վարդանեան որ տասնեւչորս վէրք ստացած է, հարիւրապետ Թէքէտուր, Հացագործեան, Կովկասեան կամաւորներու նախագահը, Սահաթճեան «Պատերազմական Խաչաւոր»ներու փոխնախագահ եւն. եւն.:

Բաժակները կը լեցուին: Ներկաներու մտքերն ու հոգիները կը ջերմանան. ապրող, ողջ հերոսներն եւս սրտառուչ դրուագներ կը պատմեն Արարայի ճակատամարտէն:

... Կը խորհիս թէ Արարան բացորոշ առաւելութիւն մը ունի անով որ Հայուն հերոսութեան ականատես վկայ եղան՝ Ֆրանսան, Ալպիոնը եւ Պոմերանեան ապշահար գինուորները ... :

Արարայի յաղթանակէն վերջ, ընդհ. հրամանատար, Բրիտանացի Զօր. Ալէնպիի հետեւեալ դրուատական տողերը կրնան լաւագոյն պատասխանը համարուիլ Լօթիներուն եւ Պիզմարքներուն:

—«Հայեր, կրնաք հպարտ ըլլալ ձեր հերոս զաւակներով որ Արարայի յաղթանակին բերին մեծագոյն բաժինը»:

Գեղարուեստական բաժինն ալ ճոխ էր,—երգ, նուագ, արտասանութիւն: Պ. Թէքէեան, միջոց մը, համառօտակի ներկայացուց՝ Նախ. Ռազ. Բարեկ. Միութեան գործունէութեան հնգամեայ պատկերը որ համերաշխ ու լուրջ աշխատանքի մը կենդանի պատկերն է: Օգնութեան սնտուկը իր կարօտ ընկերներուն, նահատակ ընկերներու այրիներուն եւ իրենց որբերուն նուիրած է՝ մօտ երեք հարիւր հազար Ֆրանքի պատկառելի գումար մը:

Ու ինքնաբերաբար սկսաւ նուիրատուութիւն մը որուն մասնակցեցան գրեթէ բոլոր ներկաները:

Զուր չէ ուրեմն որ Ռազմիկներու այս օգտաշատ ընկերակցութիւնը գրաւած է տաքուկ անկիւն մը՝ Մարսէյլի հայութեան սրտին մէջ: Փառատօնը վերջ գտած էր արդէն եւ ներկաները սկսան բամբ ու միաձայն երգել.— «Հէ՜յ, ջան Երեւան, հայրենիք դու իմ ...»:

Վ.

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ քաղաքներուն եւ գիւղերուն մէջ 47.500 բազմազաւակ մայրեր կան: Զորս տարուան մէջ 174 միլ. ր. պետ. նպաստ ստացած են: Հանրապետութեան մէջ բացուած են մօտ 200 մանկական հիմնարկներ. 446 մայրեր որոնք սնուցած են տասը եւ աւելի զաւակներ, ստացած են «հերոսուհի մայր» բարձր կոչում. 47 հազար մայրեր պարգեւատրուած են «Մայրական փառք» շքանշանով ու «Մայրութեան մեդալ»ով: Ասոնց մէջ կան հարիւրաւոր արտասահմանեան հայուհիներ:

30 ՀԱԶԱՐԷ ԱՒԵԼԻ դպրոցականներ կը հանգստանան այս տարի սկաուտական ամառնային ճամբարներուն, մանկական բուժարաններուն եւ առողջարարական հրապարակներուն մէջ: Հանրապետութեան բոլոր մեծ ձեռնարկութիւնները ունին ամառնային ճամբարներ: Արհմիութենական կազմակերպութիւնները բացած են քանի աւելի ճամբարներ 9000 մանուկներու համար:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (16)

ԹՈՐՈՍ ԼԵՒՈՆԻ

ԳԼՈՒԽ Դ.

ԿԻԼԻԿԻՈՅ ՎԻՃԱԿԸ

Ուստի, հիմա երբ տխուր ու դառն ներկայացաւ, Թորոս՝

— Ի՞նչ կայ, Բարկէն հայրիկ, ընքուիններդ շատ խաւար կ՚երեւան այսօր, հարցուց, միթէ ամենեւին հայ սրտով մարդ մը չկրցա՞ր գտնել:

— Երանի թէ չգտնէի. գէշ, իշխանիկս, գէշ:

— Ի՞նչ գէշ, խօսէ գլուխդ երկնցնելուդ, ո՞ւր է գէշութիւնը:

— Մխտ դիր, իշխանիկս. ես հոսկից ելայ եւ այս անծայր քաղաքին մէջ բոլոր շուկաները պտտեցայ՝ մէկ Կիլիկեցի հայ մը տեսնելու համար, որ կարենամ լուր մը առնել թէ՝ մերլեռները, մեր տղաքը ինչ եղան. իրիկուն եղաւ ալ յոյսս կտրեր էի, մէյ մըն ալ մէկը գիս դրդեց կամաց ձայնով.

— «Բարկէն եղբայր, ձայնեց. գլուխս վերուցի, նայիմ երկայնահասակ մէկը, բեռնակրի հագուստներով. չճանչցայ:

— «Մի խօսիր, ըսաւ միայն եռեւէսեկուր, ես ալ քեզ կ՚ուզէի տեսնել»:

«Ով էր չէի գիտեր, ան քիչ մը առջեւէն, ես ալ անոր հետեւելով շարունակեցինք ճամբան, մինչեւ խեղճուկ իջեւան մը հասանք եւ սենեակ մը բացաւ: Երբ դուռը գոցեց.

— Զիս չե՞ս ճանչնար, հարցուց:

— «Չէ, պատասխանեցի:

— «Բարի նշան, թէ որ դուն ալ զիս չճանչցար, ուրեմն սատանան ալ զիս չկրնար ճանչնալ: Վահկեցի Կոստանդինը չե՞ս ճանչնար:

«Իրօք, Վահկեցի բերդակալն էր, եւ սկսաւ ինծ պատմել թէ՝ ի՞նչպէս բերդին անձնատուր ըլլալէն վերջը բռներ էին զինք Հոռոմները ու շղթայակապ նաւու մը մէջ Պոլիս կը ղրկէին, եւ թէ ինչպէս շղթաները կոտրելով՝ նաւաստիներն ու պահապանները սպաններ եւ նաւը Սելեւկիոյ ծովեզրը կրցեր էր խրել եւ անկից Տօրոսի ծովեզերեայ ժայռերուն եւ մացառներուն մէջէն գիշեր ցերեկ, շատ անգամ անօթի ծարաւ, քանի մը ձիթուն, քանի մը եղջիւր միայն ուտելով, վերջապէս Սեւ լեռ գտեր էր, եւ թէ ինչպէս Հոռոմները ամէն տեղ մեր Հայերը կը հալածէին, կը չարչարէին եւ թէ ամէնքը կը մրմռային թէ անմեր անպիտան ազգուրաց Լամբրոնի իշխանները՝ անհոգ ու անկարեկիր էին անոնց նեղութեանց, որովհետեւ իրենք իրենց առ կայսր հաւատարմութեան վարձք առած էին՝ պատիւ եւ իշխանութիւն:

«Իսկ Մամեստեայ հոռոմ կուսակալը՝ ամէն օր Հայն ու իր հաւատքը կը հայհոյէր, եւ ամէնքը Աստուծմէ Լեւոնի տղոց մէկուն հասնելուն կը սպասէին որ զէնքի վազեն: Ուստի Կոստանդին հարցուցեր էր թէ ո՞ւր են Մլեհ եւ Ստեփանէ. եւ իմացեր էր թէ Հալէպի Նուրէտտին ամիրայի ծառայութեան մէջ մտած էին. ելեր գնացեր էր զանոնք գտնելու, եւ հազիւ թէ Ստեփանէ համոզուեր էր Կոստանդինի հետ Կիլիկիա դառնալու, Մլեհ վրայ հասնելով՝ ոչ թէ միայն իր եղբօր միտքը շրջելու, այլեւ Կոստանդինը մատնելու երդում ըրած էր եթէ նոյն օրը Տաճկին հողերէն դուրս չելնէր:

«Կոստանդին ալ՝ յոյսը կտրած՝ եկեր էր Պոլիս որ եթէ կարելի է, մեր կղզւոյն բանտը կոխէ, հայրդ ու զքեզ ազատէ եւ տանի Կիլիկիա կամ մեռնի. ուստի քեզ կ՚ուզէ հիմա տեսնել»:

Իսկ Թորոս աս պատմութիւնը մտիկ ընելէն վերջը՝ առանց պատասխան մը տալու ելաւ եւ մըտախոհ՝ սենեակին մէջ վեր վար կը շրջագայէր՝ երբ Բարկէն արձանի պէս անշարժ կեցեր էր. վերջապէս Թորոս դառն ժպիտով մը.

— Բարկէն հայրիկ, ըսաւ, շատ կ՚ուզէի Կոստանդինը տեսնել, վասնզի կ՚երեւակայեմ թէ ինչչափ որ շատախօս է, նոյնչափ եւ աւելի ալ քաջ է, բայց այս անիծեալ կառավարութիւնը՝ որ աւազակներու, գողերու համար ինչչափ անփոյթ է, այնչափ արթուն է մեզի պէս գերիներու համար. ով գիտէ թէ՝ Կոստանդինի հոս գտնուիլը ոստիկանութեան լրտեսները չեն գիտեր եւ արդէն կամաւ թողած են որ պտտի եւ տեսած ու տեսնուած մարդիկը նշանակեն:

ԾԵՐԵՆՑ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՊԱՂԵՍՏԻՆԻ ԽՆԴԻՐԸ նորէն քննուեցաւ Ապահովութեան Խորհուրդին առջեւ: Մէկի դէմ 9 ձայնով քուէարկուեցաւ անգլեւչինական բանաձեւը, որուն համաձայն պիտի պահանջուի Հրեաներէն եւ Արաբներէն քաշուիլ այն դիրքերուն վըրայ ուր կը գտնուէին Հոկտ. 14ին, երբ խզուեցաւ զինադուլը: Խ. Միութիւնը ձեռնպահ մնաց, իսկ դէմ քուէարկողն էր Ուկրայնա: Առաջին անգամ է որ այսքան վճռական որոշում մը կը տրուի Ազգաժողովին մէջ: Եթէ գոհացում չտրուի, պատժական միջոցներ ձեռք պիտի առնուին:

ԻՐԱՆԻ կառավարութիւնը բողոքագիր մը ուղղեց Խ. Միութեան, գանգատելով թէ 200 խորհրդային զինուորներ, որոնք սովորական զէնքերէն զատ ունէին նաեւ մէկ հրասայլ, Ատրպատականի սահմանը անցած են Հոկտ. 26ին եւ չորս ժամ կռուած՝ պարսիկ սահմանապահներուն հետ: Մէկը զինուոր սպաննուած է, ուրիշներ վիրաւորուած են:

ՎԻԷՆՆԱՅԷՆ կը հեռագրեն թէ խորհրդային զինուորներ անարգեցին բրիտանական հրամանատարը, զօր. Ուինթըրթըն, ամբոխին առջեւ, թոյլ չտալով որ այցելէ կառատուն մը: Երկու ռուս զինուորներ փակեցին զօրավարին ճամբան, ռուսերէն բառեր արտասանելով բարձրաձայն: Խորհրդային սպայ մը մերժեց միջամտել եւ անգլիացի հրամանատարը հարկադրուեցաւ հեռանալ:

ՀԱԶԱՐԱՒՈՐ ՄԵԹՐ ծովուն տակ խորասուզուելու ծրագրէն հրաժարեցաւ պելժիացի գիտնականը, Փիքար, առանց բացատրելու բուն պատճառը: Մանաւանդ որ դեռ քանի մը օր առաջ յաջողած էր առաջին փորձը, երբ 1400 մեթր իջաւ իր «խորասոյզ զանգակը» (պաթիսքաֆ):

ՆՈՊԷԼԻ ՄՐՑԱՆԱԿԸ շահեցան անգլիացի բանաստեղծ Թ. Էլիըթ, «իբրեւ ռահահորդ արդի բանաստեղծութեան», դարձեալ անգլիացի գիտնական Պլէքէթ, որ ուսումնասիրութիւններ կատարած է հիւլէական ուժի մասին, եւ շուէտացի քիմիագէտ Թիզէլիուս:

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ռմբաձիգ օդանաւ մը, B29 ջարդուփշուր եղաւ Ազարեան կղզիներուն բացերը: Քսան ուղեւորներէն 18ը մեռան: Նոյն օրը (Եշ.) ուրիշ արկածներ ալ պատահեցան: Զոհերու թիւը՝ 46 մեռեալ:

ՎԱՐՁԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆ նոր օրէնքին հրամանագիրները պատրաստ են արդէն: Ինչպէս յայտնի է, օրէնքը պիտի գործադրուի յառաջիկայ յունուարէն: Եթէ տանտէր եւ վարձակալ չհամաձայնին, վարձքի հիմ պիտի բռնուի քառակուսի մեթրը 160 ֆրանք, երկու սենեակի համար. այսինքն տարեկան 5700 ֆրանք:— Վերաշինութեան նախարարը տեղեկութիւններ տալով կատարուած աշխատանքներու մասին, ըսաւ թէ Անգլիոյ մէջ ամիսը 20.000 տուն կը շինեն, իսկ Ֆրանսայի մէջ հազիւ այդքան շինուած է մէկ տարուան ընթացքին:

ԶՕՐ. ՏԸ ԿՈԼԻ կազմակերպութենէն հրաժարեցան 25 անդամներ, Ալզաս-Լոռէնի շրջանին մէջ: Ուրիշ հրաժարումներ ալ կը նախատեսուին, իբրեւ հետեւանք Հանրապետութեան Խորհուրդի թեկնածուներու ընտրութեան, որ տեղի պիտի ունենայ այս կիրակի: Արմատականներուն հետ ալ վէճ մը ծագած է: Զօրավարը կոչ մը ուղղելով կ՚ըսէ թէ «կարելի չէ գոհացնել ամէնքը» եւ կը հրաւիրէ ժողովուրդը համախմբուիլ իր կազմակերպութեան շուրջը, նկատի առնելով կացութեան ծանրութիւնը:

ԵՈՒԿՈՍԼԱՒԻՈՅ ներքին նախարարութեան մէկ տեղեկագրին համաձայն 634 փախստականներ հասած են Ռումանիայէն, Պուլկարիայէն, Հունգարիայէն եւ Ալպանիայէն, Սեպտ. 25էն ի վեր: Ասոնց մէջ կան բանուորներ, գիւղացիներ, մտաւորականներ, զօրականներ, ուսանողներ, մտարեւոր թիւով համայնավարներ: Մինչեւ Սեպտ. 25 հասած էին 507 փախստականներ:

ՍԹԱԼԻՆԿՐԱՏԻ 90.000 ԳԵՐՄԱՆ ԳԵՐԻՆԵՐԷՆ 6000ը միայն ողջ մնացած են, ինչպէս կը պատմէ գերման գերի մը, ծանրապէս մեղադրելով զօր. Զայտլիցը, որ վերջերս Պերլին ղրկուած էր Մոսկուայէն: Նոյն աղբիւրին համաձայն, տակաւին երկու միլիոն գերման գերիներ կան Խ. Միութեան մէջ:

ՊՈԼՍՈՅ «Մարմարա» թերթը Հոկտ. 27ին հրատարակած է երկու հեռագիրներ, որոնցմով պատր. տեղապահ Գէորգ արք. Արսլանեան կը խնդրէ Անգարայի կառավարութենէն ընթացք չտալ ազգ. վարչութեան դիմումներուն եւ ազգ. ժողովի գումարման:

«ԹՈՒՐՔ ՕՃԱՂԻ»ՆԵՐԸ պիտի վերահաստատուին, ձեռք ձգելով Մ. Քէմալի հիմնած «Հալք Էվի»ները:

ԹՈՔԻՈՅԻ միջազգային ատեանը, որուն կը մասնակցին 11 պետութիւններ, կարդացին վճռագիր մը որ իբրեւ նախայարձակ պետութիւն կ՚ամբաստանէ Ճափոնը, Մանչուրիոյ պատերազմին (1931) եւ 1937 յուլիս 7էն ի վեր Չինաստանի դէմ մղուած պատերազմին առթիւ:

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Նոյեմբեր 21ին:

Առաջին անգամ ըլլալով GRAND PALAISի մէջ:

×

ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ.— 14 Նոյեմբեր, կիրակի երեկոյ ժամը 8.30ին, Théâtre Municipalի սրահին մէջ: Մանրամասնութիւնները առանձին յայտագրով:

×

ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ.— Այս կիրակի 7 Նոյեմբեր, Salle St. Josephի մէջ, Bld. des Adieux, կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին:

Կը խօսի ընկեր ԱԶԳԻՆ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ:

Գեղարուեստական ճոխ բաժին:

×

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ.— Նոյեմբեր 13ին, շաբաթ երեկոյ, ժամը 8.30ին, Salle dse Fêtesի ընդարձակ սրահին մէջ:

Կը նախագահէ՝ ընկեր ԳԷՈՐԳ ՔԻՐԷՃԵԱՆ

Կը խօսին ընկերներ ԱԶԳԻՆ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ եւ ՄԻՍԱՔ ՄԻՐԶԷ:

Խօսք կ՚առնեն նաեւ Camarades Cartier (Drôme)ի երեսփոխանը եւ Տիկին Odette ՄԻՔԱՅԷԼԵԱՆ:

Ներկայ պիտի ըլլան տեղական իշխանութեանց եւ ընկերվարական «Bureau Féderal»ի պատուիրակները:

Գեղարուեստական ճոխ բաժին:

Մանրամասնութիւնները տեղին վրայ:

ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԻ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Նոյեմբեր 21ին Ժորժ Ե.ի սրահներուն մէջ:

Խճողումի տեղի չտալու համար, սեղանները նախապէս ապահովել Պ. Նուպար Զարֆճեանէ (19 rue Jean Mermoz, Paris (8), Tél. Ely. 23-66):

Տոմսերու համար դիմել Պ. Պ. Ա. Աճէմեանի (56 Rue Lafayette, Paris (9). Tél. Pro. 03-19) եւ Վ. Զիլինկիրեանի (24 rue Feydeau, Peris (2). Tél. Cen. 48 - 51:

ԹԷՅԱՍԵՂԱՆ ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ

Ֆր. Կապոյտ Խաչի Փարիզի մասնաճիւղը ի պատիւ իր ժրաջան անդամուհիներէն ընկ. ԱՏՐԻՆԷ ԳԱԶԱՆՃԵԱՆԻ, թէյասեղան մը սարքած է, անոր Փարիզէն մեկնումին առիթով, այս երկուշաբթի ժամը 3—7, Սալ Վօլթէրի մէջ, Place d'Odéon: Կը հրաւիրուին Փարիզի մասնաճիւղի բոլոր ընկերուհիները:

Աճապարեցէք ապահովել ձեր տոմսերը ԵԴԻՊՈՍ ԱՐՔԱՅԻ ներկայացման:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ.— Քուպանի նահանգէն Խաչիկ Թահմազեան, հօր անունը Գէորգ, որմէ 1918էն ի վեր տեղեկութիւն չկայ: Կը կարծուի որ Փարիզ ըլլայ: Փնտռողն է եղբայրը: Տեղեկացնել Պ. Բիւզանդ Աճէմեանի, 4 rue Haxo Paris (20): ,

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ.— Տարօն-Սալնոյ Ձորի Հայր. Միութեան պատի օրացոյցը, զարդարուած Վարդանանցի գեղանկարով: Կը խնդրենք բոլոր հայրենակիցներէն նկատի առնել այս հրատարակումը: Ստանալու համար դիմել հայրենակից Ղազար Պօղոսեան 4 Bld. de la Paix, Մարսէյլ:

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ ՊՐՈՖ. Ն. ԱԴՈՆՑԻ
ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

գիրքը, 534 էջ: Գինը հազար ֆրանք: Արտասահման 5 տոլար:

Դիմել «La Renaissace». 73 Ave. des Champs-Elysées Paris (8):

Կամ.— Ա. Խնդկարեանի, 10 Passage Dubois, Paris (19):

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Այս կիրակի 7 Նոյ. Հ. Մ. Ը. Մ.ը իր սեփական մարզադաշտին St. Loupի Stade Atlanticի վրայ կը կատարէ իր 5րդ ախոյեանական մրցումը U. S. du Rouetի դէմ: Ո՞վ չի յիշեր 25տարիէ ի վեր Հ. Մ. Ը. Մ.ի կատաղի հանդիպումները այս զօրաւոր խումբին դէմ: Շատ քիչ անգամ ժպտած է յաղթութիւնը Հ.Մ.Ը.Մ.ի, բայց այս անգամ կը յուսանք որ պատուաբեր արդիւնքով մը պիտի պսակուին մեր աննման մարզիկներուն թափած ջանքերը: District de Provenceի հրամանով ոստիկանական խումբ մը պիտի հսկէ մարզադաշտին վրայ:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. «Քրիստափոր» ենթակոմիտէին ընդհ. ժողովը այս շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, Palais de la Chopeի սրահին մէջ: Կարեւոր օրակարգ: (18 Bld. Garibaldi):

ԼԻՈՆ.— Հ. Յ. Դ. «Վարանդեան» կոմիտէին ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին, գրադարանի սրահը: Rue Rabelais, 78: Կարեւոր օրակարգ:

ՀԱՅՐԵՆԱԿՑԱԿԱՆ.— Կեսարիոյ եւ Շրջ. Վերաշինաց Հայր. Միութեան Փարիզի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը 11 Նոյ. հինգշաբթի ժամը 4ին, 32 rue de Trévise: Օրակարգ.— Կարեւոր զեկուցում, նիւթական հաշուետուութիւն եւ ընտրութիւն վարչութեան:

ՓԱՐԻԶԻ Հայոց եկեղեցւոյ Կրօն. Ընկերակցութեան վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները, այս կիրակի ժամը 3ին եկեղեցւոյ խորհրդարանին մէջ, օրակարգ ունենալով Պ. Վահրամ Երամեանի քահանայական թեկնածութեան հարցը:

Հոկտեմբեր 24ի ընդհ. ժողովը մեծամասնութիւն չունեցաւ: Կանոնագրի 16րդ յօդուածին համաձայն, այս անգամ ներկաներու թիւը պիտի նկատուի օրինաւոր:— (ԴԻՒԱՆ)

ԵՐԵԿՈՅԹ ԳԱՒԱՌԱԿԱՆ ԵՐԳԵՐՈՒ

ԱՐՄԵՆՈՒՀԻ ԳԵՒՈՆԵԱՆԻ

Թառով կը մասնակցի Պ. ԳԱՐԵԳԻՆ:

Սրինգ եւ դափ ԲԵՆՈՅԻ կողմէ:

Կը խօսի Պ. Ա. ՉՈՊԱՆԵԱՆ, հայ գաւառական երգերու մասին:

Նոյեմբեր 6, Շաբաթ իրիկուն, Սալ Շօփէն, Փլէյէլ, 252 Fbg. St. Honoré, ժամը 8.30ին:

Փութացէք ձեր տոմսերը ապահովել սովորական հասցէներէն եւ Place des Fêtes, Սափրիչ Պ. Սասունիի խանութէն 14 rue Augustin Thiery, Paris (19), Երգահանդէսին օրը կիշէն փակ է:

ԽՆՋՈՅՔ ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՈՅԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Իսիի Հ. Յ. Դ. Զաւարեան կոմիտէի կողմէ, Նոյեմբեր 7ին, կիրակի կէսօրէ վերջ, Խրիմեան սրահի մէջ, ընկեր Ա. Պօյաճեանի մեկնումին առթիւ: Խնջոյքին մասնակցիլ փափաքողները կրնան արձանագրուիլ մինչեւ Նոյեմբեր 4, ընկեր Ս. Գանտիլեանի եւ կամ ընկեր Սերոբեանի մօտ, 25 Ave. Bourgain, Issy les Moulineaux:

ՓՈՐԹ Տ'ԻԹԱԼԻԻ Ֆր. Կապ. Խաչի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացաւ Տէր եւ Տիկին Գորգիկեանէ 500 ֆրանք եւ Տիկին Ագապի Խաչիկեանէ 300 ֆրանք փոխան ծաղկեպսակի Պ. ՍՈՂՈՄՈՆ ԶԱՔԱՐԵԱՆի մահուան առթիւ:

ԼԻՈՆԷՆ Տէր եւ Տիկին Թադէոս Սիմոնեան եւ պարագաները, ինչպէս նաեւ Լիոնի Կիւրլէցի հայրենակիցները իրենց խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնեն Պ. ՍՈՂՈՄՈՆ ԶԱՔԱՐԵԱՆի մահուան առթիւ, իր տիկնոջը եւ ընտանեկան պարագաներուն:

ԼԻՈՆ.— Խորունկ վշտակցութիւններս վաղեմի ուսուցիչիս՝ Պ. Վահան Գույումճեանի եւ որբանոցի ընկերոջս Տիրատուր Տիրատուրեանի իրենց քեռորդւոյն եւ եղբօրը ՍԵՐՈՎԲԷ ՏԻՐԱՏՈՒՐԵԱՆի կսկծալի մահուան առթիւ:

ՆՈՒԷՐՆԵՐ.— Լիոնէն Այրի տիկին Մարի Մովսէսեան իր թոռնիկին Արա Մովսէս Միրզէի ծննդեան առթիւ հազար ֆր. կը նուիրէ Հ.Յ.Դ. Վեթ. Ֆոնտին: Ստանալ «Յառաջ»էն:

ՄԵԿՆՈՒՄԻ ՊԱՏՃԱՌՈՎ

ԾԱԽՈՒ է կարի մեքենայի եւ հեծելանիւի նորոգութեան խանութ մը:

Առնուվիլի կայարանէն երկու վայրկեան հեռաւորութեամբ: ԵՐԿՈՒ ՓԱԹԵՆԹ (ելեկտրագէտի եւ մեքենագէտի): Խանութին հետ ծախու են նաեւ նոր ապրանքները: Ունի սենեակ մը, խոհանոցով (կազ, ելեկտրականութիւն եւ ջուր):

ՇԱՏ ՆՊԱՍՏԱՒՈՐ ԳԻՆ:

Դիմել ԵՐՈՒԱՆԴ ՄԱԹԷՈՍԵԱՆԻ, 55 rue Jean Jaurès, Arnouville les Gonesse (S. et O.):

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme - (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Dimanche 7 Novembre 1948 Կիրակի 7 ՆՈՅԵՄԲԵՐ

Ի. ՏԱՐԻ — 20e Année N° 5688-Նոր շրջան թիւ 1099 — Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ԳԻՆ 6 Ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

Ի՞ՆՉ ԲԵՐԱՒ, Ի՞ՆՉ ՏԱՐԱՒ

Ռուսական յեղափոխութիւն …

Ա՞յս էր մեր սպասածը, երբ Չեխով, Անդրեյեւ եւ մանաւանդ Մաքսիմ Կորքի կ'ուսումնասիրէինք ու կը թարգմանէինք սուլթանական Ստամպոլի մէջ…

Յաճախ ձեռագիրները կը թողնէինք Իզմիր, ուր աւելի թոյլատու էին գրաքննութեան պայմանները, չորհիւ հայ պաշտօնեայի մը:

Մեծ ժողովուրդի մը երկունքն էր որ կ'աւետէր «Մըրկահաւը»: Եւ տեսակ մը կիրք դարձած էր ամէն շաբթու նոր թարգմանութիւն մը ճարել ռուսական գրականութենէն:

Մինչեւ անգամ ձեռնարկներ կը փորձէինք, ռուսերէն սորվելու համար:

Կ'ուզէինք բուն իսկ աղբիւրէն, բնագրէն ըմպել նոր ժամանակներու յեղափոխական շունչը: Տառապանքէն անբանացած ժողովուրդի մը տաղանդաւոր զաւակներուն փոթորկաձայն պոռթկումը: Անոնց իմաստութեան ինչպէս տրուեստին խորութիւնը:

Եւ ահա պատկերը, երեսուն տարի վերջը: Շարժանկար մը, որ գլխու պտոյտ կը պատճառէ իր հակասութիւններով եւ հակադրութիւններով: Իր գլըրգլդին ելեւէջներով:

Ժխտել 1917ի Հոկտեմբերեան (Ն. Տ. Նոյ. 7) յեղափոխութեան դրական արդիւնքները՝ պիտի նշանակէր չըմբռնել ժամանակակից խմորումներուն եւ խլրտումներուն իմաստը:

Ալեկոծութիւն՝ արեւմտեան Եւրոպայէն մինչեւ Ծայր. Արեւելք: Ատլանտեանի լուսացնցուղ ափերէն մինչեւ Ծայր. Արեւելքի խաւարակուռ չամբուռները: Ստորերկրեայ փոթորիկ մը, պարբերական ցնցումներով:

Տարիներով քարոզուած գաղափարները, ցանուած սերմերն են որ ձեւ ու մարմին կ'առնեն այս կամ այն ուղղութեամբ: Երբեմն յուշիկ – յուշիկ, բնաշրջութեան օրէնքով: Երբեմն չառաչալից: Քար քարի վրայ չձգելով:

Ռուսական յեղափոխութեան ճամբան չատոնց հարթուած էր 1905ի եւ 1917 Փետրուարի շարժումներով:

Բայց, պոլշեւիկները կրցան օգտագործել իրենց հակառակորդներուն ձախողանքները: Եւ այսօր ամէն առաքինութիւն կը վերագրեն իրենց վարիչներուն հանճարին եւ կազմակերպութեան ուժին:

Այսպէս կամ այնպէս, ահռելի փլուզում մըն էր որ տեղի ունեցաւ ցարական Ռուսաստանի մէջ:

Ամբողջ կարգուսարք մը փլաւ հիմնայատակ, վերէն վար, իր տեղը տալու համար ամեհի ուժի մը, որ իր կարգին պիտի վերածուէր մենատիրութեան: Լուծ մը ամենակալ եւ ամենակուլ: Աննախընթաց՝ ազգերու պատմութեան մէջ: Համատիրութիւն, որ երեսուն տարի վերջն ալ՝ կը պահէ ահուսարսափի նոյն մեթոտները, պահպանելու համար իր գոյութիւնը:

Լեռնակուտակ հատորներ հրատարակուած են եւ դեռ կրնան հրատարակուիլ, պարզելու համար այս նորօրինակ իշխանութեան չարն ու բարին:

Երբ կ'ըսենք՝ ի՞նչ բերաւ, ի՞նչ տարաւ, — հանգոյց մը քակելու փորձ չէ որ կը կատարենք:

Դէմ դիմաց դնել ժխտականն ու բացասականը, կը նշանակէ խրիլ ակադեմական մարզանքներու մէջ:

Ամէն պարագայի տակ, բուն ռուս ժողովուրդին ուզէն բխած յեղափոխութիւնը չէ որ կը փառաբանուի այսօր: Ոչ ալ մանաւանդ փոքր ժողովուրդներու երազածը:

Ընկերվարութի՞ւն: Ազատագրո՞ւմ աշխատաւոր բազմութեանց: Ժողովուրդներու ինքնորոշո՞ւմ: Իրականացո՞ւմ ազատութեան եւ արդարութեան: Խաղաղո՞ւմ աշխարհակալութեան:

Հարկ է առանձին յօդուածաշարք մը նուիրել իւրաքանչիւր հարցումի:

Ամբողջ բարոյական ըմբռնումներ ծաղրանկարի վերածուեցան, իբրեւ հետեւանք Լենին-Ստալինեան քարոզներու:

Միջնադարեան հաւատաքննութիւնը, լրտեսութիւնը, մատնութիւնը, անճար բազմութեանց սարկացումը դարձան պետական ճարտարարուեստ:

Եւ տեսանք բարքեր, խաղեր, դաւեր, որոնք յատուկ էին միայն քաղքենի – դրամատիրական կարգուսարքերու: Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԴԱՍԸՆԹԱՑՔ ՀԱՅԵՐԷՆԻ
(Ըստ բոլշեւիկեան Երեւանի)

Հոկտեմբերեան յեղափոխութեան 31րդ տարեդարձին առթիւ, դիմեցի «Սովետական Հայաստան»ի խմբագրին, քանի մը լուսաբանութիւններ խնդրելու, եւ մանաւանդ «պետական լեզու» սորվելու համար:

— Ձեր կուսակցութիւնը պատերազմէն առա՞ջ աւելի յեղափոխական էր թէ հիմա:

= Ի՞նչ էք ուզում ասել ձեր էդ պրովոկացիոն ելոյթով: Մեր պարտիան միշտ էլ եղել է ռեվոլուցիոներ:

— Պատերազմէն առաջ կուսակցութիւն կ'ըսէիք, ոչ թէ «պարտիա», յեղափոխութիւն, յեղափոխական, ոչ թէ ռեվոլուցիոն, ռեվոլուցիոներ, ռեվոլուցիոնակոմանցոր…

= Դա ձեր գործը չէ: Ուրիշ ի՞նչ հարցեր ունէք, զահլա կը տանէք…

— Կը հաճի՞ք պետական բառերու ցանկ մը յանձնել, որպէսզի տարածենք մեր թերթերուն միջոցաւ:

= Ուզում էք վաղթե՞լ մեր պրոգրեսիվ բառերը: Ոչինչ, գրեցէք.—Զարգացման խաղաղ ռելսերին…

— Վերջին բառը անգլերէն է, rails, կը նշանակէ կառախումբերու երկաթեայ գիծը, ձողը, յոդնակի: Գերմաներէն ալ…

= Ուզում էք սովորե՞լ թէ սովորեցնել: Շարունակեցէք: Սովետական պետութիւնը մոբիլիզացրեց երկրի բոլոր ռեսուրսները (ressources).

— Դարձեալ չինծու բառեր…

= Մետալուրգիական գործարաններ, ռէալ աշխատավարձ, էկսպանսիա, ագրեսիա, դեկլարացիա, ինֆորմացիա, էկսպանսիոնիստական քաղաքականութիւն…

— Մէկը միւսէն ծիծաղելի: Բոլորին ալ համազօրն ունինք: Ցետին աշակերտը գիտէ. — մետաղագործական, իրական, ծաւալում, նախայարձակում, յայտարարութիւն եւն.:

= Ամերիկական տերրիտորիան օկուպացման չենթարկեց: Նրանց կամպանիայի շանտաժիստական – սպեկուլատիվ…

— Գոնէ «շանտաժ»ին հայերէնը կերտէիք:

= Կոնստիտուցիա, ասամբլեա, սէսիա, պրեզիդենտ, ասսոսիացիա…

— Մենք Սահմանադրութիւն, ընդհ. ժողով, ընկերակցութիւն ունէինք 1860էն ալ առաջ:

(15) ՎԱՀԷ

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ իր բնակարանը վերադարձաւ, ուր պառկած պիտի մնայ մինչեւ վերջնական դարմանում: Աջ աչքին տեսողութիւնը զգալապէս բարւոքած է: Կը խնդրուի չնեղել յոգնեցուցիչ խօսակցութիւններով:

ՆԱԽԱԳԱՀ ԹՐՈՒՄԸՆ Ուաշինկթըն վերադարձաւ 750.000 քաղաքացիներու խանդավառ ծափերուն մէջ: Բոլոր տրամադրելի ոստիկանները եւ հրշէջները շարժման մէջ դրուած էին, բարեկարգութիւնը պահպանելու համար: Ամենամեծ բազմութիւնն էր այս, զօր. Այզընհաուըրի վերադարձէն ի վեր:

ՊԱՂԵՍՏԻՆԷՆ հասած վերջին լուրերու համաձայն, Կազայի շրջանին մէջ պաշարուած եգիպտական զօրքը քաշուեցաւ, Իսրայէլի տիրապետութեան տակ ձգելով ամբողջ ծովեզերքը, Պէյթ Հանունէն մինչեւ Թէլ-Ավիվ: Այս յաջողութեամբ, Հրեաները անկարելի կը գտնեն գործադրել Ազգաժողովին որոշումը, որ կը տրամադրէ Հոկտեմբեր 14ին եղած սահմանագիծը քաշուիլ, Նէճէպի անապատին մէջ:

ՊԵՐԼԻՆԻ ՏԱԳՆԱՊԸ լուծելու համար նոր ծրագիր մը կ'որոճայ Արժանթինի պատուիրակը, Պրամուկլիա, որ Լոնտոն կը գտնուի այժմ: Պատուիրակը լաւատես է, հակառակ բոլոր աննպաստ երեւոյթներուն:

Արեւմտեան դաշինքը պատրաստ պիտի ըլլայ յունուարին

Լոնտոնի թերթերը կը գրեն թէ Արեւմտեան Միութեան անդամները, Ֆրանսա, Անգլիա, Պելժիա, Հոլանտա եւ Լիւքսէմպուրկ յառաջիկայ շաբթու պիտի ձեռնարկեն Ատլանտեան դաշինքին խմբագրութեան, զինակցութիւն մը կնքելու համար Մ. Նահանգներուն եւ Գանատայի հետ: Բանակցութիւնները պիտի կատարուին Լոնտոնի մէջ:

Այս որոշումը տրուած է իբրեւ հետեւանք նախագահ Թրումընի ջախջախիչ ընտրութեան: Տակաւին յայտնի չէ թէ կազմ եւ պատրաստ նախագիծ մը մշակելով Մ. Նահանգներու եւ Գանատայի հաւանութեա՞ն պիտի ենթարկեն, թէ պարզապէս նոր յայտարարութիւն մը պիտի խմբագրեն, կրկնելով իրենց սկզբունքները: Ամէն պարագայի մէջ, բանակցութեանց գլխաւոր նպատակը պիտի ըլլայ փութացնել դաշինքին խմբագրութիւնը, որպէսզի կարելի ըլլայ Մ. Նահանգներու նոր խորհրդարանին ներկայացնել յառաջիկայ յունուարին:

Միջոցներ կը խորհուին, Շուէտն ալ ծրագրուած զինակցութեան կապելու համար:

★ Նոյն աղբիւրներուն համաձայն, Ֆրանսա հինգ միլիոն տոլարի ռազմական պիտոյքներ ստացած է Ամերիկայէն, զօրացնելու համար բանակին սպառազինումը: Ամերիկեան մթերքի այս փոխանցումը կատարուած է անցեալ Հոկտեմբեր 9ին, երբ Մարշըլ Ուաշինկթըն դնաց Փարիզէն: Պաշտօնական շրջանակները գաղտնի կը պահեն մանրամասնութիւնները. բայց կը հաստատուի թէ համաձայնութիւն մը կնքուած է Գերմանիոյ մէջ, կարգ մը Ֆրանսական զօրաբաժիններ սպառազինելու համար ամերիկեան զէնքերով: Կը խօսուի երեք զօրաբաժիններու վերազինման մասին:

Միեւնոյն ատեն բանակցութիւններ կը կատարուին Գերմանիոյ ֆրանսական, անգլիական եւ ամերիկեան հրամանատարներուն միջեւ, արեւմտեան ճակատի պաշտպանութեան մասին:

★ Ռէօյթըր գործակալութիւնը կը ծանուցանէ թէ զինուորական գաղտնի համաձայնութիւն մը կնքուած է Մ. Նահանգներուն եւ Եուկոսլաւիոյ միջեւ: Համաձայն իտալական թերթի մը տեղեկութեանց:

Այս պայմանագրութեամբ,— 1. Եուկոսլաւիա պիտի պարպէ Թրիէսթէի եւ Իսթրիոյ շրջանը. 2. Եթէ կացութիւնը ծանրանայ, պիտի արտօնէ որ ամերիկեան զինուորներ գրաւեն այդ շրջանը, ինչպէս եւ հողամաս մը մինչեւ Աւստրիա.— 3. Պատերազմի պարագային Եուկոսլաւիա ամերիկեան բանակին տրամադրութեան տակ պիտի դնէ ծովափ մը, զինուոր ցամաք հանելու համար. — 4. Պիտի հրաժարի Քարինթիայէն:

Այս զիջումներուն փոխարէն, Մ. Նահանգները պիտի երաշխաւորեն Եուկոսլաւիոյ արեւմտեան սահմանագլուխը, ճարտարագործական եւ ելեկտրական նիւթեր պիտի ղրկեն եւն.:

★ Լոնտոնի «Իվնինկ Սթէնտըրտ» թերթին դիւանագիտական խմբագիրը կը գրէ թէ անգլիական եւ ամերիկեան կառավարութեանց զինուորական խորհրդականները ծրագիր մը մշակած են, որուն համաձայն «մահուան վարագոյր մը» (կամ գիծ մը) պիտի հաստատուի 80 քիլոմեթր երկայնութեամբ, Շթէթինէն Թրիէսթէ, իբրեւ պատուար «երկաթեայ վարագոյրին» դէմ: Պաշտպանութեան այս գիծը պիտի բանի ճառագայթներու ազդեցութեամբ (ռատիօ աքթիվ): Կ'ըսուի թէ գաղտնիքը հաղորդուած է նաեւ Ֆրանսայի:

Ֆրանսայի ներքին հոգերը

ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆԵՐՈՒ ԳՈՐԾԱԴՈՒԼԸ ԱՆՈՐՈՇ. — ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ — ԶԱՆԱԶԱՆ ԽԼՐՏՈՒՄՆԵՐ

Երկաթուղիներու 400.000 բանուորներէն եւ պաշտօնեաներէն 105.000ը հանրաքուէմը կատարեցին առջի օր, 24 ժամուան գործադուլի մասին: Թերթերը հակասական տեղեկութիւններ կը հաղորդեն արդիւնքի մասին: Աշխատանքի Դաշնակցութեան տեղեկագրին համաձայն, 44.518 քուէարկողները (105 սէնտիքա) 32.859ը թեր քուէարկած են, 9571ը դէմ, հետեւաբար 84%ը համաձայն են գործադուլին: Ընկերվարական պաշտօնաթերթին բացատրութեամբ, 500.000 բանուոր-պաշտօնեաներէն միայն 33 հազարը թեր քուէարկած են, հետեւաբար վիճելի է գործադուլին յաջողութիւնը:

Մետաղագործական հաստատութեանց բանուորներուն մէջ ալ անորոշութիւն կը տիրէ: Կը կարծուի թէ մեծ մասը պիտի չհետեւին, եթէ գործադուլ յայտարարուի:

Կառավարութիւնը որոշած է պաշտպանել աշխատանքի ազատութիւնը, ինչպէս ածխահանքերուն մէջ:

Նաւաստիներու գործադուլը կը շարունակուի բոլոր նաւահանգիստներուն մէջ, եւ զինուորներն

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՄԻԱԿ ՀԱՐՍՏՈՒԹԻՒՆԸ

ԽՄԲ.— Միջին Արեւմտքի Հայ Գրողներու համագումարին մէջ, ընդարձակ զեկուցում մը կարդացած է նաեւ մեր աշխատակիցը, ծանօթ ուսուցիչ եւ գրագէտ Եդ. Տարոնեան, լեզուական հարցի մասին: Հատուած մը.—

Առանց օրօրուելու այն միամիտ աւանդու-թեամբը որ հայ լեզուի ծագումը կը բարձրացնէ մինչեւ Ադամը, ներելի՞ է, սակայն, հպարտանքով ծանօթանալ լեզուագիտութեան ամենավերջին վարկածին որով հայերէնը ժամանակակից կը համարուի ամենահին լեզուներուն, օրինակ հելլէներէ-նին ու լատիներէնին ու մինչեւ անգամ սանսքրի-տին որ երկար ատեն հռչակուեցաւ մայրը բոլոր հնդեւրոպական լեզուներուն: Ըլլալով քոյրը քա-ղաքակիրթ մարդկութեան այս փսեմ բարբառնե-րուն, առոնց կարգին՝ հայերէնն ալ, քերականա-կան բիւրեղացած կանոններու հետ, ստացաւ նա-եւ բառամթերքի իր բաժինը մայր նախալեզուէն:

Ի՞նչ կը ներկայացնէր այդ բաժինը: — Ըստ երեւոյթին, շատ քիչ բան, միայն 713 արմատ: Գէթ առ այժմ, հազիւ կարելի եղած է այսքանին հարազատութիւնը ճշդել լեզուագիտութեան վեր-ջին տուեալներովը: Հետազօտութիւնները կը շա-րունակուին թէ ազգային թէ օտար հայկաբաննե-րու կողմէ՝ լուսաբանելու համար հազարաւոր ու-րիշ բառերու ծնունդն ու ծագումը, եւ հաւանաբար այս գիտունները երեւան հանեն բազմաթիւ հնդեւ-րոպական նոր արմատներ մեր լեզուին մէջ: Օրի-նակի համար, մեծանուն հայագէտ Անթուան Մէյ-եէի աշակերտներէն Հայր Մարիէս կը պատմէ թէ հայերէն «հանդչիլ» բառը վերջերս եղաւ որուն հնդեւրոպական ծագումը գտաւ իր վարպետը ու հանգեաւ ի Տէր: Արդ, այս բառը կը բացակայի Աճառեանի գտած հնդեւրոպական արմատներու շարքէն: Ու դեռ գաւառաբարբառներու մէջ ընտ-րովի ստուգաբանուած տասնեակներով հնդեւրո-պական բառեր զորս Աճառեան ծայրայեղ խղճա-հարութեամբ մը դեռ չէ ներմուծած իր կազմած անտարակուսելի բառախումբին մէջ:

Սակայն, եթէ նոյնիսկ այս համբերատար դի-տուները, քանի մը տարի վերջ, իրենց մանրա-կրկիտ պրպտումներէն ձեռնթափ, վերադառնան հայ ժողովուրդին յայտարարելու թէ այլեւս ոչ մէկ լոյս կայ ճոխացնելու իր հնդեւրոպական գանձը, ատով ալ հայ լեզուն չի կորսնցներ իր վաղեմի ազնուականութեան տիտղոսն ու հնդեւ-րոպական նկարագիրը: Ռուսէնիոն ալ, ընկղմած նաւուն անկիւններէն միայն մէկ ափ ցորեն յաջո-ղեցաւ ժողվել, ան ալ մուկերէն ու միջատներէն մասամբ կրծուած: Բայց անվթար մնացած սակա-ւաթիւ հատիկները յաջորդ եղանակին յինապա-տիկ բերք տուին, եւ քանի մը տարիէն բերնէ բե-րան լեցուցին նաւաբեկեալին շտեմարանը, որուն պարունակութիւնը, բնականաբար, յար եւ նման յայտնուեցաւ առաջին համբովի հունտերուն. ո-րովհետեւ դաշտը արգաւանդ էր, եւ մշակը՝ ի-մաստուն: Այսպէս ալ, հնդեւրոպական արմատնե-րու թիւը զարմանալիօրէն բարգաւաճեցան Հա-յաստանի յեռներուն մէջ: Արդեօք անո՞ր համար որ մեր աշխարհը նախամարդուն ու, հետեւաբար, նախալեզուի առաջին բնագաւա՞ռը եղած էր ար-դէն:

Այստեղ է ահա այն սրբազան աւանդութիւնը, որ մեր հայրենիքը կը հռչակէ «մարդկային ցեղի օրրան», Թուփերու տակ կծկտած մանուշակի մը ամօթխածութեամբ, անգամ մըն ալ իր մոյգ չափրակները կ'երկարէ պատմութեան լոյսին:

Ճիշդ է որ իրանեան լեզուներէն կատարուած փոխառութիւնները աւելի բազմաթիւ են հայերէ-նի մէջ: Աճառեան անոնց գումարը կը հասցնէ 1400ի, ուղիղ թիւով 1409: Բայց ասոնցմէ մօտա-ւորապէս 600 բոլորովին անծանօթ են աշխարհա-բարին, եւ չեմ կարծեր որ անոնցմէ իւրաքանչիւ-րը երկու անգամ լոյս տեսած ըլլայ հին հայերէնի մէջ ալ: Միւս 800էն շատեր, շատ շատեր մնացած են իրենց տեսակի մէջ առանձին, այսինքն բար-դութեանց եւ ածանցումներու ծնունդ տուած չեն: Այս ամլութեան պատճառն այն է որ այդ փո-խառեալ բառերը արդէն ունէին իրենց զուտ հա-յերէն համազօրները եւ, բնականաբար, վերջին-ներն են որ յարատեւած են կեանքի մէջ: Վերջա-պէս, կարեւոր մաս մըն ալ անոնցմէ աշուղական կամ ռամիկ բառեր ըլլալով, մուտք չեն գտած մեր գրական լեզուին մէջ:

Յունարէն լեզուն, որուն հնդեւրոպական ծա-գումը երբեք կասկածի տակ դրուած չէ, 1200 ար-մատ ժառանգած է նախալեզուէն: Արդ, այս ար-մատներէն յառաջ եկած բերքովն էր որ Հոմերոս յօրինեց իր Իլիականն ու Ոդիսականը: Արիստոտէլ կազմեց իր բնագիտութիւնն ու բնազանցութիւնը: Սոփոկլէս եւ Եսքիղէս ներկայացուցին իրենց ող-բերգութիւնները: Սափփոն եւ Անակրէոն իրենց տաղերը երգեցին ու Դեմոսթենէս իր ճառերը խօ-սեցաւ: 1200 հնդեւրոպական արմատ ունեցող այս լեզուն հազարներով բառեր փոխ տուածէ ֆրանսե-րէնին, այնքան ալ ուրիշ լեզուներու: Ուրեմն լե-զուի մը հարստութիւնը միակ արտադրոյթը չէ արմատներու թիւին, այլ մանաւանդ այս լեզուի զարգացման կարելիութեանց: Ընդհակառակն, արմատներու ծայրայեղ առատութիւնը երբեմն կը խճողէ լեզուական դաշտը եւ կը խանգարէ անոր բնականոն աճումը: Ապացոյց՝ չինարէնը ուր իւ-րաքանչիւր բառը անկախ արմատ մըն է, բայց որ Կոնֆիւկիոսի օրէն ի վեր մնացեր է նոյն վիճակի մէջ:

Այս փաստարկութիւնները կատարեցինք իբ-րեւ պատասխան այն մարդոց որոնք, արդարացնե-լու համար օտար բառերու գործածութիւնը ներ-կայիս, կ'առարկեն թէ՝ հայերէն լեզուն սկիզբէն ի վեր լեցուն էեղեր օտար բառերով, եւ թէ բնիկ բառերը աննշան թիւ մը կը կազմեն: Որոշ կը տեսնուի որ անոնք բառերը կը շփոթեն արմատ-ներու հետ:

Մեր հին մատենագրութեան մէջ, արդարեւ, կայ նաեւ ստուար խումբ մը յունարէն բառերու: Բայց ասոնց փոխառութիւնը տարրական անհրա-ժեշտութենէ մը չի բխիր: Այս բառերը մեր լե-զուին մէջ մտած են կրօնական խողովակով եւ մեծ մասամբ Լուսաւորչի ձեռքով: Իսկ Լուսաւո-րիչը հաւանաբար լաւ հայերէն չէր գիտեր, մեծ-ցած ու դաստիարակուած ըլլալով Յոյներուն մօտ: Ասկէ զատ, կարգ մը կրօնական բառեր անհպելի սրբութիւններ էին եւ հետեւաբար անթարգմանե-լի: Ասոր իբրեւ ապացոյց կրնանք յիշել պարագան մեր Թրքախօս հայրենակիցներուն որ երկիւղած-օրէն պահած են կրօնական սովորութեանց եւ ա-ռարկաներու հայերէն անունները: Ուրեմն հայե-րէն լեզուն չէ որ պատասխանատու է այս փոխա-ռութեանց համար: Ընդհակառակը, Ժընեւի հա-մալսարանի փրօֆէսէօրներէն Ժոռժ Քուէնտէ օ-րինակներով կը փաստէ որ շատ անգամ Աստուա-ծաշունչի հայերէն թարգմանութեան մէջ, եօթա-նասնից կողմէն կրկնուած մէկ բառին դիմաց, երկու կամ աւելի հոմանիշներ կը գտնենք:

Կը շարունակեմ օտար մեծամեծներու վկա-յութիւնները, քանի որ մենք Հայերս աւելի յօ-ժարութեամբ մատաղ կը բերենք օտար սուրբե-րուն: Ուրեմն անգամ մըն ալ ունկնդրեցէք Ֆրանց Վերֆէլին. «Ժողովուրդներու մատենագրութիւն-ները ի սկզբան թերի եւ նախնական են. դարեր պէտք է անցնին որ անոնք հասնին իրենց ոսկեդա-րուն: Միայն հայ մատենագրութիւնն է որ մէկ անգամէն իր ոսկեդարով, իր դասականութեամբը երեւան եկած է»:

Իսկ եզրափակելու համար, ահա պատգամը դարուս ամենամեծ հայագէտին, Անթուան Մէյ-եէին որ հայկաբանութեան ուսուցիչը եղած է Հրաչեայ Աճառեանին:

— «Յայտնի է որ հայ այբուբենը գլուխ-գործոց մըն է: Դրութիւն մը որ պահպանուած է մինչեւ այսօր, առանց բարելաւումի պէտք ունե-նալու, վասնզի սկիզբէն իսկ անիկա կատարեալ էր: Գրական լեզուն որ կազմուեցաւ Հայաստանի մէջ ճոխ էր եւ կրնար արտայայտել ամէն ինչ որ յոյն լեզուն կարող էր բացատրել: Հայ լեզուին ճոխութիւնն ու ճկունութիւնը ուժ մըն է հայ ազ-գին համար»:

Արդեօք մարգարէատիպ Մէյեէի բանաձեւած այս ճշմարտութիւնը զգալո՞վ է որ այսօր Արա-րատի վեհափառ նայուածքին տակն իսկ, քար առ քար կը քանդեն Մեծասքանչի մարմարէ տաճարը:

Զարենց ըսած էր.— «Հայ ժողովուրդ, քու ոյժդ քու հաւաքականութեանդ մէջն է»:

Մէյէ կ'ըսէ.— «Հայ ժողովուրդ, քու ոյժդ քու ճոխ ու ճկուն լեզուիդ մէջն է»:

Այժմ թող ներուի որ ես ալ,— խոնարհ սպա-սաւոր մը մշակոյթի տան, — այս զոյգ պատգամ-ները իմ ազգիս ընծայեմ աղերսելով.

— «Հայ ժողովուրդ, ահա քու ադամանդէ օղերդ, անբիծ աննշէջ ու անկապտելի: Պէտք է զա-նոնք ականջներէդ միշտ առկախ պահես յանուն քու նահատակներուդ, յանուն քու հանճարիդ եւ անվախճան գոյութեանդ»:

ԵԴ. ՏԱՐՈՆԵԱՆ

Մեր երդիկները բաց են

ՑԵՐԵԿԸ

Մեր երդիկները բաց են, ժամուն շուքէն, կա-յին ճոթէն՝ անցնող մարդիկ կը դիտեն:

Ոմանք արօր, ոմանք մանգաղ ուսերուն, դաշ-տը կ'երթան ականջ դրած աշխատանքի կանչե-րուն...:

Նախորդ Կարօն, նախիրն առջեւ ձգած կ'եր-թայ ձորն ի վեր, գլխուն վրայ զըւարթօրէն, սէր կը բանին մեր անառակ սարեակներ ...:

Հեղեղատին քարերն անգամ սարեակներու խռովքէն՝ կարծես ոգի ու շունչ կ'առնեն ու կը յուզուին տարօրէն..:

Նանենց հարսը, առտուն կանուխ արթնցած, կը ժողուըրտէ անկողինն իր սիրաբրած, քանզի պէտք չէ փեսայէն զատ անկողին՝ տեսնեն նոյնիսկ անմեղ շողերն արեւին...: Ատոր համար՝ կ'աճա-պարէ, զայն կը դիզէ դէմ-յանդիման բուխրի-կին, ու կը ծածկէ զայն կապերտով՝ գոյնովն դաշ-տի կանաչին...:

Մամենց հորէն ջուր կը քաշէ Վարդենց հարս: Ծօ, չանորդին ինչ մորթ ունի, ու ինչ վարս...:

Մորթը կարծես ըլլայ ճերմակ մարմաքար խորանի, իսկ ծամերը՝ Անդղայ գետի եղերք ծը-լած ուռենի: Աչքերն են վառ, աստղալոյսին պէս գեղեցիկ ու պայծառ:

Զաղցի սեմին վրայ նըստած հայ պառաւ մը՝ իր խօսք կ'ուղղէ առ Աստուած, խաղաղութիւն կ'ուզէ անկէ երկրիս համար տանջահար, քիչ մ'այ հանդիստ՝ իր հալումաշ, իր յոգնաբեկ մարմնին համար...:

Օրհնութիւն քեզ, ով Հայութեան սուրբ աշ-խարհ...:

*

Մեր երդիկները բաց են,

Քաղ-քաղհանքի գացող մարդոց արդար խօսքեր կը լսեն:

Ոմանք սայլուոր, ոմանք անսայլ՝ խումբեր կազմած կը հոսին, ճամբաներէն՝ դէպի ծաղկած, կանաչ կապած դաշտօրայքը գիւղակին:

Տեսէք, Գրենց արտին մէջէն, զոյգ մ'արագիլ դանդաղ ու պարծ կը շրջին, կարծես անոր տէր-տիրականն ըլլային, կը բարկանան ցածէն թռող ծիտիկներու խմբակին, «արգիլուած է, թեւ չը զարնէք մարգարտահատ ցորենին, քանզի Աստ-ուած դեռ չէ օրհնած բերքը հասուն այս արտին»:

Պաղտենց Համբօն նստած իր էշն ծերունի՝ աղբիւր կ'երթայ, որ ջուր կապէ արտին համար ձորակի, երկուքն ալ խոնջ, երկուքն ալ ծեր, բայց յամառ՝ կ'ուզեն բանիլ, շահիլ իրենց հացն ար-դար:

Մարտիրոսենց պատին մօտիկ, կթոցն ծուն-կին հանգչեցուցած՝ կով կը կթէ Աղջիկ Հեղնար, մերթ կովուն հետ զըրոյց կ'ընէ ձայնով ցած ...: Տիլ, տիլ, տիլ, տիլ, կաթիլ-կաթիլ, կթոցին մէջ կը կաթէ կաթն անարատ, կաթը առատ՝ համը առած ծաղիկի ...:

Երբ կը շոյէ, քաղցըր լեզուով երբ կը խօսի կովուն հետ՝ յայնժամ կաթին ակ կը բացուի, կաթ կը հոսի երգին հետ...: Ինչ քաղցրութիւն, հոգիի ինչ բերկրութիւն, հինէն ի վեր հաշտութիւն կայ կենդանեաց մէջ եւ մարդուն ...:

Աշխատութեան հզօր փեթակ՝ Հայոց անդոյգ բարձրաւանդակ, ուր ծուլութիւն բընաւ չըկար, այլ աշխատանք՝ անդադար, արեւուն հետ՝ մարդ կը բանէր, ու տուն կուգար՝ երբ մութ էր, անոր փոխան Հայոց երկիր՝ կ'ըլլար ամբար, շտեմա-րան անծայրածիր: Օ, ողջոյն քեզ, ով Հայու-թեան սուրբ երկիր ...:

×

Մեր երդիկները բաց են,

Հայ տուներուն աւանդութիւն կը գովեն, ա-մէն առտու՝ արեւ կ'ըմպեն քաղցրօրէն..., թէ լեռներու հովը փչեց դիմացէն՝ հովին հետ բոյր կը ծըծեն, կը գինովնան բոլորն մէջէն, բոյրի ա-նուշ գինիէն ...:

Ահէ, յայնժամ արագիլներն կը մօտենան եր-դերուն, վար կը նային, ու կը լսեն ճռինչն անվերջ՝ օրրոցներուն:

Մեր տուներուն երկուքն սուրբ է, եւ օրրոցին երգը կուռ, հոն՝ մայրութեան ախտն ու երդում՝ զուտ ոսկիէն հազար անգամ մաս-մաքուր: Այր ու կընոջ ամուսնական պայմանագիր՝ կարծես ըլ-լայ Վանայ ժայռի անխօս ու յամր սեպագիր:

Արագիլներն սակայն գիտեն հայրենի տան ին-չըն ու ինչէն, ատոր համար բոյներն իրենց՝ մեր երդերուն քով կը շինեն, երբ մանուկի մը ձայն կը լսեն, կը կափկափեն, թեւովն իրենց ծափ կը զար-նեն ...:

Ամէն գիշեր, մեր գիւղերու արագիլներ, կ'արտադրեն հայ տուներու ամուսնութեան դիւ-ցազներգեր, յաջորդ առտու՝ քաջ ու արու, դաշտը կ'իջնեն յամառութեամբ սարսափազդու՝ պատժե-լու զայն, որ կ'աղարտէ սրբազնութիւնն իրենց անմեղ բոյներու:

Մեր երդիկները բաց են,

Արեւն անոնց աւանդախառն ամօթէն՝ իր երե-կի փառք կը հիւսէ վեհօրէն... մինչ եղնիկներն ձոր կը մըտնեն որ ծցուոր են լեռան մըթին գաղտ-նիքներէն:

Մեր երդիկները բաց են,

Մեր երկնքի անմեղութիւն կը շնչեն: Առտու-ները թարմեղ հացին բոյրը յորդուն՝ պալան, պալան, ու սիւն առ սիւն կը տարածուի ծայրը մինչեւ մեր նորածիլ արտերուն ...:

*Ցորենարտին երգը զուարթ, անմահութեան չափ քաղցր է, երնէկ անոր՝ որ այդ երգը կը լսէ: Ամրան տաքին, երբ որ հնձուորն ցորեն-դէպի նստած շուքին, իր հացն կ'ուտէ, ու հացին հետ՝ կ'ուտէ նաեւ իր քրտինքի տաքուկ շողին, տեսնես յանկարծ, հով մը կ'ելլէ արտը ողջոյն կ'օրօրէ, հասկ՝ հասկի հետ, քիստ քիստի դէմ կուզան պա-դի, արտը յայնժամ կ'ըլլայ կիթառ, երգ կը յոր-

ՊՈՒՑ'Մ ԾԻԾԱՂ...

Փրկեցէք մեր սերունդը ..

Խնդի՞ր։ Ամէն առտու «բարի լոյս»ին հետ նոր մը։

Ամերիկացի Տիրան եպիսկոպոսը յեղափոխութիւն մտցնել կ'ուզէ եղեր Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ մէջ։

Կարմիր շուրջառով, կարմիր պատարա՞գ կ'ուզէ արդեօք։

Օր մը այդ ալ կրնանք տեսնել, երբ ընկեր եպիսկոպոս մը գայ գաղութներու մէջ հովուելու։

Տիրան եպիսկոպոս, հակառակ կողմէն բռնած է գործը։

Փոխանակ կարմիր պատարագի, դեղին, «կապիտալիստական» պատարագի կողմ հակած էան։

Տեսած է որ հայ նոր սերունդը ժամին հասցէն չի գիտեր, պատճառը փնտռած եւ գտած է, որ տղաքը հայերէն չեն հասկնար։

Ուրեմն։ Պէտք է տղոց հասկցած լեզուով աղօթել, որպէսզի տղաքը հաւատքի գան, գոնէ կիրակի օրերը պատարագի ներկայ ըլլան եւ իրենց հոգին փրկեն դժոխքէ։

Առ այժմ իբրեւ փորձ, կամ համտես, սկսած է անգլերէն քարոզել եւ անգլերէնով խրատել նորապսակ զոյգերը։

Ահա սրբազանին յեղափոխական ելոյթը։

Դաշնակցական թերթերը դիտել տուած էին թէ Տիրան եպիսկոպոս շատ կարեւոր չի գտներ նոր սերունդին հայերէն սորվեցնելու խնդիրը։

Ես կը կարծէի թէ հակառակորդ հատուածականներ լիուլի իրաւունք պիտի տային սրբազանին՝ իրենց հատուածականութիւնը ապացուցանելու եւ իրենց հակադաշնակցական պարտականութիւնը կատարած ըլլալու համար։

Բայց այս անգամ, չարաթը ուրբաթէն առաջ եկաւ։

Ռամկավար մամուլը, փոխանակ թեր ելլելու՝ դէմ կ'ելլէ Տիրան սրբազանին։ Իրեն սկզբունքէն կարեւոր շեղում մը ընելով։

Իրենց ձեռքին հինդ մատներուն համրանքով մեղք կը բեռցնեն երիտասարդ եպիկոպոսին չալակը։

Ասոնց երկու հատը, գրիչս մելանի մէջ թաթխել տուին։

Ա.— Տիրան եպիսկոպոս «անպատեհ չի համարեր եղեր, Հայ. Եկեղեցւոյ մէջ Աւետարան, գիրք, աղօթք անգլերէն լեզուով կարդալը»...

«Ինք արդէն սկսած է եղեր նոյն լեզուով քարոզել եւ պսակի խրատականներ խօսիլ»։

Բ.— Ամուրի մանչերը տէրտէր կը ձեռնադրէ եղեր...

Վա՜յ ինձ, վա՜յ ձեզի, վա՜յ Հայոց ազգին։

Ինչ օրերու մնացինք ով Ս. Սահակ-Մեսրոպ, դուք ասորերէնի ու յունարէնի պոչը հանդուցեցիք Հայոց ժամերէն, իսկ հիմա անգլերէնի վըտանգը տնկուած է մեր առջեւ։

Վաղը, մեր բոլոր գաղութներու մէջ պիտի սկսին պատարագել Ֆրանսերէն, գերմաներէն, ռումաներէն, պուլկարերէն, յունարէն, արնաուտերէն, սերպերէն, հապեշերէն, սպաներէն, Թուրքերէն լեզուներով։ Թերեւս կրօէնլանտերէնն ալ կարգի պիտի մտնէ, որպէսզի այս բոլոր երկիրներու հայ նոր սերունդը հայ քրիստոնեայ մնայ...

Այս կերպով լայն ասպարէզ կը բացուի Հայ. Եկեղեցւոյ առջեւ։ Այս բոլոր լեզուները խօսող ժողովուրդները, հայ-լուսաւորչականութեան յարելով՝ մեր Եկեղեցին ընդհանրական կը դառնան եւ Էջմիածնի եկամուտը կը ճոխացնեն։

Ամուրի տէրտէրներու նորութիւնն ալ մեծ յեղաշրջում կրնայ յառաջ բերել մեր եկեղեցականութեան մէջ։

Վարդապետներն ու ամուրի եկեղեցականները, որ կը նախանձին եւ հոգի կուտան տէրտէրներու կնկանը վիճակին, պիտի սկսին համեստօրէն տէրպապայական աստիճանը ընդգրկել՝ երէցկինի մը տիրանալու համար։

Տիրան եպիսկոպոս կրնա՞յ մեզ ապահովել թէ այս բարենորոգումներով կարելի պիտի ըլլայ, նոր սերունդը սինէմայի եւ պարապրահի փոխարէն, հայ եկեղեցի բերել անգլերէն պատարագ մըտիկ ընելու։

Կ. ՊԵՏՈՒՇ

դի մեր բնութեան մատներուն տակ օղոստափառ։

Մեր երդիքները բաց են,

Ժամուն նըման՝ խունկ ու աղօթք կը բուրեն,

Ան է չիտակ ու հարթ ճամբան Արդարութեան,

ուրկէ կ'երթայ աղօթքի դեռն վարարուն՝ դէպի բարձրեր, մինչեւ պալատն Աստըծուն...։

Մեր երդիքները բաց են, տանիք ելած՝ առասպելին կախարդանքը կը խնչեն։ Մենք կը հաւտանք, որ մէն մի գիւղ հայկական՝ ոգի մ'ունի իր կենցաղին պահապան, թէ՝ երբ որ մենք կը յանձնուինք երազին՝ անի կուգայ, շրջան կ'ընէ մեր բարձին շուրջ, անկողնին, մեր ծոցերուն մէջ կը դնէ կախարդագիր հմայեակ՝ աւելի սուղ ու ցանկալի, քան հազար քաշ անապակ ոսկի, գոհար, գանձ ու ակ։

Հմայեակներ շատ են, պէս պէս, ամէնքն ունին խորհուրդ խորին՝ արեւն ինչպէս, կան երկունքի, սիրոյ, բախտի, կան միրդհասի, երգ ու պարի, հազար տեսակ օր ու կեանքի, մեր ամէն բան, մեր ամէն ինչ, ծընած օրէն մինչեւ մահուան սեմը ցրտին, կախում ունի պարտադրօրէն՝ չար կամ բարի ոգիներու քմայքներէն։

Կ'ըսեն, օր մը, ոգի մը սուրբ, Հայոց երկրի մէն մի գիւղին ու քաղաքին, հմայեակ մը պարգեւ ըրաւ, իբրեւ նշան խաղաղ օրուան, ազատ կեանքին, բայց սարեակներ՝ ըմբոստացան, օհէ, յաւ չէ որ հայ երկիրն կախարդական՝ ունենայ իր հըմայեակը ազատութեան, քան զի երբ որ Հայոց աշխարհ ազատութեան, ըլլայ պալատ ճոխ ու փարթամ՝ պիտի մոռնայ դուռն թի, խղճի աղուոր ճամբան, պիտի բռնէ քարքարուտը վայրագութեան, ու սարեակներ՝ մէկիկ մէկիկ, ժողվեցին այդ հմայեակներ ու նետեցին խորունկ ծովեր...։ Այն օրէն ետք՝

Մեր երդիքները բաց են, մեր գողցըւած ազատութեան կը սպասեն...։

ՍՈՍ - ՎԱՆԻ

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

ԶԱՐԵՀ ՄՈՒԹԱՖԵԱՆ

ԽՄԲ.— Փարիզի Arts շաբաթաթերթը նոր բաժին մը բացած է առենէ մը ի վեր,— «Բառարան ժամանակակից արուեստագէտներու»։ Վերջերս այդ բաժնին մէջ կը ներկայացնէր մեր տաղանդաւոր նկարիչը, Զարեհ Մութաֆեան, ուրուագիծ-կենդանագրով եւ կենսագրութեամբ։

Զարեհ Մութաֆեան ծնած է Սամսոն, Փոքր Ասիա, 1907, Մարտ 15ին։ Տասը տարեկան հասակին առանձին կը մնայ, որովհետեւ ընտանիքին իր անդամները կը տարագրուին եւ կը ջարդուին Թուրքերուն կողմէ։ Նախ կ'ընդունուի ամերիկեան որբանոցը։ Յետոյ 1924ին կը մտնէ Վենետիկի Մխիթարեան վարժարանը։ Հոն է որ երեւան կուգան իր հակումները գծագրութեան, գրականութեան եւ երաժշտութեան մէջ։ Զութակի կը հետեւիւ կը փափաքի երաժշտանոց մտնել, Վերոնէզի եւ Թիցիանի ուսումնասիրութիւնը զինք կ'առաջնորդէ դէպի նկարչութիւն։ Թոշակ ստանալով Միլանոյի գեղարուեստից Ակադեմիան կ'արձանագրուի։ 1933ին կը հաստատուի Ժընեւ։ 1937ին կուգայ Ֆրանսա, յետոյ կը վերադառնայ Զուիցերիա։ 1939ին վերջնապէս կը հաստատուի Ֆրանսա, ուր կը կատարէ իր զինուորական պարտականութիւնը եւ կ'ամուսնանայ։

Կենսագրական տեղեկութիւններէն վերջ, աշխատակից մը մասնագիտօրէն կը վերլուծէ երիտասարդ նկարիչին արուեստը։

«Սկզբնական շրջանին ակադեմական, Մութաֆեանի արուեստը Փարիզեան դպրոցին հետ շփուելով կը բարեշրջուի դէպի աւելի մեծ ազատութիւն արտայայտութեան եւ աւելի պարզութիւն միջոցներու։ Գծագրութիւնը կը զարգանայ, աւելի ճկուն, իսկ գոյնը լքելով տեղականութիւնը, կը դառնայ իսկապէս կերպընկալ։ Վայրկեան մը ազդուած Պօնառէն՝ Մութաֆեան կը նկարէ մանաւանդ մանկական տեսարաններ, մայրութիւն, տուներ»։

Երիտասարդ նկարիչին տարեկան նկարահանդէսը տեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ դեկտեմբերին, շարք մը գեղեցիկ նորութիւններով։

ԼԻԲԱՆԱՆԵԱՆ գեղարուեստից Ակադեմիայի նախագահ Պ. Ալէքսիս Պութրոս մեծապէս գնահատելով մեր հայրենակից Պ. Օննիկ Սիւրմէլեանի տաղանդը, այս տարի զինք հրաւիրած է առանձնելու Ակադեմիային ջութակի դասընթացքը։ (Երիտասարդ ջութակահարը եղբայրն է ծանօթ գրագէտ Լեւոն Սիւրմէլեանի, Տրապզոնցի)։

ՕՐ. ՈՍԿԻ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ մեծ յաջողութիւններ ունեցած է Ժընեւի երաժշտանոցին մէջ, իբրեւ տաղանդաւոր դաշնակահարուհի։ Կրցած է մէկ տարուան մէջ երկու տարեշրջանի դասընթացքը լրացնել։ Մրցումի մասնակցելով, յաջողած է աշխարհահռչակ ուսուցչապետի մը աշակերտը դառնալ։

ԿԸ ԽՆԴՐՈՒԻ ՄԱՍՏՈՎ ՁԵՌԱԳԻՐՆԵՐ ՂՐԿԵԼ։ ԳՐԵԼ ՄԷԿ ԷՋԻ ՎՐԱՅ։

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (17)

ԹՈՐՈՍ ԼԵՒՈՆԻ

ԳԼՈՒԽ Դ.

ԿԻԼԻԿԻՈՅ ՎԻՃԱԿԸ

Քանի որ Մլեհ այդչափ անարդ սիրտ մը ունի եւ Ստեփանէ այդչափ յողդողդ է, քանի որ Լամբրոնի իշխանքը Հռոմայ դերութենէն չեն ձանձրացեր, ես պէտք է իմ ազդիս գլխուն ճարը տեսնեմ, գրուցէ Կոստանդինին որ զիս տեսնել անօգուտ է, թող զիս Սեւ լեռը սպասէ։

Այսչափ տարի համբերեց, շատ շատ՝ տարի մըն ալ համբերէ։ Ինչ տեղեկութիւն որ բերեր է, ինձ բաւական է։ Բայց չի հարցուցի՞ր թէ ինչ միջոց, քանի՞ հոգի ունի եղեր որ այս մայրաքաղաքին դրան առջեւ կղզիի մը բանտը կոխելու յանդդնութիւնը ունեցեր է։

— Քիչ մը դրամական օգնութիւն գտնելով քանի մը եկեղեցականներէ, Գենովացիի նաւ մը վարձեր է, հինգ ալ ընկեր գտեր է իրեն պէս անվեհեր մարդիկ եւ աս խորհուրդը մտածեր է։

— Բայց դուն ի՞նչ ըսիր, Բարկէն, աս մեր Կոստանդինին մտածութեան։

— Ըսի թէ յիմարութիւն է, եւ բարեբաղդութիւն մըն է որ արդէն բանտին դուռը բացուած ըլլալով, իրենց քաջութեան կարօտութիւն չէ մնացած որ Կիլիկիոյ միակ յոյսին թերեւս անօգուտ մահը պատճառէր։ Ուստի, չե՞ս ուզեր իրեն գալը՝ քեզ հետ տեսութեան համար։

— Զեմ ուզեր որ այսպիսի քաջ մարդիկ յուսակտուր ըլլան. ուստի, դուն կրնաս խոհեմաբար զիս տեսնելու անօգուտ եւ վնասակար հետեւանքը իմացնել։

— Արդէն դրեթէ իմացուցի, եւ ինք շատ տխրեցաւ, վերջին պատասխանի մը կը սպասէ վաղը, չուկայի մեծ դրան առջեւ։

— Ահա, վերջին պատասխանն ալ դարձեալ աս պիտի ըլլայ։ Երթալ եւ մեր լեռներուն մէջ ինծի սպասել։

— Ա՞յսչափ։ Ուրի՞շ։

— Կ'երեւայ թէ ուրիշ մտածութիւն մըն ալ դուն ունիս, Բարկէն Հայրիկ։

— Այո, ունիմ։

— Խօսէ, ուրեմն։

— Կը հրամայե՞ս որ խօսիմ։ Ի՞նչ կ'արդիլէ որ մենք ալ Կոստանդինի պատրաստ նաւով դառնանք Կիլիկիա. կարելի՞ չէ որ Կոստանդին հաղիւ հասած, դեռ մարդ իր գալուն հոտը չառած՝ մտնենք իրեն հետ նաւը եւ չուտով ճամբայ ելնենք։

Եւ այս խօսքերը ըսելուն՝ Բարկէն իր երկայն ընքուներուն տակէն իր սուր աչքերը Թորոսի բիբերուն վրայ տնկած պատասխանի մը կը սպասէր։ Այս նայուածքը եւ անոր նշանակութիւնը միայն Թորոս կրնար իմանալ, ուստի անխռով պատասխանեց, ոչ թէ Բարկէնի մտքին՝ այլ սըրտին խօսելով։

— Մենք մեր բանտէն ելնելուն երկրորդ օրը՝ թէ որ այս բնակարանը թողունք եւ փախինք, կարելի՞ է որ կարենանք ողջ առողջ Կիլիկիա հասնիլ, միթէ բոլոր Յունաց սըրնթաց նաւերը մեր ետեւէն չե՞ն սրանար, միթէ ան կառավարութիւնը որ Լեւոնի մահուընէ դրեթէ տարի մը վերջը իր ապուշ տղան բանտէն ազատելու համար այնչափ բարեխնամ աղաչանաց խուլ եղաւ եւ հազիւ շնորհ մը ընելու զիջաւ, կը յուսա՞ս թէ գաղտնի մեր վրայ չհսկերեւ մեր առաջին անխոհեմութեան անյուշ բանտի զմեզ չդատապարտեր։

Ես ալ կը սիրեմ ազատութիւն, ես ալ կը յիշեմ մեր լեռներուն պայծառ արեւը, երեկոյեան զով քամին եւ անջինջ երկինքին պարզութիւնը, եւ բան մը չկայ, աս լաւ լսէ, Բարկէն, բան մը որ կարենայ զիս իմ պարտքէս, իմ առաջադրութենէս կասեցնել, բայց ուխտ ալ ունիմ որ յախուռն բան մը չընեմ։

Աս վերջին խօսքերը, որ Բարկէնի ճակատը պարզեցին եւ յօնքերը իրենց բուն տեղը տեղաւորեցին, դեռ իր վստահութիւնը ամբողջ չկրցան գրաւել, եւ Թորոս լուռ կը նշմարէր, ուստի իբրեւ թէ անոր մտքին խորունկը չթափանցած՝ քանի մը պտոյտ ընելէ վերջ սենեակին մէջ, ըսաւ.

— Ես քեզի ուրիշ գաղտնիք մը պիտի հաղորդէի, սա դրան գաղտնիքը՝ որ պարզուեցաւ։ Օրիորդը, որ դուն նախապէս տեսար, որուն թերեւս միայն պարտական ենք մեր ազատութիւնը, Հայ է մօր կողմէ եւ սիրտով բոլորովին։

— Փառք Աստուծոյ։

ԾԵՐԵՆՑ

են որ կը պարպեն նաւերը։ Միայն Մարսէյլի մէջ անշարժութեան դատապարտուած են 134 նաւեր, որոնց 70ը կրնան մեկնիլ, եթէ աշխատանքը վերսկսի ։

★ Հանրապետութեան Խորհուրդի 320 անդամներէն 269ը պիտի ընտրուին այսօր, կիրակի, 197ը մեծամասնութեան դրութեամբ, 72ը համեմատական ։ Այս առթիւ սուր պայքար մը բացուած է քաղաքական հոսանքներու միջեւ ։

Հանրապետութեան խորհուրդը երբեմնի ծերակոյտին տեղը կը բռնէ, չափազանց կրճատեալ իրաւասութիւններով ։ Իր կազմն էր 84 համայնավար, 62 ընկերվարական, 45 ձախակողմեան - արմատական, 75 ժողովրդական եւն.։ Զօր. տը Կոլ կը յուսար մեծամասնութիւն շահիլ այս անգամ, բայց մէկ շաբաթէ ի վեր պառակտումը սաստկացած է իր կազմակերպութեան մէջ եւ հրաժարումները իրարու կը յաջորդեն ։ Մասնաւորապէս դժգոհ են կազմակերպութեան գաւառի վարիչները, բայց եւ այնպէս, կարծողներ կան թէ զօրավարը պիտի կրնայ մօտ 100 աթոռ շահիլ, շնորհիւ ընտրական օրէնքի փոփոխութեան։ Նոյն պատճառով, կը կարծուի թէ համայնավարները պիտի կորսնցնեն առ նուազն 50 աթոռներ։ «Իւմանիթէ» երէկ խոշոր խորագիրներով կը ծանուցանէր թէ «յետադիմական ծերակոյտ մը պիտի նշանակուի, ի հեճուկս ընդհանուր քուէարկութեան»։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՉԻՆԱՍՏԱՆԻ կարմիր բանակը լրջօրէն կը սպառնայ մայրաքաղաքին, Նանքինի, 200.000 զինուորներով։ Վտանգուած է նաեւ Թիէնցինը։ Չանկ Քայ Շէք ստիպողաբար օգնութիւն խնդրեց նախագահ Թրումընէն։ Ամերիկեան հպատակներուն յանձնարարուեցաւ հեռանալ հիւսիսային Չինաստանէն, մանաւանդ որ անօթի մնալու վախեր ալ կան։ Կարմիր Չինացիները կը հաւաստեն թէ բնաջնջած են կառավարական բանակ մը ։

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ խնդիրը նորէն քննուեցաւ ՄԱԿի Քաղաքական Յանձնաժողովին առջեւ։ Աւստրալիոյ պատուիրակը առաջարկեց մասնաւոր խորհրդակցութեան մը հրաւիրել Յունաստանի, Ալպանիոյ, Պուլկարիոյ եւ Եուկոսլաւիոյ ներկայացուցիչները, համաձայնութեան գետին մը գտնելու համար։ Յունաստան ծանրապէս կը մեղադրէ իր դրացիները։ Այս վերջիններն ալ իրենց կարգին, որով կատարեալ անել մը ստեղծուած է։ Իսկ ներքին պատերազմը կը շարունակուի նոյն կատաղութեամբ ։

ԻՏԱԼԻԱ ԵՒ ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ կը բանակցին, աւելի սերտ յարաբերութիւններ հաստատելու, խաղաղութեան եւ բարեկամութեան յաւիտենական դաշինք մը ստորագրելու համար։ Իտալիա յածանաւ մը պիտի յանձնէ Յունաստանի, համաձայն հաշտութեան դաշնագրին։ Յունաստան ալ յանձն առած է արձակել քանի իտալացի զինուորներ որոնք բանտարկուած են իբրեւ պատերազմի ոճրագործներ ։

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԵԱՆ ՅԵՂԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ 31րդ տարեդարձին առթիւ, մարէշալ Թիթօ շնորհաւորական հեռագիր մը ուղղեց Սթալինի։— Շռնդալից տօնակատարութիւններ սարքուած են Մոսկուայի եւ ամբողջ Խ. Միութեան մէջ, այս տարեդարձին առթիւ։ Ֆրանսայի համայնավարներն ալ հրապարակային ժողով մը սարքած էին Եչ. օր, Փարիզի մէջ, ուր խօսեցան Մարսէլ Քաշէն եւ Մորիս Թորէզ, փառաբանելով Սթալինի յաղթանակները ։

ՀԱՐԻՒՐ ՀԱԶԱՐ ՀՐԵԱՆԵՐ հասած են Պաղեստին, անցեալ տարուան ընթացքին, հակառակ բոլոր խոչընդոտներուն։ Մասնագէտներ կը հաշուեն թէ յառաջիկայ երկու ամիսներու ընթացքին բնակչութեան թիւը պիտի աւելնայ 5%։ Ամէն ամիս 10—15.000 նորեկներ կը հասնին Իսրայէլի երկիրը, 80 %ը՝ հրէական նաւերով։ Հրեաները բռնած են Եաֆայի 50 %ը ։

ԻՍՐԱՅԷԼԻ ՊԵՏՈՒԹԻՒՆԸ զէնք, օդանաւ եւ ռազմանիւթ կը ստանայ Չեխոսլովաքիայէն, համաձայն արեւմտեան պետութեանց տեղեկութեան։ Փոխադրութիւնը կը կատարուի օդանաւերով։

ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ մէջ ալ ցանց մը հաստատած է Կոմինֆորմը, որ Կոմինտէրնին տեղը կը բռնէ այժմ։ Արաբական չորս համայնավար կուսակցութիւններ յայտարարութիւն մը հրատարակած են, որով կը պահանջեն անկախ պետութիւն մը հաստատել Պաղեստինի մէջ, պարպել Իրաքի, Անդրյորդանանի բոլոր աշխարհակալ ուժերը եւն. ։

ԵԼԵԿՏՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ վարչական խորհուրդի ջոջերէն Մառի Տիւռան, 87 տարեկան, ձերբակալուած էր վերջերս, խարդախութիւններ կատարած ըլլալով տուրքերու յայտարարութեան մէջ ։ Թերթերը կը գրեն թէ 480 միլիոն ցոյց տուած էր համերաշխութեան տուրքի հաշիւը, մինչդեռ քանի մը միլիառ էր բուն գումարը։ Այժմ յանձն կ՚առնէ պետութեան յանձնել իր հարստութեան 3/4ը, որպէսզի դատ չբանան։

ՄՍՍԱՑՈՒ ԱՆԱՍՈՒՆՆԵՐՈՒ յանձնակատարներէն 23 հոգի պիտի դատուին Նոյեմբեր 26ին, բազմաթիւ չարաշահութիւններ կատարած ըլլալով։— Ամէն օր ձերբակալութիւններ կը կատարուին եւ վճիռներ կ՚արձակուին ։ Թուլուզի մէջ 2.500.000 ֆր. տուգանքի դատապարտուեցաւ հիւսուածեղէնի վաճառական մը ։

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Նոյեմբեր 21ին։
Առաջին անգամ ըլլալով GRAND PALAISի մէջ։

×

ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ.— 14 Նոյեմբեր, կիրակի երեկոյ ժամը 8.30ին, Théâtre Municipalի սրահին մէջ։ Մանրամասնութիւնները առանձին յայտագրով ։

×

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ.— Նոյեմբեր 13ին, շաբաթ երեկոյ, ժամը 8.30ին, Salle dse Fêtesի ընդարձակ սրահին մէջ։

Կը նախագահէ՝ ընկեր ԳԷՈՐԳ ՔԻՐԷՃԵԱՆ

Կը խօսին ընկերներ ԱԶԳԻՆ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ եւ ՄԻՍԱՔ ՄԻՐԶԷ ։

Խօսք կ՚առնեն նաեւ Camarades Cartier (Drôme)ի երեսփոխանը եւ Տիկին Odette ՄԻՔԱՅԷԼԵԱՆ ։

Ներկայ պիտի ըլլան տեղական իշխանութեանց եւ ընկերվարական «Bureau Féderal»ի պատուիրակները ։

Գեղարուեստական ճոխ բաժին ։
Մանրամասնութիւնները տեղին վրայ ։

ԹԷՅԱՍԵՂԱՆ ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ

Ֆր. Կապոյտ Խաչի Փարիզի մասնաճիւղը ի պատիւ իր ժրաջան անդամուհիներէն ընկ. ԱՏՐԻՆԷ ԳԱԶԱՆՃԵԱՆԻ, թէյասեղան մը սարքած է, անոր Փարիզէն մեկնումին առիթով, այս երկուշ. ժամը 3—7, Սալ Վօլթէրի մէջ, Place d'Odéon։ Կը հրաւիրուին Փարիզի մասնաճիւղի բոլոր ընկերուհիները ։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ.— Քուպանի նահանգէն Խաչիկ Թահմազեան, հօր անունը Գէորգ, որմէ 1918էն ի վեր տեղեկութիւն չկայ։ Կը կարծուի որ Փարիզ ըլլայ։ Փնտռողն է եղբայրը։ Տեղեկացնել Պ. Բիւզանդ Աճէմեանի, 4 rue Haxo Paris (20)։

ՀԱՅՐԵՆԱԿՑԱԿԱՆ.— Կեսարիոյ եւ Շրջ. Վերաշինաց Հայր. Միութեան Փարիզի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը 11 Նոյ. հինգշաբթի ժամը 4ին, 32 rue de Trévise։ Օրակարգ.— Կարեւոր զեկուցում, նիւթական հաշուետուութիւն եւ ընտրութիւն վարչութեան ։

ՓԱՐԻԶԻ Հայոց եկեղեցւոյ Կրօն. Ընկերակցութեան վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները, այս կիրակի ժամը 3ին եկեղեցւոյ խորհրդարանին մէջ, օրակարգ ունենալով Պ. Վահրամ Երամեանի քահանայական թեկնածութեան հարցը։

Հոկտեմբեր 24ի ընդհ. ժողովը մեծամասնութիւն չունեցաւ։ Կանոնագրի 16րդ յօդուածին համաձայն, այս անգամ ներկաներու թիւը պիտի նկատուի օրինաւոր ։— (ԴԻՒԱՆ)

ՓԱՓԿԱՃԱՇԱԿՆԵՐՈՒՆ ՄԻԱԿ ՀԱՍՑԷՆ

Եթէ կ՚ուզէք ճաշակել համով - հոտով ՇԻՇ - ՔԷՊԱՊ, ՊԷՕՐԷԿ, ԼՕՔՄԱ եւ ՊԱՔԼԱՎԱ, դիմեցէք՝ ԱՃԷՄԵԱՆ ՃԱՇԱՐԱՆ, 12 Rue Cadet.

Ուր պիտի գտնէք նաեւ արեւելեան ամէն տեսակի կերակուրներ զուտ կարագով պատրաստուած ։

ԻՆՔՆԱՇԱՐԺ ՈՒՆԵՑՈՂՆԵՐՈՒՆ

Շուտով ապահովագրութեան յաւելում պիտի ունենանք, եթէ արդէն իսկ չէ եղած։ Ձեր շահը կը պահանջէ այս չարիքէն խուսափելու համար, դիմել՝

Պ. Կոստիկ Աղեանի

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ - ԳՈՐԾԱԿԱՏԱՐ
107 Bld. Magenta Paris (10), Métro Gare du Nord
Հեռաձայն TRU. 02-20

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme - (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԱՆԻԷՌ.— Հ. Յ. Դ. «Արամ» ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս չորեքշաբթի իրիկուն, ծանօթ հաւաքատեղին։ Կարեւոր օրակարգ ։

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Վռամեան ենթակոմիտէին ընդհ. ժողովը՝ Նոյեմբեր 11ին իրիկունը ժամը 8ին, սովորական հաւաքատեղին ։

ՏԻԿ. ՍԻՐՈՒՀԻ ՆՇԱՆԵԱՆ (ժօղաստ)ի դերին մէջ

ԵԴԻՊՈՍ ԱՐՔԱՅ

(ŒDIPE ROI)

Այսօր կիրակի Մարսըլէն Պէռթըլոյի թատրոնին մէջ, յայտնի դերասան՝ Տրդատ Նշանեան, մասնակցութեամբ Փարիզահայ բեմի լաւագոյն ուժերուն պիտի ներկայացնէ՝ յոյն հռչակաւոր թատերագիր Սոփոկլէսի գլուխ - գործոցը՝ ԵԴԻՊՈՍ ԱՐՔԱՆ որ այս վերջերս ներկայացուեցաւ թէ Comédie Françaiseի եւթէ Սառա Պէռնար թատրոնին մէջ ։

Համեղ կերակո՞ւր

ՄԻՄԻԱՅՆ ՃԱՇԱՐԱՆ
ԼԻԼԱՆ.— AUX LILAS

Կրնայ հրամցնել ձեզ մաքուր եւ միեւնոյն ատեն մատչելի ։
Այս օրուընէ փորձեցէք 24 St. Lazare, Paris (9)։
Métro Trinité կամ Notre Dame de Lorette ։

ԴԵՐՁԱԿՆԵՐ

ԵՒ ՊԱՏՐԱՍՏ ՀԱԳՈՒՍՏ ՇԻՆՈՂՆԵՐ

Մէկ անգամ այցելել կը բաւէ տեւական յաճախորդ ըլլալու։ Դիմելով դերձակներու հայթայթիչ՝ Ա. ՀԱՄԱԼԵԱՆԻ

68, Rue Nationale, Marseille Tél.: Colbert 33-22

Պիտի գտնէք կերպաս, աստառ, թել, կարի դերձան, կոճակ, ուսնոց (էփոլէթ) եւն., եւն.։
ՕՐԻՆԱԿԱՆ ԵՒ ՇԱՏ ՄԱՏՉԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ
Ապսպրանքներ կ՚ընդունինք contre remboursement

ԹՈՐԳՈՄ ՆԱԼՊԱՆՏԵԱՆԻ

FOURNITURES POUR TAILLEURS
2 Rue des Filles St. Thomas
ou 1 rue du 4 Septembre Paris (2), métro Bourse

Վաճառատունը բաց է ամէն օր, բացի շաբաթ եւ կիրակի օրերէն։

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՀԱՅ ԴԵՐՁԱԿՆԵՐՈՒՆ՝ կը ներկայացնենք ֆրանսական եւ անգլիական խիստ ճաշակաւոր կերպասներու հին տուն մը ։

Սուրիոյ եւ Լիբանանի առեւտրականներուն.—

Ստանձնած ենք ֆրանսական շատ կարեւոր «ֆապրիք»ի մը, **Toile, crin** եւ **crin guipé**ի Սուրիոյ եւ Լիբանանի ընդհանուր ներկայացուցչութիւնը ։

BONNETERIE

GROS, DEMI - GROS

Ռ. ԱՒԵՏԻՍԵԱՆ

10 Rue des Petits Carreaux, Paris (2)
Métro Sentier, հեռաձայն Cen. 36-54

Ծոխ մթերք գուլպայի «Շօսէթ»ի, ներքին ճերմակեղէններու, մասնաւորաբար շրջուն վաճառորդներու համար ։

ՅԱՌԱՋ
ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE
HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286
Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13e)
Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.
Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63
Mardi 9 Novembre 1948 Երեքշաբթի 9 ՆՈՅԵՄԲԵՐ

Ի. ՏԱՐԻ — 20e Année N° 5689-Նոր շրջան թիւ 1100 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ 6 Ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՀԱՐԹԻՉ ԳԼԱՆԸ ԿԸ ԳՈՐԾԷ

Միամիտ ընթերցող մը կը հարցնէ թէ ինչո՞ւ երբեմն տեղեկութիւններ չենք հաղորդեր երկու հայաշատ գաղութներու, Ռումանիոյ եւ Պուլկարիոյ մասին։

— Պարզապէս անոր համար որ երկու գաղութներն ալ դարձած են գոց գիրք, ինչպէս միւս խորհրդային երկիրները։

Անշուշտ միջոցներ չեն պակսիր քիչ-շատ վաւերական լուրեր ստանալու համար։

Աւելի կամ նուազ խորհրդաւոր նամակներ, եզովպոսեան երկտողներ եւ պատահական ճամբորդներ երբեմն կը բանան վարագոյրը։ Միջազգային մամուլը կը լրացնէ պակասը, իր յայտնի եւ գաղտնի միջոցներով։

Ընթակայ՝ նոյն բիրտ, համատիրական կարգուսարքին, երկու երկիրները երեք տարիէ ի վեր կը տրորուին, կը քամուին անխնայ։ Հետեւաբար եւ մեր գաղութները։

Որքան ալ մեղմացած ըլլայ առաջին օրերու ահուսարսափը, դժուար թէ ազատ շունչ առնեն բնիկն ու տեղացին։

Ամէն օր անակնկալ մը, եւ նոր հետապնդումներ, խմբական մաքրագործումներ։

Երբ տեղացին իր շուքէն կը վախնայ, եկուորը չէ որ հանդիստ պիտի քնանայ, ազուամներու եւ գործերու կրկնոցին տակ։

Խոհեմութիւնը, օրինապահութիւնն ալ բաւական չեն մղձաւանջը փարատելու, իր ճամբան շարունակելու համար։

Գարշելի հաւատաքննութիւն մըն է որ կը վարէ հանրային կեանքը։ Ինչպէս բոլոր սովետական երկիրներուն մէջ։

«Հայաստանեան ճակատ» մը կարկտած են Ռումանիոյ մէջ, «Հայրենասիրական ճակատ» մըն ալ՝ Պուլկարիոյ մէջ, համաձայն կանխորոշ քաղաքականութեան մը։ (Պուլկարիոյ Հայր. ճակատը ունի վիժուկ մը, «Երեւան Հառաջդ. Միութիւն»)։

Երկու գաղութներուն մէջ ալ, մարդիկ հարկադրուած են անդամագրուիլ այդ կեղծ, դիմակաւոր Միութեանց, իրենց գլուխը ողջ պահելու համար։ Մանաւանդ եթէ հեռուէն մօտէն կապ ունին հանրային կեանքին հետ։

Հասարակ վարժապետն ու վարժուհին անգամ չեն կրնար խուսափիլ այս պարտաւորութենէն։ Այլապէս աչք պիտի առնեն անօթութիւնը։

Եթէ քիչ մը բարձր խօսին կամ տեսակէտ մը, իրաւունք մը պաշտպանեն, ճամբան անմիջապէս կը բացուի, անծանօթ ուղղութեամբ։

Մինչեւ այսօր — երեք տարիէ ի վեր — լրիւ տեղեկութիւններ կը պակսին երկու գաղութներուն մէջ մատնանշուած եւ աքսորուած 60 — 70 դժբախտներու մասին։ Մեծ մասով յայտնի դէմքեր։

Ո՞վ կրցաւ ճշդել անկէ ի վեր կատարուած «մաքրագործումներն» ու խմբական աքսորները, հայկական ճակատին վրայ։

Դեռ վերջերս չարաշուք լուրեր կը շրջէին Սոֆիայի եւ ուրիշ քաղաքներու մասին։

Ֆիզիքական տագնապին հետ՝ բարոյականը։ Ապա նաեւ տնտեսականը։ Մանաւանդ օտարներուն համար։

Մինչեւ այսօր ալ ճամբայ չեն հանած, Սեւ ծովու մէկ ափէն միւսը չեն փոխադրած Պուլկարիոյ այն հազար հայրենակիցները որ արձանագրած էին անցեալ տարի, Հայաստան երթալու համար։

Խեղճերը ամէն բան ծախած, բեռ կապած, ակնդէտ կը սպասեն անցեալ գարունէն ի վեր։

«Այսօր, վաղը, յաջորդ շաբթու»։ Իսկ իբրեւ վերջին լուր,— Ներգաղթը յետաձգուած է։

Աւելի բախտաւոր չէ մշակոյթի ճակատը, երկու գաղութներուն մէջ ալ, որոնք միասնաբար կը ներկայացնեն 50—60.000ի համրանք մը։

Պուլկարիոյ մէջ Երեւանի ուղղագրութիւնը եւ խորհրդային դասագիրքերը պարտադրուած են երկու տարիէ ի վեր, բոլոր դպրոցներուն մէջ։

Վերջերս փակուեցաւ Ֆիլիպէի Մխիթարեան վարժարանը։

Ռումանիոյ մէջ ալ, մասնաւոր յանձնախումբեր կազմուած են, Խ. Միութենէն ղրկուած դասագիրքերը թարգմանելու եւ բոլոր հայկական դպրոցներուն մէջ գործածելու համար։

Մէկ խօսքով, հարթիչ գլանը կը գործէ անընդհատ, «ինտերնացիոնալ» ամբոխի մը վերածելով երկու գաղութները։

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՄԻՇՏ ԴԺԳՈՀ

— Գէ՛շ, շատ գէ՛շ, դասաւորած են այս աշխարհի բաները, կը մըլտար ծերուկ մը, որ այլեւս դադրած էր այդ դասաւորման մէջ բաժին ունենալէ։

Ի՞նչպէս թէ գէ՛շ։ Օրն ի բուն կը լողանք ազատութեան կամ դեմոկրատական սկզբունքներու մէջ։ Աշխարհի մէկ հինգերորդը դրախտ է արդէն, 30 երկար տարիներէ ի վեր, միւս մէկ հինգերորդը կ'ապրի առատութեան եօթը տարիները։ Ալ չենք հաշուեր մնացեալ մէկ հինգերորդին երաշտի եօթը տարիները։

Եղաւ 3/5։ Կը մնայ հասկնալ թէ միւս 2/5ը ի՞նչ կ'ընէ։

Մենք, եթէ այս ամենավերջին բաժնին մէջ ենք, առ այժմ օրն ի բուն կը հաշուենք գիներու անկման եւ ուրիշ գիներու բարձրացման տարբերութիւնները, միշտ հարիւրի համեմատութեամբ։

Ժամանակին կ'ըսէին մեզի թէ «ինչո՞ւ կը գանգատիք Թուրք պետութենէն, որ ձեզի ձրի աշխարհագրութիւն սորվեցուց»։ Հիմա ալ կը սորվինք ձրի, բոլորովին ձրի թուաբանութիւն։ Տակաւին կան ընկերային գիտութիւնները, որոնց շնորհիւ ինչե՜ր, ինչե՜ր սորվեցանք։

Ձեր պապերը գիտէի՞ն թէ ինչ է O. N. U.ն կամ U. N. E. S. C. O.ն։ «I. R O.»ի մասին կրնայի՞ն կարծիքի փոխանակութիւն ունենալ։

Ո՞վ մտքէն կ'անցընէր թէ օր մը պիտի կրնայ լուծել «ատոմիք»ին գաղտնիքը, կամ «ռատեր» գտնել իր հայրենիքին համար։

Եթէ թուենք հազար ու մէկ այլ «բարիքներ» իրար ջարդելու սահմանուած, նորանոր գոյնզգոյն պատերազմներ կամ ջլամարտեր, ու մանաւանդ եթէ հաշուենք Ամենափրկիչին պէս հրաշագործ սա ժողովները, ընտրութիւնները, գործադուլները, սպառնալիքներն ու զինարշաւները, ափ ի բերան կը մնանք «յաւիտենական դժգոհներու» դանդատներուն առջեւ։

ՍՕՍԻ

ԸՆԿԵՐ ԱՐՄ. ԲԱՐՍԵՂԵԱՆ ՀԻՒԱՆԴ.— «Հայրենիք»ի Հոկտ. 17ի թիւէն ցաւով կ'իմանանք թէ խմբագրութեան անդամներէն ընկեր Արմենակ Բարսեղեան անակնկալ տկարութիւն մը զգացած ըլլալով, հիւանդանոց փոխադրուած է։ Արագ ապաքինում կը մաղթենք։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՊՈԼՍՈՅ թերթերը հրատարակած են ընդհ. ներման օրէնքը, հանրապետութեան 25րդ տարեդարձին առթիւ։ Ոչ մէկ յօդուած «արտասահմանի նախկին հայրենակիցներու մասին»։ Ո՞վ կը հաւատար թէ անոնք ալ պիտի կրնան օգտուիլ։

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ դահլիճը պիտի հրաժարէր երէկ։— Միացեալ Ազգերու ընդհ. ժողովին նախագահը խնդրեց Յունաստանի թագաւորէն եւ վարչապետէն յետաձգել տասը նաւազներու մահապատիժներուն գործադրութիւնը։ Առաջին անգամ է որ ՄԱԿը կը միջամտէ այսպիսի հարցի մը։ Դիմումը կատարուեցաւ շաբաթ օր, բուռն վիճաբանութենէ մը վերջ, երբ նորէն կը քննուէին Յունաստանի դրացիներուն դէմ եղած մեղադրանքները։ Վիշինսկի նորէն կծու խօսքեր արտասանեց, Յունաստանի ներկայ կարգուսարքը կոչելով «ժողովրդապետութիւն կախուած, դնդակահարուած մարդոց»։

ԿԵՂԾ ՍԹԵՐԼԻՆՆԵՐ (թղթադրամ) ողողած են Փարիզի հրապարակը։ Երկու հազար հատ ղրկուած է Փարիզ

ՖՐԱՆՍԱՅԻ օդանաւերու վարիչները՝ գործադուլ հռչակեցին 24 ժամուան համար։— Օրլիի մէջ հիւրամեծար աղջիկներէն մէկը երբ օդանաւ կը նստէր, ձեռքի թուղթերը թռան հովէն։ Խեղճը թուղթերուն ետեւէն վազած ատեն, դարձող անիւներուն հանդիպելով գլխատուեցաւ։

Զօր. տը Կոլի կուսակիցները եւ Չափաւորները կը շահին ընտրութեանց մէջ

(ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴ)

Կիրակի օր տեղի ունեցան Հանրապետութեան Խորհուրդի անդամներուն ընտրութիւնը, համաձայն նոր կանոնագրի։ Բոլոր տեղեկութիւնները կը հաստատեն թէ մեծ յաղթանակ մը շահած է զօր. տը Կոլի կազմակերպութիւնը, Համախմբում Ֆրանսացի Ժողովուրդի։ Ծանր պարտութիւններ կրած են Համայնավարները եւ Ժողովրդական Շարժումը (M R. P.)։ Շահած են ընկերվարականները եւ ձախ հանրապետականները։

Պաշտօնապէս հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, տը Կոլի ցանկին վրայ ընտրուած են 107 պատգամաւորներ, որոնց 55ը միայն կազմակերպութեան անդամներ են, իսկ միւսները իր հոսանքին միացած՝ գրաւոր յանձնառութեամբ։ (Կազմակերպութեան քարտուղարը 121 կը հաշուէ ընտրեալներուն թիւը)։ Այս արդիւնքով, զօրավարին կուսակիցները շահած կ'ըլլան 41 %։ Ընկերվարականները շահած են 18 աթոռ (նախապէս 37), ուրեմն 19 %, համայնավարները՝ 16 աթոռ (Նախապէս 64), ուրեմն 6.7 %, ձախ հանրապետականները՝ 60 (25), 24 %, ժողովրդականները 14 (62) 5.5 % են.։

Բուն Ֆրանսայի մէջ, ժողովրդականները նախապէս ունէին 72 ներկայացուցիչներ 315ի վրայ, այժմ 14 միայն՝ 244ի վրայ, ինչ որ շատ ծանր հարուած մըն է ոչ միայն այս հոսանքին, այլեւ «երրորդ ուժ»ին համար որուն կռթնած է օրուան կառավարութիւնը։

Համայնավարները իրենց պարտութիւնը կը վերագրեն ընտրական նոր օրէնքին, եւ կ'առարկեն թէ Հանրապետութեան Խորհուրդը ազգը չի ներկայացներ, այլ վերածուած է նոր տեսակ Ծերակոյտի մը։ Իրենց ընտրեալները յաջողած են Սէնի նահանգին մէջ, գրաւելով քսան աթոռներէն 8ը։

Արմատականները վերջին պահուն մերժած էին պայմանաւորուիլ զօր. տը Կոլի կազմակերպութեան հետ, բայց կրցած են զօրացնել իրենց դիրքերը,— 43 ներկայացուցիչ 224ի վրայ (Նախապէս 29)։ Պահպանողականները, որոնք զանազան խմբակներու բաժնուած են, ընդհանրապէս մաս կը կազմեն տը Կոլի ճակատին։

Այս ընտրութեամբ լայն անջրպետ մը կը բացուի Ազգ. Ժողովին եւ Հանրապետութեան Խորհուրդին միջեւ։ Այս վերջինը վճռական ձայն չունի, ըստ սահմանադրութեան, եւ կը համարուի պարզ խորհրդատու մարմին մը։ Բայց եւ այնպէս, պիտի ազդէ հանրային կարծիքին վրայ, սահմանադրութեան վերաքննութիւնը պահանջելու համար։ Լաւատեսներ կը կարծեն թէ այս ընտրութեամբ ճամբայ պիտի բացուի Ազգ. Ժողովը լուծելու եւ նոր ընտրութիւն կատարելու համար։

Կիրակի օրուան քուէարկութեամբ ընտրուեցան 269 անդամներ, որոնց 246ը Ֆրանսայէն, մնացեալը Ալժերիայէն, Թունուզէն, Մարթինիքէն, Կուատալուփէն եւ միւս գաղթավայրերէն։ Տակաւին պիտի ընտրուին 51 հոգի, Դեկտ. 19ին, կազմը լրացնելու համար։

Պաղեստինի պատերազմը կը վերջանա՞յ

Ամերիկեան թերթերու տեղեկութեանց համաձայն, Միացեալ Ազգերու ներկայացուցիչները հասկցուցած են արաբական չորս կառավարութեանց թէ Պաղեստինի պատերազմը վերջացած է եւ թէ Արաբներուն շահն ալ կը պահանջէ որ ուղղակի բանակցութեան մտնեն Իսրայէլի հետ, հաշտութիւն կնքելու համար։ ՄԱԿին միջնորդը, որ Փարիզ կը սպասուի, այս տեսակէտը յայտնած է նաեւ Ապահովութեան Խորհուրդին։

Անցեալ շաբթու Փարիզ հասաւ Պաղեստինի զինադուլի քննիչ յանձնախումբին նախագահը, զօր. Րիլի։ Իր բերած զինուորական տեղեկութիւնները կը հաստատեն թէ Հրեաները ոչ միայն մաքրած են Գալիլիան, այլեւ Լիբանան մտած։ Այս տեղեկութեանց վրայ էր որ ՄԱԿի միջնորդը շաբաթ օր յայտնեց Եգիպտոսի, Լիբանանի, Սուրիոյ եւ Իրաքի ներկայացուցիչներուն թէ Հրեաները գրաւած են Պաղեստինի կարեւոր մասերը եւ եթէ Արաբները մերժեն բանակցիլ եւ հաշտութիւն կնքել, ուրիշ գրաւումներ կրնան կատարել։

«Նիւ Եորք Հէրըլտ»ի կարծիքով, Պաղեստինի խնդիրը նոր շրջանի մը մէջ մտած է վերջին շաբաթներու ընթացքին, այնպէս որ Միացեալ Ազգերը հարկադրուած են վերաքննել իրենց նախկին որոշումները։

Ապահովութեան Խորհուրդը եւ Քաղաքական Յանձնաժողովը շարք մը ժողովներ պիտի գումարեն այս շաբթու, քննելու համար Պաղեստինի խնդիրը եւ հաւանական է որ վճռական փորձ մը կատարեն, դադրեցնելու համար թշնամութիւնները։

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՔԱՆԻ ՄԸ ԺԱՄ ՄԱԿԻ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՆԵՐՈՒՆ ՀԵՏ

« Յառաջ » Հոկտեմբեր 31ին ընդհանուր տեղեկութիւններ հաղորդած էր այն ճաշի մասին որ տրուեցաւ Օտար Մամուլի Ընկերակցութեան կողմէ, ի պատիւ ՄԱԿի անդամներուն :

Քանի մը տպաւորութիւններ եւս, լրացնելու համար պատկերը :

Դիտումնաւոր էր թէ ոչ, լաւ չեմ գիտեր, հացկերոյթը կազմակերպողները, այնպէս մը կարգադրած էին որ հարեւան երկիրներու պատգամաւորներն եւ լրագրողները, նոյն սեղանին շուրջ բոլորուին :

Հազիւ մօտեցեր էի « Յառաջ »ի վերապահուած սեղանին, երբ երեք հոգի, որոնք տեղ գրաւած էին Ա. սեղանին շուրջը, յանկարծ ոտքի ելան եւ ծանօթացուցին իրենք զիրենք :

Ձախիս նստած էր մէկը, որ աչքերը ինծմէ չէր հեռացներ: Միջահասակ, գիշերային պահանջուած զգեստը չհագած, մոխրագոյն մազերով: Իսկ դէմս՝ պաշտօնական զգեստով եւ թուխ դէմքով անձնաւորութիւն մը, որ անշուշտ մեր սեղանին հիւրն էր: Աջիս՝ չին լրագրող մը, Սինկափուրի օրաթերթերէն մէկուն թղթակիցը, որուն անունը չկրցայ միտքս պահել: Ոչ թերթին, ոչ ալ թղթակցին :

Ձախիս միջահասակ մոխրագոյն մազերով մարդը, որուն ակնարկը ինծմէ չէր հեռացած, լռութիւնը խզելով ուղղակի հարցուց ինծի թէ ո՞ր թերթը կը ներկայացնեմ: — «Յառաջ» պատասխանեցի անմիջապէս, առանց ազգութիւնը չեշտելու :

— « Յառա՞ջ », այսինքն En Avant?, ըսաւ յստակ Ֆրանսերէնով մը :

Զարմանքով երբ հարցուցի թէ հայերէն գիտէր, քանի որ այդքան լաւ թարգմանած էր «Յառաջ »ը.

— Ոչ, պատասխանեց, վէպակներ գրած եմ, որոնց մէջ հայերէն կարգ մը բառեր սահեցուցած եմ, որովհետեւ Հայերու մասին էր պատմութիւնը եւ այդ պատճառով քանի մը բառ հայերէն գիտեմ :

Պոլսոյ «Ագշամ» թերթի թղթակիցն եմ եւ երկու տարիէ ի վեր հաստատուած Փարիզ: Թերթին կը թղթակցիմ կեղծ անունով՝ Ժօզէ Տօրեան, եւ յօդուածներս կը գրեմ Ֆրանսերէն: Հոն կը թարգմանուի Թուրքերէնի: 1935ին եղած եմ Ռուսաստան եւ սահուն կերպով կը խօսիմ այդ լեզուն : Հայերը բաւական լաւ կը ճանչնամ: Շատ բարեկամներ ունիմ Թուրքիոյ մէջ: Իսկ հոս տակաւին չեմ ունեցած:

— Հայկական Հարցի մասին ալ տեղեկութիւն ունի՞ք, հարցուցի միամտութեամբ :

— Ո՞ր Թուրքն է որ տեղեկութիւն չունի Հայկական Հարցի մասին, ըսաւ եւ լռեց, անշուշտ չախորժելով հարցումէս:

Դիմացս նստած պաշտօնական անձնաւորութիւնը որ ՄԱԿի Իրանեան պատուիրակութեան նախագահն էր, իր անունին առջեւ կը կրէր Նորին Վսեմութեան սկզբնատառերը : Ուշադրութեամբ հետեւած ըլլալով մեր խօսակցութեան, յանկարծ ընդհատուած խօսակցութիւնը ինք շարունակեց.

— Ես ալ լաւ կը ճանչնամ Հայերը: Մեր երկիրը շատ բան կը պարտի Հայերուն: Հօրս մասին՝ որ շատ կը սիրէր Հայերը, կ'ըսէին թէ հայապաշտ էր: Լաւ ժողովուրդ են, բայց կարծէք բախտ չունին: Այս վերջին ներգաղթի մասին կարգ մը պատմութիւններ կը շրջին: Անշուշտ դուք ալ իմացած էք ...

Ժամանակ չեղաւ ընդմիջելու, երբ օրուան նախագահը յայտարարեց թէ Պ. Ռոպէր Շուման՝ Ֆրանսայի արտաքին նախարարը, պիտի խօսի :

Նախարարը կարճ բանախօսութեամբ մը բացատրեց թէ մամուլին ներկայացուցիչները միայն հանդիսատեսներ չեն: Անոնք են որ հանրային կարծիք կը պատրաստեն: Եւ եթէ դիւանագէտները դերակատարներ են, լրագրողներն ալ « դիտողներ» են :

Չինացի լրագրողը, որ լաւ Ֆրանսերէն չէր հասկնար Ն. Վսեմութենէն խնդրեց, անգլերէնի թարգմանել նախարարին ճառը: Շատ գոհ մնաց թարգմանուած խօսքերէն եւ գաւաթը վերցուց: Ըստ արեւելեան սովորութեան, ամէն անգամ որ մեզմէ մէկուն կենացը կը խմէր ումպ մը միայն կ'առնէր եւ գաւաթ գաւաթի կը զարնէր : Այս արարողութիւնը բաւական երկար տեւեց, որովհետեւ մենք ալ մեր կարգին նոյն ձեւով պատասխանեցինք իրեն:

Շատ խնդրեց որ թոյլ տանք իր թերթին մէջ գրել մեր անունները: Եւ գրպանեց սեղանի վրայ գրուած անուններու տոմսերը :

Մեր սեղանին կից, « Յառաջ»ի Արփիկը տաք խօսակցութեան մէջ էր Լիբանանի վարչապետին Ռիատ պէյ Սոլհի հետ, որ միանգամայն իր երկրի ՄԱԿի պատգամաւորութեան նախագահն է: Կը պատմէր Հայերու վայելած ազատութիւնները, կրթական գործունէութիւնը, տնտեսական նուաճումները Լիբանանի մէջ: Եւ պատրաստակամութիւն կը յայտնէր ամէն դիւրութիւն ընծայելու, Փարիզի դեսպանատան միջոցաւ: Խորապէս ծանօթ հայկական կեանքին, յարգելի վարչապետը իր հիացումը կը յայտնէր առանց վերապահութեան :

Զրոյց մըն ալ Պ. Ռ. Ֆաժոնի հետ, որ կը պնդէր թէ ինք երբեք թշնամական դիրք բռնած չէ Հայ ժողովուրդին հանդէպ: Անշուշտ մոռցած էր «Carrefour»ի մէջ գրածները :

Իմ սեղանակիցներէս ամէնէն խօսունն էր Իրանի պատուիրակը, որ այս անգամ կը պատմէր իր յուշերը: Ըսաւ թէ 31 տարիէ ի վեր, դիւանագիտական ասպարէզին մէջ եղած է, հակառակ իր չափազանց երիտասարդ երեւոյթին: Կը յիշէր Ազգերու Դաշնակցութեան ժողովները Ժընեւի մէջ, իր բարեկամութիւնը Լավալի, ինչպէս եւ Թուրք վարչապետին հետ եւն.: Որքան յուսախաբ կ'երեւար :

— Ուրիշ բան կը սպասէի այս վերջին պատերազմէն : Եւ կը կարծեմ թէ միայն ես չեմ որ այդ կարծիքը ունիմ: Համոզուած էինք որ պատերազմէն վերջ բան մը պիտի փոխուի եւ աշխարհ պիտի երթար դէպի ընկերվարութիւն: Դժբախտաբար Խ. Միութեան վարած քաղաքականութիւնը կարծէք ամէն գնով կը ստիպէ դէպի աջ երթալ ...

Գիշերուան ժամը 11ը անցած էր, երբ հրաժեշտ առինք իրարմէ :

ՇՐՋՈՒՆ ԹՂԹԱԿԻՑ

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

Արեւելքն ու Արեւմուտքը դէմ դիմաց

Կեդրոնական եւ Հիւսիսային Եւրոպայի վերջին դէպքերը կարծես թէ ազդանշան մը եղան, ցնցելով մարդիկ որ անդրադառնան կացութեան: Ինչո՞ւ զարմանալ: Այս օրուան կացութիւնը տրամաբանական հետեւանքն է յետ–պատերազմեան քաղաքականութեան սխալներու :

Ժամանակն է որ մեր ռազմագիտական – քաղաքական կացութիւնը նկատի ունենանք եւ բաց խօսինք :

Լիւպէք – Թրիէսթէ գիծը ցոյց կուտայ Եւրոպայի քարտէսին վրայ երկու աշխարհներու բաժանումը — Համատիրական Արեւելքը եւ Ազատական Արեւմուտքը, ինչ որ միայն միջազգային քաղաքական իմաստ չունի: Երկու աշխարհներն ալ կը բիւրեղանան ներքին քաղաքական բաժանումներով: Ուրիշ խօսքով տարբերութիւնները սուր են ամէն մէկ եւրոպական երկրէ ներս:

Ամէն տեղ ալ երկու աշխարհները, իրենց կուսակիցները եւ հետեւորդները ունին: Ազգ. պատերազմներու դարը անցած է: Միջազգային քաղաքացիական պատերազմներու դարը կը մտնենք:

Այսպէսով բոլոր մեր աւանդական զինուորական հաստատութիւնները հինցած են: Եւրոպայի մէջ շատ մը երկիրներու համար անցած է ատենը երբ ազգութիւնը առաւել կամ նուազ երաշխիք էր քաղաքական վստահութիւն: Այդ դարուն մէջ ընկերային պայքարներու հետեւանք մը պիտի սրէ գաղափարաբանական տարբերութիւնները, աւելի քան ազգայինը: Հետեւաբար, ոչ մէկ կառավարութիւն կրնայ այսօր զէնք բաժնել իր քաղաքացիներուն անցեալի միեւնոյն վստահութեամբ :

Կը մտնենք դարը վարդապետական բանակներու որոնց անդամները, միեւնոյն ազգի պատկանող պատերազմիկներէ չէ որ կ'առնուին այլ միեւնոյն գաղափարաբանութեան: Պետութեան մը զօրութիւնը դատելու համար, պէտք է որ նկատի ունենանք ոչ միայն զինուած ուժը եւ իր պատերազմական ճարտարարուեստը, այլ մեծ չափով իր քաղաքացիներու գաղափարական դիրքը :

Եթէ վերլուծենք Եւրոպան, պատկերը վրդովիչ է: Սխալը կ'երթայ մինչեւ առաջին պատերազմը, երբ Դանուբեան Պետութեանց միութիւնը այնքան թեթեւ կերպով ջնջուեցաւ :

Երեսուն տարուան մէջ այս պետութիւնները երկու անգամ կուլ տրուեցան մէկիկ մէկիկ: Առաջին անգամ Հիթլէրի կողմէ, երկրորդ անգամ Սթալինի: « Բաժանեա զի տիրեսցես»: Այսօր կազմալուծումը յառաջ կ'երթայ:

Երկրորդ մեծ պատերազմէն վերջ, Եւրոպայի սրտին վրայ գոյացաւ, գերման պետութեան տեղ, քաղաքական, տնտեսական, բարոյական եւ զինուորական պարապ մը: Եօթանասուն միլիոն Եւրոպացիները Արեւելքի եւ Արեւմուտքի միջեւ, որոնք կը կազմէին բնական հակակշիռը, այժմ դատապարտուած են անշարժութեան :

Պատահական չէ որ Համայնավարութիւնը թունդ ազգայնական քարոզութիւն մը կը կատարէ, պատերազմէն ի վեր: Կոյր ատելութեան ալիքը որ կը փչէ աշխարհի վրայ, մէկ կողմ քշած է գործնական, քաղաքական նկատումները, եւ դժուար է այսօր սահմանափակել աղմկարար, քաոսային ուժերը :

Համայնավարութիւնը վարակած է գրեթէ բոլոր եւրոպական երկիրները, Արեւմուտքը եւ Հարաւը, նմանապէս Գերմանիան : Եւրոպան փտած խնձոր մըն է, որ շատ պէտք է փորել առողջ մասը ունենալու համար :

Մինչ այդ կարմիր բանակին յառաջացեալ զօրամասերը հազիւ թէ 400 մղոն անդին կը գտնուին Ֆրանսական սահմանագլուխէն: Անոնց ետին կայ բանակ մը խաղաղութեան շրջանի ուժով. 4.500.000 հոգի, 14 հազար օդանաւ, առանց հաշուելու արբանեակ պետութեանց 1.121.000 զինուորները:

Մօտ 56 կարմիր զօրաբաժիններ կը գտնուին Ճերմակ Ռուսիոյ եւ Պալթեան երկիրներուն մէջ, 93 զօրաբաժիններ Գերմանիոյ եւ Լեհաստանի մէջ, 24 Ուկրայնայի, 22 Մոսկուայի շրջանը եւ 30 Սիպերիա, գումար 175 զօրաբաժին: Այս հսկայ զանգուածին եւ պիրենեան լեռներուն միջեւ շօշափելի ալիքներ չկան :

Ազատ աշխարհին զինուորները 1947 Դեկտեմբերին կը ներկայացնէին միայն 2.787.000 հոգի : Բրիտանական բանակը 900 հազարի զեղչուեցաւ : Ամերիկեանը 1.392.000 զինուորներէ աւելի ունի, որոնց 96 հազարը միայն Գերմանիա կը գտնուին: Մնացեալը ցրուած է աշխարհի ամէն կողմը : Միացեալ Նահանգներէն մեծ օգնութիւն մը հազիւ թէ վեց ամիսէն առաջ կարելի է յուսալ :

Ֆրանսական բանակը, որ 1939ին 100 զօրաբաժին ունէր, հիմա մեծապէս կրճատած է Եւրոպայի մէջ: Չենք մոռնար նաեւ Պելժիական, Հոլանտական, սքանտինաւեան եւ ուրիշ բանակներ, թէեւ ասոնք հազիւ թէ իրենք զիրենք գտած ըլլան 1940ի պարտութենէն ի վեր :

Արեւմտեան Եւրոպայի պաշտպանութեան համար անհրաժեշտ է 150 զօրաբաժին, որուն պատրաստութիւնը ժամանակի կը կարօտի :

Ռուսական զինուորական ուժին կից կան համայնավարական բջիջները որոնք ամէն տեղ կը դժուարացնեն պաշտպանութիւնը լրտեսութեամբ, ընդդիմութեամբ, քարոզով եւայլն:

Անշուշտ Անգլեւսաքսոն օդային ուժը շուտով ինքզինք ցոյց պիտի տայ: Բայց սխալ է պնդել թէ օդային ռմբակոծումները միայն, նոյնիսկ հիւլէական ռումբերով, կրնան կասեցնել հեղեղը որ պիտի խուժէ Արեւելքէն:

ՄԱՍՆԱԳԷՏ

ՄԱՄՈՒԼ

ՍՈՒՏԸ ԱՍՏՈՒԱԾ ՉՈՒՆԻ

ԽՄԲ.— «Ազդակ» շաբաթաթերթը հետեւեալ խորհրդածութիւնները կ'ընէ այս խորագրով խմբագրականի մը մէջ (22 հոկտ.).

— « Սուտով, կեղծիքով ու զրպարտութեամբ քաղաքական կազմակերպութիւն մը չի կրնար երկար ատեն պայքար մղել իր հակառակորդին դէմ: Սուտն ու կեղծիքը մէկ անգամ կրնան համոզիչ դառնալ, երկու անգամ մտքեր մոլորեցնել, բայց երրորդին ցոյց կուտան իրենց իրական գոյնը: «Սուտը — կ'ըսէ ժողովուրդը — կացինի կոթին կը նմանի, ուր որ խոթես՝ ծայրը կ'երեւի, չի պարտկուիր »:

Հանրային կեանքի մէջ սուտի եւ զրպարտութեան զէնքին կը դիմեն այն անձերն ու կազմակերպութիւնները, որոնք իրենց գաղափարական պայքարը ճշմարտութեան վրայ հիմնելէ կը վախնան: Զուրկ են անհրաժեշտ բարոյական դրամագլուխէն՝ բաց – ճակատ ներկայանալու եւ բացայայտ տեսակէտ մը պաշտպանելու համար: Եւ չունենալով բազմութիւններ գրաւելու, առինքնելու ու ոգեւորելու խտէալն ու ոգին, հակառակորդի վարկաբեկումը իրենց յաղթանակը կը համարեն: Եւ որովհետեւ գաղափարականով ու բարոյականով սնանկը իր ոտքին տակ ամուր կռուաններ չի գտներ՝ անհրաժեշտօրէն կը կառչի նենգութեան ու դաւի խարդախ զէնքերուն :

Սուտն ու խարդախութիւնը այնպիսի երկսայրի զէնք մըն է սակայն, որ վերջ ի վերջոյ կը դառնայ զայն գործածողին դէմ եւ մահացու հարուածներ կը հասցնէ անոր :

Այս իրողութիւնը հին է պատմութեան չափ եւ անթիւ ու անհամար փաստերով ապացուցուած: Սերունդներու անողոք դատաստանը յայտնի է ստախօսներուն եւ կեղծարարներուն հանդէպ:

Պոլշեւիկները իրենց «ռեվոլիւցիոն» ըմբռնումներով անտեսեցին ճշմարտութեան արժէքը, իբրեւ յետադիմական կարգերու բարոյականութիւն : Ընդհանրապէս միջազգային հրապարակներու վրայ եւ մասնաւորաբար հայկ. կեանքին մէջ անոնք լծուեցան գործունէութեան մը, որ բոլոր միջոցները ընդունելի կը նկատէ :«Նպատակին

Համնելու համար ներելի է ամէն միջոց » — ահա պոլշեւիկեան ղեկավար սկզբունքը :

... Օրինակը վերցնենք մեր իրականութենէն: Սիրտեր գրաւելու եւ բազմութիւններու վրայ ազդելու զօրեղ տուեալներ ունէին պոլշեւիկները ասկէ երկու տարի առաջ:Իրենց կռնակը տուած յաղթական մեծ պետութեան մը փառքին եւ ուժին՝ Հայանուն պոլշեւիկներ դրեթէ ամէն տեղ «Հայրենասիրութիւն» խաղացին, Հայկական Հողերու մօտալուտ ազատագրումը ապահովուած հռչակեցին, ներդաշն կազմակերպեցին, իրենց կողմէ բազմիցս ուրացուած Հայ դատի պաշտպան ձեւացան, գրեցին, ճառեցին ու ճամբորդեցին: Այս բոլորին հետ եւ այս բոլորին յենած՝ անոնք Երեւանէն մինչեւ Հեռաւոր Ամերիկա չտեսնուած խաչակրութիւն մը շղթայազերծեցին Հայ ժողովուրդի նուիրական սրբութեանց ; մեր անցեալին եւ Հ.Յ. Դաշնակցութեան դէմ, Սփիւռքի կազմակերպութիւնները եւ Հայեցի կարգ ու սարքը հիմնայատակ կործանելու մասնայատուկ ծրագրով:

Ի՞նչ եղաւ արդիւնքը :

Երկու տարին չանցած, պատռեցան քօղերը իրարու ետեւէ եւ ինկան դիմակները մի առ մի : Բոլշեւիկեան կեղծիքը երեւան եկաւ իր ամբողջ մերկութեամբ, ազգային եւ թէ քաղաքական տեսակէտով: Մեր ժողովուրդը շուտով ըմբռնեց թէ անկեղծ չէր ինչ որ կ'ըսէին եւ կեղծիք էր ինչ որ կ'ընէին: Քարոզութիւն եւ կուսակցամոլշահադիտութիւն: Ժամանակին յարմարող բախտախնդիր քաղաքականութիւն: Տեղ մը ցոյցերու մասնակցեցան « ի նպաստ արաբական դատին», ուրիշ տեղ մը ջերմ ողջոյններ ղրկեցին «Իսրայէլի նորահաստատ պետութեան» : Իսկ թէ ինչ չարիքներ նիւթուեցան հայրենադարձի անունով՝ գաղտնիք չէ ոչ ոքի համար: Հայ հողերու ազատագրաւո՞ւմ, Հայկական Դա՞տ: Ատոր ալ պատասխանը տուաւ նոյն ինքն Մ. Միութեան արտաքին փոխ նախարարը՝ Վիշինսքի, Կարսի ու Արտահանի նման հողերն իսկ Վրաստանի արդար իրաւունքը նկատելով » :

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ԳԻՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ԱԿԱԴԵՄԻԱՅԻ պատմութեան Կաճառը Պետական Էրմիթաժի(Լենինկրատ) հետ միասին այս տարի կը շարունակէ Ուրարտական ամրոցի պեղումները Կարմիր Բլուրին վրայ: Անցեալ տարի հետազօտութեան էին ենթարկուած ուրարտական փոխարքայի պալատի տնտեսական շէնքերն ու մառանները: Մէջտեղ ելած են սենեակներ, ուր կը պատրաստուէին քունջութի ձէթ: Գտնուած են քարէ կաթսայ, մեծ սանդ եւ ահագին քանակութեամբ Քունջութի քուսպ: Մառաններէն մէկուն մէջ երեւան ելած են ուրարտական Թագաւոր Սարդուրի, Արգիշտի որդու պղնձեայ սաղաւարտը, զարդարուած զանազան պատկերներով եւ սեպաձեւ մակագրութեամբ :

ՃԱՐՏԱՐԱՊԵՏ Ս. Սաֆարեան կ'աշխատի Գիտութիւններու Ակադեմիայի գլխաւոր շէնքի նախագծի վրայ որ պիտի շինուի Բաղրամեան փողոցին մէջ: Մ. Գրիգորեան Երեւանի հաւաքականշինարարութեան խնդիրները կը մշակէ: Գ. Թամանեան Թատերական հրապարակի շրջակաները բնակելի տուներուն նախագիծը կը պատրաստէ: Կ. Խուտուշեան, Ա. Պօղոսեան եւ Մ. Մխիթարեան վերջացուցած են ռատիօ - ընդունիչներու եւ ելեկտրական լամպերու գործարանին նախագիծերը : Գ. Աղաբաբեան եւ Զ. Տիգրանեան աւարտած են Գիտնականներու Տան նախագիծը: Իսկ խումբ մը ճարտարապետներ կ'աշխատին Երեւանի հրապարակներու եւ պուրակներու ծրագրին վրայ :

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ԹԱՆԳԱՐԱՆԻՆ մէջ կը բացուի հայ ժողովուրդի 17—20 դարերու պատմութեան բաժին: Այդ բաժինը ունի տասներկու ենթաբաժիններ — « Հայ - Ռուսական փոխ յարաբերութիւնները 17—20 դարերու միջոցին: Արեւելեան Հայաստանի միացումը Ռուսաստանին» եւն.:

ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ Հայաստանի Գ. Սունդուկեանի դերասանները վերջերս Քանաքեռի գիւղին մէջ բեմադրեցին Շէյքսպիրի «Համլէթ»ը :

(Ռատիօ Երեւան)

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

ԵԳԻՊՏԱՀԱՅ ՆԿԱՐԻՉ Աշոտ Զօրեան վերջերս նկարահանդէս մը տուաւ Պէյրութի մէջ: Ան ճանչցուած է իբրեւ միջազգային համբաւի տիրացած նկարիչ - արուեստագէտ: Եգիպտական թերթերը մեծ գովեստով կը խօսին իր արուեստի մասին :

Զօրեան ծնած է Կիրասոն 1905ին: Ծնողքը սպաննուած են 1914—18ի արհաւիրքին, իսկ ինքը մազապուր ազատած է: Զինադադարէն վերջ նախ կ'երթայ Պաթում, յետոյ Պոլիս: Դպրոցին մէջ գծագրութեան իր ձիրքը ուշադրութիւն գրաւելով, կը ղրկուի Վիէննա : Երեք տարի Վիէննա մնալէ վերջ՝ կ'անցնի Հռոմ եւ երեք տարի եւս ուսանելէ վերջ, գեղարուեստից Ակադեմիային մէջ, 1928ին շրջանաւարտ կ'ըլլայ :

1929ին կ'անցնի Եգիպտոս եւ Ալեքսանդրիոյ մէջ երկար ատեն գործնապէս կը մասնակցի քաղաքին գեղարուեստական կեանքին :

Կը ճամբորդէ բազմաթիւ երկիրներ,— Կիպրոս, Յունաստան, Լիբանան, Սուրիա, Պաղեստին:

Առաջին նկարահանդէսը տուած է 1939ին՝ Աղեքսանդրիոյ մէջ: 1941ին կը հաստատուի Գահիրէ, ուր կուտայ եւս երկու նկարահանդէսներ :

Ազգ. դպրոցներու մէջ աւանդած է գծագրութեան դասեր :

ՆԿԱՐԻՉ ԳԱՌԶՈՒ վերադարձած է Htes Pyrénéesէն ուր կը գտնուէր երկու ամիսէ ի վեր, լեռնային տեսարաններ նկարելով: Իր յաջորդ ցուցահանդէսը տեղի պիտի ունենայ Դեկտեմբեր 7էն սկսեալ ծանօթ Galerie Drouant - Davidի մէջ Fbg. St. Honoré: Երկու տարիէ ի վեր Փարիզի մէջ չէր ցուցադրած իր գործերը: Պիտի ցուցադրուին նաեւ ծովային տեսարաններ, բնանկարներ, դաշտանկարներ եւն.: Ֆրանսական կառավարութիւնը վերջերս գնեց իր մէկ գործը որ կը ներկայացնէ ծովային տեսարան մը :

ԿԸ ԽՆԴՐՈՒԻ ՄԱՏԻՏՈՎ ՁԵՌԱԳԻՐՆԵՐ ՉՂՐԿԵԼ: ԳՐԵԼ ՄԷԿ ԷՋԻ ՎՐԱՅ :

ԹՈՒՐՔԻԱ ՄԻՇՏ ՄՏԱՀՈԳ

Իսմէթ Ինէօնիւ շարք մը ճառեր խօսեցաւ անցեալ շաբթու, քաղաքէ քաղաք շրջելով: Ահաւասիկ ամփոփումը մէկ բանախօսութեան :

— « Մի մոռնաք որ դեռ չենք ազատուած համաշխարհային պատերազմին ցնցումներէն: 1944, 1945 եւ 1946 տարիները ամէնէն տագնապալի տարիները եղան մեզի համար :Հրատարակուած փաստաթուղթերը ցոյց կուտան որ մեծագոյն վտանգները անցուցած ենք այս տարիներուն: Բոլոր այս վտանգներուն կուրծք տուինք շնորհիւ Թուրք ազգին որիմաստութեան եւ միաբանականութեան : Տիեզերքի վրայ ոչ ոք գիտէ որ աշխարհի անդորրութիւնը դեռ որքան պիտի տեւէ : Տիեզերական պատերազմը դեռ չէ վերջացած: Գործնապէս, ռազմադաշտերուն վրայ ընդհարումի շրջանը դադրեցաւ, բայց հաշտութիւն չեղաւ: Աշխարհի վրայ հոս ու հոն զանազան ձեւերու տակ նոր ընդհարումներ անպակաս են: Աշխարհի համար ալ աւելի մեծ վտանգի հաւանականութիւններ բոլորին միտքը կը զբաղեցնեն: Այս անստոյգ վիճակին մէջ ստիպուած ենք զարգացնել մեր երկրին քաղաքական կեանքը: Ասիկա որքան պիտի տեւէ, ինչ ձեւի ու արդիւնքի պիտի յանգի, աշխարհի վրայ ոչ ոք գիտէ :

1946է վերջ է որ հասկնալ սկսան Թրքական դատին արդարութիւնը եւ քաղաքակիրթ աշխարհի հաւաքական դատերուն համար Թուրքիոյ այ արժէքաւոր երկիր մը ըլլալը :

Բոլոր ազգերուն հետ կը սպասենք որ փարատին հորիզոնին ամպերը եւ բոլոր ազգերը տիրանան երկար հաշտութեան տարիներուն: Բայց ոչ մենք, ոչ ալ ուեւէ ազգառանձինն ի վիճակի է պայծառացնելու հորիզոնը :

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Կիրակի գարնանային գեղեցիկ օդով մը խուռներամ բազմութիւն մը դիմած էր Coderի մարզադաշտը, դիտելու համար տեղական խումբին եւ Հ.Մ.Ը.Մ.ի promotion d'Honneurի մրցումը: Կարող մարզիկներէ կազմուած էր Coderի խումբը առաջնորդութեամբ international Durandի : Երկու խումբերը ամէն ջանք կը թափէին յաղթական ելլելու, բայց առաջին կիսախաղը վերջացաւ հաւասար :

Երկրորդ կիսախաղին մերոնք սկսան կատաղի յարձակողականի մը: Շատ առիթներ ներկայացան, բայց անգամ մը եւս մեր մարզիկները չկրցան օգտագործել առիթը: 20րդ վայրկեանին Ժանօ Թիրիգեան չահեցաւ առաջին նշանակէտը: Քիչ վերջ Ելգովանեանի գեղեցիկ մէկ փոխանցումով մեր երիտասարդ ձախ ծայրը, Մասիս Աւետեան շահեցաւ երկրորդ նշանակէտը: Խաղին վերջաւորութեան Ֆրանսացիները կրցան շահիլ նշանակէտ մը եւ մրցումը աւարտեցաւ Հ. Մ. Ը. Մ.ի յաղթութեամբ, 2ի դէմ 1ով:

Այս յաղթութեամբ Հ. Մ. Ը. Մ.ը կը բարձրանայ իր դասաւորման մէջ եւ կ'ըլլայ Groupe Dէին 3րդը :

Մեր պաշտպանողական գիծը Promotion d'Hon-

« ՅԱՌԱՋ »Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (18)

ԹՈՐՈՍ ԼԵՒՈՆԻ

ԳԼՈՒԽ Դ.

ԿԻԼԻԿԻՈՅ ՎԻՃԱԿԸ

— Այդ կողմանէ ալ սիրտդ հանգիստ բռնէ. առ սա քանի մը ոսկին, անցիր դիմացի կողմը՝ Ղալաթիոյ քաղաքը, հոն Հայոց եկեղեցի ալ կայ; նայէ, տեսնուէ ազգայնոց հետ, ի՞նչ վիճակի մէջ են՝ իմացիր, թէ որ առանց կասկածի ստուեր տալու՝ կրնաս իմանալ թէ Գենովացի նաւեր կան որ ոչ Միջերկրական միայն այլ նաեւ Պոնտոսի ծով կ'երթան, տեղեկութիւն առ, ամէն ճամբայ լաւ է Կիլիկիա մտնելու համար: Ամէնէն ապահով տեղ տեսնուելու համար հայ եկեղեցին կրնայ ըլլալ, բայց այդ նաեւ ինձ համար արգիլուած է թերեւս, ինձ համար սա բանը չեմ գիտեր առաջինէն որչափ ընդարձակ է: Տեսնենք ...:

« Դուն խոհեմութիւն ունիս, պէտք չէ որ ես քեզի կրկնեմ, թէ ինչ վիճակի մէջ ալ ըլլաս, պէտք է ջանաս իմանալ՝ բայց միշտ առանց հարցնելու: Ժամանակը արդէն ուշ է, դուն ալ յոգնած ու անօթի, երթանք կերակուրի »:

Թէպէտ Բարկէն իրօք անօթի էր, բայց բան մը կար որ իրեն համար վարագուրեալ էր մասամբ, այսինքն աղջիկը որ մօր կողմէն Հայ էր, եւ որ իրենց ազատութեան համար աշխատեր էր, եւ քանի որ մանրամասնաբար պատճառները չէր իմացեր, իր ախորժակը կատարեալ չէր. բայց որպէսզի Թորոսի կամքին դէմ չը մեղանչէ, որ աններելի յանցանք կը համարէր, ամէն կերակուրներէն կշտապինդ կերաւ, Կիլիկոնի գինին լաւ մը խմեց, եւ երբ Թորոս ելաւ քաշուեցաւ իր սենեակը, իր լայն յօնքերը վեր առնելով եւիր սուր աչքերը անոր հետքերուն վրայ դարձնելով .

— Աստուած յաջողութիւն տայ իշխանիկս, կը մրմռար քիթին տակէն, դուն շատ խելօք տղայ ես որ աղջիկ մը խելքդ կը յափափէ ու քեզ կնիկ դարձընէ. ալ ես այս գիշեր հանգիստ կրնամ քնանալ, դուն զուարճացիր որչափ որ կ'ուզես, բաւական է որ տարին չանցած աս նզոված քաղաքին պարիսպներէն մէկ մը դուրս նետուինք...:

Մեր լեռները հարցուցի, մեր ազգին ընդհանուր վիճակը հարցուցի...իմիններս ամչցայ հարցնելու, վախցայ հարցնելու ... ով գիտէ, ինչ եղան, ո՞ղջ են, մեռած են, ո՞ւր են... իրաւ է որ անոնք հարցնելու ժամանակ ալ չիկար, անշուշտ ան ալ չէր գիտեր... Լաւ տղայ է Կոստանդին, քաջ է, ինչ օգուտ որ թեթեւ է, ովգիտէ Մլեհի՞ն էր յանցանքը թէ իրեն ...:

Այս մտածութիւններով սկսաւ մրափել Բարկէն հայրիկ իր նստած տեղը, եւ իրօք ալ իրեն ան մրափ իր տղայութենէն ի վեր ամէնուն քունին տեղ կը բռնէր եւ որ իրեն համար բաւական էր քանըչորս ժամ պատերազմելու եւ քառասուն ութ ժամ քալելու :

ԳԼՈՒԽ Ե.

ԴԻՈՆԻՍ

Այս փոքրիկ տան անմիջապէս կից տուն մը կար, որուն մէկ սենեակը միայն տեսանք մենք, սենեակ կամ մատուր աղջկան մը սիրոյն՝ որ գաղտնիք մըն էր ամէնու համար, բացի ծեր Դիոնիսէն՝ որ աս որբ աղջկան ոչ միայն բժիշկ, այլ եւ խնամակալ, խորհրդական, սրտակից վարժապետ եւ հայր եղած էր միանգամայն:

Դիոնիս, տկար եւ նիհար մարմնին մէջ կորովի սիրտ մը ունէր, եւ մեծահանճար գլուխ մը, բացի անկէ, իր արհեստը որ գինք ուսմանց եւ գիտութեանց տարեր էր տղայ տարիքին, իր զանազան ճամբորդութիւնները ի Փոքր Ասիա, Արաբիա, Եգիպտոս եւ Ասորեստան իր միտքը ընդարձակեր եւ հարստացուցեր էին, եւ դիտող ու հետաքննին բնութենէն ամէն գաղտնեաց պատճառը փնտռելով, մոոցեր եւ թերեւս արհամարհեր էր սրտի զգացումները :

Եւ վերջապէս, երբ յոգնած եւ տկարացած երկար եւ բազմամեայ պանդխտութիւններէն Բիւզանդիոն դարձեր էր, իբրեւ թէ յանկած աչքերը բացուեր էին տեսնելու եւ իմանալու թէ ժամանակը անցեր էր. ուստի, փիլիսոփայաբար որոշեր էր իր միայնութիւնը ուսումով մխիթարել, եւ իր արհեստին պատճառաւ Ալեքսիսի՝ Եփիմէի հօրը հետ բարեկամաբար եւ եղբայրաբար կապուեցաւ, անոր ընդարձակ պալատին մէջիր սենեակները ունեցաւ, եւ առանց զգալու ան՝ մարդը որ կը կարծէր թէ բնտանեաց սէր, զաւկի սէր իր սիրտը մուտք չունենային, իր սիրտը զօրովալից գտաւ անոնց ամէնուն համար որ Ալէքսիսի էին. անոր կինը իր քոյրն էր, անոր որդիքը իր ալ հարազատ զաւակները եղան, եւ ազատ սիրտ ունեցող կարծեցողն օր մը տեսաւ թէ՝ իր խեղճ սիրտն ալ գերի էր տղոց ճիչելուն, ինդալուն, տխրութեանց եւ ուրախութեանց, ու ինքնաբերաբար քարոզող եւ դաստիարակ եղած էր անոնց բարոյականին, ինչպէս բժիշկ եւ խնամածու էր անոնց կենսականին :

ՇԱՐ. ԵՆՑ

neurի ամենազօրաւոր դիծը կը համարուի: Եթէ մեր յարձակողական մարզիկները միշտ գնդակին հետեւելով կարենան օգտագործել ներկայացած առիթները, ապագայ յաղթութիւնները անգամ մը եւս պիտի բարձրացնեն Հ. Մ. Ը. Մ.ի դասաւորումը: Կը կրկնենք, Division d'Honneurի դռները դեռ բաց են Հ. Մ. Ը. Մ.ի առջեւ:

★ Նոյեմբեր 14ին Հ. Մ. Ը. Մ.ը պիտի կատարէ իր Promotion d'Honneurի ամէնէն դժուարին խաղարկութիւններէն մին Մարսէյլէն 130 քիլոմեթր հեռու, St. Remy de Provenceի մէջ, տեղական խումբին դէմ: Անոնք որ կ'ուզեն քաջալերել մեր աննման մարզիկները եւ ընկերանալ անոնց, կանուխէն դիմեն Հ. Մ. Ը. Մ.ի վարչական անդամներուն, ապահովելու համար իրենց տեղերը օթոպիւսին մէջ:— Վ. Շամլեան

Ինչպէս դիտել կուտան իրազեկներ, Ազգերը իրենց կարելին փորձեցին խափանելու համար Հրէական պետութեան ստեղծումը. բայց այդ պետութիւնը կայ եւ կը մնայ. ուրեմն ելք մը պէտք է գտնել, երկու կողմերն ալ գոհացնելու համար:

Մոսկուա խաղաղութիւն կ'ուզէ

Կիրակի, 7 Նոյեմբեր, մեծ խանդավառութեամբ տօնուեցաւ բոլշեւիկեան յեղափոխութեան 31ամեակը, Մոսկուայի Կարմիր Հրապարակին վրայ: Զօրահանդէսին հրամանատարն էր մարէշալ Տիմոշենկօ, որ փառաբանեց Խ. Միութեան զինուորական ուժը եւ խաղաղասիրութիւնը: « Մեր պետութեան խաղաղասիրական քաղաքականութիւնը կը հանդիպի անգլօ-ամերիկեան պատերազմի հրձիգներու դիմադրութեան: Զախողման դատապարտուած է այդ քաղաքականութիւնը. Բայց եւ այնպէս խորհրդային բանակը պէտք է շարունակէ միշտ կազմ եւ պատրաստ ըլլալ: Խաղաղութեան ճշմարիտ բարեկամները հետզհետէ աւելի կը համոզուին թէ անհրաժեշտ է գործօն պայքար մը պատերազմի հրձիգներուն դէմ: Խ. Միութիւնը անդուլ անդադար կը շարունակէ պայքարիլ տեւական, ժողովրդապետական խաղաղութեան մը համար, ժողովուրդներու գործակցութեան համար, փոխադարձ իրաւունքներու եւ յարգանքի հիման վրայ »:

Զօրահանդէսին ներկայ չէր Ստալին, բայց իր որդին կը վարէր օդանաւային թռիչքները:

Տօնակատարութեան նախօրեակին Պ. Մոլոթով ճառ մը խօսելով, անգամ մը եւս ամբաստանեց Մ. Նահանգներուն վարիչները թէ պատերազմ կը պատրաստեն իրենց զինուորական արտակարգ վարկերով, ռազմական խարիսխներով, Եւրոպայի վերակազմութեան ծրագրով եւն.: Նոյն մեղադրանքը ուղղեց Անգլիոյ դէմ: Անդրադառնալով ամերիկեան ընտրութեանց, հանրապետական թեկնածուին պարտութիւնը վերագրեց անոր «ծայրայեղ յետադիմական եւ յարձակողական ծրագրին»:

Այս առթիւ յայտարարեց թէ դրամատիրական ուժերը հետզհետէ կը տկարանան, իսկ համայնավարական ուժերը կը զօրանան, թէ Եւրոպայի եւ թէ Ասիոյ մէջ: Եւ նորէն ծանր մեղադրանքներ ուղղեց արեւմտեան պետութեանց դէմ, անոնց վերագրելով աշխարհի ներկայ տագնապին պատասխանատուութիւնը:

★ Փարիզի մէջ ալ հանդէս մը սարքուած էր կիրակի գիշեր (Սալ Փլէյէլ), ուր խօսեցաւ Պ. Վիշինսկի, շեշտելով խորհրդային ժողովուրդներուն ջերմ խաղաղասիրութիւնը:

ԱՏԼԱՆՏԵԱՆ ԴԱՇԻՆՔԸ փութացնելու համար, ծրագիրներ կը մշակէ Ֆրանսական կառավարութիւնը: Անգլեւսաքսոններն ալ խորհրդակցութիւններ կը կատարեն: Մօտերս Ուաշինկթըն կը սպասուի Անգլիոյ ներքին նախարարին հրամանատարը, մասնակցելու համար ծրագրուած զինակցութեան մասին կատարուած խորհրդակցութեանց: Ինչպէս գրած ենք, այս նոր զինակցութեան անդամները պիտի ըլլան արեւմտեան հինգ պետութիւնները.— Ֆրանսա, Անգլիա, Պելժիա, Հոլանտա, Լիւքսէմպուրկ, ապա Քանատա եւ Մ. Նահանգները: Զինակցութեան նպատակն է արեւմտեան Եւրոպան պաշտպանել որեւէ վտանգի դէմ, ծովէն, ցամաքէն թէ օդէն: Լոնտոնի թերթերը կը գրեն թէ խաղաղասիրական հոսանքը հետզհետէ կը զօրանայ Խ. Միութեան մէջ, իբրեւ հետեւանք Պերլինի պաշարման եւ Ֆրանսայի գործադուլներուն անյաջողութեան, նախագահ Թրումընի ընտրութեան եւ ուրիշ կարգ մը իրողութեանց:

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ամերիկեան հրամանատարը յայտարարեց թէ խորհրդային շրջանին տնտեսութիւնը ջլատուած է, իբրեւ հետեւանք արեւմտեան պետութեանց պաշարման: Շատ մը անհրաժեշտ նիւթեր կը պակսին:

ՉԷՆՔԻ ՄԹԵՐԱՆՈՑ մը գտնուեցաւ Քոլոմպի (Փարիզ) Անրի Մառթէն դպրոցին մէջ, երբ որմնադիրները նորոգութիւններ կը կատարէին,— գնդացիր, հրացան, 50 ձեռնառումբ եւն.:

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Նոյեմբեր 21ին:

Առաջին անգամ ըլլալով GRAND PALAISի մէջ:

✕

ԼԱ ՍԻՈԹԱՅԻ մէջ, 14 Նոյեմբեր, Կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 15էն մինչեւ 19, Salle de la Mutualitéի մէջ, նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Խաժակ խումբի եւ Նոր Սերունդի:

Մանրամասնութիւնները առանձին յայտագրով:

★

ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ Նոյեմբեր 20ին:

Մանրամասնութիւնները առանձին յայտագրով:

✕

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ.— Նոյեմբեր 13ին, շաբաթ երեկոյ, ժամը 8.30ին, Salle dse Fêtesի ընդարձակ սրահին մէջ:

Կը նախագահէ՝ ընկեր ԳԷՈՐԳ ՔԻՐԷՃԵԱՆ

Կը խօսին ընկերներ ԱԶԳԻՆ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ եւ ՄԻՍԱՔ ՄԻՐԶԷ:

Խօսք կ'առնեն նաեւ Camarades Cartier (Drôme)ի երեսփոխանը եւ Տիկին Odette ՄԻՔԱՅԷԼԵԱՆ:

Ներկայ պիտի ըլլան տեղական իշխանութեանց եւ ընկերվարական «Bureau Féderal»ի պատուիրակները:

Գեղարուեստական ճոխ բաժին:

Մանրամասնութիւնները տեղին վրայ:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ.— Պոլսեցի նահանգէն Խաչիկ Թահմազեան, հօր անունը Գէորգ, որմէ 1918էն ի վեր տեղեկութիւն չկայ: Կը կարծուի որ Փարիզ ըլլայ: Փնտռողն է եղբայրը: Տեղեկացնել Պ. Բիւզանդ Աճէմեանի, 4 rue Haxo Paris (20):

ՀԱՅՐԵՆԱԿՑԱԿԱՆ.— Կեսարիոյ եւ Շրջ. Վերաշինաց Հայր. Միութեան Փարիզի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը 11 Նոյ. հինգշաբթի ժամը 4ին, 32 rue de Trévise: Օրակարգ.— Կարեւոր զեկուցում, նիւթական հաշուետուութիւն եւ ընտրութիւն վարչութեան:

ԹԷՅԱՍԵՂԱՆ.— Ֆր. Կապ. Խաչի Շավիլի մասնաճիւղի կողմէ, մասնակցութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի երգչախումբի ղեկավարութեամբ Արա Պարթեւեանի: Այս կիրակի ժամը 3ին մատուռի սրահը, 4 rue des Trois Champtiers: Մուտք 50 ֆրանք, թէյը եւ խմորեղէնն ալ հաշուելով:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Սէն Անթուանի Ս. Թադէոս եկեղեցւոյ Թաղ. խորհուրդը ծխատէր քահանայութեան թեկնածու մը կը փնտռէ: Փափաքողները թող դիմեն Թաղականութեան, Հայոց եկեղեցին, Campagne Périer, St. Antoine:

ՀԱՅՐԵՆԱԿՑԱԿԱՆ.— Համախարբերդցիական Միութեան Լիոնի մասնաճիւղի կազմակերպած տօնակատարութիւնը, որ տեղի պիտի ունենար Նոյ. 20ին, յետաձգուած է 27ի Նոյ.ի շաբաթ գիշերուան:

ՆՈՐԸՆԾԱՅ ՔԱՀԱՆԱՅԻՆ ՊԱՏԱՐԱԳԸ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Սէն Լուի Ս. Գէորգ եկեղեցւոյ Թաղականութիւնը կը ծանուցանէ թէ այս կիրակի, 14 Նոյեմբեր յետ քառասնօրեայ ապաշխարութեան անդրանիկ հանդիսաւոր պատարագը պիտի մատուցանէ նորընծայ Տէր Բարկէն, կնքահայրութեամբ Վալպառէլի հայրենասէր բնակիչներէն Պ. Կարապետ Պուճառեանի (Պիլէճիքցի), սպասարկութեամբ Մարսէյլի քահանայ հայրերու: Պիտի երգէ սիրուած երաժիշտ Պ. Հ. Համբարձումեանի Սէնթ Անի խումբը:

Համաձայն նորընծայի եւ Թաղականութեանս փափաքին, այս անդրանիկ պատարագը պատշաճ հանդէսաւ գիտով նուիրուած է Սէն Լուի եւ շրջանի մեր հաւատացեալ ժողովուրդի բոլոր նահատակներու եւ ննջեցեալներու յիշատակին: Կը հրաւիրուին Մարսէյլի բոլոր Թաղական խորհուրդները եւ հաւատացեալ ժողովուրդը:

Մանրամասնութիւնները առանձին յայտագրով:

Թաղական խորհուրդ

ԻՐԱՆԻ դահլիճը հրաժարեցաւ:

ՉԻՆԱՍՏԱՆԻ համայնավարներուն յառաջխաղացումը մեծ մտահոգութիւն կը պատճառէ ազգայնական շրջանակներու մէջ:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԱՆԻԷՌ.— Հ. Յ. Դ. «Արամ» ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս չորեքշաբթի իրիկուն, ծանօթ հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Վռամեան ենթակոմիտէին ընդհ. ժողովը՝ Նոյեմբեր 11ին իրիկունը ժամը 8ին, սովորական հաւաքատեղին:

ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՈՅԻ Avia Club Sportifը կը խնդրէ ծանուցանել թէ կափամարտի ամսական մրցումը տեղի պիտի ունենայ այսօր, երեքշաբթի, 9 Նոյեմբեր, ժամը 20.45ին, Salle des Fêtesի մէջ, 25 Ave. Victor Cresson. Մրցորդներուն մէջ կը գտնուի հայ ախոյեանը, Ժաք Հայրապետեան:

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ Ս. ՍԱՂԸՐԵԱՆԻ

Կիսադարեան Յուշամատեան

(1895—1945)

Ուղեւորութիւն մը Արդէոսէն Տաւրոս: Կը բովանդակէ Կեսարիայէն, Դամասկոսէն, Հալէպէն, Երուսաղէմէն, Եգիպտոսէն, Կիլիկիայէն (գրաւում եւ պարպում) ինչպէս նաեւ Եւրոպայէն եւ Խ. Հայաստանէն զանազան հետաքրքրական յուշեր եւ դրուագներ, ազգային, ընկերային, քաղաքական եւ պատմական.— Առեւանգումի դէպքեր: Երկու ճէմիլէներ (Շուշան եւ Սօնա).— Պաշտօնական փաստաթուղթեր, պատկերներ եւ քարտէսներ: 380 մեծադիր էջ: Գին 450 ֆրանք, արտասահման 2.50 տոլար: Հեղինակին հասցէն՝ 14 rue Cadet, Paris (9):

Մօտերս լոյս կը տեսնէ՝

ՎԻՄԱՓՈՐ ՎԱՆՔԻՆ ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Կ'ուզուի երկու լաւ ՄՕՆԹԷՕՐ եւ երեք կին լաւ ԹՐԷՍԷՕԶՆԵՐ: Տեւական գործ եւ լաւ վճարում: Դիմել Chaussure - Tressées.

D. Drecun

25 Cours du Vieux Port, Marseille:

ՄԵԿՆՈՒՄԻ ՊԱՏՃԱՌՈՎ

ԾԱԽՈՒ է կարի մեքենայի եւ հեծելանիւի նորոգութեան խանութ մը:

Առնուվիլի կայարանէն երկու վայրկեան հեռաւորութեամբ: ԵՐԿՈՒ ՓԱԹԵՆԹ (ելեկտրագէտի եւ մեքենագէտի): Խանութին հետ ծախու են նաեւ նոր ապրանքները: Ունի սենեակ մը, խոհանոցով (կազ, ելեկտրականութիւն եւ ջուր):

ՇԱՏ ՆՊԱՍՏԱՒՈՐ ԳԻՆ:

Դիմել ԵՐՈՒԱՆԴ ՄԱԹԷՈՍԵԱՆԻ, 55 rue Jean Jaurès, Arnouville les Gonesse (S. et O.):

« ՇԻՐԱԿ » հուշակաւոր Օղիին մենաշնորհին տէր կուանտ Տիւբքիլըռի տուն փառք Հաստատութեան ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԵՒ ԱՆՄՐՑԵԼԻ ՌՈՄԸ, որ բոլոր փափկանաշակներու

—— փնտռած ըմպելին է: ——

ԿՕՇԿԱԿԱՐՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ
ԿՕՇԻԿԻ ՎԵՐԱԲԵՐԵԱԼ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ
ԱՊՐԱՆՔՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ ԲԱՑՈՒԱԾ Է

ԽԱՆՈՅԵԱՆԻ ՄՈՐԹԻ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ

Ձեր գնումները կատարելէ առաջ, խնայողութեան համար իսկ, հաճեցէք անգամ մը այցելել մեր վաճառատունը, առաջին յարկ՝ 8 rue Penitent Bleu, ՄԱՐՍԷՅԼ Հեռաձայն D. 06-40

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Վեցամսեայ 800 փր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Mercredi 10 Novembre 1948 Չորեքշաբթի 10 ՆՈՅ.

Ի. ՏԱՐԻ — 20e Année Nº 5690—Նոր շրջան թիւ 1101

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ 6 Ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԱՅՍ ՄԷԿՆ ԱԼ ԴԺԲԱԽՏ

Ինչ որ գրի առած էինք երէկ, Ռումանիոյ եւ Պուլկարիոյ գաղութներու մասին, հարեւանցի տեսութիւն մըն էր։

Շատ աւելի մութ է բուն իրականութիւնը։ Մանաւանդ ապագայ հեռանկարը։

Պարզամիտներ կամ քարացած իմաստակներ բարենշան պիտի նկատեն այդ երկու երկիրներուն հիմնական կերպարանափոխութիւնը։

Իրականութիւնը բոլորովին ուրիշ բան կ'ըսէ. ինչպէս ամէն տեղ։

Ամենօրեայ անցուդարձը անգամ մը եւս կը վկայէ թէ՝ ոեւէ ժողովուրդ չի կրնար հանդիստ քնանալ, երբ իր գլխուն թառած է օտարը։ Երբ օտարոտի ներշնչումներ, խորթ, շինծու սուրբեր կը պարտադրեն իրեն, օրօրելով, թմրեցնելով։ Եւ կամ զէնքի զօրութեամբ։

Հոկտեմբերեան (բոլշեւիկեան) յեղափոխութեան 31րդ տարեդարձին առթիւ, օտար թղթակից մը հետեւեալ պատմութիւնը կը հաղորդէր Պելկրատէն.—

Այս քաղաքին մէջ ալ փառաւոր հանդէսներ սարքուած էին, կիրակի օր։ Շքերթ մը կազմակերպուած էր, մեծադիր կենդանագիրներով եւ կարմիր դրօշներով։

Հազարաւոր հանդիսականներ քար լռութիւն պահեցին, երբ կ'անցնէին դրօշակիրները, հետեւեալ վերտառութիւններով.— «Թիթօն, մեր փառք ու պարծանքը».— «Կեցցէ՛ Մարքսի, Էնգէլսի, Լենինի եւ Սթալինի ուսմունքը»։ Միայն երկու համազգեստաւոր հանդիսականներ ծափահարեցին, ինչ որ ուշադրութիւն գրաւեց։

Բայց նոյն բազմութիւնը բոլորովին տարբեր երեւոյթ մը կը պարզէր կէս ժամ վերջը, երբ մակեդոնական վայրի երաժշտութիւնը կը թնդար, գիւղական պարերով։ Ժողովուրդին վրայ հոգի եկաւ։ Հազարաւորներ կը ծափահարէին խելայեղ։ Ոգեւորութիւնը տեւեց մէկ ժամ։

Ամբոխային հոգեբանութի՞ւն։ Քաղքենի-ազգայնական մոլեռանդութի՞ւն։

Աջէն – ձախէն ճարուած գիտելիքները բաւական չեն, լուսաբանելու համար այս գաղտնիքը, որ յատուկ է բոլոր ժողովուրդներուն։

Ազատութեան, ինքնորոշման բնազդն է որ կը խօսի այս պարագային ալ։ Ըմբոստութեան ոգին է որ կը պոռթկայ հարազատ երգ ու պարին մէջ։

Ամփոփուելով մեր հողերուն վրայ, եթէ իսկապէս բանուորա-գիւղացիական կարգուսարքի մը վերածուած են Ռումանիան եւ Պուլկարիան, դժուար թէ իրական բարիք մը վայելեն մեր աշխատաւոր բազմութիւնները։

Ափ մը հող ունի՞ն մեր տարագիրները, այդ երկու երկիրներուն մէջ։ Իսկ իբրեւ բանուոր, պատառ մը հաց եւ պանիր չէ՞ իրենց վերապահուած բաժինը...

Նոյն երկրամասին վրայ, այլապէս վրդովիչ պատկեր մը կը ներկայացնէ յունահայ գաղութը։ Բոլորովին տարբեր պատճառներով, բայց դարձեալ իբրեւ հետեւանք երկրի ներքին ելեւէջներուն։

Եղբայրասպան պատերազմը ալեկոծութեան մատնած է պատմական Յունաստանը, 1944էն ի վեր։ Եւ դեռ ելքը չի տեսնուիր։

Անշուշտ մեր գաղութն ալ պիտի կրէր հետեւանքները։ Մանաւանդ ապահովութեան ու ապրուստի տեսակէտով։

Կեանքը անտանելի դարձած էր Թրակիոյ եւ Մակեդոնիոյ մէջ, որոնք նոր փրկուած էին օտար գրաւումէ, եւ այսօր վերածուած են ռազմադաշտի։

Ներգաղթի շնորհիւ, կարելի եղաւ Հայաստան փոխադրել այդ շրջաններու ժողովուրդին մեծամասնութիւնը, եւ այժմ կը մնան ցանցառելի համրանքներ։

Մնացեալները, 10—12.000 հոգի, ամփոփուած են հին Յունաստանի մէջ (1000—2000 Սելանիկ եւ շրջանները)։

Արդ, այս մնացորդն ալ մատնուած է անբաւարութեան, եւ հետզհետէ կը հալի... արտագաղթով։

Թղթակից մը կը գրէ թէ ամէն շաբթու կարաւան մը ճամբայ կ'ելլէ դէպի Արժանթին, իբրեւ հետեւանք տնտեսական տագնապի, անգործութեան, անապահովութեան։

Ուրեմն դարձեալ կազմալուծում, 26 տարի տուն – տեղ հաստատելէ վերջ։

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Ո՞Վ Է ՎՃԱՐՈՂԸ

Շուարեր մնացեր ենք։ Մենք, այսինքն աշխարհի բոլոր ժողովուրդները։ Անոնք որ շատ խոնարհ դեր մը ունին կատարելիք, այս աշխարհի բեմին վրայ ... ըլլանք, ... մէջ։ Անոնք որոնց խօսքը հազիւ թէ իրենց տունէն ներս կը հնչէ։

Ի՞նչ է պատահեր։

Ո՞ր մէկը թուել, սկսած Մ. Նահանգներու նախագահին ընտրութենէն, մինչեւ սա մեր առօրեայ միսին կամ սուրճին ճակատագիրը։

Դո՛ւք յիշեցէք նաեւ ՄԱԿի կամ U. N. E. S. C. O.ի ժողովները, Փարիզ կամ Պէյրութ, ուր միլիոններ պար բռնած, քմծիծաղով մը քեզի կը նային։

Եւ ըսել որ հազիւ կրնաս համնիլ օրուան ծախքերուդ։

« Լա՛ւ, հապա ի՞նչպէս կը վճարեն այդ միլիոնները, կը հարցնէր կեդրոնական Ափրիկեցի սեւ մը, սրտառուչ միամտութեամբ մը։

— Դուն ես որ քու քրտինքովդ կը լեցնես Պ. Նախագահին շամփանեայի բաժակը։

Ան կը պնդէր սակայն թէ ինք չէ, այլ սա բազմութիւնը որ Լոյս քաղաքին պողոտաները կը մաշեցնէ օրն ի բուն վազվզելով գործարանէն խըրճիթ, խանութէն տուն, կամ երկրին ընդերքէն լոյս աշխարհ, ծուխ ու մուխ թքնելով։

Անօգուտ էր վիճիլ։ Կը մնար համաձայնիլ։ Այսինքն ընդունիլ թէ ինք եւ բոլոր աշխատաւորները անխտիր իրենց արիւնը, քրտինքը խառնած, միլիոններ կը հոսեցնեն Արեւելք թէ Արեւմուտք, Հիւսիս կամ Հարաւ նստած խօսքի ասպետները պարարտացնելու համար։ Նոյնիսկ անոնց եօթը ժառանգը քաղաքէ քաղաք կը պտտցնեն։

Թող բարեհաճին միայն հարցնել իրենց հայրիկին թէ իրենց գիշերուան շքեղ վերարկուին դրամը ո՞վ է վճարած։

Եւ այն ատեն, թերեւս կը փրկուի խաղաղութիւնը...

ՍՕՍԻ

ՄԱՀՈՒԱՆ ԴԱՏԱՊԱՐՏՈՒԵՑԱՆ ութ ամբաստանեալներ, իբրեւ լրտես, 20 հոգի ալ բանտարկութեան, Պուլկարիոյ մէջ։

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ խորհրդարանին մէջ, բուռն դուրս հանուեցաւ երեսփոխան մը, Վորոնցանիս, նախկին նախարար, որ հեռագիր մը ուղղելով ՄԱԿի նախագահին, յայտնած էր թէ քաղաքացիական պատերազմը կարելի է վերջացնել փոխադարձ բարեացակամութեամբ։ Հակառակորդ երեսփոխանները կատղած՝ կը ծեծէին զինքը, երբ ոստիկանութիւնը օգնութեան հասաւ։

ՄԱԿի ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՅԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԸ բանաձեւ մը մշակած է, որ կը դատապարտէ Պուլկարիան, Եուկոսլաւիան եւ Ալպանիան, իբրեւ մեղսակից զօր. Մարկոսի։ Խ. Միութիւնը եւ արբանեակները կ'աշխատին խափանել բանաձեւը, որուն 12 յօդուածներէն վեցը միայն քուէարկուած են։ Բանաձեւին Ա. յօդուածը կ'ըսէ թէ վերոյիշեալ երեք պետութիւնները օգնելով Յունաստանի ապստամբներուն՝ կը վտանգեն խաղաղութիւնը Պալքաններուն մէջ։

ՆՈՅ. 11Ի ԶԻՆԱԴԱԴԱՐԻՆ առթիւ (վաղը, Եշ.) աւանդական հանդիսութիւնները պիտի կատարուին առտուան ժամը 9էն սկսեալ։

ՍՈՒՐԻՈՅ դահլիճէն հրաժարեցան ազգայնական կուսակցութեան երեք նախարարները։

ԱՒՍՏՐԻՈՅ կառավարութիւնը բողոքագիր մը ուղղեց խորհրդային իշխանութեանց, որոնք անցեալ ուրբաթ օր ձերբակալած էին նախարար մը եւ իր քարտուղարուհին։ Առաջինը ազատ արձակուեցաւ, բայց վերջինը ձերբակալուած կը մնայ։

ԱՄՈՒՍՆԱԼՈՒԾՄԱՆ պարագային, այր եւ կին հաւասար իրաւունքներ պիտի վայելեն, համաձայն ՄԱԿի Մարդկային Իրաւունքի նոր յայտարարութեան, որ կը խմբագրուի յօդուած առ յօդուած։ Առաջարկը ներկայացուցած էր խորհրդային պատուիրակը եւ քուէարկուեցաւ մեծամասնութեամբ։ Ընդունուեցաւ նաեւ Մեքսիկայի մէկ առաջարկը, որ ամուսնութեան համար հաւասար իրաւունքներ կը տրամադրէ, առանց ազգի, ցեղի կամ կրօնի խտրութեան։

Գաղտնի խորհրդակցութիւններ Ատլանտեանի դաշինքի մասին

Լոնտոնի թերթերը կը գրեն թէ Մ. Նահանգները առաջին գործնական քայլերը առած են, դիւրութիւն հանելու համար արեւմտեան Եւրոպայի զինակցութիւնը։ Իբրեւ նախաբան, արդէն իսկ խորհրդակցութիւն մը կատարուած է Գերմանիոյ բրիտանական շրջանին մէջ, մասնակցութեամբ Եւրոպայի մէջ գործող ամերիկացի զօրավարներու։ Երկուշաբթի օր լման երկու ժամ ժողով գումարուած է բրիտանական հրամանատարին՝ զօր. Բարըրթըրի բնակարանին մէջ։ Ամերիկացի զօրավարներուն հետ ներկայ եղած են Ֆրանսացի հրամանատարը՝ զօր. Քէօնիկ, իր խորհրդականներով, Հոլանտայի պելժիական բանակին հրամանատարը, անգլիացի զօրավարներ եւ ծովակալ մը եւն.։ Մեծն Բրիտանիոյ սպարապետը, լորտ Մոնթկոմըրի յայտարարած է, այս ժողովէն վերջը.

— Շատ գոհացուցիչ խորհրդակցութիւն մը ունեցանք։ Առաջին անգամ է որ Ամերիկացիները ուղղակի կը մասնակցին Արեւմտեան Միութեան բանակցութեանց։ Վաղը Լա Հէյ եւ Պրիւսէլ պիտի երթամ, յետոյ Լոնտոն պիտի վերադառնամ։ Նոյ. 19ին Լիւքսէմպուրկ պիտի երթամ, 22ին Փարիզ, ուր կը յուսամ բանակատեղի մը հաստատել Ֆոնթէնպլոյի մէջ կամ գոնէ Փարիզի շրջանին մէջ։ Առաջին քայլերն են ասոնք եւ դեռ շատ պտոյտներ պիտի կատարեմ այս գործին համար»։

Ամերիկեան աղբիւրէ եւս հաստատելով այս տեղեկութիւնները, կը հաւաստեն թէ լիակատար ժողով մը պիտի գումարուի Ուաշինկթընի մէջ, 1949ի սկիզբը, մշակելու համար զինակցութեան դաշնագիրը։ Նախագահ Թրումըն սկզբունքով հաւանութիւն յայտնած է այս ձեռնարկին։

Ծրագրուած դաշինքով, Մ. Նահանգները պարտաւոր պիտի ըլլան օգնելու միւս զինակիցներուն, եթէ յարձակում կրեն։ Օգնութիւնը պիտի ըլլայ շատ լայն, սպառազինութեամբ եւ զինեալ ուժերով։

★ Ինչպէս հաղորդած էինք երէկ, Ֆրանսա նախագիծ մը պատրաստած է այս զինակցութեան համար, եւ միւս դրացիներուն հաւանութեան պիտի ենթարկէ քանի մը օրէն, թերեւս հինգշաբթի։ Պելժերն ալ կը յուսան իրենց մասնաւոր ծրագիրը պատրաստել մինչեւ դեկտեմբեր։ Յետոյ եւրոպական հինգ պետութիւնները ժողով պիտի գումարեն Մ. Նահանգներուն եւ Քանատայի հետ, վերջնական դաշինքը մշակելու համար։

Ֆրանսական ծրագրի մասին քաղուած տեղեկութեանց համաձայն, առաջադրուած զինակցութիւնը թէեւ Հիւսիսային Ատլանտեանի դաշինք պիտի կոչուի, բայց դուռը չի փակեր ոչ-ատլանտեան պետութեանց, օրինակ՝ Յունաստանի եւ Թուրքիոյ առջեւ։ Ոչ ալ կը նշանակէ թէ ամէն Ատլանտեան պետութիւն — օրինակ Սպանիա — կրնայ մասնակցիլ, առանց լրացնելու կարգ մը պայմաններ։

★ Քէնթըրպըրիի «կարմիր» աւագերէցը, Հիւլէթ Ճոնսըն, որ քարոզչական պտոյտ մը կը կատարէ այս միջոցին, ճառ մը խօսելով Քանատայի մէջ, յայտարարեց թէ Մ. Նահանգները իրենց բոլոր ուժերը շարժման մէջ դնելով չեն կրնար յաղթել արեւելեան Եւրոպայի հանրապետութեանց արձակազէն ռազմիկներուն, եթէ պատերազմ ծագի Խ. Միութեան հետ։ «Քանատայի, Մ. Նահանգներուն եւ իմ հայրենիքին մէջ ամէն մարդ պէտք է կրակը նետուի այսպիսի պատերազմի մը մէջ, յաղթելու համար Յունաստանի, Պուլկարիոյ, Եուկոսլաւիոյ, Ռումանիոյ, Հունգարիոյ, Չեխոսլովաքիոյ եւ Լեհաստանի զինուորներուն»։ Յետոյ բացատրեց թէ Անգլիա, Քանատա եւ Խ. Միութիւնը պատերազմ չեն ուզեր։

Դահլիճը պիտի փոխուի՞

ԹԵՐ ՈՒ ԴԷՄ ԿԱՐԾԻՔՆԵՐ ԿԻՐԱԿԻ ՕՐՈՒԱՆ ԸՆՏՐՈՒԹԵԱՆՑ ԱՌԹԻՒ

Տեղական թերթերուն հետ, միջազգային քաղաքական շրջանակներն ալ զանազան ենթադրութիւններ կ'ընեն Ֆրանսայի ներքին կացութեան մասին, Հանրապետութեան Խորհուրդի ընտրութեանց առթիւ, ուր ջախջախիչ մեծամասնութիւն մը շահեցաւ զօր. տը Կոլի կազմակերպութիւնը, իր ուղեկիցներով։

Նախարարական խորհուրդը բացառիկ նիստ գումարեց երեքշաբթի օր, քննելու համար կացութիւնը։ Կառավարական ամենամեծ կուսակցութիւններէն մէկը, Ժողովրդական Շարժում (M. R. P.), որ ծանր պարտութիւն մը կրեց կիրակի օր, արտակարգ խորհրդակցութիւններ կը կատարէ երկու օրէ ի վեր, ճշդելու համար իր դիրքը։ Կարծողներ կան թէ ան պիտի քաշէ իր ութ նախարարները, քանի որ հազիւ 15 աթոռ կրցած է շահիլ (նախապէս 56)։ Ամէն պարագայի մէջ, պիտի հրաժարին երկու նախարարներ, որոնք պարտուած էին կիրակի օր։

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

«ԵԹԷ ԵՐԵՒԱՆԸ ԼՍԷ»...

Վերնագիրը մերը չէ, այլ մեր դրացի թերթինը («Պայքար»), որուն Հոկտեմբեր 8 եւ 9 համարներուն մէջ, յիշեալ թերթի կարեւոր աշխատակից մը՝ Միքայէլ Նաթանեան, վերի խորագրով զետեղած է երկու ընդարձակ յօդուածներ: Յօդուածագիրը, ինչպէս իր դրութեանց խորագիրն ալ ցոյց կուտայ, փորձած է վախով ու դողով, յարգանքով ու ակնածանքով, մէկ քանի խնդրանքներ ներկայացնել Երեւանի կառավարութեան:

Բայց նախ քան իր նիւթին անցնիլը, յօդուածագիր պարոնը երկարօրէն կը խօսի թէ՝ Հայրենիքի ազատագրութենէն ի վեր (ըսել կ'ուզէ խորհրդայնացման թուականէն ասդին), Ռամկավար–Ազատական կուսակցութիւնը մեծ նուիրում ցոյց տուած է դէպի Հայաստանը եւ անոր վարիչները: Այդ նուիրումն ու հայրենիքին ծառայութիւնն են ահա, որ սիրտ տուած են պարոնին, խոնարհաբար Երեւանի կառավարութեան ուշադրութեան յանձնելու քանի մը «սրտբաց խօսքեր», որոնք իր կարծիքով երբեք «վիրաւորական բնաւորութիւն չունին»:

Առաջինը այդ «սրտբաց խօսքերուն» կամ խնդրանքներուն այն է որ, Հայաստանի լրագիրները կը խմբագրուին ոչ – հայերէն լեզուով մը. անոնք լեցուն են մեզ համար բոլորովին օտար, խորթ ու անհարազատ բառերով, ոճերով ու արտայայտութիւններով. անշուշտ ամէն լեզու ալ, կամայ թէ ակամայ, կ'ենթարկուի ազդեցութեանը ոեւէ օտար լեզուի կամ լեզուներու, կ'ընէ անոնցմէ փոխառութիւններ, բայց այն ինչ որ կ'ընեն Երեւանի մասնաւորապէս թերթերն ու լրագիրները, շատ ու շատ է, ուղղակի անհանդուրժելի:

Էր երբեմն, որ «Պայքար»ի աշխատակիցը միամիտ յոյսը ունեցեր է, որ մեր հայրենադարձները, մասնաւորապէս անոնց մէջ գտնուած մտաւորական ուժերը, գրող բրոցները, Հայաստան երթալով պիտի կրնային բարերար ազդեցութիւն մը ունենալ արեւելահայ լեզուի վրայ՝ թարմութիւն մտցնելով անոր մէջ, խորթ, օտար բառերը հեռացնելով անկէ եւ անոնց տեղ մտցնելով աւելի կոկիկ, նուրբ ու քաղցրալուր բառեր: Բայց հիմա այդ յոյսն ալ օդը ցնդեր է, որովհետեւ, կը տեսնէ որ Հայաստան գացողները առաջին մէկօրէն իրենք ենթարկուելով արեւելահայ գրողներու ազդեցութեան, սկսեր են ճիշդ անոնց պէս գրել եւ անոնց բառերը գործածել: Օրինակ, «Պայքար»ին ծանօթ հայրենադարձ մը, իր առաջին նամակը որ ճամբած է այդ թերթին, գրած է զայն արեւելահայ բարբառով՝ խճողելով նամակը պարտիա, ռայկոմ, ռայոն, դէպուտատ, ռայ–Սովետ եւայլ անհասկնալի, անճոռնի ու չինական բառերով:

Ի տես այս տխուր երեւոյթին, Միքայէլ Նաթանեան, խօսքը ուղղելով Հայաստանի կառավարութեան, խոնարհաբար կը թելադրէ, որ կառավարութիւնը բան մը ընէ վերջ տալու համար մեր լեզուին դէմ գործուող այս անիրաւ արշաւին:

Նաթանեան չափազանց միամիտ է, չըսելու համար ուղղակի ծիծաղելի, կարծելով որ Հայաստանի կառավարութիւնը կրնայ լսել նման խնդրանքներ, որքան ալ այդ խնդրանքները ներկայացուած ըլլան անոր ակնածանքով ու մեղրահամ բառերով: Նաթանեան չի՞ գիտեր որ Մոսկուայի հրահանգով եւ Հայաստանի կառավարութեան կարգադրութեամբ է, որ հանրապետութիւն գեղեցիկ բառն իսկ չի գործածուիր մեր հայրենիքին մէջ, այլ կը գործածուի բոլորովին օտար «րէսփուպլիքա» բառը: Նաթանեան անծանօ՞թ է, որ Երեւանի կառավարութեան անմիջական հսկողութեան ներքեւ է որ լոյս կը տեսնեն դպրոցներու համար դասագրքեր եւ զանազան գրքեր, որոնց լեզուն երբեք հայերէն չէ եւ որոնց մէջ ուղղակի կը վխտան օտար բառեր ու ասութիւններ: Երբ չարիքի մը բուն պատասխանատուն կառավարութիւնն է, միամտութիւն չէ՞ այլեւս անոր ուղղել խնդրանքներ՝ իր ստեղծած ու պարտադրած չարիքը վերցնելու:

Նաթանեան Երեւանի կառավարութեան ուրիշ խնդրանքներ ու թելադրութիւններ ալ կ'ընէ:

Ան կը գրէ որ վերջին տարիներուն Հայաստանէն արտասահման կը ղրկուին ծածկագիր նամակներ, զանազան դիրքերով քաշուած լուսանկարներ, մեռելներուն ուղղուած բարեւներ: Հայաստանէն դուրս կուգան նաեւ փախստականներ: Անոնք բոլորը, կը գրէ ան, մտքերու մէջ չփոթ կը ստեղծեն, կասկած առաջ կը բերեն: Արդ, միանգամ ընդմիշտ վերջ տալու համար այս չփոթին եւ կասկածներուն, լաւ պիտի չըլլա՞յ, որ թոյլ տրուէր եւ գաղութներէն պարբերաբար անշահախնդիր եւ ողջամիտ մարդոց խումբեր անցնէին Հայաստան, պտտէին մեր երկրի մէջ ամէն տեղ, ստուգումներ կատարէին եւ յետոյ դառնային արտասահման՝ իրենց հետ բերելով ճշգրիտ տեղեկութիւններ:

Այսքանով չի բաւականանար Նաթանեան. ան կ'ուզէ նաեւ որ սեղմումները վերջ գտնեն, անջրպետը վերնայ եւ Հայաստան ու Սփիւռք իրար հետ մշտական հաղորդակցութեան մէջ ըլլան. թերթեր ու գրքեր փոխանակուին իրար հետ, Հայաստանի մամուլը, կամ ըսենք «Խորհրդային Հայաստան» հանդէսը (խեղճ մարդ, չի ալ գիտեր որ Հայաստանի մէջ խորհրդային բառն իսկ արգիլուած է, այդ անունով հանդէս չկայ Երեւանի մէջ, այլ կայ «Սովետական Հայաստան») տեղ տայ Սփիւռքի մէջ կատարուած աշխատանքներուն ու շարժումներուն. աւելին, արտասահմանի հայ թերթերն ալ մուտք ունենալու են Հայաստան, անոնք կարդացուելու են հոն՝ ժողովուրդին կողմէն, ինչպէս արտասահմանի մէջ ազատօրէն կը կարդացուին Հայաստանէն պատահաբար եկած գրքեր ու լրագիրներ:

Անուշ բառերով, խնդրանք – աղաչանքով, ծառայական շարժուձեւերով, բայց իրականին մէջ անընդունելի, ուղղակի ըմբոստացուցիչ բաներ է կ'ըսէ Նաթանեան: Ան պարզապէս յեղափոխութիւն կը քարոզէ ընդդէմ խորհրդային րէժիմի: Երեւանը ամէն օր ինք կը պղտորէ ու կը լղրճէ Հայոց լեզուն եւ այդ կը համարէ ան յեղափոխութիւն, իսկ Նաթանեան կ'ուզէ որ Երեւան վերջ տայ ատոր եւ օգնէ որ մեր լեզուն մաքրուի, գեղեցկանայ, ոչ միայն ազատ մնայ ան խորթ բառերէ եւ օտարաբանութիւններէ, այլեւ իր մէջ ընդունի արեւմտահայերէնի տարրերը: Ոչ, անիկա ըլլալիք բան չէ:

Երեւան չինական պատերու մէջ է առած մեր հայրենիքը, զայն կտրած – կղզիացուցած է արտաքին աշխարհէն, թոյլ չի տար այնտեղ ապրողներուն նոյնիսկ ազատօրէն նամակներ գրելու արտասահման՝ մէկուն կամ միւսին. իսկ Նաթանեան կ'ուզէ որ մարդկային ԽՈՒՄԲԵՐ, անխտիր ամէն ԴԱՍԷ, երթան Հայաստան, մնան հոն, ազատօրէն խօսին մէկուն կամ միւսին հետ եւ, դառնան մեզի եւ պատմեն իրենց տեսածները:

Կարելի բան չէ ընդունիլ նաեւ այս խնդրանքը: Թերեւս օր մը հնարաւոր ըլլայ լուսին ճամբորդել ու դառնալ անկէ ազատ, բայց քանի բոլշեւիկները նստած են մեր հայրենիքին մէջ, անկարելի է որ այդ հայրենիքի մէջ մարդիկ ազատ ելեւմուտք ունենան:

Վերջապէս ի՞նչ կը նշանակէ ըսել թէ արտասահմանի թերթերը Հայաստան ազատ մուտք ունենալու են: Կը հասկնանք «Լրաբեր», «Արեւ», «Կոչնակ», «Ժողովուրդ» եւ նմաններ, որոնք քիչ մը աւելի, քիչ մը պակաս, կարմիրբռնակալութիւնը լորձնաշուրթն փառաբանող թերթեր են, բայց անոնց հետ կրնա՞ն նաեւ Հայաստան մուտք ունենալ եւ ժողովուրդի կողմէ ազատօրէն կարդացուիլ «Հայրենիք», «Յառաջ», «Յուսաբեր», «Ասպարէզ», «Ալիք», «Արմենիա» եւ նմաններ: Ոչ անկարելի բան է այդ: Ինչե՞ր է կը գրէ Նաթանեան, այս երկրի վրա՞յ կ'ապրի ան, թէ Հրատ մոլորակէն կը խօսի մեզի:

Նաթանեան կ'ուզէ որ Երեւան լսէ իր խնդրանքը: Երեւան չի լսեր նման խնդրանքներ՝ որքան ալ անոնց տէրերը իրենք զիրենք հազար կտոր ընեն: Ընդհակառակն, եթէ նման խնդրանքներու տէրերը, Երեւանի ձեռքը իյնային, ան պիտի վարուէր անոնց հետ այնպէս, ինչպէս կը վարուի ան բոլոր «հակայեղափոխականներու» հետ...: Գոնէ այսքանը չի՞ գիտեր Նաթանեան:

(Խմբագրական՝ «ՀԱՅՐԵՆԻՔ»ի)

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ԱԼԺԵՐԻԱՅԷՆ

Մեռելոց

Աշնանային վերջամուտի օրերը կ'ապրինք: Արտեր, դաշտեր, մարգագետիններ, այգեստաններ կամաց կամաց կը մերկանան. ծառաստաններ դալկահար տերեւաթափ կ'ըլլան:

Շուրջս ամէն ինչ տարօրինակ է այսօր: Սա մեր փողոցի անցորդները նոյնիսկ հոգեփոխուած կը թուին: Շատեր տարիքի բեռան տակ կքած խումբ խումբ դէպի «Մեռելաքաղաք» կը խուժեն բռնաւորուած ոսկեծաղիկներու փունջերով: Երկինքը ամպամած, ագուռներու սրտին պէս մռայլ կը տքայ: Ափրիկեան կիզիչ արեւը ուժասպառ, կէս քուն, կէս արթուն, հազիւ իր շողերը կը ցուցնէ: Պաղ ու թեթեւ հով մը, զգալի կը դառնայ իր առաջին չոր ու ցամաք բարեւը տալով մսկոտներուն:

Կը մտածեմ ապուշ ու յիմար մեր կեանքին վրայ: Մարդկութիւնը կ'ապրի միօրինակ, աւելի դէպի չարը հակելով:

Բայց այսօր քինախնդիր ու խոժոռ դիմատուերները չեմ հանդիպիր: Կը զգամ որ բան մը փոխուած է երկնքի ու երկրի միջեւ: Շուրջս, բոլորը անմեղ արարածներու կերպարանք են առեր: Ժամուն կոչնակները կը ղօղանջեն դանդաղ ու մեղմիկ: Ահա չոր ու նիհար, սեւ խաչափայտ մը կը բարձրանայ յամրաբար սա մանուկին դողդոջուն ձեռքերուն մէջէն ու թափօր կը հետեւի մանուկ առաջնորդին: Բոլորը կը հետեւին գլուխները կախ, սիրտերը բուխ, իրենց մտածումները կեդրոնացուցած անցեալ օրերու տխուր յիշատակներու վրայ:

Որչափ պիտի ուզէի որ մարդկութիւնը ունենար միշտ այս անմեղ, բարի ու առաքինի կեցուածքը իր նմաններուն հանդէպ:

Հաւատացէք անուշ ու քաղցր է այս պահը: Հիմա բոլորը միօրինակ կը մտածեն, կը խոկան, միեւնոյն թողութիւնը կը հայցեն «Հոգին Սուրբ»էն: Բոլորը եղբայրացան: Հոս են չարագործը, աւազակը, աշխատաւորն, դողը, զրպարտիչըն նենգամիտը, ոճրագործը, կեղեքիչը: Եկած են իրենց սրտահատորներու յիշատակով վերապրելու: «Թողութիւն եւ Ապաշխարութիւն» բառերը թոթովելով կը յառաջանան դէպի գերեզմանատուն:

Վերազարթումի ժամն է, ես երնէկ կուտամ բոլոր այն ազգերուն որոնք բախտ ունին տարին օր մը իրենց մեռելներուն օրը վայելելու: Մենք այս չոր մխիթարութենէն ալ զրկուած ենք: Ու հիմա հոս ու հոն, տարուէ տարի օտար հողին կը յանձնենք մեր սրտահատորները, հերոսները, նուիրեալները:

Ափրիկեան այս փոքրիկ գաղութն ալ ունի իր մեռելները, գերեզմանատան ամենավերջին անկիւնը, քով քովի, կուշտ կուշտի, նոճիներու, ուռենիներու շուքին տակ:

Ամենայն Սրբոց տօնին առթիւ, Պլիտայի հայ գաղութը ներկայ է ամբողջովին: Գոնէ այս մէկ օրուան համար ծուռ եւ չիլ հայեացքներու չենք հանդիպիր: Բոլորը նոյն մտածումն ունին.— Ցարդանք մօտաւոր ու հեռաւոր, մեզմէ յաւէտ բաժնուած սիրելիներու յիշատակին:

Հասած ենք գերեզմանատուն, մաքուր ու գեղեցիկ: Ծփուն, ալեկոծ ծովու նման անհամար ծաղկեպսակներ սիրուն, վայելուչ դամբաններ շարք շարքի:

Փողերը կը հնչեն. մեռելային լռութիւն: Ցարգանքի պահն է մեղաւորին, արդարին, հայրենիքի համար զոհուած անծանօթին: Բոլորը կը խոնարհին երկիւղածութեամբ: Երկու պուտ աղօթք կը մատուցանէ նորընծայ քահանան, քանի մը խօսք առաքինութեան եւ աշխարհի բարօրութեան համար:

— «Մահը մէկ է, բոլորիս վերջին հանգրուանը հոս է, ըլլանք ներողամիտ, չարին, վատին հանդէպ, օգնենք չքաւորին, անկարին»:

Մենք ալ ունինք խոնարհներ, նոյնիսկ նուիրեալներ: Սա մէկը դեռ մինչեւ այսօր սիրտս կը ճմլէ: Ամերիկայէն եկած կամաւորներէն էր, ով չի յիշեր Կառատանի մեծ հաշմանդամը, Զալին – Աբրահամեան որ իր հողէն մաս մը նուիրեց Կառատանի Հ. Յ. Դ. տանը կառուցման: Այս պարզ ու համեստ ընկերն է որ հիմա զրկած իրերկու սրտահատորները չուզեր ձայն տալ, չուզեր որ իր քունը խանգարենք, ան մինակը չէ, իր երկու կուշտերուն վրայ տեղ բռնած են երիտասարդ մը խղճահար, որ գնաց, իր ներքին գաղտնիքը հետը տանելով: Միւսը մանկամարդուհի մը, մեր գաղութին երբեմնի հաւաքոյթներուն երգչուհին, որ ետին ձգեց երկու որբուկներ:

Քիչ վերը, կարծես սնարին վրայ բազմած ուրինք տարիքին բեռան տակ կքած, բայց մեր աշխարհին վայելքը չտեսած մայրիկներ, որոնք նոյնպէս ունէին իրենց ներքին հոգերը, մտմտուքները: Անգամ մը եւս կը խռովի հոգիս:

Այս մէկը Ջարդերէն, տարագրութենէն, Թուրք զազանին ճիրաններէն ազատուած մէկ հատիկ զաւակը գերի ինկածէր, անոր ցաւը հոգին կը կրծէր, բայց դիմացաւ մինչեւ որ առտու մը լսեց թէ ազատագրուած Մարսէյլ հասած էր: Շատ սպասեց որ գայ մայրիկը տեսնէ, բայց ան ուշացաւ, չեկաւ: Եւ պառաւը մարեցաւ առանց անկողին իյնալու, աչքերը բաց:

Դեռ քանինե՜ր այսպէս հալումաշ, մեզմէ յաւէտ բաժնուած, աչքերը բաց:

ԱՆՇԷՆ ՆԱՐՕՏՈՒՆԻ

ՕՐՈՒԱՆ ՑԱՄԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

Իսրայէլի գաղտնի ձեռքը

Միջազգային մամուլը յաճախ կը խօսի հրէական «Սթէրն» կազմակերպութեան մասին, մանաւանդ կոմս Պերնատոթի սպանութենէն ի վեր:

Այս կազմակերպութեան անդամները կը նկատեն իրենք զիրենք ստորերկրեայ բանակի մը անօգոմ զինուորները, անոր վրէժխնդիր ձեռքը: Կ'ուզեն սիոնական ծրագիրը գլուխ հանել ոչ թէ բարոյական երկչոտ զգուշութեամբ, այլ «ուղղակի գործունէութեամբ»: Այդ ծրագիրն է ամբողջացնել, հաստատել Իսրայէլի պետութիւնը, այսինքն տիրել այն երկրամասին՝ որուն վրայ իշխած են Դաւիթ եւ Սողոմոն, Աստուածաշնչական փառքի օրերուն: Անոնց «երէց Իսրայէլը» աւելի

ընդարձակ է քան Միացեալ Ազգերուն յատկացուցածը: Կը պարունակէ Պաղեստինը ամբողջութեամբ ինչպէս եւ Անդրյորդանանը, Յորդանանի գետէն անդին: Կը պարունակէ մասնաւորաբար Երուսաղէմ քաղաքը զոր ողբացեալ Կոմս Պերնատոթ կ'ուզէր միջազգայնացնել: 137րդ Սաղմոսին «Եթէ մոռնամ քեզի ով Երուսաղէմ» խօսքը Սթերնականներու համար կրօնականէ աւելի բան մըն է: Օրէնք մը, սպաննելու: Անոնք երկար ատենէ ի վեր ուխտած են ընել ինչ որ բրինբրիտանացիներուն, կամ որեւէ ոչ հրեայ ուժի դէմ,— ամերիկեան, արաբական, միջազգային: Իրենց համար դատապարտելի են բոլոր անոնք որ կը մերժեն Երուսաղէմը տալ Հրեաներուն:

Անոնք մութ խաղեր կը տեսնեն ամէն բանի մէջ: Երբ բրիտանական մարզպանը խնդրեց որ Արաբները եւ Հրեաները հրաժարին իրար սպաննելէ, մութ չարժառիթ մը տեսան այդ խօսքին մէջ, եւ ակռայ ցոյց տուին:

Անոնք Թղթակիցներուն կը ղրկեն իրենց քարոզութեան գիրքերը, թերթերը կազմուած հատորները, որոնք իրենց տեսակէտները կը պարզեն: Անցեալ աշնան եւ ձմրան այս թուղթերը կը յայտնէին իրենց բաժանումը Փաշականութենէն (Աբրահամ Սթէրն, Կոմիտէին հիմնադիրը, բանակցեցաւ Մուսոլինիի հետ որպէսզի իշխէ Պաղեստինի վրայ). Փաշականութիւն մը որ կը մօտենայ համայնավարութեան:

Սթերնականները որոնք տեւական պայքարի մէջ են, ազդեցութեան տեսակէտով, Հականայի եւ Իրկուն Ձվայի հետ, սկսան իրենց գոյութեան համար պատճառ մը փնտռել: Հականան իբրեւ ստորերկրեայ մարտական ուժը կը կազմէ հրէական ընկերվարական մեծամասնութիւն՝ Պաղեստինի հրեայ ժողովուրդին կարեւոր մասը: Իրկունը որ աւելի մեծ է քան Սթերնը, կը կազմէ աջ թեւը եւ կը վայելէ պաշտպանութիւնը Վերաքննական կուսակցութեան, որ իր կարգին կը ղեկավարուի փոքր դրամատէրերու եւ առեւտրականներու կողմէ եւ ապահոված է Մ. Նահանգներու զօրաւոր պաշտպանութիւնը: Երբ Հականան եւ Իրկունը սկսան սիրաբանել, միանալու համար, Սթերնականները դուրս մնացին:

Այսուհանդերձ որեւէ ապացոյց չկայ թէ սթերնականները կ'ուզեն Իսրայէլը դարձնել Խ. Միութեան խամաճիկը: Անոնք կ'ուզեն միայն Իսրայէլը բաժնել Արեւմտեան տիրապետութենէն եւ հետապնդել զօրաւոր հրէական ազգայնականութիւն, որ հակի աւելի շատ միջազգային պաշտպանութեան միջոցով՝ Խ. Միութեան:

Տարօրինակ թուի թերեւս որ 1000 հոգիէ բաղկացած կազմակերպութիւն մը կատարէ թէ սպանութիւն եւ թէ ունենայ քաղաքական փիլիսոփայութիւն: Սակայն ահաբեկչութիւնը Պաղեստինի մէջ մեկուսացած աւազակութիւն մը չէ, այլ տրամաբանական հետեւանքը դէպքերու, ինչպէս Նացիական Գերմանիոյ բնաջնջման կայանները, համաշխարհային երկրորդ պատերազմի Դաշնակիցներու ստորերկրեայ գործունէութիւնը, Մեծ Բրիտանիոյ երկերես գործունէութիւնը Հրեաներու հանդէպ. եւ առաւել հրէական կրօնքին ակն ընդ ական: Սիոնականները անոնք են որ տեսած են Հրեաներու հալածանքը եւ սպանութիւնը, մինչեւ որ Պաղեստինը ստեղծուեցաւ, դառնալով Հրեաներու վերջին պատեհութիւնը:

Ք.

Մարզական յաջողութիւններ

ՄԻՒՆԻԽ, 1 Նոյ. (Յառաջ).— Մեր կուրծքերը կ'ուռին, ամէն անգամ, երբ ազգակիցներու յաջողութիւնները կը լսենք, քաղաքակիրթ երկիրներու մէջ տեղի ունեցած մրցումներու ընթացքին: Այդպիսի յաջողութիւններ յաճախ կ'արձանագրեն մեր թերթերը՝ թուելով ազգակիցներու անուններ՝ Պալքաններէն եւ Եւրոպայէն, Միջին Արեւելքէն մինչեւ ամենահեռաւոր երկիրները: Յաջողութիւնները՝ բոլոր ճակատներուն վրայ,— համալսարանական դասընթացքներ, գեղարուեստ, մանկագիտութիւն, զինուորական ասպարէզ, մարզանք եւն.:

Գերմանահայ գաղութն ալ, հակառակ աննպաստ պայմաններուն, վերջերս կարգ մը յաջողութիւններ արձանագրեց, Մաքս Պարոնեանի (թէնիս) խաղով եւ Ստեփանեանի՝ (ծանրութիւն վերցնել):

Մաքս Պարոնեան, Պուլկարահայ հին «Փութպոլիստ»ներէն՝ մասնակցած էր պատերազմէն առաջ միջազգային մրցումներու Պուլկարներու հաշւոյն, արժանանալով պետ. չքանշաններու: Յաջող էր նաեւ «Թէնիս»ի մէջ:

Միւնիխի մէջ, վերջին տարիներս կը հետեւէր «Թէնիս»ի որպէս «ամաթէօռ» խաղալով՝ Գալպախի խումբին մէջ: Իր խաղարկութեան ճարտարութիւնը հիացում կ'առթէ, հին վարպետ խաղացողներուն: Հոկտեմբերի մէջ տեղի պիտի ունենար, Գալպախի եւ Կրօսըսլոյի ուժեղ խումբերուն մեծ մրցումը 1948ի ախոյենութեան համար: Երկու խումբերէն ալ, մէյմէկ առաջնակարգ խաղացողներ պիտի մրցէին:

Գալպախ խումբին կողմէ, Մաքս Պարոնեան կը ճակատի, Պավարիոյ մեծ վարպետներէն Dr. Mayerի դէմ, Ֆրայմանի դաշտին մէջ, ի ներկայութեան – գերման եւ Ամերիկացի ականաւոր հանդիսականներու:

Այս խաղարկութեան մէջ յաղթականը յառաջիկային պիտի խաղար, Ամերիկայի նշանաւոր խաղացողներէն Major Hidiesի հետ:

Մրցումը կը տեւէ 2ուկէս ժամ (5 շարք), 10—8, 2—6, 11—9, 6—3, 6—4 եւ հակառակ Dr. Mayerի գերազանցութեան ու մեծ համբաւին, Մաքս Պարոնեան կը յաղթէ, շնորհիւ իր կայծակնային արագութեան եւ ճարտար ձեւերուն:

Պարոնեան այս յաղթանակով իր խումբին անուան կը շահի 948ի ախոյենութիւնը:

Սոյն խաղի ընթացքին դէչ կերպով վնասուած ըլլալով իր աջ դաստակը, անմիջապէս որ դարմանէ զայն, ըստ համաձայնութեան պիտի մրցի նաեւ Ամերիկացի Majorին հետ:

Իսկ մարզիկ Ստեփանեան, Շթութկարտէն, նոյնպէս յաճախ առաջնութիւնը խլած է, ծանրութիւն վերցնելու մէջ, «Նէքառ» եւ «Քէօլնի» աթլէթիկ խումբերու մրցումներուն մէջ: Հիանալի դնդերներով եւ աներեւակայելի ուժով այս հայ մարզիկն ալ ջերմապէս գնահատուեցաւ գերման «Սփորթ» թերթին կողմէ:

Նորանոր յաջողութիւններ կը մաղթենք մեր մարզիկ երիտասարդներուն:

Դիտողութիւն մը, այս առթիւ.— Դժբախտաբար Շթութկարտի մէջ մարզական ուժեղ կազմակերպութեան մը պակասը զգալի է, հակառակ անոր որ մշակութային եւ գեղարուեստական կազմակերպութիւնները գնահատելի բարձրութեան մէջ են: Եթէ Հ. Մ. Ը. Միութեան մը ուժ տրուի; (ինչպէս Սուրիոյ եւ Ֆրանսայի գաղութներու մէջ) տարակոյս չկայ, մեր երիտասարդները մեծ խոյանքներ կ'ունենան նաեւ մարզական ասպարէզին մէջ:

ԹՂԹԱԿԻՑ

ԶԻՆՈՒՈՐԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Հոկտեմբեր 29ին կէս օրէ վերջ հակառակ աշխատանքի օր ըլլալուն, բաւական հայրենակիցներ եկած էին նախ Փարիզի Հայոց եկեղեցին եւ յետոյ Պանթէոյի գերեզմանատունը, Պետրոս Կարապետեանի (Արջ Պետրոս) յուղարկաւորութեան:

Ողբացեալ ընկերը մէկն էր այն քաջարի սպաներէն որոնք անձնուիրութեամբ կատարեցին իրենց պարտականութիւնը Հայաստանի՝ Հանրապետութեան կազմութեան նախօրեակին, հաւատարմօրէն ծառայելով հայրենիքին, մինչեւ իրենց խմբական աքսորը ծերունի սպարապետ Նազարբէկեանի հետ:

Արարողութեան ներկայ էին իր զէնքի եւ գաղափարի ընկերները, Փարիզի Հայ Սպայից Միութիւնը իր ամբողջ կազմով, գլխաւորութեամբ իրենց նախագահ զօր. Կորկանեանի: Հ. Յ. Դ. Արեւմտեան Եւրոպայի Կ. Կ.ի ներկայացուցիչը եւ բազմաթիւ ընկերներ եւ հայրենակիցներ:

Դագաղը ամբողջութեամբ ծածկուած էր թարմ ծաղիկներով ուր առանձնապէս աչքի կը զարնէր հայ սպաներու ծաղկեպսակը երիզուած հայ.եռագոյնով: Արարողութենէն վերջ, իր սպայ ընկերները դագաղը տարին ուսամբարձ մինչեւ մեռելակառքը, որուն հետեւեցան մասնաւոր օթօքար մը եւ տասնեակ մը սակաչարժեր (թաքսի) մինչեւ Պանթէոյի գերեզմանատունը, ուր կը սպասէր հայրենակիցներու հոծ բազմութիւն մը: Հոն եւս [illegible] նական կարճ արարողութիւն մը կատար[illegible] որմէ վերջ խօսք առին Պ. Պ. Ս. Թորոսեան [illegible] բժիշկ Գէորգեան, առաջինը Հ. Յ. Դ. Պանթէօ Քաշանի «Արծիւ» ենթակոմիտէի, իսկ երկրորդը՝ Հայ Սպայից Միութեան կողմէ, վեր հանելով հանգուցեալ ընկերոջ հայրենասիրական գործունէութիւնը:

Հողը թեթեւ գայ վրադ, սիրելի ընկեր Պետրոս: Դուն կը հեռանաս՝ լիովին կատարելով պարտականութիւնդ:

ՍԵԼԹԵԿ

ՔԱՆԻ ՈՐ ԿԸ ՍԻՐԵՍ «ՅԱՌԱՋ»Ը ՆՈՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴ ՄԸ ԳՏԻՐ:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (19)

ԹՈՐՈՍ ԼԵՒՈՆԻ

ԳԼՈՒԽ Ե.

ԴԻՈՆԻՍ

Իր այս պարտաւորութիւնները կրկնապատկուեցան երբ Ալեքսիս իր մահուան անկողնին մէջ ծեր բարեկամին յանձնեց իր ընտանիքը:

Ալ այն օրէն վերջը, Դիոնիս տան հայրը եղաւ եւ տեսանք թէ ինչպէս ոչ միայն անոնց պէտքերուն, այլ նաեւ անոնց ամէն քմայքներուն կը ծառայէր, ու Եւփիմէ իր ազնիւ բնաւորութեամբն ու կարեկից սրտովը՝ բռնաւոր մըն էր խեղճ ծերին գլխուն, որ անոր կամքին հակառակիլ չէր գիտեր, եւ անձնասէր ծերութիւնը ժամանակ չէր գտներ իր բերմանն հետեւելու:

Հետեւաբար, ինչ որ Եւփիմէ կ'ուզէր, Դիոնիս կը կատարէր. եւ որովհետեւ արհեստին ու ուսմունքին համար մեծ համբաւ ունէր, եւ ծանր պարագաներու մէջ կը փնտռուէր թէ կայսերական եւ թէ մեծատոհմ ընտանիքներէ եւ ամէնքը զինքը կը յարգէին, ուստի կրցեր էր յաջողիլ իր ազդեցութեամբն ու խնդրանքովը մեր Թորոսն ալ բանտէն ազատել, եւ այդ տան մէջ, որ անյայտ մաս մըն էր Եւփիմէի պալատին՝ տեղաւորել:

Այս ընդարձակ բնակարանին նկարագիրն ընել աւելորդ է: Ժամանակին շռայլութիւնը՝ ինչ որ սովորութիւն ըրած էր զարդարելու համար մեծամեծաց պալատները, ընդարձակ ոսկեձեղուն սրահներ եւ սենեակներ՝ պատկերներով, արձաններով, գորգերով, բազմոցներով հոն շատ աւելի կը գտնուէին. եւ բնական է որ տարիներով ընդարձակ գաւառի մը կուսակալը իր կողոպուտները մայրաքաղաքին մէջ վայելէ:

Ուստի, Ալեքսիս ծերակուտի անդամ անուանուած եւ իր քաղցր բնաւորութեան համար կայսեր սիրելի, տանը շքեղութիւնն ու պերճանքը մեծ պարտաւորութիւն կը համարէր, մանաւանդ որ իր Հայ թագաւորական ցեղէն կինը ամէն բանէ աւելի գոհ ընել կ'ուզէր, վասնզի սաստիկ կը սիրէր, եւ անոր մելամաղձոտ եւ տխուր վայրկեաններէն կ'ակնածէր, որ առանց դանդատ մը յայտնելու, հայրենի երկրին յիշատակին աչքի փայլ մը կ'ունենար, եւ եռանդեամբ՝ իրաւ շատ քիչ անգամ իր տղայութեան ձիարշաւները եւ խաղերը տարեկից աղջկանց հետ՝ կը յիշէր:

Եւ աս կինը թէպէտ բուն հայրենիքէն վտարանդի վասնզի իր պապը Սենեքերիմ թողեր էր Վասպուրական աշխարհը եւ եկեր էր բնակելու Սեբաստիա, բայց դարձեալ հին հայրենիքի յիշատակներով սնած, որքան որ հեռացեր էր նոյնքան ալ աւելի անոր վրայ սէր ունէր. ուստի, իր ամուսինը միշտ տխրութեամբ կուտար իրեն հին Հայաստանի ցանցառ նամակները՝ որ երբեմն տեղեկութիւն կը բերէին անոր թշուառութեանց:

Ուստի, իրեն մխիթարութիւն միայն Կիլիկիոյ Ռուբինեանց յաջողութիւններն էին, եւ ինչ որ անոնց յառաջդիմութեան համար կը խօսուէր՝ զինքը գաղտնի ուրախութեամբ կը լեցնէին եւ Ալեքսիս Թորոսի ու Լեւոնին քաջագործութեանց լուրերը ինք կը բերէր կատակներով ու միշտ կ'աւելցնէր.

— Մեզ համար անհաճոյ եւ քեզի համար շատ հաճելի լուրեր կան դարձեալ:

Իսկ երբ Լեւոն, իր զաւակներով գերի բերուեցաւ մեծ քաղաքը, այս կինը՝ սրտի սուգ առաւ եւ կրցած օգնութիւնը ըրաւ եռանդագին, ինչպէս վերը յիշեցինք: Եւ երբ ինքն ալ մեռաւ, Եւփիմէ մնաց միայն ժառանգ հայրենի ստացուածքներու եւ մայրենի հայասիրութեան:

Թէպէտ, իր սէրը աւելի հետեւանք կրնար համարուիլ ուրիշ դժբախտ սիրոյ, ինչպէս երբեմն կը յայտնէր Դիոնիս փոքրիկ ժպիտով մը՝ առանց վիրաւորելու իր սանուհին, որ անտարակոյս ոեւէ կատակի կրնար համբերել երբ ան մարդէն կուգար, եւ աններելի կը համարէր այնպիսի զաւեշտի ստուեր մը նաեւ եթէ ուրիշը համարձակիլ յանդգնէր:

Վասնզի, այդ չքնաղ եւ արքունի կերպարանքին փափկութեան ու մտաւորական սրամտութեան ներքեւ բուռն եւ խրոխտ բնաւորութիւն մը կար՝ որ կարելի էր կոտրել եւ փշրել բայց ոչ երբեք ծռել եւ հակել:

Ծերին բոլոր խրատներն ու հայրական յորդորները անօգուտ կ'ըլլային՝ երբ իր յուսալիր աչքերը հրալիր կը դառնային շանթահարելու համար իր կամքին ընդդիմահարները:

ԾԵՐԵՆՑ

Զօր. տը Կոլի ներկայացուցիչը յայտարարեց թէ երկու անկախներ եւս միացած են իրենց, որով Հանրապետութեան Խորհուրդին մէջ կ'ունենան 123 պատգամաւորներ: Կը յուսան 130ի բարձրացնել այս թիւը, երբ լրանան գաղթավայրերու ընտրութիւնները:

Արդէն իսկ բանակցութիւններ կը կատարուին զօրավարին կուսակիցներուն եւ անկախ, չափաւոր եւ աջակողմեան հոսանքներու հետ: Եթէ համաձայնութիւն գոյանայ, զօրավարին կազմակերպութիւնը ջախջախիչ մեծամասնութիւն մը պիտի ապահովէ Հանրապետութեան Խորհուրդին մէջ: Եւ այն ատեն անշուշտ պայքար մը պիտի բացուի Ազգ. Ժողովին հետ: Զօր. տը Կոլի ազդեցութեան առաջին փորձը պիտի կատարուի այս ամսուան ընթացքին, երբ ընտրուի Խորհուրդին նոր նախագահը: Ինչպէս միշտ, զօրավարին կուսակիցները այս անգամ լաւ կը յիշեցնեն թէ անոր առաջին գործը պիտի ըլլայ լուծել տալ խորհրդարանը, նոր ընտրութիւններ կատարելու եւ Սահմանադրութիւնը վերաքննելու համար: Բայց իր կազմակերպութեան մէջ ալ կայ հոսանք մը որ կ'ուզէ չափաւորել զօրավարին եռանդը, վախնալով հետեւանքներէն:

★ Ընկերվարականները բոլոր աթոռները չահած են տասը նահանգներու մէջ:— Հանրապետական խորհուրդին 320 անդամներէն 269ը ընտրուեցան կիրակի օր: Մնացեալ 51 անդամները պիտի ընտրուին հետեւեալ կարգով.— Նոյեմբեր 14ին՝ 34 անդամներ գաղթավայրերէն, Նոյեմբեր 18ին ութը եօթը անդամներ արտասահմանի Ֆրանսացիներէն, Նոյեմբեր 19ին 10 անդամներ զանազան գաղթավայրերէ:

ԳՈՐԾԱԴՈՒԼՆԵՐՈՒ ՎԻՃԱԿԸ

Կառավարական թերթերը կը գրեն թէ երկուշաբթի օր աշխատանքը վերսկսած էր ածխահանքերու մէջ, 50—60 % համեմատութեամբ: Գործադուլին կուսակիցները կը շարունակեն խափանարար ձեռնարկներ կատարել: Նոյեմբեր 6էն 7ի գիշերը ծանրակշիռ արարք մը երեւան հանուեցաւ Սէնթ Էթիէնի ածխահանքերէն Ռօշ լա Մոլիէռի մէջ. գանցառութիւն մը որ կրնար ահաւոր հետեւանքներ ունենալ: Եթէ օդափոխ գործիքները չբանէին, կրիզուն կրնար պայթիլ երկու ժամէն: Այդ միջոցին հարիւր բանուորներ կը գտնուէին հանքին մէջ: Կարելի է երեւակայել հետեւանքները:

Ուրիշ հանքի մը մէջ ալ մթերանոց մը մոխիր [illegible]ած, դարձեալ չարակամութեան հետեւանք, [illegible]ինչպէս կը գրեն թերթերը:

★ Երկաթուղիներու գործադուլի մասին վերջնական որոշում պիտի տրուի այսօր, չորեքշաբթի:— Նաւաստիներու գործադուլը կը շարունակուի Մարսէյլի մէջ: Ոստիկանութիւնը ձերբակալեց Արհեստակցական Միութեան վարիչներէն մէկը եւ եօթը նաւաստիներ: — Երկու հարիւր Ափրիկեցի բանուորներ, որոնք Մարսէյլ մնացած են Հոկտեմբեր 29էն ի վեր, գործադուլին հետեւանքով, որոշեցին ծոմ պահել, մինչեւ որ նաւ գտնուին:— Ածխահանքերը կը պարպուին զինուորներու կողմէ:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՆԴԱՐԱՑԷՆ կը հեռագրեն թէ կառավարութիւնը օրինագիծ մը մշակած է, խափանելու համար ծայրայեղ հոսանքներու գործունէութիւնը: Օրինագիծը ուղղուած է թէ համայնավարներուն եւ թէ անոնց դէմ որ կը փորձեն վերահաստատել իսլամական խալիֆայութիւնը: Խիստ պատիժներ կը նախատեսուին:

ՈՒԹ ՏԱՐԻ ԵՒՍ ՊԱՏԵՐԱԶՄԵԼՈՒ կը պատրաստուի Չինաստանի դիկտատորը, Չանկ Քայ Շէք, ջախջախելու համար համայնավարները: Այս առթիւ ճառ մը խօսելով իր կուսակիցներուն առջեւ, նախագահը յայտարարեց.— «Ստիպուած ենք պատերազմը շարունակել մինչեւ ծայրը: Կարելի չէ հաշտութիւն կնքել համայնավարներուն հետ»: Այս վերջինները երկու բանակներով կը քալեն Նանքինի վրայ:

ՀԱՆԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԳՈՐԾԵՐՈՒ քննիչ յանձնախումբին նախագահը, երեսփոխան Թամըս, դատի քաշուեցաւ, ամբաստանուած ըլլալով թէ դրամական խարդախութիւններ կատարած է ի վնաս կառավարութեան:

« ՎԵՂԱՐԱԽՈՐՆԵ[illegible]Ի » դատավարութեան առթիւ, Լէոն Պլում եւս վկայութեան կանչուած ըլլալով, յայտարարեց թէ 1936 — 37ին երբ ինք վարչապետ էր, «Փաշականութեան իրական վտանգ մը կը սպառնար Ֆրանսայի »:

ԿԱՆՏԻՆ ՍՊԱՆՆՈՂ ամբաստանեալը, Կոցէ, Բչ. օր դատարանին առջեւ կարդաց իր խոստովանագիրը, որ կը բաղկանայ 93 էջերէ: Մէկ ժամ կարդալէ վերջ, նուաղեցաւ: Երբ սթափեցուցին, ընթերցումը շարունակեց աթոռի մը վրայ: Ցանցաւոր համարելով հանդերձ Կանտին, կը խնդրէր դերագոյն պատիժը սահմանել իրեն, առանց գթալու:

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ՆԿԱՐԻՉ ՄԸ, Ժոռժ Ռուօ, առ—

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Նոյեմբեր 27ին չորեքշաբթի երեկոյ ժամը 8.30էն մինչեւ լոյս, SALLE CADETի ընդարձակ սրահին մէջ, 21 rue Cadet: Métro Cadet:

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՃՈԽ ԲԱԺԻՆ, ԵՐԳ, ՆՈՒԱԳ, ԱՐՏԱՍԱՆՈՒԹԻՒՆ, ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ պարեր մինչեւ առաւօտ, Orchestre Jazz ղեկավարութեամբ ԿԱՐՕ ՍԱՐԵԱՆի: Ճոխ պիւֆէ:

Մուտք 100 ֆրանք:

✕

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Նոյեմբեր 21ին:

Առաջին անգամ ըլլալով GRAND PALAISի մէջ:

✕

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ, 14 Նոյեմբեր, կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 15էն մինչեւ 19, Salle de la Mutualitéի մէջ, նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Խաժակ խումբի եւ Նոր Սերունդի:

Մանրամասնութիւնները առանձին յայտագրով:

ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ Նոյեմբեր 20ին:

Մանրամասնութիւնները առանձին յայտագրով:

✕

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ.— Նոյեմբեր 13ին, չորեքշաբթի երեկոյ, ժամը 8.30ին, Salle dse Fêtesի ընդարձակ սրահին մէջ:

Կը նախագահէ՝ ընկեր ԳԷՈՐԳ ՔԻՐԷՃԵԱՆ

Կը խօսին ընկերներ ԱԶԳԻՆ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ եւ ՄԻՍԱՔ ՄԻՐԶԷ:

Խօսք կ'առնեն նաեւ Camarades Cartier (Drôme)ի երեսփոխանը եւ Տիկին Odette ՄԻՔԱՅԷԼԵԱՆ:

Ներկայ պիտի ըլլան տեղական իշխանութեանց եւ ընկերվարական «Bureau Féderal»ի պատուիրակները:

Գեղարուեստական ճոխ բաժին:

Մանրամասնութիւնները տեղին վրայ:

×

ՌՈՄԱՆԻ ՄԷՋ, Նոյեմբեր 12ին, ուրբաթ իրիկուն:

Կը խօսի ընկեր ՄԻՍԱՔ ՄԻՐԶԷ

Մանրամասնութիւնները տեղին վրայ:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ.— Պոլսոյ նահանգէն Խաչիկ Թահմազեան, հօր անունը Գէորգ, որմէ 1918էն ի վեր տեղեկութիւն չկայ: Կը կարծուի որ Փարիզ ըլլայ: Փնտռողն է եղբայրը: Տեղեկացնել Պ. Բիւզանդ Աճէմեանի, 4 rue Haxo Paris (20):

ԹԷՅԱՍԵՂԱՆ.— Ֆր. Կապ. Խաչի Շավիլի մասնաճիւղի կողմէ, մասնակցութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի երգչախումբի ղեկավարութեամբ Արա Պարթեւեանի: Այս կիրակի ժամը 3ին մատուռի սրահը, 4 rue des Trois Champtiers: Մուտք 50 ֆրանք, թէյը եւ խմորեղէնն ալ հաշուելով:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Սէն Անթուանի Ս. Թադէոս եկեղեցւոյ Թաղ. խորհուրդը ծխատէր քահանայութեան թեկնածու մը կը փնտռէ: Փափաքողները թող դիմեն Թաղականութեան, Հայոց եկեղեցին, Campagne Périer, St. Antoine:

ԹՈՐԳՈՄ ՆԱԼՊԱՆՏԵԱՆԻ

FOURNITURES POUR TAILLEURS

2 Rue des Filles St. Thomas

ou 1 rue du 4 Septembre Paris (2), métro Bourse

Վաճառատունը բաց է ամէն օր, բացի շաբաթ եւ կիրակի օրերէն:

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՀԱՅ ԴԵՐՁԱԿՆԵՐՈՒՆ՝ կը ներկայացնենք ֆրանսական եւ անգլիական խիստ ճաշակաւոր կերպասներու հին տուն մը:

Սուրիոյ եւ Լիբանանի առեւտրականներուն.—

Ստանձնած ենք ֆրանսական շատ կարեւոր «Փապրիք»ի մը, **Toile, crin** եւ **crin guipé**ի Սուրիոյ եւ Լիբանանի ընդհանուր ներկայացուցչութիւնը:

Ջի օր կրակի տուաւ իր 819 նկարներէն 315ը, չուզելով որ հրապարակ հանուին իրբեւ իր ստեղծագործութիւնները: Այս նկարները եւ ստացած էր դատավարութեան մը շնորհիւ, որ սկսաւ 1946ին: Այն ատեն գինը կը հաշուէին 120 միլիոն ֆրանք:

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme - (13)

Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՑՈՒՑԱՏԵՍԻ

ԱՆԻԷՌ.— Հ. Յ. Դ. «Արամ» ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս չորեքշաբթի իրիկուն, ծանօթ հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Վռամեան ենթակոմիտէին ընդհ. ժողովը՝ Նոյեմբեր 11ին իրիկունը ժամը 8ին, սովորական հաւաքատեղին:

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի «Ահարոնեան» խումբի անդամական ժողովը այս հինգշաբթի իրիկուն, Sociétés Savantes: Պարտաւորիչ ներկայութիւն: — Հայերէնի դասընթացք ժամը 8–9:

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒՓ, 21 Հոկ. — 31 Հոկտեմբեր

Շնորհակալութեամբ ստացած ենք հետեւեալ բաժնեգիները.—

ՆԻՍ Մես. 800, ԱՌՆՈՒՎԻԼ Շիշ. 400, ՓԱՐԻԶ (18) Պահ. 300, ԼԷ ՄԷ Անդ. 2500, ՓԱՐԻԶ (12) Ղազ. 800, (14) Պապ. 800, ԱԼՖՈՐՎԻԼ Յովս. 1450, ՓԱՐԻԶ (13) Քէպ. 1200, ԻՎՐԻ Բար. 600, ՄԱՐՍԷՅԼ Գէո. 500, ՄՈՆԹՐԷՈՅ Թոր. 1200, Ղուկ. 800, ԱՄԵՐԻԿԱ Ն. Տ. 5000, ԱԼՊԻ Թէրգ. 800, ՏԷՕՅ Սաղ. 2800, ՎԻՐՈՖԼԷՅ Հ. Պ. 800, ՇԱՎԻԼ Նազ. 1200, Մին. 650, ՎԻՐՈՖԼԷՅ Մարգ. 650, ՇԱՎԻԼ Սաղթ. 1200 ֆրանք:

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՊՈՄՈՆԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Յառաջիկայ Նոյեմբեր 20ին, շաբաթ երեկոյ ժամը 9ին, Պոմոնի նորակառոյց սրահին մէջ: Ընտիր գեղարուեստական բաժին եւ ճոխ պիւֆէ: Վարձուած է առաջնակարգ նուագախումբ մը եւրոպական պարերու համար:

ՆՈՐԸՆԾԱՅ ՔԱՀԱՆԱՅԻՆ ՊԱՏԱՐԱԳԸ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Սէն Լուի Ս. Գէորգ եկեղեցւոյ Թաղականութիւնը կը ծանուցանէ թէ այս կիրակի, 14 Նոյեմբեր յետ քառասնօրեայ ապաշխարութեան անդրանիկ հանդիսաւոր պատարագը պիտի մատուցանէ նորընծայ Տէր Բաբկէն, կնքահայրութեամբ Վալպառէլի հայրենասէր բնակիչներէն Պ. Կարապետ Պուճատեանի (Պիլէճիքցի), սպասարկութեամբ Մարսէյլի քահանայ հայրերու: Պիտի երգէ սիրուած երաժիշտ Պ. Հ. Համբարձումեանի Սէնթ Անի խումբը:

Համաձայն նորընծայի եւ Թաղականութեանս փափաքին, այս անդրանիկ պատարագը պատշաճ հոգեհանգիստով նուիրուած է Սէն Լուի եւ շրջանի մեր հաւատացեալ ժողովուրդի բոլոր նահատակներու եւ ննջեցեալներու յիշատակին: Կը հրաւիրուին Մարսէյլի բոլոր Թաղական խորհուրդները եւ հաւատացեալ ժողովուրդը:

Մանրամասնութիւնները առանձին յայտագրով:

Թաղական խորհուրդ

«ՀԱՅ ԵՐԳԻ ՕՐ»

19 Դեկտ. կիրակի, Salle Gaveauի մէջ:

Համերգ ազգային երաժշտութեան, Փարիզի հայկական երգչախումբի կողմէ, ղեկավարութեամբ ԱՐԱ ՊԱՐԹԵՒԵԱՆԻ:

ՀԱՅՐԵՆԱԿՑԱԿԱՆ.— Համախարբերդցիական Միութեան Լիոնի մասնաճիւղի կազմակերպած տօնակատարութիւնը, որ տեղի պիտի ունենար Նոյ. 20ին, յետաձգուած է 27ի Նոյ.ի չորեքշաբթի գիշերուան:

ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԻ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Նոյեմբեր 21ին Ժորժ Ե.ի սրահներուն մէջ:

Խճողումի տեղի չտալու համար, սեղանները նախապէս ապահովել Պ. Նուպար Զարֆճեանէ (19 rue Jean Mermoz, Paris (8), Tél. Ely. 23-66):

Տոմսերու համար դիմել Պ. Պ. Ա. Աճէմեանի (56 Rue Lafayette, Paris (9). Tél. Pro. 03-19) եւ Վ. Զիլինկիրեանի (24 rue Feydeau, Peris (2). Tél. Cen. 48 - 51:

BONNETERIE

GROS, DEMI - GROS

Ռ. ԱԻԵՏԻՍԵԱՆ

10 Rue des Petits Carreaux, Paris (2)

Métro Sentier, Հեռաձայն Cen. 36-54

Ճոխ մթերք գուլպայի «Շօսէթ»ի, ներքին ճերմակեղէններու, մանաւորաբար շրջուն վաճառորդներու համար:

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Վեցամսեայ 800 փր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél.: GOB 15-70 — CCP Paris 1678-63

Jeudi 11 Novembre 1948 Հինգշաբթի 11 ՆՈՅԵՄԲԵՐ

ՏԱՐԻ — 20e Année № 5691—Նոր շրջանի թիւ 1102

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ Գին 6 Ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՄԷԿ ՔԻՆԱԴԱԴԱՐԷՆ ՄԻՒՍԸ

1918 Նոյեմբեր 11 ... Վերջ կը գտնէր քառամեայ պատերազմը, դղրդագին փլուզումներով:

Իրարու ետեւէ ինկած էին երեք վիթխարի կայսրութիւններ,— Վիլհէլմ Բ.ի Գերմանիան, Ֆրանց Եոզէֆի Աւստրիա-Հունգարիան եւ ցարական Ռուսաստանը:

Գերի ազգեր կ՚ազատագրուէին: Նոր պետութիւններ կը կազմուէին անոնց փլատակներուն վրայ: Կը թուէր թէ ճամբան հարթուած է լաւագոյն, աւելի ազատ եւ բարգաւաճ օրերու համար:

Եւ մանաւանդ, խաղաղութիւնը ապահովուած կը համարուէր: Զէնքերը վար՝ առ նուազն յիսուն տարուան համար:

«Վերջինն է», կ՚ըսէին աւելի լաւատեսներ, նկարագրելով քառամեայ արիւնահեղութեան արհաւիրքը: «Կարելի՞ է նոր պատերազմի մը մասին մտածել, այս ահաւոր սպանդէն, աւերումներէն եւ քայքայումէն վերջ»:

Լաւատեսութեան միւս աղբիւրը՝ գաղափարապաշտ նախագահի մը՝ Ուիլսընի 14 կէտերը, որոնց համաձայն նոր աշխարհ մը պիտի կազմակերպուէր, գոհացնելով մեծն ու փոքրը:

Ու վերջապէս բարենշան ձեռնարկ մը,— Ազգերու Դաշնակցութիւնը, որ կը խոստանար ներդաշնակութիւն հաստատել պետութեանց միջեւ: Ապահովել ազգերու ինքնորոշման իրաւունքը: Կրճատել սպառազինութիւնները: Մինչեւ անգամ օրէնքէ դուրս հռչակել պատերազմը:

Ամերիկան այս ծրագիրներուն ուժ տալով հանդերձ, կը մնար պարզ դիտող: Կը մերժէր ստանձնել որեւէ յանձնառութիւն:

Առաջին տարիներուն, Ազգաժողովէն դուրս կը մնային նաեւ երկու ապագայ ուժեր, պարտուած Գերմանիան եւ կարմրած Ռուսաստանը:

Ի վերջոյ անոնք ալ հրաւիրուեցան, ինչպէս եւ Ցեղասպանութեան առաջին ախոյեանը, «հանրապետական» Թուրքիան:

Ու մինչ կը կարծուէր թէ կազմակերպութիւնը լրացած ըլլալով խաղաղութեան խարիսխներն ալ պիտի զօրանան, ընդհակառակն ճարճատումներն էին որ իրարու կը յաջորդէին:

Պարտեալներէն Գերմանիան եւ Իտալիան գլուխ վերցուցած էին: Խ. Միութիւնը՝ հետզհետէ կը հաւաքէր իր ուժերը: Աւելի յաճախադէպ կը դառնային «զանազան դէպքերը», պետութենէ պետութիւն:

Ո՛վ որ ուժ ունէր, հարուած մը կ՚իջեցնէր հարեւանի գլխուն:

Տեսանք պատերազմներ ալ: Ոչ աշխարհասասան, բայց եւ այնպէս ծանրակշիռ՝ իբրեւ ախտանշան: (Իտալիա եւ Եթովպիա, Ճափոն եւ Մանչուրիա եւն.):

Ամէնէն տագնապալի պահերուն, Ազգաժողովը դարձած էր անդամալոյծ մարմին մը: Անկարող՝ որեւէ չարիք խափանելու: Կարծես աւելի շատ կը ծառայէր նոր ճեղքեր բանալու, մթնոլորտը թունաւորելու:

Պատերազմը եւ հաշտութեան դաշնագիրները ոչ թէ խնդիրներ կարգադրած էին, այլ դուռ բացած նոր ոխերու, վէճերու, անխուսափելի ընդհարումներու:

Եւ չուշացաւ երկրորդը,— Աշխարհամարտ՝ բառին բուն իմաստով: Աւելի քստմնելի քան առաջինը: Անխնայ՝ թէ իբրեւ զինարուեստ եւ թէ իբրեւ արհաւիրք:

1918 Նոյեմբեր 11ը դարձած էր տեսակ մը զինադուլ: Այսինքն հանգստի, դադարի շրջան մը, վերսկսելու համար զինարշաւը, որ իր տրամաբանական վախճանին պիտի յանգէր 1939 Սեպտեմբեր 3ին, տեւելով մինչեւ 1945:

Աւելի լուսաւո՞ր է հեռանկարը, Մեծ Պատերազմէն երեսուն տարի վերջը:

Ահա Եւրոպան՝ երկուքի բաժնուած: Կազմալոյծ եւ անճանաչելի: Եւ միշտ ալեկոծ:

Ասիան՝ մեծ մասով գալարուն արեան ճահիճներու մէջ:

Եւ այսօր, երբ Նոյ. 11ի տարեդարձը կը տօնուի ամէն կողմ, երբ յարգանքի ցոյցեր կը կատարուին հրահրելով մշտավառ Բոցը, ապահովաբար ամէնէն առաջ աշխարհի բոլոր Անծանօթ Զինուորներն են որ կը հարցնեն, ապշահար.

— Ա՛յ մարդիկ, խաղաղութեա՞ն բոցն է որ կը վառէք, թէ յաջորդ արիւնահեղութեան ...

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԱՅՍ Ի՞ՆՉ ՇԱՐԺՈՒՄ Է

Ո՞ւր կ՚երթան մեր հայրենակիցները:

Ամէն օր կը հանդիպինք Ֆրանսայէն անցնող հայորդիներու որոնք իրենց ընտանիքները շալկած Հարաւային Ամերիկա կը չուեն:

Տարերային շարժում մըն է որ բացատրութեան չի կարօտիր:

Տեղ մը տնտեսական տագնապն է շարժառիթը: Ուրիշ տեղ մը քաղաքական անապահովութիւնը: Երրորդ երկիրը իր քաղաքացիական ներքին կռիւներով յուսահատութեան մատնած է եկուոր փոքրամասնութիւնները:

Ու կ՚երթան, կ՚երթան անվերջ:

Դիւրի՛ն է բացատրել պատճառները: Իսկ հետեւանքնե՞րը ...

Այս քանիերո՞րդ անգամն է որ մեր ժողովուրդը կը քանդէ իր բոյնը, նորը շինելու, իբրեւ թէ աւելի լաւը շինելու մտահոգութեամբ:

1914էն աղէտէն ի վեր կան ընտանիքներ որոնք առնուազն հինգ անգամ տուն տեղ էին եղած եւ սակայն դարձեալ գաղթեցին:

Այս բոլորին մէջ բան մը կը զարմացնէ սակայն հեռուէն դիտողը:

Անցեալները իրաւամբ կը հարցնէր օտար անձնաւորութիւն մը.

— Ինչո՞ւ բեռ կապել եւ մինչեւ Հարաւային Ամերիկա գաղթել, իբրեւ յոյսի մեկնակէտ: Եթէ դժգոհ էք ձեր եղած տեղէն, սպասեցէք քիչ մըն ալ, կ՚երթաք ձեր երկիրը: Զէ՞ որ սա վերջին երեք տարիներու ընթացքին 86.000 հոգի մեկնեցան զանազան երկիրներէ »:

Ո՞վ պիտի կրնայ պատշաճ պատասխանը տալ այս հարցումին ...

ՍՕՍԻ

ՉԻՆԱՍՏԱՆԻ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ կը շարունակուի նոյն սաստկութեամբ: Կարմիր բանակին հրամանատարութիւնը կը ծանուցանէ թէ գրաւած են Շանհայքվան, կառավարական միջնաբերդ մը այն կէտին վրայ ուր Մեծ Պարիսպը դէպի ծով կը յանգի: Նոյն աղբիւրին համաձայն ուրիշ քաղաքներ ալ ինկած են, վտանգելով Նանքինը: Շանկ Քայ Շէք մէկ միլիառ տոլար խնդրած է Ամերիկայէն, որ կը շարունակէ օգնել ազգայնական ուժերուն: Տնտեսական տագնապը այնպիսի աստիճանի մը հասած է որ տեսնուած չէր հարիւր տարիէ ի վեր: Շանկայի մէջ ամբոխներու բազմութիւն մը յարձակեցաւ խանութներուն վրայ, ափ մը բրինձ ճարելու համար:

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ խնդիրը տակաւին կը քաշքշուի ՄԱԿի Քաղաքական Յանձնաժողովին առջեւ: Արեւելեան ճակատի ներկայացուցիչները միշտ նոր դժուարութիւններ կը յարուցանեն, ջուրը ձգելու համար այն բանաձեւը որ կը դատապարտէ Ալպանիան, Եուկոսլաւիան եւ Պուլկարիան, իբրեւ մեղսակից Յունաստանի ապստամբներուն: Գչ. օր հազիւ կարելի եղաւ չորս յօդուած եւս քուէարկել: Մնացեալ երկու յօդուածները պիտի քուէարկէին երէկ:

ՔՈՐՖՈՒԻ ջուրերուն մէջ ականներու զարնուելով ընկղմած էին երկու անգլ. թորփիլանաւեր, 1946 Հոկտեմբեր 22ին: Այս արկածին հետեւանքով 44 նաւաստիներ մեռան, 42 հոգի վիրաւորուեցան: Խնդիրը Լահէյի դատական ատեանին յանձնուած ըլլալով, բրիտանական դատախազը յայտարարեց թէ ականները դրուած էին Եուկոսլաւիոյ կողմէ, Ալպանիոյ դրդումով: Անգլիա հատուցում կը պահանջէ Ալպանիայէն, իբրեւ բուն պատասխանատուն այս դաւադրութեան:

ՖՐԱՆՍԱՅԻ Համայնավար կուսակցութեան Կեդր. Կոմիտէն յայտարարութիւն մը հրատարակեց Հանրապետութեան Խորհուրդի ընտրութեանց առթիւ: Կը պահանջէ «միանալ՝ փակելու համար ֆաշականութեան ճամբան»: Շատ ծանր գտնելով կացութիւնը, կ՚ըսէ թէ «խռովարար զօրավարը, քաջալերուած Ժիւլ Մոքի ընծայած դիւրին յաջողութիւններէն, պիտի փորձէ օճիքը թօթուել Ազգ. Ժողովէն, որ միակ արտայայտիչն է ժողովուրդին գերիշխանութեան: Բայց այս ծրագիրները պիտի ձախողին: Ազգ. Ժողովին կ՚իյնայ առաջին եւ վերջին խօսքը »:

ՕՐՈՒԱՆ ՀԱՐՑԵՐԸ

ՆՈՐ ԽԼՐՏՈՒՄՆԵՐ ԵՒ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ ԴԻՐՔԸ

Կիրակի օրուան ընտրութիւններէն ի վեր, մեծ հետաքրքրութիւն կը շարժէ կառավարութեան դիրքը, թէ երկրին մէջ եւ թէ դուրսը: Նախարարական խորհուրդը նորէն նիստ գումարեց երէկ, չորեքշաբթի, քննելու համար կարգ մը ստիպողական խնդիրներ: Վարչապետը մերժեց երկու նախարարներու հրաժարականը (երկուքն ալ պարտուած էին կիրակի օրուան ընտրութեանց մէջ): Ժողովրդական Շարժումը (M. R. P.) որուն անդամ են այդ երկու նախարարները, կիրակի օր պիտի տայ իր վերջնական որոշումը: Կազմակերպութեան կարգ մը անդամները կը պահանջեն քաշել իրենց ութ նախարարները: Այս հոսանքին գլուխը կը գտնուին Պ. Ժորժ Պիտօ եւ Մորիս Շուման: Ուրիշ հոսանք մը կը նախընտրէ մնալ դահլիճին մէջ, սպասելով խորհրդարանի վերաբացման:

Մինչ այս մինչ այն, բանուորական խլրտումները կը շարունակուին, առաջնորդութեամբ համայնավար կուսակցութեան եւ Աշխատանքի Դաշնակցութեան որ կը գտնուի նոյն ղեկավարութեան տակ: Երէկ ազդանշան գործադուլ մը յայտարարուեցաւ Լուարի նահանգին մէջ, իբրեւ հետեւանք մետաղագործական բանուորի մը ձերբակալման:

Գործադուլը կը շարունակուի շատ մը նաւահանգիստներու մէջ: «Լը Փոփիւլէռ» կը գրէ թէ C. G. T. K. (Աշխատանքի Դաշնակցութիւնը) ձեռնարկած է երկրորդ ընդհանուր գործադուլ մը սարքելու, այս անգամ անշարժութեան դատապարտելով Ֆրանսայի բոլոր նաւահանգիստները: Առաջին ձեռնարկը, հանքագործներու գործադուլը, որ հինգ շաբաթ տեւեց, չորս միլիոն թոն ածուխի կորուստ մը պատճառեց երկրին: Երկրորդ ձեռնարկն ալ, եթէ յաջողի, անշուշտ մեծապէս պիտի վնասէ Ֆրանսայի տնտեսական վերելքին:

ՊԱՏԺԱԿԱՆ ՏՆՕՐԻՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Վերջին տեղեկութեանց համաձայն, հանքագործներուն կէսէն աւելին վերսկսած է աշխատանքի: Բայց մասնակի գործադուլները կը շարունակուին, ինչպէս նաեւ վնասարար ձեռնարկները: Բազմաթիւ նաւեր զինուորներու միջոցաւ կը պարպուին: Մարսէյլի նահանգապետութիւնը դատ բացաւ «Միտի-Սուառ» եւ «Լա Մարսէյեէզ» թերթերուն դէմ, ամբաստանելով թէ սուտ լուրեր հրատարակած են: Շոգենաւի մը նաւաստիները պարտաւորիչ ծառայութեան կանչուեցան, Հիւսիս. Ափրիկէ փոխադրելու համար 1500 ալժերիացի բանուորներ:

Գործադուլը մեղմացած է Պոռտոյի մէջ: Լա Ռոշէլի մէջ Աշխատանքի Դաշնակցութեան անդամներէն մէկը ապտակեց Բանուորական Ուժի քարտուղարը:

Երկաթուղիներու բանուորներէն 300.673 հոգի քուէարկութիւն կատարեց [illegible] գործադուլ պահանջած են 150.366 հոգի, 41.967ի [illegible]: Վերջնական արդիւնքը պիտի ճշդուէր երէկ.

★ Դատական նախարարը իր պաշտօնակիցներուն ներկայացուց օրինագիծ մը, որուն համաձայն պիտի վերաքննուի պատժական օրինագիրքը, զօրացնելու համար պետութեան հեղինակութիւնը: Խստօրէն պիտի պատժուին վնասարար ձեռնարկները, կրաւորական ըլլան թէ գործօն: Թոյլ պիտի չտրուի որ գործադուլները քաղաքական նպատակներու ծառայեն: Պիտի պատժուի հաւաքական անհնազանդութիւնը: Պիտի սահմանափակուի պետական պաշտօնեաներու եւ ոստիկանութեան գործադուլի իրաւունքը եւն.: Մէկ տարիէն երեք տարի բանտարկութեան, 50.000էն 500.000 ֆրանք տուգանքի պիտի դատապարտուին այն պաշտօնատարները որ հաւաքական հրաժարում կը սարքեն, ջլատելու համար վարչական գործունէութիւնը: Նոյն պատիժները կը նախատեսուին անոնց համար որ հաւաքական անհնազանդութեան կը հրաւիրեն քաղաքացիները:

Գաղտնի ժողով Պաղեստինի համար

Ապահովութեան Խորհուրդը գաղտնի նիստ մը գումարեց Գչ. օր, լսելու համար ՄԱԿի միջնորդին՝ Տօքթ. Պընչի զեկուցումը Պաղեստինի կացութեան մասին:

Թերթերու քաղած տեղեկութեանց համաձայն, միջնորդը առաջարկած է վերջնական զինադադար հաստատել եւ բանակցութիւններ կատարել, հաշտութիւն գոյացնելու համար Արաբներուն եւ Հրեաներուն միջեւ: Իր ծրագրին համաձայն, պէտք է չէզոք գօտի մը հաստատել երկու հակառակորդ ուժերուն միջեւ, կրճատել եւ ի վերջոյ ետ քաշել տալ թշնամի բանակները եւ խաղաղութիւնը վերահաստատել Միացեալ Ազգերուն միջոցաւ:

Վերջնական եզրակացութեան մը յանգելու համար, Ապահովութեան Խորհուրդը նորէն գաղտնի նիստ մը պիտի գումարէր երէկ:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՄԽԻԹԱՐԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՄԸ

ԲԱՑՈՒՄԸ՝ 1928ԻՆ, ՓԱԿՈՒՄԸ՝ 1948ԻՆ

Քսանամեայ հայ պատանիի մը ծննդեան տարեդարձին օրը անոր դագաղին առջեւ: Թափուած արցունքները սովորական արցունքներ չեն:

Պլովդիւի (Ֆիլիպէ, Պուլկարիա) Մխիթարեան վարժարանը կը պատրաստուէր կատարել իր կրթական կեանքին քսանամեակը, երբ փոխանակ յոբելինական հանդիսութիւններու՝ պարտադրուեցան սրտակեղեք արարողութիւններ ցրումի, վաճառումի, փակումի:

Անձնապէս զգածուելու եւ յուզուելու պատճառներ ունիմ՝ իբրեւ հիմնադիր եւ տնօրէն առաջին երեք տարիներուն:

1928 Ապրիլին, հրաման ստացայ վանական Մեծաւորէս անցնելու Պլովդիւ եւ վարժարանի մը սկիզբ դնելու: Ապրիլ – Յունիս ամիսները ապրեցայ վրաններու տակ՝ հայ ժողովուրդին հետ, Պուլկարիոյ մեծ երկրաշարժին հետեւանքով:

Ամառուան ամիսները եղան կազմակերպումի ամիսներ: Պուլկար կառավարութիւնը սիրով ընդառաջ եկաւ, հայ համայնքը եկեղեցական եւ աշխարհական պետերով խանդավառ ողջունեց Մխիթարեան վարժարանի ծրագիրը ու սատարեց թէ բարոյապէս եւ թէ նիւթապէս:

Երախտագիտութեան պարտք է յիշել երկու եկեղեցականներ, որոնք կարկառուն հանդիսացան իրենց գործօն բարեկամութեամբ:

Առաջինն էր Երուանդ եպ. Փերտահճեան Սրբազանը, այն բանիբուն Արմաշականը, խորապէս հաւատացեալ, անկեղծ եւ անբասիր հայ եկեղեցականը, որ եկեղեցւոյ բեմէն քարոզներով կը յորդորէր ժողովուրդը վստահելու իրենց զաւակները Մխիթարեաններուն: Ցիշատակն Արդարոց օրհնութեամբ:

Երկրորդն էր..., որ տնէ տուն այցելութիւններով չէր վարաներ Մխիթարեան վարժարանին անունը շրջեցնելու եւ փառաբանելու:

Աշխարհական բարեկամներու, աջակիցներու, նուիրատուներու անունները տալէ կը քաշուիմ՝ չանիրաւելու համար ոեւէ մէկը ակամայ մոռացումով, կամ չվտանգելու համար մին կամ միւսը: Ոմանք արդէն աքսորի սահմանիքի մէջ կը տուայտին...:

1928 Հոկտեմբերի առաջին երկուշաբթին Մխիթարեան վարժարանը կը բանար դռները հայ գիշերօթիկ ու ցերեկօթիկ մանուկներու:

Չորս Մխիթարեան Հայրեր, հայ ու պուլկար քանի մը օգնականներով կը կազմէին ուսուցչական մարմինը: Վարժարանը շուտով դարձաւ ուշադրութեան եւ գուրգուրանքի առարկայ: Մտաւոր, հոգեկան, մարմնական դաստիարակութիւնը տուաւ այնպիսի արդիւնքներ, որոնք հայութիւնը պարծանքով լեցուցին յաչս օտարներու: Պետական Թափօրն[illegible] ազգային տօնակատարութիւններու զարդը [illegible] Մխիթարեան վարժարանը: Անոր հանդէ[illegible]ները կուտային հայութեան հրճուանքի ու բարձրացումի պահեր: Պետական քննութիւնները երեւան կը բերէին մրցանիշներ ցանկալի ուրիշ վարժարաններու: Վարժարանին թերթը կը մօտեցնէր հեռաւոր ընտանիքներ:

Կային, այն ատեն արդէն, խեթիւ նայողներ: Եթէ կարենային, ի սերման կը խեղդէին վարժարանը: Բայց չէին կրնար, ու սերմը զարգացաւ, աճեցաւ, ուռճացաւ, դարձաւ ծառ տարածուն ստուերով: Անոր վրայ հայ մանկտին կը շնչէր թարմ ու մաքուր օդը հայեցի դաստիարակութեան:

1931ին ստիպուեցայ հեռանալ սիրելի վարժարանէն: Ուրիշ Հայրեր շարունակեցին գործը: Վարձքով բռնուած շէնքին փոխարէն Մխիթարեանները գնեցին հող ու շէնք Ֆիլիպէի բլուրներէն մէկուն վրայ: Կը թուէր թէ վարժարանը կը դրուէր ժայռի վրայ:

Հեռուէն, նախ Ռումանիայէն, եւ ապա (1940) Ամերիկայէն կը հետեւէի վարժարանի նորանոր նուաճումներուն աշակերտներուն նամակները կը լեցնէին զիս բերկրանքով:

1938ին մասնակցած էի վարժարանի տասնամեայ Յոբելեանին: Ամերիկայէն կը հրապուրէր զիս քսանամեայի պատկերը:

Բայց Յոբելինական Տարին մահասարսուռ բերաւ: 1947—48 դպրոցական տարւոյն երկրորդ ամսուան մէջ պուլկար կառավարութիւնը կը հրահանգէ վարժարանը փակել, հայորդիները ցրուել: Մխիթարեան Հայրերը կը փորձեն դիմադրել: Պաշտպաններու կը դիմեն, կը բողոքեն, պետական քննութիւն կը պահանջեն: Ի զուր: Բոլոր աշակերտները պէտք է յանձնուին «ազգային» վարժարանին: Հայրերը կը համարձակին Նախարարութեան դռները բախելու: Ու բոլէ մը յոյսի նշոյլ: Նախարարութիւնը կը պահանջէ որ Մխիթ. Հայրերը հաստատագիր մը բերեն Հայ Համայնքի Վարչութենէն (Թաղականութիւն), թէ Մխիթարեանները վտանգաւոր տարրեր չեն, այլ հայեցի դաստիարակութեան մշակներ: Վարժարանի եւ հայ մանուկներու ի սէր՝ Հայրերը յանձն կ'առնեն այս ըմբոստացուցիչ նուաստացումը ու Հայ Թաղականութենէն կը խնդրեն հաստատագիրը:

Հայ Թաղականները շատ ցաւ կը յայտնեն եղած անարդարութեան համար, բայց կը մերժեն տալ հաստատագիրը:

Այսպէս մութէն դուրս կ'ելլեն այն «ցածոգի, նախանձոտ, ատելավառ անձերը, որոնք կեղծիքի բոլոր միջոցներով Մխիթարեան վարժարանը ներկայացուցած են կառավարութեան իբր վնասակար տարր», ու հասած են իրենց հայադաւ ու ազգանենգ նպատակին — շնորհիւ փչող սառնաշունչ հովին — փակումի հրամանագրով:

1948 Յոբելինական Տարին կ'ըլլայ ուրեմն մղձաւանջային տարի մը Մխիթարեան Հայրերու համար, որոնցմէ մին քսան տարի անընդհատ քրտինք թափած էր նոյն վարժարանին մէջ: Միշտ նոր խարդաւանանք, միշտ նոր դրոհ որակեալ դեբեզմանակրկիտներու կողմանէ, իսկ Հայրերու կողմէ միշտ նոր անդոհ, ճգնաժամային նոր մաքառումներ: Բայց ապարդիւն: Տարբերային են ուժերն ու անողոք: Ու զարմանալին այն է, որ ճիշդ ալ այս եղերական եւ անհաւասար պայքարի ընթացքին է որ յայտնի կ'ըլլայ թէ որքան մեծ արժէք եւ արժանիք ունի եղեր Մխիթարեան վարժարանը յաչս բարեկամ ու չարակամ հոսանքներու: Աշակերտները հոգեպէս կը տառապին այս խուժադուժ հարուածէն: Ծնողներ կը հառաչեն աղեխարշ ձայնով. «Ախ, վարդապետ, ինչ պիտի ըլլան մեր տղաքը», մոռնալով կարծես իրենց տնտեսական կեանքի արմատական խորտակումը:

Պուլկար կառավարութիւնը քաղցր աչքով նայած էր Մխիթարեան վարժարանի վրայ՝ համակրանքի անհամար ցոյցեր տալով բազմաթիւ առիթներու մէջ: Վարժարանը փակելու հրամանագիրն ստորագրող վերատեսուչին խօսքերն են. — «Ձեր Հայերը գոցել տուին ձեր վարժարանը»:

Ժահրաշունչ հայ դիւակապուտներ, որոնք «անոնք ֆաշիստ են» բամբասեցին, մոլեգնօրէն հալածեցին, աքսորել տուին, այժմ կը ցնծան դիւային ցնծութեամբ, ու չեն խղճահարիր, որ հայութեան վնասեցին ի վերջոյ, եւ ոչ թէ Մխիթարեան Հայրերուն:

Ֆիլիպէի Մխիթարեան վարժարանը փակուած է այժմ: Շարժական կալուածները հանուած են վաճառքի:

Ֆիլիպէի մէջ կայ «Ազգային» վարժարան մը, ուր հայ տղաք կը սորվին հայերէն լեզու եւ Հայոց պատմութիւն — պուլկարերէն լեզուով:

Լռումն Սգոյ:

Հ. Ս. ԿՈԳԵԱՆ

Հայ ապրելու վախը

Սփիւռքի հայութեան ստուարաթիւ մէկ մասը, որ երէկ ինքզինքը կը բզկտէր յանուն հայրենիքի եւ նոր սերունդի փրկութեան, այսօր լուռ է:

Քսան տարուան քրտնաջան աշխատանքները բոլոր ճակատներու վրայ, նուազագոյն դափնեպսակը պէտք է սեպել, ի խորոց սրտի նուիրուածներուն, որոնք՝ առանց պետական օժանդակութեան, կրելով տարագրութեան բոլոր դառնութիւններ տակաւին վառ կը պահեն հայ ժողովուրդին հարստութիւնը.— Հայոց լեզուն:

Տէր պիտի կանգնի՞նք այդ ժառանգութեան, հայկական մշակոյթը, որպէսզի կամաւոր կոյրերն ու ծոյլերը աւերներ չգործեն Անդաստանէն ներս:

Պատրա՞ստ ենք, աղզովին, պաշտպաններու զայն՝ դուրսի հովին ու փոթորիկին դէմ, իբրեւ հիմնական ազդակը մեր ժողովուրդին ինքնապաշտպանութեան: Կը տարակուսիմ: Ողբալի է պատկերը:

Հայերէն թերթն ու գիրքը բախտին ձգուած են: Մարդիկ դարձած են անտարբերներ: Շատեր ուրացումներու ախտէն վարակուած են, յանուն փոր մը հացի...

Լաւ կը ճանչնամ, օրը օրին ապրող հայ աշխատաւորներ որոնք, անցեալի դառնութեամբ լեցուած, ներկային հանդէպ մտահոգ, ապագային համար յոռետես, կը տառապին անստուգութեան մղձաւանջէն:

Երկրի հայութիւնը, թէեւ ենթակայ խորթ կարգուսարքի մը, կը ջանար զարգացնել իր մշակոյթը: Գաղթահայ ժողովուրդն ալ, հազար վէրքերով, մինակը եւ առանց նեցուկի, կ'ուզէ վառ պահել մեր միակ ժառանգութիւնը: Մանաւանդ միջին Արեւելքի մէջ:

Մատաղ իրենց ստեղծագործ ճիգերուն:

Ո՞վ խանդաղատանք մը չզգաց, երբ կարդաց Գրական համագումարին մանրամասնութիւնները:

Քով քովի եկած են, երէցն ու նորը, հանրային աշխատանքի ընտուած տարագիրն ու դրասէրը, գրագէտն ու բանաստեղծը, իւրաքանչիւրը իր սրտէն ու մտքէն բան մը աւելցնելու, Հայոց լեզուին ջահը միշտ բարձր պահելու մտահոգութեամբ:

Սերունդի մը պայքարն է որ տեղի կ'ունենայ, Հայը Հայ պահելու, յանուն գրականութեան եւ հայրենիքին:

Տարագիր հայ մարդը, որ խանդավառութեամբ կը հետեւի հայրենիքի վերելքին, կը սպասէր որ ան ալ եղբայրական իր խօսքը ըսէր, համագումարին առթիւ: Ընդհակառակն, Երեւանը ամէն միջոց փորձեց, զայն վարկաբեկելու համար:

Ուրիշ, տարագիր հայութեան ողջմիտ ու առողջ դասը միշտ պատրաստ է քաջալերելու կատարուած աշխատանքը, պէտք է լարենք մեր բոլոր ճիգերը, մինչեւ որ հայրենիքը, գեղեցիկ ու պայծառ առաւօտ մը, իր ծոցն առնէ բոլոր տարագիրները:

Ազատագրութեան զոհերը մէկ մտահոգութիւն ունէին երէկ, Հայը պաշտպանել զէնքով, քանի որ վատոգի թշնամին, արիւնոտ դանակ ունէր իր ձեռքը: Անոնք իրենց պարտականութիւնը կատարեցին անձնուիրութեամբ: Կռուեցան, ճակատ ճակտի, անվախ ու խիզախ, մինչեւ որ տիրացան ափ մը հողին, արիւնով ու արցունքով:

Այժմ, հայրենիքէն դուրս, մեր մշակոյթն ալ դարձած է տարագիր: Ուրեմն կը կարօտի լուրջ աշխատանքի:

Դժբախտաբար թուլցած են կապերը:

Վատութիւն չէ՞ երբ տունէ մը ներս մտնելով, կը լսէք սա տեսակ խօսքեր.

— Ինչո՞ւ պէտք է հայ գիրքը: Ես հայերէն գիրք չեմ կարդար: Ժամանակ չունիմ:

Հայ ապրելու վա՞խ, թէ անգիտակցութիւն, կամ նկարագրի խաթարում:

Արեւմտահայութեան միակ հարստութիւնը, իր հարազատ լեզուն է: Ով որ կը դպչի այդ ժառանգին, հայ ժողովուրդին թիւ մէկ թշնամին է:

Բոլոր իրաւ Հայերը, ինչ գոյնի ալ պատկանին, պէտք է գուրգուրան այն վաստակին վրայ զոր Սիամանթօներն ու Վարուժանները, Զօհրապներն ու Երուխանները, Զարդարեաններն ու Գեղամները, Արտաշէս Յարութիւնեաններն ու Սեւակները, իբրեւ աւանդ ձգեցին յաջորդ սերունդներուն:

Դասալիքներ են անոնք որ կը թերանան իրենց պարտականութեան մէջ, զանազան պատրուակներով:

Ս. ԸՆՏՐԻԿԵԱՆ

Սեռոբէ Տիրատուրեան

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Ուշ մնացի երկու տող նուիրելու Սեռոբէի յիշատակին: Տիպար չափահաս որբ մը, հազար, հազարներէն մէկը: Ո՞ր ազգի զաւակներուն վիճակուած է այդ զարհուրելի ճակատագիրը՝ որ մերիններունը եղաւ: Մէկ անգամ սրբանալը քիչ է, անոնք բազմիցս սրբացան: Անոնք դառնութեան բաժակը ցմրուր քամեցին, բայց տեւելու, տոկալու աննկուն կամքով, անընկճելի մնացին եւ միշտ ողջ մնացին, մարտիրոսացած ազգին ու հայրենիքին չքեղափառ արշալոյսը տեսնելու եւ ողջունելու մշտավառ յոյսով:

Սեռոբէ Տիրատուրեան շառաւիղներէն էր Ակնայ ծանօթ բարեկեցիկ ու բազմանդամ եւ նաեւ բազմաճիւղ գերդաստաններէն մէկուն: Իր մեծ հայրը՝ Մարգար զոհ գնաց 1896ի Համիտեան հալածանքին կոտորածներուն, կորսնցնելով նաեւ իր հարստութեան մեծագոյն մասը: Պակասը լրացուցին 1915ի Իթթիհատեան սարսափները, արեան բաղնիքներով եւ սանձարձակ աւարներով:

Բերոբէին հայրն ու հօրեղբայրն ալ զոհերն եղան այս երկրորդ զարհուրելի նախճիրներուն: Սեռոբէն ու իր եղբայրը, ինչպէս նաեւ իրենց հօրեղբօրորդիները փրկուեցան անխուսափելի կոտորածէն շնորհիւ քանի մը երախտագէտ Թուրքերու՝ որոնք Տիրատուրեաններու բարիքը վայելած էին անհաշիւ եւ անոնց օգնութեամբ դիրքերու տիրացած էին: (Ակնայ մէջ կառավարական դանձին արկղակալը —«Սանտըք էմինի»— ինչպէս նաեւ նամակատան տնօրէնը պաշտօնի գլուխ կ'անցնէին, Սեռոբէի հօր՝ Գրիգոր Տիրատուրեանի, կալուածական երաշխաւորութեամբ:)

Սակայն ողջ մնացող Տիրատուրեանները շատ սուղ վճարեցին այդ ուշացած օժանդակութիւնը: Անոնք իբրեւ շնորհ աքսորուեցան Ակնէն 8 ժամ հեռու, Բազմաշէն գիւղը, որուն մշակելի հողերուն մեծագոյն մասը իրենց կը պատկանէր, եւ հոն ապրեցան, իրենց կալուածին մէջ, իբրեւ կովարած, իրենց աւազանի անունն ալ վրայ տալով:

Կարելի է երեւակայել թէ հոգեկան ինչ տառապալի տանջանքներու ենթարկուեցան 1915—1918 տարիներու սեւ ու սուգով լեցուն շրջանին:

Զինադադարին յաջողեցան Պոլիս վերադառնալ, ուր պատսպարուեցան ու խնամուեցան, Գուլէլիի եւ Պէյլէրպէյի որբանոցներուն մէջ: Սեռոբէն աչքի զարկաւ իր ընտիր յատկութիւններով եւ

ԳԱՂԹԱՀԱՅ ԹԱՆԳԱՐԱՆ ԵՐԵՒԱՆԻ ՄԷՋ

«Հասկ» Կիլիկիոյ կաթողիկոսութեան Օգոստոս Սեպտեմբերի թիւին մէջ հրատարակած է Գէորգ Զ. կաթողիկոսի մէկ շրջաբերականը, որմէ կը քաղենք հետեւեալ տեղեկութիւնները.—

1945ին Եգիպտոսէն Նասիպ եւ Թորգոմ Կարապետեան եղբայրները նամակ մը ուղղելով կաթողիկոսին, կը յայտնէին թէ գաղթաշխարհի ամէն կողմերը հիմնուած արուեստի, արհեստի եւ ճարտարարուեստի տուները իրենց հարուստ նիւթերով անծանօթ կը մնան հայրենիքին եւ կ'առաջարկէին հիմնել Երեւանի մէջ տեւական կեդրոնական ցուցադրութիւն, ուրկէ պիտի արտասահմանի արուեստի եւ ճարտարապետութեան նմոյշները կեդրոնացուին, կապ ստեղծելով Մայր Հայրենիքի եւ գաղութներու միջեւ: Այս առթիւ կը խնդրէին կաթողիկոսէն որպէսզի կառավարութեան արտօնութիւնը և անհրաժեշտ հողամասը ստանայ, ցուցադրութեան շէնք շինելու համար:

Նկատի ունենալով որ հայրենադարձի հետեւանքով գաղութները հետզհետէ կը նուազին եւ տարիներու ընթացքին կը կորսուին եւ մոռացութեան կը տրուին անոնց ստեղծած ու ծաղկման հասցուցած մշակութային ստեղծագործութիւնները, գաղթահայ թանգարան մը կրնայ իւրաքանչիւր գաղութի համար յատկացուած բաժանմունքի մէջ ամփոփել պատմական, ազգագրական, ազգային եւ մշակութային կեանքի վերաբերեալ բոլոր նիւթերը:

Կառավարութիւնը յայտնած է կաթողիկոսին թէ «Երեւանի մէջ Գաղթահայ Թանգարան կառուցանելու հարցի վերաբերմամբ, կառավարութիւնը սկզբունքով չառարկեր առաջարկուած գաղափարին դէմ: Իսկ թանգարանի շէնքի շինութեան հետ կապուած խնդիրները քննութեան կ'առնուին միայն այն ատեն, երբ բոլոր թեմերուն մէջ կեդրոնացած նիւթերը Ձեր միջոցով ղրկուին կառավարական համապատասխան կազմակերպութեան»:

Ուստի կաթողիկոսը կը յանձնարարէ Արտասահմանի բոլոր թեմերու առաջնորդներուն.—

1.— Իրենց նախագահութեամբ կազմել Յանձնաժողով՝ թեմին հայկական բոլոր կազմակերպութիւններու, մանաւանդ չահագրգռուած կազմակերպութիւններու եւ ներգաղթի կոմիտէի լայն մասնակցութեամբ՝ և անոնց աջակցութեամբ՝ գաղթահայ թանգարանի նախագիծ – ծրագրի ցուցումով հաւաքել պատմական, ազգագրական եւ այլ արժէք ներկայացնող նիւթեր:

2.— Եգիպտոսի թեմը իբրեւ ձեռնարկի գաղափարի յղացող եւ գործի նախաձեռնող՝ ճանչնալ իբրեւ կեդր. յանձնաժողով, որուն կը պարտադրուի կենդանի պահել գաղթահայ թանգարանի գաղափարը բոլոր գաղութներուն մէջ եւ մշտապէս խթան հանդիսանալ նիւթերու հաւաքման գործին:

3.— Իրազեկ պահել Մեզ յանձնաժողովին անդամացուցակը:

4.— Երբ թանգարանային նիւթերը որոշ չափով հաւաքուին, իրազեկ պահել մեզ եւ սպասել առաքման հրահանգին:

ՍՏԱՑԱՆՔ

1.— ԲՈԼՇԵՒԻԶՄԸ ԵՒ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ. — 2. ՀԱՄԱՑՆԱՎԱՐ ԴԱՏԱԽԱԶԸ.— 3.Ո՞Վ Է ՀԵՂԻՆԱԿԸ ԱԼԵՔՍԱՆԴՐԱՊՈԼԻ ԴԱՇՆԱԳՐԻ (խմբագրականներ «Յուսաբեր»ի): 1948:

ԵՐԿՈՒ ՆՈՐ ԳԻՐՔԵՐ

Թոմաս Ման, ականաւոր գերման գրագէտը որ Նոպէլեան մրցանակին արժանացած էր, այսօր կ'ապրի իբրեւ ամերիկեան քաղաքացի Խաղաղականի ափերը, Քալիֆորնիոյ մէջ:

Թէեւ բոլորովին կը մերժէ վերադառնալ իր երկիրը, սակայն իր ամէնէն վերջին գիրքը «Տոքթ. Ֆաուսթուս», մինչեւ ցարդ իր գրած գիրքերուն ամէնէն գերմանականն է: Տեսակ մը այլաբանութիւն Գերմանիոյ կորուսեալ հոգիին եւ չարաղէտ ճակատագրին: Անգլերէնի թարգմանիչը կը կոչէ գիրքը «մայր տաճար մը խորհրդապաշտութեան, հիւսուած գորգ մը, տեսակ մը կենսագրութիւն եւ ինքնակենսագրութիւն, որ մինչեւ իսկ հաճոյք պիտի պատճառէր գերման ընթերցողին, որովհետեւ ան պիտի գտնէ բանալին գերագոյն գանձին»:

Երաժշտասէր ընթերցողի մը աւելի հաճելի թուի թերեւս այս գիրքը, երկար պարբերութիւններ նուիրուած ըլլալով Առնոլտ Շէօնպէրկի տեսութիւններուն: Երաժշտութիւնը տեսակ մը թըլաբանութիւն է ձայնի, նաեւ մոգական է: Թոմաս Ման կը գտնէ կապ մը հանճարին եւ բարբարոսութեան միջեւ: Գիւղական կեանքի պատկերները Պավարիոյ, Պոհեմիոյ իր ամէնէն գեղեցիկ եւ գողտրիկ նկարագրութիւններն են:

★ Վերջերս լոյս տեսաւ լուրջ ուսումնասիրութիւն մը, «Ֆրանսայի Համայնավար կուսակցութեան մարդակազմութիւնը»: Հեղինակը, Ա. Ռոսի, իր նիւթերը քաղած է բոլշեւիկեան աղբիւրներէ, նախ քան պատերազմը եւ պատերազմի միջոցին եւ մշակած առանց քաղաքական ատելութեան: Կը գնահատէ համայնավարները իրենց խտութեան, մոլեռանդ կարգապահութեան եւ անձնուրացութեան համար: Դիտել կուտայ թէ ինչ որ Ֆրանսական ազգային տեսակէտով դաւաճանութիւն պիտի համարուէր, դաւաճանութիւն չէ ուղղափառ համայնավարութեան համար այլ հաւատարմութիւն եւ օրինապահութիւն Խ. Միութեան հանդէպ:

Հեղինակը դիտել կուտայ թէ՝ Ֆրանսայի համայնավարները, որոնք 1920ին բաժնուեցան ընկերվարական կուսակցութենէն, այլեւս Ֆրանսական կուսակցութիւն մը չեն: Ֆրանսական միւս կուսակցութիւններուն չեն նմանիր, շատ քիչ կամ ոչ մէկ կապակցութիւն ունին Ֆրանսայի վերջին դարու - յեղափոխական շարժման հետ: Այնքան բոլշեւիկացած է կուսակցութիւնը որ, իր կապը Ֆրանսայի որեւէ ընթացիկ ընկերային կամ տնտեսական երեւոյթին հետ՝ պատահական է:

ՀԱՅ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ Հոկտեմբեր-Նոյեմբերի (թիւ 4 եւ 5) Ֆրանսերէն տեղեկագրին մէջ, «Արձակուրդի խորհրդածութիւններ» խորագրին տակ կը գանգատի թէ ապրուստը անտանելի դարձած է, ամէն բանի գինը բարձրացած ըլլալով: «Բժիշկներս ալ տուրքերով ծանրաբեռնուած ենք: Ո՞ւր կ'երթանք»

Յունիս 11ի ժողովը քննած է տեղեկատուն 16 էջով եռամսեայ, հանելու խնդիրը, ծախքը գոցելով արտասահմանի բաժանորդագրութեամբ: Գաղթականներու Միջազգային կազմակերպութիւնը ուզած է հասցէները այն բժիշկներուն որոնք կը փափաքէին I. R. O.ի միջնորդութեամբ պաշտօն գտնել ուրիշ երկիրներու մէջ: Քանի մը բժիշկներ ղրկած են իրենց [illegible]թածրարները

սփռելէն դարձաւ իր ուսուցիչներուն: Որբանոցները փոխադրուեցան Յոնաստան, քէմալական շարժումին հետեւանքով: Տիրատուրեան եղբայրներն ալ միասին:

Հոն Սերոբէին վրայ սկսաւ ծանրանալ իր ընտանիքը պահելու հոգը: Ան սիրով ու յօժարութեամբ ստանձնեց այդ պարտականութիւնը:

Եւ ահա նոր գաղթ մը եւս, այս անգամ դէպի Ֆրանսա: Հոս ինքն եւ իր եղբայրը ըծուեցան կօշկաշինութեան աշխատանքին, սենեակի մը մէջ, որ թէ ննջարան էր, թէ ճաշարան, թէ հիւրանոց եւ թէ դեռ ինչ որ կ'ուզէք: Սակայն չարաչար եւ պարկեշտ աշխատանքով հետզհետէ բարւոքեցին իրենց վիճակը եւ երկու եղբայրներն ալ տուն տեղ եղան, ունենալով իրենց սեփական բնակարանները եւ կօշիկի աշխատանոցները:

Սերոբէն իր բարւոք կեանքին զուգընթաց, չէր մոռնար նաեւ իր մտաւոր պաշարը եւս ճոխացնել: Ինքնաշխատութեամբ զարգացուց իր հայերէնը, ինչպէս նաեւ ֆրանսերէնը, չմոռնալով նաեւ անգլերէնի ալ մօտենալ քիչ մը: Եռանդուն եւ զոհաբերող անդամն եղաւ, Մարսէյլի Մշակութային եւ Երաժշտական Միութեանց: Երկուքին ալ յարած էր սրտանց, յաճախ իր սեփական գործէն տուժելու գնով...: Իր քսակը միշտ բաց էր բոլոր բարենպատակ հաստատութեան համար, եւ միշտ կը քաջալերէր անոնց կազմակերպած հանդէս – ներկայացումները:

Սերոբէն իր ազնիւ եւ ընկերասէր բնաւորութեամբ գրաւած էր նաեւ բազմաթիւ Ֆրանսացիներու բարեկամութիւնը: Եւ ի՞նչ աւելի մեծ ապացոյց իր վայելած սիրոյն ու համակրանքին քան յուղարկաւորներու բազմութիւնը, որ կը բաղկանար իր աշխատակիցներէն, արհեստակիցներէն, ընկերներէն եւ Ֆրանսացի եւ հայ բարեկամներէն:

Ես, սիրելի Սերոբէ, պիտի չըսեմ, «հողը թեթեւ գայ քու վրադ», որովհետեւ գիտեմ թէ, ան ծանր է քեզի համար, այս օտար ափերուն վրայ: Գիտեմ որ դուն աչքդ բաց հեռացար մեզմէ, հայրենիքին կարօտով, Հայաստան՝ զոր կը սիրէիր անհուն խանդաղատանքով:

Մենք, քու հոգեհատորներդ միշտ գուրգուրանքով պիտի պահենք քու յիշատակդ մեր սրտերուն մէջ, ու ամէն առթիւ պիտի կրկնենք ողբաձայն Ակնայ «լաց»երէն (ողբերգ) մէկը, որ կարծես քեզի համար յօրինուած ըլլայ:

«Գիտես թը մոռցե՞ր եմ քեզ,
Ձեմ մոռցեր, դուն մոռնալու չես,
Ելեր էիր աչիչըս,
Մտացս ալ ելլալու չես»:

Վ. ԳՈՒՅՈՒՄՃԵԱՆ

« ՅԱՌԱՋ »Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (20)

ԹՈՐՈՍ ԼԵՒՈՆԻ

ԳԼՈՒԽ Ե.

ԴԻՈՆԻՍ

Բայց, ժամանակը եւ բախտին խիստ հարուածները որ իր երիտասարդ տարիքին վրայ բռնացած, սկսած էին զինք համոզել իր խնամակալին խորհուրդներուն ջանալ զիջանիլ, եւ աւելի խոհեմութիւն ունենալ մեր այս պատմութեան օրերուն:

Ուստի, երբ Եփիմէ անմիտ՝ յամառ եւ անիրաւ վիճաբանի մը կը պատահէր եւ կը զգար հրալից ամպը՝ որ ճակտին վրայ կը դիզուէր, կը լռէր եւ իր դաստիարակին ժպիտ մը արձակելով կ'առնէր կը քալէր, եւ համդարտութիւնը հասնելէն վերջը՝ դարձեալ կուգար կռուի, բայց ալ զէնքերը փոխուած էին, իր սուր միտքը, փոխանակ շանթերու՝ թունաւոր նետեր կ'արձակէր, հեգնութիւն եւ երգիծանք կը սրանային իր շրթունքներէն:

Եւ դարձեալ այս ամէն բնաւորութեան խոստովանութեամբ ալ՝ թէ որ կիները փախչէին իսկ իր ընկերութենէն, էրիկ մարդիկ ալ գիտնալով թէ անխոց պիտի չելնեն իր պալատէն՝ դարձեալ կը վազէին փափաքելով իր տեսութեան: Այնչափ զօրաւոր են կնոջ մը գեղեցկութեան հրապոյրները:

Ուստի, նոյն դարուն երեկոյին Բիւզանդիոնի վճիտ երկինքին լիրալիր լուսնով մը, նստած էին Եփիմեայ մեծ սրահին յարակից կախաղանաւոր կիտրոնեալ պարտէզին մէջ քանի մը հիւրեր օրիորդին բազմոցին շուրջը:

Իսկ ան իրենց սիրաշունչ շողոքորթութեանց այնպիսի ժպիտներով կը պատասխանէր որ անկարելի էր որոշել թէ՝ հաճո՞յքի հետեւանք էին թէ արհամարհանքի: Վերջապէս երիտասարդ մը որու սնապարծութիւնը հագուստներէն կը վազէր, որուն պչրանքը հոգւոյն նուաստութեան հայելին էր, սրտնեղութեամբ ոտքի ելաւ եւ կիսով գլուխը դէպի օրիորդը դարձնելով.

— Զարմանք է, ըսաւ, որ Կոմնենոսի մը նաեւ ձեր գեղեցկութիւնը անուշ բառ մը չունի պատասխանելու, արքայազուն մը ինծի պէս, որ կայսերական պատուանդաններուն վրայ էր ծնընդեամբ, թերեւս շատ նուաստացաւ հաճոյանալու համար ձեզի:

Եփիմէի առաջին շարժումները նետի հարուած մը ընդունող առիւծին էր, ու հազիւ թէ իր գեղեցիկ ճակատը ցնցեց եւ աչքերը փայլակեցին, միտքը եկաւ թէ իր բախտը իրեն կը սպասէր եւ ինք երջանիկ էր, ուստի ելաւ հանդարտ ձեւով,

— Ներէ, արքայազն իշխան, թէ որ ես անգայ կը գտնուիմ ձեր կատարելութեանց որոնց բարձրութիւնը մէկը չի կրնար ուրանալ. ուստի ձեզն է յանցանքը թէ որ ձեզի հաւասարները չի փնտռեցիք:

Եւ այս խօսքերը ազնուական ծանրութեամբ մը զրուցելէն վերջը՝ նոյնպէս զամենքը ողջունելով, գլուխը բարձր՝ թագուհւոյ մը պէս իր սենեակները քաշուեցաւ, ուրախ՝ որ դիւրութեամբ ազատեցաւ ընկերութենէ մը որ զինքը կը ձանձրացնէր՝ ուրախ՝ գտնելու համար այն ընկերութիւնը որուն համար սիրտը կը տրոփէր:

Իսկ անոնք որ մնացին՝ մեղադրեցին Իսաք Կոմնենոսը որ այնպիսի նախատանօք եւ կոպտութեամբ վարուեցաւ գեղեցիկ օրիորդին հետ, եւ զրկեց զիրենք անոր ընկերութենէն: Իսկ Դիոնիս, որ անշշունչ կը դիտէր աս ամէն եղածները, զիրենք ամէնն ալ ճամբայ դնելէն վերջը, ուղղուեցաւ գտնելու իր սանուհին, որ իրեն կը սպասէր եւ որ զինք տեսածին պէս, մէկէն դիմաւորելով:

— Ի՞նչ է կարեւոր զրուցելիքդ, ըսաւ:

— Իմ զրուցելիքս հարցմունք մըն է, ի՞նչ է քու միտքդ հայ երիտասարդին համար:

— Այս հարցմունքդ զիս կը զարմացնէ, դուն լաւ գիտես իմ միտքս:

— Անոր միտքն ի՞նչ է:

— Անշուշտ իմ միտքս ինչ որ է, անորն ալ նոյնը պէտք է ըլլայ:

— Խնդրեմ ուրեմն որ ես այանդամմըրտեսնուիմ իրեն հետ, ու իր բերնէն լսեմ եւ ըստ այնմ շարժիմ:

— Վտանգ մը կա՞յ արդեօք, շուտ մը ինձ զրուցէ:

— Շատ անհամբեր ես, զաւակս, դու իմ ըսածս ըրէ:

ՖԵՐԵՆՑ

Նոյն աղբիւրներուն համաձայն, ՄԱԿի միջ– նորդը իր զեկուցման ընթացքին պարզելով զին– ուորական, տնտեսական եւ հոգեբանական կա– ցութիւնը, յայտնած է թէ հրէական ուժերը աւե– լի նպաստաւոր դիրքի մը մէջ կը գտնուին, հետե– ւաբար անհրաժեշտ է միջամտել, որպէսզի կռիւ– ները չսպառնան ։

★ Թէլ Ավիվէն կը հեռագրեն թէ Իսրայէլի բանակը գրաւեց Նէճէպի անապատին հիւսիսային ամրոցը, գերի բռնելով 6 եգիպտացի զինուորներ։ Կռիւր տեւեց երեք ժամ ։

★ Բրիտանական կառավարութիւնը խոստա– ցաւ մէկ միլիոն սթերլին տրամադրել Պաղեստինի փախստականներու օգնութեան ֆոնտուկին, եթէ միւս պետութիւններն ալ կատարեն իրենց պար– տականութիւնը ։ Որոշուած է 30 միլիոն տոլար ճարել, իբրեւ անմիջական օգնութիւն։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԵՐԷԿՈՒԱՆ ՄՇՈՒՇԻՆ հետեւանքով երկու կառախումբեր իրարու բախեցան Լա – Կառէն Պէ– զոնի կայարանին մէջ (Սէն Լազարի գիծ)։ Երե– սուն հոգի վիրաւորուեցան ։

ՊԵՐԼԻՆԻ ԽՆԴԻՐԸ խաղաղութեամբ լուծելու համար, ՄԱԿի ընդհ. քարտուղարն ալ կ'օգնէ Արժանթինի պատուիրակին։ Ինչ ամէնէն աւելի կը զբաղի դրամական հարցով, որ քար գայթակղու– թեան դարձած է։ Ամերիկեան թերթերը կը ծա– նուցանեն թէ ամերիկեան հրամանատարութիւնը որոշած է արեւմտեան մարքը ներմուծել Պերլինի անգլիական, ամերիկեան եւ ֆրանսական շրջան– ներուն մէջ, իբրեւ միակ օրինաւոր դրամ։ Կը սպասուի Մարշըլի որոշման ։

ՆՈՐ ՄԱՀԱՓՈՐՁ մը կատարուեցաւ Եգիպտո– սի նախկին վարչապետին՝ Նահաս փաշայի դէմ ։ Փոքր ռումբ մը պայթեցաւ իր բնակարանին մէջ, առանց մարդկային կորուստ պատճառելու ։ Հին– գերորդ մահափորձն է այս, Նահաս փաշայի դէմ։

40.000 ԳԵՐՄԱՆ ԳԵՐԻՆԵՐ հետզհետէ կ'ար– ձակուին Ռուսաստանէն։ Առաջին կարաւանը կը բաղկանայ 2600 գերիներէ, որոնք խոստացած են աշխատիլ «ընկերվարական Գերմանիա մը հաս– տատելու համար »։

ԻՐԱՆԻ ՆՈՐ ԴԱՀԼԻՃԻՆ կազմութիւնը յանձ– նուեցաւ Մոհամմէտ Սայիտի, նախկին վարչա– պետ մը որ 1944ին մերժած էր քարիւղի մենա– շնորհ մը տալ Խ. Միութեան։ Մասնագէտ է ռու– սական գործերուն եւ Մոսկուայի դեսպան էր 1938էն 1944։ Վարչապետութեանկը կոչուի այն– պիսի ատեն մը երբ նորէն լարուած են յարաբե– րութիւնները Մոսկուայի եւ Թէհրանի միջեւ։ Տա– կաւին երկու շաբաթ առաջ խորհրդային զինուոր– ներ մտած էին Ատրպատական։ Երեք օր առաջ, Թէհրանի խորհրդային դեսպանը Հոկտեմբերեան յեղափոխութեան տարեդարձին առթիւ, անտեսե– լով Մոհամմէտ Սայիտը, հրաւիրեց անոր հակա– ռակորդը, Ալի Մանսուր, նոյնպէս նախկին վար– չապետ ։

ՄԱՀԱՊԱՏԻԺ պահանջեց Նիւրէմպէրկի ամե– րիկեան դատախազը՝ հիթլէրական Գերմանիոյ Արտաքին նախարարութեան բարձր պաշտօնա– տարներուն դէմ, յայտարարելով թէ անոնք աւելի յանցաւոր են քան այն գերման զինուորները եւ քաղաքացիները որոնք կը գործադրէին իրենց տր– ուած հրամանները։ Գլխաւոր ամբաստանեալներն են նախարար Վայզաքըր՝ նախկին դեսպան Վատի– կանի, Օթթօ Տիթրիխ՝ մամուլի վերատեսուչը Կէօպէլսի օրով, Հանս Լամմըրս՝ Հիթլէրի դիւա– նապետը եւն.։ Ամերիկեան դատախազը մահապա– տիժ կը պահանջէ 21 պաշտօնատարներու համար։

ՆՈՐ ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐ կատարուեցան չարաշահութեան ամբաստանութեամբ ։ Ձերբա– կալուեցան ձիու միսի գործակցական ընկերու– թեան տնօրէնը եւ ուրիշ չահագէտներ ։

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ տնտեսական վե– րելքը մեծ զարմանք պատճառած է Փարիզի մէջ ։ Լոնտոնի թերթերը կը գրեն թէ զօր. Քէօնիկ բո– ղոքած է, դիտել տալով թէ արեւմտեան Գերմա– նիան չափազանց արագօրէն ոտքի կը կանգնի եւ եթէ այսպէս շարունակուի, պիտի չհաւանի որ ֆրանսական շրջանը միանայ անգլեւսաքսոն շըր– ջանին։ Անգլիական եւ ամերիկեան հրամանա– տարները պատասխանած են թէ ցորչափ իրենց ժո– ղովուրդները միլիոններ կը վճարեն Գերմանիոյ վերակազմութեան համար, այս գործին զարկ պի– տի տրուի, մինչեւ որ Գերմանիա կարենայ ինք– զինքը հոգալ ։

ԱՄԲՈՂՋ ԳԻՒՂ ՄԸ փոնդտալ սկսաւ, Փարի– զէն 150 քիլոմեթր հեռու, բնակիչներով եւ անա– սուններով, իբրեւ հետեւանք ծխաբեր ռումբերու ուշ յացման ։

ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՕԴԱՆԱՒ ՄԸ, որ Փարիզէն Լոն– տոն կը փոխադրէր վեց չեխ մարզիկներ, կորսուե– ցաւ Մանշի վրայ։ Ուրիշ օդանաւ մը, անհետացաւ Զուիցերիոյ լեռներուն մէջ, Լոնտոնէն Միլան թռած ատեն ։

ԱՄԵՐԻԿԱՑԻՆԵՐԸ Տիկին Լավալի վերադար– ձուցին այն դրամները զոր գրաւած էին, նախկին վարչապետը ձերբակալած ատեն։ Այդ գումարնե– րը 10.000 տոլար, 10.000 զուիցերիական Ֆր. են։

25 % ՊԻՏԻ ԿՐՃԱՏՈՒԻՆ երկաթուղիներու շաբաթական տոմսերը, Նոյեմբեր 15էն սկսեալ, 40—75 քիլոմեթր հեռաւորութեան վրայ ։

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Նոյեմբեր 27ին շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30էն մինչեւ լոյս, SALLE CADETի ընդարձակ սրահին մէջ, 21 rue Cadet: Métro Cadet։ ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՃՈԽ ԲԱԺԻՆ, ԵՐԳ, ՆՈՒԱԳ, ԱՐՏԱՍԱՆՈՒԹԻՒՆ; ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ պարեր մինչեւ առաւօտ, Orchestre Jazz ղեկավա– րութեամբ ԿԱՐՕ ՍԱՐԵԱՆի ։ Ճոխ պիւֆէ։

Մուտք 100 Ֆրանք ։

×

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Նոյեմբեր 21ին։

Առաջին անգամ ըլլալով GRAND PALAISի մէջ։

×

ԼԱ ՍԻՈԹԱՅԻ մէջ, 14 Նոյեմբեր, Կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 15էն մինչեւ 19, Salle de la Mutualitéի մէջ, նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Խա– ժակ խումբի եւ Նոր Սերունդի ։

Մանրամասնութիւնները առանձին յայտագրով։

ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ Նոյեմբեր 20ին ։

Մանրամասնութիւնները առանձին յայտագրով ։

×

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ.— Նոյեմբեր 13ին, շաբաթ ե– րեկոյ, ժամը 8.30ին, Salle des Fêtesի ընդարձակ սրահին մէջ։

Կը նախագահէ՝ ընկեր ԳԷՈՐԳ ՔԻՐԷՃԵԱՆ

Կը խօսին ընկերներ ԱԶԳԻՆ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ եւ ՄԻՍԱՔ ՄԻՐԶԷ ։

Խօսք կ'առնեն նաեւ Camarades Cartier (Drôme)ի երեսփոխանը եւ Տիկին Odette ՄԻՔԱՅԷԼԵԱՆ ։

Ներկայ պիտի ըլլան տեղական իշխանութեանց եւ ընկերվարական «Bureau Féderal»ի պատուիրակ– ները ։

Գեղարուեստական ճոխ բաժին ։

Մանրամասնութիւնները տեղին վրայ ։

×

ՌՈՄԱՆԻ ՄԷՋ, Նոյեմբեր 12ին, ուրբաթ ի– րիկուն:

Կը խօսի ընկեր ՄԻՍԱՔ ՄԻՐԶԷ

Մանրամասնութիւնները տեղին վրայ ։

ԹԷՅԱՍԵՂԱՆ.— Ֆր. Կապ. Խաչի Շավիլի մասնաճիւղի կողմէ, մասնակցութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի երգչախումբի ղեկավարութեամբ Արա Պարթեւեանի ։ Այս կիրակի ժամը 3ին մա– տուռի սրահը, 4 rue des Trois Champtiers: Մուտք 50 Ֆրանք, թէյը եւ խմորեղէնն ալ հաշուելով ։

Այրի Տիկին Բ. Զաքարեան եւ զաւակները, ինչպէս նաեւ Ֆըշըճեան, Զաքարեան, Միրիճան– եան, Տէրվիշեան ընտանիքները եւ բոլոր պարա– գաները շնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր ա– նոնց որոնք իրենց ցաւակցութիւնները յայտնեցին, անձամբ, գրով, ծաղկեպսակով եւ նուիրատուու– թեամբ, իրենց ողբացեալ ամուսնոյն, հօր եւ ազ– գականին՝

ՍՈՂՈՄՈՆ ԶԱՔԱՐԵԱՆի

մահուան առթիւ։

Երգի դաս Ն. Սերունդին համար

Փարիզի եւ արուարձաններու Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի երգչախումբերուն համար, այս տարե– շրջանին ընդհ. ղեկավար եւ ուսուցիչ նշանակ– ուած է ծանօթ երաժշտագէտ Պ. ԱՐԱՅ ՊԱՐԹԵՒ– ԵԱՆ։

Արդ, Շավիլի, Իսի լէ Մուլինոյի, Պանեօ Քաշանի եւ Փարիզի Նոր Սերունդի անդամներուն կը յանձնարարուի ամբողջ կազմով ներկայ ըլլալ երգի փորձերուն, եւ օգտուիլ ուսուցիչ ղեկավա– րէն։

Իւրաքանչիւր մասնաճիւղ ունի իր սովորական հաւաքատեղին եւ երաժշտական դասախօսութիւն– ները։ Երգի փորձերը տեղի կ'ունենան՝ շաբա– թը մէկ իրիկուն՝ ժամը 8—10։ (Յանձնախումբ)

Imprimerie DER AGOPIAN 17 Rue Damesme (13

Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Վռամեան ենթակո– միտէին ընդհ. ժողովը՝ Նոյեմբեր 11ին իրիկունը ժամը 8ին, սովորական հաւաքատեղին ։

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի «Ահարոն– եան» խումբի անդամական ժողովը այս հինգշաբ– թի իրիկուն, Sociétés Savantes։ Պարտաւորիչ ներ– կայութիւն։ — Հայերէնի դասընթացք ժամը 8–9։

ԱՎԻՆԵՈՆ.— Հ. Յ. Դ. «Մուրատ» խումբի ժողովը՝ այս կիրակի կէսօրէն վերջ ժամը 3ին, Ս. Սաթունեանէն ընկեր Զաքէոսի բնակարանը ։ Կը խնդրուի բոլոր ընկերներէն անպայման ներկայ ըլլալ ։

ՄԱՐՍԷՅԼ.— ՀԱՄԱԽԱՐԲԵՐԴՑԻԱԿԱՆ Մի– ութեան ընդհ. ժողովը այս կիրակի առտու ժամը 9—12, 67 rue Longue des Capucins: Օրակարգ.— Զեկուցում հաշուեքննիչ յանձնախումբի։ Շրջա– բերականներ Ամերիկայի կեդրոնէն եւ Ֆրանսայի կեդր. վարչութեան։ Ընթացիկ հարցեր ։

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒՓ, 21 Հոկ. — 31 Հոկտեմբեր

Շնորհակալութեամբ ստացած ենք հետեւեալ բաժնեգիններ. —

ՄԱՐՍԷՅԼ Պաք. 800, Սիր. 3500, ՍԱՎՈՒԱ Քեն. 800, Պ. ՔՈԼՈՄՊ Շահ. 1200, ՌՈՄԱՆՎԻԼ Գում. 800, ՄԵՏՈՆ Փաս. 800, ՓԱՐԻԶ (10) Արպ. 2 հազար, Ս. ԺԵՐՈՄ Զալ. 650, Փան. 650, Սար. 650, Ս. Ա. 1200, Բաթ. 1200, Ժամ. հազար, Թեճ. 1200, Էսկ. 1200, Քիթ. 1200, ԱՆԻԷՌ Սուլ. 800, ՊԱՆԵԷՕ Զաթ. 800, ՓԱՐԻԶ Գ. Տ. 145, ՊՈՒԼՈՆԵԸ Տառ. 2600, ԼԷ ԼԻԼԱ Մոն. 800, Ա– ՆԻԷՌ Տէր. 640, ԼԱՀԷՅ Ճեր. 5 հազար, ՄՈՆ– ՐՈՒԺ Հանչ. 2700, ՄՈՆԹՐԷՕ Փամ. 1200, ԹՈՒ– ԼՈՆ Աթար. 1100, ՓԱՐԻԶ (5) Րէյ. 800 Ֆրանք։

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՊՈՄՈՆԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Յառաջիկայ Նոյեմբեր 20ին, շա– բաթ երեկոյ ժամը 9ին, Պոմոնի նորակառոյց սը– րահին մէջ։ Ընտիր գեղարուեստական բաժին եւ ճոխ պիւֆէ։ Վարձուած է առաջնակարգ նուագա– խումբ մը եւրոպական պարերու համար ։

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Սէնթ Անտի Թաթուլ խումբը, Ֆր. Կ. Խաչը եւ Նոր Սերունդի Քեռի խումբը ցաւակցութիւն կը յայտնեն ընկեր Մու– շեղ Էքինճեանի, եղբօրը՝ Լեւոնի եւ քրոջը՝ Աննա Տէր Արսէնեանի իրենց մօր տիկին ՎԱՐԴԵՐ Է– ՔԻՆՃԵԱՆի տխուր մահուան առթիւ։

ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԻ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Նոյեմբեր 21ին Ժորժ Ե.ի սրահներուն մէջ ։

Խճողումի տեղի չտալու համար, սեղանները նախապէս ապահովել Պ. Նուպար Զարֆճեանէ (19 rue Jean Mermoz, Paris (8), Tél. Ely. 23-66):

Տոմսերու համար դիմել Պ. Պ. Ա. Աճէմեանի (56 Rue Lafayette, Paris (9). Tél. Pro. 03-19) եւ Վ. Չիլինկիրեանի (24 rue Feydeau, Peris (2). Tél. Cen. 48 - 51:

ՀԱՅԵՐԷՆԻ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔ ՊԷԼՎԻԼԻ ՄԷՋ

Հ. Բ. Ը. Միութեան Փարիզի մասնաճիւղը հայերէն լեզուի դասընթացք մը պիտի հաստատէ Փարիզի 20րդ թաղամասի Levert փողոցի քաղաքա– պետական մանչերու վարժարանին մէջ, բարե– հաճ արտօնութեամբ Սէնի նահանգապետին։ Բա– ցումը տեղի կ'ունենայ Նոյեմբեր 18ին, հինգշաբթի կէսօրէ վերջ ժամը 11ին։ Դասախօսն է, արուես– տագէտ ուսուցչուհի Տիկին Պայծեւուհի Պետրոս– եան։ Աշակերտներու արձանագրութիւնը տեղի պիտի ունենայ նոյն օրը եւ պիտի շարունակուի յաջորդ հինգշաբթի օրերը ուսուցչուհիին կողմէ, տեղւոյն վրայ ։

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐԻ Տիկնանց վարժարանի խնա– մակալութիւնը իր սրտագին շնորհակալութիւնը կը յայտնէ այն բոլոր հայրենակիցներուն, որոնք իրենց նուէրներով նպաստեցին վերջին հանգանա– կութեան արդիւնաւորման։ Մասնաւորաբար Նիսի մէջ, Տէր Ժամկոչեան քահանայի ու Տիկին Սաաթճեանի Մարսէյլ, Տիկիններ Թէքէեանի, Տօքթ. Մօրէնօի, Զրբաշեանի եւ Տօքթ. Քէջեանի։ Վալանս՝ Տէր Պապիկեան քահանայի եւ Տիկին Հռիփ. Պօյաճեանի, Վիէն՝ Տիկիններ Զաքարեա– նի, Քիւլպաստեանի, Վ. Զուլէրեանի, Ա. Մու– րատեանի եւ Չիլինկիրեանի ։

Լիոն՝ Տէր եւ Տիկին Ճընկըրըրեանի, Պ. Պ. Թադէոսեանի, Տայեանի, Կիւլպէնկեանի ։

(ԿՆԻՔ)

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286
Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13e)
Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.
Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63
Vendredi 12 Novembre 1948 Ուրբաթ 12 ՆՈՅԵՄԲ.

Ի. ՏԱՐԻ — 20e Année N° 5692–Նոր շրջանի թիւ 1103 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ Գին 6 Ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԵԿԵՂԵՑԻՆ ԱԼ ՄԱՐՏԱԿԱՆ

Ճիշդ այն պահուն երբ 1918 Նոյեմբեր 11ի զինադադարին տարեդարձը կը տօնուի, միջազգային մամուլը զարմանազան տեղեկութիւններ կը հաղորդէ ... «Երրորդ»ի մասին:

Ինչպէս կ'երեւայ, քրիստոնէական Եկեղեցին անգամ խոր մտահոգութեան մատնուած է: Եւ իր կարգին միջոցներ կ'որոնայ, խաղաղութիւնը ապահովելու համար:

Մինչեւ այսօր ալ, խաչն ու աղօթքը, Աւետարանն ու քարոզը կը կազմեն կղերին գլխաւոր ապաւէնը, իբրեւ կանխարգել միջոց:

Բայց, բաւակա՞ն են այդ նախնական զէնքերը, կարգի հրաւիրելու, զսպելու համար մարդոց սանձակոտոր խելագարութիւնը: Մանաւանդ հիմա որ հսկայական թռիչքներ կը կատարէ զինարուեստը, իրեն ծառայեցնելով գիտութիւնը:

Պատասխանը կուտայ Անկլիքան Եկեղեցին, իր վերջին համագումարով, որուն կը մասնակցէին աւելի քան 400 պատգամաւորներ, — եպիսկոպոս, վարդապետ, աշխարհական:

Չորեքշաբթի օր, 10 Նոյեմբեր — զինադադարի տարեդարձէն մէկ օր առաջ—ժողովը միաձայնութեամբ քուէարկեց բանաձեւ մը, որ հիւլէական ռումբերը կը նկատէ «պաշտպանողական անհրաժեշտութիւն մը», ռեւէ նախայարձակ պետութեան դէմ: Դէմ քուէարկեցին միայն երեք պատգամաւորներ:

Բանաձեւը մշակած էր մասնաւոր յանձնախումբ մը: Ճիշդ այնպէս ինչպէս պիտի ըլլար Ազգաժողովին մէջ:

Ամէնէն ջերմ պաշտպաններէն մէկն էր Եորքի արքեպիսկոպոսը, Տոքթ. Կարպըրթ, որ տիրական դիրք մը կը վայելէ, Քէնթրպըրիի արքեպիսկոպոսէն վերջ:

Այս բարձրաստիճան կղերականը յայտարարեց, առանց բառերը ծամծմելու.

— «Հիւլէական ռումբը ապահովաբար պիտի գործածուի, եթէ նոր պատերազմ մը պայթի: Այն պետութիւնը որ ունի այդ ռումբը եւ աւելի տկար է, շատ մեծ փորձութեան մը պիտի ենթարկուի, զայն գործածելու համար իր թշնամիէն քանի մը ժամ առաջ: Եթէ հիւլէական ռումբ ունենալը կը նշանակէ խափանել պատերազմը, իրաւունք չունինք այժմէն յայտարարելու թէ երբեք պիտի չգործածենք զայն»:

Ուրիշ բարձրաստիճան մը բացատրեց թէ նախայարձակները քաջալերած պիտի ըլլան, եթէ կազմ եւ պատրաստ չգտնուին, խաղաղասիրութենէ մղուած: Եւ քաղաքական, մարտական ճառ մը խօսեցաւ, փոխան քրիստոնէական քարոզի.

— «Եթէ դրացիդ կը սիրես, պէտք է ջանաս փրկել զայն նախայարձակ ուժերէն: Մենք խաղաղութիւն պիտի չվայելենք, քանի 100.000.000 քաղաքացիներ ահարկու բռնակալութեան մը մատնուած են արեւելեան Եւրոպայի մէջ»:

Հեռագիրը կ'ըսէ թէ բարեպաշտ պատգամաւորուհի մը չհանդուրժելով այս ռազմաշունչ յայտարարութեան, բացագանչեց.

— «Կ'առաջարկեմ բարձր հրամանատարութեան պաշտօն մը տալ յարգելի աւագերէցին, բրիտանական բանակին մէջ»:

Մամուլին մէջ հրատարակուած ամփոփումները բաւական չեն, ամբողջական գաղափար մը տալու համար այս կղերական համագումարին առաջադրութեանց մասին:

Ամէն պարագայի մէջ, ժամանակի նշան մըն ալ այս: Մանաւանդ երբ նկատի առնենք թէ Եկեղեցին որքան վճռական դեր կը կատարէ բրիտանական պետութեան մէջ:

Այս համագումարին հետ զուգընթաց, կարգ մը թերթեր հարցարան մը բացած են,— կ'ուզեն ստուգել թէ հիմնաւո՞ր են նոր պատերազմի մը վախերը:

Իրազեկ մը պատերազմը հաւանական չի գտներ 1950էն առաջ:

Ուրիշ մը կը կարծէ թէ արեւմտեան պետութիւնները կրնան խափանել զայն, արթուն, պագարիւն դիրք մը բռնելով: Միշտ կազմ եւ պատրաստ...

Տրուած պատասխաններէն աւելի, որոնք շատ ջուր կը վերցնեն, երեւոյթն է որ կը ճմլէ խաղաղասէրներուն սիրտը:

Ի վերջոյ մթնոլո՞րտ պատրաստել կ'ուզեն, անդադար խօսելով, գրելով «Երրորդ»ի մասին...

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՆԱԽ ՆԻՒԹԵՐԸ ՓՐԿԵԼ

Անցեալ սեպտեմբերին կոչ մը հրատարակեցինք որով Հալէպէն Օշական քահանայ իր հայրենակիցներուն աջակցութիւնը կը խնդրէր, հրատարակելու համար Տարոնի պատմութիւնը:

Իր ուզածն էր՝ տրամադրել յուշեր եւ լուսանկարներ: Հում նիւթեր, վկայութիւններ: Մասնաւորապէս վերջին հարիւր տարուան դէմքերու եւ դէպքերու մասին:

Թեհրանէն ընկեր մը, Ց. Սարօ, զանազան մեղքեր վերագրելով Օշական քահանայի (նախկին Անդրանիկ Սայըեան), յայտարարութիւն մը ղրկած է, ուր կ'ըսէ.

— «Օշական քահանայի ուժերից միանգամայն վեր է Տարոնի պատմութիւն գրելը, հետեւաբար անօգուտ եւ անիմաստ կը լինի ընդ առաջ երթալ իր կոչին»:

Իր կարծիքով, «Միակ արժանաւոր եւ կարող անձնաւորութիւնը Տարոնցի պատմագէտ Հայր Սահակ Տէր Մովսէսեանն է»:

Ես չեմ գիտեր թէ ի՛նչ մեղքեր կը ծանրանան Օշական քահանայի վրայ: Թող Տարոնցիները իրենք դատեն:

Բայց իրմէ իսկ լսած եմ թէ՝ տասներկու հազար էջ ձեռագիր հաւաքած է, Տարոնի անցեալ եւ ներկայ դէպքերու մասին: Ամբողջ հանք մը հում նիւթերու:

Եթէ կէսն իսկ յապաւենք, մնացեալ հինգ-վեց հազար էջերը անսպառ աղբիւր մը կը կազմեն ուսումնասիրութեան:

Ո՞վ կրնայ կատարել այդ գործը:

Հայր Սահակի արժանիքներ ուրացողներէն չենք: Բայց, նամակագիրը գիտէ՞ իր հայրենակից պատմագէտին ներկայ վիճակը,— տարիքին եւ յոգնութեան պատճառած աւերները, սկսելով աչքերէն:

Տարոնի մասին թանկագին նիւթեր ձգած է Մուշի Գեղամն ալ:

Ոչ միայն Տարոնցիներու, այլեւ բոլորիս պարտականութիւնը պէտք է ըլլայ նախ այդ նիւթերը փրկել: Օգտագործել:

Տասը-տասնըհինգ տարի առաջ ալ յուզուեցաւ այս խնդիրը: Բայց, քայլ մը առնուած չէ, այդ օրէն ի վեր:

Եթէ Մշեցիներն ալ իրար չհասկնան...

ՎԱՀԷ

ՉԻՆԱՍՏԱՆԻ կարմիր բանակը յառաջ կը խաղայ դէպի ազգայնական կառավարութեան մայրաքաղաքը, Նանքին: Զինուորական վարչութիւն հաստատուած է թէ Նանքինի եւ թէ Շանկայի մէջ: Օտարականներուն յանձնարարուեցաւ դուրս ելլել, որովհետեւ հազարաւոր անօթի Չինացիներ սպառնալից դիրք մը բռնած են փողոցներուն մէջ: Բոլշեւիկեան աղբիւրներու համաձայն, 20 կառավարական բանակներ (350.000 զինուոր) պաշարուեր են Սուչէուի բոլորտիքը: Մ. Նահանգները կը շարունակեն օգնել ազգայնական կառավարութեան, բայց զօրաւոր հոսանք մը հետզհետէ կ'ընդդիմանայ, դիտել տալով թէ Մոսկուայի նպատակն է չինական քաոսին մէջ խրել Մ. Նահանգները, ցրուելու համար անոր ուժերը: — Հազարաւոր թշուառներ աւարի կուտան խանութները, բոլոր քաղաքներուն մէջ: Ոստիկանութիւնը յաճախ կրակ կը բանայ, բայց անօգուտ: Անգլիացիները կը հեռանան օդանաւերով եւ նաւերով:

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ մասին մշակուած բանաձեւը քուէարկուեցաւ 6ի դէմ 48 ձայնով (չորս ձեռնպահ), ՄԱԿի Քաղաքական Յանձնաժողովին կողմէ: Բանաձեւը կը պահանջէ Պուլկարիայէն, Ալպանիայէն եւ Եուկոսլաւիայէն դադրեցնել իրենց օգնութիւնը Յունաստանի եւ բանակցիլ, վիճելի խնդիրները կարգադրելու համար: Ժողովը մերժեց խորհրդային պատուիրակութեան բանաձեւը, որ արտաքին միջամտութեան վերագրելով Յունաստանի ներկայ կացութիւնը, կը պահանջէր լուծել պալքանեան յանձնախումբը: Օտար զինուորները (անգլիացի) ետ քաշելու առաջարկը մերժուեցաւ 7ի դէմ 38 ձայնով:

1948Ի ԶՕՐԱԴԱՍԻՆ Բ. մասը դրօշի տակ պիտի առնուի Նոյեմբեր 15ին: 1947ի զօրադասին Բ. շարքը պիտի արձակուի դեկտ. 20էն սկսեալ:

ԹՐՈՒՄԸՆ ԳԻՏԷ ՏԵՍԱԿՑԻ՞ ՍԹԱԼԻՆԻ ՀԵՏ

ՀԱԿԱՍԱԿԱՆ ԶՐՈՅՑՆԵՐ

Ատենէ մը ի վեր զրոյցներ կը շրջէին Թրումընի եւ Սթալինի տեսակցութեան մասին: Նախագահին ընտրութենէն ի վեր, նոր լուրեր շրջան կ'ընեն: Այս անգամ Մոսկուայի հեռագրական գործակալութիւնն է որ կը հաղորդէ լուրը, հիմնուելով ամերիկեան աղբիւրներու վրայ: Խորհրդային բոլոր թերթերն ալ անմիջապէս արտատպեցին լուրը:

Թրումընի ներկայացուցիչներէն մէկը փութաց հերքել զրոյցը, բայց միեւնոյն ատեն չեշտեց թէ Թրումըն միշտ պատրաստ է տեսակցելու, եթէ Սթալին ուզէ Ուաշինկթըն այցելել:

Մոսկուայի հեռագրական գործակալութիւնը իր տեղեկութիւնը քաղած է ամերիկեան կարեւոր թերթի մը աշխատակիցէն: Այս վերջինը գրած էր թէ հեռագիր մը ուղղած է Սթալինի, հարցնելով թէ տրամադի՞ր է տեսակցելու Նախագահ Թրումընի հետ, յարմար առիթով մը, ապահովելու համար խաղաղութիւնը: Այս առթիւ կը յիշէր թէ Նախագահը իր ընտրութենէն առաջ եւ վերջը յայտարարած էր թէ իր գլխաւոր գործերէն մէկը պիտի ըլլայ ապահովել աշխարհի խաղաղութիւնը: Յետոյ, հրատարակելով իր ղրկած հեռագրին պատճէնը, կ'ըսէր.— Նախագահը կ'ուզէ գլուխ գլխի խօսակցութիւն մը ունենալ աշխարհի վարիչներուն հետ: Այս կարգի խօսակցութիւն մը Սթալինի հետ՝ մաս կը կազմէ իր ծրագրին: Թրումըն այս մասին կը մտածէ երեք տարիէ ի վեր: Տակաւին վճռական որոշում տրուած չէ, բայց Նախագահը կրնայ, այսօրուընէ մինչեւ խորհրդարանին բացումը, Եւրոպա երթալ օդանաւով, անձնական խօսակցութեանց համար: Եւ կը յուսայ թէ Սթալին կրնայ գալ տեսնել զինքը, փոխանակ ինք Մոսկուա երթալու: Նախագահը այնքան փարած է իր խաղաղութեան ծրագրին որ կրնայ անձամբ ալ Մոսկուա երթալ:

Այս բոլորին մէջ ամէնէն ուշագրաւ պարագան այն է որ լուրը անմիջապէս հրատարակուեցաւ Խ. Միութեան բոլոր թերթերուն մէջ: Թէեւ խորհրդածութիւններ չեղան, բայց զրոյցին հրատարակութիւնն իսկ կ'ապացուցանէ թէ մեծ կարեւորութիւն կը տրուէր: Եւ իսկապէս ուշադրութիւն գրաւեց Մոսկուայի օտար գաղութին մէջ:

Իրազեկներ կարելի կը գտնեն Թրումըն-Սթալին տեսակցութիւնը, այլեւ խորհրդակցութիւն մը Անգլիայ, Ֆրանսայի եւ Մ. Նահանգներու վարիչներուն միջեւ, ճամբան հարթելու համար: Միացեալ Ազգերու շրջանակներուն մէջ ալ որոշ լաւատեսութիւն կը տիրէ: Անոնք որ մօտէն ծանօթ են ռուսական քաղաքականութեան, կը կարծեն թէ Սթալին պիտի չմերժէ, եթէ տեսակցութեան առաջարկը արեւմուտքէն բխի:

Վատիկանի պաշտօնաթերթը, Օսսէրվաթորէ Ռոմանօ» կ'ըսէ թէ նախագահական ընտրութեան արդիւնքը կրնայ հարթել ճամբան, երկու վարիչներուն տեսակցութեան համար:

Միացեալ Ազգերու գլխաւոր քարտուղարը եւ ընդհ. ժողովին նախագահը կը կարծեն թէ Պերլինի տագնապը եթէ լուծուի, ճամբան պիտի հարթուի ոչ միայն Թրումըն – Սթալին տեսակցութեան, այլեւ Գերմանիոյ եւ Ճափոնի հաշտութեան դաշնագիրներուն համար:

Ուրիշ նշանակալից լուր մը,— Պ. Մարշըլ Ուաշինկթըն պիտի երթայ մօտերս, նախագահին հետ խորհրդակցելու համար, Եւրոպայի կացութեան եւ ուրիշ խնդիրներու մասին:

Ուրիշ աղբիւրի մը համաձայն, Թրումըն պիտի սպասէ Միացեալ Ազգերու ընդհ. ժողովին փակման, որեւէ որոշում տալէ առաջ: Թերեւս ինք Եւրոպա գայ յառաջիկայ յունուարին (ժողովը կը վերջանայ Դեկտեմբերին):

Անգլ. կառավարութիւնը ուշադրութեամբ կը հետեւի այս անցուդարձին: Եթէ տեսակցութիւնը որոշուի, Անգլիան ալ պիտի ուզէ մասնակցիլ, իր վարչապետին միջոցաւ:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԳՈՐԾԱԴՈՒԼՆԵՐԸ գրեթէ դադրած են ածխահանքերուն մէջ, բայց Աշխատանքի Դաշնակցութիւնը նոր անակնկալներ կը պատրաստէ: Մասնաւորապէս խլրտումներ կը նշմարուին նաւահանգիստներու եւ երկաթուղիներու բանուորներուն մէջ: Առաջիններէ որոշած են գործադուլ յայտարարել Նոյեմբեր 17ին: Գալով երկաթուղիներուն, թերթերը կը գրեն թէ բանուորներուն 62 %ը մերժած են գործադուլը: Ամէն պարագայի մէջ, կացութիւնը անորոշ է տակաւին. իսկ մասնաւորապէս ծանր՝ Մարսէյլի նաւահանգստին մէջ, որ անշարժութեան դատապարտուած է: Զերբակալուեցան 29 նաւաստիներ որոնք չէին պատասխանած պարտաւորիչ աշխատանքի հրամանին:

ՊԱՂԵՍՏԻՆԻ մասին գաղտնի խորհրդակցութիւնները երէկ ալ շարունակուեցան Ապահովութեան Խորհուրդին մէջ:

ՆԻՒԹԵՐ ԵՒ ԴԻՏՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Հայ ժողովուրդը բոլոր միւս ժողովուրդներից առաջինն էր որ 288 Թ. ըստ Ն. Ադոնցի նորագոյն տուեալների — եւ ոչ թէ 301ին — քրիստոնէական վարդապետութիւնը հռչակեց, իբրեւ իր ընդհանրական, պետական կրօնը, Տրդատ Թագաւորի օրով։ Դրանից յետոյ էր որ Հռոմի կայսր Կոստանդին Մեծը 313 Թ., ուրեմն, 25 տարի վերջ, քրիստոնէութիւնը հռչակեց պետական - պաշտօնական կրօն, իսկ Ռուսները քրիստոնէութիւնը ընդունեցին 988ին, սաել է ուղիղ 700 տարի մեզանից աւելի ուշ։ Դեռ չեմ խօսում այն մասին, թէ որքան ժամանակներ դրանից յետոյ թէ նրանք, թէ Գաղիացիք (Գալլիցիները) եւ ուրիշները դեռ շարունակում էին գաղտնի պաշտել իրենց հին կուռք աստուածները ու կատարել հին ծիսակատարութիւնները թաւ ու մթին անտառների խորքերում, քարանձաւներում։

Հայ ժողովուրդը իր պատմութիւնից գիտէ որ իր Նախնիքը այդ մեծ յեղաշրջումը կատարեցին խաղաղութեամբ ու գրեթէ առանց արիւն թափելու։ Ոչ միայն այդ յեղաշրջման ընթացքին, 288ին եւ դրանից յետոյ, այլեւ նախընթաց մօտ 250 տարիների ընթացքում, երբ ամենուրեք այդ նոր կրօնն էին քարոզում ու տարածում առաքեալները եւ նրանց աշակերտները, իսկ յետագայում դրանց յաջորդները։ Որքան յայտնի է տանջուած, մարտիրոսացած եւ սուրբերի դասը անցած հայ եւ օտար վկաների թիւը Հայաստանում, եթէ մեզ հասած թւերը չափազանցրած չհամարենք — ոչ աւելի է քան մօտ 1000 հոգի, այնինչ հռոմէական կայսրութեան լայնատարած սահմաններում, սկսած Հռոմից, թէ մինչեւ այդ վարդապետութիւնը պաշտօնապէս ընդունիլը եւ թէ, աւելի եւս, դայն պաշտօնապէս հռչակելուց ու ընդունելուց յետոյ դարեր շարունակ տասնեակ հազարաւոր, հարիւր հազարաւոր մարդիկ չարաչար տանջուեցան, մահացան, ողջակիզուեցան եւայլն եւ հարիւրներով, հազարներով նորանոր մարտիրոսներ, վկաներ սուրբերի դասը անցան։

Արդ, համեմատութեան դրէք մեր մօտաւորապէս հազար հոգի քրիստոնէութեան ճանապարհին անցած, ամբողջ տասնեւինն դարերի ընթացքում զոհուած մարտիրոսներու վկաները Ներոնի կենդանի մարդկանցից կազմած ու վառած հազարաւոր ջահերի հետ, Հռոմի կրկէսներում քրիստոնէական նոր կրօնին ու հաւատքին համար վայրի գազանների երախներին ու ճանկերին պատառոտած հազարաւոր կենդանի մարդկանց հետ, Դիոկղետիանոս կայսեր շրջանին, քրիստոնէութիւնը պաշտօնական կրօն հռչակելու նախօրեակին, անվերջ տանջալից մահերով նահատակուած քրիստոնեաների հետ եւն.։ Նոյնիսկ քրիստոնէութիւնը պաշտօնապէս ընդունելուց 1000—1500 տարիներ վերջ, Իտալիոյ եւ մանաւանդ Սպանիոյ մէջ — Հաւատաքննութեան հաստատած ողջակէզից ԺԳ. դարից մինչեւ ԺԹ. դարի սկիզբը անասելի տանջանքներով մահացան, հրկիզուեցան տասնեակ հազարաւոր «հերետիկոս» համարուած անմեղ մարդիկ իրենց հաւատքին համար ...

Ինչո՞վ պիտի բացատրել այդ անօրինակ երեւոյթը, — այն որ հայ ժողովուրդը այդքան հեշտութեամբ, խաղաղութեամբ եւ առաջինը կատարեց այդ մեծ յեղաշրջումը, ընդգրկեց քրիստոնէական նոր կրօնը, բաժնուելով իր գրեթէ հազարամեայ հին կրօնից, բազմադարեան հաւատալիքներից։

Փոխանակ այդ յեղաշրջման պատճառը բացատրելու այնպէս, ինչպէս որ է, մեր «գիտնական» հայրենակիցների մէջ, որքան գիտեմ, գոյութիւն ունի մի շատ թիւր ու աւելի քան նախնական մի ճիգ հիմնաւորելու մեր ազգային կեանքին մէջ տեղի ունեցած այդ շատ խոշոր պատմական եղելութիւնը։

Անոնց կարծիքով, իբրեւ թէ, այն ժամանակուան հայ պետական մարդիկ, դրդուած այն վախից, որ եթէ Հայերը շարունակէին մնալ իրենց հին դէնին մէջ, Պարսից ազդեցութիւնը ու մազդեզանց կրօնը պիտի մեզ կլանէին իբրեւ ազգ, ստիպուած եղան ընդունելու այդ նոր կրօնը, իբրեւ միակ փրկարար միջոցը այդ վտանգին դէմ։

Այս տարամերժ բացատրութիւնը աւելի քան անհիմն է եւ ոչ յուրջ։ Չէ՞ որ պարսիկ Պարթեւները, իբրեւ մեզնից շատ աւելի զօրեղ, մեծ ու մեզ սերտ հարեւան ազգեր, դարերից ի վեր ազդում էին բազմապիսի մշակոյթի եւ այլ ուժերով ու ձեւերով մեզ, Հայերիս վրայ, մինչեւ մեր քրիստոնէութիւն ընդունելը, մօտ հազար տարիներ անընդհատ։ Չէ՞ որ Պարթեւ - Արշակունիների մի ճիւղն էին մեր Արշակունի գահակալները դարերի ընթացքում։ Չէ՞ որ հազարաւոր բառեր ենք ընդունիլ մենք մեր լեզուին մէջ այդ նոյն Պարսիկ Պարթեւներից եւ գործ ենք ածում մինչեւ օրս եւ այնչափ ենք հարազատ դարձրել մեզ։

Այստեղ եւս կ'ուզենայի մի աւելորդ անգամ ընդգծել, որ մեր «գիտնական» մարդոց այդ օրինակ հիմնաւորումը նոյնպէս հետեւանք է մեր մտավախութեան ու սորկամտութեան եւ ոչ թէ լուրջ վերլուծման։

Եթէ չլինէին ուրիշ շատ աւելի զօրաւոր գործօններ՝ հոգեբանական եւ այլ յատկութիւններ, հիմնական տարբերութիւններ մեր ու նրանց մէջ, եթէ հայ ժողովուրդը վաղուց — նոյնիսկ մինչեւ քրիստոնէական վարդապետութեան աշխարհ գալը — ընտելացած չլինէր «բարի արարէք ատելեաց ձերոց» բարձր գաղափարին, աներեւակայելի կը լինէր այդքան դիւրութեամբ, մի քանի մարդկանց — թէկուզ իր թագաւորի կամ իր հոգեւոր եւայլն պետերի — հրամանով ու օրինակով կատարել այդ յեղաշրջումը, — հրաժարիլ, միանգամայն եւ ընդմիշտ, արիւն ու մարմին դարձած հաւատալիքներից, պաշտամունքներից, սրբացած - աստուածացած կուռքերից եւայլն։

Զպիտի մոռանալ եւ այն շատ կարեւոր պարագան, որ հակառակ մեր «գիտնականների» իւրայատուկ մեկնութեան, հայ ժողովուրդը, սկսած իր թագաւորից ու հոգեւոր պետերից մինչեւ վերջին շինականը, չէր կարող չգիտակցել, որ այդ նոր կրօնը ընդունելու հետեւանքով իր թշնամի սասանեան Պարսիկները Արեւելքում եւ դեռ եւս կռապաշտ Յոմահռոմայեցիք Արեւմուտքում պիտի դառնային իր աւելի եւս կատաղի թշնամիները։ Ուստի, եթէ հակառակ այս բոլոր պարագաներին, հայ ժողովուրդը գլխովին յարեց քրիստոնէութեան ու այդպիսի հեշտութեամբ, դրա պատճառը շատ խոր է եւ արժանի գնահատանքի։

Հայ ժողովուրդի կեանքին մէջ կատարուած այս մեծ յեղաշրջումը ինքնին միայն բաւ է, որպէսզի նա ունենայ իր առաջնակարգ տեղը բոլոր քաղաքակրթուած ազգերի մէջ, իսկ յեղաշրջման անօրինակ ու բացառիկ խաղաղութեամբ կատարուիլը, աւելի եւս բարձրացնում է հայ ժողովուրդի բարոյական նկարագիրը։

Ահա թէ ինչ է ասում այդ առիթով՝ գերմանացի բարոն Մ. Կապրին 1913 Թ. Վիէննայում լոյս տեսած «Հայ ժողովրդի պատմական ու քաղաքակրթական նշանակութիւնը» վերնագրով իր 70 էջնոց գրքին մէջ։

— «Միայն այս պարագան արդէն — Հայաստանի առաջին քրիստոնեայ պետութիւն դառնալը — ապահովում է իր ժողովրդին համաշխարհային քաղաքակրթութեան պատմութեան մէջ մի շատ պատուաւոր ու գեղեցիկ տեղ»։

... «Դժբախտաբար Հայերը շատ երկար չկարողացան խաղաղութեամբ վայելել իրենց նոր կրօնը, քանի որ Պարսիկները անվերջ ճնշում էին Հայաստանը, որպէսզի դրանով նրանք, Հայերը, հարկադրուած լինեն կասեցնել Հռոմէական կայսրութեան յառաջխաղացումը դէպի Արեւելք»։

«Այսպէս Պարսիկները Շապուհ Բ.ի օրով Չորրորդ դարի կիսին ներխուժեցին Հայաստան ու դայն մատնեցին սոսկալի աւերման։ Ամբողջ հայ ժողովուրդը, որ մերժեց ընդունել Զրադաշտական կրօնը, մատնուեցաւ պարսկական սրածութեանց»։

Այսպէս այս գերման գիտնականը եւս գալիս է մի աւելորդ անգամ հաստատել այն պարզ կարծիքը, թէ այդ մեծ յեղաշրջումը հայ ժողովուրդը ու իր մեծ առաջնորդները կատարել են ոչ թէ գործնական հաշիւներէ մղուած, այլ միայն եւ միայն այդ նոր ու բարձր գաղափարը համապատասխան գտնելով իրենց ըմբռնումներին։

Ա. ՎԱՉԵԱՆՑ

Իտալական նամականի

ԱԶՈԼՕ. — Երկինքը պարապ էր, ինչպէս կ'ըլլայ ծովը փոթորիկէն անմիջապէս վերջ։ Ցեռմիջօրէի առաջին ժամերուն հասեր էի Ազոլօ, իմ տարեկան այցելութիւնս տալու համար անոր, սակայն դայն չէի գտեր իր տեղը։ Չկար Րօքքան, Ազատութեան աղբիւրն ու Սուլուլիկը։ Ցուսախաբ, քայլերս ուղղեր էի դէպի Մուրատ Ռաֆայէլ վարժարանին ամարանոցը, վերագտնելու համար զոյգ նոճիներն ու չագանակենին։ Սակայն, ոչ մէկ հետք։ Ընդմէջ երկնի եւ երկրի ճնշիչ պարապութիւն մը գտեր էի, անհասանելի լռութիւն մը, որուն խորքին կուլային անցեալի բոլոր քաղցրութիւնները, պատանութիւնն ու սէրը։

Նստած բլրան բարձունքը, խրախճանող հովիտներուն առջեւ, զմայլած էի գեղեցիկ բնութեան, որուն վերջին սահմանները կ'երկարին մինչեւ Վենետիկ եւ մինչեւ Եուկանեան բլուրները։

Ոսկեփոշի մշուշին մէջ կորսուած հեռաւորութիւնները ինծ կը յիշեցնէին Փրօվանսեան լուսայորդ դաշտավայրերը, որոնց խորքին այնքան շնորհալիօրէն կը գծագրուին բարձրախոհ նոճիներն ու զուարթաբարոյ ձիթենիները, որոնց խումբերը ալ աւելի կը բազմանան երբ կը մօտենանք Միջերկրականի Վերոնեզեան բաց կապոյտին։ Սակայն, չկար Ազոլօն։ Այն նօսրաթեւ երազները, որոնք տարիներ շարունակ փափկասուն մեխակներու նման ծլեր էին իմ հոգիիս առուակներուն երկայնքը՝ այլեւս իմ մէջս չէին, ու չէին կերպարանափոխեր իմ զգացումներս, երեւակայութիւնս եւ հոգիս։ Պատանութիւնը հեռացած էր ինծմէ։ Այլեւս իմ ճակտիս վրայ չէին իջներ մետաքսանման խոպոպիքները, որոնք այնքան նրբութեամբ կը դդուէին իմ քունքերս, երբ, անցեալին, նստած չագանակենիին տակ, անյագօրէն կը զմայլէի երեկոյեան ստուերներուն խաղը բլրակենցաղ գիւղակին վրայ։ Ազոլօն մեռած էր, որովհետեւ հեռացած էր ընդմիշտ պատանեկութիւնը։ Այն աստղաբիբ առաւօտները, որոնք երկնային բոցաճաճանչ գահաւորակներու վրայ բազմած, Պասսանոյի եւ Կրափփայի հեռաւորութիւններէն կը մօտենային Ազոլոյի բարձունքներուն՝ այլեւս գոյութիւն չունէին։ Սակայն, կը զգայի որ իմ շուրջ կ'ապրէր դեռ անցեալի ոգին, յիշատակը։ Նազելաճեմ ոգիներ, որոնց անունները նման էին երկնի աստղերու անունին՝ դեռ կենդանի էին իմ մէջս։ Իմ մէջ դեռ կ'ապրէր անցեալը, իր քնքոյշ ճակատը հակած երկչոտ նունուփարներու վրայ։

Ներշնչեալ եւ խոհուն, սիրտս արեւածաղիկի մը նման բացուած դէպի երկնային լոյսերը՝ թափառած էի իմ անձիս մէջ, հոն վերագտնելու համար անցեալը ներկային մէջ։ Բայց, հոն գտած էի անվերադարձօրէն մեկնած երազներուն թախիծը միայն, լերկ եւ անթափանցելի երկնակամարի մը մինակութիւնը, որուն վրայ անարիւն լուսին մը իր տժգոյն լոյսը կը սփռէր առ յաւէտ անհետացած կեանքի մը անսփոփ լռութեան վրայ։

ՆՐՈԹՈ ԱԼԼ'ՕԼԻԷՐՕ. — Ժեռուտ լերան ստորոտներէ ի վեր կը ցայտէ փրփրադէզ ջուրը, երգելով բարձրաձայն, նետուելով առաջ քինախնդիր ջոկատի մը նման։ Բնութիւնը մնացած է անփոփոխ։ Ահաւասիկ մամռապատ ժայռը, որուն վրայ, աւելի քան քսան տարիներ առաջ, տեսեր էի երիտասարդ նկարիչը, որ վրձինի մեղմ հարուածներով կտաւին վրայ կ'անշարժացնէր ջուրերուն ոստոստուն պարն ու տերեւներուն քաղցր երգը։ Տեսեր էի ու զմայլած անոր երիտասարդութիւնը, խարտեաշ ծամերը, աչքերուն կապոյտ կախարդանքը սեւեռուն բնութեան հոգեթով կանաչութեան վրայ։ Ահաւասիկ դարաւոր ծառերը, որոնց բուները դեռ կը կրեն Մուրատ Ռաֆայէլ վարժարանին աշակերտներուն անուան սկզբնատառերը։ Ահաւասիկ անհպելի երկինքը, որ իր թարմ շունչը կը խառնէ բարձրաւանդակներուն վրայ մեկուսացած հողմառատ անտառներուն։

Հիւկոյեան եւ Բլոտէլեան խորհրդապաշտ շունչ մը կը դեգերի ամէն կողմ։ Այս ջուրերուն առջեւ, թօթափած՝ խուլեալ հոգեվիճակս, կը վերագտնեմ իմ մանկութիւնս, այն սակաւախօս մանկութիւնս որ կը սիրէր երազը, երգը, ամպի մը վայրանոտ փախուստը երկնակամարին վրայ, որ ամէն բանէ աւելի կը սիրէր բնութեան հրաշքը, լուսապայծառ եւ ազատ, միշտ կենդանի ինչպէս աստուածութեան գաղափարը։ Հիմա սաղարթներուն մէջ կուլայ հովը։ Երկինքը արդէն կէտկիտուածէ աստղերով. հովիտներն ու տափաստանները կը լեցուին ներշնչուած լռութիւնով մը՝ որ կարծես ունի միտք, հոգի եւ մարմին։

ՍՈՒՐԲ ԶԵՆՈՆ. — Գիւղը արդէն խորասուզուած է գիշերուան մէջ։ Բայց, այս մթութեան մէջ կը բաբախէ կեանք մը, ամէն գեղեցիկ բաներուն կեանքը, որ իր սնունդը կ'առնէ բանաստեղծութենէն եւ իր ներքին կշռոյթը քնարական երաժշտութենէ մը՝ որ կը յիշեցնէ Ռաւըլն ու Տեպիւսին։ Վաղը, երբ ծագի արեգակը, երբ աստղերուն մանեակները հատ հատ փրթելով դառնան ծաղիկներ մարգագետիններուն մէջ՝ ես պիտի թափառիմ բնութեան մէջ, ողջունելու համար արահետները, աղբիւրներն ու ակերը, ի խնդիր տխուր կարօտի մը, ի խնդիր սիրոյ մը՝ որուն մարմարակերտ շիրիմը կը գտնուի իմ հոգիիս մէջ։

Հանդիպակաց լեռները մեխակագոյն պիտի ըլլան, երկինքը զոլովալից եւ ազատ, որուն խորութեան մէջ լոյսը առատ պիտի ըլլայ, պիտի ըլլայ անփոխարինելի եւ եթերային։ Լուսաբացը պիտի սկսի հեռուներէն, ապա պիտի հասնի Ս. Զենոն, ու հոս կանգ պիտի առնէ, որովհետեւ ես եկած եմ դտնելու համար նաեւ Ս. Զենոնի առաւօտը։ Ու, երբ թափառումներէս յոգնած, փափաքիմ հանգչիլ կանաչին վրայ, ինծ դիւրին պիտի ըլլայ նշմարել շուրջս մեխակներն ու մանիշակները, որովհետեւ անըմբռնելի է չգտնել զանոնք այս վայրերուն մէջ, ուրկէ անցեր է սիրելի Ալիշանը։

ԱՐԱՄԱՅԻՍ ՍՐԱՊԵԱՆ

ՔԱՆԻ ՈՐ ԿԸ ՍԻՐԵՍ «ՅԱՌԱՋ»Ը, ՆՈՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴ ՄԸ ԳՏԻՐ։

Գերութեան մէջ մեռած հայ զինուորներ

ԽՄԲ.— Գերմանիոյ անգլիական շրջանէն Յակոբ Լոռեցեան հետեւեալ տեղեկութիւնները կը հաղորդէ Շթութկարտի «Բանբեր»էն (4 Նոյեմբեր).—

Մեզանից շատերը կրել են անցեալի այդ տառապանքները եւ ապրել են այն սեւ օրերը, երբ մարդիկ մարդկանց դիակներն էին յօշոտում եւ լափում սովածութեան պատճառով եւ կամ խելագարւում էին՝ փշաթելերի արանքում տանջուելով, մինչ մահացած անհամար ռազմագերիներին սայլերով կրում եւ փոսն էին լցնում, առանց մի րոպէ մտածելու, թէ այդ մահացածները ընտանիքներ ունեն, որոնք գուցէ մինչեւ այսօր էլ սպասում են իրենց հարազատների վերադարձին:

Դեռ չեմ մոռացել իմ բոլոր այն ընկերներին, որոնց յանձնեցի օտար հողին եւ սրտի մորմոքով յիշում եմ նրանց կրած տանջանքները: Գուցէ այսօր էլ իրենց եղբայրներից, ազգականներից եւ բարեկամներից ապրողներ կան Գերմանիոյ տարագիրների ճամբարներում եւ կամ այլուր, ուստի պարտք եմ համարում այստեղ յիշել այդ զոհերի անունները.—

1) Խորէն Կարապետեան Յովհաննէսի, ուսանող, Արթիկի շրջան Ղազանչի գիւղից:

2) Յակոբ Մկրտիչեան, Արթիկի շրջան, Հոռոմ գիւղից:

3) Լեւոն Աղաբեգեան, ուսանող, Արթիկի շրջան, Սիրվանջուղ գիւղից:

4) Միհրան Մինասեան, ուսուցիչ, Արագածի շրջան, Ջանգի գիւղից:

5) Ռաֆիկ Յովհաննէսեան, ուսուցիչ, Բագուից:

6) Յակոբ Յակոբեան, ուսանող, Ալլահվերդու շրջան, Աթան գիւղից:

7) Ջալալ Ջալալեան, Քեավառից:

8) Լեւոն Աբինեան, ուսուցիչ, Արթիկի շրջան, Ղազանչի գիւղից:

9) Յարութիւն Մարտիրոսեան, հիւսն, Երեւանից:

10) Արամ Գէորգեան, անամարթոյժ, Քանաքեռի շրջան, Եղվարդ գիւղից:

11) Թարգմանիչ Արամայիս (ազգանունը եւ ծննդավայրը դժբախտաբար չեմ յիշում)

Այս վերջին երկուսին Գերմանացիները գնդակահարեցին. Նրանք երկուսով թաղուած են Գողչ գիւղում (Ուկրայնա):

ՓՐՕՖ. ՓԻՔԱՐԻ ՁԱԽՈՂԱՆՔԸ

Ինչպէս ծանօթ է, 17 տարի առաջ Փրօֆ. Փիքար օդապարիկով 10 մղոն բարձրացաւ օդին մէջ, քննելու համար ի մէջ այլոց աստեղային ճառագայթներուն յատկութիւնները:

Այս անգամ, ուզեց իր շինած «Պաթիսքաֆ» (խորասոյզ) կոչուած զանգակաձեւ գործիքով 4000 մեթր ծովուն խորը իջնել, քննելու համար հոն գտնուած բոյսերն ու կենդանիները: Իր գործիքը 40 թոն ծանրութիւն ունէր եւ կրնար դիմանալ 15 հազար թոն ջուրի ճնշումին: Արշաւին ծախքը ստանձնած էր Պելժիոյ գիտական հետախուզական մարմինը, եւ պելժ ապահովագրական ընկերութիւններ ինքնաբերաբար յանձն առած էին արկածի կամ մահուան պարագային առանց փոխարինութեան վճարել ապահովագիրը Փրօֆ. Փիքարի եւ իր օգնականին Փրօֆ. Մարքս Քօզէնի կամ իրենց ժառանգորդներուն:

Սանթա — Քլառա ծովախորշին մէջ (կանաչ հրուանդանին բացերը) տեղի ունեցաւ նախափորձը, պարապ «Պաթիսքաֆ»ը իջեցնելով 1400 մեթր խորութեան մը մէջ, սակայն ջուրի ծփանքներուն եւ յորձանքներուն պատճառաւ փորձը չյաջողեցաւ եւ «Պաթիսքաֆ»ը վնասուած վիճակի մէջ դուրս ելաւ ջուրէն:

Փրօֆ. Փիքար փորձին հետեւանքով այն համոզումը գոյացուց թէ՝ իր գործիքը պահանջուած տոկունութիւնը չունի եւ պիտի չկրնայ դիմադրել 15 հազար թօն ջուրի ճնշումին, որով առ այժմ յետաձգեց իր յանդուգն փորձը:

Հ. Տ. Ո.

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Մ. Ը. Մ.ը շահեցաւ Promotion d'Honneurի իր 5րդ ախոյեական մրցումը անպարտելի U. S. du Rouetի դէմ, 1ի դէմ 3 նշանակէտով:

Հ. Մ. Ը. Մ.ը իր 25 տարուան մրցումներու ընթացքին ունեցած էր 30ի մօտ հանդիպումներ այս խումբին հետ, եւ միշտ պարտուած: Քանի մը անգամ հաւասար մնացած էր: Այս յաղթութեամբ մեր կրակոտ մարզիկները կը լուծեն իրենց տաքցներուն 25 տարուան վրէժը: Առաջին կիսախաղին երկու խումբերը հաւասար խաղարկութիւն մը ունեցան մէկ մէկ նշանակէտ շահելով, բայց երկրորդ կիսախաղին մեր մարզիկները առիծի պէս կը մարտնչէին:

Հ. Մ. Ը. Մ.ի նշանաւոր մարզիչին՝ Mr. Turcի

ՏՐ. Կ. ԽԱՉԻ ԹԷՅԱՍԵՂԱՆԸ

Տր. Կապոյտ Խաչի Փարիզի մասնաճիւղը թէյասեղան մը սարքած էր երկուշաբթի օր, Սալ Վօլթէրի մէջ, ի պատիւ իր ժրաջան անդամուհիներէն Տիկին Ատրինէ Գազանճեանի, անոր Հարաւային Ամերիկա մեկնումին առթիւ: Մասնաճիւղին բոլոր անդամուհիները, Շրջ. վարչութիւնը եւ հրաւիրեալ մտաւորական ընկերներ եկած էին ողջերթ մաղթելու Գազանճեան ընտանիքին:

Տիկին Շ. Միսաքեան հաւաքոյթը բանալով, նախ շեշտեց այս կարգի հանդիպումներու իմաստը, ոչ միայն Միութեան իբրեւ համակրանքի ցոյց մը, այլեւ անհրաժեշտութիւն մը այդ մեծ ընտանիքին անդամները իրարու քով բերելու, զանոնք իրարու կապելու համար աւելի սիրով եւ աւելի ամուր, գաղափարով թէ գործով: Անդրադառնալով ընկեր. Գազանճեանի հանրային գործունէութեան, իբրեւ Կապոյտ Խաչի անդամուհի, յուզումով յիշեց այն ծանր օրերը, 1944ի Սեպտեմբերին, երբ Ազատագրութեան առաջին շրջանի անիշխանութենէն օգտուելով, կարգ մը ստահակներ բանտարկել տուած էին թէ Միութեան անդամները եւ թէ յայտնի ազգային դէմքեր: Այդ օրերուն Ատրինէ Գազանճեան իր անվեհերութեամբ եւ անձնուէր նուիրումով նախախնամական դեր մը կատարեց բանտարկեալները խնամելու եւ զանոնք արտաքին աշխարհին հետ կապելու համար:

Սեղանապետը, Պ. Հ. Բալուեան հետզհետէ խօսք տուաւ տիկիններ Է. Բիւզանդի, Ա. Խաչիկեանի, Մ. Կարապետեանի, Ս. Մավեանի, Հ. Խոնդկարեանի եւ Ա. Զիթունիի որոնք շեշտելով Տիկին Գազանճեանի եռանդուն գործունէութիւնը, վստահութիւն յայտնեցին թէ ան իր գացած գաղութին մէջ ալ պիտի կատարէ ժողովրդանուէր աշխատանք մը մեր մեծ Միութեան շարքերուն մէջ:

Հաւաքոյթը ոգեւորուած էր երգերով, արտասանութիւններով, պարերով: Կատարեալ ընտանեկան մթնոլորտ մը, որ յատուկ է Տր. Կապոյտ Խաչին, երբ մանաւանդ մօտիկ ընկերուհիներ եւ բարեկամներ սրտաբուխ եւ ինքնաբուխ ի սպաս կը դնեն իրենց շնորհները:

Ընկ. Սեղանապետը մէջ ընդ մէջ խօսք տուաւ նաեւ Հրանդ Սամուէլի, Բենոյի, Պ. Ռ. Թադէոսեանի եւ Շրջ. վարչութեան ներկայացուցիչ Ս. Տէր Թովմասեանի: Բոլորն ալ ցաւ յայտնեցին այս արտասովոր արտագաղթին համար որ արդէն չորս հովերուն ցիրուցան մեր ժողովուրդը անգամ մը եւս կը ցրուէ հեռաւոր ափեր նետելով հայ ընտանիքներ Սուրիայէն, Ֆրանսայէն եւ քիչ մը ամէն տեղէ:

Ողջերթի ջերմ խօսքերով յոյս յայտնեցին օր մը իրար գտնել Հայրենի հողին վրայ:

Մնաք բարովի առթիւ ընկերուհի Ատրինէ Գազանճեան գեղեցիկ եւ ընտրուած բառերով իր բաժանման ցաւը արտայայտելէ վերջ, խոստացաւ չլքել այն մեծ Միութեան շարքերը ուր սորված էր կատարել իր հանրային պարտականութիւնը հանդէպ հայ ժողովուրդին: Շնորհակալութիւն յայտնեց իրենց ցոյց տրուած այս համակրական արտայայտութեանց համար եւ վստահեցուց թէ երբեք պիտի չկարենայ մոռնալ իր գործի ընկերուհիները որոնց հետ աւելի քան տասնեակ մը տարի աշխատած էր այնքան համերաշխութեամբ:

Պ. Լ. Գազանճեան եւս շնորհակալութիւն յայտնելով, աւելցուց. «եթէ վստահ ըլլայի որ կրկին պիտի կարենայի գտնել բնակարան մը այստեղ, ծրարներս կը քակէի»:

Տիկին Վարպետեան նրբութեամբ եւ շնորհով արտասանեց Ռ. Որբերեանի «Վարդենի»ն, Օր. Թ. Գ. դունի Իսահակեանէն քառեակ մը, իսկ Կարպիս Գազանճեան Վարուժանի «Հացին երգէն» գեղեցիկ կտոր մը:

Տիկին Խոնդկարեանի, Տիկին Ա. Յակոբեանի, Օր. Զէյթունլեանի մեներգները եւ ոգեւորիչ խմբերգներ մթնոլորտը այնքան ջերմացուցեր էին որ, Պ. Ս. Թէրզեան 5000 ֆրանք եւ 12 բուրդ լանջապան (փուլօվըր) նուիրեց Տր. Կապոյտ Խաչի Փարիզի մասնաճիւղին:

ՇՐՋՈՒՆ ԹՂԹԱԿԻՑ

« ՅԱՌԱՋ »Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (21)

ԹՈՐՈՍ ԼԵՒՈՆԻ

ԳԼՈՒԽ Ե.

ԴԻՈՆԻՍ

Նեփիմէ առանց ժամանակ անցընելու աս վերջի խօսքերուն վրայ, մէկէն սրացաւ սենեակէ սենեակ, եւ գաղտնի դուռը բանալով տեսաւ որ Թորոս ոտքի վրայ իրեն կը սպասէ. առանց ամենեւին խօսելու ձեռքէն բռնեց, եւ շիտակ հոն տարաւ ուր Դիոնիս նստած կը մտածէր, եւ երբ երկուքն ալ իր առջեւ կանգնած տեսաւ, առանց կերպարանքը փոխելու եւ առանց շարժում մը ընելու միայն իր սուր աչքերը Թորոսին վրայ ուղղելով.

— Նեփիմէ բսած է քեզ իմ ով ըլլալս, ինչ իմ զաւակս է, ուրեմն պէտք է ինձ միտքդ շուտով յայտնես:

Այս առանց յառաջաբանի լակոնական հարցումին հետեւանքը, թէպէտ երկայն էր, բայց Թորոս մէկէն՝ մէկ նայուածքով գտաւ դիմացի մարդը, հայրմունքին նշանակութիւնը՝ եւ մօտակայ վտանգ մը:

Ուստի առանց դանդաղելու պատասխանեց

— Թէ որ օրիորդը այսչափ գեղեցիկ եւ սիրելի յատկութիւններ ալ չունենար, միայն ինձ ըրած բարերարութիւնները բաւական էին ինչ որ ունիմ իմ անձս իրեն նուիրելու:

— Բաւական է, ազնիւ երիտասարդ, ես ալ քեզմէ աս պատասխանին կը սպասէի: Հիմանալէք եւ մտիկ ըրէք, որ ըստ այնմ շարժինք:

Վտանգ մը կայ, եւ վտանգը քու ազգային ներէդ մէկէն կը հասնի, որ երբեմն քու հօրդ բերդակալն է եղեր եւ շատ ալ վտանգաւոր մարդ, եւ հիմա Պոլիս կը գտնուի ծպտեալ ու ոստիկանութեան լրտեսները զինք ճանչեր են եւ իրեն հետքը նաեւ գտեր. աս գիշեր խորհուրդ կայ զինք ձերբակալելու, բայց այս դիպուածէն վերջ կայսեր շնորհքին վրայ վստահիլ անկարելի է եւ մեծ անխոհեմութիւն. ուրեմն դուն ինչ կը մտածես, ինչ պիտի ընես:

— Դեռ հիմա աս վայրկեանիս կ՚իմանամ մօտալուտ վտանգը, թէ որ կարելի է փախիլ՝ հիմա փախինք կ՚ըսեմ: Բայց որն է ապահով ճամբան:

— Հիմա ապահով ճամբան աս տունը չի կենալն է, եւ ամիսի մը չափ ժամանակ ծածկուիլն ու ոստիկանութեան կարծեցնել թէ դուն փախած ես:

— Ես բանտէ նոր ելած՝ աս ընդարձակ քաղաքին ոչ լաւ տեղեակն եմ եւ ոչ ծանօթ մը ունիմ. ինչ որ ըսես կը կատարեմ:

— Լաւ, ուրեմն պատրաստուէ շուտով դու եւ ծառադ: Զգեստդ եւ յունարէնի կատարեալ գիտութիւնդ զքեզ չեն մատներ, խոհեմութիւն քեզի չեմ յիշեցներ. ես զքեզ կը ճանչնամ: Հիմա ուրեմն պէտք է ճամբայ ելնես:

Ելաւ ծերուկը եւ դրան մօտենալով.

— Ղազար կանչեց:

Մէկէն երեւցաւ արդէն մեզ ծանօթ տնտեսը:

— Պատրա՞ստ է ամէն բան:

— Այո, Տէր:

— Ուրեմն, բսաւ Թորոսի, քու ծառադ ալ պէտք է պատրաստուի:

— Ան միշտ պատրաստ է, պատասխանեց Թորոս եւ շտկուեցաւ դէպի դուռը: Իսկ Նեփիմէ առանց մէկ բառ մը կորսնցնելու՝ մէյ մը ծերին եւ մէկ մը Թորոսին կը նայէր եւ առանց Թորոսի թեւը թողլու՝ եկաւ մինչեւ անոր սենեակը, եւ փոքրիկ կապոց մը շինելով ստակի ու ճերմակեղէնի կը սպասէր՝ երբ Բարկէն իր տիրոջ հետ վեր ելաւ: Նեփիմէ առանց բան մը խօսելու կապոցը Բարկէնի ձեռքը տուաւ. անկից վազեց Լեւոնի կախուած սուրը առաւ, Թորոսի երկնցուց որ ան սիրուն ձեռքը իր շրթանց տանելով սուրը առաւ մէջքը կապեց:

Եւ ասոնք այնչափ արագ, բայց անխռով կատարուեցան, իբրեւ թէ շատոնց որոշուած ըլլային, եւ երեքը մէկէն ծերին քով գտնուեցան:

— Լաւ, բսաւ ծերը, հիմա Ղազար, նայէ ծառայ ազախին չի գտնուի դուրսը:

— Մարդ չկայ, Տէր. եւ բոլոր լոյսերը մարած են:

— Աստուած բարի յաջողութիւն տայ ձեզի, բսաւ ծերը եւ Թորոսի ձեռքը տուաւ որ նոյնպէս ձեռքով պատասխանեց:

ՇԱՐ. ԵՆՑ

դաշտերուն արդիւնքը մեծապէս զգալի էր։ Նոյնիսկ Rouet իր մարզիկները եւ վարիչները ապշած էին ։

Այսպէս 25 մեթրէն քաշուած coup franc մը Հ. Մ. Ը. Մ.ի խմբապետ Ժանոյի կողմէ ապահովեց 2րդ նշանակէտը եւ Հ. Մ. Ը. Մ.ի ձախ ծայր երիտասարդ Մասիս Աւետեանի զօրաւոր մէկ հարուածը որ ջարդուփշուր ըրաւ նշանատախտակին ցանցը, չպահեցաւ 3րդ նշանակէտը։ Rouetի խումբը փորձեց ամէն բան, նոյնիսկ վիրաւորելով մեր մարզիկներէն 8 հոգի, բայց մեր պաշտպանողական տեղի չտուաւ եւ մերոնք չահեցան յաղթութիւնը ։

Այս փառաւոր յաղթութենէն վերջ Հ. Մ. Ը. Մ.ի նախագահները, Պ. Պ. Վ. Պապիկեան եւ Տալաքիւփէլեան ճաշի հրաւիրեցին առաջին խումբին մարզիկները։ Սեղանը ոգեւորուեցաւ երգերով եւ արտասանութիւններով։

Նոյեմբեր 7ի կիրակին անմոռնալի պիտի մնայ Մարսէյլի Հ Մ. Ը. Մ.ի պատմութեան մէջ ։

Վահան Շամլեան

Ռուրի շրջանը Գերմաններուն կը վերադարձուի

ՖՐԱՆՍԱ ԲՈՂՈՔԵՑ ԱՆԳԼԵՒԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՊԵՏՈՒԹԵԱՆՑ ԱՅՍ ՈՐՈՇՈՒՄԻՆ ԴԷՄ

Այսօր, ուրբաթ, արեւմտեան վեց պետութիւնները ժողով պիտի գումարեն Լոնտոնի մէջ, քննելու համար Ռուրի շրջանին, Գերմանիոյ հանքածուխի, երկաթի եւ պողպատի ճարտարագործութեան խնդիրը, որ սերտ կապ ունի միջազգային կացութեան հետ ։

Ժողովէն առաջ, անգլեւամերիկեան իշխանութիւնները ծրագիր մը պատրաստած են, որուն համաձայն Գերմաններուն պիտի վերադարձուին այդ շրջանին հանքածուխի, երկաթի եւ պողպատի ճարտարագործութիւնները։

Գերմանները իրենք պիտի որոշեն թէ այս ճարտարագործութիւնները անհատակա՞ն սեփականութիւն պիտի ըլլան թէ պետական։ Անգլեւսաքսոն զինուորական իշխանութիւնները որոշած են թոյլ չտալ որեւէ ծայրայեղ կեդրոնացում ։ Նախկին սեփականատէրերէն անոնք որ կապ ունեցած են Նացիներու հետ, պիտի չկրնան վերստանալ իրենց իրաւունքները։ Յետոյ, երբեմնի մեծ հաստատութիւնները (Թրըսթ եւն.) մանր ընկերութեանց պիտի վերածուին։ Արդէն իսկ հաշուեյարդարի ենթարկուած են կարգ մը հռչակաւոր, համայնակուլ հաստատութիւններ, — Քրուփ Օթթօ Վոլֆ, Հէրման Կէօրինկ, Թիսսէն եւ ուրիշ մետաղագործական հաստատութիւններ, ինչպէս եւ 14 առեւտրական ձեռնարկներ ։

Անգլեւամերիկեան առժամեայ ծրագրին նպատակն է լայնօրէն զարկ տալ արեւմտեան Գերմանիոյ գլխաւոր ճարտարագործութեանց, կարելի եղածին չափ արագ։ Երկու իշխանութիւններն ալ համոզուած են թէ գերման բանուորները աւելի լաւ պիտի աշխատին, եթէ գիտնան որ Գերմանիոյ համար կ՚աշխատին ։

Ֆրանսական կառավարութիւնը անմիջապէս բողոքեց այս որոշումներուն դէմ, ծանուցագիրներ ուղղելով Փարիզի անգլիական եւ ամերիկեան դեսպաններուն։ Արտաքին նախարարը հրահանգեց Լոնտոնի խորհրդաժողովին Ֆրանսական պատուիրակին որ յայտնէ թէ Ֆրանսա կը մերժէ տրուած որոշումները։ Բարձր պաշտօնատար մը յայտարարեց այս առթիւ, — « Առաջին քայլն է այս Գերմանիան նորէն սպառնալիք մը դարձնելու Եւրոպայի համար։ Մեր պատասխանն է վճռական«ոչ» մը։

Փարիզի մէջ կը գանգատին որ Անգլեւսաքսոնները խորհրդակցած են Գերմաններուն հետ, առանց Ֆրանսացիներու կարծիքը առնելու։ Եւ «Հոգեբանօրէն ցաւալի» կը գտնեն տրուած որոշումները, մանաւանդ որ Լոնտոնի ժողովը դեռ նոր պիտի գումարուի։ Մասնագէտներու կարծիքով, անգլեւամերիկեան ծրագրին հետեւանքը պիտի ըլլայ գերման ճարտարագործութիւնը բարձրացնել ի վնաս Ֆրանսականին։ «Մենք դառն փորձառութեամբ գիտենք թէ ինչ կը պատահի, երբ գործելու որեւէ ազատութիւն կը տրուի Գերմաններուն։ Երեք անգամ տեսանք փորձը »։

Իրազեկներ կը կարծեն յէ մասնաւորապէս Մ. Նահանգները տեղի պիտի չտան, հակառակ Ֆրանսայի բողոքներուն, որոնք պիտի կրկնուին Լոնտոնի խորհրդաժողովին մէջ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՄՇՈՒՇԸ աւերներ կը գործէ Փարիզի մէջ, երկու օրէ ի վեր։ Երէկ հաղորդած էինք երկու ելեկտրաշարժ կառախումբերու ընդհարումը Սէն Լազարի գծին վրայ, Լա Կառէն Պէզոնի կայարանին մէջ։ Վիրաւորներուն թիւը կը հաշուեն 130, որոնց 8—10ը շատ ծանր ըլլալով անմիջապէս հիւանդանոց փոխադրուեցան ։ Բոլոր օդանաւերուն մեկնումը յետաձգուեցաւ։ Ուրիշներ ետ վերադարձան։ Փողոցային արկածներ ալ պակաս չեն ։

ՎԱՐՁԱՊԵՏԸ մերժեց ընդունիլ Փարիզի արհեստակցական Միութեանց ներկայացուցիչը, Պ.

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Նոյեմբեր 27ին շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30էն մինչեւ լոյս, SALLE CADETի ընդարձակ սրահին մէջ, 21 rue Cadet; Métro Cadet։

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՃՈԽ ԲԱԺԻՆ, ԵՐԳ, ՆՈՒԱԳ, ԱՐՏԱՍԱՆՈՒԹԻՒՆ, ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ պարեր մինչեւ առաւօտ, Orchestre Jazz ղեկավարութեամբ ԿԱՐՕ ՍԱՐԵԱՆի ։ Ճոխ պիւֆէ։

Մուտք 100 ֆրանք ։

×

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Նոյեմբեր 21ին ։

Առաջին անգամ ըլլալով GRAND PALAISի մէջ։

×

ԼԱ ՍԻՈԹԱՅԻ մէջ, 14 Նոյեմբեր, կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 15էն մինչեւ 19, Salle de la Mutualitéի մէջ, նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Խաժակ խումբի եւ Նոր Սերունդի ։

Մանրամասնութիւնները առանձին յայտագրով։

ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ Նոյեմբեր 20ին ։

Մանրամասնութիւնները առանձին յայտագրով ։

×

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ.— Նոյեմբեր 13ին, շաբաթ երեկոյ, ժամը 8.30ին, Salle des Fêtesի ընդարձակ սրահին մէջ։

Կը նախագահէ՝ ընկեր ԳԷՈՐԳ ՔԻՐԷՃԵԱՆ

Կը խօսին ընկերներ ԱԶԳԻՆ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ եւ ՄԻՍԱՔ ՄԻՐԶԷ ։

Խօսք կ՚առնեն նաեւ Camarades Cartier (Drôme)ի երեսփոխանը եւ Տիկին Odette ՄԻՔԱՅԷԼԵԱՆ ։

Ներկայ պիտի ըլլան տեղական իշխանութեանց եւ ընկերվարական «Bureau Féderal»ի պատուիրակները ։

Գեղարուեստական ճոխ բաժին ։

Մանրամասնութիւնները տեղին վրայ ։

×

ՌՈՄԱՆԻ ՄԷՋ, Նոյեմբեր 12ին, ուրբաթ իրիկուն։

Կը խօսի ընկեր ՄԻՍԱՔ ՄԻՐԶԷ

Մանրամասնութիւնները տեղին վրայ ։

BONNETERIE
GROS, DEMI - GROS

Ռ. ԱՒԵՏԻՍԵԱՆ

10 Rue des Petits Carreaux, Paris (2)
Métro Sentier, Հեռաձայն Cen. 36-54

Ճոխ մթերք զուլպայի «Շօսէթ»ի, ներքին ճերմակեղէններու, մասնաւորաբար շրջուն վաճառորդներու համար ։

ՆՈՐԸՆԾԱՅ ՔԱՀԱՆԱՅԻՆ ՊԱՏԱՐԱԳԸ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Սէն Լուի Ս. Գէորգ եկեղեցւոյ Թաղականութիւնը կը ծանուցանէ թէ այս կիրակի, 14 Նոյեմբեր յետ քառասնօրեայ ապաշխարութեան անդրանիկ հանդիսաւոր պատարագը պիտի մատուցանէ Նորընծայ Տէր Բաբկէն, կնքահայրութեամբ Վալպառէյի հայրենասէր բնակիչներէն Պ. Կարապետ Պուճատեանի (Պիլէճիքցի), սպասարկութեամբ Մարսէյլի քահանայ հայրերու։ Պիտի երգէ սիրուած երաժիշտ Պ. Հ. Համբարձումեանի Սէնթ Անի խումբը ։

Համաձայն Նորընծայի եւ Թաղականութեանս փափաքին, այս անդրանիկ պատարագը պատշաճ հոգեհա՛ զիստով նուիրուած է Սէն Լուի եւ շրջանի մեր հաւատացեալ ժողովուրդի բոլոր նահատակներու եւ ննջեցեալներու յիշատակին։Կը հրաւիրուին Մարսէյլի բոլոր Թաղական խորհուրդները եւ հաւատացեալ ժողովուրդը ։

Մանրամասնութիւնները առանձին յայտագրով։

Թաղական Խորհուրդ

Հէնաֆ (համայնավար), որ պիտի խնդրէր հանքերէն քաշել ոստիկանները եւ զինուորները ։ Իր հետեւորդներէն խումբ մը ի զուր փորձեց խըզել ոստիկանական շղթան, վարչապետին բնակարանը մտնելու համար ։ Այս առթիւ քարեր նետուեցան ոստիկաններուն վրայ ։

ԴԱՀԼԻՃԻՆ ՎԻՃԱԿԸ վերջնապէս պիտի ճըշդուի երկուշաբթի օր, նախարարական խորհուրդին մէջ։ Շատ բան կախում ունի ժողովրդականներու եւ ընկերվարականներու դիրքէն։ Վերջին կուսակցութենէն փոքրամասնութիւն մը կը պահանջէ որ ընկերվարական նախարարները հրաժարին կառավարութենէն։— Կը հերքուի այն զրոյցը թէ վարչապետը տեսակցութիւն մը պիտի ունենայ զօր. տը Կոլի հետ ։

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme - (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԱՎԻՆԵՈՆ.— Հ. Յ. Դ. «Մուրատ» խումբի ժողովը՝ այս կիրակի կէսօրէն վերջ ժամը 3ին, Ս. Սաթունէն ընկեր Զաքէոսի բնակարանը ։ Կը խնդրուի բոլոր ընկերներէն անպայման ներկայ ըլլալ ։

ՄԱՐՍԷՅԼ.— ՀԱՄԱԽԱՐԲԵՐԴՑԻԱԿԱՆ Միութեան ընդհ. ժողովը այս կիրակի առաւօտ ժամը 9—12, 67 rue Longue des Capucins: Օրակարգ.— Ձեկուցում հաշուեքննիչ յանձնախումբի։ Շրջաբերականներ Ամերիկայի կեդրոնէն եւ Ֆրանսայի կեդր. վարչութեան։ Ընթացիկ հարցեր ։

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՊՈՄՈՆԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Յառաջիկայ Նոյեմբեր 20ին, շաբաթ երեկոյ ժամը 9ին, Պոմոնի Նորակառոյց սրահին մէջ։ Ընտիր գեղարուեստական բաժին եւ ճոխ պիւֆէ։ Վարձուած է առաջնակարգ նուագախումբ մը եւրոպական պարերու համար ։

ԹԷՅԱՍԵՂԱՆ.— Ֆր. Կապ. Խաչի Շավիլ մասնաճիւղի կողմէ, մասնակցութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի երգչախումբի ղեկավարութեամբ Արա Պարթեւեանի ։ Այս կիրակի ժամը 3ին մատուռի սրահը, 4 rue des Trois Champtiers: Մուտք 50 ֆրանք, թէյը եւ խմորեղէնն ալ հաշուելով ։

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄՐՑՈՒՄՆԵՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Մ. Ը. Մ.ը այս կիրակի 14 Նոյեմբեր կը կատարէ իր 6րդ Promotion d'Honneurի ախոյենական խաղարկութիւնը, Մարսէյլէն 96 քիլոմեթր հեռու St. Remy de Provenceի մէջ։ Երթեւեկութիւնը պիտի ըլլայ օթօպիւսով ։ Անոնք որ կ՚ուզեն ընկերանալ մեր քաջարի մարզիկներուն, բարեհաճին դիմել վարչութեան անդամներուն ։

ՎԻԷՆ— Այս կիրակի Հ. Մ. Ը. Մ.ի պատանի խումբը ժամը 1.30ին սեփական մարզադաշտին վրայ, C. S. Vienneի դէմ, Ա. խումբը ժամը 3.30ին Charbonnièreի դէմ։

ԴՊՐՈՑԱՍԻՐԱՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻՆ ԲԱՑՈՒՄԸ

Դպրոցասէրի Ռէնսիի վարժարանը, որ լիսէի վերածուած է ներկայ տարիէն սկսած, բացուած է Հոկտեմբեր 15ին, եւ դասաւանդութիւնները սկըսած են Նոյեմբեր 1ին։ Այս մէկ քանի օրերու յապաղումը հետեւանքն է վարժարանին շէնքին հիմնական նորոգութեան վերջին մանրամասնութեանց որոնք այժմ աւարտած են բոլորովին ։

Ցարդ արձանագրուած են 40ի մօտ աշակերտուհիներ՝ Եգիպտոսէն, Պաղտատէն, Թէհրանէն, ինչպէս նաեւ Ֆրանսայի զանազան քաղաքներէն ու Փարիզէն։Կը յուսանք այս թիւը հասցնել այս տարի 50ի։ Յառաջիկային, վարժարանը պիտի կրնայ ընդունիլ մինչեւ 100 աշակերտուհիներ։

« ՇԻՐԱԿ » հռչակաւոր Օղիին մենաշնորհին տէր Կոստա Տիսթիլրի տիւ Փառ, Հաստատութեան ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԵՒ ԱՆՄՐՑԵԼԻ ՌՈՄԸ, որ բոլոր փափկաճաշակներու — փնտռուած ըմպելին է։ —

ԿՕՇԿԱԿԱՐՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ
ԿՕՇԻԿԻ ՎԵՐԱԲԵՐԵԱԼ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ
ԱՊՐԱՆՔՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ ԲԱՑՈՒԱԾ Է

ԽԱՆՈՅԵԱՆԻ
ՄՈՐԹԻ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ

Ձեր գնումները կատարելէ առաջ, խնայողութեան համար իսկ, հաճեցէք անգամ մը այցելել մեր վաճառատունը, առաջին յարկ՝ 8 rue Penitent Bleu, ՄԱՐՍԷՅԼ Հեռաձայն D. 06-40

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տող. կամ 3 անգլ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Samedi 13 Novembre 1948 Շաբաթ 13 ՆՈՅԵՄԲԵՐ

Ի. ՏԱՐԻ — 20e Année N° 5693-Նոր շրջան թիւ 1104

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ 6 Ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԱՀԱ ԱՅՍՊԷ՛Ս ԿԸ ԳՈՐԾԵՆ

Տակաւին լուր չունինք թէ ի՛նչ գործնական միջոցներ ձեռք առած է Հայկական Փարիզը, իր եղբայրական պարտականութիւնը կատարելու համար Պաղեստինի ազգակիցներուն հանդէպ :

Կը կարծենք թէ մինչեւ հիմա հրատարակուած տեղեկութիւնները բաւական են, միտքերն ու սիրտերը, այլ մանաւանդ ձեռքերը շարժելու:

Կան հազարաւորներ, ծուարած Երուսաղէմի վանքին պատերուն տակ: Ուրիշ հարիւրաւորներ՝ ցիրուցան այս կամ այն քաղաքին մէջ:

Արդէն իսկ նոր համախմբումներ կազմուած են Անդրյորդանանի, Լիբանանի, Սուրիոյ հիւսիսային ափերուն վրայ: Նոր գաղթականներ՝ ամէն բան կորսնցուցած բազմութեանց համար :

Այս համատարած թշուառութեան եւ անստուգութեան մէջ, մարդիկ ունին հոգ մը եւս.

— Ի՞նչ պիտի ըլլան իրենց զաւակները, զրկուած ընտանեկան բոյնէ, դպրոցէ, կրթութենէ :

Անշուշտ պատառ մը հաց ու պանիր կը գտնեն հայրիկն ու մայրիկը:

Մեծ մասով ներկայացուցիչները «անապատի սերունդ»ին, այդ հայրերն ու մայրերը, քոյրերն ու եղբայրները վարժուած են յետին պատառը վերապահելու իրենց հոգեհատորներուն: Ատոր համար բերան չեն ծռեր ոչ ոքի:

Բայց, ահաւասիկ հոգ մը որ գլուխ ծռել կու տայ: Աղաչել կու տայ՝ ճիտը ծուռ:

— Ծա՛ր մը, տղաքս փողոցը մնացած են: Ագդը չի՞ կրնար տեղաւորել իր դպրոցներուն մէջ :

Իրենց հայրազատներն ալ ունեցեր էին այս մտահոգութիւնը, երբ կարաւանները դադար կ՚առնէին կայանէ կայան, արեան ճամբաներու մէջ: Հրաշքով ողջ մնացած բեկորներ հայերէն սորվեցուցած էին իրենց : Կարգ մը գիտելիքներ ճարած էին, ցամաք հացին հետ:

Իսկ այսօ՞ր: Ներելի՞ է անճրկիլ: Զգել որ տղաքը թափառին փողոցէ փողոց, մոռնալով իրենց սորվածն ալ:

Հիւրընկալ գաղութները իրենք պիտի չհանդուրժէին այդպիսի անտիրութեան մը:

Եւ ահաւասիկ ձեռնարկ մը որ կրնայ դառնալ ապաստան մը՝ աւելի բախտաւոր գաղութներու համար, սերունդի փրկութեան տեսակէտով:

Պատասխանելով տեղական մամուլի եւ մասնաւորապէս «Ազդարար»ի կոչին, պարտաճանաչ հայրենակիցներ սկսած են սան - սանուհիներ որդեգրել, այս կամ այն դպրոցը ղրկելու համար: Կան որ ստանձնած են մէկէ աւելի սաներու հոգը:

Որո՞ւ սրտին չի խօսիր համերաշխութեան, եղբայրական իրերօգնութեան այս գործը, որ կապ ունի ամբողջ սերունդի մը փրկութեան հետ :

Մարդիկ չեն հանդուրժեր որ նոյնիսկ առժամապէս դպրոցէ զրկուին փախստական ընտանիքներու զաւակները:

Մինչդեռ այստեղ, այս ամենադէտ, ինքնահաւան գաղութին մէջ հազարներով կրնաք համրել ընտանիքներ, որոնք չեն բարեհաճած քանի մը հայերէն բառ սորվեցնել իրենց հարազատներուն :

Դեռ աւելին, — աչքերը գոց կրնաք համրել ուրիշ հազարաւորներ, որոնք թոյլ տուած են որ անոնք իրենց գիտցածն ալ մոռնան: Ցաճախ քաջալերած են, առանց խղճահարութեան :

Իսկ պատանիներն ու երիտասարդները իրե՞նք: Ո՞ր սատիճան կրցած են հակազդել, փրկելու համար իրենց իսկ ապագան ...

Միայն տեղական պայմաններով, միջավայրի տարբերութիւններով չարդարանար այս ըմբոստացուցիչ վրիպումը:

Միջին Արեւելքն ալ ունի բազմազան խոչընդոտներ: Ինչպէս եւ հրապոյրներ, փորձութեան փուսեր :

Բայց, ահա տեսէք թէ ի՛նչպէս կը գործեն, փրկելու համար հարեւան գաղութի մը ցիրուցան զաւակները :

Եւ այս՝ առանց իրենց աչքերը դէպի դուրս յառելու :

Որքան սրտառուչ, նոյնքան հրահանգիչ է ինքնագործունէութեան այս աշխատանքը :

Դաս մը՝ անոնց համար որ ամէն բան բախտին ձգած, կամ հեռաւոր սուրբերու ապաւինած են :

Գոնէ ձեր զաւակները, եթէ ոչ սաներ :

Շ.

ԾԱՆՐ ԴԷՊՔԵՐ ՆՈՅԵՄԲԵՐ 11Ի ԱՌԹԻՒ

Երկու համայնավար երեսփոխաններ ձերբակալուեցան

ԵՐԵՔ ԺԱՄ ԸՆԴՀԱՐՈՒՄ ՈՍՏԻԿԱՆՆԵՐՈՒ ԵՒ ՑՈՒՑԱՐԱՐՆԵՐՈՒ ՄԻՋԵՒ.— ՑՈՒՑԱՐԱՐՆԵՐԸ ՊԱՏՆԷՇՆԵՐ ԿԱԶՄԱԾ ԷԻՆ.— ԲԱԶՄԱԹԻՒ ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.— ՈՍՏԻԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ ԳԸ-ՐԱՒԵՑ CE SOIRԸ ԵՒ L'HUMANITÉՆ:

Աւելի ալ դէպքեր պատահեցան հինգշաբթի օր, երբ Նոյեմբեր 11ի 30րդ տարեդարձը կը տօնուէր աւանդական հանդիսաւորութեամբ :

Առտուն խաղաղ անցաւ տօնակատարութեան պաշտօնական մասը, զօրահանդէսով եւ ուրիշ արարողութիւններով, Անծանօթ Զինուորի դամբարանին առջեւ: Խռովութիւնները ծագեցան կէսօրէն վերջ ժամը 2.30ին, երբ նախկին ռազմիկներու թափորը կը բարձրանար Շան զ՚Էլիզէի պողոտայէն դէպի Յաղթական Կամարը:

Ոստիկանութիւնը արտակարգ միջոցներ ձեռք առած էր բարեկարգութեան համար, ամուր շղթաներ կազմելով գլխաւոր անցքերուն վրայ: Ինչպէս կը գրեն թերթերը, մասնաւոր հրահանգներ տրուած էին ցուցարարներուն, որպէսզի համախմբուին որոշ կէտերու վրայ: Նախկին Ռազմիկներու եւ Պատերազմի Զոհերու Ընկերակցութիւնները եւ ուրիշ խմբակցութիւններ, որոնք մերժած էին մասնակցիլ պաշտօնական արարողութեանց, փորձեցին խզել ոստիկանութեան շղթաները: Այս կազմակերպութիւնները յանձնարարած էին իրենց անդամներուն ժամադրուիլ Քոնքորտի հրապարակին եւ Ժոռժ Սէնք կայարանին միջեւ, դէպի Էթուալ յառաջանալու համար: Ոստիկանութիւնը փորձեց կեցնել թափորը, համաձայն Ներքին Նախարարութեան հրահանգներուն: Ցուցարարները այս անգամ ջանացին յառաջանալ կողմնակի փողոցներէն, ուր ոստիկաններ չկային. իսկ անոնք որ Էթուալի մօտեցած էին պատնէշ մը կազմեցին Շան զ՚Էլիզէի մէջտեղէն, Ալմին եւ Ժոռժ Սէնքէն վար :

Պատնէշը շինուած էր այն փայտէ ցանկապատներով որոնք գործածուած էին առտուն, բազմութիւնը հեռու պահելու համար պաշտօնական թափորէն: Երկաթի, քարի կտորներ, արճաններէն հաւաքուած աթոռներ աւելի կը զօրացնէին պատնէշը:

Այդ միջոցին քանի մը հարիւր ոստիկաններ եւ ապահովութեան պահակներ համախմբուած էին պատնէշին առջեւ: Զէնքը դոտի մը կազմուած էր երկուքին միջեւ, բայց ընդհարումը սկսած էր արդէն: Ցուցարարները բիրեր, սալայատակի քարեր եւ ուրիշ առարկաներ կը նետէին ոստիկաններուն վրայ: «Էնթէրնասիոնալ»ը եւ «Մարսէյեէզ»ը կը թնդային: Միեւնոյն ատեն կը լսուէին թշնամական կանչեր,— «Մարդասպան Ժիւլ Մոք» (Ներքին Նախարարը).— Ֆրանսա երբեք պիտի չկռուի Խ. Միութեան դէմ» եւն.:

Ականատես մը, որ 3000 կը հաշուէ կարմիր ցուցարարներուն թիւը, կը պատմէ թէ ընդհարումը սկսաւ երբ համայնավարները դուրս խուժեցին կողմնակի փողոցներէն եւ իրենց վարիչներէն մէկը աղաղակեց.

— «Հիմա կը ցուցնենք թէ մենք ալ կրնանք հանքագործներուն պէս վարուիլ »:

Այս ազդանշանէն վերջ փորձեցին խորտակել փայտէ ցանկապատները: Ամէնէն ծանր ընդհարումները տեղի ունեցան Պասսանօ եւ Ուաշինկթըն փողոցներուն մօտ: Համայնավարները շարունակ յեղափոխական երգեր կ՚երգէին :

Պահ մը հաշտութիւն գոյացնելու փորձեր կատարեցին ոստիկանութեան վերատեսուչը եւ Նախկին Ռազմիկներու ընկերակցութեան անդամներէն մէկը: Իբրեւ արդիւնք, ցուցարարները դադրեցուցին իրենց յարձակումներ եւ չատեր կրցան դէպի Յաղթական Կամար յառաջանալ անարգել:

ՆՈՐ ԴԷՊՔԵՐ, 120 ՎԻՐԱՒՈՐ

Ժամը 5.30ին, երբ մութը կոխել սկսած էր, պատնէշը վար առին: Մոնթրէօյի համայնավար քաղաքապետը՝ Պ. Բրընու, Պատերազմի Խա-

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ԲՈՒՌՆ ԲՈՂՈՔԸ ՌՈՒՐԻ ՀԱՐՑԻՆ ԱՌԹԻՒ

«ԱՆՆԵՐԵԼԻ ՊԻՏԻ ԸԼԼԱՐ ԹՈՂՈՒԼ ՈՐ ՎԵՐԱԴԱՌՆԱՅ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ԶԻՆԱՐԱՆԸ»

Ինչպէս գրած էինք երէկ, Գերմանիոյ անգլեւամերիկեան իշխանութիւնները որոշած են Գերմանիոյ վերադարձնել Ռուրի շրջանին ածխահանքերը, ինչպէս եւ երկաթի ու պողպատի ճարտարագործութիւնները :

Ֆրանսական կառավարութիւնը խորապէս ազդուած է այս որոշումէն եւ կրկնեց իր բողոքը, Լոնտոնի խորհրդաժողովին բացման առթիւ: Իր ներկայացուցիչը, Պ. Ալֆան, բացատրեց թէ Ֆրանսա ծանր մտահոգութեան մատնուած է եւ չի կրնար ընդունիլ այս միակողմանի կարգադրութիւնը :

Խորհրդաժողովը ուրբաթ օր չքննեց այս յայտարարութիւնը: Բայց ընդհանուր կարծիքն այն է թէ պիտի մերժուի Ֆրանսայի բողոքը, որ նախապէս ալ յայտնուած էր (Հոկտ. 20ին): Ֆրանսա կը պահանջէ միջազգային հսկողութեան տակ առնել Ռուրը, իր ածխահանքերով եւ ճարտարագործութիւններով, այլապէս Գերմանիան կրնայ դառնալ վտանգ մը դառնալ Եւրոպայի խաղաղութեան համար:

Հանրապետութեան նախագահը, որ Քոնփիէնյը գացած էր զինադադարի տարեդարձին առթիւ, ճառ մը խօսելով, հետեւեալ ազդարարութիւնն ուղղեց այս հարցին առթիւ.— «Աններելի պիտի ըլլար ձգել որ վերահաստատուի Ռուրի զինարանը»: Տեղական թերթերը մասնաւոր կարեւորութեամբ կ՚արձանագրեն նախագահին հետեւեալ խօսքերը .

— Որքան կը հեռանայ կատարուած զոհողութեանց եւ հաւաքական յաղթանակին յիշատակը, այնքան կը բազմապատկուին թիւրիմացութիւնները, կասկածները եւ վախերը , եւ այնքան կը մոռցուի թէ ի՛նչ անելներու եւ աղէտներու առաջնորդեցին նախորդ պատերազմէն վերջ գործուած սխալները: Այդ սխալներէն մէկը կրկնել պիտի ըլլար, երբ կը մտածեն Գերմանիան ոտքի հանել իր զոհերէն առաջ, զայն ազատել հատուցումներու

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

չը կուրծքին, բացատրեց թէ պատնէշը իր նպատակին ծառայած էր իբրեւ բողոքի ցոյց, եւ այլեւս աւելորդ էր պահել:— Եւ երիտասարդները սկսան քակել զայն :

Սակայն քիչ վերջը նոր խռովութիւններ ծագեցան պատնէշէն վեր, Շան զ՚Էլիզէի եւ ռիւ Պալզաքի անկիւնը: Ոստիկաններով լեցուն կառք մը, որ պողոտան մտած էր պատնէշը վար առնելու համար, յարձակում կրեց խումբ մը ցուցարարներէ: Ոստիկանները կրակ բացին, ուրիշներ ալ մասնակցեցան եւ ցուցարարները ցրուեցին :

Ինչպէս կը պատմեն տեղական թերթերը, ժամը 7.30 էր երբ ոստիկանները հեռացան Շան զ՚Էլիզէի պողոտաներէն, մինչ մասնակի խլրտումները եւ վիճաբանութիւնները կը շարունակուէին փողոցէ փողոց:

Կառավարութեան ներկայացուցիչները կը մերժեն որեւէ պատասխանատուութիւն այս դէպքերուն մէջ, ըսելով թէ երբեք արգիլած չէին Ռազմիկներու ընկերակցութեան եւ ոեւէ քաղաքական կազմակերպութեան թափորը, բայց հարկադրուեցան միջամտել, երբ «կարգ մը կուսակցութիւններ ուզեցին քաղաքական հանգամանք տալ այս արարողութեան »:

Երկու նախկին նախարարներ, Էմմանուէլ տ՚Աստիէ եւ Իվ Ֆառժ ստորագրեցին զեկոյց մը որ հրատարակուած էր «Ազատութեան Ռազմիկներու Միութեան» կողմէ, որով կը բողոքեն կառավարութեան դէմ եւ անկարգութեանց ամբողջ պատասխանատուութիւնը կը ձգեն Ներքին Նախարարին վրայ: Երկու նախկին նախարարները ունկնդրութիւն խնդրած են Հանրապետութեան նախագահէն :

Կարգ մը թերթեր 120 կը հաշուեն վիրաւորներուն թիւը: Ձերբակալուեցան 20 հոգի, որոնց երկուքը համայնավար երեսփոխաններ են, Լիւլիէ (քաղաքապետ Ժընվիլիէի) եւ Փիէռ Վիյեօն: Այս վերջինը գլուխէն վիրաւորուած ըլլալով, հիւանդանոց փոխադրուեցաւ :

Վիրաւորներուն մէջ կը գտնուին չատ մը ոստիկաններ :

Հինգշաբթի իրիկուն ոստիկանութիւնը գրաւեց «Ce Soir»ի բացառիկ տպագրութիւնը որուն առաջին էջերուն վրայ տպուած էին խոշոր խորագիրներով,— «Ոստիկանութիւնը կրակ կը բանայ»: Երէկ առտու ալ գրաւեցին միւս համայնավար թերթը, « Իւմանիթէ» :

★ Նոյն օրը խումբ մը համայնավար ուսանողներ թափոր մը կազմելով Քառթիէ Լաթէնի մէջ, փորձեցին Շան զ՚Էլիզէ յառաջանալ, բայց ոստիկանութիւնը ցրուեց: Քիչ վերջը նորէն համախմբուեցան, եւ ոստիկանութիւնը դարձեալ ցրուեց, այս անգամ ձերբակալելով 12 հոգի :

ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՀԱՅ ՏԱՐԱԳԻՐՆԵՐԸ

ԽՄԲ.—Հայ Տարագիրներու Օգնող Ամերիկեան Կոմիտէն (ԱՆՕԱ) մանրամասն յայտարարութեամբ մը կը պարզէ Միջին Եւրոպայի մեր անտխտ հայրենակիցներուն կացութիւնը : Կ'ամփոփենք հիմնական մասերը.—

... Այսպէս ուրեմն, աւելի քան երեք տարի է որ մօտ մէկ միլիոն տարագիրներ, եւ անոնց հետ մեր 4000ը կ'ապրին ամերիկեան եւ բրիտանական զինուորական իշխանութեանց հայթայթած միջոցներով : Մինչեւ 1947ի ամառը, բսել է պատերազմէն երկու տարի վերջ, հայ տարագիրներ կը կազմէին ամէնէն դժբախտ հատուածը տարագիրներու այս ծովին մէջ : Մինչ այլ տարագիրներ առնուած էին այս ու այն պատկանելութեանց պաշտպանութեան ներքեւ կամ կը վայելէին իրենց արտասահմանի ազգային ու կրօնական համայնքներու աջակցութիւնը, հայ տարագիրները կը մնային բոլորովին անտէր ու անտիրական, ենթակայ այս ու այն օտար պաշտօնեաներու քմայքին :

Գերմանիոյ տարագիրները համեմատաբար աւելի բախտաւոր էին վայելելով ամերիկեան ու անգլիական զինուորական իշխանութեանց հովանաւորութիւնը : Ահաւոր էր վիճակը մանաւորապէս Իտալիոյ մեր գաղթականներուն որոնք մինչեւ 1948ի գարունը կ'ապրէին ոչ միայն անտանելի թշուառութեան, այլեւ սովամահ մէջ : Գիշերները, նոյն իսկ ձմեռ ժամանակ, անոնք կը պառկէին փողոցները, անօթի ու մերկ : կը վախնային համախմբուելէ եւ ներկայանալէ պատկան իշխանութեանց, սոսկալով այն մտածումէն թէ կրնային բռնի կերպով յանձնուիլ զիրենք փնտռող որոշ պետութեան մը : Մեր Վենետիկի Հայրերը ըրած էին ինչ որ կարելի էր. տուած էին անոնց ապաստան եւ ուտելիք ժամանակի մը համար, բայց քաղաքական պատճառներով հարկադրուած էին ցրուել զանոնք :

1946ի աշնան էր որ Պ. Ճօրճ Մ. Մարտիկեան ամերիկեան զինուորական իշխանութեանց կողմէ որոշ առաքելութեամբ մը ղրկուեցաւ Եւրոպա, Ամերիկեան զինուորական կայանները այցելելու : Պ. Մարտիկեան հետաքրքրուեցաւ հայ տարագիրներու վիճակով եւ այցելեց անոնց «քէմփերը» ու ականատես եղաւ անոնց թշուառ կացութեան, անտէր ու անտիրական վիճակին եւ ծանօթացաւ անոնց ակնկալութեանց ու սպասումներուն Ամերիկաներու բախտաւոր հայ գաղութներէն : Այս պատկերին առջեւ՝ Պ. Մարտիկեան մտածումն ունեցաւ Ամերիկայի մէջ կազմակերպելու մարմին մը որ չափով մը գէթ գոհացում պիտի կրնար տալ այդ ակնկալութեանց : Վերադարձին կարգ մը ազգային դէմքերու եւ հաստատութեանց հետ խորհրդակցելէ յետոյ փաստաբան Պ. Սուրէն Սարոյեանի սերտ գործակցութեամբ հիմնեցին Հայ Տարագիրներու Օգնող Կոմիտէն, որու համար ստացան Ուաշինկթընի պատկան իշխանութեանց հաւանութիւնը : Եւ իր կազմութեան առաջին օրէն այս մարմինը, որ աւելի ծանօթ է ԱՆՕԱ անունով, կը գտնուի պետական բաժանմունքին ենթակայ օտար նպաստամատոյցի եւ ներքին եկամտային (Ինթըրնըլ Րէվընիւ) պաշտօնատան հսկողութեան ներքեւ որոնց կանոնաւոր կերպով կը ղրկէ իր գործունէութեանց հաշիւները, հաստատուած վկայուած հաշուագէտներու կողմէ : Եւրոպայի մէջ ԱՆՕԱՆ ճանչցուած է Միջազգային Տարագիրներու Կազմակերպութեան (IRO) կողմէ իբրեւ մին այն կամաւոր նպաստամատոյց կազմակերպութիւններէն, որոնք միայն կրնան ուղղակի գործ ունենալ անոր հետ եւ անկէ պահանջել աջակցութիւն զանազան ցեղերու պատկանող տարագիրներու համար :

ԱՆՕԱի նպատակն էր անմիջական օգնութիւն հասցնել տարագիրներուն, կազդուրելով անոնց ֆիզիքականը եւ ամրացնելով անոնց բարոյականը : Անոնք քայքայուած ու խորտակուած էին պատերազմի ու անոր յաջորդող ահաւոր տարիներու ընթացքին կրած զրկանքներուն ու խոշտանգումներուն պատճառով : Ապա պաշտպանել անոնց իրաւունքները զինուորական եւ նպաստամատոյց միջազգային մարմիններու մօտ, եւ վերջապէս պատրաստել զանոնք այն առիթին, երբ պիտի բացուէին Ամերիկաներու դուները բոլոր տարագիրներուն առջեւ :

... Ուրախ ենք ըսելու թէ Հայ Օգնութեան Միութիւնը կարեւոր դումարով մը քաջալեր հանդիսացաւ մեր գործին, եւ շատ մը գաղութներու մէջ — Սան Ֆրանչիսքօ, Լօս Անճէլըս, Ֆրէզնօ, Սէյնթ Լուիզ, Կրէնիթ Սիթի, Շիքակօ, Տիթրոյթ, Պոսթըն, Ֆիլատէլֆիա ինչպէս նաեւ Քանատայի արեւելեան քաղաքներ — կազմակերպուեցան մասնաճիւղեր :

Քաջալերական եղաւ նաեւ Ուաշինկթընի բարեկամական վերաբերումը, աւելի քան կ'ակնկալէինք : Նոյնը եղաւ Միջազգային Տարագիրներու Կազմակերպութիւնը, որու կեդրոնը կը գտնուի Ժընեւ, Զուիցերիա : Ուաշինկթընի թէ Ժընեւի մէջ ԱՆՕԱՆ ճանչցուած է իբրեւ միակ կազմակերպութիւնը որ կը զբաղի Եւրոպայի հայ տարագիրներու խնդրով :

Իր գոյութեան տարի ու կէսու ընթացքին ԱՆՕԱն պատուաւոր կերպով կատարած է իր յանձնառութիւնը, հակառակ ամէն յայտնի ու անյայտ արգելքներու եւ կը յուսանք թէ հայ գաղութներու հայրենասէր, պարտաճանաչ եւ զոհաբեր հատուածի եւ անհատներու աջակցութեամբ ան պիտի կրնայ գլուխ հանել ամբողջ գործը յաջողութեամբ :

Նկատի առնելով տարագիրներու քայքայուած ֆիզիքականին կազդուրման անմիջական անհրաժեշտութիւնը՝ առաջին առիթով անոնց ղրկեցինք մեծ քանակութեամբ ուտելիքներ եւ զգեստներ : Միայն Սան Ֆրանչիսքոյէն ղրկուած է աւելի քան 22 թօն հագուստ ու ուտելիք : Քանի մը թօն ուտելիք ղրկուած է Տիթրոյթէն : Ֆիլատէլֆիայէն ղրկուած են 36 ծրար հագուստ, 64 սնտուկ ուտելիք, 600 փաունտ կաթի փոշի եւ 75 կէլըն ձկան իւղ : Այս բոլոր առաքումներուն մէջ կարեւոր բաժին մը կատարած են Հայ Օգնութեան Միութեան Մասնաճիւղերը : Նիւ Պրիթընի Հայ Եկեղեցւոյ Տիկնանց Միութիւնը նմանապէս ղրկած է զգեստներ եւ ուտելիք : Մեր ղրկած ուտելիքները կենսական նիւթեր էին, որոնք անհրաժեշտ էին լրացնելու զինուորական իշխանութեանց տուած պաշարին պակասը : Ճիշդ է թէ զինուորական իշխանութեանց բաշխած սնունդը բաւական է մարդ կենդանի պահելու, բայց բաւական չէ տկարները զօրացնելու եւ զանոնք զինելու հիւանդութեանց դէմ :

Սնունդեղէններէ զատ ղրկած ենք մեծ քանակութեամբ բժշկական թանկագին եւ Եւրոպայի մէջ ներկայիս դժուարութեամբ ճարուող նիւթեր, ինչպէս փէնիսիլին, սըլֆա, սթրեփթոմայսին եւայլն, որոնք անհրաժեշտ էին կարգ մը ծանր հիւանդութեանց դարմանումին համար : Միլանէն կատարուած դիմումի մը մէկ անգամով ղրկած ենք 300 փաունտ զանազան դեղեր :

ԱՆՕԱի ներկայացուցիչներու միջամտութեամբ կարելի եղած է արգիլել ձերբակալութիւնը շատ մը տարագիրներու, որոնք կը պահանջուէին որոշ պետութեան մը կողմէ : Անհրաժեշտ նկատուած պարագային՝ շատերու օգնութիւն հասցուցած ենք դրամով վստահելի մարմիններու միջոցով :

Կրցած ենք կապ հաստատել բազմաթիւ ընտանիքներու եւ ազգականներու միջեւ որոնք կորսնցուցած էին իրար վերջին պատերազմի առաջին օրերէն ի վեր :

Մեր ներկայացուցիչներու միջոցով դիւրացուցած եւ յաջողցուցած ենք հարիւրներով տարագիրներու գաղթը դէպի Հարաւային ու Հիւսիսային Ամերիկա :

Վերջին քանի մը ամիսները մեր ուշադրութեան գլխաւոր առարկան եղան Իտալիոյ հայ տարագիրները որոնք, ինչպէս ըսինք վերը, կը գտնուէին անտանելի թշուառութեան եւ սովամահ մէջ : Նիւթական ու բարոյական ամէն աջակցութիւն որ կրնայինք՝ մատուցինք անոնց : Երկար աշխատանքէ յետոյ մեր ներկայացուցիչները կրցան համոզել զանոնք որ մտնեն Միջազգային Տարագիրներու քէմփերուն մէջ, ուր պիտի ստանան թէեւ ոչ բաւարար բայց գէթ կանոնաւոր սնունդ եւ պաշտպանութիւն, որոնցմէ բոլորովին զրկուած էին անոնք : Սկիզբէն իսկ մտածեցինք արմատական լուծում մը տալ Իտալիոյ հայ տարագիրներու խնդրին եւ աշխատեցանք որքան կարելի է շուտով եւ մեծ թուով տարագիրներ ղրկել ապահով երկիրներ : Ուրախ ենք ըսելու թէ արդէն անոնց մեծ մասը մեկնած եւ տեղաւորուած է Հարաւային Ամերիկեան երկիրներ : Այժմ այնտեղ կը մնան 150ի մօտ տարագիրներ, թէեւ Հոկտեմբեր 17ին Սալերնոյէն գրուած նամակէ մը կ'իմանանք թէ նոր տարագիրներ երեւան եկած են իրենց թաքստոցներէն, քաջալերուած մեր ցոյց տուած պաշտպանութենէն :

Իտալիոյ մէջ մեզի թանկագին աջակցութիւն ցոյց տուին, բացի մեր ներկայացուցիչները, Միլանի Հայերը, գլխաւորութեամբ բժիշկ Արզումանեանի :

Փրկելու համար մեր տարագիրները զանազան պաշտօնեաներու քմահաճոյքէն եւ արժանաւորապէս պաշտպանելու համար անոնց իրաւունքները պատկան իշխանութեանց մօտ, ու ճանչցնելու զանոնք իբրեւ ուրոյն համայնք մը Միջազգային Տարագիրներու Կազմակերպութեան մօտ, այս տարուան սկիզբը Գերմանիա ղրկեցինք Ամերիկեան բանակի զօրավարներէն Հայկ Շէքէրճեանը, որ սիրով ընդունեց մեր հրաւէրը եւ ուրախ ենք ըսելու թէ անոր ներկայութիւնը նախախնամական դեր մը խաղաց մեր տարագիրներու բարոյական կորովի ամրացման մէջ : Շնորհիւ իր ծանօթութիւններուն եւ հեղինակութեան ու վայելած ընդհանուր համակրութեան՝ Զօրավար Շէքէրճեան շուտով կրցաւ յարգել տալ պատկան իշխանութեանց՝ մարդկային իրաւունքները մեր տարագիրներուն եւ անոնց համար ապահովել դիւրութիւններ ու միջոցներ, որոնցմէ անոնք զրկուած էին մինչեւ այն :

Գերմանիոյ հայ քէմփերուն մէջ Տիկին Շէքէրճեան, ազնիւ Ամերիկուհին, բացաւ դասընթացքներ՝ անգլերէն սորվեցնելու մեր պատանիներուն եւ աղջիկներուն՝ պատրաստելու զանոնք ամերիկեան կեանքին, եթէ բախտաւոր պատեհութեամբ մը անոնք կարենան այս երկիրը գալ :

Նոյն քէմփերուն մէջ հաստատուեցան արհեստանոցներ ուր մարդիկ եւ կիներ կ'արտադրեն շատ մը ձեռագործներ որոնցմով անոնք կը հոգան իրենց պէտքերուն մէկ մասը :

Դեռ կարելի է երկարել ցանկը այն աշխատանքներուն, զորս ԱՆՕԱն կատարած է վերջին տարի ու կէսուն : Ըրած ենք ինչ որ հնարաւոր էր մեր տրամադրութեան ներքեւ գտնուած ուժերով եւ միջոցներով : Կ'ուզէինք աւելին ընել :

Եկած է ժամանակը երբ կը յուսանք թէ պիտի կրնանք վերջ տալ մեր այս մասնակի աշխատանքներուն եւ վերջացնել մեր սկսած գործը փոխադրել մեր տարագիր եղբայրները ու քոյրերը, գէթ մեծագոյն մասով, այս երկիրը :

ԾԱՆՕԹ.— Յայտարարութիւնը յետոյ կը հրաւիրէ Ամերիկահայերը «էֆէտէվիթ»ներ ճարել, համաձայն կառավարութեան հրահանգին : Տարագիրները, որոնք մինչեւ Նիւ Եորք պիտի փոխադրուին ամերիկեան նաւերով, առ հասարակ տէր են արհեստի մը կամ մասնագիտութեան մը : Հաւանական է որ 5 — 600 հոգի փոխադրուին Քանատա :

Թուրքիոյ նախագահին ճառը երկրին կացութեան մասին

ԽՄԲ.— Ստորեւ կու տանք ամփոփումը այն ճառին զոր խօսեցաւ Իսմէթ Ինէօնիւ, Ազգ. Ժողովի Գ. նստաշրջանին բացման առթիւ (1 Նոյ.).—

Դեռ վերջ չեն գտած Բ. Համաշխարհային պատերազմին տառապանքները : Միջազգային ապահովութիւնն ալ դեռ չէ հաստատուած : Աշխարհի իրադարձութիւնները կ'ամրապնդեն մեր որոշումը, այն է յարատեւ աչալրջութեամբ պահպանել այն արթնամտութիւնը որ միշտ ցոյց կը տրուի մեր ազգ. պաշտպանութեան համար : Մեծ զոհողութիւններ եղան ուրպէս զի մեր ցամաքային, ծովային եւ օդային ուժերը պէտք եղած կերպով կարենան դիմագրաւել երկրին պաշտպանութեան պահանջները, որոնք միշտ աւելցած են 1939էն ի վեր : Յառաջիկայ տարուան ելմտացոյցը պատրաստուած պահուն, հանրապետական կառավարութիւնը հետամտած է գոհացում տալ պահանջներուն մեր փառապանծ բանակին որ մեր անկախ գոյութեանը պաշտպանն է : Բարեկամ Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներու կառավարութեան զինամթերքի օժանդակութիւնները, զորս երախտեօք կը դիմաւորենք, լայնօրէն կը սատարեն մեր զինեալ միութիւններուն արդիական զէնքերով օժտումին :

Ազգին ազատութիւնը պաշտպանելու, մեր տնտեսական վերականգնումը անդադրում շարունակելու, մեր արեւելեան նահանգներուն ստիպողական պահանջները դիմագրաւելու անհրաժեշտութիւնները մղեցին ներկայ տարուան ելմտացոյցին մէջ ալ աւելի լայն յատկացում ընելու առողջապահական երկրագործական եւ ճամբու գործերուն, բաղդատմամբ նախորդ տարիներուն :

Յաջող արդիւնքներ տուին ներկայ տարուան ելմտացոյցին մէջ հանրապետական կառավարութեան ներմուծած խնայողութիւնները : Նոր տարուան ելմտացոյցն ալ խնայողութեամբ պատրաստուած ըլլալով հանդերձ, կատարուած կրճատումները բաւական չեղան դիմագրաւելու երկրին պաշտպանութեան ու տնտեսական վերականգնումի պահանջները եւ հանրապետական կառավարութիւնը ստիպուեցաւ նոր աղբիւրներ փնտռել :

Ցաւով կը հաստատենք, որ, այս տարուան ընթացքին յուսացուած արդիւնքը չկրցան ապահովել բոլոր այն ջանքերը, որոնք թափուեցան որպէսզի աշխարհ տիրանայ այն իրական հաշտութեան որուն կարօտով կը սպասէ : Մենք համոզուած ենք որ միացեալ ազգերու հաւաքականութեան մէջ հաշտարար ազգերուն վճռական գործակերպին շնորհիւ կարելի պիտի ըլլար ապահովել ընդհ. եւ տեւական հաշտութիւն մը : Թուրքիա հաւատարմութեամբ կը կատարէ ՄԱԿի մէջ իրեն վիճակած պարտականութիւնը եւ պիտի շարունակէ այս մարզին մէջ :

Կը հաւատանք որ Եւրոպայի վերականգնումի ծրագիրը մօտերս բարեբաստիկ արդիւնքներ պիտի տայ շնորհիւ եռանդուն աշխատութեանը անոր միացած բոլոր ազգերուն եւ Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներու օժանդակութեամբ :

Կը գործակցինք բոլոր հաշտարար ժողովր-

դաշնակցութեանց հետ գլխաւորութեամբ Մեծն Բրիտանիոյ եւ մեր մտերիմ բարեկամին Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներուն :

Ի վիճակի չենք յայտնելու նոր երեւոյթ մը Խ. Միութեան հետ մեր փոխյարաբերութեանց մէջ, որոնք անկեղծօրէն կը բաղձանք որ բարւոք ըլլան :

Երջանիկ ենք այսօր յարգելի Ֆրանսայէն խորհրդարանական պատուիրակութիւնը մեր միջեւ տեսնելով որպէս թանկագին մէկ գրաւականը Ֆրանսայի հետ մեր վաղեմի բարեկամութեան եւ բարւոք յարաբերութիւններուն :

Մեր հարեւաններուն Յունաստանի, Իրանի, Աֆղանիստանի եւ արաբական միութեան պետութեանց հետ մեր բարեկամ. յարաբերութիւնները կը զարգանան անկեղծութեան մթնոլորտի մը տակ: Մեր բոլոր հարեւաններուն հետ հաշտ ապրելու մասին մեր անկեղծ որոշումը, հակառակ այս որոշումը գործադրելու մասին մեր թափած բոլոր ջանքերուն, մեր բաղձացած արդիւնքը չի տար :

Մասնաւոր արժէք կուտանք Իտալիոյ Հանրապետութեան հետ մեր բարեկամական յարաբերութեանց զարգացումին :

Սա պարագան ալ կ'ուզեմ ընդգծել թէ Թուրքիա, որ իր հնարաւորութեանց սահմաններուն մէջ Մերձաւոր Արեւելքի կայունացմանը սատարելով ամէն ջանք կ'ընէ աշխարհի խաղաղութեան հաստատման համար, ամէն հաւանականութիւն նկատի առնելով, անհրաժեշտ աչալրջութիւնը ցոյց կուտայ հողային ամբողջութիւնը պաշտպանելու եւ այլազան յարձակումներու դէմ իր ազգային կարգուսարքը հզօր պահելու մասին :

Մեր ներքին քաղաքականութեան մէջ մեծ յառաջդիմութիւններ արձանագրուեցան վերջին մէկ տարուան ընթացքին: Այն փորձարկութիւնները զորս անցուցինք 1945էն ի վեր, վճռաբար ապացուցին որ Թուրք ազգը անթերի եւ անյողդողդ պիտի կրնայ կանգուն պահել ժողովրդավար կարգուսարք մը: Ազատ վիճաբանութեան կեանքին տեւականացման անփոփոխելի պայմանն է՝ իրարմէ տարբեր գաղափարներ սնուցանող հայրենակիցներուն լայնամտութիւնը, որու շնորհիւ խնդիրները պիտի յուզեն առանց թշնամութեան հետամտելու: Իբրեւ քաղաքական կուսակցութիւն եւ անհատ, հիմնական նշանաբան պէտք է նկատել միշտ յարգել հանրապետական օրէնքները :

Ժողովրդավարութեան եւ պետութեան գոյութեան գլխաւոր պայմանն է օրինազանցութիւն չխորհիլ :

Թուրք ազգը մեծ յաջողութիւններով անցուց Հանրապետութեան 25 տարին եւ զօրացած եւ հեղինակութեամբ դուրս ելաւ երկու տիեզերական պատերազմներու ցնցումներէն: Ազգային Մեծ Ժողովը ազգին յիշողութեան մէջ կ'ապրի որպէս կոթող մը որ կ'ապահովէ Հանրապետութեան պատիւը եւ յաջողութիւնը : 8րդ Ազգային Մեծ Ժողովը ամէն ուշադրութիւնը կեդրոնացուցած է հայրենիքին ապահովութեան վրայ եւ կը ջանայ դարման գտնել տնտեսական տագնապներուն , որոնք ինչպէս ամէն երկրի, մեր երկրին մէջ ալ կը տիրեն » :

Ձայն մը Տարօնէն

Շաբաթ գիշեր լեցուն էր Chopin Pleyelի սրահը: Եկած էին լսելու Տիկին Արմենուհի Գեւոնեանի գաւառական երգերը: Ձայն մը որ ծանօթ է հայ գաղութին տարիներէ ի վեր, Տարօնի յատկանշական համովն ու հոտովը: Մտերիմ եւ հաճելի էր երեկոյթը, բոլոր անոնց համար մանաւանդ, որոնք կը սիրեն կրկին ու կրկին լսել իրենց երբեմնի գիւղերուն, լեռներուն, վանքերուն արձագանգը: Տիկին Գեւոնեան աշխատած էր պահել զանոնք հարազատ, հարազատ էր դարձեալ իր բեմական տարազը, Մուշի «արախճիովը» ճոխացած:

Պ. Զօպանեան բացատրեց ժողովրդական երգերու դերը ազգային մշակոյթի տեսակէտով, ապա ներկայացուց երգչուհին որ տարիներէ ի վեր ջանք չէր խնայած իր բնագաւառին ամէնէն ծաղկուն ձորերուն եւ լեռներուն շունչը բերել մեզ :

Աշխատակցի մը տպաւորութիւնը, այս առթիւ.—

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԵՐԳԻՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ

Տրտմախառն ուրախութիւն մը եղաւ մեզի՝ Սէնի ափերուն վրայ հաստատուած՝ նժդեհներուս համար, ունկնդրութիւնը տոհմիկ շերերուն, զորս ոգեկոչեց Տարօնցի Հայուհի մը՝ Տիկին Արմենուհին, բնագաւառի անկեղծ եւ ինքնաբուխ երանգներով :

Հայրենիքէն հազարաւոր մղոններով հեռու, երգին նուիրուած օտար սրահի մը մէջ, խռովիչ բան մը ունէր իսկապէս այդ ոգեկոչումը, մեր երեւակայութեան եւ ներաշխարհին մէջ ծաղկեցուցած զարմանահրաշ զգացումներով: Խորհուրդ խորին մը, որուն առաջին գլուխը կը բացուի հեթանոսական օրերէն, հետզհետէ կը ճառագայթէ քրիստոնէական կենդանարար հաւատալիքներով : Հոն՝ այդ տոհմիկ երգերուն մէջ, իրար կը գտնեն Նաւասարդեան մարդիկը, Ս. Կարապետն ու Հայրենանուէր պարմանին :

Հաւատք, յոյս եւ սէր... : Մեքենաբար արտաշնչուած այս երեք բառերը՝ մկրտութեան խորհուրդի պահուն, որքան ունայն եւ խորթ կը հնչեն արդիական ականջներուն, բայց անոնք այնքան իրական, թանձրացեալ եւ շօշափելի են Տարօնի աշխարհին մէջ:

Հեթանոս աստուածները ներշնչարանն էին հին մարդիկներուն, որոնց մկանը կ'ամրապնդուէր Նաւասարդեան մականախաղերուն մէջ:

Մշոյ Սուլթանին բնատուր պարգեւներն են քաղցր ձայնը, իմաստութիւնը, քաջութիւնը: Մեր լարախաղացներուն հաւատքի աղբիւրը դարձեալ ինքը՝ Ս. Կարապետն է, որմէ կը ստանան ուժ, յանդգնութիւն եւ ճկունութիւն: Ես ճանչցած եմ երկու հատ, Մշեցի «փեհլիվան» Կարապետը եւ Վանեցի Պենկօն՝ Վարդան Աբրահամեան, որ իր ալեւոր օրերը այժմ քարշ կուտայ Պրիւքսէլի պողոտաներուն վրայ ...

Ազատութեան աստուծոյն նուիրուած հայդուկները՝ գերազօրն յոյսի նոյն ապաւէնն ունին, պայքարի եւ յաղթութեան համար :

Իսկ սէրը՝ մարդկային հոգին վերացնող այդ բոցեղէն զգացումը, հայրենի աշխարհին մէջ կը փթթի ուժգին սարսուռներով :

Պանդուխտի դառն կեանքի մը ճանապարհին, ուր մեր ոտքերը տրտմօրէն կը քսուին օտար մայթերուն, մենք մեզ պահ մը երեւակայեցինք Հայրենի հողին վրայ: Վերապրեցանք այն ամէն զգացումները, որոնք հարազատ են մեր տոհմիկ միջավայրին: Տարօնցի ճշմարիտ հարս մըն էր, պերճեքթուած նախշուն հանդերձներով ու զարդեղէններով, որ պարզ, անկեղծ եւ սրտաբուխ շունչով մը մեզի կ'ոգեկոչէր բնաշխարհի դիւթական մթնոլորտը :

Հոգեխռով թովչութիւն մը ունին «եարխօ»ն, Վանեցի աղջկան գովերգը, «Արօր Տատրակ»ը, «Ս. Կարապետի ձիաւորը», յիշելու համար մէկ քանին: Տիկին Արմենուհիի ձայնը քաղցր է, օծուն՝ Մշոյ բարբառին տարօրէն ջերմութեամբը, մանաւանդ ցած եւ արագ նօթերուն մէջ: Մէջ ընդմէջ, Ագրեգինի թառը եւ Բենոյի սրինգը ստեղծեցին խանդավառ միջավայր մը, որ մերթ կը յիշեցնէր մշեցի Կարապետի եւ «ծուռ» Վարդանի սարքած լարախաղի ցնծատօները :

Կտակ մըն է այս բոլորը, երկիւղածօրէն փոխանցուած հայրենապաշտ աղջկան մը իր մօրմէն, որ չարաբախտ զուգադիպութեամբ մը հայկական ողբերգութեան վարագոյրը բացած էր...: Եւ թանկագին կտակ մը, որ իբր Սրբութիւն Սրբոց պէտք է պահուի սերունդէ սերունդ, Հաւատքի, Յոյսի եւ Սիրոյ կենդանարար ներշնչումով, յաւերժացնելու համար մեր փառապանծ ցեղին գոյութիւնը :

ԱՐԱՄ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ԵՒ ԻՏԱԼԻՈՅ արտաքին նախարարները մօտերս տեսակցութիւն մը պիտի ունենան Հարաւային Ֆրանսայի մէջ: Գլխաւոր նիւթը՝ արեւմտեան միութիւն :

ԱԼՊԱՆԻՈՅ Համայնավար կուսակցութեան առաջին ընդհ. ժողովը բացուեցաւ երկուշաբթի օր, մասնակցութեամբ 850 պատգամաւորներու. Ֆրանսայէն ալ ներկայացուցիչներ գացած են:

ՍՊԱՆԻԱՆ Միացեալ Ազգերու անդամ ընդունելու համար գետին կը պատրաստեն արեւմտեան պետութիւնները, ինչպէս յայտարարեց Ֆրանսայի արտաքին նախարարը: Ընկերվարական ութ նախարարները անմիջապէս բողոքեցին այս ձեռնարկին դէմ :

ԱԾԽԱՀԱՆՔԵՐՈՒ գործադուլին առթիւ, կառավարութիւնը որոշեց ընտանեկան նպաստ չվճարել այն բանուորներուն որոնք 18 օր շարունակ աշխատած չեն նոյեմբերի ընթացքին :

ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ կազմելու համար 12 ազգերու ներկայացուցիչները ժողով գումարեցին Հռոմի մէջ: Իտալական պատուիրակը առաջարկեց որ Եւրոպացիները հրաժարին իրենց ներկայ հպատակութենէն, դառնալով Եւրոպայի քաղաքացիներ :

« ՅԱՌԱՋ »Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (22)

ԹՈՐՈՍ ԼԵՒՈՆԻ

ԳԼՈՒԽ Ե.

ԴԻՈՆԻՍ

Եւ երբ սենեակին դրան քով եկաւ, դարձեալ համբուրեց Եփիմէի ձեռքը, որ մինչեւ նոյն վայրկեանին բառ մը բերնէն չէր հանած եւ միայն ան ատեն աչքերը արցունքով՝

— Աստուած հետդ ըլլայ, ըսաւ :

Իսկ Թորոս մէյ մը երկինք նայեցաւ, մէյ մըն ալ անոր, եւ գլուխը դարձուց դէպի իր ճամբան ամենայն արագութեամբ, ծածկելու համար սրտին յուզմունքը. Բարկէն անշշունչ կ'երթար իր շուքին պէս:

Պալատին մէկ պզտի դռնէն Լազար զիրենք դուրս հանեց եւ լուռ անձայն փողոցներու մէջէն արագ արագ կ'երթային այս երեք անձերը, երբ իրենց քովէն կ'անցնէին խաւարի եւ անդամութեան արբանեակներ. մինչեւ որ իրենց սահմանեալ տեղը իջան քանի մը գիշերապահ խմբիկներ ալ եղան որ իրենց հարցմունք ընելու եթէ պատրաստէին, Լազար անոնց գլխաւորին ականջէն բան մը գրուցելով ճամբայ կ'առնէր, մինչեւ հասան տան մը դրան առջեւ. Հոն Լազար բանալի մը ծոցէն հանելով դուռը բացաւ եւ իր ընկերները ներս մտցնելով դուռը կամացուկ մը գոցեց:

— Շնորհէ ձեռքդ, Իշխանդ իմ, ըսաւ, որ աս մութին ձեզ առաջնորդեմ, եւ Թորոսի ձեռքն առնելով տարաւ սենեակ մը Բարկէնի համար դժուարութիւն չի կար, վասնզի մութուն ալ կը տեսնէր:

Դուք հոս նստէք, ըսաւ Լազար եւ աներեւոյթ եղաւ : Իսկ մեր երկու Հայերն մնացին մթութեան եւ խաւարի մէջ, գոնէ Թորոս գիտէր թէ ինչ բանի համար էր այս գիշերային փախուստը. երբ Բարկէն որ կարծէր գուշակել՝ ինքնիրեն կ'ըսէր .

— Իշխանիկս այս գիշեր աչք գոցած չէ, ես լաւ քնացայ... արդեօք Կոստանդնի գալը իմացա՞ծ են. երբ այդպէս է, իրաւ աս Հոռոմները սատանայ են. ես չկրցայ ճանչնալ, անո՞նք ի՞նչպէս ճանչցան... հիմա ո՞ւր կ'երթանք, անտարակոյս պիտի տեսնենք... Հոռոմ աղջիկը՝ իրաւ գեղեցիկ է. բայց ան սուր աչուի, մեծճակատ ծերը ո՞վ էր...էհ, Բարկէն ամէն բան կ'իմանանք ... Աստուած տար յաջողէինք, անգամ մը մեր Սեւ Լեռը գտնէինք ..» :

Այսպէս կը խորհրդածէր Բարկէն, երբ Լազար երեւցաւ.

— Երթանք, Տէր իշխան, ըսաւ:

Քանի մը քայլ առնելով դուռ մը բացաւ եւ ինքզինքնին լուսնի լուսոյ մէջ եւ ծովեզրը գտան: Երեք զուգաթի նաւ մը կը սպասէր:

Հազիւ թէ տեղաւորուեցան, նաւը սկսաւ սուրալ պատռելով ծովը, թողլով աջ կողմը մայրաքաղաքին եւ ձախ կողմը Ղալաթիոյ ափունքը. քանի մը ձկնորսի նաւեր եւ քանի մը պահակ նաւեր միայն կային ծովուն վրայ, որոնց մէկ հատը միայն մօտենալով նաւուն եւ Լազար իր նշանի բառը տալով ազատօրէն իրենց ճամբան կը շարունակէին՝ նաւուն գլուխը դէպի Ոսփոր ուղղելով միշտ :

Կ'անցնէին շարունակ եւ ետ կը ձգէին այսօրուան Պէշիկթաշը, Օրթագիւղը, Արնաւուտգիւղը, եւ կարգաւ արուարձաններու շարունակութիւնը դէպի վեր, մինչեւ որ հասան Թարապիայի ծովեզերեայ տան մը առջեւ եւ հոն նաւակը կեցաւ :

Այն ատեն Լազար ցամաք ելաւ եւ ձեռքով հրամցնելով Թորոսն ալ, որ Բարկէնի հետ ցատկեց ու նաւէն դուրս ելաւ. նաւավարներուն քանի մը խօսք ընելով ճամբեց:

Հոն, ծովեզերքը զիրենք թողլով՝ պտոյտ մը ըրաւ եւ մտաւ տանը քովի ճամբան. զարկաւ ցած երկաթապատ պատուհան մը եւ պառաւ կին մը ձայն տուաւ ներսէն, երբ իր անունը տուաւ.

— Աստուածածին, ըսաւ կինը, այս ատեն ի՞նչ կ'ուզես , Լազար :

— Բաց, մայրիկս, ըսաւ ձայնը, հիմա խօսելու ժամանակ չէ, զովը սառեցուց մեզի :

Պառաւը նիգերը խախտեց եւ քովնտի դուռը բացուեցաւ :

Լազար ներս մտնելով նշանացի լռութիւն հրամայեց պառաւին. եւ կանթեղը ձեռքէն առնելով հիւրերը ներս մտցուց եւ դռնապանին բնակարանը թողլով, շիտակ զիրենք մաքուր սենեակ մը հանեց, ուր անկողին եւ ամէն ինչ պատրաստ կար իրենց պէտքերուն համար:

ԾԵՐԵՆՑ

պարտականութիւններէն եւ անոր յանձնել, առանց երաշխաւորութեան կամ հսկողութեան, տնտեսական եւ քաղաքական ուժ մը զոր կրնայ իրենց դէմ ուղղել նորէն: Մենք կը յայտարարենք թէ ո՛րեւէ տնտեսական նկատում չի կրնար պարտուակ ծառայել քաղաքական, զինուորական եւ բարոյական ձեռնթափութեանց, որոնք պիտի հակասէին փորձառութեան, խոհեմութեան եւ արդարութեան: Եթէ անհրաժեշտ է որ Գերմանիա նպաստէ Եւրոպայի բարօրութեան, արժանապէս ապահովելով իր գոյութիւնը, այս անգամ աններելի սխալ մը պիտի ըլլար Հիթլէրի մեղսակիցներուն կամ գերման հաւաքականութեան մը վերադարձնել Ռուրի զինարանը. տարրեր որոնք ընդունակ են զայն գործածելու աշխարհի խաղաղութեան դէմ: Միայն միջազգային սեփականութեան եւ հսկողութեան մը հաստատումը կրնայ երաշխաւորել Եւրոպայի ապահովութիւնը եւ պաշտպանել նոյնինքն գերման ժողովուրդը: Ցիմարութիւն պիտի ըլլար հաւատալ թէ Գերմանիա կրնայ օր մը երախտապարտ ըլլալ անոնց որոնք դիւրացուցած էին իր փոխվրէժը: Այդ պիտի նշանակէր մոռնալ այն դաշնագիրները զորս կնքած եւ յետոյ պատռած է »:

Նախագահը վերջացնելով, միութեան կոչ մը ուղղեց բոլոր Ֆրանսացիներուն:

★ Պ. Էռիօ, Ազգ. Ժողովին Նախագահը, Լիոնի մէջ նախագահելով զինադադարի տօնակատարութեան, նոյնպէս շօշափեց այս խնդիրը: Բացատրեց թէ նորէն Գերմանիոյ կը վերադարձուին «ուժեր, նիւթական աղբիւրներ, պատերազմի ամէնէն ահակու զինարանը, փոխանակ միջազգայնացնելու, ինչպէս խոստացած էին: Զվերսկսինք այն սխալները որ 1918ի պարտեալը նորէն դարձուցին սարսափելի սպառնալիք մը աշխարհի համար »:

Մէկ միլիոն Չինացիներ ճակատ ճակտի

ԿԱՐՄԻՐՆԵՐԸ ԴԷՊԻ ՄԱՅՐԱՔԱՂԱՔ

Զարհուրելի կացութեան մը մատնուած է Չինաստանը, իբրեւ հետեւանք ներքին պատերազմի մը որ հետզհետէ կը սաստկանայ: Այս ճակատամարտէն կախում ունի ամբողջ հիւսիսային Չինաստանի ճակատագիրը: Կարմիր բանակը յառաջ կը խաղայ դէպի Սուդէօ, հիւսիսէն, արեւելքէն եւ արեւմուտքէն, 500.000 զինուորներով, ընկճելու համար կառավարութեան 350 հազար զինուորները: Զանկ Քայ Շէք շարժման մէջ դրած է իր բոլոր ուժերը, զօրքն ու օդատորմիղը, բայց արդէն 100.000 հոգի կորսնցուցած ըլլալով, հետզհետէ կը նահանջէ: Ուրիշ համայնավար ստուարաթիւ ուժեր կը համախմբուին ճակատին վրայ, Մեծ Պարիսպին առջեւ, ուղղակի սպառնալով մայրաքաղաքին (Նանքին):

Պատերազմի սարսափներուն հետ, ներքին խռովութիւններ ալ կը սաստկանան, իբրեւ հետեւանք անօթութեան: Պաշարման վիճակ հրատարակուած է ամբողջ երկրին մէջ: Հազարաւոր Չինացիներ սովամահութեան դատապարտուած են: Եւրոպացիները կը փախչին խուճապահար:

Վերջին լուրերու համաձայն, Զանկ Քայ Շէկ յուսահատած է պատերազմի ելքէն, հակառակ Մ. Նահանգներուն յարաճուն օգնութեան: Շատ մը Չինացիներ կ'առաջարկեն բանակցիլ կարմիրներուն հետ, խառն կառավարութիւն մը կազմելու համար:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԹՐՈՒՄԸՆ - ՍԹԱԼԻՆ տեսակցութեան մասին հրջած զրոյցներուն առթիւ, Անգլիոյ վարչապետը յայտարարեց երեսփ. Ժողովին մէջ թէ «ցանկալի կը գտնէ որ միջազգային խնդիրները կարգադրուին Միացեալ Ազգերուն միջոցաւ, եթէ չեն կրնար լուծուիլ սովորական ճամբաներով »: Իբրեւ պատասխան կարգ մը հարցումներու, վարչապետը կրկնեց թէ «ինք օգուտ մը չի տեսներ մասնաւոր տեսակցութեանց մէջ»:— Ուաշինկթընէն կը հերքեն թէ Պ. Թրումըն Մոսկուա պիտի այցելէ:

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ վարչապետը հրաժարեցաւ: Կառավարութիւնը չուզեր որ Միացեալ Ազգերը միջամտեն, հաշտութիւն գոյացնելու համար ապստամբներուն հետ:

ՄՇՈՒՇԸ կը շարունակուի ամբողջ Ֆրանսայի մէջ, խանգարելով օդանաւերու, կառախումբերու եւ շոգենաւերու երթեւեկը: Շատ մը արկածներ պատահեցան Փարիզի մէջ, ուր թանձր մշուշ մը կը տիրէ երեք օրէ ի վեր, մինչեւ կէս օր:

ՄԱԿԻ Տնտեսական Ցանձնաժողովին մէջ, խորհրդային պատուիրակը, Պ. Համազասպ Ցարութիւնեան ճառ մը խօսելով, յայտարարեց թէ Գերմանիոյ ռազմական կարողութեան վերականգնումը հետեւանք է ոչ միայն Մարշըլի ծրագրին, այլեւ Մ. Նահանգներուն կողմէ Ֆրանսայէն կորզուած զիջումներու:

ՏԱՍԸ ՄԻԼԻՈՆ ԲԱՆՈՒՈՐՆԵՐ գործադուլ յայտարարեցին Ռուրի աւազանին մէջ, բողոքելով ուտեստի անբաւականութեան դէմ:

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ ազգ. պաշտպանութեան նախարարը Փարիզ հասնելով, տեսակցութիւն մը ունեցաւ Պ. Ռամատիէի հետ (պատերազմական նախարար): Անգլիոյ սպարապետը կը շարունակէ իր պտոյտները արեւմտեան մայրաքաղաքներու մէջ:

ԻՍՐԱՅԷԼԻ վարչապետը յայտարարեց թէ «ոեւէ ուժ չի կրնար Հրեաները հեռացնել Նէճէպի շրջանէն»:

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Նոյեմբեր 27ին շաբաթ երեկոյ ժամը 8,30էն մինչեւ լոյս, SALLE CADETի ընդարձակ սրահին մէջ, 21 rue Cadet: Métro Cadet:

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՃՈԽ ԲԱԺԻՆ, ԵՐԳ, ՆՈՒԱԳ, ԱՐՏԱՍԱՆՈՒԹԻՒՆ, ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ պարեր մինչեւ առաւօտ, Orchestre Jazz ղեկավարութեամբ ԿԱՐՕ ՍԱՐԵԱՆի: Ճոխ պիւֆէ:

Մուտք 100 ֆրանք:

×

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Նոյեմբեր 21ին:

Առաջին անգամ ըլլալով GRAND PALAISի մէջ:

×

ԼԻՈՆ ՍԻՈԹԱՅԻ մէջ, 14 Նոյեմբեր, կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 15էն մինչեւ 19, Salle de la Mutualitéի մէջ, նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Խաժակ խումբի եւ Նոր Սերունդի:

Մանրամասնութիւնները առանձին յայտագրով:

ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ Նոյեմբեր 20ին:

Մանրամասնութիւնները առանձին յայտագրով:

×

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ.— Նոյեմբեր 13ին, շաբաթ երեկոյ, ժամը 8.30ին, Salle des Fêtesի ընդարձակ սրահին մէջ:

Կը նախագահէ՝ ընկեր ԳԷՈՐԳ ՔԻՐԷՃԵԱՆ

Կը խօսին ընկերներ ԱԶԳԻՆ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ եւ ՄԻՍԱՔ ՄԻՐԶԷ:

Խօսք կ'առնեն նաեւ Camarades Cartier (Drôme)ի երեսփոխանը եւ Տիկին Odette ՄԻՔԱՅԷԼԵԱՆ:

Ներկայ պիտի ըլլան տեղական իշխանութեանց եւ ընկերվարական «Bureau Féderal»ի պատուիրակները:

Գեղարուեստական ճոխ բաժին:

Մանրամասնութիւնները տեղին վրայ:

ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԻ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Նոյեմբեր 21ին Ժորժ Ե.ի սրահներուն մէջ:

Խճողումի տեղի չտալու համար, սեղանները նախապէս ապահովել Պ. Նուպար Զարփճեանէ (19 rue Jean Mermoz, Paris (8), Tél. Ely. 23-66):

Տոմսերու համար դիմել Պ. Պ. Ա. Աճէմեանի (56 Rue Lafayette, Paris (9). Tél. Pro. 03-19) եւ Վ. Զիլլինկիրեանի (24 rue Feydeau, Peris (2). Tél. Cen. 48 - 51:

Համեղ կերակո՞ւր

ՄԻՄԻԱՅՆ ՃԱՇԱՐԱՆ

ԼԻԼԱՆ.— AUX LILAS

Կրնայ հրամցնել ձեզ մաքուր եւ միեւնոյն ատեն մատչելի:

Այս օրուընէ փորձեցէք 24 St. Lazare, Paris (9): Métro Trinité կամ Notre Dame de Lorette:

ԴԵՐՁԱԿՆԵՐ

ԵՒ ՊԱՏՐԱՍՏ ՀԱԳՈՒՍՏ ՇԻՆՈՂՆԵՐ

Մէկ անգամ այցելել կը բաւէ տեւական յաճախորդ ըլլալու: Դիմելով դերձակներու հայ - թայթէյ՝ Ա. ՀԱՄԱԼԵԱՆԻ

68, Rue Nationale , Marseille Tél.: Colbert 33–22

Պիտի գտնէք կերպաս, աստառ, թելա, կարի դերձան, կոճակ, ուսնոց (էփոլէթ) եւն., եւն.:

ՕՐԻՆԱԿԱՆ ԵՒ ՇԱՏ ՄԱՏՉԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ

Ապսպրանքներ կ'ընդունինք contre remboursement

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԱՎԻՆԵՈՆ.— Հ. Յ. Դ. «Մուրատ» խումբի ժողովը՝ այս կիրակի կէսօրէն վերջ ժամը 3ին, Ս. Սաթուռնէն ընկեր Զաքէոսի բնակարանը: Կը խնդրուի բոլոր ընկերներէն անպայման ներկայ ըլլալ:

ՓԱՐԻԶԻ Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը այս երկուշաբթի ժամը 3.30ին, Sociétés Savantes: Պարտաւորիչ ներկայութիւն:

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՊՈՄՈՆԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Յառաջիկայ Նոյեմբեր 20ին, շաբաթ երեկոյ ժամը 9ին, Պոմոնի Նորակառոյց սրահին մէջ: Ընտիր գեղարուեստական բաժին եւ ճոխ պիւֆէ: Վարձուած է առաջնակարգ նուագախումբ մը եւրոպական պարերու համար:

ԹԷՅԱՍԵՂԱՆ.— Ֆր. Կապ. Խաչի Շավիլի մասնաճիւղի կողմէ, մասնակցութեամբ Հ. Յ.Դ. Նոր Սերունդի երգչախումբի ղեկավարութեամբ Արա Պարթեւեանի: Այս կիրակի ժամը 3ին մատուռի սրահը, 4 rue des Trois Champtiers: Մուտք 50 ֆրանք, թէյը եւ խմորեղէնն ալ հաշուելով:

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄՐՑՈՒՄՆԵՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Մ. Ը. Մ.ը այս կիրակի 14 Նոյեմբեր կը կատարէ իր 6րդ Promotion d'Honneurի ախոյենական խաղարկութիւնը, Մարսէյլէն 96 քիլոմեթր հեռու St. Remy de Provenceի մէջ: Երթեւեկութիւնը պիտի ըլլայ օթօպիւսով: Անոնք որ կ'ուզեն ընկերանալ մեր քաջարի մարզիկներուն, բարեհաճին դիմել վարչութեան անդամներուն:

ՎԻԷՆ— Այս կիրակի Հ. Մ. Ը. Մ.ի պատանի խումբը ժամը 1.30ին սեփական մարզադաշտին վրայ, C. S. Vienneի դէմ, Ա. խումբը ժամը 3.30ին Charbonnièreի դէմ:

«ՀԱՅ ԵՐԳԻ ՕՐ»

19 Դեկտ. կիրակի, Salle Gaveauի մէջ:

Համերգ ազգային երաժշտութեան, Փարիզի հայկական երգչախումբի կողմէ, ղեկավարութեամբ ԱՐԱ ՊԱՐԹԵՒԵԱՆԻ:

Bonneterie-Lingerie

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Ունինք առաջնակարգ մետաքսէ վերջին նորութեան համաձայն կերպասներ:

ՃԵՐՄԱԿԵՂԷՆԻ ՀԱՄԱՐ

Կը պատրաստենք օժիտներ ամբողջութեամբ, ձեռական աշխատանքով:

Կ'ԸՆԴՈՒՆԻՆՔ

Ապսպրանքներ ամէն տեսակ ճերմակեղէնի պատրաստութեան համար:

ԴԻՄԵՑԷՔ ԱՆՎԱՐԱՆ

Maison MAGUESYAN

67 RUE VAUBAN, LYON

Maison SOUKIAS

Նոր բացուած է անուշահոտութեանց ու առողջապահական խղեղէններու ճոխ մթերք մը:

Կը տրամադրէ իր բոլոր յաճախորդներուն:

ԱՅՑԵԼԵՑԷՔ

առաջին առթիւ: 19 rue Clauzel, Փարիզ (9)

Մէթրօ Նօթրը Տամ տը Լօրէթ, Սէն Ժորժ կամ Փիկալ

ԹՈՐԳՈՄ ՆՍԼՊԱՆՏԵԱՆԻ

FOURNITURES POUR TAILLEURS

2 Rue des Filles St. Thomas

ou 1 rue du 4 Septembre Paris (2), métro Bourse

Վաճառատունը բաց է ամէն օր, բացի շաբաթ եւ կիրակի օրերէն:

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՀԱՅ ԴԵՐՁԱԿՆԵՐՈՒՆ՝ կը ներկայացնենք ֆրանսական եւ անգլիական խիստ ճաշակաւոր կերպասներու հին տուն մը:

Սուրիոյ եւ Լիբանանի առեւտրականներուն.—

Ստանձնած ենք ֆրանսական շատ կարեւոր « ֆապրիք »ի մը, **Toile, crin** եւ **crin guipé**ի Սուրիոյ եւ Լիբանանի ընդհանուր ներկայացուցչութիւնը:

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme - (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Վերջամսեայ 800 փր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Dimanche 14 Novembre 1948 Կիրակի 14 ՆՈՅԵՄԲԵՐ

Ի. ՏԱՐԻ — 20e Année N° 5694–Նոր շրջան թիւ 1105 — Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ԳԻՆ 6 Ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՄԵՆՔ ԱԼ ՎԵՐԻ ԱՐՏԷՆ ԵՆՔ

Մասնաւորապէս վերջին պատերազմէն ի վեր, դաս մը դպիրներ անձնատուր եղած են նորօրինակ մարզանքի մը,— նսեմացնել, ստորադաս վիճակի մը մէջ դնել Հայկական Արտասահմանը :

Անշուշտ հայրենիքը ամէն բանէ վեր է, ոեւէ ժողովուրդի համար: Խարիսխ, ապաւէն եւ աղբիւր յաւիտենական: Մայր կոճղը, արմատը, որմէ աւիշ կը քամեն բոլոր ոստերը :

Ճառեր խօսիլ այս մասին, կամ քարոզ կարդալ տանիքներէն՝ կը նշանակէ ջուր ծեծել :

Արդ, ներկայ պայմաններուն մէջ, կրնա՞նք յայտարարել, առանց կեղծելու եւ խղճահարելու, թէ Խ. Հայաստանը կը համապատասխանէ այդ իրականութեան :

Մենք չատոնց տուած ենք այս հարցումին պատասխանը, միշտ յիշեցնելով թէ Երեւանը ամէն բան չէ: Ոչ տարածութեամբ, ոչ կարգուսարքով, ոչ ալ գիտութեամբ :

Կարճամիտ եւ կարճատես մարդիկ ինչ իմաստ ալ տան մեր այս յայտարարութեան, բան մը չի փոխուիր անողոք իրականութենէն :

Երեւանը յենակէտ մը, մեկնակէտ մըն է:

Երէկ ալ այդպէս էր, երբ այսօրուան բանդէտները կը ծաղրէին զայն, իբրեւ «ափ մը Երեւան»:

Երէկ հեռանկարներ ունէինք որոնք չիրականացան: Բոլորս ալ գիտենք թէ ինչո՞ւ չիրականացան: Երեւանը՝ շատ աւելի լաւ :

Այսօր ալ ունինք հեռանկարներ, որոնք նոյնպէս կը մնան թուղթի վրայ, հակառակ բոլոր չռայլաբանութեանց : Պատճառնե՞րը,— թող բացատրեն անոնք որ գտած կը կարծեն իմաստութեան, դիւանագիտութեան ալֆան եւ օմեղան :

Արդ, այս միջանկեալ եւ անորոշ կացութեան հետեւանքով, եթէ աւելի քան մէկ միլիոն ժողովուրդ ամփոփուած է հայրենիքին մէջ, գրեթէ նոյնքան ալ կը մնայ ցիրուցան՝ ի սփիւռս աշխարհի: Առանց հաշուելու Կովկասի եւ Խ. Միութեան մէջ հաստատուած բազմութիւնները:

Կը նշանակէ թէ՝ կեդրոնացեալ գոյութիւն մը չունինք ոչ աշխարհագրութեամբ, ոչ ալ գործունէութեամբ: Ոչ իբրեւ համրանք, տնտեսական – ընկերային ուժ, ոչ ալ իբրեւ միտք եւ արուեստ:

Անշուշտ մեր ժառանգութենէն շատ բան ի վերջոյ պիտի կորսուի օտարութեան մէջ :

Բայց, « ի յառաջագունէ» հաշւելով այս տարրական գիտելիքը, տեսակ մը ստորադաս, նկուն վիճակի մատնել ցիրուցան բազմութիւնները, կը նշանակէ չըմբռնել իրականութիւնը :

Երբ հայրենիքը տակաւին ի վիճակի չէ տէր դառնալու իր բոլոր զաւակներուն,

Երբ դուռ – պատուհան փակած՝ կը փորձէ յարմարիլ ձուլածոյ, համայնակուլ կաղապարին,

Երբ իրաւասութիւն չունի ոչ անցագիր տալու, ոչ ալ թերթ կամ գիրք փոխանակելու,

Երբ իր գրաւոր վաստակն անգամ կը տրորուի պարբերաբար, համաձայն թխածոյ հրամանագիրներու,

Հայկական Արտասահմանը ամէն իրաւունք ունի պահելու իր մտածելու եւ գործելու անկախութիւնը :

Ինչո՞ւ պիտի վիրաւորուին, եթէ ըսենք թէ մենք ալ վերի արտէն կուգանք:

Ո՞վ չափեց մեր չալակին բեռը, իբրեւ մտաւոր վաստակ :

Ո՞վ պիտի համարձակէր պնդել թէ այդ վաստակը ինքն իրմով պիտի հալի, առանց հետք ձգելու :

Ո՞վ իրաւունք ունի ստորադաս, կամակատար դիրքի մը դատապարտելու Հայկական Արտասահմանը, պարզապէս հաճոյք պատճառելու համար հեռաւոր սուրբերու: (Հեռաւոր՝ իրենց վարած քաղաքականութեամբ):

Եթէ իրապէս կը հաւատանք լաւագոյն օրերու, ամբողջական եւ ազատ հայրենիքի մը, պարտաւոր ենք շատ աւելի զուրգուրանք եւ աշխատանք տրամադրել տարագիր բազմութեանց ինքնապաշտպանութեան :

Ա՛յդ կը պահանջէ նոյնիսկ այսօրուան հայրենիքին գերագոյն շահը :

Մենք մեր թեւերով, իբրեւ լրացուցիչ տարր:

Շ.

Հայ հեխաքին

ԽՄԲ.— Ճաշակ մը Ահարոնի նոր հատորէն, « Սօսեաց Անտառ»: (Աւելի երկար հատուած մը՝ կարդալ Բ. էջ):

Աղօթքի նման քեզ կ'ոգեկոչեմ
Իմ սրտիս խորէն, մտքիս բարձունքէն,
Ո՛վ դուն հայկական աղբիւր ոսկեճեմ,
Քակելով մազիդ ոլորքն ու հիւսկէն:

Խոնարհ ես բոլո՛ր առասպելներէն,
Նրման ճրրագին իմ պարզ հիւղակիս.
Ու դուն կը պլպլաս ա՛յնքան քաղցրօրէն,
Որ քու լոյսիդ հետ կ'արթննի հոգիս :

Դարերէն կուգաս, դարերուն կ'երթաս,
Ցանելով ցոհար, ցանելով ճաճանչ,
Եւ լիճէն ծագող զերդ ճերմակ լուտաս,
Կը հոտոտեն քեզ Հայեր քաջալանջ :

Ո՛վ դուն հայրենի զրոյց ոսկեղինիկ,
Քու ջինջ տարափով իջի՛ր իմ վըրաս.
Լալով կը դիտենք վազքդ, աղօ՛տոր եղնիկ,
Երբ մեր լեռներէն անվախ կը սուրաս :

ԱՀԱՐՈՆ ՏԱՏՈՒՐԵԱՆ

ԼՈՒՍԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ ՄԸ.— «Opéra» շաբաթաթերթին Նոյեմբեր 10ի թիւին մէջ հետեւեալ ճշդումը հրատարակուած է.— « Արամ Խաչատուրեանի մասին մեր հրատարակած յօդուածին առթիւ, Պ. Խաչատուրեան կը խնդրէ ճշդել՝ թէ ինք Ռուս չէ, այլ Հայ և խորհրդային քաղաքացի, անդամ գերագոյն Սովիէթին: Իր երաժշտութիւնն ալ ռուսական ներշնչում չէ, այլ հայկական «Փոքլոր»էն քաղուած»:

Չինացիները իրար կը ջարդեն

Չինաստանի ազգայնական կառավարութիւնը կը ծանուցանէ թէ բանակը ջախջախիչ յաղթանակ մը տարաւ կարմիրներուն վրայ, 30.000 հոգի սպաննելով, 40 հազար հոգի գերի բռնելով եւ ուրիշ 40 հազար հոգի զինաթափ ընելով: Մնացեալ զօրագունդերը կը բանակցին, անձնատուր ըլլալու համար:

Այս յաղթանակը տարուած է Սուչէուի ճակատամարտին մէջ, որ տեւեց հինգշաբթի կէս օրէն մինչեւ ուրբաթ առտու: Կառավարական զեկոյցը կ'ըսէ թէ համայնավարները նոր յարձակողական մը կը պատրաստուին :

Կարմիր բանակն ալ զեկոյց մը հրատարակեց, որ կ'ըսէ թէ բնաջնջած են ազգայնական եօթներորդ բանակը, իսկ Բ. բանակն ալ պաշարած:

ՌՈՒՐԻ ՇՐՋԱՆԸ Գերմաններուն վերադարձնելու որոշման առթիւ, Ֆրանսական կառավարութիւնը պաշտօնի կոչեց կարեւոր դիւանագէտ մը, նախկին դեսպան Ֆրանսուա Փոնսէն, իբրեւ խորհրդական զօր. Քէօնիկի: Այս արտակարգ ներկայացուցիչը Պերլինի դեսպան էր 1931էն 1938, եւ օրը օրին կը հաղորդէր Հիթլէրի պատերազմական պատրաստութիւնները: Գործօն ծառայութենէ քաշուած էր ազատագրութենէն ի վեր: — Ֆրանսական կառավարութիւնը վճռած է բոլոր միջոցներով ընդդիմանալ անգլեւամերիկեան որոշումին: Աջն ու ձախը համաձայն են այս մասին: Ռուրի խնդիրը կրնայ ազդել նաեւ ներքին քաղաքականութեան վրայ, զօրացնելով զօր. տը Կոլի դիրքը:

ՏԱՍԸ ՄԻԼԻՈՆ բանուորներու գործադուլին հետեւանքով, 300.000 թոն հանքածուխ եւ 15.000 թոն պողպատ կորսուեցաւ Ռուրի շրջանին մէջ: Դրամական վնասը՝ 200 միլիոն մարք:

ՆՈՐ ՖՐԱՆՔԻ մը շրջաբերութեան մասին շրջած զրոյցները կը հերքուին պաշտօնապէս :

ՄԱՐՍԷՅԼԷՆ կը հեռագրեն թէ Կարտանի ածխահանքին բանուորներէն 200 հոգի փորձեցին գրաւել Պիվէռի հորը: Ոստիկանութիւնը եւ մղեց բանուորները, ձերբակալելով 27 հոգի որոնց երեքը օտարականներ են :

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԳՈՐԾԱԴՈՒԼ

ԹԵՐԹԵՐՆ ԱԼ ՉՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԵՑԱՆ

Նոյեմբեր 11ի դէպքերուն եւ երկու Համայնավար երեսփոխաններու ձերբակալութեան առթիւ, Աշխատանքի Դաշնակցութիւնը ընդհ. գործադուլ սարքած էր շաբաթ օր, 24 ժամուան համար :

Ոչ մէկ թերթ հրատարակուեցաւ: Երթեւեկն ալ խանգարուած էր: Ստորերկրեայ երկաթուղին (մեթրօ) եւ հանրակառքերը կը բանէին մասամբ, անտանելի կացութեան մատնելով ժողովուրդը :

Ոչ –Համայնավար սէնտիքաները պատուիրած էին իրենց հետեւորդներուն չմասնակցիլ գործադուլին, դիտել տալով թէ Աշխատանքի Դաշնակցութիւնը «զուտ քաղաքական նպատակներ կը հետապնդէ ու ոչ թէ արհեստակցական»:

Գործադուլի ազդանշանը տրուած էր գիշերանց, եւ առաջին առթիւ կանգ առին տպագրական մեքենաները, բացի օտարալեզու թերթերէն: Փարիզի մէջ լոյս տեսան միայն « Նիւ Եորք Հէրըլտ» եւ «Տէյլի Մէյլ»: Գործադուլին այս մասը բողոքի ցոյց մըն էր ոստիկանութեան դէմ, որ առջի օր գրաւած էր երկու համայնավար թերթեր, «Ce Soir» եւ «L'Humanité»: Համայնավարները մամուլի ազատութեան բռնաբարում կը համարէին այս գործողութիւնը :

Գալով երկու երեսփոխաններուն ձերբակալութեան, առաջին անգամ է որ այսպիսի դէպք մը կը պատահի, ազատագրութենէն ի վեր: Ասկէ առաջ ձերբակալուած էին Մատակասքարի երեսփոխանները, երկրին մէջ սարքուած ապստամբութեան առթիւ: Ըստ սահմանադրութեան երեսփոխանները անձեռնմխելի կը համարուին, եթէ յանցանքի վրայ բռնուած չեն կամ արիւն թափած չէ յարձակման մը առեն:

Երկու երեսփոխանները առժամապէս ազատ արձակուեցան, հարցաքննութենէ մը վերջ, մինչեւ որ վերջնական որոշում տրուի կառավարութեան կամ Ազգ. Ժողովին կողմէ:

Երկու անգլեւսաքսոն թերթերուն քաղած տեղեկութեանց համաձայն, դահլիճին մեծամասնութիւնը կ'ուզէ աւելի վճռական քաղաքականութիւն մը վարել, բայց ընկերվարական կուսակցութեան ձախ թեւը կ'ընդդիմանայ :

Երկու համայնավար երեսփոխանները ձերբակալուած էին ոստիկանութեան վերատեսուչին հրամանով: Ինչպէս գրած էինք արդէն, երեսփոխաններէն Վիյեօն ծանր վէրքեր ստացած էր գլուխէն, բիրի հարուածներով: Իր յայտարարութեան համաձայն, ոստիկաններն էին որ խոշտանգեցին զինքը:

Եշ. օրուան խռովութեանց հետեւանքով շատեր վիրաւորուեցան, մեծ մասը թեթեւապէս: Ընդհ. թիւը կը հաշուեն աւելի քան 130:

Շաբաթ օրուան գործադուլը փորձ մըն էր, չափելու համար համայնավար եւ ոչ – համայնավար սէնտիքաներուն ուժը:

Մանր – մունր դէպքեր անպակաս են մայրաքաղաքին մէջ: Ուրբաթ օր ձերբակալուեցան համայնավար արհեստակցական Միութեան մը մէկ պաշտօնեան եւ 15 ցուցարարներ, ներքին գործերու պաշտօնատան մօտ :

Այս պաշտօնեան հարիւր աղբահաւաքներ գլուխը ժողված դէպի պաշտօնատուն կ'առաջնորդէր, «Մարդասպան Ժիւլ Մոք» աղաղակներով :

Ժընըվիլիէի մէջ ալ գործադուլ մը սարքուեցաւ, իրենց երեսփոխան – քաղաքապետին ձերբակալութեան առթիւ:

Ոստիկաններ եւ շրջուն պահակներ տեղաւորուած են Փարիզի գլխաւոր պողոտաներուն վրայ, բարեկարգութիւնը պահպանելու համար, մանաւանդ ի նախատեսութիւն աւելի զրգռիչ ցոյցերու:

Արեւմտեան Միութիւնը կը կազմակերպուի

Արեւմտեան Միութեան մնայուն յանձնախումբը ժողով գումարեց Լոնտոնի մէջ, որոշ առաջարկներ բանաձեւելու եւ օր առաջ գլուխ հանելու համար Ատլանտեան դաշինքը, որ պիտի ապահովէ Մ. Նահանգներուն եւ Քանատայի մասնակցութիւնը :

Թէեւ մանրամասնութիւնները գաղտնի կը պահուին, բայց Փարիզի քաղաքական շրջանակներուն մէջ կը հաւաստեն թէ Ֆրանսա կը պահանջէ յիմնամեայ համաձայնութիւն մը կնքել, պարտաւորիչ՝ եօթը պետութեանց համար:

Մ. Նահանգներու ազգ. պաշտպանութեան նախարարը, որ Փարիզ եկած էր այս գործին առթիւ, Լոնտոն գնաց, խորհրդակցելու համար Անգլիոյ վարչապետին եւ ազգ. պաշտպանութեան նախարարին հետ :

Կ'ըսուի թէ վերջնական զինակցութեան պիտի մասնակցին ոչ թէ եօթը, այլ 12 պետութիւններ, բոլորն ալ արեւմտեան Եւրոպայէն: Անցեալ հոկտեմբերին, Փարիզի մէջ գումարուած ժողովի մը

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԱՐՁԱԿԸ ՍՓԻՒՌՔԻ ՄԷՋ

ԽՄԲ.— Մերձաւոր Արեւելքի Հայ Գրողներու համագումարին մէջ, այս վերնագրով զեկուցում մը կարդաց երիտասարդ գրող մը, Եդ. Փօյաճեան: (Նոր լոյս տեսաւ այս տաղանդաւոր երիտասարդին պատմուածքներու ժողովածուն, «*ՀՈՂԸ*», որու մասին պիտի խօսինք առանձին):

Հատուած մը՝ իր զեկուցումէն.—

ԼԵԶՈՒ.— Բոլորիս համար պարզ է, որ լեզու մը գրականութիւն չէ, այլ մեծարժէք գործիք մը լոկ. բայց հարուստ լեզու մը շատ անգամ փաստ մըն է եւ պայման՝ գրական խոշոր տարողութիւններու, լայնքի հորութեան, գագաթներու: Գրական մեծ իրագործումներն են, որոնք նուաճումը կ'ընեն լեզուին համար նոր տարրերու, արտայայտչական նոր ճոխութեան մը, նրբութեան մը, պայծառութեան մը. միտք, զգացում, զգայութիւններ, ապրումի խորութիւն ու երեւակայութեան թափ, առնչուած՝ հոգեկան խարխափներէ բխող գեղեցկօրէն, իրաւօրէն ու լրիւ կերպով արտայայտուելու ճիգի մը, կ'ընեն լեզուն խիտ, ուժեղ, յստակ, պայծառախօս:

Սփիւռքի մեր գրականութիւնը, որպէս լեզու, բաւարարութեան մօտ արդիւնք մըն է, արեւմտահայ լեզուական աւանդութեան հիմնական նկարագիրը որոշ չափով անաղարտ պահած: Անկա՝ մանաւանդ Մերձ. արեւելեան մեր գաղութներուն մէջ: Բացատրելի է լեզուական աւանդութեան այս շարունակութիւնը հոծ հայութեամբ, տեղական մշակոյթներէ իր անկախութեամբ, կրթական եւ ուսումնական կեանքի մը անխափան ներկայութիւնով: Այսքան տարի վերջ, եթէ պայմանները ձգէին մեզ հոն, ուրկէ ուրիշ պայմաններ մեզ տեղահան ըրին, անշուշտ որ մեր արդի հայերէնը, որպէս արուեստի լեզու, հասած կ'ըլլար գրաբարի կատարելութեան: Բարեբախտութիւն է այսուհանդերձ հաստատել, որ հակառակ արտասահմանի բոլոր աննպաստ պայմաններուն, այդ լեզուին նահանջը, գէթ մինչեւ Բ. համաշխարհային պատերազմ, անզգալի է, իր որոշ կողմերով նոյնիսկ յառաջընթաց:

Վերջին պատերազմի տարիներուն է, որ լեզուական անկում մը մտահոգիչ բնոյթ կը ստանայ մեր գրեթէ բոլոր գաղութներուն մէջ: Ազգային, քաղաքական ու արուեստի մարզերուն վրայ, հայութիւնը կը բաժնուի երկու հակընդդէմ ճակատներու: Աջ ճակատը, ազգայնական, կը ջանայ զարգացնել մեր գոյութեան բոլոր արժէքները, կառչած ցեղային գրական աւանդութիւններու, ուղիղ ու ապահով ճամբաներու. մտահոգութիւնն է այս ճակատին՝ զտուիլ որպէս հայ, ազգային խտէալին ու մշակոյթի բոլոր կողմերուն վրայ, մանաւանդ կատաղի բծախնդրութեամբ մը պաշտպանել լեզուն, ըլլալով զայն նոր կարելիութիւններու ընդունակ գործիք մը: Այլ է պայքարի ձախ ճակատին մտահոգութիւնը նաեւ հայ լեզուին նկատմամբ: Այդ ճակատը կ'ուզէ, որ լեզուն մերկանայ իր նուիրական առաքինութիւններէն, կարելի ամէն ազնուականութենէ, չնորհներէ. ըլլայ յետին կարգի լրաթերթերու լեզու, կուսակցական թղթակիցներու պղտոր, հապճեպ, մուրացիկ բարբառ մը: Երեւանը սովեցուցած է Սփիւռքի իր մանկլաւիկներուն կոչել այդ բարբառը «գրական», «արդիական», «ժողովրդական», մինչդեռ իր էութեան մէջ հայերէնի նման գործածութիւն մը լեզուական անկում է միայն, ունծացում է լոկ: Ոչ թէ «ժողովրդական», այլ անդէտ ու մութ խուժանի լեզու է, որ կը ստեղծեն ասով: Նման ընթացքով ոեւէ լեզու, մօտ ատենէն, դատապարտուած է հոտելու ակումբ, պազար ու սրճարան Լեզուական այս վտանսերումին առջեւ թումբ կանգնելու իր դերին մէջ, ազգայնական ճակատին հակազդեցութիւնը կոչուած է խիստ բարերար գործ կատարելու:

Փարիզի գրական հայերէնը իսկապէս որ ճաշակաւոր ու զմայլելի հայերէն մըն է. յիշեցէք Շուշանեանը իր օրագիրներուն, պատմուածքներուն ու վէպին մէջ՝ որպէս լեզու. յիշեցէք յետոյ Շահնուրը, Նարդունին, Պէշիկթաշլեանը, Փայլակ Միքայէլեանը: Յիշեցէք Շ. Միսաքեանը՝ իր խմբագրականներուն պայծառ ճշգրտախօսութեամբ:

Ամերիկեան տիրող բարքերու արդիւնք, Ամերիկայի մեր հայերէնը աւելի նախանձախնդիր ըլլալու է ստոյգ, լրագրականէն քիչ վեր եւ իրապաշտ: Բողոքական ընդհանուր մտայնութիւն մը, արտայայտութեան կերպի նախասիրութիւններ, իրենցմէ որոշ տարրեր դրած են արդէն հոն մեր լեզուին մէջ, վտարելով անկէ կեանքի ու գեղեցկութեան կարգ մը չեշտուած գոյներ: Ըսի, որ Մերձ. Արեւելքի հայ գաղութներն են ի վերջոյ բուն աւանդապահը մեր նախկին արեւմտահայերէնին: Պակաստանը, ոչ այնքան յաջողութեամբ, բայց միշտ գովելի ճիգով մը, կը ջանայ պահել նախապոլշեւիկ արեւելահայերէնին աւանդութիւնները: Ինչ որ են Սուրիան, Լիբանանն ու Եգիպտոսը արեւմտահայերէնին համար, աւելի նուազ չափով մը նոյնն է Պարսկաստանը արեւելահայ բարբառին նկատմամբ:

Եզրակացութիւն.— *Սփիւռքի մեր գրականութիւնը, որպէս լեզու, ընդհանրապէս չէ աղաւաղուած. պահած է մեծագոյն մասը իր ցեղային ինքնութեան. մինչեւ համաշխարհային Բ. պատերազմի մուտքին, տեղ տեղ ան արձանագրած է նոյնիսկ կարգ մը աչքառու յառաջդիմութիւններ. եղած է աւելի լուսաւոր, ճկուն, յորդ. բաւարար՝ մեծ վերլուծումներու, աճած՝ իր արտայայտչական տարողութեամբ, կենսունակութեամբ, կեանքով:*

Բ. Պատերազմի տարիներուն այդ լեզուն, յղկուած ու մաքուր, սկսած է սայթաքիլ, տղմախառնուիլ. տակաւ սովետական ազդեցութիւններու անգութ ներմուծումով մը իր մէջ, ապազգային հատուածի մը կողմէ: Վտարարոյ ու նենգ այս վերաբերումով, մահուան սպառնալիք մը սկսաւ տեղալ մեր լեզուին վրայ:

Ահազանգը հնչած է, անցած է ընդհանուր մրափին աղիտաւոր ժամը, պահակները արթնցած են եւ անոնցմէ ոմանք սկսած պաշտպանողական հրետաձգութեան մը. հակազդեցութիւնը արդէն ծայր տուած է. պէտք է այդ հակազդեցութիւնը դարձնել ընդհանրական, համագաղութային, հայրանուանական. պէտք է տալ անոր կազմակերպուած հանգամանք, մշակոյթի եւ ազգապահպանման էական բնոյթ, հետեւաբար աւելի լայն տարողութիւն, նոր ուժ: Լեզուական կորսուած գագաթները պէտք է վերանուաճուին, պէտք է հասնիլ նոր բարձունքներ. Սփիւռքի գրողները, համագումարն ու մամուլը, լեզուական հզօր աւանդութիւններու ժառանգորդ, պարտաւոր են փրկել Սփիւռքի հայերէնը ու ջանալ զայն դնել կատարելութեան արժանի պատուանդանի մը վրայ: Ամէն խաչակրութիւն եւ կիրք ներելի է այս ուղղութեամբ: Դարձնենք մեր լեզուն արժանապատուութիւն մը, դրօշակ մը, յաղթանակներու պայծառապլինդ կամք մը:

ԵԴ. ՓՕՅԱՃԵԱՆ

ՍՕՍԵԱՑ ԱՆՏԱՌ

ԽՄԲ.— Այս շաբթու լոյս կը տեսնէ բանաստեղծ Ահարոնի երրորդ հատորը, «*ՍՕՍԵԱՑ ԱՆՏԱՌ*»,— նոր սարսուռներ՝ նոր շունչով: Ն՞ինչքան քաղցր ու մատչելի:

Առաջին ճաշակ մը.—

ԵՂԷԳԸ

Ա.

Երբ ծընաւ Վահագն իր նուրբ եղէգէն,
Որուն փառքն այսօր մարդիկ դեռ կ'երգեն,
Երբ ծիրանի ծով երկնեց հեծելով,
Պար բռնեցին Հայք, երգելով, լալով:

— «Ծընաւ մեր աստուածն ա՛յնքան գեղանի,
Եւ մանուկ փափուկ եւ պերճ պատանի.
Ծնաւ մեր թագաւորն, հագա՛ծ ծիրանի,
Տէր Հայաստանի եւ տէր Իրանի»:

Երբ ծընաւ Վահագն իր նուրբ եղէգէն,
Որուն փառքն այսօր մարդիկ դեռ կ'երգեն,
Եղէգը լացաւ, կու լայ տակաւին,
Հովուական սրինգ, կտրա՛ծ կիսովին:

Եղէգը լացաւ, կու լայ տակաւին,
Երբ շողերն այգուն լեռնէն կ'երեւին,
Երբ քաղաքներուն, գիւղերուն վերեւ,
Ե՛րգն է հայկական, եւ Հայոց արեւ:

Եղէգը լացաւ, կու լայ ա՛յնքան խոր,
Որ կը յուզուին դաշտ, հովիտ ու ձորձոր.
Եւ կու լան սիրտերն Հայերուն բոլոր,
Արտասուաց գետով ոլոր ու մոլոր:

Բ.

Եւ հաւաքուեցան քուրմ ու քըրմուհիք,
— «Ո՛վ հայր Արամազդ, եղի՛ր զօրավիգ,
Եղի՛ր օգնական մեր դըժբախտ ազգին,
Թո՛ղ հէք եղէգին խաղաղի հոգին»:

Եւ հաւաքուեցան մըշակ ու մարտիկ,
Եւ մեծատուններ եւ խոնարհ մարդիկ.
— «Ո՛վ մայր Անահիտ, դո՛ւն հասիր մեզի,
Թո՛ղ չատնայ բարին, չարը նըւաղի»:

Եւ հաւաքուեցան կին ու մանկըտիք,
Մեր սուրբ Մասիսին սըրբասուն որդիք.
— «Ո՛վ անծանօթ Տէր, գըթա՛, դո՛ւն գըթա,
Թո՛ղ լացող եղէգն ալեաց հետ խայտայ»:

Եւ մեր քըրմապետն՝ հեծող եղէգէն
Սըրինգ մը շինեց, որ մարդիկ երգեն.
Եւ ինք առաջինն երգող Հայերէն,
Փըչեց ու փըչեց իր սըրտին խորէն:

Բայց լացաւ եղէգն ու լացաւ անդուլ,
Իբրեւ հայ կըռունկ, իբրեւ հայ պըլպուլ,
Եւ չէր խաղաղեր եւ չէր հանդարտեր,
Ի զո՛ւր գըգուեցին զինք վըսեմ շուրթեր:

Փըչեց քըրմուհին, տամուկ աչքերով,
Իր հին սէրերով, յուշերով խըռով,
Փըչեց, բայց սըրտի՛ն այրող վէրք ու ցաւ,
Որբ եղէգին հետ դառնապէս լացաւ:

Փըչեց Հայորդին, քա՛ջ պատերազմիկ,
Փըչեց դու շունչով ու շունչով մեղմիկ,
Բայց լացաւ եղէգն ու լացաւ կըրկին,
Ձի քընքուշ սըրտին բոցեղ սուր զարկին:

Գ.

Շատ հեռուներէն եկաւ մի հովիւ,
Քալած էր անի եւ գիշեր եւ տիւ.
Եւ անմըխիթար սըրինգն իր շուրթին,
Փըչեց հագագումն իր վառ կարօտին:

Եւ լացող եղէգն երգեց ու երգեց,
Իր զըւարթ երգով սար ու ձոր դըրկեց,
Երգեց ու պարեց մեր հօտաղին հետ,
Մեր լիճերուն հետ, ալիքով վէտ վէտ:

Եւ Հայոց սըրինգն երգեց ու երգեց,
Ամէն տան կըտուր վարդագոյն ներկեց,
Եւ սիրտերէն ներս, գաղտնիքով խորին,
Բացաւ ծորակներն Հայկայ աղբիւրին:

Եւ ծաւալեցաւ երգն ու ծովացաւ,
Արաքս գետն անցաւ, Մասիս լեռն անցաւ,
Գընաց ու գընաց, գըրկեց աշխարհներ,
Հայ հոգին, կարծես նըժոյգ ձի հեծնէր:

Եւ մեր զըրոյցն այստեղ կանգ կ'առնէ ուրախ,
Հայ դաշտերուն պէս բարի եւ խաղաղ.
Կ'ըսէ թէ հովիւն այդ խեղճ ու չընչին,
Եղաւ մեր Գողթան երգիչն առաջին:

ԱՀԱՐՈՆ ՏԱՏՈՒՐԵԱՆ

Մեր երդիքները բաց են

ԳԻՇԵՐԸ

Մեր երդիքները բաց են, աղօթասաց մամիկներու բերնին նման հեզօրէն՝ ամէն գիշեր մեզի համար կ'աղօթեն, մինչ՝ մենք քունի դուրգուրանքին յանձնուած, ու երազի բարկ գինիէն արբեցած, կը ծաղկինանք, կը հրճուինք, կ'ըլլանք անեզր բերկրութիւն ու երկինք:

— (Օ՛, հին հրաշք, հազար սուրբեր միասին, կուգան այցի, ու կը կենան երդիքներու եզերքին ու փառք կուտան աւանդապաշտ հայ գիւղին...:)

Մեր երդիքները բաց են, մանուկի մը բերնին բացով՝ աստղերու հետ կը խօսին... դիւթահրաշ օղե՞ր կ'ուզեն, թէ՝ բախտաբեր մատանին, որուն ուժով, հաշտ ու սիրով՝ պիտի ապրին մէն մի գիւղի այր ու կին:

Երդիքներու եւ աստղերու մտերմական զրոյցէն՝ Աստուածն անգամ կ'ոգեւորուի, ծափ կը զարնէ ու կը խնդայ երկինքէն... Օ, ամէն կողմ, ամէն անկիւն աստղափոշի կը տեղայ, իբրեւ նաշխին ու լոյս-ալիք արծաթեայ, կը ծեփէ հող, վէրքէն, վարքէն՝ որ մութ տեղ մը չմնայ...:

Աստղեր կուգան ու կը շարուին երդերուն շուրջ, խանդագին՝ կը գովերգեն արբազնութիւնն Հայ Տունին:

Մեր երդիքները բաց են:

Մեր պապերու աչքի նըման կը հսկեն՝ գիւղին վրայ հնաշէն:

Սուրբ է թոնիր, սուրբ է մոխիր,
Տունը ամբողջ, աւելն անգամ եւ փըթիր:

Այսպէս մեզի աւանդեցին, մեր պապերը սըրբազնածին՝ իրենց մահուան էն դժընդակ վայրկեանին,

«Ադամանդէն ու ոսկիէն աւելի՝ պահպանեցէք աւանդութիւնն հայրենի, որ չըլլայ թէ հայ կենցաղին հիմ խախտի, մեր պատիւը իյնայ յանկարծ պղծութեան մէջ ու ցեխի: Ցեխը մեծ է, ու դիմացկուն՝ երբ որ անոր Տունին Օրէնքն է հզօր, երբ որ անոր սիրտն ու հոգին ծանրացած են գաղափարի խորխորով, ու ընթացած ճամբուն վրայ՝ Մասիս մը կայ իր դարաւոր խորհուրդով...: Թեթեւ ազգեր՝ յարդէն թեթեւ, մեզմ հովէ մ'իսկ կը թռին, կեանքի հիմէն, ու պատմութեան ասպարէզէն կ'անհետին. պէտք չէ ըլլալ յարդ ու տերեւ, այլ՝ ժայռակոյտ, կապարալեռ անփըրելի, յարատեւ, այս է ահա Արմէններու անմահութեան մութ գաղտնիք, իր մեծութեան պատգամագիրն ու կընիք...»:

Հայ Տունն փրթաւ ժամանակի ու մթութեան

ընդերքէն՝ ինչպէս որդին մօր մ'հարազատ արգանդէն, քալեց անվախ արգելքներէն, բարձունքներէն, վիհերէն, ու ժամկէտէն՝ առաջ հասաւ, տնկեց դրօշն Արմէնի, սերունդներու որպէս զինուոր քաջարի...:

Արդ՝ մենք չունինք երկիւղ ու վախ, կը քընանանք ծոյլ ու խաղաղ, մեր երդիքները բաց են, մեզի համար կ'աղօթեն...: Հայկեան գիշեր, ուկի գիշեր, հազար կողմէ, հազար տեղէ պարիկներ, կը մտնեն գիւղ, խրճիթ ու հիւղ, ու կը բաժնեն Նոր Զատիկի ու Ցարութեան սրբազան իւղ..:

Մեր երդիքներն ժամու սրկիհ մաքրափայլ, կը ծոցուորին գիշերահիւս դաղտնիքներէն անդադար, երբ գիւղը ողջ, ծանր կը խոնջայ աշխատանքէն իր յոգնած՝ արտի, դաշտի, կալ ու կուժի Աստուած՝ ձեռքը ցորնի խաչ մը բոսոր, ու կ'օրհնէ այն ինչ որ՝ երէկ ծընաւ հայ գիւղացու քըրտինքներէն բիւրաւոր...:

Կը ցնծան ցանքն, ծիլերն, խոտերն, եւ դեռ՝ ամբողջ անդաստան, կը հագնին պերճ եւ գոյնըզգոյն պատմուճան՝ իրենց կախարդ երկունքներուն իբրեւ խորհուրդ ու նշան:

Մեր երդիքներն խղճմըտանքի տաճարներ են հնամի, գթութեան տան դուռ կը տանի՝ անոնց ճամբան բերկրալի, մինչ քունի մէջ, կ'երազէ գիւղն քրտնաթոր, կը հաւաքուին լեռ ու դաշտի ոգիները հարիւրաւոր, կ'երգեն անոր անզուգական բարութիւն, մինչ կը ժպտի խաչը ժամուն՝ դէմքը ուղղած երդիքներուն:

Կրօնքի խորունկ ու ծանրածանր մթութիւն, կը բարդանայ եւ կը ճնշէ ժամն ողջոյն, Աւետարանէն կ'առուահոսի հրաշքներու պատմութիւն, մինչ Մաշտոցէն՝ կը բարձրանայ համերգը ժիր մեր առնագեղ գիրերուն..:

Մեր երդիքներն վեհտասնամեայ աղջկան մը սրտի նման, հայ տուն յոյսով կը միացնեն ապրումներուն հետ վաղուան, անոր ծոցին մէջ կը դնեն ուժին սաղմը դերհըզօր, որ ան դառնայ նոր օրերու անպարտելի թագաւոր, յաւերժանայ ու ապրի մինչ կատարածն աշխարհի:

Հայ Տունն ինքն է եւ վարպետը, եւ աշակերտ իր ապրումի դարբնոցին, ինքն՝ իր հնոց, բոցն ու ծուխը, եւ շունչ տըւող փըքոցին, ինքն՝ իր սալը հսկայ ու կուռ, ինքն՝ իր մուրճը եւ ունելին սայրասուր, ողջոյն գիշեր, որպէս բանուոր, անվարան՝ կը դարբնէ Հայոց Ազգին ապագան:

Առտուան դէմ,

Անցեալի հին ու բորբոսած ընդերքէն, կը վերյառնեն մոռցուած դէպքեր, անյուշ դէմքերը ամէն,

Բանակ կազմած եւ ապուշցած մարմնաւորուող հրաշքէն՝ լերան վրայ կը բարձրանան որ դիտեն՝

Հայու անճառ կեանքի հոսման գետը հուժկու, որ կ'ընթանայ հազար տեսակ արգելքներու ընդմէջէն...:

Մեր երդիքները բաց են,
Մեզի համար կ'աղօթեն,
Մինչ մենք ի քուն, գոհ ու ժպտուն, մեզմէ կը ծծենք երազներուն, մութին մէջէն կը գոյանուի մարմնաձեւը արեւուն:

Կը ծոցուորուի գիշերն բոլոր՝ որ յաջորդ օր արեւ ծնի. Արեւ ծնի աստուածօրէն ոսկեծղի:

ՍՕՍ – ՎԱՆԻ

ՊՈՒՏ'Մ ԾԻԾԱՂ...

Հա՞յ եմ թէ..

Մի՛ լաք դիւանագէտները ; կը քանդեն, կը փճացնեն: Հաւատք, հպարտութիւն չեն թողուր մէջը:

«Արեւմուտք» շաբաթաթերթը, իր սիւնակներուն մեծ մասը սկսած է յատկացնել մեր պատմութիւնը մաղելու գործին:

Իր աշխատակիցներուն կարեւոր մասը, Հայոց Պատմութիւնը պրպտելով գտած են որ Հայերը գաղթած են Թրակիայէն: Ուրիշ մաս մը կ'ըսէ Փռիւգիայէն, Դանուբի հովիտէն:

Անոնք Փոքր Ասիա գալով խառնուած են Ուրարտուներուն, Նայիրիներուն, Փռիւգիացիներուն, Սումերներուն ...

Այս մասին Ստրաբոն, Հերոդոտոս, Մարկուարտն ալ կ'ենթադրեն եղեր որ «Արմէնիէն» անունը աղաւաղումն է եղեր «Արիմ»ին:

Կը կարծուի, կ'ենթադրուի եղեր որ Թրակիայէն Վոսփոր իջած են մեր նախահայրերը: Անկէ Բիւթանիա անցած են: Հոն սանկ քիչ մը հանգստանալէ եւ ձիերուն կեր – կերակուր տալէ ետքը, իրենք ալ նախընթրիք մը ըրած, մէկ մէկ սուրճ առած եւ շարունակած են ճամբան:

Փռիւգիա հասնելով հոն խառնուած են այդ ժողովուրդին: Անոնցմէ հարս առեր փեսայ տարեր, խնամութիւն են հաստատեր: Անոնց լեզուէն ալ մաս մը խառնելով իրենց լեզուին՝ անցած են եղեր Հայաստան:

Հոն, Ուրարտուներուն, Նայիրիներուն, Հիթիթներու, Միտանիներուն եւ ուրիշ զանազան ժողովուրդներուն մէջ խառնուեր, անոնց լեզուները իրարու խառներ եւ հայերէն լեզու են ստեղծեր: Հայ ազգութիւնը կերտեր են...

Լոնտոնի Արեւելեան Լեզուներու Համաժողովն ալ զբաղելով հայերէնով՝ գտեր է որ Խուռի եւ Հիթիթ լեզուներու գաղթական բառեր կան հայ լեզուի մէջ:

Իրար կ'անցընեն Սումերերէնը, Լուլուբերէնը, Գուդէերէնը, Կասիդ – Էլամին որոնք Քրիստոսէ երեք հազար մը տարիներ առաջ բաներ մը ըրած են աշխարհի վրայ եւ ասոնց լեզուի մասեր եկեր ապաստաներ են մեր լեզուին մէջ:

«Խուրիները, Ուրարտացւոց նախնիքները ըլլալով, անոնց լեզուն ալ կապեր ունի եղեր Հայերէնի հետ», կ'ասէ Սաֆրաստեան:

«Այս պարագան ալ խիստ յուսադրիչ է եղեր մեզի համար:... Մօտ ապագայի մէջ, «Խուրի» եւ «Ուրարտերէնը» պիտի վերակազմուին եղեր». Կ'աւետէ Ն. Վրոյր՝ «Արեւմուտք»ի շտեմարանէն:

Եւ քանի որ մենք Հայերս, հնդեւրոպական ազգ ենք, «մեր լեզուին մէջ, 713 հատիկ հնդեւրոպական արմատներ կան եղեր, իսկ Յոյները 1200 արմատ քաշած են եղեր այդ լեզուէն եւ այդ իսկ պատճառով, յոյն լեզուն ճոխացեր եւ մերինը աղքատ է մնացեր: Ախ, եթէ մենք ալ մեր լեզուին մէջ նոյնքան արմատներ որդեգրած ըլլայինք..», կ'ողբերգէ Եդ. Տայրոնեան՝ Սուրիայէն:

Հպարտ եւ երջանիկ էինք մեր Հայոց պատմութիւնով:

Աշխարհ Ադամէն կը սկսէր, որ Հայ էր ու հայերէն կը խօսէր:

Ճամբորդը

ՆՈՒԷՐ՝ Հ. Յ. Դ.-ի

Մեր տան դիմէն ճամբորդ մը լուռ ու խոհուն,
Կանգնած ոտքի, որպէս պահակ մը արթուն,
Խռովք մ'ունի հոգիին մէջ աններկուն.
Բայց իր նայուածքն ինչքա՜ն յոյսով է զեղուն:

Հեռուներէն կուգայ, հեռո՜ւ պիտ' երթայ,
Ցոյսեր ունի այնքան դիւթիչ, հոգեհմայ...
Բայց խնձիռներ են կրուտակուած իր ճակտին.
Ի՞նչ է արդեօք գրուած միտքն ու հոգին...:

Ան կանդ չառներ. դեռ երկա՜ր է իր ուղին.
Իր մէջ կ'ապրի պողպատէ կա՛մքն իր ցեղին.
Անցեալի գորշ մըշուշներն են փարատած
Հայ միտքերէն, հոգիներէն անկասկած:

Իր աչքերուն դիմաց Մասի՛սն է կանգնած,
— Հին դարերու ձիւնով գագաթը պատած —
Ճամբորդն հպարտ, Մասիսի պէս անվեհեր
Քալէ յառա՛ջ, դէպի բարձունքն ալեհեր:

ԳԵՂԱՆ ՇԻՆԻԿՃԵԱՆ – ՓԱՓԱԶԵԱՆ

Հայկ Նահապետը դիւցազն մըն էր որ Բէլին ղըրահաւոր կուրծքը ծակեց եւ տապալեց գետին: Անոր յաջորդները՝ Արամն, Արմենակը, Արան քաջազուններ էին:

Այս բոլորը ջուրի պէս կը պատմէինք դպրատան մէջ եւ «ապրիս» մը կ'առնէինք Թորոս վարժապետէն:

Իսկ հիմա՞: Այս ամէնքը հէքեաթ են եղեր: Պապիկ – մամիկի պատմածներ:

Այսպէս կ'ըսեն այսօր պատմա – բանասէրները...

Տարակոյսը մտաւ գլխուս մէջ: Նոյնիսկ սկըսայ կասկածիլ իմ Հայ ըլլալուս վրայ: Թերեւս, կ'ըսեմ, Ուրարտու եմ կամ Նայիրի:

«Բարեւ, ազգակից» որ ըսեմ Հայու մը, անմիջապէս երկմտութիւնը կը տնկուի: Արդեօ՞ք Նայիրի մըն է: Խուռի կամ Հիթիթ:

Էշնունա՞ցի է արդեօք: Քրիստոսէ հազարաւոր տարի առաջուան Համմուրապիի օրէնքներուն ծանօ՞թ է, քանի որ ըստ Ն. Վրոյրի, «այդ օրէնքները ծանօթ են եղեր ամէնուս»...

Որոշեցի: Երբ թղթակցութիւն մը գրեմ հայկական հանդէսի մը մասին, պիտի շարադրեմ այսպէս.—

«Սրահը լեցուն էր: Նայիրիներով, Ուրարտուներով, Հիթիթներով, Փռիւգիացիներով, Խուռիներով, Միտանիներով ու Հայերով: Բանախօսները այս բոլոր լեզուներով բացատրեցին օրուան տօնին նշանակութիւնը»:

Այս տեսութեան վրայ թառած՝ կը կարծեմ թէ օրուան «ներգաղթը», «արտագաղթ» մըն է, քանի որ մենք Թրակիայէն — այսինքն Եւրոպայէն գաղթած ենք ներկայ Հայաստանի հողը:

Ուրեմն հիմա, վերադարձած ենք մեր ծննդավայրը, Եւրոպա ...

Կ. ՊԵՏՈՒՇ

« ՅԱՌԱՋ »Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (23)

ԹՈՐՈՍ ԼԵՒՈՆԻ

ԳԼՈՒԽ Ե.

ԴԻՌՆԻՍ

Գիշերը յառաջացեր էր, լուսինը լիալիր կը թագաւորէր երկինքին վրայ եւ հանդարտ ընթացքը կը շարունակէր, ծովը հանդարտ էր նոյնպէս, իբրեւ թէ երբեք ալեկոծութիւն չէր տեսներ, բնութիւնը վերջապէս իր բոլոր գեղեցկութեամբ զարդարուած խաղաղութեան կերպարանք ունէր:

Թորոս պատուհանին առջեւ նստած կը նայէր, բայց տեսարանին գեղեցկութիւնը ոչ կը տեսնէր եւ ոչ կը զգար. այլ մանաւանդ թէ ատելի կ'երեւար իրեն ամէն բան, եւ դժուար էր որոշել թէ վերահաս վտա՞նգը արդեօք թէ գեղեցկին երեսէն հալածեալ աքսորն էր որ իրեն ծանր կը թուէր, բայց ստոյգը հոն էր որ լուսինը արիւնագոյն կ'երեւէր աչքին, ծովը պղտոր հայելի մըն էր, ծաղիկները հոտ չունէին, եւ սոխակը՝ որ վարդերուն մէջ կը դայլայլէր, մահուան երգի պէս ատելի էր իրեն, վասնզի Եւփիմէն չկար:

— Աւաղ, ուրեմն առանց անոր հայրենիքի փրկութիւնն նաեւ իմ սրտիս չպիտի քաղցրանայ, մրմնջեց եւ շտկուեցաւ դէպի անկողին. երբ յանկարծ միտքը եկաւ Բարկէնը՝ որ հոն կեցեր էր արձանի պէս. միտքը եկաւ նաեւ թէ՝ քանի որ դուրս ելած էին իրենց տունէն ոչ բառ մը արտասանած եւ ոչ ինք իր պապանձման մէջ խօսք մը ուղղած էր անոր. թէպէտ սէրը խիստ, նախանձոտ եւ անողոք խորհրդական մըն է եւ կը մերժէ ամէն բան որ սէր չէ, բայց Թորոս շատ մեծ սիրտ ունէր մոռնալու համար այդ ազնիւ մարդուն հաւատարմութիւնը իրեններուն եւ իրեն. ուստի ճամբան փոխեց եւ իրեն մօտենալով.

— Բարկէն հայրիկ, դուն ի՞նչ կըխորհիս աս մեր դիպուածին. ըսաւ դառն եւ մտերմական ժըպիտով մը միայնդամայն:

— Ի՞նչ զրուցեմ, իշխանիկս վտանգ մը թէպէտ կ'երեւայ մեր փախուստէն, բայց կը թուի նաեւ թէ յաջող ելք պիտի ունենանք, վասնզի մինչեւ հիմա կոտրած թափած չունինք: Ոչ թշնամին զմեզ հալածեց եւ ոչ ճամբանիս կտրեց եւ սուրը պատեանէ հանելու չպարտաւորուեցանք:

— Ճշմարիտ է, Բարկէն, թէ վտանգաւոր դիպուածներ կրնայինք ունենալ, բայց հազիւ թէ բանտէն ելած՝ բանտի սպառնալիքներու ներքեւ գտնուիլ շատ ծանր է:

Հաւերը կը խօսին. արշալոյսը մօտ է, երթանք քնանալ քու անկողինդ...

— Ոհ, իմ անկողինս հոն է, ուր որ բազմոց մը կայ, Աստուած քեզի հանգստութիւն տայ, իշխանիկս:

Թորոս հազիւ թէ անկողին մտաւ, քունն ալ իր աչքերուն վրայ ծանրացաւ, վասնզի հոգն ու յոգնութիւնը այն տարիքին մէջ քուն չեն վտարեր, նամանաւանդ թէ կ'անուշցնեն:

Երբ արթնցաւ, արդէն արեգակը իր ճառագայթներով երկինքին վրայ կը թագաւորէր եւ բոլոր բնութիւնը ոտքի վրայ էր:

Նոյնպէս Բարկէն դուրսի սենեակը արեւուն հետ ելած, անձայն եւ անշշուկ կը պտտէր, եւ ասանց երեւալու ձկնորսներու, նաւավարներու, ծովու եւ ցամաքի անցորդներու երթեւեկը եւ իրենց օթեւանած ամառանոցը կը դիտէր եւ ականները կճրտելով.

— Անիծեալ քաղաք, նզովից քաղաք, հիմնայատակ ըլլաս, կը մրմռար:

Եւ վերջը, երբեմն կապ մը կը ձգէր կապոյտին որ օրիորդը յանձնած էր իր այլայլութեան մէջ առանց բառ մը խօսելու.

— Մեր տիկինը, Աստուած լուսաւորէ հոգին, երբեք ինձ այդպիսի ամբարտաւան աչք ձգած չունէր. «Բարկէն հայրիկ, հոգիս հայրիկ, Ռուբէնս քեզ եմ յանձներ, նայէ, կրակոտ է... Թորոս խելօք է. բայց տղայ է..» մեզը կը վազէր շրթունքներէն, ան մեռաւ մեր բախտը դարձաւ, վերջին անկողին իյնալն էր նորէն ինձ յիշեց, յանձնեց, եւ աչքերով բռնեցի, կը սրբէր: «Ո՞ւր է անանկ տիկին... աս Հոռոմի կանանց քիթը երկինքն է...»:

Եւ Թորոս ներսը ոտքի ձայնը լսելով՝ տղու մը պէս աչքերը դարձեալ լաւ մը շփեց ու սենեակը գնաց մտաւ:

ԾԵՐԵՆՑ

առթիւ, Անգլիա, Ֆրանսա, Պելժիա, Հոլանտա եւ Լիւքսէնպուրկ յայտարարեցին թէ սկզբունքով կատարելապէս համաձայն են Հիւսիսային Ատլանտեանի դաշինքին, ինչպէս եւ յաջորդ ձեռնարկներուն:

Ֆրանսական ծրագրին համաձայն, Անգլիա, Ամերիկա, Ֆրանսա, Պելժիա, Հոլանտա եւ Լիւքսէնպուրկ պարտաւոր պիտի ըլլան օգնութեան հասնելու, եթէ մէկն ու մէկը յարձակում կրէ: Օգնութեան մանրամասնութիւնները պիտի ճշդուին մասնաւոր յանձնախումբի մը կողմէ, յարձակման օրն իսկ:

★ Մ. Նահանգներու ազգ. պաշտպանութեան նախարարը Լոնտոնէն վերջ Պերլին պիտի երթայ, խորհրդակցելու համար անգլեւսաքսոն հրամա-նատարութեանց հետ: Մոծ ուշադրութիւնգրաւած է այս նախարարին յանկարծական այցելութիւնը Փարիզ, Լոնտոն եւ Պերլին:

★ Ամերիկեան թերթերը կը գրեն թէ Պ. Մարշըլ վերջնապէս որոշած է հրաժարիլ յունուար 20-ին, երբ կը սկսի նախագահ Թրումընի պաշտօնավարութեան երկրորդ շրջանը:

Պատասխանելով լրագրողներու հարցումներուն, Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարը յայտարարեց թէ Ստալին-Թրումըն տեսակցութեան մասին շրջած զրոյցները ռուսական խաղեր են, հրապարակ նետուած քարոզչական նպատակներով: Եւ շեշտեց թէ նախագահը առ այժմ միտք չունի տեսակցելու Ստալինի հետ: Ամբողջ աշխարհ խաղաղութիւն կ'ուզէ, ըսաւ, բայց ոչ թէ անամէջ եւ ծրագրեալ քարոզութիւն մը խաղաղութեան համար: Իր կարծիքով, Խ. Միութեան խաղաղասիրական քարոզութեան նպատակն է Մ. Նահանգները ցոյց տալ իբրեւ պատերազմասէր:

Այս առթիւ յայտնեց թէ կը խորհուի աւելցնել Յունաստանի բանակը, որպէսզի կարենայ աւելի ուժգնօրէն կռուիլ համայնավար ապըստամբներուն հետ:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ նոր դահլիճին կազմութիւնը յանձնուեցաւ Պ. Ցալտարիսի, որ արտաքին նախարար էր Սոֆուլիսի դահլիճին մէջ:

ԿԱԽԱՂԱՆԻ դատապարտուեցաւ Ճափոնի նախկին վարչապետը, Հ. Թոժօ, իբրեւ պատասխանատու Մ. Նահանգներուն դէմ սարքուած պատերազմին: Ուրիշ վեց նախարարներ եւ զօրավարներ ալ կախաղանի դատապարտուեցան, իսկ 16 հոգի ալ ցկեանս թիապարտութեան կամ ժամանակաւոր բանտարկութեան: Վճռագիրը կ'ըսէ թէ դատապարտեալները պատասխանատու են 302.000 մարդոց մահուան, իբրեւ հետեւանք վայրագութեանց կամ զանցառութեան: Ոչ-պաշտօնական հաշիւներու համաձայն, մէկ միլիոն հոգի զոհ գացած են խժդժութեանց, 1931էն 1945:

15 ՄԱՀԱՊԱՐՏՆԵՐ կախուեցան Նոյեմբեր 12ին, իբրեւ պատասխանատու Մաութհաուզընի (Լինց, Աւստրիա) արգելարանի 4600 կալանաւորներու մահուան: Ասոնց մէջ կը գտնուէին 45 անգլիացի եւ ամերիկացի օդաչուներ: Ամբաստանագիրը կ'ըսէ թէ կալանաւորները կը մեռցնէին ընդդակահարութեամբ, կախաղանով, ծեծով, կոխոտելով, խեղդելով կամ ներարկումներ կատարելով:

ՊԱՂԵՍՏԻՆԻ մէջ հաշտութիւն գոյացնելու համար գաղտնի բանակցութիւններ կը կատարուին Արաբներուն եւ Հրեաներուն միջեւ:— Պայթիւն մը տեղի ունեցաւ Գահիրէի անգլ. օրաթերթին խմբագրատան մօտ: Եօթը հոգի մեռան, 34 հոգի վիրաւորուեցան:

ՈՍՏԱՆ - VOSTAN

ՈՍՏԱՆ—VOSTAN Հայագիտական պարբերաթերթ

Մօտերս լոյս կը տեսնէ Ֆրանսերէն հայագիտական պարբերաթերթ մը VOSTAN, նուիրուած Հայոց պատմութեան եւ քաղաքակրթութեան:

Պարբերաթերթը պիտի պարունակէ ընդարձակ ուսումնասիրութիւններ պատմական, կրօնական, ճարտարապետական, ազգագրական, մարդաբանական, լեզուաբանական, ինչպէս նաեւ անցեալ ու ներկայ հայ արուեստի մասին:

Պարբերաթերթը պիտի տայ նաեւ հայագիտական գրականութեան առնչութեամբ օտար հրատարակութիւններու ցանկ մը (Bibliographie) համառօտ վերլուծումներով:

Պիտի տպուի սահմանափակ օրինակներով, հետեւաբար կը խնդրուի փափաքողներէն որ առաջ բաժանորդագրուիլ, օգտուելու համար ներկայ պայմաններէն — 600 Ֆրանք երկու առաջին հատորները (իւրաքանչիւրը 200 էջ): Հասցէ.— Rédaction VOSTAN, 38 rue des Sablons, Paris (16):

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Նոյեմբեր 27ին շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30էն մինչեւ լոյս, SALLE CADETի ընդարձակ սրահին մէջ, 21 rue Cadet: Métro Cadet:
ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՃՈԽ ԲԱԺԻՆ, ԵՐԳ, ՆՈՒԱԳ, ԱՐՏԱՍԱՆՈՒԹԻՒՆ, ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ պարեր մինչեւ առաւօտ, Orchestre Jazz ղեկավարութեամբ ԿԱՐՕ ՍԱՐԵԱՆի: Ճոխ պիւֆէ:
Մուտք 100 Ֆրանք:

×

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Նոյեմբեր 21ին:
Առաջին անգամ ըլլալով GRAND PALAISի մէջ:

×

ԼԱ ՍԻՈԹԱՅԻ մէջ, 14 Նոյեմբեր, Կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 15էն մինչեւ 19, Salle de la Mutualitéի մէջ, նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Խաժակ խումբի եւ Նոր Սերունդի:
Մանրամասնութիւնները առանձին յայտագրով:

ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ Նոյեմբեր 20ին:
Մանրամասնութիւնները առանձին յայտագրով:

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ Ս. ՍԱՂԸՐԵԱՆԻ

Կիւաղարեան Յուշամատեան

(1895—1945)

Ուղեւորութիւն մը Արգէոսէն Տաւրոս: Կը բովանդակէ Կեսարիայէն, Դամասկոսէն, Հալէպէն, Երուսաղէմէն, Եգիպտոսէն, Կիլիկիայէն (գրաւում եւ պարպում) ինչպէս նաեւ Եւրոպայէն եւ Խ. Հայաստանէն զանազան հետաքրքրական յուշեր եւ դրուագներ, ազգային, ընկերային, քաղաքական եւ պատմական.— Առեւանգումի դէպքեր: Երկու ճէմիլէներ (Շուշան եւ Սօնա).— Պաշտօնական փաստաթուղթեր, պատկերներ եւ քարտէսներ: 380 մեծադիր էջ: Գին 450 Ֆրանք, արտասահման 2.50 տոլար: Հեղինակին հասցէն՝ 14 rue Cadet, Paris (9):
Մօտերս լոյս կը տեսնէ՝
ՎԻՄԱՓՈՐ ՎԱՆՔԻՆ ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ

ԻՆՔՆԱՇԱՐԺ ՈՒՆԵՑՈՂՆԵՐՈՒՆ

Շուտով ապահովագրութեան յաւելում պիտի ունենաք, եթէ արդէն իսկ չէ եղած: Ձեր շահը կը պահանջէ այս չարիքէն խուսափելու համար, դիմել՝

Պ. Կրօնիկ Աղեանի

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ - ԳՈՐԾԱԿԱՏԱՐ
107 Bld. Magenta Paris (10), Métro Gare du Nord
Հեռաձայն TRU. 02-20

Երգի դաս Ն. Սերունդին համար

Փարիզի եւ արուարձաններու Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի երգչախումբերուն համար, այս տարեշրջանին ընդհ. ղեկավար եւ ուսուցիչ նշանակուած է ծանօթ երաժշտագէտ Պ. ԱՐԱՅ ՊԱՐԹԵՒԵԱՆ:

Արդ, Շավիլ, Իսի լէ Մուլինոյի, Պանեէօ Քաշանի եւ Փարիզի Նոր Սերունդի անդամներուն կը յանձնարարուի ամբողջ կազմով ներկայ ըլլալ երգի փորձերուն, եւ օգտուիլ ուսուցիչ ղեկավարէն:

Իւրաքանչիւր մասնաճիւղ ունի իր սովորական հաւաքատեղին եւ երաժշտական դասախօսութիւնները: Երգի փորձերը տեղի կ'ունենան՝ շաբաթը մէկ իրիկուն՝ ժամը 8—10: (Յանձնախումբ)

ՀԱՅԵՐԷՆԻ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔ ՊԷԼՎԻԼԻ ՄԷՋ

Հ. Բ. Ը. Միութեան Փարիզի մասնաճիւղը հայերէն լեզուի դասընթացք մը պիտի հաստատէ Փարիզի 20րդ թաղամասի Levert փողոցի քաղաքապետական մանչերու վարժարանին մէջ, բարեհաճ արտօնութեամբ Սէնի նահանգապետին: Բացումը տեղի կ'ունենայ Նոյեմբեր 18ին, հինգշաբթի կէսօրէ վերջ ժամը 11ին: Դասախօսն է, արուեստագէտ ուսուցչուհի Տիկին Պայգեւուհի Պետրոսեան: Աշակերտներու արձանագրութիւնը տեղի պիտի ունենայ նոյն օրը եւ պիտի շարունակուի յաջորդ հինգշաբթի օրերը ուսուցչուհիին կողմէ, տեղւոյն վրայ:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԱՎԻՆԵՈՆ.— Հ. Յ. Դ. «Մուրատ» խումբի ժողովը՝ այս կիրակի կէսօրէն վերջ ժամը 3ին, Ս. Սաթուռնէն ընկեր Զաքէոսի բնակարանը: Կը խնդրուի բոլոր ընկերներէն անպայման ներկայ ըլլալ:

ՓԱՐԻԶԻ Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը այս երկուշաբթի ժամը 3.30ին, Sociétés Savantes: Պարտաւորիչ ներկայութիւն:

ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆ ԽԱՉԻ ԳՈՄՈՆԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Յառաջիկայ Նոյեմբեր 20ին, շաբաթ երեկոյ ժամը 9ին, Գոմոնի Նորականոյց սրահին մէջ: Ընտիր գեղարուեստական բաժին եւ ճոխ պիւֆէ: Վարձուած է առաջնակարգ նուագախումբ մը եւրոպական պարերու համար:

ԹԷՅԱՍԵՂԱՆ.— Ֆր. Կապ. Խաչի Շավիլի մասնաճիւղի կողմէ, մասնակցութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի երգչախումբի ղեկավարութեամբ Արա Պարթեւեանի: Այս կիրակի ժամը 3ին մատուռի սրահը, 4 rue des Trois Champtiers: Մուտք 50 Ֆրանք, թէյը եւ խմորեղէնն ալ հաշուելով:

Maison SOUKIAS

Նոր բացուած է անուշահոտութեանց ու առողջապահական իրեղէններու համար եւ ճոխ մըթերք մը կը տրամադրէ իր բոլոր յաճախորդներուն:

ԱՅՑԵԼԵՑԷՔ

առաջին առթիւ: 19 rue Clauzel, Փարիզ (9)
Մէթրօ Նօթրը Տամ տը Լօրէթ, Սէն Ժորժ կամ Փիկալ

« ՇԻՐԱԿ » հուչակաւոր Օղիին մեծաշնորհին տէր կռանտ Տիւբիլըրի տիւ փառք Հաստատութեան ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԵՒ ԱՆՄՐՑԵԼԻ ՌՈՄԸ, որ բոլոր փափկանաշակներու —— փնտռուած ըմպելին է: ——

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՀԻՆ ՀԱԳՈՒՍՏ

ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ

Դիմել՝

Adept Mercantile Trading Co. Inc.
162 Madison Street
NEW YORK 2. N. Y. (U. S. A.)

Հայկական ընկերութեան:
ԸՆՏՐՈՒԱԾ ԿՏՈՐՆԵՐ՝
ՉԱՓԱՒՈՐ ԳԻՆԵՐ
Հեռագիր. AMTIN. New York
Թղթակցութիւն Հայերէն եւ Ֆրանսերէն

ՄԵԿՆՈՒՄԻ ՊԱՏՃԱՌՈՎ

ԾԱԽՈՒԻ է կարի մեքենայի եւ հեծելանիւի նորոգութեան խանութ մը:

Առնուվիլի կայարանէն երկու վայրկեան հեռաւորութեամբ: ԵՐԿՈՒ ՓԱԹԵՆԹ (ելեկտրագէտի եւ մեքենագէտի): Խանութին հետ ծախու են նաեւ նոր ապրանքները: Ունի սենեակ մը, խոհանոցով (կազ, ելեկտրականութիւն եւ ջուր):

ՇԱՏ ՆՊԱՍՏԱՒՈՐ ԳԻՆ:

Դիմել ԵՐՈՒԱՆԴ ՄԱԹԷՈՍԵԱՆԻ, 55 rue Jean Jaurès, Arnouville les Gonesse (S. et O.):

Imprimerie DER AGOPIAN 17 Rue Damesme - (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Mardi 16 Novembre 1948 Երեքշաբթի 16 ՆՈՅԵՄԲ.

Ի. ՏԱՐԻ — 20e Année Nº 5695—Նոր շրջանի թիւ 1106 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ 6 Ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԴԷՊՔԵՐՈՒՆ ԻՄԱՍՏԸ

Ազատագրութենէն ի վեր արտակարգ փորձութեանց շրջան մը կը բոլորէ Ֆրանսան։ Տագնապ՝ քաղաքական, տնտեսական եւ ընկերային։ Երկունք մը որ կրնայ տեղի տալ ծանրակշիռ անակնկալներու։

Ամենօրեայ գործադուլները, բողոքի ցոյցերն ու կրաւորական դիմադրութեան փորձերը պարզապէս արտաքին երեւոյթներ են։ Շատ աւելի խոր է ներքինը, — սորերկրեայ խմորումը որ հետզհետէ կը ծաւալի։

Անշուշտ երկիրը անհրաժեշտ տարրերն ունի, դիմանալու համար այս յարաճուն փորձութեանց։ Ֆրանսայի բոլոր ճշմարիտ բարեկամները սրտանց կը մաղթեն որ շուտ փարատի մղձաւանջը, փութացնելու համար երկրին վերածնութիւնը։

Թերեւս այսքան մտահոգութեան մատնուած պիտի չըլլայի կառավարութիւն թէ ժողովուրդ, եթէ արտաքին դաւեր իւղ չլեցնէին կրակին վրայ։ Դաւերուն հետ ալ՝ մրցակցութիւններ։

Արդարեւ, ազդեցութեան պայքար մըն է որ կը մղուի արեւմտեան Եւրոպայի, եւ մասնաւորապէս Ֆրանսայի գլխուն վերեւ։

Դէմ դիմաց կանգնած են արդի աշխարհին երկու հսկաները, Խ. Միութիւն եւ Մ. Նահանգներ, իրենց տիրապետութիւնը ամրապնդելու կամ տարածելու համար։

Երկու աշխարհներ են որ կը ճակատին, իրենց ետեւէն քաշելով ուղեկից պետութիւնները։ Երկու վիթխարի զանգուածներ։ Պատրաստ՝ ի հարկին չափուելու, յանուն այս կամ այն վարդապետութեան։

Բոլշեւիկեան աշխարհակալութեան համար ե՞րբ այսքան ձեռնտու եղած էր կացութիւնը, դէպի համաշխարհային յեղափոխութիւն։

Պատերազմէն քայքայուած Եւրոպա մը եւ համատարած թշուառութիւն։ Երբեմնի Թումբերը քանդուած։ Մէկ դրօշ եւ միեւնոյն հզօր թաթը Պալքաններէն մինչեւ Կեդր. Եւրոպա։ Վեց երկիրներ թեւ թեւի։ Եւ իրենց դիմացը՝ արեւմտեան Եւրոպա մը որ դեռ նոր կը պատրաստուի։

Որ եւ է յառաջխաղացութեան համար Ֆրանսան կը համարուի գլխաւոր նշանակէտը, Իտալիոյ հետ։

Երկուքն ալ յատկապէս «մշակուած են» Մոսկուայի հաւատարիմներուն կողմէ։ Ոչ միայն կուսակցական — բոլշեւիկեան — այլեւ արհեստակցական հզօր ցանցերով։

Մանաւանդ Իտալիան ծանրագոյն պարտութիւնը կրած, ամբողջ կայսրութիւն մը կորսնցուցած եւ ծայրագոյն թշուառութեան մատնուած ըլլալով, կը ներկայացնէ պատրաստ գետին մը յեղափոխական գործունէութեան համար։

Այնպէս որ, եթէ մէկն ու մէկը տեղի տայ ներքին ալեկոծութեան մը կամ արտաքին սպառնալիքներու, ճամբան կէս առ կէս կտրուած կը տեսնեն։

Ահա թէ ինչո՛ւ երկուքն ալ ապաւինած են արտաքին օգնութեան։ Եւ կը փորձեն վերակազմել, զօրացնել տնտեսական ճակատը։

Մ. Նահանգները այդ օգնութիւնն է որ կը տրամադրեն, Մարշըլի ծրագրով։ Արդէն իսկ բացած են մեծադումար վարկեր, 16 պետութեանց, որպէսզի ոտքի կանգնին աստիճանաբար։

Նոյն վարկերէն պիտի օգտուէին արեւելեան Եւրոպայի երկիրներն ալ, բայց Մոսկուա խզել տուաւ կապերը։ Եւ հիմա բացէ ի բաց պայքար կը մղուի, ծրագիրը ջուրը ձգելու համար նաեւ արեւմտեան Եւրոպայի մէջ։

Ֆրանսայի ներքին խլրտումները սերտ կապ ունին այս պայքարին հետ։

Ծայրագոյն ձախ հոսանքները դրամատիրական աշխարհակալութիւն կը նկատեն ամերիկեան օգնութիւնը։

Բառերը չեն որ պիտի փոխեն կացութիւնը։

Բոլոր ազատ երկիրներու ընկերվարական հոսանքներն ալ հրապարակաւ կը խոստովանին թէ արեւմտեան Եւրոպան—նոյնիսկ ամբողջ Եւրոպան — չի կրնար ապահովել իր վերելքը, առանց ներքին խաղաղութեան, յարատեւ աշխատանքի եւ արտաքին աջակցութեան։

Ահա թէ ինչու անհրաժեշտ կը գտնեն ճակատ յարդարել նաեւ զինուորական տեսակէտով, եօթը կամ տասներեկու պետութիւններով։ Շ.

Ֆրանսայի ներքին հոգերը

ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆՆԵՐԸ ԵՒ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆՆԵՐԸ ՁԵՆ ՔԱՇՈՒԻՐ ԴԱՀԼԻՃԷՆ.—ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԸ ԿԸ ՎԵՐԱԲԱՑՈՒԻ ԱՅՍՕՐ.—ՇԱԲԱԹ ՕՐՈՒԱՆ ԳՈՐԾԱԴՈՒԼԸ ՁԱԽՈՂԱԾ ԿԸ ՀԱՄԱՐՈՒԻ.— ՔԱՆԻ ՄԸ ԱՐԻՒՆԱԼԻ ԴԷՊՔԵՐ։

Տեղական թերթերը ձախողած կը սեպեն շաբաթ օրուան ընդհ. գործադուլը, որ սարքուած էր Աշխատանքի Դաշնակցութեան կողմէ, իբրեւ բողոքի ցոյց։ Գործադուլին ամբողջ ծանրութիւնը կեդրոնացած էր հաղորդակցութեանց միջոցներուն վրայ, բայց մեթրօն եւ հանրակառքերը կը բանէին շատ մը գիծերու վրայ։

Իրազեկներ այս պարագան կը վերագրեն միամեայ Բանուորական Ուժին, ինչպէս եւ Քրիստոնեայ Աշխատաւորներու Դաշնակցութեան, որոնք մերժած էին համայնավարներուն առաջարկը — ընդհ. գործադուլ։ Թէեւ անկանոն էին մեթրոյին երթեւեկները, բայց բոլոր գիծերն ալ կը բանէին բացի եւթքէն։ Միջոցներ ձեռք առնուած էին, որպէսզի կառախումբերը բանին 15 վայրկեանը անգամ մը, ամէնէն խճողուած պահերուն։

Ինչպէս կը գրեն տեղական թերթերը, առաջին անգամ ըլլալով հանրակառքերու վարիչներուն մէկ մասը մերժեց դադրեցնել աշխատանքը, 10 % ապահովելով երթեւեկը։ Թաքսիներն ալ մեծ մասով կը բանէին, անտեսելով Աշխատանքի Դաշնակցութեան հրահանգը։

Բայց եւ այնպէս անտանելի նեղութիւններ կրեցին Փարիզի բնակիչները։ Հազարաւորներ հարկադրուած էին երկար ճամբայ քալել, գործի երթալու համար։Բաղեբախտաբար կը բանէին արուարձաններուն երկաթուղիները։ Թղթատարի, հեռաձայնի եւ հեռագրի սպասարկութիւններն ալ չէին դադրած։ Բաց էին մեծ վաճառատուները, դրամատուները, սրճարանները, սինէմաները, ինչպէս եւ պետական պաշտօնատուները։

Գործատէրերու Միութեան տեղեկութեանց համաձայն, մետաղագործական հաստատութեանց բանուորներէն միայն 20%ը հետեւած էին գործադուլի հրամանին։

ԵՐԿՈՒ ԱՐԻՒՆԱԼԻ ԴԷՊՔԵՐ

Նոյն օրը երկու ծանր դէպքեր պատահեցան Փարիզի արուարձաններուն մէջ։ Առաջինը տեղի ունեցաւ Սէնի ափերուն վրայ, Սիւռէնի մէջ։ Ոստիկանութիւնը ձերբակալած էր Աշխատանքի Դաշնակցութեան անդամներէն հինգ հոգի, որոնք ցոյցեր սարքած էին Լաթիլ գործարանին մէջ։ Թէեւ հինգն ալ արձակուեցան քիչ վերջը, բայց համայնավարները թափօր մըկազմեցին մասնակցութեամբ 400 ցուցարարներու, Փիւթոյի քաղաքապետարանը երթալու եւ կալանաւորներուն արձակումը պահանջելու համար։ Ոստիկանութիւնը միջամտեց, օգնական ուժեր ալ հասան։ Ցուցարարները խորտակեցին հանրակառքերու ապակիները, քարեր նետեցին ոստիկաններուն վրայ։ Այս վերջիններն ալ կրակ բացին, տեսնելով որ իրենց ընկերներէն 17 հոգի վիրաւորուած են։ Երեք անցորդներ վիրաւորուեցան, երկուքը ծանրապէս։ Ոստիկանութիւնը ձերբակալեց տասը ցուցարարները։

Միւս դէպքը տեղի ունեցաւ Վիլժիւիֆի մէջ, երբ խումբ մը ցուցարարներ փորձեցին կեցնել հանրակառքերը, առաջնորդութեամբ քաղաքապետին։ Ոստիկանները քարերով դիմաւորուեցան, երբ կը փորձէին ապահովել աշխատանքի ազատութիւնը։ Եօթը ոստիկաններ վիրաւորուեցան։ Չորս ցուցարարներ ձերբակալուեցան։

★ Գործադուլը կը շարունակուի կարգ մը ածխահանքերու մէջ (եօթներորդ շաբաթ), բայց մեծ մասը վերսկսած է աշխատանքը։ Հիւսիսային շրջանին մէջ վիրաւորուեցաւ համայնավար երեսփոխան մը, Արթիւր Ռամէթ, երբ ոստիկանութիւնը արտասովոր կազ արձակեց, ցրուելու համար հրապարակային ժողով մը որ սարքուած էր առանց արտօնութեան։

Թառնի նահանգին մէջ (հարաւային շրջան) 400 բանթողներ առեւանգեցին երեք ոստիկաններ, ածխահանքի մը առջեւ եւ փակեցին հորի մը մէջ։ Վերջին պահուն երեքն ալ յաջողեցան փախչիլ։

ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ ԴԻՐՔԸ

Ազգ. ժողովը կը վերաբացուի այսօր, երեքշաբթի։ Աղմկալի տեսարաններ կը սպասուին, իբրեւ հետեւանք վերջին դէպքերու։ Շատ մը հարցապնդումներ կը գտնուին սեղանի վրայ։

Արեւմտեան Միութիւնը

Հռենոսի վրայ

Մեծն Բրիտանիոյ սպարապետը, մարէշալ Մոնթկոմըրի, որ անցեալ շաբթու քննական պըտոյտ մը կատարեց զանազան մայրաքաղաքներու մէջ, ընդարձակ ծրագիր մը մշակած է Եւրոպայի պաշտպանութեան համար, ինչպէս կը հաւաստեն անգլեւամերիկեան թերթերը։ Պաշտպանութեան գիծը պիտի կազմէ Հռենոս գետը։ Եթէ արշաւանք մը պիտի ունենայ արեւելքէն, արեւմտեան դաշնակիցները պիտի պատասխանեն դիրք բռնելով Հոլանտայի, Պելժիոյ եւ Ֆրանսայի մէջ։ Մարէշալին կարծիքով, երբեք պէտք չէ թոյլ տալ որ Եւրոպան անպաշտպան ձգուի մինչեւ Պիրենեան լեռները։ Այժմ իր գործը պիտի ըլլայ իւրաքանչիւր զինակցի բացատրել իր դերը։ Այս է իր պտոյտներուն գլխաւոր նպատակը։ Երբ ամէնքն ալ սկզբունքով ընդունին իր ծրագիրը, զինուորական հրամանատարներու ժողով մը պիտի գումարուի Ֆոնթէնէպլոյի մէջ, ճշդելու համար մանրամասնութիւնները։

Կ՚ըսուի թէ Ֆրանսա պարտաւոր պիտի ըլլայ 15 զօրաբաժին պահել կազմ եւ պատրաստ, որեւէ անակնկալի հանդէպ։

★ Մարշըլ, Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարը զեկոյց մը հրատարակելով, հերքեց այն լուրը թէ պիտի հրաժարի յունուար 20ին։

★ Ռուրի խնդիրը կը շարունակէ զբաղեցնել հանրային կարծիքը Ֆրանսայի, Անգլիոյ եւ Ամերիկայի մէջ։ Անգլեւսաքսոն մամուլը մասամբ արդար կը գտնէ Ֆրանսայի մտահոգութիւնները, բայց ուրիշ ելք չի տեսներ, ներկայ պարագաներուն մէջ։ Լոնտոն եւ Ուաշինկթըն դիտել կուտան թէ Ռուրի ճարտարագործութիւնները Գերմաններուն վերադարձնելով հանդերձ, դաշնակիցները կը պահեն իրենց հսկողութեան իրաւունքը, հետեւաբար Ֆրանսա պատճառ չունի մտատանջուելու։

★ Միացեալ Ազգերու ընդհ. քարտուղարը եւ ընդհ. ժողովին նախագահը նոր կոչ մը ուղղեցին չորս Մեծերուն, որպէսզի լուծեն Պերլինի տագնապը, ուղղակի բանակցելով։ Կոչը այնպէս մը խմբագրուած է որ յաջողութիւն մը կը համարուի Խ. Միութեան համար, որովհետեւ անմիջական բանակցութիւն կ՚առաջարկէ, առանց բացորոշապէս յիշելու երեք արեւմտեան պետութեանց նախապայմանը,— վերցնել Պերլինի պաշարումը։ Կոչը պարզապէս կ՚ըսէ.— «Ձեռք առնել միւս բոլոր անհրաժեշտ միջոցները, լուծելու համար Պերլինի տագնապը»։

Անգլիական կառավարութիւնը առաջարկեց կոչը քննել Փարիզի մէջ, այսօր իսկ (երեքշաբթի)։ Իրազեկներու կարծիքով, երեք արեւմտեան պետութիւնները հաստատ կը մնան իրենց տեսակէտին վրայ.— Ոչ մէկ բանակցութիւն Ռուսերուն հետ, ցորչափ կը տեւէ Պերլինի պաշարումը։

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

Ինչպէս կ՚երեւայ, կառավարութիւնը որոշած է վճռական քաղաքականութիւն մը վարել, ապահովելու համար բարեկարգութիւնը։ Վերջին պահուն կարեւոր որոշումներ տուին դահլիճին երկու գլխաւոր թեւերը, ժողովրդականները եւ ընկերվարականները։ Երկու կուսակցութիւններն ալ բացառիկ ժողովներ գումարելով, յարմար չտեսան նոր դժուարութեանց մատնել կառավարութիւնը կամ դուռ բանալ նախարարական տագնապի մը։ Ուրեմն, պիտի պահեն իրենց նախարարները, պայմանաւ որ կառավարութիւնը վճռական միջոցներ ձեռք առնէ, ապրուստը աժանցնելու եւ բանուորական խլրտումները դադրեցնելու համար։

Ընկերվարական կուսակցութեան ազգ. խորհուրդը, որ իր ժողովը գումարած էր շաբաթ եւ կիրակի, որոշեց կոչ մը ուղղել վարչապետին եւ բոլոր հանրապետական կազմակերպութեանց, որպէսզի ժողովրդապետութեան ճակատ մը կազմեն, պաշտպանելու համար հանրապետութիւնը, պայքարելով թէ Կոմինֆորմին եւ թէ զօր. տը Կոլի կազմակերպութեան դէմ։ Իրենց կարծիքով, զօր. տը Կոլ պարտութեան պիտի մատնուի երեք ամիսէն, եթէ կառավարութիւնը յաջողի գոհացում տալ աշխատաւոր բազմութեանց պահանջներուն։

★ Մարսէյլի եւ Նանթի նաւահանգստի բանուորները մերժեցին Աշխատանքի Դաշնակցութեան առաջարկը՝ գործադուլի մասին, «յարմար չդատելով ներկայ պահը»։ Նանթի բանուորները առաջարկը մերժեցին 300 քուէներու մեծամասնութեամբ։ Ուրեմն առաջին ժխտական պատասխանը կը տրուի Ատլանտեանի եւ Միջերկրականի ափերէն։ Երկաթուղիներու գործադուլն ալ մոռցուած կ՚երեւի։

ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԵՑԱՒ 27 տարեկան առեւտրական մը, Ժոռժ Քոկան, որ ամբաստանուած է թէ 250 միլիոն ֆրանքի գումար մը արտասահման փախցուցած է խարդախութեամբ։ Իր անձնական շահը կը հաշուեն 30 միլիոն։ Իրեն հետ ամբաստանուած են ուրիշ 13 մեղսակիցներ։

ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԵԱՆ ՄԸ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒՆԵՐԸ

Սփիւռքի մէջ ամէն տեղ ներգաղթը իր պտուղը հետքերը թողուց, բայց ամէնէն աւելի թողուց Իրանի մէջ, ուր հազարաւոր Հայեր այսօր ալ տակաւին կ՚ապրին ծանր ու ողբերգական վիճակ մը։

Թէհրանի «Ալիք»ի վերջին թիւերը, զոր նոր ստացանք, անգամ մը եւս մեզի կը յիշեցնեն թէ Իրանի հայութիւնը ինչպիսի լուրջ մտահոգութեան առջեւ կը գտնուի անտուն ու անտէր գաղթականութեան պատճառով, որ իր մէջ կը հաշուէ հազարաւոր հայ գիւղացիներ։

Ներգաղթի հետեւանքով առաջ եկած ողբերգութեան պատասխանատուները, ինչպէս մեզի կը հաղորդուի, երկուք են. առաջինը՝ հայ բոլշեւիկները, երկրորդը՝ Հայ Բարեգործական Միութիւնը։

Բոլշեւիկներու կամ անոնց ներգաղթի պաշտօնեաներու պատասխանատուութիւնն ու մեղքերը ակնյայտնի են, անոնք չեն կարօտիր նոր բացատրութեանց։ Հայաստան ներգաղթելու պատրաստ խանդավառ գիւղացիութիւնը անոնք չահագործած են զարհուրելի կերպով՝ յանուն իրենց անձնական շահերու եւ կուսակցական նպատակներու։

Նախ եւ առաջ բոլշեւիկները ստիպած են հազարաւոր հայ գիւղացիներուն՝ համախօսականներով հրաժարելու Դաշնակցութենէն եւ հայհոյելու անոր։ Ապա անոնք ստիպած են անոնց ժամանակէն առաջ ծախելու իրենց տունը, պարտէզը, արտը, եզները, կահկարասին եւ, ծախելու անոնց, զոր իրենք ցոյց տուած են։ Վերջապէս, անոնք հրամայած են մեկնելու պատրաստ գիւղացիներուն՝ փոխադրուելու եւ ժամանակաւորապէս ապրելու հոն, ուր իրենց ցոյց կը տրուէր։

Թշուառ գիւղացիներ, որոնք հայրենիք մեկնելու անդիմադրելի սիրով լեցուած էին, ճշդիւ կատարած են իրենց այս կարգի բոլոր հրահանգները։ Անոնք ներգաղթի պաշտօնեաներուն վճարած են նաեւ խոշոր գումարներ, որոնք պահանջուած էին անոնցմէ զանազան անուններով։ Շատերը ասոնցմէ խոշոր կաշառքներ ալ տուած են՝ կարենալ մեկնելու համար առաջին կամ երկրորդ կարաւանին. այդ կերպով ալ մաս մը գիւղացիներ յաջողած են մեկնիլ Հայաստան, բայց ուրիշներ թէ նիւթապէս զոհած են եւ թէ մնացած են իրենց տեղերը։

Վերջապէս, համբերութիւնը սպառած, խաբուած ու թշուառացած գիւղացին բերանը կը բանայ ու կը բողոքէ այս անլուր չահագործութեանց դէմ. բայց ի զուր. լսողներ չեն ըլլար. ի լուր արդար բողոքներու, բոլշեւիկ գործիչները թշուառ գիւղացիները կը կոչեն Փաշիստ, Դաշնակ կամ Հակահայաստանեան։ Ի վերջոյ, այս չարագործ գործիչները, որոնք հազարաւոր գիւղացիներ մոխիրի վրայ նստեցուցած էին, զանոնք կողոպտած եւ իրենց գրպանները հարստացուցած, փախուստ կուտան՝ անհետ կորսուելով։

Ասոնք են առաջին պատասխանատուները Իրանի հայութեան ապրած նոր ողբերգութեան։ Դուրս կուգայ որ, հասարակ դողեր անխղճօրէն խաղցած են մեր ժողովուրդի ճակատագրին հետ։ Անոնք հիմա չկան հրապարակի վրայ, բայց անոնք ուր ալ ըլլան, պէտք է ձերբակալուին, դատուին ու պատժուին. եւ զանոնք պատժողը նախ եւ առաջ պէտք է ըլլայ Երեւանի կառավարութիւնը։

Մեր գրիչը վրայ չերթար ըսելու որ, եթէ Իրանի մէջ հազարաւոր Հայեր թշուառութեան մատնուած են, անոնք մնացած են երեսի վրայ, երջանիկ, գոհ եւ ինքնաբաւ վիճակէ մը յետոյ անոնք դարձած են նպաստընկալներ, նոյնիսկ մուրացկաններ, ատոր պատասխանատու է նաեւ Հայ Բարեգործական Ընդհ. Միութեան Իրանի հատուածը։ Դժբախտաբար ասիկա տխուր իրականութիւն է։

Բայց նախ եւ առաջ ըսենք որ Հայ Բար. Միութիւնը Իրանի Հայերու թշուառութիւնը ամոքելու համար նիւթական չատ մեծ զոհողութիւն ըրած է. հազարաւոր տոլարներ տրամադրած է ան. այն հսկայ գումարները, զոր ամերիկահայութիւնը եւ առհասարակ Սփիւռքի հայութիւնը տուած է անոր, իր կարգին ան ալ զանոնք հոսեցուցած է Իրան եւ պահած՝ գաղթականութիւնը լման 7 ամիս։ Անկարելի է ուրանալ այս. ասոր համար Իրանի թշուառ Հայերու բազմութիւնը չի կրնար երախտագէտ չըլլալ Հայ Բարեգործական Միութեան։

Արձանագրենք այս իրողութիւնը, բայց չմոռնանք նաեւ իր մեղքերը։ Եւ մեղքերէն առաջինը այն եղած է որ ան թոյլ տուած է որ «գործիչ» անունին տակ ծածկուած բոլշեւիկ արկածախնդիրներ, առանց ինքզինքնին ենթարկելու ոեւէ հակակշռի, սանձարձակ գործեն Իրանի մէջ եւ խաղան գիւղացիութեան ճակատագրին հետ։ Բարեգործականը, իբրեւ Երեւանի կառավարութեան աչքին վարկ վայելող կազմակերպութիւն մը եւ գործին նիւթական կարեւոր օժանդակութիւն ընձեռող մը, կրնար եւ պարտաւոր էր չափաւորութեան մէջ պահել անպատասխանատու գործիչները։ Դժբախտաբար ան չէ ըրած այդ. «դէշ մարդ» չըլլալու սիրոյն ան ոչինչ ըրած է, ան միայն դրամ տուած է՝ առանց ատկէ աւելին ընելու։ Ան նոյնիսկ աղէտէն յետոյ նպաստներու բաշխման գործը յանձնած է կասկածելի մարդոց։ Եւ հետեւանքը եղած է ծանր։ Ճիշդ ասոր համար ալ պատասխանատու է Բարեգործականը։

Երկար ամիսներ անցնելէ յետոյ, երբ այլեւս յայտնի եղած է, որ հազարաւոր Հայեր արձանագրելէ, անոնց ունեցածը ծախել տալէ, ըստ կամս անոնցմէ զանազան կաշառքներ ստանալէ յետոյ, անոնք այլեւս պիտի չերթան Հայաստան, պիտի մնան իրենց տեղերը,— իսկ ատիկա եղած է խեղճ գիւղացիութեան համար չանթահարիչ հարուած մը—Բարեգործականը՝ ունկնդիր գիւղացիութեան ձայնին, պարտաւոր էր հետամուտ ըլլալ այդ թշուառ բազմութիւնները իրենց նախկին բնակավայրերը փոխադրելու։ Կ՚ըսուի թէ այն գումարները, զոր լման 7 ամիս ան ծախսած է ապրեցնելու համար գիւղացիութիւնը, լիուլի պիտի բաւէին զայն իր տեղը դարձնելու։ Գիւղացիութիւնը խնդրած է այդ մասին, ուրիշներ ալ միջամտած են այդ ուղղութեամբ, նոյնիսկ պարսիկ գիւղատէրեր եւ գիւղացիներ տրամադրութիւն են յայտներ իրենց ծախուած հողերը նորէն դարձնելու նախկին տէրերուն, Բարեգործականը սակայն, կամ անոր կողմէ նշանակուած անձերը, մնացած են խուլ ականջ եւ գիւղացիութիւնը յամառօրէն պահած են իրենց նոր տեղերը, որոնք ճախճախուտ եւ ջերմախտի բոյն հանդիսացող վայրեր են։ Եւ այսօր ալ այդ գիւղացիութիւնը կը մնայ այդ վայրերուն մէջ։

Ինչո՞ւ պիտի գործուէր այս ահաւոր սխալը, երբ կարելի էր ծախսուած գումարներով դարմանել չատ աւերներ եւ վէրքեր, գիւղացին նորէն տէր դարձնել իր տան, իր արտին, իր պարտէզին, իր եզներուն եւ թերեւս ամէն ինչին։

Մենք այլեւս կանգ չենք առներ ուրիշ սխալներու վրայ՝ գործուած բոլշեւիկ գործիչներու եւ Բարեգործականի կողմէ. այսքանն ալ բաւական է ցոյց տալու որ Իրանի հայութեան գլխին պայթած մեծ ողբերգութեան մէջ եթէ ծանրապէս պատասխանատու են հայ բոլշեւիկները եւ անոնց ուղեկիցները, պատասխանատու է նաեւ Բարեգործականը իր մեղկ, անտարբեր ընթացքով, բոլշեւիկներուն հետ «եօլա երթալու» քաղաքականութեամբ եւ իր կողմէ անպիտան գործիչներ պատասխանատու գործերու վրայ պահած ըլլալու մեղքերով։ Այս բոլորին հետեւանքը եղած է ծով թշուառութիւն, որ այսօր բաժին ինկած է Իրանի գիւղացիութեան մէկ մասին։

Կ՚ուզենք գիտնալ, այս մասին ի՛նչ պիտի ըսեն անոնք, որ ամբաստանութեան աթոռին վրայ դրուած են։

(Խմբագրական «ՀԱՅՐԵՆԻՔ»ի)

ՕՐՕՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

Ռուսները ինչպէս կը վերակազմեն Արեւելեան Գերմանիան

Տեղական թերթի մը աշխատակիցը կը գրէ թէ Մարշըլի ծրագրին հրապարակ ելլելէն ի վեր, Խ. Միութիւնն ալ լծուած է չինարար աշխատանքի, արեւելեան Գերմանիոյ մէջ, ստեղծելու համար նորօրինակ պետութիւն մը։ Յաճախ կը գործէ հաշտարար եղանակով մը։

Այսպէս, որոշ ինքնավարութիւն տրուեցաւ գաւառական կառավարութեանց, եւ հրատարակուեցաւ, համայնավարներու դրդումով, երկրագործական բարենորոգումը։ Մարաջախտ Սոքոլովսքի վերջերս դադրեցուց «փոքր Նացի»ներու մաքրագործումը։ Դադրեցուցին նաեւ գործատուններու տեղափոխումը, որովհետեւ նախ որ քանդուած ապրանքը անգործածելի կը դառնար կարմիր զինուորներու անզգուշութեան հետեւանքով։ Երկրորդ որ բուն ճարտարարուեստը լաւ ձեռքերու մէջ կը գտնուի։

Սովետացած գերմանական ձեռնարկներ վերադարձուեցան երկրին։ Շարժանկարի եւ պատկերահանութեան արտադրութեանց նշանաւոր գործարանը, Ակֆա – Վօլֆըն, որ երկու տարի անընդհատ պարզ մէկ մասնաճիւղը դարձած էր սովետական Քրասքա ընկերութեան, վերածուեցաւ «Շարժանկարի պատկերահանութեան գերմանական ազգային ընկերութեան»։ Այսուհանդերձ Ակֆաքօլօր չարժանկարի արտադրութիւնը վերապահուած է Խ. Միութեան։

Բարձրագոյն ուսման հետեւելու համար երիտասարդներու թիւը չատ սահմանափակ է։ 1947ի տարեշրջանին 35 հազար էր արեւմտեան շրջաններուն մէջ, մինչդեռ Սովետական շրջանին մէջ 10 անգամ աւելի պակաս է արեւմտեան շրջանէն։

Բանուորներու խնդիրն ալ լաւ կազմակերպուած չէ։ Բաւական մեծ թիւով բանուորներ ղրկուեցան Խ. Միութիւն, մինչդեռ 1947 Օգոստոսէն մինչեւ 1948 Յունուար, 153 աշխատանքի գրասենեակներ 126 հազար գործաւորներ Սաքսի հանքերուն համար վարձուեցան։ Ասկէ զատ գոյութիւն ունի երեք ամսուան մասնաւոր պարտաւորիչ սպասարկութիւն մը Էրցկէպիրկէի ուրանիոմի հանքերուն համար, ուր անընդհատ կ՚աշխատին տասը հազար գերման երիտասարդներ։

Շոգեկառքի գիծերուն մեծ մասը հանուած եւ ղրկուած է Ռուսիա, այնպէս որ հազիւ թէ քանի մը գիծեր մնացած են որոշ քաղաքներու մէջ։ 30 քիլոմեթրէ աւելի ճամբորդութեանց համար մասնաւոր արտօնութիւն պէտք է։

Ցախճապակիի Մայսընի ճարտարարուեստը (գերմանական Սեվրը) գնուած էր Սովետներու կողմէ մէկուկէս միլիոն րայխսմարքով, այսինքն կէս միլիոն ֆրանքով։

Ոստիկանական հսկողութեան սպասարկութիւնները գաղտնի են եւ իրենց գործունէութիւնը կը մնայ տարերկրեայ։

Նկատի ունենալով թիւը այն բարձր անձնաւորութեանց, որոնք անցած են Արեւմտեան շրջանը, կարելի է եզրակացնել թէ որեւէ գերման առանձնաշնորհեալ անձնաւորութիւն մնացած չէ ռուսական շրջանին մէջ։

Ժողովուրդը ճնշուած է ամենօրեայ ապրուստի հոգին տակ,— սնունդ, հագուստ, տաքութիւն եւ բնակութիւն։ Սնունդի նիւթերը հազուադէպ են։ Ածուխը բաւարար չէ։ Բնակարանները պակասաւոր։ Հագուստները թեթեւ են։ Տղաքը դպրոց չեն երթար որովհետեւ կօշիկ չունին։ Երիտասարդ կիները կարճ հագուստներ կը հագնին տակաւին, որովհետեւ անոնց կ՚ըսեն թէ նոր ձեւը Թրումընի հնարածն է, Եւրոպան կործանելու համար...

★ Խորհրդային հրամանատարութիւնը ձեռնարկած է նաեւ ոստիկանութեան վերակազմութեան։

Ինչպէս գիտել կուտայ ամերիկեան թերթի մը թղթակիցը, ոստիկանութեան կազմալուծումը հետեւանք է նախ մարզուած ոստիկաններու պակասին, երկրորդ՝ համայնավար պաշտօնեաներու անկարողութեան եւ երրորդ՝ մաքրագործումներու որոնք ատեն ատեն տեղի կ՚ունենան Արեւելեան շրջանին մէջ։

Ռուսերը կը ջանան վերակազմել 20.000 հոգինոց ոստիկանութիւն մը՝ 17 միլիոն ժողովուրդի համար։ Զօրակոչը կը կատարուի պատերազմական գերիներու մէջէն, որոնք Ռուսաստան կը գտնուէին։ Շատեր պատմեր են բրիտանական եւ ամերիկեան իշխանութեանց թէ զիրենք հաւաքած են միայն իրենց մարմնական կազմին համար, իսկ իրենք ալ համաձայնած են, որպէսզի կարենան հայրենիք վերադառնալ։

Ռուսերը վստահ են թէ պիտի կրնան կարգապահութիւնը ապահովել, նշանակելով «քաղաքական լիազօրներ»։ Եւ լրտեսներ բոլոր խաւերէն։

Պերլինի «Ընկերվարական Միութեան» շրջանակներուն մէջ անգամ կը կարծեն թէ Ռուսերը կ՚ուզեն 100.000ի հասցնել իրենց ոստիկանական բանակի ուժը։

Միւս կողմէ, Ռուսերը կ՚ուզեն որ իրենց շրջանին վերաշինութիւնը կատարուի գերմանական արտադրութեամբ. որովհետեւ ապրուստի մակարդակը կ՚իջնէ օրէ օր։

Ք.

ԿԱՐՕՏ ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ

Խռովայոյզ սիրտս պանդուխտի, կը տրոփէ տենդագին, երջանկաւէտ հայրենիքիս՝ անհուն սիրով ու կարօտով։ Ափսոսանք մը տրտմագին, գիս անձկութեամբ կ՚ալեկոծէ, քանի կ՚անցնին վտարանդի, վառ գարուններն իմ կեանքին։

Ինչպէս ծիլ մը ծաղկած որ կ՚անջատուի իր մայր բունէն, խարխուլ բեկոր մ՚ալ ես՝ անհարազատ աստղերու տակ, կը տատանիմ վերիվայր, հեռու, հեռու, Արմենական ցեղիս՝ հզօրաշէն խարիսխէն։

Զարդ եւ պերճանք, շլացուցիչ շքեղութիւն եւ կախարդանք պէսպիսուն՝ արեւմտեան ճամբաներու, անկարող են փոփոխել՝ իմ էութիւնս հայկաղրոշմ։

Երբ կը դիտես Պանթէոնը նուիրական, յետոյ Էյֆէլը երկնասլաց կամ փառապանծ Կամարը Յաղթանակի, հիացումի, զմայլանքի ապրումիդ մէջ, ինչ սփոփանք հոգեպարար, միտքդ ու հայեացքդ թռիչք կ՚առնեն յանկարծ, սաւառնելով մինչեւ սքանչելի երդիքն քու հայրենի, ուր զոյգ

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ՎԻԷՆՆԱՅԻ ՄԽԻԹԱՐԵԱՆՑ աբբահայրը, Հայրապետեան փերապայծառ, որ Պէյրութ կը գտնուէր վերջերս, Պոլիս հասած է օդանաւով: «Մարմարա» հետեւեալ տեղեկութիւնները քաղած է այս առթիւ.—

Վիէննայի վանքին նորոգութիւնները տակաւին չեն վերջացած, որովհետեւ մեծ ծախքի կը կարօտին եւ մեր միջոցները թոյլատու չեն: Առայժմ ծածկած ենք միայն տանիքը: Միաբանութիւնը կը բաղկանայ 37 անդամներէ: Ներկայիս ի վիճակի չենք աշակերտ ընդունելու, հետեւաբար ընծայարան մը բացած ենք Պէյրութի մէջ: Հակառակ տիրող դժուարին պայմաններուն կը շարունակենք հրատարակել «Հանդէս Ամսօրեայ» ամսագիրը:

Վիէննայի հայութեան թիւը 400ի կը հասնի: Պատերազմի միջոցին 800ի բարձրացած էր, որովհետեւ Գերմանացիները մեծ թիւով գործաւորներ բերած էին Ֆրանսայէն, Յունաստանէն եւ ուրիշ գրաւեալ երկիրներէ: Պատերազմէն վերջ գրեթէ ամբողջովին վերադարձան Ֆրանսահայ եւ յունահայ աշխատաւորները:

Վիէննա թէեւ կը գտնուի չորս դաշնակիցներու ձեռքը, բայց անոնք չեն միջամտեր մեր ներքին կեանքին: Ոչ մէկ տարբերութիւն կայ չորս գօտիներուն միջեւ, ուր ազատօրէն կ'երթեւեկէ ժողովուրդը: Սննդեղէններու գիները տարբերութիւն չունին չորս գօտիներուն մէջ:

Գերապայծառը դոհացուցիչ կը գտնէ Միջին Արեւելքի Հայերուն վիճակը, կրօնական եւ մշակութային տեսակէտով: Եգիպտոսի մէջ, Անգլիացիներուն մեկնումէն վերջ սկսաւ սաստկանալ ազգայնական հոսանքը: Հակահրէական շարժումէն կը տուժեն նաեւ Հայերը: Վերջերս սպաննուեցաւ Հայ քահանայ մը, զոր Հրեայ կարծած էին: Պէյրութի մէջ տնտեսական, առեւտրական եւ մշակութային լաւ վիճակ ունին Հայերը: Եգիպտոսի, Լիբանանի եւ Սուրիոյ իշխանութիւնները բարեացակամ վերաբերում ցոյց կուտան Հայերուն, ո–րոնք ամէն մարզի մէջ օգտակար եղած են:

Երեւանէն ստացուած վերջին տեղեկութեանց համաձայն, «Ժողովուրդէն հեռու վիճակի մէջ» մեռած են երկու Մխիթարեան միաբաններ:

ՀԱՅԻԹԻԻ (Կեդր. Ամերիկայի) մայրաքաղաք Փորթ Փրէնսի մէջ կ'ապրին 400ի մօտ Հայեր: Աւելի քան 15 տարիէ ի վեր հոն հաստատուած է նաեւ Եփրատ Գօլէճի շրջանաւարտներէն Խարբերդցի Զենաս Եղիաեան որ լեզուներու ուսուցման ճեմարան մը բացած է: Ի մէջ այլոց հոն կ'ուսանին նաեւ Հայիթիցի ծերակուտականներ:

ՊՈԼՍՈՅ թերթերը կը գրեն թէ մեծ հանդիսաւորութեամբ կատարուած է Նարօյեան պատրիարքի նորակառոյց շիրմին բացումը Շիշլիի գերեզմանատան մէջ: Այս առթիւ դամբանական մը խօսած է Հմայեակ Ծ. վրդ. Պախթիարեան: Խօսք առած է նաեւ Տօքթ. Հ. Փէշտիմալճեան՝ Ս. Փ. Հիւանդանոցի հոգաբարձութեան ատենապետը, որ Թուրքերէն ճառով մը ըսած է թէ ամէն տեսակէտով անփոխարինելի կորուստ մը եղած է Նարօյեան պատրիարքին վաղահաս մահը: Յանուն յանձնախումբին խօսած է Պ. Յակոբ Ֆընտըգլեան կենսագրական տեղեկութիւններով:

ԿՈՄԻՏԱՍ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻ մահուան տարեդարձին առթիւ Հոկտեմբեր 22ին Փրակայի ձայնասփիւռը հեռարձակեց վարդապետին ձայնագրած հայ ժողովրդական գոհարներէն երեք երգեր («Հով Արէք», «Կաքաւի երգ» եւ «Անտունի»): Խօսնակը նախ ներկայացուց վարդապետին կեանքը եւ գործը, չեխերէն: Թարգմանակահար փրոֆ. Եօզէֆ Շմոլեք որ 7 տարի Թեհրանի երաժշտանոցին մէջ ուսուցիչ եղած է եւ ծանօթ է երաժշտագէտ Ռուբիկ Գրիգորեանի, Պատմագրեանի եւ հայ աշակերտներու), նուագած է մեր երաժշտական գոհարները եւ գեղջկական երգերը: Կարգ մը չեխ երաժշտագէտներ կը հիանան հայ եկեղեցական եւ ժողովրդական երաժշտութեան արուեստին վրայ, որ ունի մօտ 4000 տարուան անցեալ մը:

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՎԻԷՆ, 8 Նոյեմբեր (Յառաջ).— Նոր առիթ կ'ունենամ ներկայացնելու, Վիէնի Հ. Մ. Ը. Մ.ի ախոյեանական մրցումներուն արդիւնքները:

Վիէնի Հ. Մ. Ը. Մ.ը կատարած է 5 ախոյեանական մրցումներ, հինգն ալ յաղթական: Առաջին մրցումը տեղի ունեցաւ հակառակորդի դաշտին վրայ, C. S. Chaponny դէմ 19 Սեպտ. յաղթեց 4—0: Երկրորդ մրցումը կատարեց Սեպտեմբեր 26ին, St. Quentin Fulouer խումբին դէմ, Հ. Մ. Ը. Մ.ի դաշտին վրայ եւ յաղթեց 8—0: Երրորդ մրցումը ընդդէմ Venissieux (10 Հոկտեմբեր) յաղթեց 11—0: Չորրորդ մրցումը Heyriouxի խումբի դէմ, (17 Հոկտեմբեր) հակառակորդին դաշտին վրայ, յաղթեց 2—1: Վերջին (հինգերորդ) մրցումը տեղի ունեցաւ Հայ Մարզական խումբի դէմ, U. S. A. իրենց դաշտին վրայ, յաղթեց 5—2:

Հինգ մրցումներու ընթացքին Վիէնի Հ. Մ. Ը. Մ.ը շահած է 30 նշանակէտ, իսկ հինգ հակառակորդ խումբերը հազիւ 3 նշանակէտ:

Վիէնի Հ. Մ. Ը. Մ.ը իր դասակարգին մէջ կը գրաւէ առաջին տեղը եւ միշտ յառաջդիմութեան մէջ է: Ունի լաւ օժտուած երիտասարդութիւն: Պահեստի եւ կրտսերներու խումբերն ալ կը մասնակցին ախոյեանական մրցումներուն: Գոհացուցիչ է իրենց մրցումներուն արդիւնքը:

Առաջին խումբը ունի լաւ դիտակից խաղարկութիւն, գնդակը չեն վրիպեցներ իր նպատակէն, բայց արագ յարձակողականի պակասը զգալի է: Գնդախաղին մէջ շատ դեր կը կատարէ յարձակողականը: Նախ շուարման կը մատնէ հակառակորդը եւ անակնկալ առիթներ կ'ունենան նշանակէտ շահելու: Կը մաղթենք որ այս թերութիւնն ալ դարմանեն մեր Հ. Մ. Ը. Մ.ի մարզիկները:

Այս տեղ ուրախութեամբ կ'արձանագրենք Հ. Մ. Ը. Մ.ի կատարած անխոնջ աշխատանքները 1927էն իվեր: Ան ունեցաւ յոյսի եւ վհատութեան օրեր, բայց երբեք չի յուսահատած: Կուրծք տուաւ ամէն դժուարութեանց դէմ, զոհողութիւններ կատարած է նիւթապէս թէ բարոյապէս: Մէկ խօսքով նախանձելի դիրքի մը տիրացած է շնորհիւ իր առաջնորդներուն: Անշուշտ կը յիշենք նախկին խաղացող ընկերները եւ վարչական ընկերները: Նիւթապէս չափազանց անձուկ վիճակ ունէինք պատերազմէն առաջ եւ մեծ դժուարութեամբ կը ճարէինք մրցումներուն ծախքերը, ինչպէս եւ խաղացողներ:

Այդ ճիգերուն արդիւնքն է որ կը վայելենք այսօր: Երիտասարդներ, օտար հողի վրայ հասակ նետած հայորդիներ, մօտ 130 հոգի, համախմբուած են Հ. Մ. Ա. Մ.ի դրօշին տակ: Գործը տակաւին կրնայ զարգանալ: Սկաուտական ճակատին վրայ եւս տենդագին աշխատանքներ կը կատարուին: Սկաուտական խորհուրդը գործի վրայ է: Յաջողութիւն կը յաղթենք իրենց:

Յակոբ Մաքոսեան

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ

ՓՈՆ Տ'ՕՊՆԱ.— Համեստ ընտանիքի մը, Տէր եւ Տիկին Բիւզանդ Ժամկոչեանի զաւակը, Օր. Զուարթ համդիսացած է երկրորդ պաքալորէայի քննութեանց մէջ, առաջնութիւնը շահելով իտալերէն եւ անգլերէն լեզուներու: Պիտի շարունակէ ուսումը մինչեւ «Փրօֆէսէօրա»:

Օտար լեզուներու զուգընթաց, օրիորդը չի մոռնար իր մայրենի լեզուն, սահուն կը գրէ ու կը կարդայ, շնորհիւ Փոն տ'Օպնայի Կապոյտ Խաչի դպրոցին, ինչպէս նաեւ «Հայաստան» թերթին զոր կը ստանայ կանոնաւորապէս: Այս առթիւ Փոն տ'Օպնայի Կ. Խաչը ջերմօրէն կը շնորհաւորէ իր արժանի սանուհին:

Ս. Զ.

ԹՈՒՐՔԻՈՅ հաղորդակցութեանց նախարարին յայտարարութեան համաձայն, բացուած է Մարաշի երկաթուղին, որուն շինութեան ձեռնարկուած էր 1946ին: Գծին երկայնութիւնն է 30 քիլոմեթր: Ծախսուած է 8 միլիոն ոսկի: Շինութիւնը ամբողջապէս կատարուած է ամերիկեան մեքենաներով: Գիծը պիտի երկարի մինչեւ Կեսարիա:

ՏՈՒՐՔԵՐՈՒ դանձման համար նոր օրէնք մը կը պատրաստուի Թուրքիոյ մէջ: Բանտարկութեան պատիժը պիտի վերնայ, եւ ուրիշ բարեփոխումներ պիտի կատարուին: «Հաճգ»էն առաջ ազդարարագիր պիտի ղրկուի եւ պայմանաժամ պիտի տրուի, ինչպէս կը հաւաստեն Թուրք թերթերը:

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ նոր օդանաւեր Հասան Անգարա:

աչքերդ սեւեռելով դէպի գագաթն ամենի՝ ձիւնապսակ Մասիսի, կ'ողջագուրուին կարօտագին՝ «Մենք Հայ ենք» գոռացող պապենական սարերու հետ: Եւ քու հոգիդ հայրենածարաւ, լողանք կ'առնէ անյագօրէն, մեծ Արաքսի, եւ հարազատ աղբիւրներուդ արծաթահոս ջուրերուն մէջ...:

Այս տեսիլքն իսկ երազային, ալ աւելի կ'ամրապնդէ, մեր պապակած սիրտն ու հոգին, տալով անոնց յոյզեր, յոյսեր մշտանկենդան:

Հայ արեւին, հայ լեռներուն եւ դաշտերուն՝ անզուգական երգիչը՝ Զարենց կ'աղաղակէր խրոխտ.

— «Ինչքան էլ սուր սիրտս խոցեն արիւնաքամ վէրքերը մեր, էլի ես որբ ու արնավառ իմ Հայաստան եարն եմ սիրում»:

Կը ձայնակցինք մենք ալ.—

— Որքան ալ ծանր, անվերջ ճնշեն մեր ուսերուն՝ մռայլ օրերն պանդխտութեան, այնքան ուժգին պիտի կանչենք՝ մեր անմահ Հայաստանին:

ԳԵՂԱՄ ՏԷՐ ԱՆԴՐԷԱՍԵԱՆ

« ՅԱՌԱՋ »Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (24)

ԹՈՐՈՍ ԼԵՒՈՆԻ

ԳԼՈՒԽ Զ.

ԱՌԻՒԾԻՆ ԿՈՐԻՒՆԸ՝ ԱՌԻՒԾ Է

Մենք տեսանք որ Եփրեմէ մինչեւ վերջը առանց դիմադրութեան կամ խորհրդածութեան բառարտասանելու օգներ էր նաեւ Թորոսի փախուստեան, վասնզի իր սրամտութիւնը՝ վտանգը յայտներ եւ նշմարեր էր: Բայց երբ սրահներու մթութեան մէջ տեսաւ թէ իր սիրելին անհետացաւ՝

— Ոհ, Աստուած իմ, ըսաւ եւ բազմոցի մը վրայ ինկաւ՝ երկու ձեռքերը երեսին վրայ սքօղելով. իսկ Դիոնիս անխռով մօտենալով՝

— Եփրեմէ, ըսաւ, տխրութեանց եւ արտասուաց ժամանակ չէ, քաջ եղիր որպէսզի կարենանք կատարել վտանգին առաջքը առնել:

— Դեռ վտանգ մնա՞ց ուրեմն, ըսաւ աղջիկը սոսկումով:

— Անշուշտ, թէ որ անհոգ նստինք, ոչինչ՝ թէ որ աշխատինք:

— Բայց չեմ գիտեր թէ ինչ պէտք է ընել:

— Ես ամէն բան պատրաստեր եմ, անհոգ եղիր, միայն զիս մի չփոթեր:

— Ոհ, ինչպէս կ'ուզես որ անհոգ ըլլամ, երբ իմ Թորոսս կորմնցուցի:

— Թորոս կորսուած չէ, եւ վաղը ես ձեր պըսակը կատարել պիտի տամ:

— Այո, այդ արարողութիւնը գրաւական մըն է քու ապագայ երջանկութեանդ համար, եւ ով գիտէ թերեւս զէնք մըն ալ է ապագային անկարծելի արկածներու համար:

— Բայց ես Թորոսին վրայ ամենեւին կասկած չունիմ:

— Ես ալ չունիմ, մանաւանդ թէ՝ շատ համարում ալ ունիմ. բայց ժամանակը, պարագաները, բախտին փոփոխութիւնները՝ մարդկային խեղճ սրտին վրայ շատ եւ անկարծելի ազդեցութիւններ ունին: Ես չեմ կրնար իմ Եփրեմէս, իր պատիւը, իր ստացուածքը, իր գեղեցկութիւնը երիտասարդութեան փոփոխամտութեան անձնատուր ընել, պսակի արարողութիւնը բաւական գրաւական մըն է:

— Ես բոլորովին քու կամքիդ հետեւելով ալ՝ չեմ կրնար մոռնալ ամէն օրուան պսակներու ոչնչանալն պատրիարքական վճիռներով:

— Մեր եկեղեցին շատ թուլցուցած է ամուսնութեան կանոններու խստութիւնը, բայց Հայոց մէջ այնպէս չէ, Անիի թագաւորները նաեւ գիտեմ՝ ամուսնութեան կանոններուն անհնազանդ գտնըուելու յանդգնութիւն շատ քիչ անգամ ունեցեր են: Բայց ժամանակ կորմնցնել պէտք չէ:

— Ես քեզի արգելք չեմ, հայրիկ, ըրէ ինչ որ կ'ուզես:

Ծերը չուտ մը ելաւ ծառայմըկանչեց, ապսպրեց Թորոսի տան ծառայող երկու անձերը առնել, դեռ չի լուսցած՝ նաւակ մը դնել Թարապիա տանիլ. երկու որմնադիրծ, որ արդէն իր հրամանին կը սպասէին, բերել տուաւ եւ գաղտնի դուռը ամրացնելէն վերջը հռոմէական ծեփով, (որուն գաղտնիքէն հմուտ էր ինք) որմնել տուաւ ներսէն, եւ անմիջապէս նստաւ թուղթ մը գրեց բարեկամ հայ վարդապետի մը, ուսկից կը խնդրէր ծպտեալ իր ցոյց տուած ժամադրավայրը գըտնուիլ. եւ երբ այս ամէն բանը կարգադրեց ու կատարեց բարի գիշեր մաղթելով իր սանուհին՝ իր սենեակը քաշուեցաւ քնանալու:

Իսկ Եփրեմէ տեսնելով իր ծեր խնամակալին անխռով վստահութիւնը, հանդարտեցաւ, կանչեց իր նաժիշտները զինքը հանուեցնելու, եւ իր երկրորդ օրուան երջանկութեան մտածութեամբը զբաղած՝ մոռցաւ գրեթէ ալեկոծութիւնը որ քանի մը ժամ առաջ զինք կը տարուբերէր, եւ երջանիկ քունի մէջ ընկղմեցաւ:

Երբ առաւօտուն արթնցաւ, Դիոնիս ելած, քանի մը երեւելի անձանց այցելութիւն ըրած, իր էն կարեւոր տեղեկութիւնները ստացած եւ վտանգը հեռացնելու ամէն հնարք ի գործ դրած էր: Ուստի, երբ Եփրեմէին քով մտաւ, ան իր աչքի նայուածքէն ապահովուած՝

— Հայրիկ, ի՞նչ պիտի ընենք այսօր, հարցուց:

— Կը հագուինք, կը զարդարուինք, եւ կ'երթանք զուարճանալու:

ԾԵՐԵՆՑ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՆԳԼԻՈՅ ԷԼԻԶԱԲԷԹ ԻՇԽԱՆՈՒՀԻՆ մանչ զաւակ մը ծնաւ կիրակի գիշեր, ի ներկայութեան չորս բժիշկներու եւ երկու հիւանդապահուհիներու: Թագաւորը, թագուհին եւ ամուսինը՝ Յունաստանի Փիլիփ իշխանը կը սպասէին դրան առջեւ: Երէկ աւետաբեր լուրը հաղորդուեցաւ թնդանօթի 41 հարուածներով: Ամբողջ Բրիտանիան կը ցնծայ այս բարեբաստիկ դէպքին առթիւ:

ՊԱՂԵՍՏԻՆԻ միջնորդը կիրակի օր հրամայեց Իսրայէլի կառավարութեան իր զօրքը քաշել Նէճէպի անապատէն եւ Արաբներուն յանձնել Պիր Շէպան: Այս հրամանը, որ հաղորդուած էր երկու կողմերուն, մեծ զարմանք պատճառեց Իսրայէլի: Եթէ գործադրուի, Հրեաները պիտի քաշուին դիրքէ մը որ ունի 20 մղոն լայնութիւն եւ 25 մղոն խորութիւն եւ զոր Եգիպտացիներէն գրաւած էին Հոկտեմբեր 14ին: Իսրայէլ չուզեր համակերպիլ, «ամօթալի եւ անտրամաբան» գտնելով այս պահանջը:

ՉԻՆԱՍՏԱՆԷՆ հասած վերջին լուրերու համաձայն, ազգայնական բանակին վերջին յաղթանակները նշանակելի ազդեցութիւն մը չեն գործած հիւսիսային Չինաստանի ռազմագիտական կացութեան վրայ: Գլխաւոր դիրքը, Սուչէու, պաշարուած է եւ կարմիրները կրնան գրաւել զայն երբ որ ուզեն: Չինաստան անհամբեր կը սպասէ Մ. Նահանգներու լիազօր պատուիրակին՝ Պ. Պուլիթի (նախկին դեսպան Փարիզի):

1300 ՏԱՐԱԳԻՐՆԵՐ, որոնք Տախաուի հռչակաւոր արգելարանը կը բնակին, խնդրեցին Պաւարիոյ կառավարութենէն սպաննել զիրենք կազմակերպ խցիկներու մէջ, ինչպէս կ՚ընէին Նացիները, «վերջ տալու համար իրենց տառապանքներուն»: Այս առթիւ 24 ժամ ալ կամաւոր ծոմ պահեցին:

ԱԶԱՏ ԻՐԼԱՆՏԱՆ վերջին կապերն ալ պիտի խզէ Անգլիոյ հետ, ջնջելով 1936ի օրէնքը, որ կը պարտադրէ հաւատարմութեան երդում ընել Մեծն Բրիտանիոյ թագաւորին: Կառավարութիւնը միեւնոյն ատեն պիտի ջանայ ետ առնել Իրլանտայի այն մասը որ կը գտնուի Անգլիոյ տիրապետութեան տակ:

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ նոր դահլիճը չէ կազմուած տակաւին: Յալտարիս կը շարունակէ բանակցութիւնները: Միւս կողմէ ապստամբները կը սաստկացնեն իրենց գործունէութիւնը: Նոր կռիւներ տեղի ունեցան արեւմտեան Մակեդոնիոյ մէջ:

ԵԳԻՊՏՈՍԷՆ հասած վերջին լուրերու համաձայն, 11 հոգի մեռած, աւելի քան 40 հոգի վիրաւորուած են, ռումբ մը պայթած ըլլալով արեւելեան ընկերութեան տպարանին մէջ: Նիւթական կորուստը կը հաշուեն 500.000 ոսկի: Վնասուած են մօտ 400? խանութներ եւ բնակարաններ:

Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ նոր սպարապետ նշանակուեցաւ զօր. Սերգէյ Շտեմենկօ, յաջորդելով մարէշալ Վասիլեւսկիի, որ կը պահէ միայն զինեալ ուժերու փոխ-նախարարի պաշտօնը: Պաշտօնական զեկոյցը կ՚ըսէ թէ զօրավարը չափէն աւելի ծանրաբեռնուած էր: Վասիլեւսկի, որ 53 տարեկան է, սպայակոյտի պետ նշանակուեցաւ 1943ին, Սթալինկրատի հակայարձակումէն վերջը եւ սերտ յարաբերութիւններ ունէր Մեծն Բրիտանիոյ սպարապետին՝ մարէշալ Մոնթկոմըրիի հետ, որ նոյնիսկ Լոնտոն հրաւիրեց զինքը, բայց ճամբորդութիւնը միշտ կը ձգձգուէր: Իր յաջորդը գրեթէ անծանօթ է Խ. Միութենէն դուրս:

ԻՏԱԼԻՈՅ համայնավար կեդր. կոմիտէն, որ կը բաղկանայ 70 անդամներէ, նոր ծրագիր մը մշակած է, ձմեռնային գործունէութեան համար, ընդդէմ Մարշըլի ծրագրին:

ԹՂԹԱՏԱՐԱԿԱՆ պաշտօնեաներէն համայնավար մը պաշտօնանկ եղաւ, ամբաստանուած ըլլալով թէ մասնաւոր կնիք մը կը զարնէր հեռագրի թուղթերուն վրայ, «մարդասպան ժիւլ Մոք» մակագրութեամբ:

34 ՆՈՐ ԱՆԴԱՄՆԵՐ ընտրուեցան գաղթավայրերէն, Հանրապետութեան խորհուրդին համար: Ասոնց ութը ընկերվարականներ են:

ԱՐՈՒԱՐՁԱՆՆԵՐՈՒ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆԵՐԸ առաջուան պէս պիտի բանին, ինչպէս կը հաղորդէին երէկուան թերթերը:

ԵԼՄՏԱԿԱՆ նախարարը անգամ մը եւս վճռապէս կը հերքէ այն զրոյցները թէ նոր ֆրանք մը պիտի հաստատուի կամ թղթադրամները պիտի փոխանակուին:

ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐՆԵՐԸ 12 աթոռ կորսնցուցին Ժընեւի նահանգային խորհուրդին մէջ որ կը բաղկանայ 100 անդամներէ: (Նախապէս ունէին 36 աթոռ):

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ.—Տարօն - Տալոնոյ Զօրի Հայր. Միութեան պատի օրացոյցը, զարդարուած Վարդանանցի գեղանկարով: Կը խնդրենք բոլոր հայրենակիցներէն նկատի առնել այս հրատարակումը: Ստանալու համար դիմել հայրենակից Ղազար Պօղոսեան 4 Bld. de la Paix, Մարսէյլ:

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Նոյեմբեր 27ին շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30էն մինչեւ լոյս, SALLE CADETի ընդարձակ սրահին մէջ, 21 rue Cadet: Métro Cadet:

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՃՈԽ ԲԱԺԻՆ, ԵՐԳ, ՆՈՒԱԳ, ԱՐՏԱՍԱՆՈՒԹԻՒՆ, ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ պարեր մինչեւ առաւօտ, Orchestre Jazz ղեկավարութեամբ ԿԱՐՕ ՍԱՐԵԱՆԻ: Ճոխ պիւֆէ:

Մուտք 100 ֆրանք:

×

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Կը տօնուի մեծ պատրաստութեամբ Կիրակի 21 Նոյեմբեր, կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Grand Palaisի մէջ (Parc Chanot):

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէի: Կը մասնակցին Հ. Յ. Դ. բոլոր ենթակոմիտէները եւ խումբերը, ինչպէս նաեւ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութիւնը իր բոլոր մասնաճիւղերով:

Կը նախագահէ ընկեր Յ. ՊԱՊԻԿԵԱՆ

Ներկայ պիտի ըլլան եւ խօսին Ֆր. Ընկերվ. յայտնի դէմքեր: Գեղարուեստական ճոխ բաժին: Պիտի նուագէ Հ. Յ. Դ. Սէն Լուի Նոր Սերունդի նուագախումբը: Պիտի երգէ Հ. Յ. Դ. Սէնթ Անի երգչախումբը ղեկավարութեամբ Պ. Հ. Համբարձումեանի: Սէն Ժէռոմի եւ Լէ վ՚Օլիվի Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի կողմէ երգ եւ հայկական պարեր: Կ՚արտասանէ ընկեր Մակարեան, պիտի երգէ ֆրանսերէն Mme LONGUE:

★

ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ.— Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Տէսինի կոմիտէի կողմէ: Մասնակցութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի, այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին Հ. Յ. Դ. Տան մէջ:

Կը խօսին ընկերներ ՍԻՍԱԿ ՍԻՍԼԵԱՆ եւ ՄԻՍԱՔ ՄԻՐԶԷ: Գեղարուեստական խնամեալ բաժին: Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ:

×

ՍԱՐՍԷԼԻ ՄԷՋ.— Այս կիրակի, ժամը 15ին, Salle des Nocesի մէջ:

ԸՆԿԵՐԱ - ՀԱՄԱԿՐԱԿԱՆ ԽՆՋՈՅՔ:

ՇԱՐԺԱՆԿԱՐԻ ԲԱՑԱՌԻԿ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

(ՀԱՅ ՎՇՏԻ ԵՒ ԱԶԱՏՈՒԹԵԱՆ ԵՐԳԻՉԸ)

ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ.— Մեծ Հայուն՝ Ա. ԱՀԱՐՈՆԵԱՆի կեանքը ժապաւէնի վրայ հայերէն լեզուով: Իր մանկութենէն մինչեւ Փարիզ, թաղումը եւն.: Տեղի կ՚ունենայ 23 Նոյեմբեր, երեքշաբթի երեկոյ ժամը 9ին Տէսինի սինէմա Rexի մէջ: Մուտքը հրաւիրատոմսերով:

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՀԻՄՆԱԴՐՄԱՆ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

ՊԱՐԱՆՑԻԿ - ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Ալֆորվիլի մասնաճիւղին կողմէ, այս կիրակի ժամը 4էն 11, 157 Ave. Jean Jaurès, Maison Alfort:

Կը խօսի ընկեր ՀՐ. ԲԱԼՈՒԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ յայտագիր, կենդանի պատկեր, հայկական պար, եւ անակնկալներ: Մուտք 100 ֆրանք: Նոր սերնդականներուն մասնաւոր գին:

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

«ՍՕՍԵԱՑ ԱՆՏԱՌ»

ԱՀԱՐՈՆ ՏԱՏՈՒՐԵԱՆԻ ԱՆՏԻՊ քերթուածներուն հատորը 400 ֆրանք: Նոյն հեղինակէն.— ՄԱԳԱՂԱԹՆԵՐ (սպառելու մօտ) 700 ֆրանք, ՊՈՀԵՄԱԿԱՆՔ 500 ֆրանք: Դիմել հեղինակին.— 17 rue Damesme, Paris (13):

«ՀԱՅ ԵՐԳԻ ՕՐ»

19 Դեկտ. կիրակի, Salle Gaveauի մէջ:

Համերգ ազգային երաժշտութեան, Փարիզի հայկական երգչախումբի կողմէ, ղեկավարութեամբ ԱՐԱ ՊԱՐԹԵՒԵԱՆԻ:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Պոմոնի «Ջաւարեան» ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս հինգշաբթի երեկոյեան ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Փարիզի մասնաճիւղի հերթական հաւաքոյթը՝ այս հինգշաբթի գիշեր ժամը 21ին, Sociétés Savantesի մէջ: Նիւթ՝ գրական յուշ-երեկոյ նուիրուած Ա. ԱՀԱՐՈՆԵԱՆի գրականութեան: Իր գործերէն պիտի կարդան եւ արտասանեն Նոր Սերունդի անդամները: Ընկ. Հ. ԲԱԼՈՒԵԱՆ պիտի կատարէ վերլուծութիւնը կարդացուած կտորներուն:

Հայերէնի դասընթացքը Տիկին Զիթունիի կողմէ նոյն իրիկունը ժամը 20ին:

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՊՈՄՈՆԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Յառաջիկայ Նոյեմբեր 20ին, շաբաթ երեկոյ ժամը 9ին, Պոմոնի Նորակառոյց սրահին մէջ: Ընտիր գեղարուեստական բաժին եւ ճոխ պիւֆէ: Վարձուած է առաջնակարգ նուագախումբ մը եւրոպական պարերու համար:

ՄԱՐՍԷՅԼԷՆ Պ. Մ. Կտուճեան հազար ֆրանք կը նուիրէ Երուսաղէմի աղէտեալներուն: Ստանալ «Յառաջ»էն:

ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԻ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Նոյեմբեր 21ին Ժորժ Ե.ի սրահներուն մէջ:

Նախագահութեամբ Պ. ՎԱՂԱՐՇԱԿ ՄԵՐՕՊԵԱՆԻ

Fernand Bouillon իր երկու նուագախումբերով «ԱԹՐԱՔՍԻՈՆՆԵՐ», Փարիզեան բեմերու եւ cinémaի յայտնի արուեստագէտներու կողմէ:

Խճողումի տեղի չտալու համար, սեղանները նախապէս ապահովել Պ. Նուպար Զարիֆեանէ (19 rue Jean Mermoz, Paris (8), Tél. Ely. 23-66):

Տոմսերու համար դիմել Պ. Պ. Ա. Աճէմեանի (56 Rue Lafayette, Paris (9). Tél. Pro. 03-19) եւ Վ. Զիլինկիրեանի (24 rue Feydeau, Paris (2), Tél. Cen. 48 - 51:

EDOUARD VII ԹԱՏՐՈՆԻՆ մէջ 10 Place EdouardVII

Métro Opéro Madeleine եւ H. Caumartin

Նոյեմբեր 23ին եւ 30ին, երեքշաբթի եւ կիրակի օրերը, ժամը 21ին ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՊԱՐԵՐ,

ԼԷՅԼԱ ՊԵՏՐԽԱՆ եւ իր խումբը

Բոլորովին նոր յայտագրով

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Իսիի Ֆր. Կ. Խաչը իր խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնէ Այրի Տիկին Տէտոյեանի, Տէր եւ Տիկին Բանիկեանի, Տէր եւ Տիկին Տէրտէրեանի, Պ. Քէօսէեանի եւ բոլոր ընտանեկան պարագաներուն, իրենց սիրեցեալ մօր մահուան առթիւ: Նոյնպէս շնորհակալութիւններ Տէր եւ Տիկին Բանիկեանի եւ Տէր եւ Տիկին Տէրտէրեանի որոնք այս առթիւ 1500 ֆրանքի նուիրեցին մասնաճիւղին:

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅՈՑ ԵԿԵՂԵՑՒՈՅ Կրօն. Ընկերակցութեան կրթական մարմինը կազմակերպած է հայերէն լեզուի, պատմութեան, եկեղեցական, կրօնական ծանօթութիւններու եւ դպրոցական երգերու ձրի դասընթացքներ հինգշաբթի օրերը, Փարիզի հայ համայնքին համար:

Կազմուած է ուսուցչական տեսչական մարմին մը: Կը խնդրուի Փարիզի շրջանի հայ ծնողներէն, որ դիմեն դիւանատուն, իրենց զաւակներու արձանագրութեան համար (7 տարեկանէն սկսեալ): Դասաւանդութիւնները պիտի սկսին, երբ աշակերտներու թիւը քսան ըլլայ, եկեղեցւոյ խորհրդարանին մէջ: (ԴԻՒԱՆ)

Կ՚ՈՒԶՈՒԻ

Սայաճի մաքուր կարող կօշկակար - գործաւոր մը: ԼԱՒ ՎՃԱՐՈՒՄ: Դիմել Chaussures Harry, 50 rue Fessart, Paris (19):

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Mercredi 17 Novembre 1948 Չորեքշաբթի 17 ՆՈՅ.

Ի. ՏԱՐԻ — 20e Année Nº 5696–Նոր շրջան թիւ 1107 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ 6 Ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՈՒՐԻ՜Շ ԲԱՆ ԿԸ ՍՊԱՍԷԻՆՔ

Անցեալ Յուլիսին, երբ հարցարան մը կը բանայինք էջերուն մէջ, երկու հիմնական հոգեր կը զբաղեցնէին մեր միտքը .—

1.— Որքան արդիւնաւոր եղան վերջին 25 տարիներու ճիգերը, դէպ ի գործ հրաւիրելու համար երիտասարդութիւնը:

2.— Այդ երիտասարդութիւնը ի՛նք ի՞նչ դրամագլուխ կը ներկայացնէ այսօր, շարունակելու համար երէց սերունդին գործը :

Ստացանք բազմաթիւ պատասխաններ: Մեծ մասով՝ դառնութեան աղաղակներ եւ սրտառուչ պատմութիւններ, որոնք նորութիւն մը չէին պարունակեր մեզի համար:

Հարցարանէն առաջ, հինգ խմբագրականներով պարզած էինք այն պայմանները ուր հասակ նետեց տարագիր երիտասարդութիւնը : Եւ միայն միջանկեալ յիշած՝ երէց սերունդին տառապանքները, որոնք մինչեւ այսօր ալ գոց գիրք են շատերուն համար :

Արդ, հրատարակուած պատասխաններուն մէջ մենք չգտանք հիմնականը,—

Երիտասարդութիւնը ի՛նք ուզե՞ց կամ կրցա՞ւ օգտուիլ բոլոր պատեհութիւններէն, դառնալու համար պիտանի տարր, հայկական գիտելիքներով, լեզուով, գործունէութեամբ :

Եթէ պատասխանողները լրջօրէն սերտած ըլլային միայն այս հարցումը, ինքնին կը լուծուէր սա չարաբաստիկ խնդիրը,— « Ի՞նչ տուիք որ ի՞նչ կը սպասէք »:

Երէկ հարցը այսպէս չէր ներկայանար, շատ աւելի բացասական, տաժանելի պայմաններու մէջ:

Եթէ ծնողները, կոչեցեալները այսպէս պիտի արդարանան, այն ատեն շատ աւելի բարձր կրնան խօսիլ իրենց յաջորդները, որոնք հասակ նետեցին օտարութեան մէջ: Առանց հայկական դպրոցի մը երեսը տեսնելու :

Մենք բոլորովին տարբեր դետնի մը վրայ կեցած ենք, երբ սերունդի փրկութեան խնդիրը կ՚արծարծենք, այս թերթին հիմնարկութենէն ի վեր: Ինչպէս ամէն տեղ:

Անցեալը անցած է: Անօգուտ է շարունակ հին յուշեր քրքրել, հառաչել, կամ փոխադարձ մեղադրանքներ ուղղել :

Արդար թէ մեղաւոր, արժանաւոր կամ անարժան,— հիներէն, երէցներէն շատ քիչ բան մնացած է հրապարակին վրայ: Եղածներն ալ հետզհետէ կը սպառին:

Արդէն իսկ լայն անջրպետ մը բացուած է երէկուան եւ այսօրուան միջեւ: Պատրաստուած մարդու պակաս՝ ամէն ճակատի վրայ: Մտաւոր ուժերու պահանջ՝ ամէն ասպարէզի մէջ:

Հասարակ վարժապետն ու վարժուհին անգամ ճրագով կը փնտռուին: Ոչ միայն այս ափերուն վրայ ուր մարդիկ այդ բառերն իսկ մոռցած են , այլեւ Միջին Արեւելքի մէջ:

Բոլոր ժխտական պարագաները , տեղական դժուարութիւններն ու անհատական հոգերը նկատի առնելով հանդերձ, մենք ի զուր արդարացում, դոնէ բացատրութիւն կը փնտռենք շատ մը վրիպումներու համար:

Ջանցառութիւնը, անհոգութիւնը, ինքնահաւանութիւն լայնկեկ տեղ մը չե՞ն բռներ շատ մը ընդունակ տարրերու լճացման մէջ:

Հապա դասալիքնե՞րը: Եւ դեռ անոնք որ վարակուած են արեւելեան թմրութեամբ,— «ասանկ ալ կ՚ըլլայ, անանկ ալ»:

Երէկ այսպէս չէին վարուեր անոնք որոնց ետեւէն կը հառաչէք այսօր, սգահանդէսներ եւ յիշատակի տօներ սարքելով :

—«Այս իմ գործս է», կ՚ըսէր մէկը եւ անձնատուր կ՚ըլլար անոր:

— « Գիտցածս չի բաւեր», կը խորհրդածէր ուրիշ մը եւ կը բազմապատկէր ճիգերը , ետ չմնալու համար ոչ իր ժամանակէն, ոչ ալ ասպարէզին պահանջներէն :

— «Ես չըլլամ, դուն չըլլաս, հապա ջաղացպա՞նը պիտի ընէ »:

Եւ մարդիկ դիրքերու կը հասնէին: Դիրքերը կը լեցուէին պատրաստուած ուժերով:

— « Կարելին փորձեցի՞ օգտուելու համար պատեհութիւններէն, քանի որ կը յաւակնիմ դեր մը կատարել հանրային կեանքին մէջ»:

Ահա հանգոյցին բանալին :

Շատեր կան որ կրնան այս հարցումը ուղղել իրենք իրենց : Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՄԻՆՉ ԶԱՆԳԱԿՆԵՐԸ ԿԸ ՀՆՉԵՆ

«Եւ ծնաւ նոր արքայ ի Բեթղեհէմ քաղաքի», աւետեցին առջի օր Լոնտոնի եւ անգլեւսաքսոն աշխարհի բոլոր եկեղեցիներու զանգակները, ի լուր միլիոնաւոր քաղաքացիներու :

Երեք օր, երեք գիշեր լոյսերու մէջ ողողուած քաղաքը, կը տօնէ արքայզունին ծնունդը :

Եթէ կան իրենց ցնծութենէն պարողներ, կան անշուշտ քիթ–պոչ ընողներ ալ, ինչպէս Լոնտոնի համայնավարներու թերթը, որ լուրին հրատարակութիւն իսկ շատ տեսած էր :

Մենք որ վեց հարիւր տարիէ ի վեր կորսնցուցած ենք մեր թագաւորութիւնը եւ կը լողա՛նք ժողովրդապետութեան բարիքներուն մէջ, հոս կամ Այլուր, սկսանք մտածել եւ կամայ ակամայ բաղդատել բրիտանական միապետութեան բարքերը, մեր «դեմոկրատ»ներուն ազատ ու անկախ սահմանադրութեանց հետ :

Ոչ իսկ ձեւերու մէջ կրցանք սակայն տարբերութիւն մը գտնել:

Հեռագիրը կ՚ըսէ թէ զանգակներ երեք ժամ հնչեցին, թագաւորին թոռնիկի մը ծնունդը աւետելու համար:

Մենք ի՛նչ զանգակներ լսած ենք որ աւելի երկար կը հնչեն, գուժելով տարրական իրաւունքներու թաղումը... յանուն ժողովրդապետութեան :

Սա ծիծաղելի երեւցած արարողութիւնները , փետրազարդ համազգեստները, թագաւորական թափորները, ոսկեճամուկ արարողապետները գէթ այն առաւելութիւնն ունին որ եղբայր եղբօր դէմ չեն հաներ, կիրքերը չեն գրգռեր, արիւն չեն թափեր, խամաճիկի չեն վերածեր մարդ արարածը :

Ո՜վ քաղաքակիրթ դար, ո՜վ ընկերվարութիւն, ո՜վ ժողովրդապետութիւն, ինչ ոճիրներ կը գործուին քու անունով, դուն որ կոչուած էիր թագաւորական գահերը սարսելու ... ՍՕՍԻ

ԵՐԿՈՒ ԳԻՏՆԱԿԱՆՆԵՐ ՊԱՆԹԷՈՆ ԿԸ ՓՈԽԱԴՐՈՒԻՆ

Երէկ իրիկուն Փալէ տը լա Տէքուվէրթ փոխադրուեցան երկու հռչակաւոր գիտնականներու՝ Ժան Փէռէնի եւ Փոլ Լանժըվէնի մարմինները, իսկ այսօր, չորեքշաբթի, հանդիսաւորապէս պիտի ամփոփուին Պանթէոնի մէջ, ուրիշ մեծ գիտնականներու՝ Լազար Քառնոյի, Մարսըլէն Պէրթըլոյի, Փոլ Փէնլըվէի քով:

Օտար գիտնականներ ալ, որոնք Փարիզ կը գտնուին այժմ համագումարի մը առթիւ, պիտի մասնակցին թափորին :

Ժան Փէռէն եւ Փոլ Լանժըվէն ժամանակակիցներ էին: Փէռէն ծնած էր 1870ին, Լանժըվէն՝ 1872ին: Փէռէն մեռաւ չորս տարի առաջ, Մ. Նահանգներուն մէջ, ուր ապաստանած էր գերմանական գրաւման ատեն, եւ մարմինը Ֆրանսա փոխադրուեցաւ անցեալ ամառ : Լանժըվէն մեռաւ 1946ին : Բանտարկուած էր Գերմաններուն կողմէ եւ Զուիցերիա փախաւ 1944ին, Ֆրանսա վերադարձաւ ազատագրութենէն վերջ : Իր աղջիկը Աուշվիցի արգելարանը աքսորուեցաւ, իսկ փեսան՝ Ժաք Սալոմոն, ուրիշ նշանաւոր գիտնական մը, գնդակահարուեցաւ Կէսթափոյին կողմէ :

Ժան Փէռէն առաջին ռահահորդներէն մէկն էր հիւլէական գիտութեան, որ այնքան աղմուկ պիտի հանէր իր մահէն վերջ: Լանժըվէն աւելի շատ բնագէտ էր եւ մէկը այն նոր տեսաբաններէն որոնք յեղաշրջեցին բնագիտութիւնը վերջին քսանամեակի ընթացքին :

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ՊԵՏՈՒԹԵԱՆՑ արտաքին նախարարները սկսան քննել Միացեալ Ազգերու ընդհանուր քարտուղարին եւ ընդհ. ժողովի Նախագահին առաջարկները, Պերլինի հարցին լուծման առթիւ: Ընդհ. կարծիքն այն է թէ պատասխանը ժխտական պիտի ըլլայ: Երեքն ալ չեն ուզեր բանակցիլ Խ. Միութեան հետ, քանի չէ վերցած Պերլինի պաշարումը :— Մշուշը մեծապէս կը խանգարէ օդանաւային փոխադրութիւնը, բայց եւ այնպէս Անգլեւսաքսոնները չեն յուսահատած :

Խորհրդարաններ վերաբացում

ՀԱՐՑԱՊՆԴՈՒՄՆԵՐ ԲՈԼՇԵՒԻԿԵԱՆ ԳՈՐԾՈՒՆԷՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ

Երէկ, երեքշաբթի, տեղի ունեցաւ Ազգ. Ժողովին եւ Հանրապետութեան Խորհուրդին վերաբացումը, խորհրդական արձակուրդէն վերջը :

Մթնոլորտը ծանր է այս անգամ, իբրեւ հետեւանք վերջին դէպքերու, մանաւանդ պարբերական գործադուլներուն, որոնք տեղի տուին դժուարական միջամտութեանց: Ազգ. Ժողովին մէջ հարցապնդումներ պիտի ըլլան, ապացուցանելու համար Կոմինֆորմին գործունէութիւնը Ֆրանսայի մէջ: Անհամբեր կը սպասուի ներքին նախարարին՝ Ժիւլ Մոքի յայտնութեանց, որոնց հիման վրայ կառավարութիւնը պիտի պահանջէ, խստացնել պատժական օրէնքները :

Նախարարական խորհուրդը նիստ գումարեց առտուն, անգամ մը եւս քննելու համար այս խնդիրը, որ ստիպողական հանգամանք ստացած է :

Համայնավարներն ալ հարցապնդումներ պիտի ուղղեն, մանաւորապէս Նոյեմբեր 11ի դէպքերուն առթիւ: Մէկ խօսքով, յուզումնալից տեսարաններ պիտի պարզուին Ազգ. Ժողովին մէջ :

Հանրապետութեան Խորհուրդն ալ անակնկալներ կը խոստանայ, վերջին ընտրութեանց հետեւանքով, որոնք կը զօրացնեն իր դիրքը, դարձնելով տեսակ մը ծերակոյտ :

Արդէն ընտրուած են Խորհուրդին 320 անդամներէն 302ը, որոնց 121ը զօր. տը Կոլի ցանկէն: Բաց կը մնան 18 աթոռներ: Զօրավարին կուսակիցները կը յուսան 140ի բարձրացնել իրենց թիւը, որովհետեւ կարգ մը անդամներ խոստացած են իրենց միանալ :

Թերթերը կը գրեն թէ այս 121 կամ 140 ներկայացուցիչները ժողովասրահին մէջ պիտի նստին իբրեւ մէկ ամբողջութեան, ընկերվարականներուն եւ ժողովրդականներուն միջեւ: Այս մանրամասնութիւնները մեծ դեր կը կատարեն Ֆրանսայի քաղաքական կեանքին մէջ: Այսպէս, համայնավարները միշտ ժողովասրահին ծայրագոյն ձախ կողմը կը գրաւեն: Յետոյ կուգան ընկերվարականները, մէջտեղը՝ ժողովրդականները եւ ուրիշ չափաւոր տարրեր, իսկ ծայրագոյն աջակողմը՝ Ազատութեան կուսակցութիւնը:

Եթէ զօրավարին կուսակիցները յաջողին գրաւել իրենց նախընտրած տեղը, ընկերվարականներուն ճիշդ աջ կողմը, պիտի կրնան ամէն օր յիշեցնել թէ իրենց կազմակերպութիւնը ձախակողմեան է: Ուրիշ առաւելութիւն մըն ալ շահած պիտի ըլլան, եթէ կարենան Խորհուրդին նախագահ ընտրել զօրավարին եղբայրը, Փիէռ տը Կոլ, որ թեկնածու է :

Հանրապետութեան խորհուրդին անդամները ուրիշ հոգ մըն ալ ունին.— պիտի կրնա՞ն ծերակուտական կոչուիլ :

ԳՈՐԾԱԴՈՒԼՆԵՐԸ ԵՒ ՈՒՐԻՇ ԽՆԴԻՐՆԵՐ

Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, ածխահանքերու գործադուլին հետեւանքով հոկտեմբերին արտադրութիւնը իջած է 508.000 թոնի, փոխանակ ամսական 4.200.000ի: Մինչ կառավարութիւնը լաւատես կ՚երեւայ, օրը օրին հրատարակելով աշխատանքի վերսկսումը, համայնավարները կ՚ըսեն թէ գործադուլը կը շարունակուի եւ թէ հանքագործները պիտի չահին վերջնական յաղթանակը: « Փոփիւլէռ» (ընկերվարական) ալ կը գրէ թէ համայնավարները շարունակ նոր խոչընդոտներ կը յարուցանեն, ելեկտրական թելեր կտրելով, շոգեկառքի գիծերը հանելով եւն.: Անոնք մանաւորապէս կը նեղեն աշխատելու գացող բանուորները: Բանթողները տապալած են տասնի չափ ձողեր կարեւոր ածխահանքի մը մէջ, ուժանակ պայթեցնելով: Այս դէպքին հետեւանքով ճամբուեցան 1080 բանուորներ որոնք աշխատելու գացած էին:

Կառտանի մէջ (Մարսէյլ) 26 հանքագործներ ձերբակալուած էին Նոյեմբեր 12ին, ցոյցի մը հետեւանքով : Դատարանը որոշեց առժամապէս ազատ արձակել ինը հոգին, իսկ միւս 17ը բանտարկուած պիտի մնան, դատուելու համար: Ամբաստանագիրը կ՚ըսէ թէ բռնութիւն բանեցուցած, աշխատանքի ազատութիւնը խանգարած են եւն.:

★ Նաւահանգստի բանուորները այսօր վերջնական որոշում պիտի տան ընդհանուր գործադուլի մասին :

Իսրայէլ պիտի կռուի, եթէ..

Ինչպէս գրած էինք, Միացեալ Ազգերու ներկայացուցիչը պահանջած էր Իսրայէլի պետութենէն քաշուիլ Նէճէպի անապատէն, եւ զինադադար կնքել:

Իսրայէլի արտաքին նախարարը, Մոշէ Շէրթոք, առջի օր յայտարարեց Ազգաժողովին առջեւ թէ իր կառավարութիւնը պիտի մերժէ կոմս Պերնատոթի ծրագրին գլխաւոր կէտերը, եւ թէ հրեայ զինուորները կը նախընտրեն «արիւնալի պատերազմ մը» մղել քան Արաբներուն վերադարձնել

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ «ՕՐ»Ը

Տարուան մէջ օր մը Դաշնակցութիւնը կը խօսի ու կը մտածէ իր մասին: Մնացեալ բոլոր օրերուն՝ ամէն Դաշնակցական, մեծէն մինչեւ փոքրը, պարտաւոր է խօսիլ, մտածել ու գործել իր ժողովուրդին համար:

Խօսիլ կամ մտածել մեր մասին — իրաւունք մը չէ, այլ պարտականութիւն մը: Իրաւունքներ չկան արդէն մեր կուսակցութեան մէջ. կան միայն պարտականութիւններ: Ու եթէ օր մը, 365 օրուան մէջ, բացառաբար մենք կը խօսինք մեր մասին, կ՚ընենք ատիկա ոչ թէ ինքնահաճ փառամոլութենէ մղուած, այլ մեր կտրած ճամբան քննելու, մեր բարոյական «հաշուեկշիռ»ը պատրաստելու եւ տեղեակ մնալու համար մեր շահ ու զէնին:

Դաշնակցութիւնը խիստ է նախ ինք իրեն, ապա նաեւ ուրիշներու հանդէպ: Ցարմար վայր մը չէ ան կամքով թոյլ, հաւատքով տկար, համոզումներով յեղյեղուկ, նկարագրով կասկածելի եղոհաբերութեան անընդունակ մարդոց համար: Երկաթէ հովանի մըն է ան: Զայն իր վրայ կրողը պէտք է ապահովագրուած ըլլայ «գլխապտոյտ»ի դէմ:

Դաշնակցութիւնը խառնուրդ կամ խառնածին կուսակցութիւն մը չէ: Զկան իր մէջ օտարամուտ, խորթ ու անհարազատ տարրեր: Իր «աւելորդ»ով ան սնուցած է ուրիշ կուսակցութիւններ, բայց ուրիշ կուսակցութիւններ սնուցած չեն զինք երբեք ոչ իրենց «աւելորդ»ով, ոչ իրենց «հիմնատարրով»: «Անջատական»ներ, աջ կամ ձախ թեքողներ երբեմն գացած միացած են համայնավարներուն, էս-էրներուն, էս-դէկներուն եւ կամ ատոնց ուղեկիցներուն: Սակայն անոնցմէ ոչ ոք կրցած է մտնել Դաշնակցական համայնքին մէջ, ուր «նախկին»ներ չկան. ուր կան միայն ներկաներ, միատարր ու միակամ: Դաշնակցութիւնը ապաստանարան մը չէ, ոչ ալ անցման կէտ մը. հալոց մըն է եւ զտարան մը:

Իր բարեկամութիւններուն մէջ հաւատարիմ, իր «ուխտ»երուն մէջ աննահանջ, իր գործերուն մէջ աներկմիտ, յարատեւող չէ իր հակառակութիւններուն եւ ոխերուն մէջ: Վասն զի միայն տկարներն են, որ կրնան իրենց հակառակութիւնը հասցնել բուռն ատելութեան եւ թշնամանքի:

Դաշնակցութիւնը չի լքեր իր բարեկամները եւ դրօշակը վար չառներ թշնամիի առջեւ: Բեռ մը չէ իբրեւ «դաշնակից», այլ — յաւելում մը, հին բառով՝ «օճանաօրիւռ» ուխտակից մը: Փորձուած զինակից մըն է, որ իր ամբողջը կը դնէ խաղադրաւին մէջ եւ հոգը չըներ, եթէ կորսնցնէ: Այդ պարագային նորէն ծայրէն կը սկսի:

Իր առաւելութիւնը, թերեւս նաեւ տկարութիւնը, այն է որ ոչ ատել գիտէ, ոչ ատելութիւն սերմանել: Շիտակ, անկեղծ եւ ուղղամիտ է բարեկամին ու թշնամիին հետ հաւասարապէս: Կ՚ուզէ ապրիլ մաքուր մթնոլորտի մէջ, զերծ՝ թունաւոր կազերէ: Զախորժիր պղտոր ջուրերէն եւ հետամուտ չէ ձուկ որսալու այդ ջուրերուն մէջ: Հաւատք ունի իր ըրածին ու ըսածին վրայ: Ասոր համար իր խօսքը աղդու է եւ գործը՝ կենդանի: Ցոդնած ուղեւոր մը չէ, ոչ ալ բախտ փորձող պատեհապաշտ մը: Նպատակն է զինք վարողը, եւ անոր հասնելու ձգտումն է զինք խանդավառողը:

Իր համրանքով չէ, որ մեծ է Դաշնակցութիւնը, այլ իր ոգիով: Իր գոյութեան ամբողջ ընթացքին՝ երբեք հողմապտոյտին առջեւ չկեցաւ իբրեւ դիտող, այլ մտաւ հողմապտոյտին մէջ իբրեւ գործող: Հայրենիքը դրօշակ չդարձուց՝ անոր անունով պաղ դասեր տալու համար: Այդ դրօշին տակ քալեց միշտ եւ իր կուրծքով պաշտպանեց զայն իբրեւ ուխտեալ զինակիր:

Դաշնակցութիւնը հոգեւոր հայրն է Միացեալ եւ Ազատ Հայաստանի: Այս կէտին մէջ անիկա կը բաժնուի բոլոր միւս հատուածներէն եւ բոլոր միւս կուսակցութիւններէն, որոնք ներկայ գոյավիճակը կ՚ընդունին իբրեւ միակ կարելին, մնացածը համարելով... Դաշնակցականի երազ: Կա՞յ արդեօք Հայ մը, բացառութիւններուն մէջ բացառութիւն մը, որ ներկային ու ապագային համար բաւ համարէր անազատ, լուծի ենթակայ եւ մասնատուած, կոտորակուած Հայաստան մը, զայն «ազգային ուխտ» դարձնելով հիմա եւ ընդ միշտ: Գիտենք, թերահաւատները պիտի առարկեն անմիջապէս. «Կուտա՞ն մեր ուզածը մեզի»: Բայց ուզեցի՞ք, որ տան, պարոններ: Ուզա՞ծ էք երբեք: Դուք կը վախնաք, մինչեւ իսկ կը դողաք ուզելու համար, ապա ի՞նչ պիտի ընէք ունենալու համար:

Հին Հռոմի մէջ, սադուռնական տօներուն, որոնք տեղի կ՚ունենային Դեկտեմբեր ամսուն, գերիները ըստ սովորութեան կը վայելէին լայն ազատութիւն: Իմաստուն Ովրատիոս, յատկին բանաստեղծը, կ՚ըսէր իր Տաւիուս գերիին. «Օգտուէ Դեկտեմբերի ազատութենէն»: Միայն Տաւիուսները չեն գիտեր օգտուիլ «Դեկտեմբերի ազատութիւն»էն, քանի որ ծնած ու ապրած են գերութեան մէջ: Դաշնակցութիւնը չուզեր Տաւիուս ըլլալ: Զուզեր Տաւիուսներ պատրաստել:

Մեղքե՞ր. ունեցած է Դաշնակցութիւնը: Սխալնե՞ր, գործած է յաճախ: Ո՞վ զերծ է սխալանքէ: Ո՞վ կրնայ յաւակնիլ, թէ փրթած է Աստուծոյ կողէն: Զեն սխալիր անոնք միայն, որոնք ոչ կը խօսին, ոչ կը գործեն, ոչ իսկ կը մտածեն: Այլ կը գոհանան միայն «ամէն» ըսելով եւ խաչակնքելով իբրեւ բարի Տաւիուսներ: Այս անփառունակ դերին չէ, որ սահմանուած կը նկատէ ինքզինք Դաշնակցութիւնը: Ասոր համար բնաւ անհրաժեշտ չէ կուսակցութիւն կազմել եւ աղմկել տեղի անտեղի, պարզ երեւորդի (figurant) դերը բաւ համարելով ինք իրեն:

Յաճախ կը մեղադրեն Դաշնակցութիւնը մենատիրութեամբ եւ ինքնահաւանութեամբ: Կուսակցութիւն մը, որ որոշ նպատակներ կը հետապնդէ եւ որոշ գաղափարներ կը պաշտպանէ, չի կրնար իր դրացիներուն դիմել ու ըսել անոնց. «Ահաւասիկ իմ նպատակներս. իրագործեցէք զանոնք»: Այս պարագային՝ իր ըրածը պիտի ըլլար դասալքութիւն: Միայն անդեկ նաւերն են, որ կը քշուին հոսանքէն, ալիքներու խաղին անձնատուր: Դաշնակցութիւնը կը յաւակնի յայտարարելու, թէ անդեկ ու անապաստան նաւ մը չէ ինք:

(Խմբագրական «ՅՈՒՍԱԲԵՐ»ի)

Գիտական անկիւն

ԿԵԱՆՔԻՆ ԾԱԳՈՒՄԸ.— Սկզբնական շրջանին մէջ երկիրը բաղկացնող տարրերը իրարուհետ խառնիխուռն կազային հրաբորբոք վիճակի մը մէջ կը գտնուէին: Այնուհետեւ երկիրը այդ կազային վիճակին մէջ մնալով եւ քշուելով անջրպետին մէջ կրեց աստիճանաւորեալ պաղում մը, որ թոյլ տուաւ պարզ տարրերուն՝ ջրածին, թթուածին, բորակածին, բնածուխ, բնագայլախազ, կրածին, բնատնկաղ, երկաթ, ծծումբ իրարու հետ միանալու յարաձգութեան օրէնքով եւ կազմելու բաղադրեալ մարմիններ, ինչպէս ջուրերը եւ քարերը:

Ջուրը յառաջ եկաւ ջրածինի եւ թթուածինի միացումով: Իսկ քարերը կազմուեցան թթուածինին եւ մետաղներուն միացումով:

Բնածուխը թթուածինին հետ չփուելով վառեցաւ եւ յառաջ բերաւ ածխաթթուն, որուն մէկ մասը միացաւ հանքային ջուրերուն հետ:

Գիտութիւնը չէ կրցած որոշել այն ժամանակամիջոցները որոնց մէջ երկիրը հասած է ներկայ վիճակին: Սա միայն կարելի եղած է ստուգել թէ կազային քաոսը հետզհետէ պաղելով քիմիական միաւորումներու ազդեցութեան տակ, վերածուած է կիսահեղուկ քաոսի մը, որ իր կարգին աստիճանաբար պնդանալով կազմած է երկրագունդին քարուտ կեղեւը, միւս կողմէ՝ ջուրի գոլորշիներուն մէկ մասը խտացած եւ երկրիս մակերեսը ծածկած է լայնածաւալ ծովերու ջուրով: Այդ վիճակին մէջ արեւին լոյսը կրցած է թափանցել այն խիտ մթնոլորտը որ կը շրջապատէր տակաւին եռացման վիճակի մէջ գտնուող երկրագունդը:

Հետեւաբար, քարերն ու մետաղները, ծովերն ու մթնոլորտը դիպուածին բերումով հրաշէկ կազերու կոյտէն ծնունդ չառին, այլ պարզապէս գոյացութեան յօրինումի եւ հանքային տարրերու անյեղլի օրէնքներուն հետեւանքով:

Բոլոր հանքային մարմինները իրենց սահմանուած շրջանակին մէջ մտան եւ իրենց մասնիկները համախմբելով եւ միանալով, կազմեցին համանման գիծեր եւ անկիւնաւոր բիւրեղներ:

Այս կերպ ընտրուած եւ դասաւորուած նիւթերուն մէկ փոքր բաժինին մէջ խառնուելով քիչ մը ջրածին, քիչ մը թթուածին, քիչ մը բորակածին եւ քիչ մըն ալ հանքային մարմիններ, ծնունդ առաւ նոր գործօն զօրութիւն մը: Եւ ահա անշարժ եւ անգործարանաւոր բիւրեղի մը տեղ ծնաւ բան մը որ կը շարժի, կը մեծնայ, կը մաշի, կը վերանորոգուի եւ ծնունդ կուտայ իրեն նման էակներու: Նիւթը կը կենդանանայ եւ արարչագործութեան համար կը բացուի կեանքի դարագլուխը:

Հետզհետէ կազմուեցան երկրիս վրայ կենդանական եւ բուսական աշխարհին նախատարրերը, որոնք անդուլ գործունէութեամբ ծնունդ տուին աւելի կատարելագործուած էակներու գոյութեան:

ՏԵՍՆՈՂ ՌՈՒՄԲ ՄԸ.— Վերջերս Միացեալ Նահանգներու մէջ շինած են «տեսնող ռումբ» մը, որ իր գնացքին ուղղութիւն կուտայ երբ իյնայ ջերմութիւն արձակող նաւերու, գործարաններու, կազի զտարաններու եւ թշնամի ուրիշ նպատակակէտներու վրայ:

Ամերիկացիները այդ օդընկէց ռումբին անունը դրած են V. B. 6 կամ «ջերմութիւն փնտռող ռումբ», որ ինքնաբերաբար կը ձգտի դէպի ամէն նպատակակէտ, ուրկէ կը բխի բարձրագոյն ջերմութիւն մը բաղդատմամբ շրջապատի գօտիի բարեխառնութեան:

Տեսնող ռումբը շատ կը նմանի կենդանիի մը եւ կը յիշեցնէ գերմանական V1ները: Ռումբին ծայրը զետեղուած է տեսակ մը կիկլոպեան աչք որ լեցուած է թափանցիկ կերպընկալ նիւթով մը: Աչքը կը շարժի համաձայն ջերմութեան աղբիւրին ուղղութեան, ամէն անգամ որ այս վերջինը կը գտնուի իր տեսողութեան միջոցին մէջ:

Այդ էլեքթրոնական աչքը միացած է մեքենական կազմածի մը հետ որ ելեկտրականօրէն կը հրամայէ ռումբին թեւակներուն, որոնք ուղղութիւն կուտան ռումբին, երբ օդանաւէն բաժնուի:

ՀԻՒԼԷԱԿԱՆ ԳՈՐԾԻՔ ՄԸ.— Անգլիոյ հիւլէական հետազօտութեանց յատուկ պաշտօնատունը յարմար աստիճանի վերածած է «Synchrotron» կոչուած գործիք մը, որ պիտի կրնայ արտադրել 30 միլիոն վօլթի ուժ ունեցող Ք. ճառագայթներ եւ պիտի օգտագործուի դարմանելու համար մարդկային մարմինին մէջ գտնուած ներքին ուռերը:

Պիտի շինուի նաեւ փոքրածաւալ «Սէնքռոթռօն» մը, որ ելեկտրոններու ձեւին տակ պիտի արտադրէ 100 միլիոն վօլթի ուժ ունեցող այնպիսի ուժ մը՝ որ գլխու պտոյտ պատճառելու աստիճան արագութիւն մը պիտի տայ ելեկտրոններուն եւ անոնց յառաջ բերած կայծը 40 մեթր երկայնութեան պիտի հասնի:

Հ. ՏԷՐՈՍԿԻ

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

7—8000 ՀԱՅԵՐ ՃԷԶԻՐԷԻ ՄԷՋ

ԳԱՄԸՇԼԸ.— Հիւսիսային Սուրիոյ այս գիւղաքաղաքը, օր ըստ օրէ կարեւորութիւն կը ստանայ. մօտիկ ապագային՝ ապահովաբար ան դառնայ երկրագործական կեդրոն մը: Պէտք չէ զարմանալ, անշուշտ, այս յառաջդիմութեան համար: Դարեր առաջ, այս գիւղաքաղաքին մօտ, Տաւրոսեան լեռներու ստորոտը կը բարձրանար (ըստ աւանդութեան) Միջագետքի նշանաւոր մէկ քաղաքը Մծբին: Օրուան թագաւորը իր գործունէութիւնը յաւերժացնելու համար չվարանեցաւ նոյնիսկ կանգնել տալու իր արձանը:

Այդ պատմական քաղաքէն քանի մը հետքեր միայն կը մնան այսօր, որպէս հետաքրքրութեան առարկայ՝ ապագայ սերունդներուն: Այն հողերը, որոնք այսօր Գամըշլիի կը պատկանին, կը պատկանէին անշուշտ Մծբնի ժողովուրդին, եւ հայ բազուկներն էին դարձեալ՝ որ այսօրուան պէս կը ճեղքէին մայր հողին կուրծքը: Հոս, այս գիւղաքաղաքին մէջ, իրար կը հալածեն Հայն ու Հըրեան, Արաբն ու Քիւրտը, Ասորին, Մերտինցին, Թոխլորքին, ընդհանուր եռուզեռ մը, շարժում՝ ամենուրեք, փոխանցումի կէտեր կարծես, Սուրիոյ, Իրաքի եւ Թուրքիոյ միջեւ:

Հայերը՝ Գամըշլիի մէջ, շրջաններով միասին, կը հաշուեն մօտաւորապէս 7 — 8000: Ունին Ազգ. Առաջնորդարան մը՝ երիտասարդ եւ գործունեայ հոգեւոր պետով (Տաճատ վրդ. Ուրֆալեան): Առաջնորդարանին կից կայ մանկապարտէզի բաժինը: Վերոյիշեալ երկու շէնքերը Խորէն եպիսկ.ի ջանքերուն շնորհիւ է որ հաստատուած են: Ժողովուրդի գլխաւոր զբաղումն է երկրագործութիւնը: Ասոր կարգին, կը զբաղին նաեւ վաճառականութեամբ եւ արհեստներով: Ընդհ. առումով, միջակ դասակարգի մը ապրուստը ունին: Ներգաղթի առթիւ, ինչպէս ամէն շրջան՝ հոս ալ ճակատներ ստեղծուած էին, բայց ուրախալի է՝ որ ներկայիս, այդ ճակատները հանդարտած եւ ազգային գետնի վրայ իրար հասկցած են: Շատ հետաքրքրական է տեսնել Պշէրիկցի Հայը, իր քրտական տարազով, եւ լեզուով,— կարծես մեր պապերուն դիմանկարներն ըլլային: Բայց, հակառակ իրենց լեզուի կորուստին, (նոր սերունդը հայախօս է) Հայու ոգին կ՚ապրի իրենց մէջ: Ներգաղթի օրերուն, բոլորը, մէկ մարդու նման, պատրաստ էին մեկնելու Հայրենիք, նուիրուելու Հայրենիքի վերաշինութեան: Մաս մը գնաց. իսկ միւսները մնացին Հայրենիքի վառ երազով, սպասելով կարաւանին... որ «մթնոլորտային աննպաստ պայմաններու բերումով», ուշացաւ: Դուք իրաւունք ունէիք, սիրելի արենակիցներ. յանցաւորները անոնք էին՝ որոնք չահագործեցին ձեր խորունկ հայրենասիրութիւնը: Եւ ահա, 14 գիւղեր դատարկուած են այսօր, լռած են գեղջուկ, զուարթ երգերը գիւղերուն: Վնա՞սը ...: Շատեր սպասեցին յոյսով: Բայց այդ յոյսը հետզհետէ վերածուեցաւ տրտունջքի:

Այս առթիւ կ՚արժէ յիշել սա պարագան եւս: Ներգաղթի առիթով՝ երեք գիւղերու (Ապու Ճեյալ, Մուլլիք Սերայ եւ Ճինէտի) հայ գիւղացիք, մօտաւորապէս 60 ընտանիք, կը մերժեն հերկել հողերը, յաջորդ տարուան համար: Գիւղատէրեր, տեսնելով ասոնց յամառումը, կը համաձայնին ուրիշ երկրագործներու հետ՝ որպէսզի մշակեն իրեն հողերը: Բայց ներգաղթի ձախողանքէն

վերջ՝ Հայերը չեն ուզեր երթալ գիւղերէն. կալուածատէրը կ'ուզէ դուրս չպրտել զիրենք: Ի՞նչ պիտի ըլլար այս խեղճերուն վիճակը, եթէ առաջնորդ-փոխանորդը չփութար հոն: Կ'երթայ, կը խօսի, կը կարգադրէ, եւ նոյն իսկ կը պարտադրէ հողատիրոջ՝ որ «այս գիւղացիները պիտի մնան հոս, եւ պիտի աշխատին»: Ո՞ւր են հիմա այն անպատասխանատու անձերը, որոնք ներգաղթի օրերուն իրենք զիրենք պատասխանատու կը հռչակէին այս ժողովուրդի ճակատագրին, անտեսելով նոյնիսկ Առաջնորդներն ու Ազգային մարմինները. մինչ, այսօր, ձախողանքէ վերջ, ժողովուրդը ափ կ'առնէ այդ «անտեսուած» մարմիններու դռները:

Կ'արժէ՞ր միթէ, մի քանի հազար ներգաղթողներու համար, հազարաւոր բազմութիւն մը տեղի հանել, պատասխանատու նշանակելով մի քանի վրիպածներ, որոնք օգտակար ըլլալէ աւելի՝ իրենց անձնական քսակները պարարտացուցին, եւ այսօր՝ մէկ կողմ քաշուած, կը մնան հանդիսատեսի դերին մէջ: Դառնութեամբ կ'արձանագրենք այս տողերը: Իցիւ թէ մեր հայ եղբայրները կարենային զանազանել որոմը՝ ցորենէն:

Գամըշլիի Ազգ. վարժարանը կանոնաւոր եւ ներկայանալի վիճակ մը ունի: Այս տարի, մանաւանդ, պատուարժան Հոգաբարձութիւնը որեւէ ջանք խնայած չէ դպրոցին համար, պաշտօնի հրաւիրելով կարող տարրեր,— ուսուցիչ, ուսուցչուհի եւ տնօրէն, որոնք պատրաստ են լուսաւորելու մեր փոքրիկներու մատղաշ միտքերը: Ներկայիս աշակերտութեան թիւը 300ը կ'անցնի, եւ շուտով կրնայ հասնիլ 400—450ի:

ՊԱՂԵՍՏԻՆԵԱՆ ՓԱԽՍՏԱԿԱՆՆԵՐՈՒՆ ԹՇՈՒԱՌՈՒԹԻՒՆԸ

Իրազեկներ 450 — 500.000 կը հաշուեն Պաղեստինի փախստականներուն թիւը: Լոնտոնի թերթերը կը գրեն թէ այս Արաբները փախան նախքան հրէական բանակին յաղթութիւնը եւ կամ քշուեցան Հրեաներէն: Հանգուցեալ Կոմս Պերնատոթ կ'ըսէր թէ «կամ պէտք է ազատել եւ կամ ձգել որ մեռնին ...»:

Այս կոչին ի պատասխան Բրիտանիան անմիջապէս տուաւ 100 հազար անգլ. ոսկի: Օգնութեան հասան նաեւ ամերիկեան մասնաւոր բարեգործական ընկերութիւններ, Աւստրալիա, Նոր Զելանտա, Հնդկաստան, Թշուառ Յունաստան եւ Թուրքիա:

Բայց ահաւոր պահանջին առջեւ ոչինչ էին այս օժանդակութիւնները, եւ եթէ ՄԱԿը օգնութեան չհասնի մինչեւ Նոյեմբեր 15, կէս միլիոն Արաբներ կրնան մեռնիլ:

Մակը անմիջապէս քուէարկեց 34 միլիոն տոլար, օգնութեան հասնելու համար մինչեւ Դեկտեմբեր մէկ: Յանձնախումբը հինգ միլիոն տոլարի անմիջական օգնութիւն մը ուզեց ընել, որուն դէմ Խ. Միութիւնը առաջարկեց երեք միլիոն, ինչ որ մերժուեցաւ: Այս հինգ միլիոն տոլարը կէս միլիոն Արաբի համար, կը նշանակէ 2 սթերլին 10 շիլին մարդ գլուխ: Այս գումարը պիտի փրկէ գաղթականը շատ կարճ ժամանակի մը համար: ՄԱԿի ելմտական յանձնախումբը պիտի աշխատի բաժնել 34 միլիոն տոլարը 9 ամսուան մէջ:

Կ'ըսուի թէ 38 միլիոն արաբ ժողովուրդին մէջ այդ պաղեստինեան Արաբները ամէնէն ժողովրդավար եւ ամէնէն խելացի տարրերն են Միջին Արեւելքի մէջ: Անոնց մեծ մասը կը սիրէ Բրիտանացիները: Անոնք կ'ընդունին թէ Բրիտանացիները թէեւ խիստ են, սակայն անաչառ կերպով իշխեցին, բացին դպրոցներ, սորվեցնելու Արեւմտեան արուեստները եւ գիտութիւնները:

Արաբ եօթը պետութեանց Դաշնակցութիւնը ըրաւ իր կարելին, օգնելու համար այդ գաղթականներուն, սակայն չունէր բաւարար դրամ ինչպէս եւ կազմակերպելու կարողութիւն:

Արաբական Դաշնակցութիւնը կազմող եօթը Պետութիւններէն ամէնէն հարուստը Եգիպտոսն է, սակայն ան ալ իր ներքին Ֆէլլահներու եւ գիւղացիներու խնդիրը ունի: Տոլար եւ սթերլին չունի: Անդրյորդանան փոքր երկիր մըն է: Սուրիան, Լիբանանը եւ Իրաքը բազմաթիւ Պաղեստինեան Արաբներ առին եւ պատսպարեցին իրենց տուներուն մէջ: Սաուտի Արաբիան եւ Եմէնը շատ հեռու են այս Արաբներէն առնելու իրենց մէջ, եւ սակայն դրամով օժանդակեցին:

Արաբները չէին հաւատար թէ Բրիտանիան պիտի հեռանայ Պաղեստինէն: Անոնք պատրաստուած չէին, մինչդեռ Հրեաները պատրաստուած էին: Հետեւանքը այն եղաւ որ Միջին Արեւելքի 38 միլիոն արաբ ժողովուրդը անելի մը մատնուած է:

Քանի մը թիւեր՝ կացութեան մասին.— 500.000 Պաղեստինեան Արաբներ գաղթական դարձած են, 25 հազար հոգի վրանի կը կարօտին, 50 հազար հոգի ծածկոց չունին:

ՇԹՈՒԹԿԱՐՏԻ հայ տարագիրներու կայանը այցելած է վերջերս, ընկերակցութեամբ զօր. Շէքէրճեանի, ամերիկացի բարեկամ մը, Ուիլըմ Ֆրէյըր, անդամ Միացեալ Ազգերու ամերիկեան պատուիրակութեան: «Բանբեր» կը գրէ այս առթիւ.—

Զօր. Շէքէրճեանի գրասենեակին մէջ, Պ. Ու. Ֆրէյըր տեսակցեցաւ Ազգ. Կեդր. կոմիտէի եւ Համբարի վարչութեան ներկայացուցիչներուն, մեր զոյգ հոգեւոր հովիւներուն, ինչպէս նաեւ ուրիշ ազգայիններու հետ եւ հետաքրքրուեցաւ մեր ունեցած ցանկութիւններով: Յայտնեց թէ ինք շատ մօտէն կը ճանչնայ հայ ժողովուրդը եւ սերտ յարաբերութեան մէջ է յատկապէս Հ. Յ. Դաշնակցութեան ղեկավարներուն հետ Ամերիկա եւ հայկական այլ գաղութներու մէջ: Եւ յուսադրեց ներկաները, ըսելով որ բոլոր անհրաժեշտ ճիգերը ի գործ կը դրուին յաջողցնելու համար հայ տարագիրներու փոխադրութիւնը դէպի հիւսիսային եւ հարաւային Ամերիկայի երկիրները եւ կը հաւատայ, որ ընդհանուր բաղձանքները հետզհետէ պիտի իրականանան:

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ԿԵԱՆՔԸ ՌՈՄԱՆԻ ՄԷՋ

ՌՈՄԱՆ.— Մենք ալ Նոյեմբեր 12ին գիշերը, թովրական հանդիսավայրին մէջ տօնեցինք Դաշնակցութեան օրը, նախագահութեամբ ընկեր Ս. Գասպարեանի որ «Մշակ բանուորէն» վերջ գրաւոր ճառ մը կարդաց: Պատշաճ երգեր, արտասանութիւններ ըրին Խաչուհիներ Նուրիցա Շէհիրլեան, Ե. Հալաճեան, ընկերներ Բ. Բալեան, Յ. Փոյաճեան, օրիորդներ Հ. Ասատուրեան, Ա. Գրիգորեան:

Օրուան բանախօսը բացակայ ըլլալով, խօսեցաւ ընկեր Ազգին, որ Դաշնակցութիւնը նմանցուց պտղատու գեղեցիկ ծառի՝ եւ Մասիսի սարին եւ եզրակացուց.— «Դաշնակցութիւնը տեւած է 58 տարի եւ պիտի տեւէ մինչեւ որ ստեղծուի Միացեալ եւ անկախ Հայաստանը»: Միջին Ֆրանսայի Շրջանային կոմիտէի կողմէ յանպատրաստից ճառ մը խօսեցաւ ընկեր Քիրէճեան: Հանդէսը փակուեցաւ «Յառաջ Նահատակ»ով, խանդավառ մթնոլորտի մէջ:

Ս. Պ.

ԱՆԳԼԻՈՅ նախորդ վարչապետը, Չըրչիլ, նամակ մը ուղղելով իր յաջորդին՝ Էթլիի, զայն կը մեղադրէ իբրեւ «նեղմիտ եւ կուսակցամոլ» Միացեալ Եւրոպայի ծրագրին առթիւ: Այս վէճը կը շարունակուէր երկար ատենէ ի վեր, եւ գաղտնիքը պարզուեցաւ երբ Չըրչիլ հրատարակեց փոխանակուած նամակները:

Միւս կողմէ Քէնթըրպըրիի կարմիր արքեպիսկոպոսը, Տոքթ. Հիւլէթ Ճոնսըն, ճառ մը խօսելով Նիւ Եորքի մէջ, յայտարարեց թէ Չըրչիլ Անգլիոյ ժողովուրդը չի ներկայացներ իբրեւ խաղաղութեան ժամանակի քաղաքագէտ եւ սպառնալիք մըն է»: Իր կարծիքով, արեւմտեան աշխարհին կարգ մը վարիչները վնասակար են խաղաղութեան դատին, «բայց նոյն վտանգը չի տեսնուիր Ռուսիոյ կողմէն»: Աւագերէցը զարմանք յայտնեց որ Մ. Նահանգները այնքան հլութեամբ կը հետեւին Չըրչիլի քաղաքականութեան»:

ՍՈՒՏԱՆԻ բրիտանական ոստիկանութիւնը ցրուեց 4000 հոգինոց բողոքի ժողով մը որ գումարուած էր Եգիպտոսի կուսակիցներէն: Ոստիկանութեան հրամանատարը վիրաւորուեցաւ, 65 հոգի ձերբակալուեցան: Ինչպէս յայտնի է, Եգիպտոս իր լրացուցիչ մասը կը նկատէ Սուտանը, իսկ Անգլիա կ'ուզէ ինքնավարութիւն շնորհել անոր, իր ազդեցութեան տակ պահելու համար:

— Սէրն ալ ճիշդ գինիի պէս է. եփածն ալ կայ, չեփածն ալ, անուշէն ալ կը գտնուի, կծուէն ալ: Է որ հինալով աւելի պատուական կ'ըլլայ եւ է որ երթալով քացախ կը դառնայ (Յ. Պարոնեան):

« ՅԱՌԱՋ »Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (25)

ԹՈՐՈՍ ԼԵՒՈՆԻ

ԳԼՈՒԽ Զ.

ԱՌԻՒԾԻՆ ԿՈՐԻՒՆԸ՝ ԱՌԻՒԾ Է

— Զուարճութիւն... ոհ, բառը գեղեցիկ է, զուարճութիւն Դիոնիսի համար, իր գիրքերէն, իր ուսումնքներէն դուրս. որչափ սուղի կը նստիմ քեզի, սիրուն հայրիկ, ըսաւ Եւփիմէ եւ ծերին երեսները համբուրեց. Դիոնիս իր բոլոր փիլիսոփայական ծանրութեամբ չկրցաւ ախորժանքի ժպիտ մը զսպել, վասնզի ծերերուն բնական է ախորժիլ երտասարդ գգուանքներէ:

Բայց դարձեալ պէտք եղած պատրաստութիւնները տեսնել հրամայեց, ամէն բան կարգի դրաւ, եւ երբ ճաշը ըրին ու Եւփիմէ կը հարցնէր թէ՝ պէտք չէ՞ր պատրաստուիլ, քիչ մըն ալ, կ'ըսէր ծերը, պէտք է համբերել, վասնզի ոստիկանութեան կը սպասեմ— եւ իրօք ծառայ մը եկաւ իմացնելու թէ՝ ոստիկանութեան մեծը կը խնդրէր այցելութիւն մը ընել պալատին Տիկին Օրիորդի հրամանաւ:

Եւ ահա ոստիկանապետը ներս մտաւ ու ամենայն մեծարանքով ողջունելէ վերջ.

— Տիկին Օրիորդ, ըսաւ, խնդրեմ հրաման տուէք որ քանի մը սենեակներու փոքրիկ խուզարկութիւն մը ընեն մեր պաշտօնատարները:

— Ի՞նչ արդեօք, ըսաւ Եւփիմէ, միթէ մեծ յանցանք մը կամ ոճի՞ր մը իմ տանս մէջ կը յուսացուի:

— Յուսացուիլ, չէ, բայց ով գիտէ, տանը յարմարութիւնը՝ դիրքը կասկածներ կրնան տալ, ուստի ամէն անոնք փարատելու համար ...

— Լաւ, տէր, ինչ խուզարկութիւն որ կ'ուզէք՝ կարող էք ընել:

Ան ատեն, չիտակ արդէն մեզի ծանօթ կողմը երթալով, այն սենեակը՝ որ Թորոսի անկողնի սենեակին կը պատասխանէր՝ փնտռեցին, նայեցան եւ երբ տախտակամածին բերանը քարածեփ պատ մը գտան, իրենց ամէն կասկածները փարատեցան եւ ոստիկանապետը խստութեամբ կարճահասակ մարդու մը դառնալով, որ արդէն մեզի ծանօթ է, վասնզի անգամ մը տեսանք.

— Այս երիտասարդին փախստեան պատասխանատուն դուն ես, տիար Միքայէլ, ըսաւ, հսկողութիւնը քեզի կ'իյնար. պէտք էր որ դուն անոր ամէն շարժումները գիտնայիր, եւ ահա մարդը անյայտ կ'ըլլայ, եւ ոչ միայն ինք, այլ նաեւ անոնք՝ որ դուն տուած էիր իրեն ծառայելու, եւ դուն, ապուշ ու անմիտ, բառ մը չունիս պատասխան. դատարանին կը մնայ քեզի պատասխանելու. պատրաստ տեղ բերանդ մի բանար հոս խօսելու:

— Բայց, Տէր ...

— Մի խօսիր, անօգուտ կ'աշխատիս ինձ պատասխանելու համար, պահէ քու բոլոր ճարտասանութիւնդ դատաւորին, անոր առջեւ միայն պէտք կայ խօսելու: Ոստիկաններ, այս մարդը դատարան տարէք:

— Բայց անգամ մըն ալ մտիկ ըրէք. ես այդ երիտասարդին ծառայողները չեմ ճանչնար, անգամ մը միայն տեսայ երկու օր առաջ եւ այսօր..

— Այս խօսքով քու յանցանքդ կը ծանրացընես, դուն չճանչցած մարդիկներուդ յանձնեցիր քու հսկողութեանդ յանձնուած մարդիկը: Տարէք, տարէք:

Իսկ խեղճ Միքայէլ զարմացական ձեւեր ընելով եւ ճակտէն ջուրի պէս քրտինք թափելով, երկու ոստիկաններու մէջէն դուրս ելաւ դատարան երթալու համար:

Ոստիկանապետը յարգանքով ողջունելով Եւփիմէն եւ Դիոնիսի կամաց ձայնով մը յայտնելով իր զարմանքը, կ'ըսէր.

— Տէրութիւնը կառավարող մեր մեծերը՝ իրօք զարմանալի են, ազատ կը թողուն ասանկ վտանգաւոր մարդ մը աս ծովու պէս քաղաքին մէջ, մեզի լուր մը չեն տար, եւ խեղճ մարդու մը՝ որ իր գլխուն տէրը չէ, անոր կը յանձնեն եւ հիմա կ'ելնեն մեզմէ կը պահանջեն:

— Եւ դուք Տիար, անշուշտ կը փնտռէք մէկը կրնաք գտնել:

— Անշուշտ, ըսաւ ոստիկանապետը, եթէ փախչողը Դիոնիս չէ:

— Թէ որ ան ինքն է:

— Ուրեմն չեմ գտներ, ըսաւ ժպտելով պաշտօնատարը:

ՇԱՐԵՆՑ

Նէճէպի շրջանը։ Միեւնոյն ատեն տրամադրու - թիւն յայտնեց հաշտութեան ժողով մը գումա - րելու արաբական պետութեանց հետ եւ խնդրեց Իսրայէլը անդամ ընդունիլ Միացեալ Ազգերու կազմակերպութեան ։

Մոշէ Շէրթոք հետեւեալ յայտարարութիւնն ըրաւ ՄԱԿի Քաղաքականութեան յանձնաժողովին առջեւ.

1.— Հրեաները երբեք չեն կրնար հրաժարիլ Նէճէպի շրջանէն, որովհետեւ պէտք ունին այդ հարաւային անապատին, ժողովուրդ տեղաւորե - լու, Մեռեալ ծովուն հանքային հարստութիւննե- րը շահագործելու եւ դէպի ծով ելքունենալու համար։

2.— Իսրայէլ կը պահանջէ հրէական Երուսա- ղէմը, ինչպէս եւ նրբանցք մը որ այդ քաղաքը միացնէ Իսրայէլի գլխաւոր մասին հետ, արեւ - մուտքէն։

3.— Իսրայէլ կը մերժէ առանձնաշնորհներ տալ ոեւէ արաբական պետութեան Հայֆայի նա- ւահանգիստին կամ Լիտտայի օդակայանին մէջ, ուրիշ խնդիր եթէ փոխադարձ համաձայնութիւն - ներ կնքուին ։

4.— Արեւմտեան Գալիլիան պէտք է մնայ Հր- եաներուն ձեռքը, իբրեւ անհրաժեշտ մաս մը Իս- րայէլի պաշտպանութեան համար ։

5.— Փախստական Արաբները պիտի չընդուն- ուին Իսրայէլի երկրին մէջ, եւ լաւ կ'ըլլայ որ հի- մակուընէ միջոցներ ձեռք առնուին, արաբական երկիրներու մէջ տեղաւորելու համար զանոնք ։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՉԻՆԱՍՏԱՆԻ կարմիր բանակը կատաղի ճա - կատամարտի մը բռնուած է կառավարական ու - ժերուն հետ, որոնք կը ճգնին փրկել մայրաքա - ղաքը՝ Նանքին։ Մ. Նահանգները կը շարունակեն զէնք եւ ռազմանիւթ ղրկել ։

ՊԱԼՔԱՆԵԱՆ չորս պետութիւնները, Յունաս- տան, Եուկոսլաւիա, Պուլկարիա եւ Ալպանիա սկսան բանակցիլ Փարիզի մէջ, ի ներկայութեան Ազգաժողովի միջնորդներուն, լուծելու համար իրենց միջեւ եղած վէճերը ։

ՄԱՀՈՒԱՆ ԴԱՏԱՊԱՐՏՈՒԵՑԱՒ Վիքթոր Ցոր - նոքի, Հունգարիոյ նախորդ նախագահին փեսան, իբրեւ դաւաճան եւ գեղծարար։ Մահապարտը 29 տարեկան է եւ դեսպանութեան պաշտօն վարած է Գահիրէի մէջ։ Դատավարութեան մէկ մասը կա- տարուեցաւ դռնփակ։

ՇԱԲԱԹ օրուան ցոյցերուն առթիւ դատարան յանձնուեցան 24 ամբաստանեալներ, իբրեւ խռո- վարար։— «Իւմանիթէ» եւ «Սը Սուառ» թերթերը դատ բացին ոստիկանութեան վերատեսուչին դէմ, որ գրաւել տուած էր իրենց ուրբաթ օրուան թի- ւերը ։

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԵՒՐՈՊԱՅԻ սպայակոյտը պի - տի հաստատուի Ֆոնթէնպլոյի մէջ, այս շաբթու։ Անդամներն են 120 սպաներ, 200 ենթասպաներ եւն.։ Կ'ըսուի թէ Մեծն Բրիտանիոյ սպարապետը պիտի բնակի քանի քիլոմեթր հեռու, իսկ Ֆրան - սացի հրամանատարը՝ պատմական դղեակին մէջ։

ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ ընկերվարական կուսակցութիւ- թիւնն ալ հաշուեյարդարի ենթարկուեցաւ։ Վեր- ջին մնացորդներէն քարտուղարը՝ Լուլչեւ դատա- պարտուեցաւ 15 տարի բանտարկութեան, իսկ ե- րեսփոխան Կոպրինքով՝ 10 տարուան ։ Ցկեանս բանտարկութեան դատապարտուեցաւ ուրիշ երես- փոխան մը, Եորկի Փեթրով, որ Թուրքիա փա - խած է ...

ԱՐԳԻԼՈՒԵՑԱՒ թերթ, գիրք ցուցադրել եւ ծախել Սէնի նահանգին շուկաներուն մէջ (մառ - չէ)։ Մամուլի սէնտիքան անմիջապէս բողոքեց ։

ԱՐԻՒՆԱԼԻ ԴԷՊՔ ՄԸ պատահեցաւ Լիոն - Փա- րիզ ճեպընթացին մէջ, երեքշաբթի առտու։ Աւա- զակ մը իրարու ետեւէ զարկաւ երեք ոստիկանա - կան քննիչներ եւ փախաւ։ Վիրաւորներէն երկու- քը մահամերձ են։

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՀԻՄՆԱԴՐՄԱՆ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ
ՊԱՐԱՆՑԻԿ – ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Ալ- ֆորվիլի մասնաճիւղին կողմէ, այս կիրակի ժամը 4էն 11, 157 Ave. Jean Jaurès, Maison Alfort։

Կը խօսի ընկեր ՀՐ. ԲԱԼՈՒԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ յայտագիր, կենդանի պատկեր, հայկական պար, եւ անակնկալներ։ Մուտք 100 ֆրանք։ Նոր սերնդականներուն մաս - նաւոր գին ։

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme - (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Նոյեմբեր 27ին շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30էն մինչեւ լոյս, SALLE CADETի ընդարձակ սրահին մէջ, 21 rue Cadet: Métro Cadet:

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՃՈԽ ԲԱԺԻՆ, ԵՐԳ, ՆՈՒԱԳ, ԱՐՏԱՍԱՆՈՒԹԻՒՆ, ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ պարեր մինչեւ առաւօտ, Orchestre Jazz ղեկավա - րութեամբ ԿԱՐՕ ՍԱՐԵԱՆի ։ Ճոխ պիւֆէ։

Մուտք 100 ֆրանք ։

×

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Կը տօնուի մեծ պատրաստութեամբ Կիրակի 21 Նոյեմբեր, կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Grand Palaisի մէջ (Parc Chanot):

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէի։ Կը մասնակցին Հ. Յ. Դ. բոլոր ենթա- կոմիտէները եւ խումբերը, ինչպէս նաեւ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութիւնը իր բոլոր մաս- նաճիւղերով ։

Կը նախագահէ ընկեր Յ. ՊԱՊԻԿԵԱՆ

Ներկայ պիտի ըլլան եւ խօսին Ֆր. Ընկերվ. յայտնի դէմքեր։ Գեղարուեստական ճոխ բաժին։ Պիտի նուագէ Հ. Յ. Դ. Սէն Լուի Նոր Սերունդի նուագախումբը ։ Պիտի երգէ Հ. Յ. Դ. Սէնթ Անի երգչախումբը ղեկավարութեամբ Պ. Հ. Համբար- ձումեանի։ Սէն Ժէռոմի եւ Լէ Օ'Օլիվի Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի կողմէ երգ եւ հայկական պարեր։ Կ'արտասանէ ընկեր Մակարեան, պիտի երգէ ֆրանսերէն Mme LONGUE :

ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ.— Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Տէսինի կոմիտէի կողմէ։ Մասնակցութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի, այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին Հ. Յ. Դ. Տան մէջ։

Կը խօսին ընկերներ ՍԻՍԱԿ ՍԻՍԼԵԱՆ եւ ՄԻ- ՍԱՔ ՄԻՐԶԷ ։ Գեղարուեստական խնամեալ բա - ժին։ Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ ։

×

ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ.— Այս շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, Հ. Յ. Դ. «Համօ Օհանջանեան» ակում - բին մէջ։

Կը նախագահէ ընկեր Թ. ՀԵՐՈՅԵԱՆ

Կը խօսի ընկեր Ս. ՍԻՍԼԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին, Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի եւ Ֆ. Կ. Խաչի Սանուհիներու կողմէ ։

Պիտի երգեն Տիկին Պ. Ահարոնեան եւ Մ. Տէր- վիշեան։ Պար, Կ. Խաչի սանուհիներու կողմէ։

Պիտի նուագէ ջութակի վրայ երիտասարդ Պ. Պէպիրեան։

×

ՍԱՐՍԷԼԻ ՄԷՋ.— Այս կիրակի, ժամը 15ին, Salle des Nocesի մէջ։

Կը խօսի ընկեր ԱՇՈՏ ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ

ԸՆԿԵՐԱ. - ՀԱՄԱԿՐԱԿԱՆ ԽՆՋՈՅՔ ։

ՇԱՐԺԱՆԿԱՐԻ ԲԱՑԱՌԻԿ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ
(ՀԱՅ ՎՇՏԻ ԵՒ ԱԶԱՏՈՒԹԵԱՆ ԵՐԳԻԶԸ)

ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ.— Մեծ Հայուն՝ Ա. ԱՀԱՐՈՆ- ԵԱՆԻ կեանքը ժապաւէնի վրայ հայերէն լեզուով։ Իր մանկութենէն մինչեւ Փարիզ, թաղումը եւն.։ Տեղի կ'ունենայ 23 Նոյեմբեր, երեքշաբթի երեկոյ ժամը 9ին Տէսինի սինէմա Rexի մէջ։ Մուտքը հր- աւիրատոմսերով ։

BONNETERIE
GROS, DEMI - GROS

Ռ. ԱՒԵՏԻՍԵԱՆ

10 Rue des Petits Carreaux, Paris (2)
Métro Sentier, հեռաձայն Cen. 36-54

Ճոխ մթերք գուլպայի «Շօսէթ»ի, ներքին ճեր- մակեղէններու, մասնաւորաբար շրջուն վաճա- ռորդներու համար ։

Maison SOUKIAS

Նոր բացուած է անուշահոտութեանց ու ա - ռողջապահական իրեղէններու համար եւ ճոխ մը- թերք մը կը տրամադրէ իր բոլոր յաճախորդ - ներուն ։

ԱՅՑԵԼԵՑԷՔ
առաջին առթիւ։ 19 rue Clauzel, Փարիզ (9)
Մէթրօ Նօթրը Տամ տը Լօրէթ, Սէն Ժորժ կամ Փիկալ

ՄԵԼԻՆԷ Ա. ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ
ԳԵՂԱՄ ՋՕՐԱՑԵԱՆ
Ամուսնացած

Փարիզ, 14 Նոյեմբեր 1948

ԾՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Յ. Դ. ԱՂԲԻՒՐ ՍԵՐՈԲ եւ ԵՕԹՆԵՂԲԱՅՐ- ԵԱՆ խումբի ընդհ. ժողովը՝ այս ուրբաթ երեկոյ 8.30ին, վերջին ժողովին տեղը։ Կարեւոր օրակարգ։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։

ՍԷՆ ՇԱՄՈՆ.— Հ. Յ. Դ. «Վարուժան» կո- միտէի ժողովը՝ այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, սովորական վայրը ։

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Պոմոնի «Զաւարեան» ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս հինգշաբթի ե- րեկոյեան ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Փարիզի մասնաճիւ- ղի հերթական հաւաքոյթը՝ այս հինգշաբթի գի - շեր ժամը 21ին, Sociétés Savantesի մէջ։ Նիւթ՝ գրական յուշ-երեկոյ նուիրուած Ա. ԱՀԱՐՈՆԵԱ- Նի գրականութեան։ Իր գործերէն պիտի կարդան եւ արտասանեն Նոր Սերունդի անդամները ։ Ընկ. Հ. ԲԱԼՈՒԵԱՆ պիտի կատարէ վերլուծութիւնը կարդացուած կտորներուն։

Հայերէնի դասընթացքը Տիկին Ջիթունիի կող- մէ նոյն իրիկունը ժամը 20ին։

Ս. ԷԹԻԷՆ.— Ֆ. Հ. Կապոյտ Խաչի ընդհ. ժողովը՝ այս եկուշաբթի (22 Նոյեմբեր) Մատու- ռին մէջ, ժամը 3ին։ Խիստ կարեւոր օրակարգ ։ Ընկերուհիներուն ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՊՈՄՈՆԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Յառաջիկայ Նոյեմբեր 20ին, շա - բաթ երեկոյ ժամը 9ին, Պոմոնի Նորակառոյց սը- րահին մէջ։ Ընտիր գեղարուեստական բաժին եւ ճոխ պիւֆէ։ Վարձուած է առաջնակարգ նուագա- խումբ մը եւրոպական պարերու համար ։

ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԻ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Նոյեմբեր 21ին Ժորժ Ե.ի սրահներուն մէջ ։

Նախագահութեամբ Պ. ՎԱՂԱՐՇԱԿ ՄԵՐՈՊԵԱՆԻ

Fernand Bouillon իր երկու նուագախումբերով «ԱԹՐԱՔՍԻՈՆՆԵՐ», Փարիզեան բեմերու եւ cinémaի յայտնի արուեստագէտներու կողմէ ։

Խճողումի տեղի չտալու համար, սեղանները նախապէս ապահովել Պ. Նուպար Զարֆճեանէ (19 rue Jean Mermoz, Paris (8), Tél. Ely. 23-66):

Տոմսերու համար դիմել Պ. Պ. Ա. Աճէմեանի (56 Rue Lafayette, Paris (9). Tél. Pro. 03-19) եւ Վ. Ջիլինկիրեանի (24 rue Feydeau, Paris (2), Tél. Cen. 48 - 51:

EDOUARD VII ԹԱՏՐՈՆԻՆ մէջ 10 Place EdouardVII
Métro Opéro Madeleine եւ H. Caumartin

Նոյեմբեր 23ին եւ 30ին, երեքշաբթի եւ կիրակի օրերը, ժամը 21ին ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՊԱՐԵՐ, ԼԷՅԼԱ ՊԵՏՐԽԱՆ եւ իր խումբը

Բոլորովին նոր յայտագրով

« ՇԻՐԱԿ » հաչակաւոր Օղիին մեծաշնորհին տէր Կուանտ Տիւթիլըրի տիւ Փառէ Հաստա- տութեան ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԵՒ ԱՆՄՐՑԵԼԻ ՌՈՄԸ, որ բոլոր փափկանաշակներու — փնտռուած ըմպելին է։—

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Սայաճի մաքուր կարող կօշկակար - գործա - ւոր մը ։ ԼԱՒ ՎՃԱՐՈՒՄ։ Դիմել Chaussures Harry, 50 rue Fessart, Paris (19) :

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Jeudi 18 Novembre 1948 Հինգշաբթի 18 ՆՈՅԵՄԲԵՐ

Ի. ՏԱՐԻ — 20e Année Nº 5697-Նոր շրջան թիւ 1108

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ Գին 6 Ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԾՐԱԳՐԵԱԼ ԳԼԽԱՏՈՒՄ

Վաղուան պատմագիրը պիտի կրնա՞յ գտնել համապատասխան բառերը, պատկերացնելու համար այն ահաւոր մղձաւանջը որ կը կոչուի կարմիր փաշականութիւն:

Երեսուն տարի վերջն ալ, նոյն աղանդամոլ հալածանքը բոլոր ընդդիմադիր հոսանքներուն, եւ մանաւորապէս ընկերվարութեան դէմ: Նոյն միջնադարեան հաւատաքննութիւնը, մարդակեր մոլեռանդութեամբ:

Ահաբեկում՝ ի խնդիր մենատիրութեան մը որ հիմնուած է ահուսարսափի վրայ:

Համայնակուլ, համատիրական լուծ մը, ուր անընդհատ լողքարեր կը գլորեն, տրորելու համար ինչ որ չի համապատասխաներ ձուլածոյ կաղապարներու:

Վերջին վկայութիւնը՝ Պուլկարիայէն:

Ինչպէս հաղորդեց հեռագիրը, ծանր պատիժներու դատապարտուած են ութ ընկերվ. երեսփոխաններ,— վերջին մնացորդները խորհրդարանի ընդդիմադիր հոսանքին:

Ամէնէն ծանր պատիժը կրած է կուսակցութեան ընդհ. քարտուղարը, Քոսթա Լուլչեւ, դատապարտուելով 15 տարի բանտարկութեան եւ 200.000 լեւա տուգանքի: Ամբաստանեալներէն մէկը ապաստանած է Թուրքիա…

Հողագործական կուսակցութեան հաչուեյարդարէն վերջ, ահաւասիկ ընկերվարական հոսանքին մունն ալ կը մարեն:

Այժմ պոլշեւիկները — երբեմնի «նեղ ընկերվարականներն» են որ տիրաբար կ'իշխեն, բոլոր ճակատներուն վրայ: Ինչպէս միւս արբանեակ երկիրներուն մէջ:

Ամբաստանեալներուն յանցանքը:

Ցեղին անցորդը գոց սորված է բառերը, — Դաւաճան, լրտես: Ժողովուրդի կամ հայրենիքի թշնամի, եւայլն:

Ինչպէս ամէն տեղ, բոլորն ալ խոստովանած կ'ըլլան իրենց մեղքերը, իրենք զիրենք արժանի համարելով ծանրագոյն պատիժներուն:

Երբ Զինովիեւներն ու Պուխարինններն անգամ չկրցան փրկել իրենց գլուխները, միամտութիւն պիտի ըլլար տարբեր ելք սպասել Պալքաններու ստորոտը, կամ Դանուբի ափերուն վրայ:

Բոլշեւիկներուն համար մինչեւ այսօր ալ թիւ 1 թշնամին ոչ երէկուան վաչխառուն է, ոչ ալ աշխարհահռչակ ջարդարարը, այլ ընկերվարականը:

Տարիներ առաջ, անոնք «ընկերաբար» ժողով գումարեցին Բագուի մէջ, Էնվէր եւ Նուրի փաշաներու, մոլլա – սոֆթաներու հետ, գա՛րկ տալու համար համաշխարհային յեղափոխութեան: Իրականին մէջ դաշնահարելով մինուճար Հայաստանը: Պարպել տալով Կիլիկիան եւ Փոքր Ասիան:

Անոնք պատրաստ են միացեալ ճակատ կազմելու ամէնէն յետադիմական խմբակցութեան, բայց երբեք՝ ընկերվարութեան հետ:

Եւ նոյն մեթոտները կը գործածեն ամէն տեղ: Վարկաբեկել, ջլատել, ապա գլխատել այդ հոսանքը, — միակ հարազատ արտայայտիչը աշխատաւոր բազմութեանց:

Տխուրն երէկուան պատմութիւն է, ինչ որ տեղի ունեցաւ Միջին եւ Հարաւ.Արեւելեան Եւրոպայի մէջ:

«Միացեալ ճակատ»՝ մինչեւ կամուրջին անցնիլը: Թեւ թեւի՝ հետզհետէ առաջնորդելու համար դէպի կազմալուծում եւ կառափնատ:

Քստմնելի ողբերգութիւն մը, որ ապահովաբար ապշութեան պիտի մատնէր Մարքսն ու Էնգէլսը, եթէ կարենային գլուխ վերցնել գոնէ քառորդ ժամ:

Եթէ նոյնիսկ լաւագոյն վարչաձեւն ըլլար խորհրդային կարգուսարքը, իւրաքանչիւր ժողովուրդի տարրական իրաւունքն էր իր հայեցողութեամբ գործադրել զայն: Համաձայն իր աշխարհահայեացքին: Եթէ կ'ուզէք՝ յարմարցնելով իր աշխարհագրութեան եւ պատմութեան:

Մարդիկ այս անբռնաբարելի, բնական իրաւունքն անգամ կը զլանան:

Եւ այս՝ երեսուն տարի «սոցիալիզմ կառուցելէ» վերջ: Մտրակը անխնայ շաչեցնելով բոլոր յեղափոխական հոսանքներուն դէմ: Խրախուսելով խուժանային կիրքերը:

Ո՞ւր է տարբերութիւնը՝ դեղին կամ գորշ փաշականութեան եւ այս արշաւանքին միջեւ…

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

« ԱՐՄԵՆՈՒՇ »

Սիրուն եւ սրտալի անուն:

Ծնած Ժընեւի մէջ: «Արմենուշ»: Ղ. Մելոյեան:

Եօթանասուն տարիներու մէջէն, պսակուած Ա. գնահատանքով:

Բեմ ելած՝ պոռալու համար Հայուն անասելի եւ անչափելի ցաւը քաղաքակիրթ ժողովուրդներուն երեսին:

Անոնց կրանիթէ սրտերուն վրայ իբրեւ մուրճ խփելով – զարնելով:

Ղեւոնդ Մելոյեան: Հայ՝ ուղն ու ծուծով:

Եւրոպացի՝ դիմագծով եւ բնաւորութիւնով՝

Համեստութիւն մը անարուեստ ու բնածին:

Անծանօ՞թ մը: Երբեք:

Մեր վերջին կիսադարեան հայ յեղափոխական եւ գրական անդաստանին մէջ իր ածուն չինած է ան:

Երբ կը խօսիս իրեն հետ՝ տարիքը քսան – երեսուն տարի մը կը զեղչուի իր դէմքէն: Ոգեւորութիւն եւ հաւատք իր ցեղին վրայ:

Ստիպած են զինքը բեմ հանել իր «Արմենուշ»ը: Ցոյց տալ մեր նորերուն իրենց ցեղին ազնուական տառապանքը՝ իրենց որդեգրած լեզուով: Ֆրանսաբարբառ:

Քաջ ֆրանսագէտ մը ինքն ալ: Իր մայրենի լեզուին՝ հայերէնին համահաւասար:

— Ա՜խ, եթէ «Արմենուշ»ի փոխարէն «Ռաչէլ» կնքած ըլլայի այդ գործութիւնդ՝ յաջողութիւնը ապահովուած էր Իսրայէլացիներէն…

— Ես իմ ցեղիս տառապանքովը մտահոգ, ոչ իսկ մտքէ կ'անցընեմ այդ «չարչի»ութիւնը….

Այս շաբաթ երեկոյ, Իէնայի բեմէն պիտի պոռթկայ Հայոց Եսթերը, «Արմենուշ» իր ցեղին լուռ տուայտանքը՝ օտար եւ հայ դերակատարներով:

Հոն պիտի ըլլայ անպայման եւ պարտադրաբար մեր հայ նոր եւ հին սերունդը:

«Հայերէն չեմ հասկնար» պատճառաբանութեան եւրոն ապաստանելու պատրուակ չկայ:

Հայ երիտասարդը իր քրոջը, մօրը եւ իր ցեղին ցաւովը պիտի մկրտուի քանի մը ժամեր:

Բացակայութի՞ւնը: Օ՜, ոչ միայն ցեղային ուրացում, այլեւ վատօրէն իրենց քրոջ տուայտանքին կռնակ դարձնել պիտի նշանակէ:

Ասպետականութեան պակաս…

Կ. ՊԵՏՈՒՇ

ՀԱՅԿԱՆՈՅՇ ԹՈՐՈՍԵԱՆ կը խնդրէ մեզմէ ծանուցանել թէ՝ որոշած էր Միջին Արեւելք երթալ Նոյեմբերի սկիզբը, երգահանդէսներ տալու համար Պէյրութի, Հալէպի եւ Դամասկոսի մէջ, բայց արտօնութիւն ստացած չըլլալով, պիտի չկրնայ մեկնիլ: Հետեւաբար իրեն յանձնուած առարկաները եւ ծրարները կը մնան իրենց տէրերուն տրամադրութեան տակ:

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ ազատական եւ արքայական կուսակցութեանց միջեւ համաձայնութիւն գոյացաւ, նոր դահլիճին կազմութեան համար:

ՉԻՆԱՍՏԱՆԷՆ հասած վերջին լուրերու համաձայն, կարմիր բանակին յառաջապահները հազիւ 150 քիլոմեթր հեռու են մայրաքաղաքէն (Նանքին):

ԵՐԿՈՒ ՄԵԾ ԳԻՏՆԱԿԱՆՆԵՐՈՒՆ, Ժան Փէռէնի եւ Փօլ Լանժըվէնի աճիւնը Պանթէոն փոխադրուեցաւ երէկ, չորեքշաբթի, աւանդական հանդիսաւորութեամբ: Դագաղակիրներն էին 32 ուսանողներ:

ՊԷՅՐՈՒԹԻ մէջ բացուեցաւ, երէկ, Իւնեսքօի Գ. ընդհ. ժողովը: Փարիզէն ալ ստուարաթիւ պատուիրակութիւն գացած է:

ԳԱՀԻՐԷԻ ոստիկանութիւնը ձերբակալեց խումբ մը դաւադիրներ, որոնք դժոխային մեքենայ մը եւ ռումբեր պատրաստած էին, պայթեցնելու համար անգլիական, ամերիկեան եւ ֆրանսական դեսպանատուններուն մէջ:

ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԵԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ վճռապէս մերժելով Արաբներու պահանջած պայմանաժամը, որոշեց որ երկու կողմերը անմիջապէս բանակցին, զինադադար մը կնքելու, իրենց զինուորները ետ քաշելու եւ տեւական խաղաղութիւն հաստատելու համար:

ՆԵՐՔԻՆ ՆԱԽԱՐԱՐԻՆ ծանրակշիռ յայտնութիւնները համայնավարներուն դէմ

ՈՒՂ ԿԱՐԾԱԾԷ ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՔԱՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ԽԼՐՏՈՒՄՆԵՐԸ.— ՈՒՂ ԿԸ ՎՃԱՐԷ.— ՓԱՐԻԶԵԱՆ ԴՐԱՄԱՏԱՆ ՄԸ ՄԵԾԱԳՈՒՄԱՐ ՎԱՐԿԵՐԸ. — ԲԱԶՄԱԹԻՒ ՕՏԱՐԱԿԱՆՆԵՐ ԱՐՏԱՔՍՈՒԱԾ. — ԳՈՐԾԱԴՈՒԼՆԵՐԸ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ ՈՒՆԻՆ

Ազգ. Ժողովին Գշ. օրուան նիստին մէջ, Պ. Ժիւլ Մոք, ներքին գործերու նախարարը, վերջապէս բացաւ իր թղթածրարը, որ «ջախջախիչ ամբաստանագիր մը կը կազմէ Ֆրանսայի համայնավարներուն համար», ինչպէս կը չեշտեն տեղական թերթերը:

Վիճաբանութիւնը բացաւ աջակողմեան երեսփոխան մը, Պ. Լուի Ռոլէն, յիշեցնելով Ժիւլ Մոքի հոկտեմբեր 10ի յայտարարութիւնը՝ Կոմինֆորմի գործունէութեան մասին: Եւ հարցուց.

— Ի՞նչ պիտի ընէ կառավարութիւնը: Ֆրանսան կրնա՞յ ապրիլ կամ վերածնիլ, եթէ ամէն շաբաթ պետութեան մէջ պետութիւն մը պիտի կասեցնէ հիմնական ճարտարագործութիւն մը կամ հանրային սպասարկութիւն մը, եթէ Կոմինֆորմին գործակալները պիտի չսանձուին: Կառավարութիւնը զինաթափ պիտի չըլնէ՞ խռովարարները, վերջնապէս պիտի չարտաքսէ՞ այն օտարականները որ կը վտանգեն պետութեան ապահովութիւնը:

Ուրիշ աջ երեսփոխան մը, Լըժանտր, աւելի բուռն լեզու մը գործածելով, բացատրեց թէ համայնավար կուսակցութիւնը կ'ընդդիմանայ ազգ. պաշտպանութեան եւ հայրենիքին շահերուն, կուրօրէն հնազանդելով Մոսկուայի արձակած նշանախօսքերուն: Եւ հարցուց.— «Ի՞նչ կընէ կառավարութիւնը, վերջ տալու համար համայնավար կուսակցութեան տեւական դաւաճանութեան»:

Թէեւ ուրիշ հինգ հարցապնդումներ ալ արձանագրուած էին, բայց ներքին նախարարը անմիջապէս բեմ բարձրացաւ, անհրաժեշտ բացատրութիւնները տալու համար: Իր զեկուցումը տեւեց երկու ժամ:

Պ. Ժիւլ Մոք նախ ճշդեց կառավարութեան հիմնական սկզբունքները,— 1. Գործադուլը օրինաւոր իրաւունք մըն է.— 2. Պէտք է ապահովել աշխատանքի ազատութիւնը.— 3. Պէտք է պաշտպանել ազգին ստացուածքները, եւայլն: Յետոյ պարզելով ածխահանքերու գործադուլին զանազան ելեւէջները, բացատրեց թէ ինչ հրահանգներ տրուած էին բանթողներուն:

«Շատ մը հանքագործներու համար, խնդիրը հետեւեալն էր.— Նիւթական առաւելութիւններ ստանալ քանի մը շաբաթէն: Աւելի վերին խաւերուն, բջիջներուն եւ շրջանային վարչութեանց համար՝ գործադուլին նպատակն էր ներկայ կառավարութեան անկումը եւ նոր դահլիճի մը կազմութիւնը մասնակցութեամբ կամ ղեկավարութեամբ համայնավարներու: Եւ կը նախատեսուէր քանի մը ամսուան պայքար: Յաջորդ քայլը պիտի ըլլար ձախողեցնել Մարշըլի ծրագիրը, կործանելով Ֆրանսայի տնտեսութիւնը: Գործունէութեան այս շրջանը անցնելով Ֆրանսայի սահմանները, կը տարածուէր ամբողջ Եւրոպայի վրայ:

ԳԱՂՏՆԻ ՀՐԱՀԱՆԳՆԵՐ ԵՒ ԱԶԴԱՆՇԱՆՆԵՐ

Վերջապէս, կ'ուզէին ապստամբութեան ընդհանուր փորձ մը կատարել, վարիչ շարքեր պատրաստելով յեղափոխութեան համար որոնցմէ զուրկ է Ֆրանսան. պատրաստութիւն մը որ տասնեակ տարիներ պիտի տեւէր: Բջիջներուն եւ շրջանային վարչութեանց մէջ, մասնաւորապէս կը չեշտէին համայնավարները իշխանութեան գլուխ բերելու անհրաժեշտութեան վրայ, ինչպէս կ'ապացուցանեն ութ վկայութիւններ: «Կեդր. Ֆրանսայի քաղաքներէն մէկուն մէջ տրուած էր հետեւեալ նշանախօսքը.— «Խստացուցէք ձեր դիրքը, ներկայ կառավարութիւնը տապալելու եւ իշխանութեան գլուխ հանելու համար, եթէ նոյնիսկ հարկ ըլլայ ուղղակի գործողութեան դիմել»: Այն մարդը որ այս հրահանգները տուած է, կը գտնուի Ազգ. Ժողովին մէջ: Ան ծպտուած կը ճամբորդէր, որովհետեւ կը վախնար ձերբակալութենէ: Ուրիշ քաղաքի մը մէջ տրուած էր հետեւեալ ազդանշանը.— «Մեր նպատակն է կառավարութեան անկումը եւ ժողովրդապետութեան մը հաստատումը»: Նոյն հրահանգը՝ Հարաւ. արեւմտեան Ֆրանսայի մէջ, ուր կը ծանուցանէին թէ հանքագործներէն վերջ կարգը պիտի գայ նաւահանգիստի բանուորներու գործադուլին:

Ուրիշ վայրի մը մէջ կը յանձնարարէին.— «Անհրաժեշտ է որ իւրաքանչիւր անգամ ուտելիքի պահեստ մը ունենայ: Անմիջապէս որ Կեդր. Կոմիտէն որոշէ ընդդիմանալ զինուորական կառախումբերու երթեւեկին, կառախումբերը պէտք չէ բանին» եւն.:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԴՐՈՒԱԳՆԵՐ ՎԵՐՋԻՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԷՆ

ԵՐԵՔ ԱՄԻՍ ԹԻԹՈՅԻ ԵՐԿՐԻՆ ՄԷՋ

Ա. ՄԱՍ

1944 Հոկտեմբերի կիսուն, զանազան ազգութեանց պատկանող բանտակիցներու հետ, ճամբայ կ'ելլէի Կրացի կայարանէն: Համաձայն Բրայխի Ազգ. Պաշտպանութեան Նախարարութեան հրահանգին, պարտաւոր էինք հերթականօրէն գերման ուժերուն կողմէ գրաւեալ «ռեւէ» վայր մը խրամ փորելու երթալ: Եւ որովհետեւ նախանձախնդրութիւն ցոյց չէի տար ինծի սահմանուած աշխատանքը կատարելու, մեր աշխատանոցի վարչութեան ընտրութիւնը առաջին առթիւ կը վիճակէր ինծի եւ ընկերներուս, որոնց մէջ կը հաշուէի Ֆրանսացիներ, Իտալացիներ, Ռուսեր, Յոյներ եւ Հայեր:

Կրացէն կը տանէի գաղջ, մերթ նոյնիսկ դառն ու եղերական յուշեր: Ամրան առաջին օրերէն, միշտ առտուան ժամը 10ի ահազանգներուն, դաշտերու մէջէն մեղուապարերու նման թռչկոտելէ ետք, 26 Յուլիսին՝ դաշնակից օդարշաւի մը հետեւանքով, ականատես կ'ըլլայինք մեր Մուրֆելտի բանուորակայանի հրկիզումին, ինչ որ մեզի կ'արժէր առնուազն 200 հոգի...: Այդ դժբախտ օրը տասը քիլօնոց 7 ռումբեր կը պայթէին տաղաւարիս առջեւ: Ողջ առողջ դուրս կուգայի փորձանքէն, հրաշքով, բայց չատ զգածուած յոյն եւ ֆրանսացի քանի մը ընկերներու կորուստէն: Անգլեւամերիկացիները կ'երեւի կարծած էին թէ հարցը կը վերաբերէր զինուորական մարզադաշտի...: Այդ օրէն ասդին Աւստրիոյ երկրորդ քաղաքը անգլեւսաքսոն ռմբաձիգներու գիրին նշանակէտը կը դառնար: Հոկտեմբերի սկիզբը կարգը կուգար Թոնտօրֆի մեր աշխատանոցին, մասնաճիւղ Շթէյեր - Տեմլեր - Փուխ ընկերութեան:

Կառախումբին մէջ, հմայիչ դաշտանկարները դիտելով, այժմ կը խորհրդածէի այդ յիշատակելի ռմբակոծութեան հետեւանքներուն վրայ: Անգլեւամերիկեան օդատորմիղները, որոնք ուղղաձիգ կ'իջնէին երկու յաջորդական ալիքներով, հոն կը ձգէին իրենց օդանաւորդներէն քանի մը հոգի եւ երեք ռմբաձիգներու բեկորները: Մեր աշխատանոցի «պեթօն արմէ»է թաքստոցին մէջ, — կառուցուած Տօքթ. Լէյի հրահանգով, — այն օրը կը կրէի օդարշաւի մը բովանդակ զահանդանքը, զոր պիտի չմոռնամ մինչեւ յետին շունչ:

Մելամաղձոտութեամբ, ես ինծի ներկայիս հարց կուտայի թէ՝ ո՞ւր պիտի յանգէր այս ճամբորդութիւնը: Տեսակ մը կասկած, կարելի է նոյնիսկ ըսել երկիւղը այն «անծանօթ անկիւն»ին, որու մասին յաճախ այնքան խորհրդաւոր բաներ լսած էինք...

Իրիկուան դէմ կը հասնինք Մարպուրկ, որ քիչ մը վնասուած էր դաշնակիցներու օդարշաւներէն: Կայարանին ըմպելարանին մէջ, բաժակ մը գարեջուր կը պարպեմ ընկերներուս հետ, յետոյ չոգեկառքը կ'անցնի աւստրեւսլովէն սահմանագլուխը, Ջիլլի ուղղուելու համար: Գիշերը իջնելուն, վերջապէս կառախումբը կանգ կ'առնէ փոքրիկ կայարանի մը առջեւ, տասնըչորս ժամ անընդհատ ճամբորդելէ ետք:

Նոյն պահուն կը դիմեմ երիտասարդ Ֆրանսացիի մը, որ ժամանակէ մը ի վեր կ'աշխատէր այդ չրջանին մէջ: Քանի մը բառով ինծի տեղեկութիւն կուտայ: Ուրեմն, Ռան գիւղը կը գտնուէի, Խրուաթիոյ մայրաքաղաք Զագրէպէն երեսուն քիլոմեթր ասդին:

Զանազան ազգութիւններու դասաւորման միջոցին, ժպտուն կը դիտեմ աղմկայոյզ երիտասարդութիւնը, որ կ'երգէ, կը կատակէ եւ խօսք կը նետէ կիներուն...: Զուարթ բացագանչութիւններու մէջէն, կարաւանը ճամբայ կ'ելլէ դէպի ճամբար, որ կայարանէն հարիւր մեթր անդին կ'երկարէր:

Երեւակայեցէք, փայտաշէն ընդարձակ սրահ մը, ուր ոչ սեղան, ոչ ալ աթոռ գոյութիւն ունէր: Մէջտեղը՝ ինչպէս նաեւ երկու կողմերու երկայնքին, միայն յարդի դէզեր...: Մէկ խօսքով տեսակ մը ախոռ, բոլորովին անյարմար մարդկային բնակութեան: Կանթեղի մը աղօտ լոյսին տակ, ոտքերուս չուրջի երկար տախտակը կը չօկեմ, յետոյ կարգի կը դնեմ ծածկոցներս:

Ուշ գիշերին, վերջապէս դուրս կուգամ սրահէն, քիչ մը լուացուելու մտադրութեամբ: Խճաքարէ չինուած ճամբէն, ջուրը կը ժայթքէ բազմաթիւ ծորակներէ եւ կը միախառնուի երկինքէն թափող անձրեւին:

Տնտնալով՝ անշուշտ չեմ հասնիր ապուրին, մինչդեռ ուրիշներ քանի մը անգամ ստացած էին: Այս դայթակղութիւնը կը տեւէ քանի մը օր, մինչեւ որ մեզի տոմս կը բաժնուի: Օ՛հ, չատ ալ փոյթս չէր, որովհետեւ մեծ մասամբ կը պահէի ուղեւորութեան սահմանուած պարէնս:

Յաջորդ առտուն՝ չատ կանուխ, մեզի կը փոխադրեն չրջանին Արպայթսենթրը (գետեղ. գրասենեակ): Բեռնակառքին եզերքը նստած, ուշադիր կը դիտեմ չուրջս: Այս գիւղակը, — որուն մատուռը, ցանցառ տուներն ու խանութները «Ջրուած» էին, մանաւանդ ծակծկուած խորտընկեցներու գնդակներէն, — իմ աչքին այնպիսի անբացատրելի հմայք մը կը ներկայացնէր, որ զայն կ'ըմբոշխնէի տարօրինակ հետաքրքրութեամբ մը: Եզնասայլի մը վրայ, մերթ կը տեսնէի կաղնեփայտէ դագաղ մը, ուր թառած կ'ըլլար արտասուալից գեղջկուհի մը: Արձակաղջնի մը յուղարկաւորութիւնը. — ոչ ծաղիկ, ոչ ալ պսակ...

Ջետեղման գրասենեակի բակին մէջ, զանազան խումբերու բաժնուած, մենք պարտ էինք կարգ մը ձեւակերպութիւններ լրացնել: Զուարթամտութիւնս տեղն է, Եուկոսլաւ բժիշկ մը տեսնելով այնտեղ, կը սկսիմ կատակել. — «Մի՛ վախնաք, տղաք, կ'ըսեմ: Ամէն ինչ կարգին է. բժիշկ ալ ունինք մեր տրամադրութեան տակ..»: Եկու տես որ գիտութեան մարդը՝ յետագային նախախնամական դեր մը պիտի կատարէր, գիս նեղ կամուրջէ մը անցնելու համար:

Մեր կարաւանը կ'ուղղուի կայարան: Կէս ժամէն կառախումբով կը հասնինք Քուրքֆելտ, որ Ռանէն 14 քիլոմեթր հիւսիս - արեւելք կ'իյնար: Մանր գործարանի մը բակին մէջ, — ուր կը հանդիպիմ բաւական թիւով Ֆրանսացիներու, — Մեզի ապուր կը բաժնեն:

Մեր վերակացուն աջ ու ձախ կը թեքի, աշխատանքի յարմար վայր մը գտնելու համար: Երբ մարդ իր ճակատագրին տէրը չէ, յաճախ կը դառնայ ստոյիկ, խոնարհ եւ անհոգ, ինչպէս եգնակառքին լծուած անասունը, մինչեւ որ երջանիկ պատեհութիւն մը փրկութեան ճամբուն առաջնորդէ:

Ուրեմն, աւելի քան մէկ ժամ մը, ոչխարային համակերպութեամբ կ'ելլենք, կ'իջնենք ու մինչեւ իսկ երբեմն կը սուզուինք անտառներուն խորը...

Աշնանային միրգերու եղանակն է: Ժպիտը չրթներուս՝ մէկդի կանգնած խոհեմաբար, կը դիտեմ անառակ ընկերներս, որոնք գրոհ կուտան տանձենիներու եւ սերկեւիլի ծառերուն վրայ եւ ուրախ զուարթ կարեւոր քանակութեամբ աւար կը բերեն:

Վերջապէս, մեր Փիւրերին, — իւրաքանչիւր քայլափոխի անկէ կար Գերմանիոյ մէջ, — ընտրութիւնը կ'երթայ մարգագետնի մը, որ կը տարածուէր հողաբլուրի մը կողերուն վրայ:

Օդը գաղջ էր բարեբախտաբար: Պայծառ օրով մը, մեզի խիստ հաճելի կը թուի չփում ունենալ մեր նոր արհեստին հետ: Պէտք էր հողի զանգուածները քառակուսի դուրս բերել, այնպիսի ճարտարութեամբ մը, որ չփճանար վրայի կանաչութիւնը:

Քանի մը ժամ, բահս յամրօրէն կը մխրճեմ հողին մէջ եւ տեսողութիւնը ծածկելու սահմանուած այդ կանաչազարդ հողաչերտերը կը դիզեմ մեկուսացեալ անկիւն մը: Տ. Անէրը՝ կուսակցական վերակացուներ, մեզի կ'օժանդակեն ոգի ի բռին, մինչեւ որ մեր գլխաւորը կը հրամայէ դադրեցնել աշխատանքը:

Սաստիկ ուրախացած, բանուորները ուժգին կ'արտայայտեն իրենց խանդավառութիւնը, երգերով եւ հրճուանքի կանչերով: Այս աղմկայոյզ ցոյցերուն մէջէն, յանկարծ կը լսեմ ֆրանսացի ընկերներէս մէկուն բացականչութիւնը.

— Ah! tu penses, j'ai bien applaudi le megue...

Ինչ որ կը նշանակէր մեր լեզուով. — Ահ, կ'երեւակայե՞ս, չէնք չնորհք ծափահարեցի «հերիֆ»ը...:

Ռանի մէջ, — որ «փարթիզան»ներու գլխաւոր օճախներէն մին կը հանդիսանար, — հետզհետէ կը սկսիմ ծանօթանալ Թիթոյի երկրին բարքերուն: Նախորդ իրիկուն՝ կայարանին ճաշարանը գացած էի ընկերներուս հետ, որովհետեւ, ճիշդն ըսելով, մեր երեկոյեան ապուրը մեծ բան մը չէր: Լեհերուն ու Ռուսերուն մէջ, ես այնտեղ կը հանդիպէի ալզասցի զինուորներու, որոնք այլեւս զէնք չէին կրեր: Մելամաղձոտ «Անատոլուդեան Գիշերներ»ու ալիքներուն մէջէն, — արձակուած սպանիական ձայնասփիւռէն, — ես անոնց դէմքերուն վրայ կ'ընդնշմարէի անհուն տրտմութիւն մը: Կիսաքաղց էին. դրամէ եւ պարենատոմսէ զուրկ, ճաշելու համար մեր աջակցութեան կը դիմէին...: Այս դժբախտ մարդոց հետ խօսակցելով, կ'եզրակացնէի թէ գործերը դէշ կ'ընթանային եւ «Շլէօ»ները(*) չէին գիտեր թէ ինչպէս վարուին իրենց հետ:

Ասկէ զատ, անոնք արդէն ընդունած էին Թիթոյի սաւառնակներուն այցելութիւնը եւ քանի մը հոգի կորսնցուցած: Հէք զինուորներ, այդ ըմբոստ հրամանատարին օդանաւերը իրենց բովանդակ կատաղութիւնը կը թափէին կառախումբերուն վրայ, բայց իրենք ստիպուած էին գիշերել վակոններուն մէջ...

ԱՐԱՄ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

(*) Ֆրանսացիները երբեք չեն դադրած իրենց ժառանգական թշնամին բիրտ եւ վայրենի նկատելէ, ինչ որ կ'արդարանայ ճամբարներու մէջ գործուած նացիական խժդժութիւններով: Մասնաւորաբար ներկայ համաշխարհային պատերազմի ընթացքին՝ «պօշը» փոխարինուած է «Շլէօ»ով, որ Մարոքեան ցեղերուն վերագրուած վայրագութեան խորհրդանշական փոխանցումն է Գերմաններուն...: Այս «արկօ»ն չատ ընթացիկ է այժմ մեր հիւրընկալներուն մօտ:

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

Համայնավարները Լատինական Ամերիկայի մէջ

Վիճակագրական տեսակէտով կեդրոնական եւ Հարաւային Ամերիկայի համայնավարները մեծ թիւ մը չեն ներկայացներ: Ամերիկեան թերթ մը 150 հազար բոլչեւիկներ կը հաշուէ Քուպայի մէջ: Պրազիլիան ունի 130 հազար անդամ, Չիլին 50 հազար (ներկայիս օրէնքէ դուրս են), Արժանթինը 20 հազար, Փարակուէյը 1000էնպակաս (ներկայիս օրէնքէ դուրս):

Բացի Կուաթէմալայէն եւ Վէնէցուէլայէն ուր քաղաքական կացութիւնը աղօտ է, ինչպէս եւ Քոլոմպիայէն, չատ ապացոյց չկայ ռուսական ուղղակի միջամտութեան, տեղական համայնավար կուսակցական հարցերու մէջ:

Ապացոյցներ չկան թէ Մոսկուան ուղղակի կը միջամտէ լատինական Ամերիկայի ներքին գործերուն: Օրինակ, Քուպայի համայնավարները ինքնաբաւ են: Հոն կուսակցութիւնը ունի իր սեփական թերթը եւ անթենը: 50 հազար անգլ. ոսկիի դրամագլուխը կը ճարեն քաղաքավար սպառնալիքով: Կուսակցութեան ներկայացուցիչները կ'երթան ճարտարարուեստի տէրերուն եւ կ'ըսեն թէ իրենց 150 հազար բանուորները «պիտի չգնեն իրենց ապրանքները, եթէ չրաժանորդագրուին կուսակցութեան սնտուկին: Եւ կը յաջողին:

Ամերիկեան թերթին կարծիքով, Խ. Միութիւնը չի միջամտեր Լատին Ամերիկայի ներքին գործերուն, նախ որովհետեւ գոհ է անոնց յառաջդիմութենէն, երկրորդ բաւարար թիւով մարդիկ կան հոն, կազմ եւ պատրաստ որեւէ անակնկալի, ինչպէս պատերազմ մը Արեւմտեան Եւրոպայի իշխանութեանց եւ Ամերիկացիներու հետ:

Ընդհարման մը պարագային, քանի մը հարիւր եւ ոչ թէ տասնեակ հազարներ պէտք պիտի ըլլան հարուածելու կեդր. Ամերիկան երեք խոցելի կէտերէ: — Ա. Փանամայի ջրանցքը կարելի է հարուածել օդանաւային արշաւանքով մը գաղտնի օդանաւային դաշտերէ կամ խափանարարութեամբ:

Ջրանցքը չատ նեղ է հիմա մեծ մարտանաւերու համար, եւ հաշիւ եղած որ չնորհիւ այդ հանգամանքին, երկրորդ աշխարհամարտին, Միացեալ Նահանգները կրցան 375 միլիոն տոլար խնայել 1941—1945ին: Բ. Ընդծովեայ վտանգը: Գ. Վէնեցուէլլայի եւ մաս մըն ալ Քոլոմպիայի քարիւղի հանքերը, ուր բանուորական հսկողութիւնը համայնավարներուն ձեռքն է: Ասոնցմէ զատ կան Պոլիվիոյ թիթեղի հանքերը, Չիլիի պղինձի հանքերը եւ Փերուի արծաթի հանքերը, որոնք համայնավար բանուորներու կողմէ տեւական խափանարարութեան վտանգին տակ կը գտնուին:

Քաղաքական տեսակէտով Արժանթին բարելաւելով բանուորին վիճակը, պակսեցուց համայնավար կուսակցութեան քուէարկութեան ուժը, 70 հազարէն իջեցնելով 35 հազարի: Հռոմէական Կաթոլիկ եկեղեցին որ տակաւին մեծ ազդեցութիւն ունի Հարաւային Ամերիկայի մէջ, իր կարգին պայքար կը տանի ընկերային պայմաններու բարելաւման մէջ:

Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՀՈԳԵՐԸ

Ձմեռնամուտի առիթով, Մոսկուայի մամուլը լրջօրէն կը զբաղի բանակին պարէնաւորման, ժողովուրդին բնակութեան եւ ճարտարագործութեան ուժեղացման խնդիրներով:

Թէեւ կարմիր բանակը միշտ ալ ունեցած է առատ սնունդ, սակայն կը թուի թէ վերջերս գանգատներ հասած են զինուորներէ: Թերթերն ալ կը հաղորդեն թէ բաշխումը լաւ չէ, ամանեղէնը պակաս է, կերակուրին պատրաստութիւնը աղտոտ է եւայլն:

Այս պահուս Ռուսիոյ ամէնէն երջանիկ անձերը այն հազարաւոր բանուորներն ու պաշտօնեաներն են որոնք իրենց նոր տուները փոխադրուեցան: Իսկ անդին կը մնան տակաւին չատեր որոնք կը բնակին խճողուած սենեակներու, մառաններու մէջ: Գլխաւոր դժուարութիւնը չինութեան համար ապրանք գտնելն է, ինչպէս աղիւս, չաղախ եւ ապակի:

Գերմաններուն գրաւած քաղաքներուն մէջ

ՄԱՄՈՒԼ

Հ. Յ. Դ.

«Ապառաժ» խմբագրական յօդուածներէն կ'ըսէ խմբագրականի մը մէջ, Դաշնակցութեան Օրուան առթիւ.—

...«Առանց ուրանալու մեր հանրային շարժումներու մէջ այլ տարրերու, խմբակցութեանց, հոսանքներու, կուսակցութիւններու խաղցած դերերը, առանց անտեսելու հայ աշխարհը արթնցնելու, անոր վերածնունդը կերտելու ռեւէ ճիգ ռեւէ մէկուն կողմէ, կրնանք անվարան ըսել, որ ժամանակակից Հայոց պատմութեան առանցքը դարձած է Հ. Յ. Դաշնակցութեան շուրջ:

Ընդարձակ է անոր գործը՝ ամէն մարզերու, Հայաստանի ամէն վայրերու, հայ ժողովրդի մըտաւոր, հոգեւոր, ընկերային, քաղաքական, մըշակութային եւ այլ ոլորումներու ամէն հունե-րուն մէջ:

Ան է եղած, ռեւէ մէկէն աւելի, արթնցող, վերազարթնող, վերածնող հայրենիքին քաղաքական մտքին դարբնիչը, ձեւաւորողը: Անոր քաղաքական պայքարին բովանդակութիւն տուողը: Անոր յեղափոխական պատնէշը կառուցանողը: Անոր պահակը:

Ան է եղած մէկ հայրենիք, մէկ հայութիւն, մէկ ազգ, մէկ լեզու ձուլողը:

Ան է եղած հայ նահատակութեան առջեւէն քալողը, զոհաբերող ու արիւնող հայ մարտիրոսներու հոյլերուն մէջէն:

Ան է եղած հայ հերոսութեան գլխակիրը, մարտիկը, հրամանատարն ու զինուորը, հայ արիւն բիւրաւորներու փաղանքներու կողքին:

Ի՞նչ էր հայութիւնը մօտ դար մը առաջ, եթէ ոչ քրիստոնեայ ստրուկներու անկերպարան, լուռ ու մունջ մորթոտուող զանգուած մը, որ ամէն օր ու ամէն ժամ ոչխարի հօտի նման սպանդանոց կ'առաջնորդուէր:

Ո՞վ էր Խրիմեաններու եւ Րաֆֆիներու, Վարժապետեաններու եւ Արծրունիներու, Իզմիրլեաններու եւ Նազարբեկեաններու հնչեցուցած փողին ականջ տուող, արձագանգող, զէնք ու փամփուշտ մէջքին քաշած, լեռ ու ձոր ոտքի կոխան դարձնող ասպետը, աւելի քան կէս դարէ ի վեր:

Ո՞վ էր հայութիւնը ազգի վերածողը:

Ո՞վ էր հայրենիքը պետութեան ստորոգելիով հաստատողը:

Ո՞վ էր Արեւելեան Նահանգներ կոչուածը Հայաստան եւ Արեւելեան Հարց ըսուածը Հայկական Հարց վերամկրտողը:

Թող հայ պատմութիւնը ուրացողները խարխաւեն, որքան ուզեն:

Թող սուտը պաշտողները երկրպագեն դրսէն բռնի ներմուծուած խաղալիքներու:

Թող Ցեղասպանները մասնեն եւ ստրուկները, արիւնէ ու պայքարէ դասալիքները հայկական արժէքներն ու սրբութիւնները դիտմամբ մոռացողները իրենց կուսակցագար կիրքերուն վաղանցուկ յագուրդ տալու համար առասպելներ յօրինեն:

Թող վախկոտները, խիղճ ու հայրենասիրութիւն միջազգային շուկաներու վրայ վաճառքի հանողները անհիմն, չինծու հէքեաթներ հիւսեն:

Հայոց անսուտ պատմութիւնը արիւնէ գրերով կասկարմիր արձանագրած է, որ 19րդ դարու վերջերէն սկսեալ մինչեւ մեր օրերը հայ ժողովուրդը անցած է ու կ'անցնի իր ազատագրութեան դըժուարին, դժնդակ ճամբայէն ընդ հուր եւ ընդ սուր եւ այդ անցքը արժանաւորագոյն կերպով գլխաւորողը եղած է Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը:

... Ոչ աղա–էֆէնտիներու ընդդիմութիւնը, ոչ կղեր–ազնուականութեան թշնամանքը, ոչ ռամկավարին ուրացումը, ոչ ալ համայնավարին սուտը չեն կրնար այլափոխել, խաղդախել, ձեւազեղծել ժամանակակից հայ պատմութիւնը:

Այնտեղ, անոր անմահ ու անկործնելի էջերուն վրայ, արիւնով ու կրակով տաղուած, դրոշմուած են Հ.Յ.Դ. կարմիր անունը եւ անոր գործը:

Ու այսպէս ալ պիտի մնան, որքան ատեն կը տեւէ ինքը՝ հայութիւնը, որքան ատեն կայ ու կը մնայ ինքը՝ Հայաստան աշխարհը»:

ՆԱՄԱԿՆԵՐ «ՅԱՌԱՋ»ԻՆ

ՅԱԻԵԼՈՒԱԾ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔՆԵՐՈՒ

Վահէն դասընթացք մը հաստատած է Խ. Հայաստանի լեզուական աղճատումներու մասին:

Նմանօրաբար, ես ալ կը դնեմ կարգ մը բառեր, զոր կը գործածեն Ֆրանսա ծնած մեր զաւակները: Պատկերը նոյնքան վրդովիչ է որքան Հայաստանի մէջ, քանի որ խնդիրը կը վերաբերի ազգապահպանումի գործին:

Կ'արժէ որ ծնողները լուրջ ուշադրութեան առնեն կարեւոր պարագայ մը:

Հայ մանուկին խօսած առաջին լեզուն պէտք է ըլլայ Հայերէնը, միւսները վերջը կուգան, ինքնաբերաբար:

Ու շնորհիւ անհոգութեան, երբ հայ տղան կը սկսի խօսիլ Ֆրանսերէն, յետագային մենք կ'ունենանք հետեւեալ բառերու նման այլանդակութիւններ:— Կօրմը (կողմը), արմուկ (աղմուկ), վառուան (վաղուան), կ'առջանար (կը յառաջանար), հերու (հեռու), Այաստան (Հայաստան), ըսկայ (հսկայ), հօձեռ (օձեր), տեռեր (դեղեր), արջի (առաջուան), պտուր (պտուղ), ձեռ (ցեղ), Այկ (Հայկ եւն. եւն.:

Նման բառերու ճոխ հաւաքածոյ մը ունին Ֆրանսայի մեր հայ ուսուցիչները ապահովաբար: Որովհետեւ անոնք հայ երախային չէ որ հայերէն կը սորվեցնեն, այլ ֆրանսացած տղուն, այսինքն Ֆրանսացիին: Հետեւանքը կ'ըլլայ Բաբելոն:

Ես արդէն սկսած եմ անճրկիլ, հասկնալու համար անոնց հայերէն խօսակցութիւնը:

Ծնողներ, քիչ մը աւելի լրջութիւն եւ ինքնագիտակցութիւն, քանի դեռ իրար կը հասկնաք:

ԽԹԱՆ

ՀՐԷՇԱՅԻՆ ՄԱՀԱՊԱՏԻԺ ՄԸ ԿԸ ՋՆՋՈՒԻ

Սկովտիոյ մէջ օրինագրքէն ջնջուեցան կարգ մը տմարդի սովորութիւններ: Ամէնէն առաջ այն օրէնքը որով իբրեւ մահապատիժ, մարդիկ ձիու ոտքէն կը կապէին եւ կը քաշկռտէին: Այս օրէնքը պիտի գործադրուէր 1820ին երկու մարդոց վըրայ, որոնք գործադուլ ըրել կը քարոզէին, երբ Ճորճ Դ. Թագաւորը միջամտեց եւ կախեցին այս երկու մարդիկը եւ գլուխները կտրեցին:

Վերջին անգամ այս պատիժը գործադրուած է 1803ին, երբ եօթը հոգի Ճորճ Գ. Թագաւորը սպաննելու դաւադրութեան մը մէջ բռնուեցան: Ջնջուեցաւ նաեւ այն օրէնքը, որով բանտարկեալները 14.400 անգամ կը դարձնէին անուորդը, բացի շաբաթ օրէն: Այս օրէնքը չէր գործադրուէր 60 տարիէ ի վեր: Ասոնցմէ զատ ջնջուեցաւ «Արեան ապականութիւն» ըսուած օրէնքը, որուն համաձայն մատնիչ մը վատ արիւն կը կրէր երակներուն մէջ, հետեւաբար իր սերունդն ալ վատ արիւն ունէր եւ չէր կրնար ժառանգութիւն ստանալ:

1.209.000 տուներ քանդուեցան, գրեթէ բնակելի տուներուն կէսը: Մինչեւ իսկ նախապատերազմեան խճողուած պայմանները վերականգնելու համար, պէտք է գտնել 60 միլիոն քառակուսի եարտ բնակելի տեղ: Ազատագրուած շրջաններու համար հնգամեայ ծրագիրը կը նախատեսէ 34 միլիոն քառակուսի եարտ բնակելի տեղ, այսինքն պէտք եղածին գրեթէ կէսը: Մասնագէտներ կը կարծեն որ, եթէ նոյնիսկ հնգամեայ ծրագիրը կատարուի, քանդուած շրջաններու քաղաքացիները մարդ գլուխ երեք քառակուսի եարտ տեղ պիտի ունենան:

Այս օգոստոսին հրատարակուած որոշումը, որուն համաձայն քաղաքացիներ կրնան գնել եւ շինել իրենց սեփական տունը, շատ ալ պիտի չկրնայ փոխել Ռուսիոյ բնակարանի հարցը, որովհետեւ հում նիւթի պակասը կը մնայ:

Արհեստակցական Միութեանց օրկանը, «Թըրուտ», կը գրէ թէ «Շէնքեր շինելը երկար ժամանակի կը կարօտի մեզի համար, տանիքները ծածկելու համար պէտք եղած նիւթը դեռ նոր սկսած են ապսպրել Մոսկուայի մէջ:

Շատ մը տուներ ողբալի վիճակի մէջ են, երբ ուրբը անձրեւ գայ, Քէմէրավոյի Թատրոնին ներսն ալ առաջին յարկը կ'անձրեւէ. ձեղունէն մաս մը գլխաւոր դերասանին գլխուն ինկաւ, եւ հիւանդանոց փոխադրեցին: Խաղին անունն էր... «Նոր զոհը»:

ՋԻՆԱԹԱՓՈՒԹԵԱՆ հարցին առթիւ նորէն բուռն վիճաբանութիւններ տեղի ունեցան Քաղաքական Յանձնաժողովին մէջ: Ջինաստանի ներկայացուցիչը մեղադրեց Խ. Միութիւնը թէ կը մարզէ եւ կը զինէ Ճափոնցի գերիները, կռուելու համար Նանքինի կառավարութեան դէմ: Ըսաւ թէ 50.000 Ճափոնցիներ կը մասնակցէին Մանչուրիոյ համայնավար արշաւանքին, ինչպէս եւ 13.000 մասնագէտ բանուորներ: Խ. Միութեան կողմէ պատասխանեց Վիշինսկի: Անգլիա եւ Մ. Նահանգները նորէն քննադատեցին Խ. Միութիւնը, սպառազինութեանց կրճատման ծրագրին առթիւ: Անգլ. պատուիրակը ըսաւ թէ իր երկիրը հինգ միլիոնէն 800.000ի դեղչած է իր զինուորներուն թիւը, մինչդեռ Խ. Միութիւնը, որ 7 միլիոն զինուոր ունէր պատերազմի ատեն, դեռ կը պահէ 4 միլիոնը: Պ. Վիշինսկի դատապարտելով Մ. Նահանգներուն ռազմապաշտութիւնը, ըսաւ թէ «ձեր գործը չէ Խ. Միութեան զինուորներուն թիւը», բայց ուզեց համոզել թէ իրենք արձակած են պատերազմի ատեն հաւաքուած բոլոր զինուորները եւ իրենց բանակը «այժմ կը բաղկանայ միայն 1926—27ի զինուորներէն»:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (26)

ԹՈՐՈՍ ԼԵՒՈՆԻ

ԳԼՈՒԽ Զ.

ԱՌԻՒԾԻՆ ԿՈՐԻՒՆԸ՝ ԱՌԻՒԾ Է

— Լաւ կ'ընես, պատասխանեց ծերը նոյնպիսի ժպիտով մը:

— Բաւական է այսչափը, իմացայ, ե՞րբ ինծի հրաման մը եկաւ ձեզմէ եւ չի կատարուեցաւ, սիրտդ հանգիստ բռնէ, Թող հայ երիտասարդը հանգիստ պառկի, միայն Թէմանդրոնիկոսէն զգուշանայ վասնզի ամէն չարեաց պատճառ նա է, բաւական է թէ Հայ մը գտնուի խնդիրի մը մէջ՝ իր առելութիւնը դաւ եւ վտանգ կը տեսնէ հոն, երկինք երկիր իրար կը խառնէ:

Քանի՞ քանի անգամ Կայսրը եւ Ծերակոյտը սա ապուշ երիտասարդին ազատութիւն տալու հրաման ըրին, եւ ինք միշտ արգիլելու ճարըդաւ, եւ հիմա որովհետեւ ապստամբ ու վտանգաւոր Հայ մը տեսնուած կայ եղեր քաղքիս մէջ, իր դըգուութեամբ երիտասարդ կ'ուզուի, որպէսզի բանտի դատապարտուի, եւ այդ Միքայէլ Անդրոնիկոսի մարդն է: Աս խօսքերն ըսելով ոստիկանապետը թողուց եւ գնաց:

Իսկ Դիոնիս սանուհիին գալով, հրաւիրեց պատրաստուիլ երթալու եւ գտնելու համար Թորոսը: Եւ քիչ մը ժամանակէն վերջը երկու դեսպակ կը ձգուին պալատը եւ կը շտկուէին դէպի ծովեզր ուր գեղեցիկ նաւակ մը իրենց կը սպասէր:

Նոյն գիշերը Թարաբիայի ամարանոցին մէկ սրահին մէջ Թորոսի եւ Եւփիմէի պսակի հանդէսը կը կատարուէր հայկական արարողութեամբ. Բարկէն՝ կնքահօր պաշտօնը կը կատարէր ամենայն գոհութեամբ, ներելով սրտանց Եւփիմէի արեան մէջ ինչ որ յունական կաթիլներ կը գտնուէին, եւ ծածկելով ինչափոր կարելի էր տրտմախառն ուրախութեան արցունքին քանի մը կաթիլներն:

Երբ ամէն բան կատարուեցաւ եւ գիշերը կէս եղաւ Դիոնիսի կարգադրութեամբ մեր հարսն ու փեսան հասարակ նաւակ մը մտած Բարկէնով՝ երկու ծառայով եւ մէկ նաւիչով կ'անցնէին դիմացի Ասիոյ ծովափունքը, եւ ծովեզրէն մղոն մը հեռաւորութեամբ անտառախիտ ծառերէ շրջապատեալ գիւղական ամայի տուն մը պատրաստ կը գտնէին զիրենք ընդունելու համար. հոն ինչ որ բընութեան սքանչելիք կար. այս երկու գեղեցիկ անձերուն ուրախութիւնը կը պսակէր. Բարկէն իր լեռներուն զարունը կը յիշէր, եւ երբ իր երկու սաները կ'ելնէին բնակարանէն ու կը սկսէին հեռանալ, իր երկայրին մէջքը հեռուանց անտեսանելի անոնց հետքերուն կը հետեւէր, պահապան եւ աչալուրջ զամփռի մը պէս ամէն ծառի՝ ամէն բըլրակի շուքը կը քննէր որ վտանգ մը անոնցի պատահի:

Ութ օր աս երջանիկ կեանքը վայելեցին մեր նորապսակ ամոլները, եւ Թորոս իր հարսին քով կը գտնէր ան ամէն գեղեցիկ եւ բարձր զգացումները, որ երազն են երիտասարդութեան փափաքներուն, ու իր երջանկութեան, միայն իր լեռները կը պակսէին, եւ այն ազգային ազատութեան սէրը, որ նախահօր Ռուբէնի արեան հետ իր երակներուն մէջ կը շրջէր:

Ութ օր էր նաեւ որ Դիոնիսէն լուր ամենեւին չկար, այլ ըստ սովորութեան տնտեսը ամէն օր կերակուրը կը բերէր արշալոյսին հետ եւ մէկէն կը հեռանար որպէսզի կասկածի տեղի չտայ:

Յանկարծ երեկոյ մը ծեր Դիոնիս երեւցաւ թէպէտ շատ դժուար էր անոր երեսին վրայ զաղտնիք մը նշմարել, բայց Եւփիմէ իրեն սիրալիր ընդունելութիւն մը ընելէ վերջը՝ երբ քիչ մը ատեն տան առջեւ աղբիւրին քով նստան, կասկածոտ ծիծաղով մը ըսաւ.

— Հայրիկ, դու մեզի բան մը ունիս խօսելիք եւ կ'երեւայ թէ կը դանդաղիս:

— Այո, Եւփիմէ, լաւ գիտցար թէ՝ բան ունիմ ձեզի հետ խօսելիք, եւ շատ կարեւոր բան:

— Ինչո՞ւ կ'ուշացնես, կ'երեւայ թէ շատ անախորժ լուր մը պիտի ըլլայ:

— Ես քանի օր է, Թորոսի փախստեան համար նաւ մը կը նայիմ, եւ այսօր հազիւ թէ փնտռածս գտայ...:

— Ինչո՞ւ այդչափ շուտով, հայրիկ, միթէ ինձ համար նաւուն մէջ տեղ չկա՞յ:

ԾԵՐԵՆՑ

Ուրիշ նշանախօսքեր ալ կարդալէ վերջ, Պ. Ժիւլ Մոք յիշեց թէ գաղտնի հրահանգ մը մոռցուած էր Ալլիեօնի համայնավար մասնաճիւղի քարտուղարին՝ Պ. Միռոյի հեծելանիւին պայուսակին մէջ։ Յետոյ պարզեց Կոմինֆորմին կազմութեան պարագաները (Համայնավար Տեղեկատու Դիւան), հանգուցեալ Ժդանովի գրաւոր հրահանգը, որ կը յանձնարարէր շարունակել պայքարը Մարշըլի ծրագրին դէմ, ինչ որ ալ ըլլայ Մոսկուայի բանակցութեանց արդիւնքը։

ԴՐԱՄԱԿԱՆ ԱՂԲԻՒՐՆԵՐԸ

Մանրամանելով օտար միջամտութեան եւ դրամական աղբիւրներու վրայ, Պ. Ժիւլ Մոք յայտարարեց թէ կառավարութիւնը մօտէն կը հսկէ բոլշեւիկեան դրամատան մը վրայ որ Ֆրանսայի մէջ արձանագրուած է հետեւեալ անունով.— Banque Commerciale pour l'Europe du Nord.

— « Այս դրամատունը, ֆրանսական անանուն ընկերութիւն մը, իր դրամագլուխը վերածեր է հարիւր հազար բաժնեթուղթերու որոնց 99.700ը կը պատկանին երկու խորհրդային պետական դրամատուններու,— Ազգ. Դրամատուն եւ Արտաքին Առեւտուրի դրամատուն։ Մնացեալ 300 բաժնեթուղթերը կը գտնուին կարգ մը Ֆրանսացի եւ օտար համայնավարներու ձեռքը։ Ուրեմն խորհրդային հաստատութիւն մըն է որ կը գործէ ֆրանսական դիմակի տակ։ Դրամատան վերատեսուչը հպատակ դարձած Ռուս մըն է։ Երեք վարիչներէն առաջինը Ռուս է, երկրորդը Ֆրանսացի, երրորդը մեր համայնավար պաշտօնակիցներէն մէկուն ամուսինը։

« Ուրեմն զարմանալի չէ որ այս դրամատունը մեծ վարկեր կը բանայ համայնավար կուսակցութեան, անոր մամուլին եւ մասնաճիւղերուն։ Մենք երկար ատենէ ի վեր կասկած ունինք այդ դրամատան հետ եւ գիտենք թէ օրեր կան ուր համայնավար կուսակցութիւնը 15 միլիոն ֆր. պատրաստ դրամ ունի այս հաստատութեան մէջ։ Նոյնը իր մամուլին համար, որուն հաշիւները 17 միլիոն ֆրանքի բաց մը կը ցուցնէին յուլիսի վերջը, 27 միլիոն՝ Օգոստոսի վերջը, 30 միլիոն՝ Հոկտեմբերի վերջը։ Համայնավար կուսակցութեան եւ իր մասնաճիւղերուն հաշիւները կ'արձանագրուին երկու գլուխներու տակ,— Օսվալտի եւ Կոմայի անուններով։ Կարգ մը դիւանագիտական պայուսակներ ալ շատ կասկածելի դեր մը կատարած են»։

Նախարարը պատմեց նաեւ թէ Ֆրանսացի, Ռումանացի եւ Հունգարացի համայնավարները յաճախ ժողովներ կը գումարէին Ֆրանսայի մէջ, Ներքին նախարարութեան պաշտօնեաներուն ձեռքն են Կոմինֆորմի կեդրոնէն Ֆրանսացի համայնավարներուն ուղղուած նամակներու պատճէնները։ Շատ մը պարագաներու մէջ Ֆրանսայի վերջին գործադուլները ռումանական եւ հունգարական թերթերու կողմէ կը ծանուցուէին գործադուլէն առաջ։ Կառավարութեան ձեռքն է Ռումանիոյ մէջ պատրաստուած յատակագիծ մը, որուն համաձայն այժմ միայն դիւանագէտներ կամ Ֆրանսահպատակներ կը գործածուին դրամներու փոխադրութեան համար։

Վերջերս խնդրած էին Փարիզի ռումանական դեսպանատան նախորդ առեւտրական կցորդէն հեռանալ Ֆրանսայէն, բայց ան դեսպանատունէն վերադարձած էր 60 միլիոն ֆրանքի գումարով մը, զարկ տալու համար հիւս. Ֆրանսայի եւ Պելժիոյ բանուորական խլրտումներուն։ Ի վերջոյ արտաքսուեցաւ։

Պ. Ժիւլ Մոք այս առթիւ յայտնեց թէ երկուշաբթի օր արտաքսուեցան երկու Ռուսեր, երկու Լեհեր եւ երկու Չեխեր, իբրեւ մեղսակից Կոմինֆորմի տրամադրած գումարներու բաշխումին։

Ուրիշ յայտնութիւններէ վերջ, Նախարարը դառնալով համայնավար երեսփոխաններուն, յայտարարեց.

—Արհեստակցական գործունէութիւն չէ այս, այլ յեղափոխական գործունէութիւն։

Եւ կարդաց տեղեկագիր մը որուն համաձայն 47 խափանարար ձեռնարկներ կատարուած են — կառախումբեր գիծէն հանել, ելեկտրական ձողեր խորտակել եւն.։ 367 յարձակումներ կատարուած են անձերու կամ անոնց բնակարաններու վրայ։ Կարգ մը շրջաններու մէջ հանքագործներու պատուիրակներ բռնուած են ձեռնառումներով։

Նախարարը ջերմապէս ծափահարուեցաւ մեծամասնութեան կողմէ։ Համայնավար երեսփոխանները քար լռութիւն կը պահէին։

★ Կառավարութիւնը Ազգ. Ժողովին յանձնեց օրինագիծ մը, որ կը պահանջէ խստացնել պատժական օրէնքները։

ՊԵՐԼԻՆԻ ՀԱՐՑԸ լուծելու համար, առաջարկուած էր ժողովի հրաւիրել չորս մեծ պետութեանց արտաքին նախարարները։ Պ. Վիշինսկի պատասխանեց, առանց մերժելու կամ ընդունելու առաջարկը։ Նախագահ Թրումըն վճռապէս յայտարարեց թէ չեն կրնար բանակցիլ Խ. Միութեան հետ, որչափ կը տեւէ պաշարումը։ Ուրեմն արեւմտեան երեք պետութեանց նախարարներն ալ նոյն պատասխանը պիտի տան։

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Նոյեմբեր 27ին շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30էն մինչեւ լոյս, SALLE CADETի ընդարձակ սրահին մէջ, 21 rue Cadet: Métro Cadet:

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՃՈԽ ԲԱԺԻՆ, ԵՐԳ, ՆՈՒԱԳ, ԱՐՏԱՍԱՆՈՒԹԻՒՆ, ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ պարեր մինչեւ առաւօտ, Orchestre Jazz ղեկավարութեամբ ԿԱՐՕ ՍԱՐԵԱՆԻ։ Ճոխ պիւֆէ։

Մուտք 100 ֆրանք։

×

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Կը տօնուի Նոյեմբեր 27ին (ոչ թէ 21ին), ՇԱԲԱԹ ԳԻՇԵՐ, մինչեւ լոյս Château des Fleursի մէջ, զինուորներ տեղաւորուած ըլլալով Grand Palaisի մէջ։

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէի։ Կը մասնակցին Հ. Յ. Դ. բոլոր ենթակոմիտէները եւ խումբերը, ինչպէս նաեւ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութիւնը իր բոլոր մասնաճիւղերով։

Կը նախագահէ ընկեր Յ. ՊԱՊԻԿԵԱՆ
Կը խօսին ՇԱՀԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ
եւ Ա. ՔԷՕՍԷԵԱՆ

Ներկայ պիտի ըլլան եւ խօսին Ֆր. Ընկերվ. յայտնի դէմքեր։ Գեղարուեստական ճոխ բաժին։ Պիտի նուագէ Հ. Յ. Դ. Սէն Լուի Նոր Սերունդի նուագախումբը։ Պիտի երգէ Հ. Յ. Դ. Սէնթ Անի երգչախումբը ղեկավարութեամբ Պ. Հ. Համբարձումեանի։ Սէն Ժէռոմի եւ Լէ գ'Օլիվի Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի կողմէ երգ եւ հայկական պարեր։ Կ'արտասանէ ընկեր Մակարեան, պիտի երգէ ֆրանսերէն Mme LONGUE։

ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ.— Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Տէսինի կոմիտէի կողմէ։ Մասնակցութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի, այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին Հ. Յ. Դ. Տան մէջ։

Կը խօսին ընկերներ ՍԻՍԱԿ ՍԻՍԼԵԱՆ եւ ՄԻՍԱՔ ՄԻՐԶԷ։ Գեղարուեստական խնամեալ բաժին։ Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ։

×

ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ.— Այս շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, Հ. Յ. Դ. «Համօ Օհանջանեան» ակումբին մէջ։

Կը նախագահէ ընկեր Թ. ՀԵՐՈՅԵԱՆ
Կը խօսի ընկեր Ս. ՍԻՍԼԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին, Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի եւ Ֆ. Կ. Խաչի Սանուհիներու կողմէ։

Պիտի երգեն Տիկին Պ. Ահարոնեան եւ Մ. Տէրվիշեան։ Պար, Կ. Խաչի սանուհիներու կողմէ։

Պիտի նուագէ ջութակի վրայ երիտասարդ Պ. Պէպիրեան։

×

ՍԱՐՍԷԼԻ ՄԷՋ.— Այս կիրակի, ժամը 15ին, Salle des Nocesի մէջ։

Կը խօսի ընկեր ԱՇՈՏ ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ
ԸՆԿԵՐԱ – ՀԱՄԱԿՐԱԿԱՆ ԽՆՋՈՅՔ։

Լիոնէն Այրի Տիկին Մարկրիթ Սարեան եւ իր պարագաները սրտի խորունկ ցաւով կը ծանուցանեն իրենց զաւկին եւ ազգականին

Պ. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՍԱՐԵԱՆԻ

մահը, որ տեղի ունեցաւ 44 տարեկան հասակին, 16 Նոյեմբեր, երեքշաբթի, իր բնակարանին մէջ։ Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի այսօր, հինգշաբթի, ժամը 3ին, Լիոնի Կիյեօթիէ գերեզմանատան մէջ։

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ որ Ալֆորվիլի Հ. Մ. Ը. Մ.ի պարահանդէսը տեղի կ'ունենայ շաբաթ երեկոյ (4 Դեկտեմբեր) մինչեւ առաւօտ։ Կը խնդրուի չխաչաձեւել։

ՆՈՒԷՐՆԵՐ.— Կապոյտ Խաչի Սէնթ Էթիէնի վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է ընկեր Տիգրան Ձէքեանէն հազար ֆրանք, ընկերուհի Վարսենիկ Ձէքեանին ապաքինման առթիւ։

ԱՒԱԶԱԿ ՄԸ յարձակած էր Լիոն - Փարիզ ճեպընթացին վրայ, վիրաւորելով երեք ոստիկաններ, ինչպէս գրած էինք երէկ։ Թերթերը կը գրեն թէ աւազակը, 25—30 տարեկան երիտասարդ մը, գիշերուան ժամը 2ին Ա. կարգի բաժնեակ մը մտնելով, 7000 ֆրանք կորզած է ուղեւորներէն, ատրճանակը ձեռքը։ Յետոյ մտած է յարակից բաժնեակ մը, ուր կը գտնուէին երեք քննիչները։ Երեքն ալ Մարսէյլէն կը վերադառնային եւ անզէն էին եւ երբ ուզեցին զինաթափ ընել աւազակը, այս վերջինը երեքն ալ վիրաւորելով եւ երկու ատրճանակները ձգելով կառախումբէն վար ցատկեց եւ անհետացաւ։

ԿԱՇԱՌԱԿԵՐՈՒԹԵԱՆ խնդիր մը կը քննուի Անգլիոյ առեւտրական վարչութեան մէջ։ Ամբաստանեալներէն մէկը երիտասարդ նախարար մըն է։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Յ. Դ. ԱՂԲԻՒՐ ՍԵՐՈԲ եւ ԵՕԹՆԵՂԲԱՅՐԵԱՆ խումբի ընդհ. ժողովը՝ այս ուրբաթ երեկոյ 8.30ին, վերջին ժողովին տեղը։ Կարեւոր օրակարգ։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ։

ՍԷՆ ՇԱՄՈՆ.— Հ. Յ. Դ. «Վարուժան» կոմիտէի ժողովը՝ այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, սովորական վայրը։

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Փարիզի մասնաճիւղի հերթական հաւաքոյթը՝ այս հինգշաբթի գիշեր ժամը 21ին, Sociétés Savantesի մէջ։ Նիւթ՝ գրական յուշ-երեկոյ նուիրուած Ա. ԱՀԱՐՈՆԵԱՆի գրականութեան։ Իր գործերէն պիտի կարդան եւ արտասանեն Նոր Սերունդի անդամները։ Ընկ. Հ. ԲԱԼՈՒԵԱՆ պիտի կատարէ վերլուծութիւնը կարդացուած կտորներուն։

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Սէնթ Մարկրիթի մասնաճիւղի հիմնադրութեան հանդէսը՝ այս շաբաթ իրիկուն ժամը ճիշդ 8ին, ազգային սրահը։

Ս. ԷԹԻԷՆ.— Ֆ. Հ. Կապոյտ Խաչի ընդհ. ժողովը՝ այս եկուշաբթի (22 Նոյեմբեր) Մատուռին մէջ, ժամը 3ին։ Խիստ կարեւոր օրակարգ։ Ընկերուհիներուն ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։

ՀԱՄԱԽԱՐԲԵՐԴՑԻԱԿԱՆ Միութեան Վալանսի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը այս կիրակի առաւօտեան ժամը 9ին, սովորական սրճարանին մէջ։ Կարեւոր օրակարգ։

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՀԻՄՆԱԴՐՄԱՆ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ
ՊԱՐԱՆՑԻԿ – ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Ալֆորվիլի մասնաճիւղին կողմէ, այս կիրակի ժամը 4էն 11, 157 Ave. Jean Jaurès, Maison Alfort:

Կը խօսի ընկեր ՀՐ. ԲԱԼՈՒԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ յայտագիր, կենդանի պատկեր, հայկական պար, եւ անակնկալներ։ Մուտք 100 ֆրանք։ Նոր սերնդականներուն մասնաւոր գին։

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՊՈՄՈՆԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ
ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Յառաջիկայ Նոյեմբեր 20ին, շաբաթ երեկոյ ժամը 9ին, Պոմոնի Նորակառոյց սրահին մէջ։ Ընտիր գեղարուեստական բաժին եւ ճոխ պիւֆէ։ Վարձուած է առաջնակարգ նուագախումբ մը եւրոպական պարերու համար։

ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԻ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Նոյեմբեր 21ին Ժորժ Ե.ի սրահներուն մէջ։

Նախագահութեամբ Պ. Վաղարշակ ՄԵՍՐՈՊԵԱՆԻ
Fernand Bouillon իր երկու նուագախումբերով
«ԱԹՐԱՔՍԻՈՆՆԵՐ», Փարիզեան բեմերու եւ cinémaի յայտնի արուեստագէտներու կողմէ։

Խճողումի տեղի չտալու համար, սեղանները նախապէս ապահովել Պ. Նուպար Զարֆճեանէ (19 rue Jean Mermoz, Paris (8), Tél. Ely. 23-66):

Տոմսերու համար դիմել Պ. Պ. Ա. Աճէմեանի (56 Rue Lafayette, Paris (9). Tél. Pro. 03-19) եւ Վ. Ջիլինկիրեանի (24 rue Feydeau, Paris (2), Tél. Cen. 48 - 51:

Bonneterie-Lingerie
ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ
Ունինք առաջնակարգ մետաքսէ վերջին նորութեան համաձայն կերպասներ։
ՃԵՐՄԱԿԵՂԷՆԻ ՀԱՄԱՐ
Կը պատրաստենք օժիտներ ամբողջութեամբ, ձեռական աշխատանքով։
Կ'ԸՆԴՈՒՆԻՆՔ
Ապսպրանքներ ամէն տեսակ ճերմակեղէնի պատրաստութեան համար։
ԴԻՄԵՑԷՔ ԱՆՎԱՐԱՆ
Maison MAGUESYAN
67 RUE VAUBAN, LYON

Կ'ՈՒԶՈՒԻ
Սայաճի մաքուր կարող կօշկակար – գործաւոր մը։ ԼԱՒ ՎՃԱՐՈՒՄ։ Դիմել Chaussures Harry, 50 rue Fessart, Paris (19)։

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme - (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Vendredi 19 Novembre 1948 Ուրբաթ 19 ՆՈՅԵՄԲԵՐ

ՏԱՐԻ — 20e Année Nº 5698-Նոր շրջան թիւ 1109 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ 6 Ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՖԱՇԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Երկու մեծ պատերազմներէ վերջ, միջազգային բառայարանը հետզհետէ ճոխացաւ եւ կը ճոխանայ նորութիւններով :

Բառե՛ր, բացատրութեան ձեւեր, յատկարանութիւններ : Այլ մանաւանդ համառօտագրութիւններ :

Այդ բառերէն մէկն ալ՝ ֆաշականութիւնը: Սովորական բացատրութեամբ՝ «Ֆաշիզմ», որ կը գործածուի ամէն լեզուի մէջ:

Բառին արմատն է «ֆաշիօ», որ կը նշանակէ խուրձ: (Ֆրանսերէն՝ faisceau):

Մուսոլինի այդ անունով մկրտած էր իր կազմակերպութիւնը, իբրեւ խորհրդանշանը հռոմէական իշխանութեան: (Խուրձի ձեւով կապուած գաւազաններ, որոնց վրայ դրուած էր սակր մը):

Փոխանակ տառապէս թարգմանելու այլաբանութիւնը, հայերէնի վերածելով, մենք ալ սկիզբէն ի վեր կը գրենք «ֆաշականութիւն» :

Այս առթիւ յիշեցնէ՞նք թէ, ծիծաղելի են օտար բառին ածանցումները — ֆաշիստական ? եւ բոլոր նմանները,— կոմունիստական, նացիոնալիստական, ինտերնացիոնալիստական եւն.:

Տարրական դասարանի մը աշակերտն ալ գիտէ որ «իստ»ը հայերէն «ական»ն է: (Անոնք որ կը ճգնին արդարացնել Երեւանի լեզուական բարբարոսութիւնները եւ կը պաշտպանեն, տակաւին կը չարունակեն արհամարհել գրել լուրերու թէ յօդուածներու մէջ...):

Արդ, ինչպէս ուրիշ բազմաթիւ բառեր, ֆաշականութիւն ալ վերածուեցաւ փոխաբերական բացատրութեան մը, իբրեւ հոմանիշ յետադիմութեան, բռնութեան, ազգայնական մոլեռանդութեան, աշխարհակալութեան: Մէկ խօսքով՝ համատիրութեան (totalitarisme, régime totalitaire):

Մեր գոյնզգոյն թութակներն ալ, որոնք պատրաստ են ամէն ձիւթ ծամելու, անմիջապէս իւրացուցին բառը, թունաւոր կաղ մը եւս արձակելով:

Եւ, հայկական ճակատն ալ ունեցաւ իր «ֆաշիզմ»ը: «Ֆաշիստ»ը: «Ֆաշիստական»ը :

Բեռ մը մեղք եւս՝ Հ. Յ. Դաշնակցութեան գլխուն... Ոչ միայն ներքին սպառման համար.— զանազան քուրջերու մէջ փաթթուած — այլեւ իբրեւ արտածելի նիւթ՝ աշխարհի բոլոր լեզուներով:

Նոյն իսկ Ազգաժողովին ներկայացուած՝ մամուլի յուշագրով մը — անգլիերէն — երբ կը փորձէին Հայկ. Դատ պաշտպանել (Սան Ֆրանչիսկօ, 1945 Յունիս):

Բայց, իսկապէս ի՞նչ կը նշանակէ ֆաշականութիւն: Եւ միայն սե՞ւ է (սեւ շապիկաւոր) : Գո՞րշ: Դեղի՞ն: Կանա՞նչ:

Զունի՞ կարմիր տիպար մըն ալ, որուն առջեւ կը խաւարին բոլոր աստղերը: «Ի ծագելն արեգական » ...

Վերջերս այս փափուկ խնդիրը քննուեցաւ Միացեալ Ազգերու Գ. յանձնաժողովին առջեւ, որ կը զբաղի Մարդու Իրաւունքներու Միջազգային Յայտարարութեան խմբագրութեամբ :

Յանձնաժողովը քուէարկեց յայտարարութեան 17րդ յօդուածը, հետեւեալ բովանդակութեամբ.

— « Իրաւունք կարծիքի եւ արտայայտութեան ազատութեան, ինչ որ կը նշանակէ իրաւունք չնեղուելու իր կարծիքներուն համար, իրաւունք փնտռելու, ստանալու եւ հաղորդելու տեղեկութիւնները եւ գաղափարները ամէն տեղ, առանց սահմաններու խտրութեան » :

Վիճաբանութեանց ընթացքին, ֆաշականութիւն բառն ալ արտասանուած ըլլալով, Ֆրանսայի պատուիրակը, Կրումպաք (ընկերվարական) բացատրութիւն պահանջեց խորհրդային պատուիրակէն (պրոֆ. Պաւլով) :

Այս վերջինը ջանաց բացատրել, առանց համոզելու: Այն ատեն Պ. Կրումպաք յայտարարեց.

— « Մեզի համար ֆաշականութիւնը՝ կարծիքի ազատութեան հարցին մէջ կը նշանակէ — համատիրական կարգուսարք մը միակ կուսակցութեամբ, որ կը մերժէ որեւէ ընդդիմութիւն կառավարական քաղաքականութեան դէմ, կը մերժէ կարծիքի ամէն իրական ազատութիւն, մամուլի ամէն իրական ազատութիւն, ժողովի ամէն իրական ազատութիւն, եւ որ գրաքննութիւն կը հաստատէ խաղաղութեան ատեն»:

Խորհրդային պատուիրակը բողոքեց, արժանապատուութեան խնդիր յարուցանելով : Բայց մինակ մնաց իր արբանեակներուն հետ... Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՄԵԾ ԵՆ ՎԵՐՋԱՊԷՍ

Նոյեմբեր 17ին Պանթէոն փոխադրուեցան երկու ֆրանսացի գիտնականներ Փէռէն եւ Լանժըվէն :

Ըսին թէ մասնաւորաբար վերջինը կը պատկանէր ծայրայեղ ձախակողմեան հոսանքին :

Ի՜նչ գեղեցիկ շարժուձեւ սակայն, մասնաւորաբար այս ծանր օրերուն, երբ Ֆրանսա կը գալարուի քաղաքական երկպառակութեանց մէջ եւ օրուան իշխանութիւնը կը նկատուի հակառակ՝ ձախ կազմակերպութեանց :

Ի՞նչպէս չըսել .— Մեծ են վերջապէս, ահա շարժուձեւ մը որ պատիւ կը բերէ Ֆրանսայի :

Իրաւ «մեծ»երը երբ կ'ուզեն պատուել իրենց արժէքները, չեն նայիր Աջ ու Ձախ: Իսկ մենք...:

Եթէ չունինք գիտական համաշխարհային դէմքեր, իբրեւ փոքր ժողովուրդ. ունինք կարծեմ Պանթէոն մը մեր համեմատութեամբ: Որո՞ւ սահմանուած է ան սակայն: Անշուշտ անոնց, որոնք գրական, գիտական կամ գեղարուեստական անվիճելի արժէքներ են հայ ժողովուրդին համար:

Որքա՜ն սխալ :

Դժբախտաբար փոքր ժողովուրդ ենք, մա՜նր, մա՜նր մեր բոլոր հաշիւներուն պէս: Փերեզակ ու խանութպան :

Մեր Պանթէոնին մէջ ի՞նչպէս կարելի է տեղ տալ Ահարոնեանի մը, Օշականի մը, Ադբալեանի մը, երբ անոնց մահուան լուրն իսկ արգիլուած է գրել օրուան իշխանաւորներու կողմէ եւ խաչը կը հանեն, եթէ մէկն ու մէկը համարձակի ներկայ ըլլալ յուղարկաւորութեան իսկ:

Զգենք նորերը: Արդեօք Պանթէոն փոխադրուա՞ծ է Րաֆֆիի կամ Խրիմեանի աճիւնը :

Աւելորդ մտահոգութիւն : Աճիւնը հին, շատ հին բան է: Պէտք է միշտ Նորը փնտռել, իբրեւ ուղղափառ « յառաջդիմական » : ՍՕՍԻ

ՆԱԽԱՀԱՆԳԻՍՏՆԵՐՈՒ ԲԱՆՈՒՈՐՆԵՐԸ ընդհանուր գործադուլ պիտի յայտարարեն երկուշաբթի օրէն սկսեալ, անպայման ժամանակով, համաձայն Աշխատանքի Դաշնակցութեան որոշման: Մարսէյլի, Նանթի եւ Լը Հավրի բանուորները դէմ քուէարկեցին, բայց գործադուլին կուսակիցները մեծամասնութիւն շահեցան: Գլխաւոր նպատակն է խանգարել օտար ածուխի փոխադրութիւնը, ուժ տալու համար հանքագործներու պահանջներուն: Երեսուն հազար կը հաշուեն բանթողներուն թիւը: Առեւտրական պաշտօնեաներն ալ խլրտումներ կը ցուցնեն :

ՀԻՒՍ. ԵՒՐՈՊԱՅԻ Դրամատան տնօրէնը պատասխանելով ներքին նախարարին մեղադրանքներուն, կ'ըսէ թէ դրամատունը «երբեք նպաստ չէ տուած ոչ քաղաքական կուսակցութեանց, ոչ ալ թերթերու : Բանուորական կազմակերպութեանց դրամական գործերը իր գործառնութեանց 2 — 3 %ը կը կազմեն»: Տնօրէնը միեւնոյն ատեն յայտնած է «Լը Մոնտ»ի խմբագրին թէ մօտ 250 երեսփոխաններ են. (համայնավար) իրենց թոշակները կը յանձնեն դրամատան, թէ ճիշդ է որ գումարներ փոխադրած են Ֆրանսայի հանքագործներուն եւն.:

ԺՈՐ. ՖՐԱՆԲՕ պատասխանելով ամերիկեան թերթի մը թղթակցին, մեղադրեց Անգլիան թէ չըմբռներ Սպանիոյ դերը արեւմտեան Եւրոպայի պաշտպանութեան մէջ եւ արգելք եղած է Մ. Նահանգներուն հետ համաձայնութիւն կնքելու: Իր կարծիքով, չափազանցուած է Խ. Միութեան զինեալ ուժը:

ԶԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ԲԵՌՆԱԿԱՌՔ մը ընդհարելով ուրիշ կառքի մը հետ, ինկաւ Փորթ տը Վէրսայլի մեթրոյին սանդուղներէն վար: Մէկ հոգի մեռաւ գլխատուելով, 5 հոգի վիրաւորուեցան:

ՀՌՈՄԻ Ս. ՊԵՏՐՈՍ եկեղեցւոյ գմբէթէն վար նետուելով մեռաւ յուսահատ մը: Եկեղեցին նորէն պիտի օծուի, սրբագործուելու համար :

ՉԻՆԱՍՏԱՆԻ նախագահը, Շանկ Քայ Չէք, կը ծանուցանէ թէ ազգ. ուժերը մեծ յաղթանակ մը տարին, թէ կարմիր բանակը 90.000 հոգի կորսնցուց եւ կը փախչի խուճապահար: Իսկ միւսները կը պնդեն թէ իրենց զինուորները կը շարունակեն յառաջ խաղալ, դէպի Նանքին :

ԱՂՄԿԱԼԻ ՏԵՍԱՐԱՆՆԵՐ ԱԶԳ. ԺՈՂՈՎԻՆ ՄԷՋ

ՉՈՐՍ ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐ ԵՐԵՍՓՈԽԱՆՆԵՐ ԿԸ ՆԱԽԱՏԵՆ ԺԻՒԼ ՄՈՔԸ

Ինչպէս կը նախատեսուէր, Դշ. օր փոթորիկ մը պայթեցաւ Ազգ. ժողովին մէջ, իբրեւ հետեւանք ներքին նախարարին՝ Ժիւլ Մոքի ծանրահշիռ ամբաստանութեանց: Չորս երեսփոխաններ յաջորդաբար խօսք առին, «ստախօս» կոչելով նախարարը, եւ ձաղկելով ոտիկանական խստութիւնները :

Առաջին ժխորը փրթաւ երբ Պ. Օկիւսթ Լըքէօռ, Փա տը Քալէի երեսփոխանը պաշտպանելով հանքագործներուն գործադուլը, պոռաց Պ. Ժիւլ Մոքի երեսին .

— « Դուք պատերազմ կը պատրաստէք այս երկրին մէջ, ձեր ամերիկացի տէրերուն հրամանով: Ընկերվարական պետերը կը խրախուսեն տը Կոլը, որպէսզի բռնութեան դիմէ: Իսկ դուք հանքագործները աշխատանքի կը ղրկէք պատառ մը չոր հացով »:

ԺԻՒԼ ՄՈՔ.— Ես ե՞րբ ըսի թէ բանուորները արհեստակցական պահանջներ չունին: Կարդացէք պաշտօնաթերթը: Միշտ միեւնոյնն է ձեր պայքարի եղանակը,— ստել, ստել, ստե՛լ:

ԼԸՔԷՕՌ.— Իսկ ձերինը՝ հրացանի բռնել աշխատաւորները :

Այս առթիւ օրինակ մըն ալ կը յիշէր, երբ Ժիւլ Մոք պոռաց.— « Սուտ է»:

ԼԸՔԷՕՌ.— Դուք արհեստով ստախօս մըն էք:

Համայնավար երեսփոխանը «անանուն բարբարոսութիւններ» կը վերագրէր ապահովութեան պահակներուն (C. R. S.), երբ նախագահը, Պ. Էրիօ բողոքեց: Բոլշեւիկ երեսփոխանը պնդեց: Փոթորիկը պայթեցաւ: Ամբողջ ժողովասրահը տակն ու վրայ եղած էր, աջէն ձախ, եւ երեսփոխանները դէպի դուռը կը խուժէին: Պ. Ժիւլ Մոք ալ հեռացաւ: Նախագահը չկրնալով դադրեցնել ժխորը, դադրեցուց նիստը: Համայնավար երեսփոխանը կատղած էր ժողովրդական երեսփոխանի մը՝ Պառոնի դէմ, որ ընդմիջած էր զինքը եւ կ'ուզէր յարձակիլ, բայց բարապանները եւ ուրիշ երեսփոխաններ արգիլեցին :

ՆՈՐԷՆ ԺԽՈՐ ԵՒ ՈՒՐԻՇ ՄԵՂԱԴՐԱՆՔՆԵՐ

Նիստը վերաբացուեցաւ 15 վայրկեան վերջը: Այս անգամ բեմ ելաւ Բ. համայնավար երեսփոխանը, Կառոտի, որ յայտարարեց թէ ներքին նախարարը գործադուլները խափանելու համար «կը հետեւի այն մեթոտներուն զոր կը գործածէին Լուի Ֆիլիփ, Փոքր Նափոլէոն, Քազիմիր Փէռիէ եւ Թիէռ: Եւ նոյն պատճառաբանութեամբ, — գործադուլը դրդուած է դուրսէն: «Գալով մեր եւ Խ. Միութեան միջեւ եղած կապին, շատ աւելի խոր են քան կ'ենթադրէք: Ձեր ձեռքը չէ շրջել պատմութեան անիւը, պզտիկ մարդիկ»: (Խօսողը պատմութեան ուսուցիչ է):

Փոթորիկը վերսկսաւ, երբ երրորդ համայնավար երեսփոխանը, Մառիուս Փաթինօ, յայտարարեց թէ հարցապնդող երեսփոխանը՝ Լուի Ռոլէն նախարար եղած ատեն դրամական նպաստ բաշխած է բարեկամ թերթի մը: Պ. Ռոլէն ուզեց պատասխանել անմիջապէս, բայց համայնավար երեսփոխանը կը շարունակէր խօսիլ առանց ականջ կախելու:Աջակողմեան երեսփոխանները կը պոռային, ձեռքերը գրասեղաններուն կը զարնէին :

Ժխորը տեւեց տասը վայրկեան: Երբ ճառը վերջացաւ, Պ. Լուի Ռոլէն պատասխանելով եղած մեղադրանքին, յայտարարեց սուր հեգնութեամբ, աջակողմեաններու քրքիջներուն մէջ.

— « Զիս կը մեղադրեն իբրեւ գործակից: Ե՞ս էի որ ընկերացայ Տիկին Ժինոլէնի, Քոմանտանթիւռ երթալու եւ «Իւմանիթէ»ի հրատարակութեան արտօնութիւն խնդրելու համար (կ'ակնարկէ համայնավար երեսփոխան Պիյուի) :Ե՞ս էի որ օգնեցի Պ. Մառսէլ Քաշէնի, խմբագրելու համար այն յայտարարութիւնը որով կը խնդրէր աշխատաւորներէն զէնք չպարզել գերման զինուորներուն վրայ ...»:

Չորրորդ համայնավար երեսփոխանը, Կ. Ռուքոթ պատմեց իր շրջանին դէպքերը (Կառ), հանքագործի մը սպանութիւնը եւն.: Այս առթիւ նորէն տուրն — առին Պ. Ժիւլ Մոքի հետ :

Երէկ, հինգշաբթի, խօսեցան դատական եւ ճարտարագործական արտադրութեան նախարարները, լրացնելով Ժիւլ Մոքի մեղադրանքները :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ: էջ)

ՊԵՐԼԻՆԻ ՀԱՐՑԸ կը մնայ միշտ առկախ: Արեւմտեան պետութիւնները մերժեցին ուղղակի բանակցիլ Խ. Միութեան հետ, ցորչափ կը տեւէ պաշարումը: Անժանթինի պատուիրակը նոր փորձ մը պիտի կատարէ, ելք մը գտնելու համար: Մինչ այս մինչ այն, Ռուսերը որոշեցին նոր անձնագիրներ պահանջել իրենց շրջանին եւ ամբողջ Պերլինի համար: Անսաստողները պիտի պատժուին :

ԴՐՈՒԱԳՆԵՐ ՎԵՐՋԻՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԷՆ

ԵՐԵՔ ԱՄԻՍ ԹԻԹՈՅԻ ԵՐԿՐԻՆ ՄԷՋ

Բ.

Յաջորդ օր մեր աշխատավայրը փոխուած էր: Բաժակ մը էրզաց սուրճ առնելէ ետք, այդ էր ամբողջ մեր նախաճաշը, առաւօտեան ժամը 7ին շոգեկառքը կը նստինք: Մեքենան շատ դանդաղ կ'ընթանար: Վայրաշարժին առջեւ միշտ պայմանադրական եօթը վակոններ դրուած էին: Ահ ու սարսափի երկրի մը մէջ, ուր իւրաքանչիւր քայլափոխի վտանգ կար, պէտք էր շրջահայեաց ըլլալ եւ խարխափել գետինը, որ ցանցնուած էր ըմբոստներու ռումբերով...: Քսան վայրկեան կառախումբով ճամբորդութիւն, ապա կ'ուղղուիմ յարդանոց մը, աշխատանքի գործիքս առնելու համար: Բահ մը ուսիս՝ ընկերներուս հետ կը կտրեմ կամուրջը, յաճախ կ'անցնիմ հեղեղատներէ, ըմբոստ ռազմիկներու կողմէ լքուած կալուածներու մէջէն, վար կ'իջնեմ ու վերջապէս նորէն կը բարձրանամ բլուրներէն:

Օդը խոնաւ էր: Աշնան այդ օրերուն, այնքան ալ հեշտ չէր անցնիլ տղմուտ այգիներու եւ պարտէզներու մէջէն. ճամբան քառասուն վայրկեանէ պակաս չէր տեւեր: Ռուսերու, Յոյներու, Իտալացիներու եւ պալքանեան ժողովուրդներու մէջ, Ֆրանսացիներու խմբակը ամէնէն ուշագրաւն էր: Բահն ու բրիչը ուսին՝ զինուորական կշռոյթով, ան կը դիմէր աշխատանքի կանչելով չէնչող երգը այն ցուկանաւին, որ բեռնաւորուած էր Մաքարոնիով...: Եւ կը լրացնէր յաճախ մռնչելով ականներու մէջէն:

Մեր աւստրիացի վերակացուները բան չէին հասկնար, որովհետեւ իրենք ալ մեզի կը ձայնակցէին չէնք շնորհք ...

Քանի մը օրուան ընթացքին, քսան երկու հոգիէ բաղկացած Ֆրանսական խմբակը՝ շատ լաւ գիտէր թէ ինչպէս պէտք է շարժիլ: Աշխատանքէ փախչելու իր եղանակը՝ դպրոցէն խուսափող տըղոց հնարքներուն յար եւ նման էր: Հիւանդութիւն, մաշած կօշիկ, մինչեւ իսկ կայարանին ճամբէն փախուստ, անշուշտ իր ներկայութիւնը արձանագրել տալէ ետք...: «Մաքիզար»ը՝ շիկահեր պատանի մը Քորեզէն, այդտեղ աչքի զարկած էր իր ճարպիկութեամբ: Հանրին՝ պելժ «ազատագրեալ» մը, յաճախ կը բացագանչէր.

— Վաղը ֆրանկ (հիւանդ) պիտի ըլլամ, մէկ երկու չկայ ...

Մեր վերակացուները շատ ալ տրամադիր չէին «հիւանդ»ներուն փորի ցաւը մտիկ ընելու: Ծածկոցը կը վերցնէին, ենթակային ոտքէն կը քաշէին, կը պոռային, կը կանչէին: Իրենք ալ պատասխանատու վերին պետերուն առջեւ, երբեմն աշխատավայրէն մինչեւ բանուորական երկար ճամբան կը կտրէին, փախստականները գործի բերելու համար:

Ֆրանսական խմբակը նոյնպէս իր «կրաւորական դիմադրութիւն»ը կը շարունակէր աշխատավայրը: Բլուրի մը կողերուն վրայ հաստատուած՝ ան կ'երկարէր հարիւր մեթր տարածութեան վըրայ: Ձախակողմը՝ կիները, միւս կողմը՝ Յոյներն ու Իտալացիները: Յիշեալ տարածութեան վրայ, հարկ էր ոլորապտոյտ գիծ մը պեղել, մինչեւ մէկ մեթր վաթսուն խորութեամբ եւ ութսուն սանթիմեթր լայնութեամբ: Ըստ դերման սպայի մը հըրահանգին, փոփոխական ամէն օր, մենք իշխող դիրքերուն վրայ դիտարաններ շինելու էինք տակաւին:

Երեւակայեցէք, գործավայր կը հասնէինք առաւօտեան ժամը 9ին: Բայց մեր աշխատանքը կը բաշխուէր նախաճաշի ու անհազանգի դադարներուն, ինչպէս նաեւ կէսօրուան ապուրի սպասման միջեւ: Անձրեւը անխուսափելի էր: Ի վերջոյ կը պահուէինք շրջակայ տաղաւարներուն մէջ: Իրիկուան դէմ, ճամբայ կ'ելլէինք դէպի շոգեկառքին կեցած տեղը. յաճախ ժամ մը կ'ուշանար: Ռանի կայարանը հասնելուն՝ միշտ կը խուսափէինք հսկայ սանները բանուորականտանելէ, վերակացուները կը ստիպուէին մեր պարէնատոմսերը վար դնել:

Այս պայմաններուն մէջ աշխատանքը այնքան ալ ծանր չէր թուեր: Ասկէ զատ, հետզհետէ կը սկսէինք ճանչնալ այդ S. A.ի մարդիկը: Մեր խումբին վերակացուն՝ ջութակի ծերունի վարպետ մը, անվնաս անձնաւորութիւն մըն էր, որ երբեմն մեզի ծառայութիւններ կը մատուցանէր: Գալով միւսներուն, մէկը՝ զուարթ եւ կատակախօս լուսանկարիչ մըն էր, միւսը՝ հիւանդանոցի լուրջ պաշտօնեայ մը: Բոլորն ալ դեղին համազգեստը իրենց կոնակը անցուցած էին Նացիներու առաջին յաղթանակներու շրջանին ...

Մեծ բան մը չունէինք մեր ակռաներուն տակ դնելիք: Կէսօրին՝ ընդեղէնէ ապուր մը, իսկ երեկոյին կտոր մը «սօսիս», կէս քիլօ հացով: Ահա թէ ինչու, մենք կը դիմէինք ագարակները, քիչ մը երշիկ, հաց, ծխախոտ, ինչպէս նաեւ լիթր մը գինի կամ «շնափս» ունենալու համար: Խնձորին խօսքը չեմ ըներ, որովհետեւ անոնք կը վխտային լքուած պարտէզներուն մէջ...: Ես ինքս ալ, մերթ փորձած էի բան մը ձեռք ձգել, անշուշտ փոխանակութեան միջոցով:

Կիրակի առաւօտ մը, Հանրիի եւ «Մաքիզար»ի ուղեկցութեամբ, անխոհեմութիւնը կը գործեմ քիչ մը շատ հեռանալու մեր խարիսխէն: Սլովէն ընտանիքի մը մօտ, մինչ ընկերներուս հետ շիշ մը համբաւաւոր «շնափս» ճնկելու վրայ էի, «ձեռքերը վեր» վայրի կանչը յանկարծ գլխս սթափեցուց երազանքէս: Երեւակայեցէք որ խելացի Դաւիթ մը մեզ մատնած էր իբր ... «փարթիզան»: Երեք հուժկու ոստիկան-զինուորներ, զինուած ինքնաշարժ խորտընկեցներով, մեզ կ'առաջնորդէին կարմիր գօտիին պահականոցը: Գիտակից մեր անմեղութեան, բնաւ պաղարիւնս չեմ կորսնցներ եւ հանդարտօրէն կը սպասեմ հարցաքննութեան: Ոստիկանապետը՝ խելօք մարդ մը, մեզ կ'ընդունի սա բառերով.

— Ձերինները հիմա երջանիկ են: Տը Կօլը տէր եղած է երկրին, ամէն ինչ կայ Ֆրանսայի մէջ.— հաց, միս եւ առատ գինի ...

Դէպի ագարակները մեր պտոյտ հաւաքելու ձեռնարկները լսելով, հանրային ապահովութեան մարդը այսպէս իր երկիրը կը հակադրէր Ֆրանսայի, որ ըստ երեւոյթին կ'ապրէր լաւագոյն պայմաններու մէջ: Արդեօք կը կեղծէ՞ր թէ կ'աշխատէր մեզ սիրաշահիլ, նկատի ունենալով Գ. Ռայխի մօտալուտ փլուզումը ...:

Ընկերներս շատ երիտասարդ էին, չափէն աւելի անոպայ, կը վախնամ որ անխոհեմ խօսք մը դուրս տան:

— Պարոն քոմիսէր, կ'ըսեմ վայրկենաբար, Փարիզի վերագրաւումէն ասդին՝ թղթակցութիւնը խզուած է մեր ընտանիքին հետ: Ոչ մէկ տեղեկութիւն ունինք այնտեղի կացութեան մասին, այդ բոլորը ձեզմէ միայն կ'իմանանք...

Պատասխանս գոհացուցիչ կարելի էր նկատել: Մանրակրկիտ խուզարկութենէ մը ետք, ոստիկանապետը հեռախօսով ստուգեց որ իրապէս աշխատաւորներու խումբ մը եկած է Կրացէն դէպի Ռանի շրջանը ու մեզ ազատ արձակեց:

Պահականոցէն դուրս գալով, կը սկսինք աղմկալի ցոյցեր կատարել Խրուաթիոյ այդ հեռաւոր գիւղին մէջ, ինչ որ տեղացիներու ուշադրութիւնը կը գրաւէ: Սլովէն գիւղացիները այնքան կը հրճուին, որ մեզի ըստ հերթի գինեձօնի կը հրաւիրեն եւ ի վերջոյ այս վտանգաւոր արկածախնդրութիւնը կը փակուի փառահեղ սեղանի մը կոնծարանութեամբ:

Երրորդ օրուան իրիկունը, մենք ալ մեր սեփական օճախը կ'ունենանք, Յոյներու տաղաւարին քովը: Միշտ ոչ մէկ բնակարանային յարմարութիւն. յարդէ դէզեր, վառարան մը եւ քարիւղէ լամբար մը: Երբեմն անհաճոյ անակնկալներ կը պատահին: Ուշ գիշերին, օրինակի համար, Թիթոյի սաւառնակներուն արշաւը մեր բանուորականին վերեւ: Էհ, եթէ Պալքաններու ըմբոստ հրամանատարը փորձուէր ռումբ մը սահեցնել մեր տաղաւարին վրայ, ռետնափայտի պէս պիտի այրէինք մեր քունին մէջ:

Ասկէ զատ, դաշտին մէջէն մեր տղոց վրայ զէնք կը քաշէին, երբ անոնք քիչ մը ուշ կը թողէին տարփատենչիկ ագարակապանուհիի մը ննջասենեակը ...

Մռայլ գիշեր մը, տաղաւար վերադարձած միջոցին, գեղադէմ Ռօժէն մօտէն չէ՞ր լսած սուլումը մոլեռանդ Նացիներու գնդակներուն:

ԱՐԱՄ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

Թուրքիան խարխափ Ամերիկայի համար

ԹՈՐՔԱՆ ՀՐՆԱՆ ԴԻՄԱՆԱԼ

Անգլ. թերթի մը թղթակիցը կը գրէ Պոլսէն (16 Նոյեմբեր).—

Մ. Նահանգներու հարիւր միլիոն տոլարի օժանդակութենէն ի վեր, Թրքական բանակը, ինչպէս եւ օդային ու ծովային ուժերը կարեւոր ազդակ մը դարձած են Միջերկրականի մէջ, ուր ամերիկեան եւ սովետական շահեր կրնան բախիլ օր մը:

Թուրքիան կ'իշխէ երկու կարեւոր ռազմական կէտերու վրայ, մէկը Կեդրոնական Եւրոպայի, միւսը Արաբիոյ քարիւղի դաշտերուն: Միմիայն այդ դիրքը կը բաւէ որ Թուրքիան ունենայ շատ աւելի մեծ կարեւորութիւն քան զինուորական զօրաւոր երաշխիքները: Իսկ եթէ Թուրքիան եւ Յունաստանը անկախ մնան, Միջերկրականը կը փակուի Ռուսիոյ առջեւ:

Այս դիրքը պաշտպանելու համար Թուրքիան ունէր, անցեալ տարի, եօթը հարիւր հազարնոց բանակ մը, սպառազինուած՝ դէշ-աղէկ զէնքերով: Ունէին գերմանական, ֆրանսական, բրիտանական եւ չեխօսլովաք հրացաններ եւ ռազմամթերք, ինչպէս եւ այն խոր հաւատքը թէ լաւ հետեւազօրք մը կրնար կասեցնել մեքենաշարժ յարձակում մը:

Այսօր Թուրքիան ունի 8էն 16 չափաւոր կերպով սպառազինուած եւ լաւ մարզուած զօրաբաժիններ: Փոքր, այլ սակայն յարաճուն նաւատորմ մը որ կը բաղկանայ սուզանաւերէն եւ թորփիլանաւերէ:

Օդատորմիղը, որ կը բաղկանայ բրիտանական «Մոսքիթօ» ռմբաձիգներէ, «Սփիթֆայր» սաւառնակներէ, ամերիկեան P—47 եւ A—27 օդանաւերէ, բաւական զօրաւոր է, մանաւանդ որ թրքական օդային ուժը նոր գործիք մըն է:

Ամերիկեան օժանդակութեան 60 առ հարիւրը եղած է մինչեւ հիմա, մնացեալ ապրանքը պիտի ամբողջանայ մինչեւ տարուան վերջը: Ամերիկեան C—47 փոխադրութեան սաւառնակներ պիտի հասնին, երբ Պերլինի պաշարումը վերնայ: Վերջերս Թուրքիոյ եւ Յունաստանի յատկացուած 225ուկէս միլիոն տոլարի օժանդակութենէն, Թուրքիան պիտի ստանայ իր բաժինը այն ատեն միայն երբ ճշդուի Յունաստանի քաղաքացիական պատերազմի համար ծախսուած գումարը:

Եթէ պատերազմ սկսի, Թուրքիան երկու միլիոն մարզուած զինուոր կրնայ նետել ռազմադաշտ. սակայն երկու երրորդէն աւելին խեղճ կերպով զինուած պիտի ըլլան: Պոլսոյ մէջ մասնագէտներ կը կարծեն թէ Կարմիր Բանակը Թրակիոյ բլուրներուն վրայէն արշաւելով կրնայ 48 ժամէն Պոլիս հասնիլ:

Կասկածելի է թէ Թուրքիան պիտի փորձէ պաշտպանուիլ Եւրոպայի մէջ: Եւ եթէ Ռուսերը մտնեն Թուրքիա, շատեր կը կարծեն թէ կազմակերպուած թրքական դիմադրութիւն մը հազիւ 30—45 օր կրնայ տեւել: Անկէ վերջ Թուրքերը անշուշտ հրոսակային կռիւներ պիտի մղեն: Թուրքերը իրապէս մարդիկ են: Գիտեն թէ իրենց դիմադրութեան տեւողութիւնը ամբողջովին կախում ունի Մ. Նահանգներու օգնութեան արագութենէն: Ամերիկեան սաւառնակները կրնան անմիջապէս օգնութեան հասնիլ, սակայն խնդիր է թէ Մ. Նահանգները երբ եւիցէ զինուորները պիտի հանեն հոն, ճիշդ ժամանակին: Շատ մը Թուրքեր համոզուած են թէ Մ. Նահանգներու ռազմագիտութիւնը միտք չունի Ռուսիոյ հետ կռուիլ Թուրքիոյ մէջ: Թերեւս Մ. Նահանգները Թուրքիան չեն նկատեր յարձակողական խարիսխ մը: Օդակայաններ չեն շինուած ծանր ռմբաձիգներու համար: Ամերիկեան տեսակէտով Նեղուցները գործնական արժէք չունին, որովհետեւ ամերիկեան նաւատորմը երբեք գործողութիւն պիտի չկատարէ Սեւ Ծովու մէջ որ տաշտի կը նմանի:

Սակայն Մարմարան սքանչելի խարիսխ մըն է սուզանաւերու համար, եւ Մ. Նահանգներու նաւատորմը կրնայ ուզածին պէս ռազմափորձեր կատարել Կիպրոսի եւ Թուրքիոյ միջեւ, մանաւանդ եթէ Ռուսերը օդակայաններ չհաստատեն Հարաւային Թուրքիոյ մէջ:

Հակառակ այս անյարմարութեանց, ամերիկեան քաղաքականութիւնը կը ձգտի Թուրքիոյ տալ պէտք եղածը, կռուելու համար, եթէ յարձակում կրէ: Բացի 100 միլիոն տոլարէն, Թուրքիան ստացաւ Մ. Նահանգներէն մէկ միլիառ տոլարի արժէքով ռազմամթերք: Ինչ որ ղրկուած է ցարդ, չէ գործածուած կռուի մէջ: Թէեւ հինն ալ կար, նորն ալ, այսուհանդերձ Թուրքիոյ մինչեւ հիմա ունեցածէն լաւ է:

Հինգ միլիոն տոլար մէկ կողմ դրուած է ճամբաներու յատուկ շինանիւթեր գնելու համար. որովհետեւ Թուրքիոյ խճուղիներու դրութիւնը շատ հին է: Առանց լաւագոյն հաղորդակցութեանց բանակին արդիացնելը դրամի եւ ճիգի վատնում է:

Թուրքերը աւարտած են ռազմական ճամբայ մը Ալեքսանտրէթէն, — Միջերկրականի վրայ — մինչեւ Էրզրում, Ռուսիոյ սահմանը: Զինուորական արժէքի համաձայն, ուրիշ խճուղիներ ալ պիտի շինուին:

Ամերիկայի գլխաւոր գործը պիտի ըլլայ սորվեցնել Թուրք զինուորին ռազմամթերքը գործածելու կերպ: Թուրքը յանդուգն, դժուարութեանց տոկացող ռազմիկ է: Զինուոր մը մօտաւորապէս 6 փէնս կը ստանայ ամիսը, տասնապետ մը մէկ շիլին, 6 փէնս, յիսնապետ մը 15 շիլինի չափ:

Միակ տկարութիւնը այն է որ թրքական բանակը ամէնէն աւելի գիւղացիներէ կազմուած է, որոնց 84 առ հարիւրը կարդալ-գրել չեն գիտեր:

ՆԱՄԱԿՆԵՐ «ՅԱՌԱՋ»ԻՆ

Կոմիտաս վարդապետի մասին

« Յառաջ »ի 24 Հոկտեմբեր թիւին մէջ, Կոմիտաս վրդ.ի մասին կարդացի գրութիւն մը՝ Ստեփան Պօյաճեանի ստորագրութեամբ :

Կոմիտաս վրդ. Քէօթահիա (Կուտինա) եկաւ 1910ի ամրան՝ Էջմիածինէն Պոլսոյ ճամբով, ոչ թէ Պերլինէն :

Աւելորդ չէր երբ Քէօթահիա, եկաւ այլ «ծայրագոյն վարդապետ»ի աստիճան ունէր :

Կոմիտաս «բնապաշտ»չէր, այլ բնութեան ծոցին մէջ ապրիլ եւ պտոյտներ ընել շատ կը սիրէր :

Անոր խաղներկ նկարը, Քէօթահիայի ջեր-մուկներուն (Ըլըճա) անտառին մէջ, ծանօթ նկարիչ Փ. Թէրլէմէզեանի կողմէ նկարուած է, որ այսօր կը գտնուի Երեւանի Թանգարանին մէջ:

Թուրքիոյ մէջ, առաջին համերգը կազմակերպած է իր ծննդավայր Քէօթահիոյ Ս. Թորոս եկեղեցւոյ բակին մէջ:

Խումբը կը բաղկանար հազիւ 60—70 հոգիէ: Եկեղեցւոյ դպիրներէն եւ դպրոցական աշակերտներէն կազմուած, ոչ թէ «քաղաքին ԲՈԼՈՐ երիտասարդներէն եւ անչափահաս այրերէն» :

Ստեփանիկին նշած «թերակիրթ», «անմշակ», « կոպիտ » ու «անտաշ» դաւառացիներ որակումը բաւական ծանր է իր եւ Կոմիտաս վրդ.ի հայրենակիցներուն համար: Վարդապետն ալ, եթէ ողջ ըլլար, պիտի վիրաւորուէր այդ անճիշդ ածականներէն՝ իր հայրենակիցներուն հասցէին :

« Վարդապետին ջղայնացած՝ անուղղաներու գլխուն հողաթափ նետելն» ալ հէքեաթ է բոլորովին: Ես որ խումբին մէջն էի, այդ տեսակ բանի չեմ հանդիպած: Նախ որ Կոմիտաս հողաթափով չէր գար սրահ՝ դասամիջոցին: Խիստ կրթուած մարդ էր եւ իր հայրենակիցներուն հանդէպ մեծ համակրանք ունէր: Կօշիկը ոտքէն հանելով աշակերտներուն գլխուն նետելու համար, պէտք է գոնէ տարրական բարկրթութենէ զուրկ ըլլայ մարդ:

Համերգին ներկայ էին միայն այր մարդիկ :

« Թուրքերու իրենց hanըmներով ներկայ ըլլալու» պարագան ալ ուրիշ սխալ մը: Ոչ միայն Թուրք կիներ, այլեւ Հայուհիներն իսկ ներկայ չէին հոն: Մասնաւոր երկրորդ համերգ մը տրուեցաւ կիներու համար՝ ուր Թուրք կնոջ նմոյշն իսկ չկար :

Նոյն համերգէն 96 ոսկի գոյացած էր ոչ թէ «500 ոսկի», որ պիտի յատկացուէր ազգային որբանոցի համար շէնք մը գնելու՝ ըստ Կոմիտասի փափաքին :

Սողոմոնը (Կոմիտաս) իբրեւ որբ Էջմիածին ղրկողը ազգն էր, Գէորգ Դ.ի հրահանգին համաձայն, ոչ թէ «մեծանուն բարերար մը»:

Էջմիածին հասնելուն, երգած Թուրքերէն երգի մասին ալ տարբեր պատմութիւններ կան :

Ստեփանիկը պատանեկան երեւակայութեան եւ անճիշդ ծանօթութիւններու զոհն է, քանի որ ինքն ալ հազիւ եօթը տարու եղած է այդ միջոցին, ինչպէս կը գրէ:

Այս քանի մը ճշդումները, կը յուսամ որ Քէօթահիացիներն ալ պիտի հանդարտեցնէ, ինչպէս եւ պիտի լուսաբանէ մեր Ստեփանիկը եւ ապագայ կենսագիրները :

ԿՈՒՏԻՆԱՑԻ

Արդիական բանակի մը համար անդրադէտը լաւ մասնագէտ եւ մեքենագէտ չի կրնար ըլլալ :

Անատոլուի գիւղացիին համար դժուար է սորվիլ նոր զէնքերու գործածութիւնը : Օրինակ, Բատարի գործածութիւնը նոյնքան դժուար է իրեն որքան հիւլէական ռումբը ամերիկացի սովորական մարդու մը համար:

Ամերիկացիները հաստատած են դպրոցներ՝ սորվեցնելու համար նոր ինքնաշարժ զէնքերու, հրասայլերու գործածութիւնը :

Ամէնէն դժուարը աւելի տարեց սպաներու ընդդիմութիւնն է նոր գաղափարներու դէմ : Ամերիկացիները նախ վարժեցուցին երիտասարդները, եւ երբ ասոնք կ'երթան սորվեցնելու, կրկնակի դժուարութեանց կը հանդիպին: Նախ պէտք է սորվեցնեն երիտասարդներուն, յետոյ համոզեն իրենց մեծերը որպէսզի ընդունին նոր մասնագիտութիւնը :

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

ՎԱԼԱՆՍ, 14 Նոյեմբեր.— Շաբաթ իրիկուն Salle des Fêtesի մէջ տօնուեցաւ Դաշնակցութեան Օրը: Ընդարձակ սրահը լեցուած էր հայրենասէր բազմութեամբ: Հանդիսականներ եկած էին նաեւ հեռաւոր Օպնայէն, Ռոմանէն եւայլն: Բեմին ճակատը զետեղուած էին Դաշնակցութեան զինանշանը, Քրիստափորի եւ Ժան Ժոռէսին մեծադիր նկարները :

— Հանդէսը բացուեցաւ «Մարսէյեէզ»ով եւ « Մշակ բանուոր»ով զոր երգեցին Կապոյտ Խաչի դպրոցին աշակերտ - աշակերտուհիները ղեկավարութեամբ Նոր Սերունդի ատենապետ ընկեր Զ. Գասեանի: Բեմին խորքէն ջութակով կ'ընկերանար Mr. Robert B.— Conservatoire de Parisէն :

Օրուան նախագահը, ընկեր Գ. Քիրէճեան ֆրանսերէն շնորհակալութիւն յայտնելով ընկեր-վարական ներկայացուցիչներու, S. F. I. O.: Պարզեց Դաշնակցութեան անցեալը եւ ներկայ աշխատանքը: Ըստ յայտագրի, զոր կը վարէր ընկեր Խաչերեան, Օր. Ալիս Գալուստեանի արտասանութենէն ետք, բեմ հրաւիրուեցաւ մեր ազնիւ բարեկամուհին, Տիկին Օտէթ Միքայէլեան որ ֆրանսերէն եւ հայերէն փառաբանեց օրուան նշանակութիւնը: Արտասանեց Նոր Սերունդէն Թոմաս Եղիկեան: Յետոյ բեմ եկաւ յայտնի երգչուհի Օր. Ծովինար Տ. Պետրոսեան որ մեծ խանդավառութիւն պատճառեց իր հայերէն եւ ֆրանսերէն երգերով :

Այս դեղարուեստական վայելքին Robert B. ջութակի վրայ եւ ընկերակցութեամբ դաշնակի նուագեց «Զէյթունցիներ», ֆրանսերէն կտորներ, եւայլն: Յետոյ բեմ հրաւիրուեցաւ առաջին բանախօսը ընկեր Միսաք Միրզէ, որ ողեւորեց սրահը փաստացի ճառով մը: Երկու երգերէ (Զարեհ Գասեան, Ալէմշահէն) եւ արտասանութենէ մը վերջ (Ազատ Խաչիկեան) բեմ հրաւիրուեցաւ Վալանսի սոխակը, Տ. Սիրարփի Փրչիկեան:

Վերջին բանախօսն էր ընկեր Ազգին, որ թուեց Դաշնակցութեան արժանիքները եւ մաղթեց որ յառաջիկային այս հանդէսները կատարուին Սեւանի ափը, Արարատի ստորոտը, Վան, Տարօն եւայլն :

Հանդէսը փակուեցաւ «Յառաջ նահատակ»ով, կէս գիշերին, եւ ներկաները մեկնեցան խոր տպաւորութեամբ: — Թղթակից

★ Ահաւասիկ Տիկին Օտէթ Միքայէլեանի ճառին ամփոփումը.—

Դաշնակցութիւնը երէկ կը վարէր հայ ժողովուրդին քաղաքական, ֆիզիքական եւ բարոյական ինքնապաշտպանութիւնը: Այսօր, արտասահմանի մէջ, դարձեալ ամուր կը մնայ իր պայքարի դիրքերուն վրայ, իրատես հաւատքով եւ համաժողովրդական վստահութեամբ, կատարելով իր ուսերուն դրուած նուիրական պարտականութիւնը « Միջազգային կեանքը այսօր աւելի քան երբեք անկերապարան է: Հորիզոնը մռայլ, հեռանկարը պղտոր: Ո՞ւր կ'երթայ աշխարհը, ի՞նչ կ'ուզեն կը ձգտի մարդկութիւնը: Պատերա՞զմ թէ խաղաղութիւն : Մարդկային միտքը ի զուր կը փորձէ ելք մը գտնել :

Ի՞նչ պիտի ըլլայ հայ ժողովրդի, անոր դիտակից խաւերուն դիրքը: Ամէն բանէ առաջ ուժերու համախմբում, ինքնապաշտպանութիւն, կուռ ու միակամ կեցուածք: Ընկերներ, ըլլանք պարտաճանաչ, անձնուէր, ու ամուր մնանք, մեր դիրքերուն վրայ: Պահենք դրօշը զոր մեզի վստահեցան մեր մեծ ուսուցիչները, մնանք հաւատարիմ Ժոռէսներու, Ռոստոմներու, Քրիստափորներու, Զաւարեաններու եւ բոլոր նահատակներու աւանդին: Կեցցէ Հայ Ցեղ. Դաշնակցութիւնը, կեցցէ հայ ժողովուրդը :

ԹՈՒՐՔԻԱ

ՀՊԱՏԱԿՈՒԹԵՆԷ ԶՐԿՈՒԱԾ

Թրքահպատակութենէ վտարուեցան 22 հոգի, չորսը յօժարակամ օտար պետութեան բանակին մէջ ծառայած, 18ն ալ առանց արտօնութեան օտարահպատակ դարձած ըլլալով: Մէկ մասը Յոյներ են, միւսները Հայեր, քանի մը Հրեաներ եւ Քիւրտ մը :

ՍԵՓԱԿԱՆԱՏԻՐՈՒԹԵԱՆ ԻՐԱՒՈՒՆՔԸ

« Թասվիր»ի խմբագրապետ Ճիհատ Պապան դըր առած է ուշադրաւ խմբագրական մը, ուր մասնաւորաբար կ'ըսէ .

— Թուրքիոյ մէջ սեփականատիրութեան գաղափարը այլեւս տագնապ մը կ'անցնէ: Պարենական առած մը կ'ըսէ թէ այս երկրին մէջ ոչ ոք կրնայ վստահ ըլլալ իր ապրանքի մասին : Այս անվստահութիւնը, որ սկսած է վեհապետներու օրով՝ երբ անոնք իրենց ուզած մարդուն գլուխը կտրել տալով կը բռնագրաւէին անոնց ինչքերը, զանազան ձեւերու տակ շարունակուած է: Կը նայիք օր մը, օրէնքով մը պետութիւնը տէր կ'ելլէ հանքահորերու, ուրիշ օր մը, ձեր հողային սեփականութիւնը կարգ մը նկատումներով կը վտանգուի: Եւրոպայի դրամագլուխը չուզեր հոս գալ: Երբ պատճառը կը հարցնէք, Թուրքիոյ անապահովութիւնը պատճառ ցոյց կը տրուի :

Օրմը, Սարաճօղլու մէջտեղ կ'ելլէ «Ունեւորութեան Տուրք» անունով «հարաճ»ի նմանող դրութեամբ մը, 500 ոսկի չունեցող մարդէն 5000 ոսկի կ'ուզէ: Օտարներուն հաճոյակատարութիւն ցոյց կը տրուի, կարգ մը մարդիկ բարեացակամութեամբ այս դրամները տալով կը փճանան, ուրիշ դասակարգ մը չկարենալով տալ, Աշգալէի ճամբան կը բռնեն (աքսոր), իսկ ուրիշ դասակարգ մըն ալ ոչ Աշգալէ կ'երթայ, ոչ դրամ կու տայ, վրայէրք ալ օրէնքը վերնալէ վերջ, վճարողները իրենց բարեացակամութեան հետեւանքով յիմար, չտուողներն ալ աչքբաց կ'ըլլան :

Կառավարութիւնը ցեղապետի մը մտայնութեամբ միայն առջեւի հինգ վայրկեանը փրկել կ'ուզէ: Հալք կուսակցութիւն, կամ Հասան Սագայի դահլիճը եթէ տարի մըն ալ կարենան իշխանութեան գլուխ մնալ, երանի անոնց... յետոյ անոնց ի՞նչ: Լուի ԺԴ.ն անգամ ինձմէ վերջ ջրհեղեղ չէ՞ ըսեր: Հայրենակցին վճարելու կարողութիւնը պիտի չմնայ, երկիրը թշուառութեան պիտի մատնուի եղեր: Ատիկա այն ատեն գործի գլուխ եկողները թող խորհին: (8 Նոյ.):

— Կինդ իրաւունք ունի գանգատելու, երբ ամէն օր օղին կը քամես մինչեւ յատակը :

= Չի կրնար գանգատիլ, քանի որ ինքն ալ ամէն օր քսակս կը քամէ մինչեւ յատակը:

« ՅԱՌԱՋ »Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (27)

ԹՈՐՈՍ ԼԵՒՈՆԻ

ԳԼՈՒԽ Զ.

ԱՌՒԾԻՆ ԿՈՐԻՒՆԸ՝ ԱՌԻՒԾ Է

— Մանաւանդ թէ ան կը ցաւիմ որ իմ կարծածիս չափ շուտ չի կրցայ շարժիլ. վասնզի այսօր փոքրիկ նամակ մը ինձ կ'իմացնէր թէ ձեր փախստեան տեղն իմացուեր է ձեր թշնամիներէն. ուստի, արտորնօք եկայ քեզ տանելու, Եւփիմէ: Մինչեւ որ Թորոս իր գործերը կարգի չդնէ, մինչեւ որ յաջողութիւնը իրեն չժպտի, դուն ոչ թէ իրեն օգտակար՝ այլ վնասակար կրնաս ըլլալ:

— Ամենեւին, ըսաւ Եւփիմէ, որոշ եւ վճռողական ձայնով, կը փափաքէի մանաւանդ որ՝ դիպուածը այնպէս բերէր որ կարենայի քեզ համոզել իմ ըսածիս ճշմարտութեան :

— Քեզի հետ այս նիւթի վրայ վիճաբանիլ ինձ աւելորդ է, տէր եւ դատաւոր՝ այս խնդրոյն մէջ՝ ինձմէ եւ քեզմէ շատ աւելի ուրիշ մը կայ, ըսաւ ծերը՝ Թորոսին դառնալով :

Իսկ Թորոս այն միջոցին դէպի անտառին խորը աչքերը յառած կը դիտէր կէս ուշադրութիւն մը ընելով այս խօսակցութեան, ու երբ ծերը .

— Իշխան, դուն մեր խօսակցութեան կ'երեւայ թէ ուշ չես դներ, բայց ես շատ կարեւոր նիւթի մը վրայ կը խօսիմ :

— Այո, ձեզ ալ ուշ կը դնեմ, բայց ուրիշ բանի մըն ալ ուշ կը դնեմ, ըսաւ առանց իւր սուր աչքը խախտելու իւր նպատակէն :

Ան ատեն, Դիոնիս ու Եւփիմէ նոյն կողմը դարձուցին իրենց աչքերը եւ բան մը չտեսնելով դարձան Թորոսի՝ որ տեսնելով ալ՝ իրենց հարցնող նայուածքին առանց պատասխանելու, ոտք ելաւ, մէկ ձայնով .

— Բարկէն, կանչեց :

— Բարկէն հոս չէ, ըսաւ ծառայ մը:

— Ուրեմն, ըսաւ Թորոս, հիմա կուգայ եւ մեզի որոշ լուր մը կը բերէ:

— Ինչ բանի լուր, հարցուց Եւփիմէ այլայլելով :

— Կ'երեւայ թէ, սիրելի Եւփիմէ, մեր թշնամիները, որոնց համար լուր առած ըլլալը իմացուց Դիոնիս մեզի այցելութիւն մը ընել կը փափաքին :

— Եւ դու հիմա որ բան մը կըդիտէիր, անոնք էին տեսա՞ր...

—Հինգ վեց հոգի եւ զէնքի փայլիւն տեսայ:

— Ինչ կ'ըսես, հինգ վեց հոգի ...

— Թէ որ այդչափ են մեր թշնամիները, ըսաւ Թորոս ժպտելով, Բարկէն միայն բաւական է զանոնք ցրուելու, իսկ թէ որ անոր կրկինն են պէտք է որ ես ալ օգնեմ :

Բայց խնդիրը հոն չէ, աւելցուց Թորոս, Դիոնիսի դառնալով, մեր թշնամիները կրնանք իմանալ թէ որոնք են, կայսրը եւ իր ոստիկանութի՞ւնն է թէ մասնաւոր մարդիկ :

ՇԱՐ. 8

Զօր. տը Կոլ կը վախնայ Գերմանիոյ վերածնունդէն

ԻՐ ՏԵՍԱԿԷՏՆԵՐԸ ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ

Զօր. տը Կոլ Դէ. օր անգամ մը եւս պարզեց իր տեսակէտները, միջազգային մամուլի ներկայացուցիչներուն առջեւ, աւելի շատ ծանրանալով արտաքին քաղաքականութեան վրայ: Այս առթիւ յայտարարեց թէ «քսաներորդ դարու ամէնէն ծանրակշիռ օրուանն է որ կը տեւէ, Գերմանիոյ վերադարձնելով Ռուրի շրջանը իր հսկայական ձեռնարկութիւններով»: Եւ ուղղակի մեղադրեց դաշնակիցները :

— «Անգլեւամերիկացիները կ'ուզեն վերակազմել Ռայխը (գերման պետութիւն): Լոնտոնի համաձայնութենէն բացորոշապէս կը հետեւի թէ իրենց նպատակն է Ռայխի միութիւնը: Անոնց կարծիքով Ռայխը դիմադրութեան ազդակ մը պիտի ըլլայ Խ. Միութեան հանդէպ, բայց ճիշդ չէ այս տեսակէտը: Անցեալին մէջ Գերմանիա դժուարութիւն չէ կրած համաձայնութեան մը յանգելու Կրեմլինի հետ: Գերման պետութիւնը տնտեսական եւ ուժական հզօր միութիւնմըն է համապատասխան տենչերով: Ֆրանսական ծրագիրը, որ բուն եւրոպական լուծումն է, կը ձգտի Գերմանիան առաջնորդել դէպի չափաւորութիւն եւ գործակցութիւն: Անիկա կատարելապէս կը յաջողի, եթէ Գերմանիոյ տրուի ոչ թէ նախկին Ռայխի ձեւն ու ոգին, այլ պետութեանց դաշնակցութեան աւանդական ձեւը: Այն ատեն պիտի կրնայ մաս կազմել եւրոպական պետութեանց դաշնակցութեան :

« Եթէ Ռայխը վերածնի իր ամբողջ ուժով եւ տենչերով, Ֆրանսա չի կրնար մասնակցիլ Եւրոպական Միութեան, առանց որոշ վերապահումներու: Եթէ նոր Ռայխ մը կարգադրութեան մը յանգի Ռուսիոյ հետ, մի կարծէք թէ նորէն Յունիս 18ի մարդ մը պիտի գտնէք Ֆրանսայի մէջ »:

Զօրավարը քննադատեց նաեւ Մարշըլի ծրագրի գործադրութեան ձեւը: «Ես ողջունեցի Մարշըլի ծրագիրը եւ մենք ուժ կուտանք, բայց այն պայմանով որ չզոհէ Ֆրանսայի եւ Եւրոպայի ճակատագիրը, անմիջական առաւելութեանց համար »:

Գալով Եւրոպայի պաշտպանութեան, զօրավարը սխալ կը գտնէ զայն կեդրոնացնել Անգլիոյ մէջ: «Անթոյլատրելի է որ Ֆրանսացիէ տարբեր մէկը ստանձնէ Ֆրանսայի պաշտպանութեան պատասխանատուութիւնը»: Այս առթիւ քննադատեց նաեւ Պրիւքսէլի համաձայնութիւնը: Իր կարծիքով, երեք բնական ճակատներ կան ազատ աշխարհի պաշտպանութեան համար,— 1. Եւրոպա եւ հիւս. Ափրիկէ.— 2. Միջին Արեւելք եւ արեւելեան Ափրիկէ.— 3. Ծայր. Արեւելք: Առաջին ճակատին պէտք է հրամայէ Ֆրանսացի մը, երկրորդին՝ Անգլիացի մը, երրորդին՝ Ամերիկացի մը:

Մնացեալ յայտարարութիւնները կը վերաբերին ներքին քաղաքականութեան: Զօրավարը վերջին ընտրութեանց արդիւնքէն գոհ ըլլալով հանդերձ, բաւական չի սեպեր, եւ կ'ուզէ ամբողջ իշխանութիւնը ձեռք ձգել :

Զօրավարին ճառը ծանր տպաւորութիւն գործեց Ամերիկայի մէջ:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՊԱՂԵՍՏԻՆԻ ԲԱԺԱՆՄԱՆ ԴԷՄ բուռն ճառ մը խօսեցաւ Սուրիոյ ներկայացուցիչը, Ֆարէս էլ Խուրի, Քաղաքական Յանձնաժողովին առջեւ, առարկելով թէ Ազգաժողովը իրաւունք չունէր հրէական պետութիւն մը հաստատելու: «Անոնք որ քուէ տուին Պաղեստինի բաժանման համար, աշխարհի բնակչութեան 500 միլիոնը կը ներկայացնեն, իսկ անոնք որ քուէ չտուին՝ մէկ միլիառ կը կազմեն: Ինչո՞ւ համար Հրեաները չեն վերադառնար այն երկիրները որոնցմէ դուրս հանուեցան: Երեքուկէս միլիոն Հրեաներ կային Լեհաստանի մէջ»: Եգիպտոսի պատուիրակն ալ բողոքեց, մերժելով պահանջուած զինադադարը: — Անդրյորդանանի Թագաւորը, Ապտուլլահ, դեռ կը յուսայ թէ կարելի է ելք մը գտնել, գոհացնելով երկու կողմերը:

ՌՈՒՄԱՆԱԿԱՆ դեսպանատունը բողոքեց կարգ մը հպատակներու ձերբակալման, ընկերակցութեան մը լուծման եւ թերթին դադարմանդէմ:

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ.—Տարօն – Սալնոյ Ձորի Հայր. Միութեան պատի օրացոյցը, զարդարուած Վարդանանցի գեղանկարով : Կը խնդրենք բոլոր հայրենակիցներէն նկատի առնել այս հրատարակումը : Ստանալու համար դիմել հայրենակից Ղազար Պօղոսեան 4 Bld. de la Paix, Մարսէյլ :

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Նոյեմբեր 27ին շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30էն մինչեւ լոյս, SALLE CADETի ընդարձակ սրահին մէջ, 21 rue Cadet: Métro Cadet:

Կ'արտասանեն՝ Զ. ՂԱՐԻՊԵԱՆ եւ Զ. ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ: Կ'երգեն՝ նշանաւոր պարիթօն ԿԱՐՕ ԱԲՐԱՀԱՄԵԱՆ եւ Նոր Սերունդի երգչախումբը, ղեկավարութեամբ ԱՐԱ ՊԱՐԹԵՒԵԱՆԻ :

Orchestre Jazz ղեկավարութեամբ ԿԱՐՕ ՍԱՐԵԱՆԻ: Ճոխ պիւֆէ :

Մուտք 100 ֆրանք :

×

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Կը տօնուի Նոյեմբեր 27ին (ոչ թէ 21ին), ՇԱԲԱԹ ԳԻՇԵՐ, մինչեւ լոյս Château des Fleursի մէջ, զինուորներ տեղաւորուած ըլլալով Grand Palaisի մէջ :

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէի: Կը մասնակցին Հ. Յ. Դ. բոլոր ենթակոմիտէները եւ խումբերը, ինչպէս նաեւ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութիւնը իր բոլոր մասնաճիւղերով :

Կը նախագահէ ընկեր Յ. ՊԱՊԻԿԵԱՆ
Կը խօսին ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ
եւ Ա. ՔԷՕՍԷԵԱՆ

ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ.— Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Տէսինի կոմիտէի կողմէ: Մասնակցութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի, այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին Հ. Յ. Դ. Տան մէջ:

Կը խօսին ընկերներ ՍԻՍԱԿ ՍԻՍԼԵԱՆ եւ ՄԻՍԱՔ ՄԻՐԶԷ : Գեղարուեստական խնամեալ բաժին: Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ :

×

ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ.— Այս շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, Հ. Յ. Դ. «Համօ Օհանջանեան» ակումբին մէջ:

Կը նախագահէ ընկեր Թ. ՀԵՐՈՅԵԱՆ
Կը խօսի ընկեր Ս. ՍԻՍԼԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին, Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի եւ Ֆ. Կ. Խաչի Սանուհիներու կողմէ :

Պիտի երգեն Տիկին Պ. Ահարոնեան եւ Մ. Տէրվիշեան: Պար, Կ. Խաչի սանուհիներու կողմէ:

Պիտի նուագէ ջութակի վրայ երիտասարդ Պ. Պէպիրեան:

×

ՍԱՐՍԷԼԻ ՄԷՋ.— Այս կիրակի, ժամը 15ին, Salle des Nocesի մէջ, 81 rue Pierre Brossolette.

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. «Վարդան» ենթակոմիտէի :

Կը խօսի ընկեր ԱՇՈՏ ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ
ԸՆԿԵՐԱ - ՀԱՄԱԿՐԱԿԱՆ ԽՆՋՈՅՔ :
Ճոխ եւ մատչելի պիւֆէ :

Հաղորդակցութեան միջոց.— շոգեկառք Gare du Nordէն ժամը 14ին, հանրակառք թիւ 168 Pte de Clignancourtէն եւ իջնել Place du 11 Novembre, Sarcelles

×

ՍԷՆ ՇԱՄՈՆ.— Նոյեմբեր 27ին, Շաբաթ իրիկուն ժամը 8ին դպրոցի սրահին մէջ, 6 rue de la Brosse:

Կը խօսին ընկերներ ԱԶԳԻՆ եւ Տ. ՉԷՔԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին, Նոր Սերունդի կողմէ խիստ ծիծաղաշարժ կատակերգութիւն մը: Հանդէսէն վերջ ուրախութիւն մինչեւ լոյս :

Մուտքը ազատ է: Սրահին ջերմութիւնը ապահովուած է :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Ֆր. Կապոյտ Խաչի Լիոնի մասնաճիւղը՝ շնորհակալութեամբ ստացած է Տէր եւ Տիկին Միսաք եւ Արտեմիս Ղազարեանէ իրենց երկրորդ զաւակին՝ ԱՐԱ ՄՈՎՍԷՍի ծնունդեան առթիւ հազար ֆրանք :

ՏԻԿԻՆ ԱՏՐԻՆԷ ԳԱԶԱՆՃԵԱՆ իր ջերմ շնորհակալութիւնները կը յայտնէ Ֆր. Կապոյտ Խաչի Շրջ. վարչութեան, Փարիզի մասնաճիւղին եւ բոլոր ընկերուհիներուն ու բարեկամներուն որոնք թէ թէյասեղանով, թէ իրենց սրտաբուխ ողջերթի մաղթանքներով պատուած էին զինքը եւ ամուսինը, Ֆրանսայէն Հարաւ.Ամերիկա մեկնումին առթիւ :

« ԱՐՄԵՆՈՒՇ»ի (ֆրանսերէն) ներկայացման առթիւ, Փարիզի ձայնասփիւռը թէ երեքշաբթի (16 Նոյեմբեր) եւ թէ շաբաթ (20 Նոյեմբեր) տեղեկութիւններ հաղորդեց Պ. Ղ. Մելոյեանի թատերախաղին առթիւ :

ՄԻ ՍՊԱՍԷՔ

Մասնաւոր նամակներու, ձեր բաժնեգինը վճարելու համար: Հետզհետէ կը դադրեցնենք այն թերթերը որոնք վեց ամիսէն աւելի պարտքունին:

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Յ. Դ. ԱՂԲԻՒՐ ՍԵՐՈԲ եւ ԵՕԹՆԵՂԲԱՅՐԵԱՆ խումբի ընդհ. ժողովը՝ այս ուրբաթ երեկոյ 8.30ին, վերջին ժողովին տեղը: Կարեւոր օրակարգ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ :

ՍԷՆ ՇԱՄՈՆ.— Հ. Յ. Դ. «Վարուժան» կոմիտէի ժողովը՝ այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, սովորական վայրը :

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Սէնթ Մարկրիթի մասնաճիւղի հիմնադրութեան հանդէսը՝ այս շաբաթ իրիկուն ժամը ճիշդ 8ին, ազգային սրահը :

Ս. ԷԹԻԷՆ.— Ֆ. Հ. Կապոյտ Խաչի ընդհ. ժողովը՝ այս եկուշաբթի (22 Նոյեմբեր) Մատուռին մէջ, ժամը 3ին: Խիստ կարեւոր օրակարգ : Ընկերուհիներուն ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

ՀԱՄԱԽԱՐԲԵՐԴՑԻԱԿԱՆ Միութեան Վալանսի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը այս կիրակի առաւօտեան ժամը 9ին, սովորական սրճարանին մէջ : Կարեւոր օրակարգ :

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՀԻՄՆԱԴՐՄԱՆ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ ՊԱՐԱՆՑԻԿ – ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Ալֆորվիլի մասնաճիւղին կողմէ, այս կիրակի ժամը 4էն 11, 157 Ave. Jean Jaurès, Maison Alfort:

Կը խօսի ընկեր ՀՐ. ԲԱԼՈՒԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ յայտագիր, կենդանի պատկեր, հայկական պար, եւ անակնկալներ: Մուտք 100 ֆրանք: Նոր սերնդականներուն մասնաւոր գին :

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՊՈՄՈՆԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Յառաջիկայ Նոյեմբեր 20ին, շաբաթ երեկոյ ժամը 9ին, Պոմոնի նորակառոյց սրահին մէջ: Ընտիր գեղարուեստական բաժին եւ ճոխ պիւֆէ: Վարձուած է առաջնակարգ նուագախումբ մը եւրոպական պարերու համար :

ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԻ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Նոյեմբեր 21ին Georges V.ի սրահներուն մէջ ժամը 4 — 11:

Նախագահութեամբ Պ. Վաղարշակ ՄԵՍՐՈՊԵԱՆԻ
Fernand Bouillon իր երկու նուագախումբերով
«ԱԹՐԱՔՍԻՈՆՆԵՐ», Փարիզեան բեմերու եւ cinémaի յայտնի արուեստագէտներու կողմէ :

Խճողումի տեղի չտալու համար, սեղանները նախապէս ապահովել Պ. Նուպար Զարֆճեանէ (19 rue Jean Mermoz, Paris (8), Tél. Ely. 23-66):

Տոմսերու համար դիմել Պ. Պ. Ա. Աճէմեանի (56 Rue Lafayette, Paris (9). Tél. Pro. 03-19) եւ Վ. Զիլինկիրեանի (24 rue Feydeau, Paris (2), Tél. Cen. 48 - 51:

ՓԱՐԻԶԻ Հայոց եկեղեցւոյ կրօնական ընկերակցութեան վարչութիւնը որոշեց Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ խորհրդարանին մէջ հիմը դնել եկեղեցական մատենադարանի մը: Այս առթիւ կոչ կ'ուղղենք, հեղինակներու, հրատարակիչներու, գրատուններու եւ հայ գրասէր հասարակութեան որ քաջալերեն մեր ձեռնարկը գրքի, թերթերու եւ զանազան պարբերականներու նուէրներով:

Բոլոր առաքումները եւ նուէրները կ'ընդունուին դիւանատան կողմէ եւ կ'արձանագրուին խընամքով մասնաւոր տոմարի մէջ:— (ԴԻՒԱՆ)

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅՈՑ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ Կրօն. Ընկերակցութեան կրթական մարմինը կազմակերպած է հայերէն լեզուի, պատմութեան, եկեղեցական, կրօնական ծանօթութիւններու եւ դպրոցական երգերու ձրի դասընթացքներ հինգշաբթի օրերը, Փարիզի հայ համայնքին համար:

Կազմուած է ուսուցչական տեսչական մարմին մը: Կը խնդրուի Փարիզի շրջանի հայ ծնողներէն, որ դիմեն դիւանատուն, իրենց զաւակներու արձանագրութեան համար (7 տարեկանէն սկսեալ) : Դասաւանդութիւնները պիտի սկսին, երբ աշակերտներու թիւը քսան ըլլայ, եկեղեցւոյ խորհրդարանին մէջ: (ԴԻՒԱՆ)

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme - (13
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՅԱՌԱՋ
ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Samedi 20 Novembre 1948 Շաբաթ 20 ՆՈՅԵՄԲԵՐ

ՏԱՐԻ — 20e Année Nº 5699-Նոր շրջան թիւ 1110 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ 6 Ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՈՂՋ ԻՍԿ Ն. Վ. ՇՈՒՔԸ

Շատեր հաւնեցան գաղափար մը ունին այն երկրի մասին որ անկախութիւն հռչակեց 1922ին, դառնալով «Ազատ պետութիւն Իրլանտայի» : (Տարածութիւնը՝ 68.870 քառ. քիլոմեթր, մօտ երեք միլիոն բնակչութեամբ: Գրեթէ նոյնքան ալ տարագիր):

Իրլանտա այսօրուան դիրքին հասաւ՝ երկարատեւ պայքարներէ վերջ: Իր յեղափոխական զաւակները փորձեցին ամէն միջոց, օրինական թէ ապօրէն:

Երբ որեւէ օրինագիծ կը մերժուէր բրիտանական խորհրդարանին կողմէ, ռումբն էր որ կը պայթէր Լոնտոնի կամ Տըպլինի փողոցներուն մէջ եւ այլուր:

Անզօ՞ր են բոլոր բռնութիւնները, երբ ժողովուրդ մը վճռած է տիրանալ իր ազատութեան: Ինքնորոշման:

Եւ Իրլանտան ալ յաղթեց, տարիներու տաժանելի, արիւնալի պայքարներէն վերջ:

Ինչպէս իր դարաւոր պատմութեան ընթացքին, այս անգամ ալ Մեծն Բրիտանիան հարկադրուեցաւ ընդ առաջ երթալ: Վտանգը կանխել՝ ճամբուն կէսը կտրելով:

Ազատ Իրլանտան չահեցաւ դատը, բայց ոչ հողային ամբողջ տարածութիւնը: Երկրամաս մը, Հիւսիսային Իրլանտա կամ Ըլսթըր, մինչեւ այսօր ալ կը մնայ բրիտանական տիրապետութեան տակ, (Վեց նահանգներ, 13.537 քառ. քիլոմեթր, 1260000 բնակիչներով):

Նորազատ երկիրը գիջում մը եւս կատարած էր, փոխադարձ համաձայնութեամբ (1936):

Մինչեւ այսօր ալ, Անգլիոյ Թագաւորին կ'իյնայ վաւերացնել Ազատ պետութեան նշանակած դեսպանները, անոր կնքած դաշնագիրները: Ուրեմն տեսակ մը սահմանափակում՝ արտաքին յարաբերութեանց:

Արդ, երկար ձգձգումներէ վերջ, ազատ Իրլանտան այժմ ձեռնարկած է այդ մետաքսէ թելն ալ խզելու, թօթափելով որեւէ կախում՝ բրիտանական դահէն:

Օրինագիծը արդէն իսկ յանձնուած է խորհրդարանին, եւ քուէարկումն ալ ապահովուած:

Բրիտանական կառավարութիւնը բնականաբար ծուռ կը նայի այս ձեռնարկին, խորապէս ըմբռնելով անոր անախորժ հետեւանքները:

Իր թերթերը բարեկամական յորդորներ կը կարդան, այս առթիւ: Երբեմն ալ սպառնալիքներ կ'ուղղեն, դիտել տալով թէ Ազատ Իրլանտա պիտի կորսնցնէ շատ մը տնտեսական առաւելութիւններ:

Ազատ Իրլանտան ոչ միայն անդրդուելի կը մնայ, այլեւ որոշած է հայրենի հողերուն միացումն ալ դլուխ հանել, ետ պահանջելով Մեծն Բրիտանիոյ կցուած երկրամասը:

Այս առթիւ կը բացատրէ թէ որեւէ թշնամական միտում չունի, այլ պարզապէս իր բնական իրաւունքներն է որ կը պահանջէ: Նոյն իսկ պատրաստակամութիւն կը յայտնէ զինակցութիւն կնքելու Անգլիոյ հետ, բանակցութեան ձեռնարկելով, յառաջիկայ տարի:

Այսպէս, «Նորին Վեհափառութեան» շուքն ալ պիտի անհետանայ Իրլանտայի հորիզոնէն, առանց արիւնահեղութեան կամ չարադուշակ բարդութեանց:

Լոնտոն կը նախընտրէ այս փառքին ալ հրաժարիլ, փոխանակ բռնութեան դիմելու կամ արժանապատուութեան խնդիր յարուցանելու:

Նոյն դիրքը չէ՞ր բռնած, երբ Հնդիկները անկախութիւն կը պահանջէին: Երբ անկախութիւն կուտար Անդրյորդանանի, կամ զինուորները կը քաշէր Եգիպտոսէն:

Դեռ քանի մը շաբաթ առաջ էր որ դարձեալ իր պաղարիւնը պահեց, երբ գաղթապետութեանց ներկայացուցիչները կամացուկ մը սրբեցին «բրիտանական» բառը, ձգելով միայն «Համարակապետութիւն»: (Բրիտանական անկախ պետութեանց եւ գաղթապետութեանց միացեալ կազմը):

Այսպէս ուրեմն, քաղքենի դրամատիրական պետութիւն մը, որ համբաւ չինած է իր աշխարհակալութեամբ, ինքնաբերաբար ընդ առաջ կ'երթայ ժամանակի պահանջներուն: Կը յարգէ ժողովուրդներու ինքնորոշման իրաւունքը:

Երբ այսպէս կը վարուի քաղքենի-աշխարհակալը, իրաւունք չունի՞նք աւելին սպասելու բանուորա-գիւղացիականէն...

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՁԵՔ ՄՈՌՑԱԾ ԱՆՇՈՒՇՏ

Կարծեմ վեց ամիս մը եղաւ որ Պերլինի մը խնդիր կայ բոլոր ժողովներու օրակարգերուն վրայ, «ստիպողութեան կարգով»:

Ձեմ գիտեր քանի՛ քանի՛ քաղաքներու արխապագոսները համդիպելէ վերջ, Փարիզ եկաւ այդ խնդիրը, այցելեց Շայեոյի պալատը եւ գնացհանգիստ թիկնաթոռ մը գտաւ Ապահովութեան Խորհուրդին մէջ:

Շուտով երեք ամիս կ'ըլլայ, որ ամէն օր փառաւոր կառքով մը կ'երթայ կուգայ շքեղ պանդոկ մը, Թրոքատէրոյի հրապարակը:

Կառքէն կ'իջնէ, յարգանքի բարեւներուն կը պատասխանէ շուքով ու արժանաւորութեամբ եւ կ'երթայ կը նստի իր տեղը, խելօքիկ մը մտիկ ընելու համար իր մասին խօսուածները:

Բնաւ չի վշտանար, եթէ անարգեն զինքը: «Վեթօ»ին դէմ հեգնական ժպիտ մը ունի, իսկ երբ «Մեծ»երը իրենց ձեռքերը սեղանին զարնելով փրփրին, ձայները բարձրացնեն, դուլթիչարժուձեւ մը կը փորձէ:

Ան չուշտ բոլոր խօսուած լեզուները սորված է: Գոնէ երեք հատ մը ջուրի պէս կը խօսի: Եւ որովհետեւ միայն գիտող է, յոգնիլ չի գիտեր:

Բայց եւ այնպէս պզտիկ դադար մը տուին իրեն, որպէսզի Փարիզի պատմական վայրերը այցելէ: Օր մը ինքն ալ կրնայ պատմութեան անցնիլ, ո՞վ գիտէ:

Երանաւէտ հանդարտութեամբ կը պտտէր մեր գեղեցիկ քաղաքը, երբ, անցեալ օր, նորէն կանչեցին զինքը:

— Պզտիկ ժամանց մը, մտածեց ինքնիրեն: Աւելորդ էր սակայն: Աւելի լաւ էր ձգէին որ դրանէ յաջորդ երթալիք քաղաքիս պանդոկին, ժողովասրահին տեղը:

ՍՕՍԻ

Ընկեր Մ. Դեղարարեան, կինը եւ ուրիշ երեք Հայեր խեղդուած

Վերջին պահուն զարհուրելի արկածի մը լուրը՝ Պէյրութէն.—

Երէկ, Նոյեմբեր 8ին, կէսօրէ առաջ ժամը 9ին, Մամըլթէյնի մօտ, Ճիպէյլի դարձուածքին վրայ ինքնաշարժի զարհուրելի արկած մը տեղի ունեցաւ, որուն զոհ գացին վերջերս Հալէպէն Պէյրութ փոխադրուած հիւսուածեղէնի գործարանատէր ընկեր Մարտիրոս Դեղարարեան, իր երիտասարդ կինը, Կարապետ Անլեան, իր քոյրը եւ գործատան մեքենագործը՝ Միհրան Խաչատուրեան:

Ընկեր Դեղարարեան իր անձնական «Տէ Սօթօ» նոր ինքնաշարժով Հալէպ կը մեկնէր՝ առևտրական գործերը կարգադրելու համար: Ժամը 8.30ին կը մեկնի Պէյրութէն եւ ինք կը վարէ մեքենան: Ժամը 9ի առենները երբ կը հասնի Ճիւնի, թեթեւ անձրեւ մը սկսած էր տեղալ արդէն: Խոնաւութիւնը պատճառ կը դառնայ, որ անիւները սահին եւ ինքնաշարժը բախի ճամբու ամբարտակին: Բախումի սաստկութենէն օթօն ետ կը նետուի եւ կը գլտորի ուղղակի ծով, որ խորունկ անդունդ մը կը ձեւացնէր:

Երթեւեկի հսկող ոստիկան զինուորները կը տեսնեն արկածը եւ կը փութան դէպքին վայրը: Անմիջապէս օգնութեան կը կանչեն մօտերը գտնուող ձկնորսները եւ կը յաջողին դուրս քաշել արկածեալները, որոնք, աւաղ, խեղդուած էին արդէն:

Բարեբախտ զուգադիպութեամբ մը, ընկեր Դեղարարեան իր մէկ հատիկ 10 տարեկան աղջնակը հետը չէր առած, որով ան միայն կ'ազատի ընտանիքէն:

ԼՐԱԳՐՈՂՆԵՐՈՒ միջազգային ժողովին մէջ (Փէշթա) վեց ամերիկացի թղթակիցներ եւթուրք խմբագիր մը՝ Հիւսէյին Ճահիտ ամբաստանուեցան իբրեւ պատերազմի հրձիգներ: Վեց Ամերիկացիները առին քալեցին:

ՊԵՐԼԻՆԻ ԹՆՃՈՒԿԸ լուծելու համար նոր միջոցներ կ'որոճայ Արժանթինի պատուիրակը, որ չէ յուսահատած տակաւին:

Գործադուլին հետեւանքները եւ ուրիշ խնդիրներ

ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ ՎՍՏԱՀՈՒԹԵԱՆ ՔՈՒԷ ՊԱՀԱՆՋԵՑ

Ազգ. ժողովին Եչ. օրուան նիստին մէջ արտադրութեանց նախարարը՝ Պ. Լաքոսթ եւ դատական նախարարը՝ Պ. Անտրէ Մառի պարզեցին ածխահանքերու գործադուլին հետեւանքները եւ կառավարութեան առաջադրութիւնները:

Ահաւասիկ երկու նախարարներուն յայտարարութեանց ամփոփումը.—

Արտադրութեանց նախարարին տեղեկութեանց համաձայն, ածխահանքերուն բանուորներուն 70 %ը վերսկսած է աշխատանքը: Հիւսիսային շրջաններուն մէջ աշխատողներու համեմատութիւնը հասած է 80 %ի: Նոյեմբեր 6ին արտադրութիւնը հասած էր 64.500 թոնի, երէկ՝ 115.000 թոնի, ինչ որ սովորական արտադրութեան 68 %ն է: Գործադուլին հետեւանքով Ֆրանսա կորսնցուց 4.600.000 թոն հանքածուխ, այսինքն 16 միլիառ հասոյթ: Եւ հարկադրուեցաւ երկու միլիոն թոն հանքածուխ ապսպրել Ամերիկա, մէկ միլիոն ալ պիտի ապսպրէ: Ասոր փոխարէն պիտի ջնջուի 18.500 թոն բամպակի ներածումը. ինչ որ կը նշանակէ գործազրկութիւն հիւսուածեղէնի ճարտարագործութեան մէջ:

Տասներկու ածխահորեր ողողուած են Լուառի աւազանին մէջ, 11 Կառի մէջ, վեց ալ ուրիշ վայրերու մէջ: Տակաւին կարելի չէ ճշդել մեքենաներու, ելեկտրական հաստատութեանց, երկաթուղիներու, փուռերու վնասները:

Բանուորներու ամսական աշխատավարձքն է (հորերուն մէջ) 17.070 — 29.000 ֆրանք, առանց հաշուելու բնտ. նպաստը: Ուրիշ խօսքով 16—22 % յաւելում բաղդատելով նախապատերազմեան շրջանին հետ:

«ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ ՀԻԹԼԷՐՆ Է ԹՐՈՒՄԸՆ»

Այս բացատրութիւններէն վերջ, համայնավար երեսփոխան մը, Լըքէօռ դիտել տուաւ թէ «պետութիւն-գործատէրը շատ աւելի ժլատ է քան դրամատէրը: Նոյն ինքն Լաքոսթ էր որ այս բանաձեւը կը գործածէր 1938ին:

ԼԱՔՈՍԹ.— Այն ատեն կ'ակնարկէի հիթլէրական պետութեան:

ԼԸՔԷՕՌ.— Այն ատեն Հիթլէր կ'ըսէիք, այսօր ալ կրնաք Թրումըն ըսել:

Այս ակնարկը տեղի տուաւ բուռն բողոքներու: Աջակողմի եւ կեդրոնի երեսփոխանները ահագին աղմուկ բարձրացուցին: Նախագահը խստօրէն պախարակեց համայնավար երեսփոխանը:

Երբ վիճաբանութիւնները վերսկսան, աջակողմեան երեսփոխաններէն Միւթէր պարզելով ազգնային քաղաքական հանգամանքը, յայտարարեց.

— Անհրաժեշտ է վարչական կամ դատական միջոցներ ձեռք առնել, իբրեւ հետեւանք ներքին նախարարին ամբաստանութեանց: Այդ միջոցներէն առաջինն է լուծել համայնավար կուսակցութիւնը:

ԺԻՒԼ ՄՈՔ.— Լաւագոյն միջոցը այդ չէ, անհնաս վիճակի մը վերածելու համար համայնավար կուսակցութիւնը: Աւելի լաւ է հրապարակաւ պարզել իր դիտումները:

Ուրիշ աջակողմեան երեսփոխան մը, Լուի Ռոլէն զարմանք յայտնեց որ օտարին ենթակայ կուսակցութեան մը անդամները կը մնան կարեւոր պաշտօններու վրայ: Պ. Միւթէր բացագանչեց.

— Գոնէ արգիլեցէք համայնավար թերթերը, որոնց մէկ մասը ուղղակի Ռուսաստանէն կը նեցուի:

ԺԻՒԼ ՄՈՔ.— Ես անհրաժեշտ միջոցներն ունիմ ձեռքս, եթէ թշնամական արարք մը կատարեն Ֆրանսայի դէմ:

Ծանօթ իրաւագէտ Մոռօ Ժիաֆէռի այս առթիւ դիտել տուաւ թէ կառավարութիւնը անհրաժեշտ միջոցներն ունի սանձելու անոնք որոնց դէմ ամբաստանութիւններ եղան: Եւ աւելորդ դտաւ նոր օրէնքներու հաստատումը:

Դատական նախարարը բացատրեց թէ ինչո՛ւ անհրաժեշտ է քուէարկել բացառիկ օրէնքները

— «Բոլոր տրամադրելի օրէնքները գործադրուած են վճռականօրէն: Գործադուլներու առթիւ 300 դատավճիռներ արձակուեցան: Բայց կան արարքներ որոնք նախատեսուած չեն ներկայ օրէնքներով: Իբրեւ հանրապետականներ, մենք չենք ուզեր համատիրական արարքներու դէմ պայքարիլ համատիրական զէնքերով, բայց երբ օրէնքը անբաւական է, պէտք է լրացնել»:

Վիճաբանութիւնները շարունակուեցան գիշերը ուշ ատեն: Երեսփոխան մը պահանջեց ազգայնացնել այն դրամատունը որ դրամ կը փոխադրէ Ֆրանսայի համայնավարներուն համար, ինչպէս յայտարարեց ներքին նախարարը:

Կառավարութիւնը վստահութեան քուէ պահանջեց, բացառիկ օրէնքները քուէարկել տալու համար:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

16ՐԴ 61ՐԴ ՅՕԴՈՒԱԾՆԵՐՈՒ ԵՕԹԱՆԱՍՆԱՄԵԱԿԸ

Մեր ազգային եւ քաղաքական պատմութեան հետեւողներ գիտեն անշուշտ, որ այս տարի՝ 1948ին եօթանասնամեակն է 16 եւ 61րդ յօդուածներուն, որոնք մեզի տրուեցան 1878 թուին՝ Սան Սթեֆանոյի եւ Պերլինի դաշնագրերով եւ որոնք հիմը դրին Հայկ. Դատի նորագոյն պատմութեան :

Անկարելի է յիշել այսպիսի թուական մը եւ չմտածել դառն խորհրդածութիւններու : 16 եւ 61րդ յօդուածներէն մինչեւ այսօր անցած են 70 տարիներ եւ այդ 70 տարիներու ընթացքին խոշոր վերիվայրումներ են տեղի ունեցած եւ հիմնական փոփոխութիւններ կատարուած՝ մեր կեանքին մէջ:

Հայկ. Հարցի պատմութեան մէջ 16 կամ 61րդ յօդուածները եղան սկիզբը մեր Դատի միջազգային պատմութեան. բայց Հայկ. Դատը ինչպէս չսկսիր քաղաքական կուսակցութեանց երեւումով, չսկսիր նաեւ 16 կամ 61րդ յօդուածներով, այլ այդ Դատը, շատ աւելի հին է, քան որ կը կարծեն ոմանք, ան մօտ 200 տարիներու հնութիւն ունի:

Պատմութեան ուսանողներ անշուշտ ծանօթ են հնդկահայ անուանի գործիչի մը՝ Յովսէփ Էմինի որ ապրած ու գործած է 18րդ դարուն. ճամբորդած է երկրէ երկիր, ունեցած է բազմաթիւ արկածներ ու կռիւներ. անոր ամբողջ իտէալը եղած է դուրս բերել հայ ժողովուրդը իր ստրկական կեանքէն եւ իր հայրենի երկրին մէջ ապահովել անոր համար ազատ ու անկախ կեանք մը: Էմին չէ հասած իր նպատակին, ան մեռած է իր մեծ իտէալի ճամբուն վրայ՝ լուսաւոր հետք մը թողլով իր ետին :

Ապա հետզհետէ հրապարակ եկած են ուրիշներ, Յակոբ Շահամիրեան, որ իտէալներ ունեցած է, գրած ու խօսած է, բայց չէ ունեցած գործնական ծրագիրներ իր նպատակին հասնելու համար. Յովսէփ Արք. Արղութեան, խելացի, իմաստուն ու կորովի հոգեւորական մը, որ գեղեցիկ յոյսեր արթնցուցած է հայ ժողովուրդի հոգիին մէջ թէ՝ շուտով պիտի կրնայ լուծուիլ Հայկական Հարցը. ահա նաեւ Ղարապաղի Մելիքները եւ Դաւիթ Բէգը, որոնք կրցան Հայաստանի մէկ մասին մէջ ազատութեան եւ անկախութեան դրօշակը պարզել, որ սակայն երկար կեանք չունեցաւ :

Բայց ատոնցմէ իսկ առաջ, մենք ունեցած ենք ուրիշ հոգեւորական ու աշխարհական պատկառելի դէմքեր, որոնք մեր ժողովուրդի կամ գէթ անոր մէկ մասի ազատութեան երազովը տարուած, յանձնառու եղած են մեծագոյն զոհողութիւններու :

Ահա 16րդ դարու Կաթողիկոս մը՝ Ստեփաննոս Սալմաստեցին, որ իր ժողովուրդին համար տանելի վիճակ ձեռք բերելու համար, թողած գահը՝ անցած է Եւրոպա՝ հզօրներու դռները բախելու : Ահա Միքայէլ Սեբաստացին, որ հետեւած է իր մեծ նախորդին, բայց իր առաքելութեան ճամբուն վրայ հիւանդացած եւ կէս թողած է իր գործը: Ահա Յակոբ Ջուղայեցի նշանաւոր կաթողիկոսը, որ յանդուգն ծրագիրներով տարուած է եւ փակած իր աչքերը հազիւ Պոլիս հասած. ահա նաեւ Իսրայէլ Օրին, որու առեղծուածային կեանքը մինչեւ այսօր ալ չէ լուսաբանուած: Ու դեռ շատ ուրիշներ :

Յիշատակեցինք այս քանի մը անունները պարզապէս ըսելու համար որ, մինչեւ 16 կամ 61րդ յօդուածները, մեր Հարցը բաւական ճամբայ է կտրած: Բայց մինչեւ այդ Յօդուածներուն հասնիլը եւս մեր կեանքին մէջ, կամուրջներու տակէն, ուրիշ շատ ջուրեր ալ հոսած են :

Բոլորին ծանօթ իրողութիւն մըն է որ, հայ յեղափոխական կազմակերպութիւններու երեւումէն շատ առաջ Թուրքիոյ բոլոր քրիստոնեայ ժողովուրդներուն, բայց մանաւորապէս հայ ժողովուրդին կեանքը եղած է շատ անտանելի: Թուրքին, Քիւրտին ու Չէրքէզին համար Հայը բայա մը կամ կթան կով մը եղած է, զոր պէտքէ անոնք շահագործէին՝ շարունակ եւ անպատիժ: Այս վիճակը այնքան ծանր էր, որ ան ուշադրութիւնը գրաւած էր նոյն իսկ արեւմտեան պետութիւններուն, որոնք ատեն ատեն ձայն բարձրացուցած են յօգուտ քրիստոնեայ ժողովուրդներու: Եւ Թուրք կառավարութիւնը, պարզապէս Եւրոպայի աչքին փոշի փչելու, կամ արեւմտեան պետութիւններու միջամտութիւնը չէզոքացնելու համար, ատեն - ատեն հրապարակային հանդիսաւոր խոստումներ ըրած է՝ ոչ միայն Հայոց, այլ իր երկրի բոլոր ժողովուրդներուն վիճակը բարելաւելու համար:

Այսպէս, Թուրքիոյ Սուլթաններէն մէկը մեծ աղմուկով յայտարարած է հրովարտակով մը Կիւլխանէի Խաթթը Շէրիֆ կոչուածը, որով բարենորոգումներ կը խոստացուէին Օսմանեան կայսրութեան մէջ ապրող բոլոր ժողովուրդներուն: Այդ թուականէն վերջ անցան երկար տարիներ եւ սակայն ոչ մէկ բարենորոգում տեղի ունեցաւ ամբողջ Կայսրութեան մէջ: Ապա եկաւ Ղրիմի պատերազմը. Թուրքիան միացած արեւմտեան քանի մը պետութիւններու, պատերազմ յայտարարեց Ռուսաստանի դէմ: Ղրիմի պատերազմէն վերջ, 1856ին, նորէն յայտարարուեցաւ բարենորոգումներու նոր հրովարտակ մը՝ այս անգամ «Թանզիմաթ» անունով, որ նոյնպէս չտուաւ որեւէ արդիւնք :

Անցեալ դարու 70ական թուականներու վերջերը Թուրքիոյ աւանդական թշնամին՝ Ռուսաստանը, անգամ մը եւս զարկաւ իր ոսոխին. այդ օրերուն ազատագրուեցաւ Պուլկարիան. ռուսական բանակները մտան նաեւ Թրքահայաստան, անոնք հասան մինչեւ Էրզրում: Այդ օրերուն հայ ժողովուրդի հոգւոյն մէջ արեւ ծագեցաւ: Եւ ահա դիմում ռուս զինուորական իշխանութեանց՝ փրկելու հայ ժողովուրդը: Տեղի ունեցաւ Սան Սթեֆանօ, որ մեզի տուած է 16րդ յօդուածը, որ եթէ իրականանար, հայկական նահանգները պիտի օժտուէին վարչական ինքնավարութեամբ մը: Այդ օրերուն էր որ Անգլիա խաղաց ամօթալի դեր մը, գաղտնի դաշնագրութեամբ մը ստացաւ Թուրքիայէն Կիպրոսը, եւ, փոխարէն, Պերլինի մէջ պաշտպանեց Թուրքիան: Եւ հետեւանքը եղաւ այն, որ Պերլին նեղցուց նորազատ Պուլկարիոյ սահմանները, խլուեցաւ նաեւ հայ ժողովուրդէն 16րդ յօդուածը եւ տրուեցաւ 61րդ յօդուածը, որ ամէն ինչ կը ձգէր Սուլթաններու հայեցողութեան եւ որմէ չտեսանք ոեւէ բարիք, բացի չարիքէ :

70 երկար տարիներ են անցած այդ թուականէն մինչեւ այսօր. 16 կամ 61րդ յօդուածները ոչ իր ժամանակին եւ ոչ ալ յետոյ մազաչափ իսկ չտուին մեզի ոեւէ օգուտ. անոնք այսօր այլեւս պատմական նշանակութիւն միայն ունին մեզի համար եւ ոչ աւելի, անոնք սակայն մէկ բան սորվեցուցին մեզի.— այն որ, հայ ժողովուրդը իր ազատութիւնը կրնայ նուաճել միմիայն իր սեփական միջոցներով, իր նիւթական ու բարոյական զոհաբերութեամբ, իր պայքարով ու իր արեամբ: Այդ պատգամը տուին մեզի նաեւ Խրիմեաններն ալ՝ Պերլինէն Պոլիս դարձին: Եւ Խրիմեաններէն, կամ 16 ու 61րդ յօդուածներէն յետոյ մինչեւ այսօր, Հայկեանքը կ'ընթանայ այդ հունով :

(Խմբագրական «ՀԱՅՐԵՆԻՔ»ի)

ԴՐՈՒԱԳՆԵՐ ՎԵՐՋԻՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԷՆ

ԵՐԵՔ ԱՄԻՍ ԹԻԹՈՅԻ ԵՐԿՐԻՆ ՄԷՋ

Գ.

Ի՜նչ փոյթ, շատ հաճելի ժամանակ կ'անցընէինք: Գործէ վերադարձին՝ յաճախ զինեձօններու կը հիւրուէինք, ագարակներէն բերուած ուտելիքներով: Քանի մը Թրանսահիներ իրենց մասնակցութիւնը կը բերէին անոնց ամենայն հաճութեամբ: Հանաքներ, պարեր ու երգեր, որոնց նախաձեռնութեան պատիւը ինծի կը պատկանէր, շնորհիւ բարեհաճ երգիչներուն իմ կողմէ բաժնուած գլանիկներուն ...: Գունագեղ յայտագրին՝ ինչ մեղքս պահեմ, ես ալ կը մասնակցէի հաճոյակատարութեամբ: Ամէն մարդ այնտեղ կը մոռնար օդարշաւները, զէնքի, խորտնկեցի ու մինչեւ իսկ Թնդանօթի պայթիւնները, զորս կը լսէինք աշխատավայրը, ամբողջ օրուան ընթացքին, հանդիպակաց լեռներէն անդին: Ահ, կուսակցական վերակացուները մահապատիժի սպառնալիքով մեզի կ'արգիլէին որ մեր քիթերը մխրճէինք «խորհուրդներու անտառ»ին մէջ,— ապաստանարան Եուկօ - Սլաւ փարթիզաններուն :

1944ի Նոյեմբերի 1ը նշանաւոր դարձաւ անգլեւամերիկեան օդարշաւով, որ սահմանուած էր Կրացի, Վիէննայի, Լինցի, Շթէյերի եւ Ս. Փոլթընի: Այս «Զենկ»երէն վերջինը՝ մեր դիրքերէն ոչ մը անդին, մինչեւ 30 մեթր ցած իջաւ ...:

Երկու օր ետք, մեր աշխատանքի ճամբուն վրայ, Թիթոյի սաւառնակները անակնկալի բերին մեզ բլրակի մը կատարը: Այդ պահուն զրոյց կ'ընէի աւստրիացի զինուորի մը հետ, որ շատ լաւ կը խօսէր յունարէն, որովհետեւ երկու տարի Միտիլլի ապրած էր վերջին շրջանին: Բարեմիտ զօրականը երբեք չէր ծածկեր իր բաղձանքները ու յոյսերը Գերմանիոյ վերջնական յաղթանակի մասին: Պայմանադրական երկու օդանաւերը մօտեցած պահուն՝ քմծիծաղս սառեցաւ շրթներուս անկիւնը: Քառորդ ժամ, աջ ու ձախ կը նետուէի անընդհատ, անոնց սարսափելի զիկզակին տրամադծին տակ չիյնալու համար :

Ժամը 10ին, Պալքաններու ընդոստ հրամանատարին օդանաւերը մեր դիրքերուն վրայէն կ'անցնէին, այնքան ցած որ յստակօրէն կը տեսնէի անոնց վրայ մուրճն ու մանգաղը...: Կաղամախիի մը շուքին ներքեւ, հեռու մեր խրամներէն,— որովհետեւ կը վախնայի իյնալ խորտնկեցներու ցանցին մէջ,— խելայեղ երեսի վրայ կը պառկիմ, մինչեւ որ անոնք կը քաշուէին յամրաբար :

Ռանի մէջ, ոչ մէկ Թաքստոց, ոչ մէկ պաշտպանութեան միջոց, օդաչուներու գթութեան ապաւինած էինք պարզապէս: Նոյեմբերի առաջին շաբաթը լրանալուն՝ հեռաւոր պտոյտէ մը վերադարձիս, երբ կը տեսնէի Թիթոյի օդանաւերը, որ անխնայ նայարանը եւ օդակայանը կը հարուածէին խորտնկեցներով, ես ինծ հարց կու տայի ի վերջոյ թէ պիտի կարենայի՞ ողջ դուրս գալ այդ երկրէն ...

Վերջին օրերուն այնքան գէշ էր օդը, որ շատ դժուարին կը դարձնէր կեանքը մեզի համար: Ցուրտ, ձիւն, հեղեղահոս անձրեւ: Յաճախ խրամները լեցուած կ'ըլլային ջուրով, հարկ էր պարպել ամաններով: Ձիւն եկած օրերուն ալ մերոնք կը զուարճանային գնդակներով: Խոնաւ օդերուն, մեր միջեւ որոշում կայացած էր, որ իւրաքանչիւր ոք խուրձ մը ջեռուցման փայտ տանէր տաղաւար, ինչ որ մեզի գոնէ թոյլ կու տար չորցնել թրջած ոտքերը :

Երրորդ շաբթուան վերջաւորութեան, Ռանէն հեռանալու էինք, բայց ահա անակնկալ մը ... : Ուրբաթ օր, որովհետեւ գործի չէինք գացած ձիւնի պատճառաւ, մեզի կը ստիպէին որ զայն փոխարինենք Նոյեմբեր 12ի կիրակիով: Պէտք է ըսեմ որ մինչօրէն կը վարանէի աշխատանքի երթալ այդ օրը, բայց ի վերջոյ որոշումս տուի: Մենք պարտ էինք գործի ձեռնարկել այդ յիշարժանելի օրը շոգեկառքի կանգման վայրը, հանդիպակաց բլուրի մը գագաթին: Կանաչազարդուած, հողի դատարկուած եւ խրամներու ջուրի անցքերուն ցանկապատուած :

Օդը պայծառ էր: Յափշտակուած բնութեան յիշատակի մը յաճախանքով, լուռ ու երկիւղած, ես կը վերապրէի այդ թանկագին տարեդարձը: Ընկերներս կը զբօսնէին եւ ուրախ զուարթ կը շաղակրատէին: Անոնք չէին դադրեր բարձրաձայն յայտնել իրենց բաղձանքներն ու գուշակութիւնները ...:

Ժամը 10.30ին, Թիթոյի երկու սաւառնակներ մը կը բռնեն շոգեկառքի գիծը եւ կը յառաջանան ամենայն հանդարտութեամբ: Ռանի կողմէն՝ շատ չանցած կը լսեմ համազարկի միօրինակ աղմուկը, կը տեսնեմ ճերմակ ծուխը որ վայրկենաբար կը բարձրանայ: Նոյն միջոցին կանաչեղէն բեռցած կառախումբ մը կը յառաջանայ դէպի Սլովէն գիւղը, բայց չար զուգադիպութեամբ մը ինքզինքը կը գտնէ «Զենկ»երու վերադարձի գծին վրայ ...: Ակնթարթի մը մէջ, աչքիս առջեւ կը պարզուի սարսափելի տեսարան մը, որ եղերական դառնալու բոլոր տարրերը կը ներկայացնէր: Կեանքը մրկերու խելայեղ մոլուցքով մը, բարեբախտաբար մեքենավարը անմիջապէս կեցուց շոգեկառքը եւ քառասմբակ խոյս տուաւ մարգագետնին մէջ: Ճիշդ ժամանակն էր: Նոյն պահուն իսկ օդանաւերը խոյացան վայրաշարժին վրայ եւ զայն ծակծկեցին իրենց խորտնկեցներու գնդակներով: Յետոյ, հրթիռի մը արագութեամբ, անցան մեր դիրքերը, ցածլիկ ծառերուն վրայէն :

Առասպելական վիշապներ են կարծես, որ մռնչելէն վիթխարի մագիլնին կը տարածեն մեր վրայ, ու մենք՝ դժբախտ զոհերս, փրկութեան ամէն յոյս կորսնցուցած, վայրկեանէ վայրկեան դողահար կը սպասենք իրենց կլափին մէջ փշրուելու զարհուրելի գործողութեան ...:

Կաղնիի մը բունին կռթնած՝ «Շլէօ»ները եռանդագին հրացան կը պարպեն անոնց վրայ: Կառափնատին առջեւ, երբեւիցէ զգացա՞ծ էք այն անձկութիւնը, որ մահապարտին եղած է, տասներկու պայմանադրական գնդակները մարմնէն ներս ընդունելու սպասման մէջ: Ես ուրեմն, կատակ չեմ ըներ, ճիշդ նոյն զգայնութիւնը ունեցայ, ես ալ: Զէի շնչեր այլեւս: Երեսի վրայ պառկած՝ երեսուն մեթր անդին վայրաշարժին ուղղութեամբ, մէկ վայրկեանէն միւսը համազարկին կը սպասէի... Ընկերներս, նմանապէս, տժգունած եւ խորապէս յուզուած կ'երեւէին: Մինչեւ իսկ անոնց մէջէն կային տղաքներ, որոնք կերկերաձայն կը մրմնջէին.

— Զե՞ս ըսեր, բարեկամ, ջերմութիւն կը զգամ տափատիս մէջ...

Ոտքի ելանք, օդանաւերու անհետանալէն վերջ, սկսանք մենք մեզի քննել: Զէինք հաւատար որ ողջ ենք ...

Ճիշդ ժամ մը, վայրաշարժը իր թանձր ծուխը ղրկեց դէպի երկինք, մինչեւ որ... վերջին շունչը փչեց: Շատ չանցած զայն փոխադրեցին ուրիշի մը կցելով: Կէսօրին՝ երբ ապուր ստանալու համար վար կ'իջնեմ բլուրէն, յստակօրէն կը տեսնեմ ծառերուն եւ շոգեկառքի գիծերուն մէջէն անցած գնդակներուն ծակերը ...

Ձիւնատարափի մը տակ, յաջորդ օր երեկոյեան ժամը 4ին կը թողում Ռանը, ընկերներուս հետ : Մի՞թէ տեսակ մը երկիւղ չէի զգացած այս

Հայու ճակատագիր

ՆԱՄԱԿ ՇՈԳԵՆԱՒԷՆ, 15 Նոյ. — Քառասուն-եւութ Հայեր ենք ազգերու այս պեծուփ խառնարանին մէջ: Տարագիրներ՝ աշխարհի ամէն ծագերէն, ճամբայ ինկած՝ դէպի Հարաւ. Ամերիկա:

Երբ կանգ պիտի առնէ այս յոգնած ու ցիրուցան կարաւաններու շարանը:

Կան մեզի հետ Արաբներ, Գերմանացիներ, Սպանիացիներ, Ռուսեր, Ռումանացիներ, Յոյներ: Բոլորն ալ իրենց հոգիներուն խռովքը կը դնեն երեկները կամուրջին վրայ, հովին յանձնած իրենց երգերուն մէջ: Առանց մեծ ճիգի կարելի է երեւակայել իրենց հոգեկան վիճակը, եթէ միայն խորհինք թէ անոնք ալ տուն տեղ, սէր ու հայրենիք թողած, արիւնոտ սրտերով կը դիմեն դէպի անծանօթը, լաւագոյն բախտի մը ակնկալութեամբ:

Զօրս օր է անցեր մեր մեկնումէն իվեր: Հազիւ թէ այսօր կրցեր ենք մեր աչքերը բանալ եւ կամուրջին վրայ փայլող արեւուն եւ անոյշ փչող հովուն տալ մեր յոյզերը: Վաղը պիտի ողջունենք Ափրիկեան հողամասը: Համակերպումի շրջան է որ կը պահանջէ որոշ ճիգ ու կամքի ոյժ: Այդ ալ պիտի քաղենք մեր երգերէն:

Հայը կարելի է նկատել, ամէնքէն աւելի անտարրալուծելի ազգը: Երէկ անծանօթներ էինք իրարու. իսկ այսօր արդէն խմբապետ մը ունինք մարդահամար ենք կատարեր ու կը փորձենք երգչախումբ մը ունենալ: Մէկ ընտանիք ենք կազմեր եւ մեր տառապանքները կը կարդանք, մեր յոյսերը կը սնուցանենք փոխադարձաբար:

Սիրելի «Յառաջ», վանէ կնճիռները ճակտիդ ու թող աչքերդ չմթագնին: Այնքան ալ տխուր չէ ապագան: Քառորդ դար մըն ալ կ'անցնի, մինչեւ որ թափառական այս խլեակները համը առնեն այդ նոր երկրի մշակոյթին: Կարեւորը ժամանակ շահիլն է, իրար սիրելն է, իրար գրկելն է: Մենք բոլորս այն յոյսն ունինք թէ պիտի գայ Հայոց արշալոյսը, տարաձութիւնները պիտի փոքրանան եւ բոլոր ճամբաները հայրենիքպիտի տանին: Կը բաւէ որ հաստատ մնանք մեր կամքին մէջ, կենանք Հայ, եւ որպէս այդ ողջունենք հայկական հորիզոնին բոցավառ արեւը, մէկդի դնելով գաղթականի ցաւը:

Ո՜վ է կրցեր դժուշակել, ճակատագրի այլանդան խաղերը: Թերեւս եւ երջանիկ օր մը մենք բախտն ունենանք Կարնոյ մէջ ողջագուրելու իրար եւ հայրենի անոյշ հովին պարզուած տեսնենք, որպէս յաղթական դրօշ, «Յառաջ»ի բոցատեսիլ տառերը սիրելի: Մենք երբեք, երբեք պիտի չմոռնանք ձեզ:

ԱՏՐԻՆԷ

բանի արկածախնդրութեան դիմելով: Պէտք է ըսել թէ մտավախութիւնս լիովին արդարացած էր: Ուշ գիշերին՝ կառախումբը Ջիլլի մօտ կանգ կ'առնէ. նոյն պահուն ականջիս կը զարնէ փարթիզաններու զէնքի պայթիւնները...

Երեքշաբթի, 14 Նոյեմբեր 1944, վերջապէս կը հասնիմ Կրացի կայարանը: Ժամը ճիշդ կէսօրին, վար կ'իջնեմ հանրակառքէն օթօքար առնելու համար, բայց ահազանգը կը հնչէ: Այսուհանդերձ չեմ վարանիր ճամբաս շարունակել: Զար սատանայ, մեր կայանին մօտեցած րոպէին, ահա դաշնակից օդանաւերը երեւան կ'ելլեն: Արդեօք երկրորդ 26 Յուլիսի ռմբակոծութեա՞ն մը ներկայ պիտի գտնուէի: Երեսի վրայ կը թողում պայուսակներս ու քառասմբակ կը փախչիմ բնակարաններս ուղղութեամբ:

Ամպամած օդով մը, մեր բնութարակայանէն 50 մեթր աւդին, կէս մէթր թանձրութեամբ ձիւնին մէջ մխրճուած, երբ հակօդային մարտկոցի համազարկին ընդմէջէն կը լսէի անգլեւամերիկեան օդատորմիղին մռնչիւնը, շատ հեռու էի մըտածելէ, որ քանի մը ամիս ետք յունեգոյնը պիտի տեսնէի Քուրիֆելտ, ուր առաջին փորձառութիւնս ձեռք բերած էի խրամներուն մէջ...

ԱՐԱՄ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ՆՈՐԸՆԾԱՅԻՆ ՊԱՏԱՐԱԳԸ

ՄԱՐՍԷՅԼ. — Սէն Լու — Կրան Փէնի Ս. Գէորգ եկեղեցին ու դպրոցը, որոնք կառուցուած են 1927ին, մտցաւ Թաղեցիներու ջանքերով, տարիներու ընթացքին մեծապէս սատարած են ազգապահպանման գործին:

Վերջին երկու տարիներուն քահանայ չունենալով, մեր Թաղը զրկուած էր հոգեւոր մխիթարութենէ, բայց այժմ վերագտած է իր խանդավառութիւնը, շնորհիւ մեր նորընծայ Բարգէն Քահանայի (Մաղաքիա Ալլանեան):

Նորընծան իր անդրանիկ պատարագը մատոյց կիրակի 14 Նոյեմբեր, կնքահայրութեամբ Վալպարելի բնակիչներէն Պ. Կ. Պուճատեանի: Կը սպասարկէր Մարսէյլի քահանայից դասը, մասնակցութեամբ երեք սարկաւագներու: Ներկայ էին նաեւ Մարսէյլի ու արուարձաններուն ազգ. մարմիններուն ներկայացուցիչները:

Ժողովուրդը շատ կանուխէն փութացած էր եկեղեցի, որուն շրջափակն անգամ ամբողջութեամբ լեցուած էր: Շատեր կրցան ժամերգութեան հետեւիլ բարձրախօսին միջոցաւ որ սիրով տրամադրուած էր Նոր Սերունդի վարչութեան կողմէ:

Այդ օրը Թաղականութիւնը սարքած էր ճաշասեղան մը որուն կը մասնակցէին մօտաւորապէս 50 հայրենակիցներ: Այս առթիւ բաժակաճառեր խօսեցան Սահակ քհնյ., Տօքթ. Սիվրիհիսարեան, Բ. Ջիլճեան, Կ. Ճանիկեան, Բանտիկեան, Վ. Ելքովանեան, այս տողերը գրողը եւ ուրիշներ, բոլորն ալ գնահատելով Բարգէն քահանայի արժանիքները: Ամէնէն վերջ խօսք առաւ Գ. Փիլիկեան յանուն Թաղականութեան եւ գոհունակութեամբ յայտարարեց թէ նուէրներու գումարը եղած է 55.000 ֆրանք: — Աստիկ

ԾԱՆՕԹ ԵՐԳԱՀԱՆ ԱՐԱՄ ԽԱՉԱՏՐԵԱՆ ներկայիս կ'աշխատի երգի եւ պարի եղանակներ գրել Յովհան. Շիրազի եւ Աշոտ Գրաշիի բանաստեղծութիւններուն վրայ: Կը պատրաստուի նաեւ Լենինի մահուան 25ամեակի նուիրուած ժապաւէնին երաժշտական բաժինը գրելու: 1948—49ի ընթացքին, Խաչատրեան Լենինկրատի օփերային հրաւէրով, պիտի գրէ պատմական պարախաղ մը (պալէթ) մը, ինչպէս նաեւ երախաներու համար երգերու ժողովածու մը:

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՎԻԷՆ, 15 Նոյ. (Յառաջ). — Հ.Մ.Ը.Մ.ի Ա. խումբը Նոյեմբեր 14ին պայծառ օդով մը 6րդ ախոյեանական մրցումը կատարեց սեփական մարզադաշտին վրայ, ընդդէմ C. S. Charbonnièreի: Ժամանակէն առաջ մարդաշէր հասարակութիւնը եկած էր քաջալերելու հայ մարզիկները:

Նոյն օրը նաեւ մեր պատանիները ունեցան իրենց ախոյենական մրցումը, Հ.Մ.Ը.Մ.ի դաշտին վրայ: Հակառակորդն էր, տեղւոյս ֆրանսական C. S. Vienneի պատանիներու խումբը: Վարագոյրը բացին մեր պատանիները, ժամը 1.30ին: Ապագայ խոստացող մեր աննման պատանիները տիրապետելով դաշտին, յաղթեցին 5—2:

Ա. խումբը կազմ ու պատրաստ կը սպասէր, դատաւորին սուլիչին վրայ, երկու խումբերը դաշտ մտան: Խաղը սկսաւ մեծ ոգեւորութեամբ: Հակառակորդ խումբը 15 վայրկեանի չափ նեղեց, բայց մեր ճարպիկ բերդապահ Սարգիսը միշտ կը կեցնէր գնդակը, ծափերու մէջ: Մեր մարզիկները նոր հնարամտութեամբ մը հակառակորդը շուարման մատնելով, 27րդ վայրկեանին շահեցան առաջին նշանակէտը:

Առաջին կիսախաղը վերջացաւ 1—0: Կարճ դադարէն վերջ սկսաւ Բ. կիսախաղը: Հ. Մ. Ը. Մ. տիրապետելով դաշտին շահեցաւ 3 նշանակէտ եւս: Հակառակորդը շատ ջանաց փրկել իր պատիւը, բայց անօգուտ: Խաղը վերջացաւ Հ. Մ. Ը. Մ.ի յաղթութեամբ 4—0:

Այս վերջին 6րդ ախոյենական յաղթանակը հպարտութեամբ կ'արձանագրէ Հ. Մ. Ը. Մ.ի Վիէնի ֆութպոլի յանձնախումբը: Շատ լաւ խաղարկութիւն ցոյց տուին մասնաւորապէս պատանի Արտաւազդը, Գօգօն եւ Ս. Զարդարեանը, բոլոր խաղացողներն ալ գնահատանքի արժանի էին:

Յ. Մարուսեան

ՖՐ. ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՁԵՌՆԱՐԿՆԵՐԸ

Ֆր. Կ. Խաչի Շրջ. վարչութիւնը այս ամառ եւս կազմակերպեց իր Օդափոխութեան կայանը, 120 մանուկներու համար երեք խումբերով, հարաւային Ալպեաններու գեղեցիկ եւ օդասուն բարձունքներէն Vernetի մէջ:

Հակառակ անտեսական ծանր տագնապին, եւ չէնքին անյարմարութեան, կայանը փակուեցաւ յաջողութեամբ եւ առողջապահական լաւագոյն արդիւնքով մը, դպրոցներու վերամուտին:

Այս առթիւ Շրջ. վարչութիւնս հրապարակով իր խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնէ Պ. Եր. Գոչունեանի, որ թէ իր նիւթական եւ թէ բարոյական օժանդակութիւնը չէր խնայած մեր մեծ ձեռնարկին յաջողութեան համար:

Նոյնպէս շնորհակալութիւն Մարսէյլի յանձնախումբին, Վալանսի, Լիոնի եւ Փարիզի բոլոր ընկերուհիներուն եւ ընկերներուն, ինչպէս նաեւ կայանին բարւոք մատակարարութեան, եւ տղոց հսկողութեան պատասխանատուութիւնը ստանձնող մեր ժրաջան անդամուհիներուն, որոնք այն —

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (28)

ԹՈՐՈՍ ԼԵՒՈՆԻ

ԳԼՈՒԽ Զ.

ԱՐԻՒԾԻՆ ԿՈՐԻՒՆԸ՝ ԱՌԻՒԾ Է

— Հիմա աս միջոցին քու թշնամիդ՝ Անդրոնիկոս Կեսարն է, բայց թէ որ իր փոքրիկ խումբը վիրաւորուի եւ ցրուի՝ իրենց վերադարձը չգիտեմ թէ որչափ բազմութեամբ կրնայ ըլլալ:

— Ուրեմն մեզի պարտք կը ձգես այնպէս շարժելու որ ասոնցմէ մէկը ողջ չի դառնայ:

— Ան չէ իմ միտքս, բայց ըլլալիքը յայտնի է, մէկ փախստականն մը տասնապատիկ բազմութեամբ կը դառնայ:

— Քու նաւդ ե՞րբ կուգայ հոս՝ այս ծովեզրը:

— Վաղն առաւօտ, կանուխ:

— Ահա Բաբկէն, ըսաւ Թորոս, որ ծովեզրին կողմէն կուգայ. հիմա ճիշդ լուր կ'առնենք... աս ծանր քալուածքն ալ կը ցուցնէ թէ՝ վտանգը մեծ չէ:

Սպասելու լռութիւն մը տիրեց, մինչեւ որ Բաբկէն հասաւ, առանց այլայլութեան նշան մը ունենալու իր կերպարանքին վրայ, իբրեւ թէ բան մը տեսած չէր, իսկ երբ որ Թորոս նշանացի հարցուց թէ ինչ լուր կար, ան առեն պատասխանեց.

— Ես անտառին մէջ պտոյտ մը կ'ընէի, երբ տեսայ որ քալելու եւ կամաց խօսելու ձայն կուգար ծառերու մէջ քիչ մը հեռուէն, ուստի, թուփի մը խաւութեան մէջ ծածկուեցայ եւ տեսայ որ երկուք երկուք 12—13հոգիի չափ զինեալ մարդիկ քովէս անցան. եւայնչափ մօտ՝ որ մէկ հատը՝ որ տեսած էի արդէն, ճանչցայ. նոյն մարդն էր որ ասկից տասն օր առաջ առիծին կորիւնը կը նախատէր:

Վերջապէս տեսայ որ անոնք պտոյտներ կ'ընէին անտառին մէջ խուզարկութեան համար, ուստի ես ալ կամաց մը ելայ դէպի իրենց եկած ճամբան գնացի, եւ տեսայ որ մակոյկ մը զիրենք բերած էր եւ մէջը պահապան մէկ հոգի մը ձգեր էին:

— Լաւ ըսաւ Թորոս անխռով, կարծեմ թէ մեր կերակուրի ժամանակն է եւ պէտք է քիչ մը բան ուտել որովհետեւ հաւանական է թէ վերջը ժամանակ չունենանք:

Եւ չորսերնին մէկտեղ շտկուեցան դէպի տունը, երբ դռնէն մտան, պարտէզին վրայ դիտող աչք մը պտտցուց Թորոս եւ Բաբկէնին քանի մը բան ապսպրեց կամաց ձայնով՝ որ անմիջապէս դռներուն մէկը քարերով ամրացուց եւ միւսը՝ աղջի վիճակին մէջ ձգեց: Երբ նստան կերակուրի մեր երկու Հայերը, ըստ սովորութեան կերան, Եփիմէ կը խաղար քան թէ կ'ուտէր, իսկ ծերը մտախոհ քանի մը պատառ առնելէն վերջ՝

— Ի՞նչ է քու միտքդ ըսաւ Թորոսի, երբ ան դադրեր էր ուտելէ եւ անհոգ կը խորհէր:

— Մենք պարտական ենք ինքզինքնիս պաշտպանելու. մանաւանդ որ մասնաւոր անձի թշնամութիւնն է որ ոխերմաբար կը դարանի, եւ գիշերուան մութը իրեն ընկեր կ'առնէ:

Կը տեսնեմ թէ դուն իմաստուն մարդ մը որուն նման ես շատ քիչ տեսեր եմ, կը վարանիս. կ'երեւակայեմ թէ քանը հազիւ անցած երիտասարդի մը զէնքի վարժութեան վրայ վստահութիւն չունենաս, բայց այդ մի հոգար, ես տղայ տարիքէս զէնքի վարժութեան եւ վտանգի մէջ ծներ եւ սներ եմ. անոր համար ալ աս իրիկուն չեմ մտածեր, վաղը կը մտածեմ աս իրիկուն ան մարդիկը ժամ մը չքշեր հաւու պէս կը թօթափին:

Եւ այս խօսքերը այնպիսի անհոգ արհամարհանք մը ունէին, եւ իր յստակ ու որոշ ձայնը այնչափ փոխուած չէր՝ որ եթէ իր մեծ աչքերուն բոցը չըլլար, որ ամէն շարժումին կայծակ կը հանէր, արձան կը կարծուէր. այն միջոցին Բաբկէն ներս մտաւ.

— Ել, իշխանիկս, ըսաւ, մարդիկը կուգան, ինչպէս պիտի ընենք:

— Թող զիրենք որ՝ մեծ դռնէն ներս մտնեն, դուն՝ երբ ամէնքը կը մտնեն՝ դուրս կեցիր, ով որ ելնէ՝ մահուան հարուած մը տուր:

— Բայց դուն հոս մինակ ես, անոնք կամ տասներկու կամ տասներեք են:

— Դուն լսեցիր, Բաբկէն Հայրիկ, քու պաշտօնդ դրանը դուրսը՝ մարդ ողջ չհանելն է:

Այնպիսի անդիմադրելի եղանակաւ մը ըսուեցաւ այս՝ որ Բաբկէն դուրս ելաւ առանց խօսելու, քթին տակէն աղօթք մը մրմռալով, անտարակոյս աղօթքը Թորոսին համար էր:

ԾԵՐԵՆՑ

քան նուիրումով եւ զոհողութեամբ գլուխ հանեցին իրենց դժուարին գործը:

Շրջ. վարչութիւնս վստահ է թէ տարուէ տարի շատ աւելի կատարելութեամբ պիտի կրնայ շարունակել այս օգտաշատ ձեռնարկը, շնորհիւ ժողովրդական լայն աջակցութեան եւ իր անդամուհիներուն զոհաբերութեան։

ՖՐ. ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՇՐՋ. ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Նաւահանգիստներու գործադուլը

Կառավարութիւնը զինուոր ղրկեց Տէօնքէրք, ուր քարափի 2000 բանուորները ամրացած են երկաթեայ ցանկապատներու ետին եւ պիտի դիմադրեն: (Այս ցանկապատները շինած էին Գերմանները, նաւահանգստին պաշտպանութեան համար):

Հինգշաբթի օր, երբ մութը կոխեց, 2000 Մարոքցի զինուորներ դիրք բռնեցին բանուորներուն դիմաց, պաշարելով զանոնք: Բանուորները ցանկապատը ամրացուցած էին բեռնակառքերով, դինիի տակառներով եւ փշաթելերով:

Ինչպէս գրած էինք, քարափի բանուորներու գործադուլը սարքուած է ուժ տալու համար հանքագործներու գործադուլին, ջլատելով Մարշըլի ծրագրին գործադրութիւնը: Ընդհ. գործադուլը պիտի սկսի երկուշաբթի օր: Համայնավարները կը յուսան շարժման մէջ դնել 30.000 բանուորներ: Տէօնքէրքի բանուորները կանխեցին, անմիջապէս պատնէշ կազմելով եւ հեռացնելով մաքսային պաշտօնեաները: Համայնավար արհեստակցական Միութիւնը այժմ կ'աշխատի գործադուլի մղել նաեւ առեւտրական նաւերու նաւաստիները:

«Լը Փոփիւլէռ», ընկերվարական պաշտօնաթերթը, կը գրէ թէ քարափի բանուորներու (տոքըր) մեծ մասը հակառակ է ընդհ. գործադուլին: Աշխատանքի Դաշնակցութենէն պատուիրակութիւն մը ունկնդրութիւն խնդրեց վարչապետէն: Առեւտրական նաւատորմին սպաներէն անոնք որ անդամ են Աշխատանքի Դաշնակցութեան գործադուլ յայտարարեցին 24 ժամուան համար: Տասնըվեց նաւեր անշարժութեան դատապարտուած են Ռուանի մէջ:

Առեւտրական պաշտօնեաները քուէարկութիւն մը պիտի կատարեն Նոյեմբեր 23ին եւ 24ին, ճշդելու համար իրենց դիրքը գործադուլի առաջարկի մը առթիւ:

Ֆրանսա կը համակերպի՞

«Տէյլի Մէյլ» կը գրէ թէ Ֆրանսական կառավարութիւնը նկատելով որ Անգլեւամերիկեանները տրամադիր չեն ետ առնելու Ռուրի մասին տրուած որոշումը — Գերմանիոյ վերադարձնել — պիտի պահանջէ միջազգային հսկողութիւն հաստատել մշտապէս, եւ ոչ թէ միայն գրաւման շրջանին համար: Այս իմաստով հրահանգներ տրուած են Լոնտոնի, Ֆրանսական պատուիրակութեան:

Ազգ. ժողովին արտաքին գործերու յանձնաժողովը առջի օրուան նիստին մէջ իր դժգոհութիւնը յայտնեց անգլեւամերիկեան որոշումին առթիւ եւ որոշեց պահանջել կառավարութենէն որ հաստատ մնայ միջազգային տեւական հսկողութեան տեսակէտին վրայ: Միեւնոյն ատեն որոշեց առաջարկել որ Ազգ. ժողովը քննէ այս խնդիրը, ստիպողաբար:

Փարիզի մէջ կը կարծեն թէ անգլեւամերիկեան որոշումը կը հակասէ Տէօնքէրքի դաշնագրին (անգլեւֆրանսական զինակցութիւն):

Այսպէս կամ այնպէս, Ռուրի մասին խորհրդակցութիւնները կը շարունակուին Լոնտոնի մէջ, մասնակցութեամբ վեց շահակից պետութեանց:

★ Ճօն Ֆոսթըր Տալըս, Ազգաժողովին ամերիկեան պատուիրակութեան նախագահը, առջի օր ճառ մը խօսելով Փարիզի ամերիկեան ակումբին մէջ, ազդարարեց թէ արեւմտեան Եւրոպան կորսուելու դատապարտուած է, եթէ շարունակէ պառակտուած մնալ: «Մ. Նահանգները ամէն օգնութիւն կ'ընծայեն, պարագաներ կան երբ անօգուտ է զայն ներարկել»:

ՊԵԼՃԻՔԱՅ դատական նախարարը հրաժարեցաւ: Երկու նացիականներու մահապատիժը բանտարկութեան վերածած ըլլալով, բուռն դժգոհութիւն պատճառած էր:

ՊԱՂԵՍՏԻՆԻ ԽՆԴԻՐԸ լուծելու համար, Անգլիա առաջարկեց գործադրել Կոմս Պերնատոթի ծրագիրը, հաշտարար յանձնաժողով մը կազմելով, փոխան միջնորդի: Միեւնոյն ատեն կը թելադրէ Արաբներուն յանձնել Նէճէպի շրջանը, եւ միջազգային վարչաձեւ մը հաստատել Երուսաղէմի համար: Հրեաները վճռապէս կը մերժեն քաշուիլ Նէճէպի շրջանէն:

ՓԱՐԻԶԷՆ ԱՐՏԱՔՍՈՒԵՑԱՆ Տօքթ. Զօլթան Կրեկոր, չեխական դեսպանատան առեւտրական կցորդը, իր նշանածին հետ: Թերթերը կը գրեն թէ ամբաստանուած էր իբրեւ փոխադրիչը Կոմինֆորմի կողմէ Ֆրանսա ղրկուած գումարներուն:

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Նոյեմբեր 27ին շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30էն մինչեւ լոյս, SALLE CADETի ընդարձակ սրահին մէջ, 21 rue Cadet: Métro Cadet:

Կ'արտասանեն՝ Զ. ՂԱՐԻՊԵԱՆ եւ Զ. ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ: Կ'երգեն՝ նշանաւոր պարիթօն ԿԱՐՕ ԱԲՐԱՀԱՄԵԱՆ եւ Նոր Սերունդի երգչախումբը, ղեկավարութեամբ ԱՐԱ ՊԱՐԹԵՒԵԱՆի:

Orchestre Jazz ղեկավարութեամբ ԿԱՐՕ ՍԱՐԵԱՆի: Ճոխ պիւֆէ:

Մուտք 100 ֆրանք:

×

ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ.— Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Տէսինի կոմիտէի կողմէ: Մասնակցութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի, այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին Հ. Յ. Դ. Տան մէջ:

Կը խօսին ընկերներ ՍԻՍԱԿ ՍԻՍԼԵԱՆ եւ ՄԻՍԱՔ ՄԻՐԶԷ: Գեղարուեստական խնամեալ բաժին: Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ:

×

ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ.— Այս շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, Հ. Յ. Դ. «Համօ Օհանջանեան» ակումբին մէջ:

Կը նախագահէ ընկեր Թ. ՀԵՐՈՅԵԱՆ

Կը խօսի ընկեր Ս. ՍԻՍԼԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին, Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի եւ Ֆ. Կ. Խաչի Սանուհիներու կողմէ:

Պիտի երգեն Տիկին Պ. Ահարոնեան եւ Մ. Տէրվիշեան: Պար, Կ. Խաչի սանուհիներու կողմէ:

Պիտի նուագէ ջութակի վրայ երիտասարդ Պ. Պէպիրեան:

×

ՍԱՐՍԷԼԻ ՄԷՋ.— Այս կիրակի, ժամը 15ին, Salle des Nocesի մէջ, 81 rue Pierre Brossolette.

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. «Վարդան» ենթակոմիտէի:

Կը խօսի ընկեր ԱՇՈՏ ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ

ԸՆԿԵՐԱ – ՀԱՄԱԿՐԱԿԱՆ ԽՆՋՈՅՔ:

Ճոխ եւ մատչելի պիւֆէ:

Հաղորդակցութեան միջոց.— շոգեկառք Gare du Nordէն ժամը 14ին, հանրակառք թիւ 168 Pte de Clignancourtէն եւ իջնել Place du 11 Novembre, Sarcelles

Ս. ԽԱՉԱՏՐԵԱՆԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Այս կիրակի պատարագէն վերջ մասնաւոր հոգեհանգիստ պիտի կատարուի ողբացեալ նկարիչ Պ. ՍԱՐԳԻՍ ԽԱՉԱՏՐԵԱՆի մահուան տարեդարձին առթիւ, իր այրիին Տիկին Վ. Խաչատրեանի փափաքով: Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգողները:

EDOUARD VII ԹԱՏՐՈՆԻՆ մէջ 10 Place EdouardVII

Métro Opéro Madeleine եւ H. Caumartin

Նոյեմբեր 23ին եւ 30ին, երեքշաբթի եւ կիրակի օրերը, ժամը 21ին ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՊԱՐԵՐ, ԼԷՅԼԱ ՊԵՏՐԽԱՆ եւ իր խումբը

Բոլորովին նոր յայտագրով

ՖՐԱՆՔԵՒ-ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

SALLE D'IENA, 10 Ave. d'Iéna, Paris, métro Iéna,

Շաբաթ երեկոյ 20 Նոյեմբեր ժամը 8.30ին:

Առաջին անգամ ըլլալով ՆՈՒՐՀԱՆ ՄԱՐԳԱՐԵԱՆ կը բեմադրէ ու կը խաղայ մասնակցութեամբ Ֆրանսացի ծանօթ դերասաններու

ԱՐՍԵՆՈՒՇ

(Ղ. ՄԵԼՈՅԵԱՆԻ)

Ցայտնի թատերախաղը որուն ձեռագիրը առաջին մրցանակի է արժանացած, Ժընեւ, թատերական մրցումին մասնակցող 70 ուրիշ գործերու մէջ: Տոմսերը սովորական գիներով կը ծախուին հայ գրատուններուն մօտ: Խաղը կը վերջանայ 11.25ին: Սրահը տաքցուած է:

BONNETERIE

GROS, DEMI - GROS

Ռ. ԱՒԵՏԻՍԵԱՆ

10 Rue des Petits Carreaux, Paris (2)

Métro Sentier, հեռաձայն Cen. 36-54

Ճոխ մթերք գուլպայի «Շուէթ»ի, ներքին ճերմակեղէններու, մասնաւորաբար շրջուն վաճառորդներու համար:

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme - (13)

Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՄԻ ՍՊԱՍԷՔ

Մասնաւոր նամակներու, ձեր բաժնեգինը վըճարելու համար: Հետզհետէ կը դադրեցնենք այն թերթերը որոնք վեց ամիսէն աւելի պարտքունին:

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՍԷՆ ՇԱՄՈՆ.— Հ. Յ. Դ. «Վարուժան» կոմիտէի ժողովը՝ այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, սովորական վայրը:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Սէնթ Մարկրիթի մասնաճիւղի հիմնադրութեան հանդէսը՝ այս շաբաթ իրիկուն ժամը ճիշդ 8ին, ազգային սրահը:

Ս. ԷԹԻԷՆ.— Ֆ. Հ. Կապոյտ Խաչի ընդհ. ժողովը՝ այս եկուշաբթի (22 Նոյեմբեր) Մատուռին մէջ, ժամը 3ին: Խիստ կարեւոր օրակարգ: Ընկերուհիներուն ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՅԻՆ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Փարիզի «Ահարոնեան» խումբը կը կազմակերպէ հրապարակային բանախօսութիւն մը այս հինգշաբթի, ժամը 8.30ին, Sociétés Savantesի մէջ:

Դասախօս՝ ընկեր Ս. ԹՈՐՈՍԵԱՆ: Նիւթը՝ «Ի՞ՆՉ Է ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ»:

Մուտքը ազատ է: Կը հրաւիրուին Նոր Սերունդի բոլոր անդամները:

★ Հայերէնի դասերը Տիկին Զիթունիի կողմէ ժամը 20ին:

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՀԻՄՆԱԴՐՄԱՆ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ ՊԱՐԱՆՑԻԿ – ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Ալֆորվիլի մասնաճիւղին կողմէ, այս կիրակի ժամը 4էն 11, 157 Ave. Jean Jaurès, Maison Alfort:

Կը խօսի ընկեր ՀՐ. ԲԱԼՈՒԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ յայտագիր, կենդանի պատկեր, հայկական պար, եւ անակնկալներ: Մուտք 100 ֆրանք: Նոր սերնդականներուն մասնաւոր գին:

ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԻ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Նոյեմբեր 21ին Georges V.ի սրահներուն մէջ ժամը 4 — 11:

Նախագահութեամբ Պ. Վաղարշակ ՄԵՍՐՈՊԵԱՆի

Fernand Bouillon իր երկու նուագախումբերով «ԱԹՐԱՔՍԻՈՆՆԵՐ», Փարիզեան բեմերու եւ cinémaի յայտնի արուեստագէտներու կողմէ:

Խճողումի տեղի չտալու համար, սեղանները նախապէս ապահովել Պ. Նուպար Զարֆճեանէ (19 rue Jean Mermoz, Paris (8), Tél. Ely. 23-66):

Տոմսերու համար դիմել Պ. Պ. Ա. Աճէմեանի (56 Rue Lafayette, Paris (9). Tél. Pro. 03-19) եւ Վ. Զիլինկիրեանի (24 rue Feydeau, Paris (2), Tél. Cen. 48 - 51:

«ՇԻՐԱԿ» հռչակաւոր Օղիին մենաշնորհին տէր կռանտ Տիպ-իլըռի տուն փառք Հաստատութեան ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԵՒ ԱՆՄՐՑԵԼԻ ՌՈՄԸ, որ բոլոր փափկաճաշակներու — փնտռուած ըմպելին է:

Համով կերակուր

ՄԻՄԻԱՅՆ ՃԱՇԱՐԱՆ

ԼԻԼԱՆ.— AUX LILAS

Կրնայ հրամցնել ձեզ մաքուր եւ միեւնոյն ատեն մատչելի:

Այս օրուընէ փորձեցէք 24 St. Lazare, Paris (9): Métro Trinité կամ Notre Dame de Lorette:

ՅԱՌԱՋ
ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE
HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286
Directeur-Propriétaire SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13e)
Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.
Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63
Dimanche 21 Novembre 1498 Կիրակի 21 ՆՈՅԵՄԲԵՐ
ՏԱՐԻ — 20e Année N° 5700-Նոր շրջան թիւ 1111 — Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ Գին 6 Ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԳԻՐՔԵՐ ԵՒ ԳԻՆԵՐ

Նոր գիրքերու հրատարակութիւնը կը շարունակուի անընդհատ, բոլոր գաղութներուն մէջ։

Հատորներ կը դիզուին իրարու վրայ, ամսէ ամիս։ Բոլորովին նոր գիրքեր, կամ հին գրքերու նոր տպագրութիւններ։

Տպագրական մեքենան բանուկ է մասնաւորապէս Մ. Նահանգներու եւ Միջին Արեւելքի մէջ։

Մեր գաղութն ալ ետ չի մնար, թէեւ դժուարութիւնները կը բազմապատկուին հետզհետէ։ Իբրեւ հետեւանք թուղթի, աշխատավարձքի եւ տպագրական նիւթերու տարապայման սղութեան։

Եթէ մէկը բանգործ ընէր ցուցակագրել վերջին երեք տարիներու ընթացքին լոյս տեսած գիրքերը, խառն ի խուռն, ձեր առջեւ պիտի ունենայիք պատկեր մը՝ արժանի լուրջ խորհրդածութեանց։

Նախ, արտադրութեան տեսակն ու քանակը։

Լայն տեղ կը բռնեն բանաստեղծական հատորները։ Երիտասարդներուն չափ, տարէցներ ալ այս անդաստանը կը մշակեն սրտառուչ խանդավառութեամբ։

Գրադատին կը մնայ հասարակ մաղէ մը անցընել զանոնք, զատելու համար որոմն ու ցորենը։

Ամէն պարագայի մէջ, միշտ աչքի կը զարնէ միեւնոյն ախտանշանը։ Մարդիկ աւելի դիւրին կը գտնեն յանգեր կապել, քան արձակը մշակել։

Արձակի վարպետներ ալ պակաս չեն։ Բայց, վրդովիչ է հեռանկարը, իբրեւ ընդհանուր երեւոյթ։ Առանց միջավայրի խորութեան։

Համատարած անհոգութիւն մը՝ այս գետնին վրայ։ Շատ քիչեր պարտականութիւն կը սեպեն հերկել, մշակել նախադասութիւնները։

Ոչ միայն առօրեայ մամուլին, այլեւ շատ մը գիրքերու մէջ հասարակ տեղիքն է որ կը տիրապետէ։ Անդոյն, անարիւն, ճապաղ շարադրութիւններ՝ նոյնիսկ ծանօթ ստորագրութեանց տակ։

Շեղեցանք նիւթէն։ Բոլորովին տարբեր հոգմըն է որ այս տողերը գրել կուտայ մեզի։

Անշուշտ ուրախալի է որ գիրքեր կը հրատարակուին ամէն տեղ, հին թէ նոր։

Անոնց մէջ կարեւոր քանակութիւն մը կը կազմեն արժէքաւոր գործերը։ Բայց, ո՞րքան կը սպառին։ Տպագրական ծախքերէն աւելի բան մը կը ձգե՞ն։

Դժուար չէ գտնել հարցումին պատասխանը, դիմելով ոեւէ գրավաճառի։

Գիրքեր՝ փոշիներու մէջ։ Գիրքեր՝ հաւիւ հինգ տասը օրինակ ծախուած։ Հատորներ որոնք հետաքրքրութիւն անգամ չեն շարժեր, հակառակ զանազան ազդերու։

Յաճախ հեղինակները իրենք են որ կրկնապէս կը յոգնին, գիրք մը տեղաւորելու համար։

Երկար պիտի ըլլար խրիլ մանրամասնութեանց մէջ, փնտռելու համար այս ողբերգութեան պատճառները։

Գաղտնիք չէ որ հայ «ընթերցող հասարակութեան» մէջ կարեւոր թիւ մը կը կազմեն կարդացողները, բայց ոչ ուղղակի գնողները։

Հայկական ունակութիւն մըն է փոխ ուզել ինչպէս թերթը, նոյնպէս գիրքը։ «Կրնա՞մ աչքէ անցընել քիչ մը...»։

Գնելէ խուսափելու պատրուակ մը եւս՝ վերջին պատերազմէն ի վեր,— գիրքերու արժէքը։

Արդարեւ, հետզհետէ անմատչելի կը դառնան գիրքերը՝ գաղութէ գաղութ։ Իբրեւ հետեւանք դրամական սակերու տարբերութեան։

Ամերիկա տպուած գիրքը, որ 500 ֆրանք էր երէկ, այսօր կը ծախուի հազարի։

Սուրիա-Լիբանանը տեղական ոսկիներով կամ սթերլին-շիլին-տոլարով կը նշանակեն գինները։ Եւ կ'ունենանք 500—700 ֆրանքի գիրքեր։ Կամ թերթեր՝ հատը 250 ֆրանքի։ (Տարեկան 2500 — 3000)։

Գիրքը յաճախ զարդ մըն է անոնց համար որ դրամ ունին։ Իսկ չունեւոր գրասէրն ալ գիներէն կը խրտչի։

Պատերազմի ընթացքին ո՛րքան գրադարաններ ճոխացան հին ու նոր գիրքերով, որոնց էջերն անգամ կտրուած չեն, ապահովաբար։

Շատ աւելի փայլուն տեղ մը կը գրաւեն օտարալեզու գրադարանները։ Նոյնիսկ միջակ բնտանիքներու մէջ։

Ե՞լքը։ Կարժէ առանձին քննել։

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԴԱՍԸՆԹԱՑՔ ՀԱՅԵՐԷՆԻ
(Ըստ բոլշեւիկեան Երեւանի)

Բոլորին, բոլորին, բոլորին։

Ընթերցուածս «Սովետական Հայաստան»ի (ամսագիր թիւ 7. 1948 Յուլիս, Երեւան).—

— Ռեվոլուցիան ծաւալւում է։ Բռնկւելով Պետրոկրատում, այն անցնում է պրովինցիան։

— Ահազանգում է իմպերիալիստական կլիկը։ Ֆինանսական բուրժուազիան ձեռք է մեկնում մեռնող ֆէոտալական արիստոկրատիային՝ միատեղ կոնտրռեվոլուցիա կազմակերպելու համար։

— Այսօր նրանք դեռ եւս թոյլ են եւ անվճռական, բայց վաղը նրանք կարող են ամրանալ եւ մոբիլիզացնել իրենց ուժերը ռեւոլուցիայի դէմ։

— Բանւորների եւ զինւորների դեպուտատների Պետրոգրադի Սովետը, որպէս բանւորների եւ զինւորների ռեվոլուցիոն պայքարի օրգան։

— Բայց ռեվոլուցիայի խորանալով ռեվոլուցիանում է նաեւ պրովինցիան։

— Պրովինցիայի իններտութիւնն անցեալի գիրկն է անցնում։

Այսքանը՝ 54 տող շարադրութեան մը մէջ, իւրաքանչիւր օտարաբանութենէն միայն մէկ օրինակ առնելով (էջ 5)։

Ուրիշ յօդուածէ մը, նոյն էջին վրայ.

— Ամերիկեան իմպերիալիստական բուրժուազիան ֆինանսաւորում է ռուսական իմպերիալիստական բուրժուազիային եւ նրա առջեւ լակեյութիւն անող էսէռ-Մենշեւիկեան կոալիցիային։

— Մասսաների ռեւոլուցիոն մոբիլիզացիայի ժամանակաշրջանում (էջ 6)։

— Այդ զեկուցումների մէջ նա որոշակիօրէն նշեց պարտիայի նոր տակտիկան զինուած ապստամբութեան կուրս վերցնելու, սոցիալիստական ռեւոլուցիայի հարցը պրակտիկ կերպով դնելու գործում (էջ 7)։

— Ռուսական ռեվոլուցիայի զարգացման բոլոր էտապների դէպքերի զարգացման (նոյնպէս)։

... «Պետական լեզու են կերտում»։

Մայրենի բարբառն է որ կը ճոխանայ։ Ասացէք՝ հուռա՛։

(16) ՎԱՀԷ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԵԳԻՊՏՈՍԻ արքունիքը պաշտօնական զեկոյց մը հրատարակեց, որուն համաձայն Թագաւորը եւ Թագուհին ամուսնալուծում կատարած են փոխադարձ համաձայնութեամբ։ Նոյնպէս Իրանի շահը եւ Ֆավզէի իշխանուհին, որ Ֆարուք Թագաւորին քոյրն է, արդէն բաժնուած՝ երկու տարիէ ի վեր։ Ֆարուք Թագաւորը եւ Ֆարիտա Թագուհին երեք աղջիկներ ունին։ Ֆարիտա 27 տարեկան է, Ֆավզիա Թագուհին 26 տարեկան։

ՉԻՆԱՍՏԱՆԻ ազգայնական կառավարութիւնը կը ծանուցանէ թէ կարմիր բանակը ետ մղուած ըլլալով, այլեւս վտանգ չսպառնար մայրաքաղաքին (Նանքին)։

«ԱՇԽԱՐՀԻ ՔԱՂԱՔԱՑԻՆ», Ամերիկացի Կարի Տէյվիս, ուրբաթ օր նորէն Միացեալ Ազգերու պալատը մտնելով, ընդհ. ժողովի սրահը գնաց եւ ուզեց ճառ մը խօսիլ խաղաղութեան մասին։ Զօրս հինգ Ֆրանսացիներ ալ կը խրախուսէին զինքը. բայց ոտիկանները յաջողեցան դուրս հանել։

30.000.000 ՏՈԼԱՐ քուէարկուեցաւ Միացեալ Ազգերուն կողմէ, Պաղեստինէն փախած արաբ գաղթականներու համար։

ՊԱՂԵՍՏԻՆԷՆ հասած վերջին լուրերու համաձայն, Իսրայէլ տրամադիր է պարպելու Նէճէպի շրջանը եւ ուղղակի բանակցելու Արաբներուն հետ։

ՆԻՍ-ՄՈՆԹԷ ՔԱՐԼՕ ճամբան փակուեցաւ, տասը հազար խորանարդ մեթր քարաժայռեր գլորած ըլլալով Էզի եւ յաջորդ կայարանին միջեւ։ Քանի մը հոգի վիրաւորուեցան։

2000 ՀՈԳԻ ԹՈՒՆԱՒՈՐՈՒԵՑԱՆ Լիոնի Պերլիէ գործարանին մէջ, հաստատութեան խոհանոցին կերակուրներէն։

ՆՈՐ ՑՈՅՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐՆԵՐՈՒ ՄԱՍԻՆ

Ժագ Տիւքլօ կը ժխտէ, Ժիւլ Մոք կը պնդէ

Ազգ. ժողովին ուրբաթ օրուան նիստին մէջ ալ յուզումնալից տեսարաններ պարզուեցան, երբ համայնավար ներկայացուցիչը՝ Պ. Ժագ Տիւքլօ փորձեց ապացուցանել թէ Ներքին նախարարը «սուտ կը խօսի», թէ իրենց հաշիւները մաքուր են, թէ դրամ չեն ստացած դուրսէն եւայլն։ Այս առթիւ պահանջեց քննիչ յանձնաժողով մը կազմել, որպէսզի ստուգէ համայնավար կուսակցութեան հաշիւները։ Ճառէն վերջ, համայնավար երեսփոխանները «Մարսէյեզ»ը թնդացուցին, իբրեւ հայրենասիրական ցոյց։

Ժագ Տիւքլօ իր յայտարարութեանց ընթացքին խոստովանեցաւ թէ կուսակցութիւնը հաշիւներ ունի օտար դրամատան մը հետ։

ՁԱՅՆ ՄԸ.— Ինչո՞ւ ռուսական դրամատան մը հետ։

Ժ. ՏԻՒՔԼՕ.— Համայնավար կուսակցութիւնը մէկ սու չէ ստացած արտասահմանէն։ Ո եւ է մէկուն ապարէզ կը կարդամ որ ապացուցանէ թէ ստացած է։ Միայն բոլոր երկիրներու աշխատաւորներն են որ դրամ ղրկած են մեզի, համագումար 201 միլիոն ֆրանք, իբրեւ համերաշխութեան ցոյց։ Կը պնդեմ որ քննիչ յանձնաժողով մը կազմուի, ուրիշ մըն ալ՝ «Փոփիւլէռ»ի հաշիւները քննելու համար։

Համայնավար առաջնորդը խոստովանեցաւ թէ նոյն օտար դրամատան կը յանձնուին իրենց երեսփոխաններուն, քաղաքապետական խորհուրդի անդամներուն թոշակները, թէ տասը ամսուան մէջ գումարը հասած է 220 միլիոն ֆրանքի, որուն 87 միլիոնը միայն վերադարձուած է տէրերուն եւայլն։ Յետոյ յարձակողականի դիմելով, հարցուց թէ ընկերվարական կուսակցութիւնը դրամ չէ՞ ստացած արտասահմանէն, թէ անոնց բանուորական կեդրոնները դրամ չե՞ն ստացած ամերիկեան սէնտիքաներէն։

Վերջացնելով, Պ. Տիւքլօ անգամ մը եւս ազդարարեց թէ Ֆրանսացի ժողովուրդը երբեք պիտի չկռուի Խ. Միութեան դէմ։

ՈՒՐԿԷ՞ ԿՈՒԳԱՆ ՀՐԱՀԱՆԳՆԵՐԸ ԵՒ ԴՐԱՄՆԵՐԸ

Ներքին Նախարարը բեմ բարձրացաւ եւ երկար ճառ մը խօսեցաւ, պնդելով իր նախորդ ամբաստանութեանց վրայ։

ԺԻՒԼ ՄՈՔ.— Ըսած եմ եւ կը կրկնեմ.— 1.— Համայնավար կուսակցութիւնը հրահանգներ ստացած է Կոմինֆորմէն.— 2. Համայնավար կուսակցութիւնը եւ իր մասնաճիւղերը մեծ գումարներ ստացած են արտասահմանէն.— 3. Կոմինֆորմը հրամայած է պայքար մը բանալ Ֆրանսայի մէջ, այն գաղափարը տարածելու համար թէ Ֆրանսացիները երբեք պիտի չկռուին Խ. Միութեան դէմ. ուրիշ խօսքով՝ դասալքութիւնը պիտի դառնայ գովելի արարք մը։

Նախարարը մանրամասն տեղեկութիւններ հաղորդեց, ամբաստանութեանց իւրաքանչիւր կէտի մասին։ Գործադուլներու կազմակերպութեան պարագաները պարզելէ վերջ, մասնաւորապէս ծանրացաւ դրամական ամբաստանութեանց վրայ։ Ըսաւ թէ համայնավար կուսակցութիւնը երեք հաշուընթացներ ունի հիւսիսային դրամատան մէջ,— Տորվալի հաշիւ, Օսվալտի հաշիւ, Կոսնալի հաշիւ։ «Նենգամիտները ուրիշ կարգ մը հաշիւներ ալ ունին, որպէսզի կարենան փոխանցումներ կատարել մէկէն միւսը եւ խաբել դատական իշխանութիւնը։ Ահաւասիկ պատճէնը Օսվալտի հաշուական գործառնութեանց՝ նոյն դրամատան մէջ որ ունի 50 միլիոն դրամագլուխ»։

Նախարարը այստեղ ներկայացուց շարք մը թուանշաններ, բուն կուսակցութեան, անոր գործակցական միութեանց եւ մամուլի հաշուական գործառնութեանց, տրամադրուած վարկերու մասին։ «Համայնավար թերթերուն —«Իւմանիթէ», «Սը Սուառ», «Սփոռ», «Լէթռը Ֆրանսէզ» — ընդհ. բացը 17.364.134 ֆրանք էր Յուլիսին, 27.222.491 ֆրանք օգոստոսին։ Սեպտեմբերին այս բացը կ'անհետանար շնորհիւ այն հրաշքին զոր յիշեցի, եւ 29.896.254 ֆրանքի կը բարձրանար հոկտեմբերին»։

Նախարարը դեռ ուրիշ մանրամասնութիւններ ալ հաղորդեց, ապացուցանելու համար թէ համայնավար կուսակցութեան սովորական հասոյթները չեն համապատասխաներ մեծագումար ծախքերուն, թէ միայն պատի յայտարարութիւնները 13 միլիոն ֆրանքի կը նստին։

Նախարարին յայտնութիւնները այնքան ծանր տպաւորութիւն կը գործէին որ, Պ. Ժագ Տիւքլօ զայրացած պոռաց Ժիւլ Մոքի երեսին.

— Որքան չնչէք այնքան սուտ կը խօսիք։

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՍՓԻՒՌՔԻ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆԸ

ՅՄԲ.— Միջին Արեւելքի Հայ Գրողներու Համագումարին մէջ, բանաստեղծ Մ. Իշխան՝ զեկուցում մը կարդաց Սփիւռքի բանաստեղծութեան մասին, ընդհանուր ակնարկ մը նետելով Եւրոպայի (Ֆրանսա) եւ Միջին Արեւելքի արտադրութեանց վրայ: Ստորեւ՝ եզրակացութիւնը.—

... Ի՞նչ պիտի ըլլայ սակայն այդ ապագան, զարգացման ուղիները կրնա՞յ կորել կամ պիտի փափաքէի՞նք, որ կորէր գաղթաշխարհի մեր բանաստեղծութիւնը :

Նախ քան այս հարցումին պատասխանելը կ'ուզեմ Համագումարիդ ուշադրութեան յանձնել մինչեւ հիմա ձեռք բերուած արդիւնքին արժեչափը: Սփիւռքը տուա՞ծ է բանաստեղծութեան կալուածին մէջ մնայուն գործեր, «կոթողական իրագործումներ»: Անկեղծ եւ անաչառ դատումը նախապայմանն է արուեստի հասկացողութեան: Աւելցնեմ անմիջապէս, որ բուն դատաւորն ալ ամենազօր ժամանակը պիտի հանդիսանայ: Այսուհանդերձ, օգտակար է մեր կողմէ դատական ճիգ մը, ինչպէս փորձած են ասկէ առաջ ուրիշներ :

Տիրող կարծիքին համաձայն, Սփիւռքի բանաստեղծութիւնը ետ մնացած է անոր արձակէն, — վէպ, վիպակ, պատմուածք, եւայլն: Ահա թէ ինչու ընթացիկ բանաձեւի հանգամանք ստացած է «Բանաստեղծութիւն ունինք, բայց բանաստեղծներ չունինք» տարազը: Ըսել կ'ուզուի՝ տիրապետող դէմքեր, անմահութեամբ պսակաւոր հսկաներ չունինք բանաստեղծութեան պատուանդանին վրայ: Այնպիսիներ, որոնք կարելի ըլլար բաղդատել եւ համակարգել Վարուժաններու կամ Մեծարենցներու հետ: Պիտի փրկուին անշուշտ որոշ գործեր, քերթուածներու քանի մը փունջեր այս ու այն հեղինակէն հաւաքուած, բայց ո՞ւր է արեգնափայլ ճառագայթումը հանճարին:

Ինծի կը թուի, թէ կանխահաս է նման ամէն վճիռ: Հանճարը, բանաստեղծութեան մէջ, հարիւր տարին մէկ անգամ կը ծնի: Չմոռնանք յաճախ կրկնուած այս ճշմարտութիւնը: Սփիւռքը քառորդ դարու պատմութիւն հազիւ ունի: Եւ ի՜նչ պատմութիւն. ամենէն աննպաստ ու վատթարը, բանաստեղծութեան ծնունդին համար: Աւելորդ կը նկատեմ նկարագրել մեր ապրած պայմանները, որոնց մէջ Հայը միայն սիրտ պիտի ճարէր երգելու: Եւ Սփիւռքը, Սփիւռքի հայրենազուրկ տղաքը ճարեցին այդ սիրտը: Ոչ միայն ճարեցին, այլ օժտեցին զայն մարդկային եւ ազգային համապարփակ ապրումներով տրոփելու ընդունակութեամբ: Այսօր իրականութիւն է Սփիւռքի մեր բանաստեղծութիւնը՝ մէկէ աւելի գանձերով: Այսօր տարագիր հայութիւնը զինք ալեկոծող յոյզերով կը շնչէ եւ կը բաբախէ տիեզերքին հետ : Ողջ է հայ հոգին մեր բանաստեղծութեան մէջ : Ցաճախ թո՞յլ, հիւանդկա՞խ, խոցելի՞ իր արուեստով: Ինչ փոյթ. յարուցեալ ցեղի մը յարուցեալ բանաստեղծութիւնը, օտար ափերու վրայ, պիտի ցնցուած ըլլար անշուշտ մահուան դէմ իր մղած պայքարին հարուածներէն: Կարեւորը այն է, որ Սփիւռքի բանաստեղծութիւնը կը ծաղկի կենսանորոգ թարմութեամբ եւ նոր կարելիութիւններու հորիզոններ կը բանայ:

Ի զուր է եւ անիմաստ հանգամանքներ ձեւակերպել: Բանաստեղծութիւնը կանխորոշուած ուղեցոյցներ չի ճանչնար: Գերազանցապէս անհատական՝ ան կը բխի հեղինակի ներքին էութենէն. ժայթք է ան եւ ոչ թէ ծրագիր ու պարտադրանք: «Բանաստեղծութիւնը — կը գրէր Օշական իրաւացիօրէն — հոգի, այսինքն հոգեղէն դրութիւն է ամէն բանէ առաջ ու երկրորդաբար թեքնիք, բառ, ճաշակ, առօրեայ»: Թէ ինչ պիտի երգեն մեր բանաստեղծները եւ ինչ ձեւով պիտի երգեն այսուհետեւ՝ իրենց նախասիրութեան, խառնուածքին կը վերաբերի: Իրենք պիտի գտնեն կամ բանան իրենց ուղին, ինչպէս ասկէ առաջ խարխափելով գտան զայն եւ նոր ածուներ մշակեցին Տիրոջը այգիին մէջ: Հոգիի բխումներուն առջեւ ամբարտակներ կարելի չէ կանգնել՝ ջրանցքի մէջ առնելու եւ որոշ ուղղութեամբ միայն հոսեցնելու համար մարդկային զգացումները, որոնց բոլորն ալ հաւասարապէս յարգելի են, երբ կը բիւրեղանան իբրեւ արուեստի ճառագայթում :

Չկայ աւելի կործանարար յաւակնութիւն՝ քան ժամանակի թելադրանքներուն գոհացում տալու կամայական պահանջքը: Ժամանակի ոգին ինքնաբերաբար պէտք է թափանցէ եւ հունաւորէ քերթողական մեր վաստակը, որպէսզի ան ըլլայ հարազատ ու խոր, որպէսզի ան դառնայ իրական ձայնը զանգուածներու համր հոգիին: Զարմանալի չէ, որ ներկայիս Սփիւռքի բանաստեղծութեան ամէնէն աւելի զօրեղ հնչող լարը Հայրենի կարօտին եւ հայրենասիրութեան լարը ըլլայ, որովհետեւ այդ զգացումները համայնական են եւ տիրապետող :

Այնպիսի օրերու մէջ կ'ապրինք, երբ հայրենասիրական արտայայտութիւնն անգամ մարդիկ կասկածի ենթարկելու հակամէտ են, եթէ ան իրենց ուզած կաղապարին մէջ չի մտներ: Հայրենասիրութիւնը ոմանց համար կը շփոթուի զովերգութեան հետ: Պիտի գովես, պիտի փառաբանես, պիտի արձագանգը դառնաս հեռաւոր ու միալար յանկերգի մը, որպէսզի «հայրենական քերթող» դառնաս: Ասիկա Սփիւռքի ոգեկանութեան արտացոլացումը չէ. ասիկա կը խաթարէ շատ յաճախ մեր բանաստեղծներու ներշնչումը, որ իր ինքնայատուկ նկարագիրը պիտի ունենայ բնականաբար: Սէնի, Նեղոսի, Եփրատի կամ Տիգրիսի ափերուն նստած հայ տղոց քերթուածքին ինչո՞ւ անպայման պղնձակուռ շեփոր փնտռել եւ մերժել ուռենիի ճիւղէ կտրուած տրտմաձայն սրինգը : Ով որ բաւականաչափ զօրաւոր թոքեր ունի թող պղինձ հնչեցնէ, պայմանաւ որ ճաթած ձայներ չհանէ անկէ. իսկ ով որ իր կարօտաբաղձ երազանքին, վշտահար ափսոսանքներուն կամ աստղազարդ հաւատքին տրտում դաշնակութիւնը միայն կրնայ մատուցանել ճակատագրակից իր եղբայրներուն, թող սրինգ նուագէ: Մէկը ուղղուած չէ միւսին դէմ: Անոնք մինչեւ անգամ կոչուած են զիրար ամբողջացնելու, հայ կեանքէն հոսող մեծ Symphonie մը որպէս:

Ազատութիւնը, անկեղծութեան հետ միասին, նախապայման է բանաստեղծութեան ծաղկումին:

Մ. ԻՇԽԱՆ

« ՅԱՌԱՋ »Ի ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐԸ

Սարտարին Վրէժը

Մոռացութեան փոշիներուն տակէն գտնուած՝ [illegible] եւ անվախճան յիշատակարանի մը մէջ սեւ գիրերու տեղ կային տերեւներ ու թերթիկներ. ձեւազուրկ ծաղիկներու փերթեր, խորհրդաւոր եւ անհպելի, անծանօթ մատներէ կաղապարուած :

Անոնց ծնունդ ու ձեւ տուող էակները՝ թերեւս շատոնց անհետացած են անդարձ, այս անիմաստ աշխարհէն: Երկրի չորս ծագերէն հաւաքուած այդ նշխարներէն՝ ահա հնդիկ քափուրի վարդէ մը փրցուած, դալկադէմ թերթիկ մըն է որ լեզու կ'ելլէ... իր կարգին կորսուելու վախով դողահար :

Սարտարին կինը կեցած էր աղբիւրին մօտ, Պոմպէի փողոցներէն մէկուն մէջ, եւ իր քանի մը տարեկան տղուն գլուխը լուալով զբաղած : Առտուան ժամը եօթն էր: Փողոցը խռնուած էր Հնդիկներով որոնք վայրի անասուններու աճապարանքով կ'երթեւեկէին: Այծի երամակներ եւ հնդիկ հաւեր կը թափառէին հոս հոն մայթերուն վրայ. եւ բարձր երկանիւ սայլերու շուրջ: Հիւղակներու պատերուն տակ եւ այլուր՝ կիսամերկ մարդոցմէ ոմանք կ'ածիլուէին, ուրիշներ իրենց ականջները մաքրել կու տային: Իսկ շատեր մաժելու կ'ենթարկէին իրենց արեւակէզ մարմինները: Փողոցի այս սափրիչները հագած էին երկար եւ լայն պարզ շապիկներ, կաշեգօտիներ իրենց մէջքին՝ լեցուն արհեստի յատուկ զանազան առարկաներով: Ու ծուլօրէն գործի կը մղուէին իրենց հաճախորդներուն հետ ծունկ ծունկի, անտարբեր շարժուձեւերով :

Այս սովորական պահուն՝ Սարտարին կինը իր տղուն գլուխը ջուրի ժայթքումին տակ լուացած և ողորկած էր, այն աստիճան որ՝ անոր սեւ մազերը կը փայլէին Եւրոպացիի մը ջնարկուած կօշիկին պէս: Հիմա կարգը իրն էր: Ան իր մազերուն հիւսկէնները քակելով՝ զգալի վարանումով մը դոյզոնին առջեւ կը բռնէ իր գլուխը. Ջուրը դժգոհանքով մը կը ժայթքի եւ մշտահոս ընթացքը կը բեկանուի ջարդուած ապակիի պէս, ու կտորները հոս հոն կը ցրուին շռնդալից :

Վագրաձի մը կարգի կը սպասէ անհամբեր, դեղնորակ վայրի շուն մը եւ քանի մը հնդիկ հաւեր ծարաւ՝ իրարու հետ մրցելով ջուր կը լափեն անընտել կերպերով:

Աղբիւրին դէմ դիմաց կը գտնուի դերձակ Սարտարին խանութը, ուր երկու Հնդիկներ կ'աշխատին: Անոնք փաթթոցներ կը կարեն անգլիական մեքենաներով եւ կ'ասեղնագործեն լաչակներ եւ ժամանակ կը գտնեն զուարճանալու աղբիւրին ջրացայտը դիտելով: Այս արհեստաւորներէն Փարիշան, գրաւիչ տեսարանէն յափշտակուած՝ պրահմանական կատակով մը խօսք կը նետէ Սարտարին կնոջ,— «Ամիտա, օ Ամիտա, զգուշացի՛ր, չըլլայ թէ, գլուխդ ալ ջուրի փոխուի յանկարծ» :

Ամիտա՝ Սարտարին կինը չի պատասխաներ, բայց կը շտկուի ու չինկոտ՝ աչքերը բաց-խփելով կը քամէ իր ջրոլոլիկ մազերը, յետոյ իր զաւակը մղէ դէպի Փարիշանը, կարծես անոր հրամանին պատասխանելով :

Փարիշան կը տարածէ ձեռքերուն զոյգ ափը տղուն գլխուն վրայ. ու փայփայելով անոր թաց սեւ մազերը՝ աղօթք մը կը մրմնջէ: Պահ մը վերջ կը ձգէ որ մեկնի փոքրիկը ու ինքն ալ ամչկոտ ու խոնարհ ձեւով մը կը ծռի դարձեալ կարի մեքենային վրայ, կ'իւղէ անոր անիւը ու կը շարունակէ աշխատիլ: Այսպէս ամէն առտու Սարտարին կինը երբ կ'աւարտէր իր մազերուն սովորական լուացքը, Փարիշանի կը ղրկէր իր զաւակը, ան ալ ուրեմն աղօթք մը կը մրմնջէր: Այսպէս եղած էր միշտ, տղան ոտքի ելլելէն ի վեր :

Թաղին ու փողոցին մէջ ոչ ոք հետաքրքրուած էր թէ՝ ինչո՞ւ Փարիշան կ'օրհնէր այս պզտիկ էակը :

Բայց Սարտար, մեքենաներուն ու խանութին տէրը, յաճախ, ինչպէս այս առտու նստած դրացի ոսկերչին խանութը՝ կը խօսէր ամբողջ օրը: Շատ անգամ կը մարէր իր կլկլակին կրակը. կը հատնէր զրոյցը դրացիին հետ. բայց ան կը շարունակէր մռմռալ. եւ ոսկերչին ուսերուն վրայէն դիտել մերթ ընդ մերթ իր խանութին գործաւորները, եւ աղբիւրին առջեւ արդուզարդը ընող իր կինը՝ Ամիտան, մանաւանդ Փարիշանը :

Այս առաւօտ երբ իր կինը տուն մեկնեցաւ զաւկին ձեռքէն բռնած, Սարտար սկսաւ ճակտին կնճիռները շոյել, անոնց մէջ բան մը փնտռելով դիւրաշրջիկի շփոթումով ու պահ մը վերջ պաղ քրտինքը սրբելով ոտքի ելաւ, հողաթափը ոտքը անցուց եւ իր խորհուրդներով տարուած խառնուեցաւ փողոցի աղմկալի ամբոխին: Անոր այսպէս յանկարծակի անհետացումը ոչ ոք նկատեց: Ամէն մարդ իր գործով տարուած էր:

Քալեց, երկար ատեն քալեց ան, գլխիկոր ու մտածկոտ, մինչեւ որ հասաւ ընդարձակ հրապարակի մը վրայ հաստատուած գորշ մեհենավրանի մը քով, որուն ներքնակին տակ կը բազմէին մահուան ու վրէժի հնդիկ աստուածները, տօնական ցուցադրութեանց յատուկ :

Մուտքի փեղկաւոր վարագոյրին առջեւ զետեղուած էր՝ ազնիւ փայտէ շինուած արձանը վրէժի աստծուն, բազմաթեւ Քալիի, որուն անմիջապէս քովիկը դրուած կար թիթեղէ խոշոր տուփ մը իբրեւ գանձանակ, անխուսափելի նուիրատուութեանց համար :

Սարտարը անոր մէջ արծաթ դրամ մը կը ձգէ Վրէժի նպատակ մը հայցելով՝ դիցուհի Քալիէն: Տխրադէմ մտասեւեռումով կը տնտնայ արձանին առջեւ ու երկար ատեն պատասխանի մը կը սպասէ փայտաշէն արձանէն: Քալի դեղին վագրի մը վրայ զետեղուած է: Գազանին երախը ներկուած է կարմիրով մարդու արեան նմանցնելու միտքով: Դիցուհիին բազմաթիւ ափերուն մէջ տեղաւորուած՝ դաշոյններ կան ու թունաւոր նետեր ու սուրեր, ամբողջ զինարանի մը զէնքերու փայլատակումով : Անցորդներ, պահիկ մը կանգ կ'առ-

Առաւօտ Նաւասարդի

Ա.

Հին դարուց Հայերն, տէր եւ հըպարտ,
Ճակատով [illegible] եւ սիրտով [illegible],
Կ'ուտէին բաղարջ, կը խմէին ջուր,
Ու նաեւ գինի, երբ կ'առնէին սուր :

Հին դարուց Հայերն, անմեղ հոգիով,
Կապայ ունէին, սնդուս գօտիով,
Ձիաւորն ունէր խըթթանով մոյկեր,
Մըշակն ալ տրեխով արտը կը հերկէր :

Հին դարուց Հայերն, ահեղ աչքերով,
Մեր վեհ Մասիսէն կ'առնէին կորով,
Եւ իբրեւ ընկեր աստուածներուն հետ,
Մեր արծիւներուն կ'արձակէին նետ :

Հին դարուց Հայերն, ուրախ ու զըւարթ,
Արախչին դըրած եւ վըրան ալ վարդ,
Պար կը պարէին, թըմբուկով, փողով,
Եւ մեծ ծառին տակ կ'ընէին ժողով :

Բ.

Երանի՜ ձեզի, հազա՛ր երանի,
Հին դարուց Հայեր, Հայե՛ր անուանի,
Դուք որ կերտեցիք, մուրճով երկնառաք,
Հայկական հոգին, որպէս աշտարակ :

Երանի՜ ձեզի, հազա՛ր երանի,
Հին դարուց Հայեր, Հայե՛ր գեղանի
Փառքով ու փայլով, պատուով ամէն տեղ,
Ձեր աչքին վառած քաջութեան կանթեղ :

Երանի՜ ձեզի, հազա՛ր երանի,
Հայե՛ր Սեւանի, Վանի, Տարօնի,
Դուք որ մեր անծայր գետերուն ափին,
Երգեցիք հաճոյքն ու ծագող արփին:

Երանի՜ մեզի, հազա՛ր երանի,
Երբ ձեր օրհնութիւնն, իբրեւ ծիրանի,
Տարածուի, ծըփայ մեր վըրայ յաւէտ,
Եւ ես երգեմ ձեզ, ես Հայոց պըւէտ :

(«ՍՈՍԵԱՑ ԱՆՏԱՌ») **ԱՀԱՐՈՆ**

ՄԻՏՔ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ

ԹԱՄԸՍ Ս. ԷԼԻԸԹ
(Նոպելեան պսակաւոր)

Էլիըթ 5րդ Անգլիացին է որ արժանացաւ այս տարուան գրականութեան Նոպելեան մրցանակին: Տակաւին մէկ տարի առաջ դժուարութեամբ ձեռքէն առած էր Անտրէ Ժիտ:

Էլիըթի մրցանակով, Անգլիա 3րդ կը հասնի Նոպելեան մրցանակի գրական ճիւղին ընդհանուր դասաւորման մէջ, ունենալով ուրեմն 5 պսակաւորներ: Այս դասաւորման առաջինն է Ֆրանսա, երկրորդ՝ Գերմանիա:

Զարմանալի չէ որ այնքան ալ խանդավառութեամբ չընդունուեցաւ այս ընտրութիւնը, հակառակ բանաստեղծին այնքան յատկանշական տաղանդին: Կը բաւէ յիշել Էլիըթի կեանքը, լաւագոյն ձեւով բացատրելու համար այդ պաղութիւնը:

Ամերիկա ծնած Անգլիացի մը, Էլիըթ՝ առաջին բանաստեղծական քայլերը առաւ անգլիական պարբերաթերթին մէջ, TheDial, ուր 1915ին հրատարակուեցաւ իր գլխաւոր գործը, The Waste Land:

Այս քերթուածը գրուած է մասնաւորաբար ներկայացնելու համար արդի աշխարհին ամլութիւնը — վազք դէպի ունայնութիւն: 1922ին շահեցաւ մրցանակ մը որուն շատեր կը ցանկային: Մրցանակը 2000 տոլար էր եւ Էլիըթի համար կ'ապահովէր համաշխարհային համբաւ մը:

Էլիըթ՝ մասնաւորաբար տպաւորուած է ֆրանսական խորհրդապաշտ դպրոցէն որուն ծանօթացած է շնորհիւ անգլիական յառաջապահ հրատարակութիւններու:

Այդ տեղէն ճանչցած է Լաֆորկը, Վէրլէնը, Ռէմպոն, Քորպիէռը:

Էլիըթ, որուն գործերը եօթը լեզուներու թարգմանուած են, Ֆրանսայի ծանօթացաւ մասնաւորապէս 1945ին, երբ Vieux Colombierի յառաջապահ բեմը ներկայացուց «Meurtre dans la Cathédrale»ը որ գրուած էր ներկայացուելու համար Canterburyի տաճարին առջեւ: Էլիըթ, կ'ըսեն շատեր, «բանաստեղծի կը նմանի»: Բայց ի՞նչ է բանաստեղծի նմանիլը: Պոհեմական նկարագիր մը եւ շարժուձեւ մը անհրաժեշտ կը համարուէին ժամանակին, երբ բանաստեղծը ամէն բանէ առաջ արուեստագէտ մըն էր, ընդհանրապէս վիպական հով մըն ալ վրան: Բայց հին ըմբռնում մըն էր այդ: Բանաստեղծը հիմա յաճախ գիտական մարդ մըն է, հաւասարակշիռ, աշխատող, տեսակ մը տանուորի մանրագէտ մը, վարպետ մը եւ այդ

նէն վազրավարար դիցուհիին առջեւ բարեւելով. եւ իրենց աչքերը կը փայլատակին դիշերուան անունջին մէջ արձակուած հրթիռի մը պէս:

Սարտար կը սկսի երկրպագել երեք անգամ, ծափ զարնելով մասնաւոր եղանակով մը, աստուածուհիին ուշադրութիւնը գրաւելու համար: Եւ ներշնչուած գիտէ հիմա թէ՝ իր կինը՝ Ամիտա խաբած է զինք Փարիշանի հետ, եւ թէ մանչուկին կերպարանքը օրէ օր աւելի կը նմանի իր մրցակցին: Ոչ մէկ կասկած այդ մասին:

ԽՈՍՐՈՎ ՎՇՏՈՒՆԻ

(Մնացեալը յաջորդով)

առումով Էլիըթ համապատասխան է արդի բանաստեղծին: Շատ վայելուչ, լուրջ, երբեք դուրս չելլելով անգլիական պաղարիւն կեցուածքէն որ իրենց ըմբռնումով քաղաքավար, բարեկիրթ մարդու կերպարանքն է:

Էլիըթ իր բանաստեղծական եւ գրական տաղանդին կը միացնէ քննադատի ձիրք եւ ճշգրիտ դատողութիւն մը: Այդ ճիւղին մէջ կը յիշեցնէ Վալերին որուն հիացողներէն մէկն էր:

L'ETAT DE SIÈGE

1947ին Camus Critiquesներու մրցանակը կը ստանար միաձայնութեամբ, իր «Peste»ին (Ժանտախտ) համար: Ուրեմն բնական էր որ այս տարի թատերասէր հասարակութիւնը անհամբեր կը սպասէր ներկայացման, բեմադրութեամբ Ժան Լուի Պառոյի:

Զարմանալի եւ բնական է նոյն ատեն Պ. Barraultի ձախողանքը: Ցայտագրին մէջ Պ. Camus կը բացատրէ թէ իր Pesteէն քաղած չէ ներկայացուած խաղը, այլ նոր գրուած թատերգութիւն մըն է որուն վրայ միասնաբար աշխատած են Քամիւ եւ Պառօ:

Նիւթը այլաբանական ըլլալով, շատ դժուար է գիրքին ամբողջ վերացական մասը մարսել տալ նոյն տաղանդով եւ պահել նոյն բարձրութեան վրայ:

Քատիքս (Սպանիա) խաղաղ քաղաք մըն է ուր փոթորիկէ մը վերջ դժբախտութիւնը եւ փորձանքը կուգան ժանտախտի կերպարանքով:

Ժանտախտը՝ սպայի համազգեստով մը եւ իր քարտուղարուհին խորհրդանիշներն են զանազան բռնակալութեանց: Երբեմն կառավարութեան, երբեմն պետութեան, դրամական ուժերու, գործակցութեան, դիւանակալութեան եւն. եւ յաղթական է քաղաքին մէջ իր լրբութեամբ, անարդարութեամբ եւ չարութեամբ: Մինչեւ այն ատեն, երբ մէկ հոգի կ'ըմբոստանայ եւ վարագոյր կ'իջնէ առժամեայ պարտութեան մը վրայ: Եթէ այդ ըմբոստ երիտասարդը յաղթած է իր սէրով, անկեղծութեամբ եւ մաքրութեամբ, մարդկութիւնը գիտէ թէ «Ժանտախտ»ը նորէն պիտի գայ եւ յաւիտենական է:

Շատ փառասէր ճիգ մըն էր Պառոյի աշխատանքը: Հակառակ շատ գեղեցիկ բեմադրութեան, զուսպ եւ յաջող խաղարկութեան մը (Pierre Bertin, Ժանտախտի դերին մէջ, Madeleine Renaud քարտուղարուհին, Pierre Brasseur գինովը) կարելի չէ ժխտել ամբողջ ներկայացման ձախողանքը: Տարօրինակ է որ տաղանդաւոր հեղինակ մը եւ այնքան ներդաշնակ թատերական խումբ մը կուտան այսքան անյաջող ներկայացում մը: Նախ՝ շատ մտային ճիգ կը պահանջէ խաղը, ըլլալով անմատչելի թատրոնի մը հասարակութեան: Պ. Barrault շատ աշխատած է եւ իր բոլոր դերերուն մէջ կը պահէ այդ աշխատանքին ծանրութիւնը որ կը ճնշէ հասարակութեան վրայ: Իր բացառիկ տաղանդը շատ զգալի է եւ կարելի չէ մոռնալ դերասանը, նկատելով միայն դերը, երկու ժամուան սպրումը: Հակառակ այս բոլորին, երբ այդքան կարեւոր խումբ մը տաղտկալի եւ ձախաւեր ներկայացում մը մէջտեղ կը բերէ, իր թերութիւններն ալ հետաքրքրական են եւ թելադրական շատ մը կէտերով:

ԱՐՓԻԿ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ մեծ թատրոնին յայտնի երգիչներէն տաղանդաւոր պարիթօն Պօղոս Կարապետի Լիսիցեան Պուքրէշ գացած է, խորհրդային երաժշտական խումբի մը հետ, համերգներ տալու եւ օփերաներու մասնակցելու համար Ռումանիոյ զանազան շրջաններուն մէջ

Լիսիցեան ծնած է 1911ին, Վլատիկովկաս: Հետեւած է Լենինկրատի երաժշտանոցին, ուրկէ հրաւիրուած է տեղւոյն երիտասարդական օփերային մէջ երգելու: Ապա անցած է Հայաստան ու Պետ. Օփերային մէջ երկար ատեն երգած է «Անուշ», «Ալմաստ», «Լուսաբացին», «Ֆաուստ»; «Քարմէն», «Էվկենիյ Օնեկին» եւայլ օփերաներու մէջ, արժանանալով «վաստակաւոր արուեստագէտ»ի տիտղոսին:

1939ին, Մոսկուայի հայկական երաժշտութեան տասնօրեակին առթիւ գնահատուելով՝ Երեւան վերադառնալէն վերջ՝ հրաւիրուած է Մոսկուայի Մեծ Թատրոնը, որուն կարեւորագոյն ուժերէն մէկն է այսօր:

Իր վճիտ, մարզուած ու անսպառ ձայնով, բարեկազմ ու գեղադէմ այս արուեստագէտը մեծ խանդավառութիւն պատճառած է թէ Մոսկուայի ու Երեւանի մէջ եւ թէ Հելսինկի (Ֆինլանտա), Թէհրան, Վիէննա եւ Պուտափեշտ, ուր այցելած է: Պարգեւատրուած է «Աշխատանքի Կարմիր Դրօշ» պատուանշանով:

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ մամուլը մեծ գնահատանքով կը խօսի արձանագործ Խորէն Տէր Յարութիւնեանի մասին, անոր գործերուն ցուցադրութեան առթիւ որ տեղի ունեցաւ Նիւ Եորքի մէջ, Հոկտեմբ. 23ին: «Նիւ Եորք Թելեկրամ» թերթը կը գրէ. — «Տէր Յարութիւնեանի վերջին գործերը լաւագոյններէն են: Իր սկզբնական գործերուն մէջ ունի սօսնչելի արհեստագիտութիւն (թէքնիք) եւ գծագրութեան կենդանի ճաշակ, սակայն հոն կը նկատուի ձգտում մը ոճաբանութեան եւ զարդանկարչութեան: Ներկայիս մէկ կողմ դրած է ոճաբանութիւնը, աւելի կիրթ է իր ձեւերուն մէջ եւ զգացումներուն կուտայ ազատ թռիչք: «Նիւ Եորք Հէրըլտ Թրիպիւն» կ'ըսէ.— «Խորէն Տէր Յարութիւնեանի արձանագործութիւնը հասուն վկայութիւնն է կատարելութեան, գեղեցկագիտական եւ ֆիզիքական տեսակէտով: Հոն կան ամբողջովին կազմուած եւ հոյաչէն կերպարանքներ: Այս ցուցադրութիւնը գործն է երիտասարդի մը, որ հազիւ տասնեակ մը տարի արտադրած:

«Նիւ Եորք Թայմզ»ի արուեստի քննադատին կարծիքով, Յարութիւնեանի գործը հիմնուած է աւանդութեան վրայ, սակայն հետզհետէ կը մտնէ արդիականութեան մէջ: Բոլոր գործերը կը յայտնեն որոշ անհատականութիւն:

---

500 ՀՈԳԻ ԽԵՂԴՈՒԵՑԱՆ Գանդէսի մէջ (Հնդկաստան), նաւարեկութեան մը հետեւանքով:

2.050.000 ՊՈՒԼԿԱՐՆԵՐ հանրագրութիւն մը ստորագրեցին որով կը պահանջէն արգիլել հիւլէական ռումբը, համաձայն Մոսկուայի ծրագրին:

« ՅԱՌԱՋ »Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (29)

ԹՈՐՈՍ ԼԵՒՈՆԻ

ԳԼՈՒԽ Զ.

ԱՐԻՒՆԻՆ ԿՈՐԻՒՆԸ՝ ԱՐԻՒՆ Է

Տան վարի պատուհաններ երկաթէ վանդակներ ունէին. ճրագները վերցնել տուաւ, վերի փեղկերը՝ ըսաւ Դիոնիսին թէ՝ պէտք է պաշտպանել որպէսզի Եւփիմէ չվախնայ:

Իսկ ինք Թռաւ սանդուխներէն վեր, Լեւոնի ահագին սուրը մերկ՝ աջ ձեռքը բռնած եւ երկայրի սուրը մէջքը, իջաւ փայլակի մը պէս. Եւփիմէ որ անխօս կեցեր էր դգուանքով ձեռքը համբուրեց.

— Սիրտդ հանգիստ բռնէ, ժամ մը չտեւեր, սակայն դիպուած մըն է, ըսաւ, վաղուան համար մտածենք:

Աս անխռով խօսքերը թէպէտ կ'ապահովէին քիչ մը անոր սիրտը, եւ կ'ուզէր խօսիլ, բայց չկրցաւ, ու նոյն միջոցին տեսաւ որ Թորոս զինք ձգեց դուրս ելաւ պարտէզ եւ տան դուռը վրայէն գոցեց, ու պատին քով թուփերու մէջ ծածկուեցաւ:

Ինք տան չուքին մէջն էր, ով որ դռնէն մտնէր որոշ կը տեսնէր լուսնի լոյսով. եւ ահա կիսաբաց դուռը բացուեցաւ եւ մէկիկ մէկիկ գողի պէս կը մտնէին իր սպասած մարդիկը, մտնողը մէյ մը կանգ կ'առնէր, չորս կողմը կը դիտէր, եւ դէպի դուռը կը յառաջանար:

Երբ եօթը ութը հոգի ներս մտան եւ առջի մտնողները տան դրանը եւ թուփերուն մօտեցան, ահագին եւ սոսկալի ձայն մը որոտաց. Թորոս ինքն էր եւ հարուած հարուածի վրայ կը յաջորդէր. արդէն երեք հոգի գետինը կը տապլտկէին եւ երկուքը փախան. հազիւ ան ատեն երեք հոգի թշնամիներէն կարողացան անոր վրայ յարձակիլ, բայց այս յարձակումն ալ նոյնչափ օգտակար եղաւ իրենց՝ որչափ առջի յանկարծակի գալը, երկու հոգի դարձեալ մահացու վիրաւոր կ'իյնային, եւ իր ահագին սուրը մէկդի կը թռցնէր զէնքերու բեկորներ, թեւեր, մատեր, եւ վիրաւորներ, կամ վատեր դուրս կ'ելնէին, Բաբկէնը կը գտնէին որ հարուած մը միայն տալով կը պառկեցնէր գետինը. եւ որպէսզի արդելք չըլլան ուրիշ եկողներուն, խղճմտաբար ոտքերնին կը քաշէր եւ պատին տակ կը դիզէր:

Երբ երեք չորս եղան դիակները եւ տեսաւ որ դեռ ներսը զէնքի հարուածները չեն դադրիր.

— Քիչ մըն ալ ներս մտնենք, ըսաւ, վասնզի երկար եղաւ,

Ճիշդ ժամանակին մտաւ, վասնզի չորս հինգ հոգի Թորոսը շրջապատած՝ սուրերնին ձեռուընին կանոնաւոր յարձակում կ'ընէին. ասոնցմէ կէսին կռնակին՝ Բաբկէնի սուրին հարուածը՝ գայն գետին գլորեցուց, եւ այս անակնկալ օգնութիւնը միւսը ամէնքը յուսահատեցուց. փախչելու որոշումը տուին: Թորոս սաստիկ յոգնած էր, իսկ Բաբկէն կ'ըսէր.

— Ասոնք ալ թող երթան սատանային գիրկը. ում հոգն է. բաւական է որ սա մէկ կածներուն մէջ ան անպիտան մեծաբանն ալ գտնուի որ չէր հաւատար թէ առիւծու կորիւնն միշտ առիւծ է:

Ապրիս Իշխանիկս, տես քանի մարդ դիաթաւալ կացուցեր է... ես գիտէի որ քաջ էր, բայց ինչափ ժամանակ է ոչ կռիւ տեսած էր ոչ զէնք գործածած... լաւ սկսանք, մեր Սեւ Լեռն հասնինք, ան ատեն տասնապատիկ պիտի մեծնայ...

Աս միջոցին լռութիւն տիրած էր պարտէզին մէջ, զէնքի շաչիւն եւ չառաչիւն ամէն բան դադրած էր միայն քանի մը վիրաւորներ եւ հոգեւարներ կը տքային. ան ատեն Թորոս՝

— Բացէք դռներն գոչեց:

Եւ տան դռներն բացուեցան, ճրագներն վազցուցին տունն ու պարտէզը լուսաւորեցան. դուրսըն ու ներսը եօթը ութը դիակներ կային եւ մեր քաջակորովը կանգնած էր անոնց մէջ, կ'ապսպրէր ծառաներուն ողջ մնացողները ներս առնել եւ դարմանել:

Իսկ Եւփիմէ՝ երբ տեսաւ Թորոսը ողջ բայց արիւնով ներկուած, եւ երբ իմացաւ թէ չէր անգամ վիրաւորուած, աչքերը ուրախութեամբ երկինք կը վերցնէր, գոհութիւն կուտար Աստուծոյ: Եւ առանց ծառաներուն սպասելու ինք ջուր կը բերէր որ իր փեսան լուացուի մաքրուի:

ԾԵՐԵՆՑ

Նախագահը կարգի հրաւիրեց Տիւքլօն։ Այդ միջոցին Թորէզ ալ կը մռնչէր.— «Դուք մարդասպան մըն էք»։

Ցետոյ խօսք առաւ ազգ. պաշտպանութեան նախարարը, Պ. Ռամատիէ, որ խօսքը համայնավարներուն ուղղելով յայտարարեց.

— «Դուք գիտէք որ Պրիւսէլի դաշինքը փոխադարձ օգնութեան դաշինք մըն է, ոչ թէ նախայարձակման, պաշտպանելու համար քաղաքակրթութիւնը, բայց ահա թոյն կը սրսկուի, դեռին կը պատրաստուի դաւաճանութեան համար։ Դուք կը նախընտրէք ըսել կառավարութեան,— «Դուք նախայարձակներ էք, մենք մեր ազատարարներուն կը սպասենք»։

Բոլոր ոչ - համայնավար երեսփոխանները յոտնկայս ծափահարեցին այս յայտարարութիւնը։

Վարչապետն ալ խօսք առնելով, լրացուց ներքին նախարարին յայտարարութիւնները եւ վստահութեան քուէ պահանջեց։ Այս խնդիրը պիտի քննուի Գշ. օր։

★ Կարգ մը թերթեր կը կարծեն թէ դատի պիտի քաշուի համայնավար առաջնորդ մը, Անտրէ Մարթի, որ ճառ մը խօսելով Ռուանի մէջ, անհնազանդութեան մղած էր զինուորները եւ,— «Ֆրանսացիները երբեք պիտի չկռուին Խ. Միութեան դէմ»։ Հաւանական կը գտնուի նաեւ կարգ մը արհեստակցական վարիչներու ձերբակալութիւնը։

Ֆրանսայի վախերը

Ռուրի մասին

Պ. Ռոպէռ Շուման, Ֆրանսայի արտաքին նախարարը, առջի օր երկար տեսակցութիւն մը ունեցաւ Պ. Մարշըլի եւ Անգլիոյ պատուիրակին հետ, Ռուրի հարցի մասին որ լուրջ մտահոգութիւն մը պատճառէ Փարիզի մէջ։ Նախարարը կրկին բողոքեց անգլեւամերիկեան որոշման դէմ, որ ապագայ գերման կառավարութեան կը ձգէ որոշել Ռուրի շրջանին վիթխարի ճարտարագործութեանց սեփականութեան խնդիրը։ Բացատրեց թէ Անգլեւսաքսոնները Գերմաններուն վերադարձնելով տնտեսական այդ միջնաբերդը, Գերմանիոյ կուտան այնպիսի զէնքեր զորս Հիթլէր անգամ չունէր։

Խօսակցութիւնը տեւեց երկու ժամ։ Պ. Շումանի յայտարարութիւնները յուշագրի մը վերածուելով պիտի ղրկուին Լոնտոն եւ Ուաշինկթըն։

Ամերիկեան կառավարութեան որոշումով, Փարիզ եկան Գերմանիոյ ամերիկեան հրամանատարը, Զօր. Քլէյ եւ իր քաղաքական խորհրդականը, քննելու համար այս խնդիրը, որ փափուկ վիճակի մը կը մատնէ երեք արեւմտեան պետութեանց յարաբերութիւնները։

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ՃԱԿԱՏ, ԶԻՆԱԹԱՓՈՒԹԻՒՆ ԵՒՆ.

Մինչ այս մինչ այն, խօսակցութիւնները կը շարունակուին երեք պետութեանց միջեւ, արեւմտեան ճակատի կազմակերպութեան համար։ Մառէշալ Մոնթկոմըրի քննական պտոյտ մը պիտի կատարէ Ֆոնթէնէպլոյի մէջ, օդանաւային թռիչքով մը։

★ Միացեալ Ազգերու ընդհ. ժողովը 6ի դէմ 39 ձայնով մերժեց խորհրդային բանաձեւը՝ որ կը տրամադրէր մէկ երրորդ համեմատութեամբ կրճատել մեծ պետութեանց սպառազինութիւնները եւ բանակները։

Շաբաթներէ ի վեր բուռն վիճաբանութիւններ կը կատարուին այս մասին։ Ուրբաթ օրուան նիստին մէջ, Պ. Վիշինսկի ուղղակի ամբաստանեց Անգլիան եւ Ամերիկան թէ պատերազմական մեքենայ մը կը սարքեն Խ. Միութեան դէմ, թէ Մառէշալ Մոնթկոմըրի ռազմական կեդրոն մը հաստատած է Ֆոնթէնէպլոյի մէջ (Փարիզ)։ Եւ պնդեց որ միաժամանակ լուծուին զինաթափութեան եւ հիւլէական ռումբի խնդիրները։

Ամերիկեան պատուիրակը դիտել տուաւ թէ Խ. Միութիւնը այժմ զէնքի տակ ունի իր պատերազմական շրջանի ուժերուն 35–55%ը, եւ եթէ ընդունին 1/3 կրճատումը, հետեւանքը մեծապէս նպաստաւոր պիտի ըլլայ խորհրդային ուժերուն համար։ Ֆրանսայի արտաքին նախարարն ալ նոյն դիտողութիւնները ըրաւ։

ՊԷՅՐՈՒԹԷՆ կը հեռագրեն թէ ոստիկանութիւնը դժուարութեամբ ցրուեց 30—40 համայնավարներ որոնք ցոյց մը սարքած էին Ինքսքոյի համայնավարին առթիւ։ Ցուցարարները կը պահանջէին ազատ արձակել 300 քաղաքացիներ որոնք արգելափակուած են Պաալպէքի մէջ, իբրեւ կասկածելի։ Տասը հոգի ձերբակալուեցան։

ՏԷՕՆՔԷՐՔԻ ՆԱՒԱՀԱՆԳԻՍՏԻՆ պաշարումը վերցաւ առանց դիմադրութեան։ Բոլոր նաւահանգիստներու մէջ ընդհանուր գործադուլի կը սպասուի վաղը, երկուշաբթի։

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Նոյեմբեր 27ին շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30էն մինչեւ լոյս, SALLE CADETի ընդարձակ սրահին մէջ, 21 rue Cadet: Métro Cadet։

Կ'արտասանեն՝ Զ. ՂԱՐԻՊԵԱՆ եւ Զ. ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ։ Կ'երգեն՝ նշանաւոր պարիթօն ԿԱՐՕ ԱԲՐԱՀԱՄԵԱՆ եւ Նոր Սերունդի երգչախումբը, ղեկավարութեամբ ԱՐԱ ՊԱՐԹԵՒԵԱՆԻ։

Orchestre Jazz ղեկավարութեամբ ԿԱՐՕ ՍԱՐԵԱՆԻ։ Ճոխ պիւֆէ։

Մուտք 100 ֆրանք։

×

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Կը տօնուի ՆՈՅԵՄԲԵՐ 27ԻՆ ՇԱԲԱԹ ԳԻՇԵՐ, մինչեւ լոյս Château des Fleursի մէջ։

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէի։ Կը մասնակցին Հ. Յ. Դ. բոլոր ենթակոմիտէները եւ խումբերը, ինչպէս նաեւ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութիւնը իր բոլոր մասնաճիւղերով։

Կը նախագահէ ընկեր Յ. ՊԱՊԻԿԵԱՆ
Կը խօսին ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ
եւ Ա. ՔԷՕՍԷԵԱՆ

Ներկայ պիտի ըլլան եւ խօսին Ֆր. Ընկերվ. յայտնի դէմքեր։ Գեղարուեստական ճոխ բաժին։ Պիտի նուագէ Հ. Յ. Դ. Սէն Լուի Նոր Սերունդի նուագախումբը։ Պիտի երգէ Հ. Յ. Դ. Սէնթ Անի երգչախումբը ղեկավարութեամբ Պ. Հ. Համբարձումեանի։ Սէն Ժէռոմի եւ Լէ գ'Օլիվի Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի կողմէ երգ եւ հայկական պարեր։ Կ'արտասանէ ընկեր Մակարեան, պիտի երգէ ֆրանսերէն Mme LONGUE։

ՇԱՐԺԱՆԿԱՐԻ ԲԱՑԱՌԻԿ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

(ՀԱՅ ՎՇՏԻ ԵՒ ԱԶԱՏՈՒԹԵԱՆ ԵՐԳԻԶԸ)

ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ.— Մեծ Հայուն՝ Ա. ԱՀԱՐՈՆԵԱՆԻ կեանքը ժապաւէնի վրայ հայերէն լեզուով։ Իր մանկութենէն մինչեւ Փարիզ, թաղումը եւն.։ Տեղի կ'ունենայ 23 Նոյեմբեր, երեքշաբթի երեկոյ ժամը 9ին Տէսինի սինէմա Rexի մէջ։ Մուտքը հրաւիրատոմսերով։

Ս. ԽԱԶԱՏՐԵԱՆԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Այս կիրակի պատարագէն վերջ մասնաւոր հոգեհանգիստ պիտի կատարուի ողբացեալ նկարիչ Պ. ՍԱՐԳԻՍ ԽԱԶԱՏՐԵԱՆԻ մահուան տարեդարձին առթիւ, իր այրիին Տիկին Վ. Խաչատրեանի փափաքով։ Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգողները։

ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԻՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ (ՄԱՐՍԷՅԼ)

Մարսիլիոյ Աղքատախնամ - Որբախնամ միութեան տարեկան պարահանդէսը, 8 Յունուար 1949 շաբաթ երեկոյ ժամը 9էն մինչեւ առաւօտ, Alhambraի սրահին մէջ, 340 Bld. Chape: Կը խնդրուի չխաչաձեւել։

ՏԱՐՕՆ · ՍԱԼՆՈՅ ՁՈՐԻ օրացոյցները սպառած ըլլալով, մօտերս լոյս պիտի տեսնէ Բ. տպագրութիւնը, որով պիտի կարենանք գոհացում տալ բոլորին պահանջին։ Այս տպագրութեան մէջ պիտի գտնուին նաեւ կարգ մը մոռցուած տօներ։ Դիմել 4 Bld. de la Paix, Marseille։

Bonneterie-Lingerie

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Ունինք առաջնակարգ մետաքսէ վերջին նորութեան համաձայն կերպասներ։

ՃԵՐՄԱԿԵՂԷՆԻ ՀԱՄԱՐ

Կը պատրաստենք օժիտներ ամբողջութեամբ, ձեռական աշխատանքով։

Կ'ԸՆԴՈՒՆԻՆՔ

Ապսպրանքներ ամէն տեսակ ճերմակեղէնի պատրաստութեան համար։

ԴԻՄԵՑԷՔ ԱՆՎԱՐԱՆ

Maison MAGUESYAN

67 RUE VAUBAN, LYON

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme - (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

Օր. Ֆ. ՆԱԼՊԱՆՏԵԱՆ
Պ. ՎԱՀԱՆ ՊՈՒԼՏՈՒՔԵԱՆ
Ամուսնացած

Պոսթըն 23 Հոկտեմբեր 1984

ՄԻ ՍՊԱՍԷՔ

Մասնաւոր նամակներու, ձեր բաժնեգինը վճարելու համար։ Հետզհետէ կը դադրեցնենք այն թերթերը որոնք վեց ամիսէն աւելի պարտքունին։
ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՍԷՆ ՇԱՄՈՆ.— Հ. Յ. Դ. «Վարուժան» կոմիտէի ժողովը՝ այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, սովորական վայրը։

Ս. ԷԹԻԷՆ.— Ֆ. Հ. Կապոյտ Խաչի ընդհ. ժողովը՝ այս եկուշաբթի (22 Նոյեմբեր) Մատուռին մէջ, ժամը 3ին։ Խիստ կարեւոր օրակարգ։ Ընկերուհիներուն ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Ֆր. Կ. Խաչի Մարսէյլի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը 27 Նոյեմբեր շաբաթ երեկոյ ժամը 9ին Café Noailleի ներքնասրահին մէջ, Bld. Dugomier։ Բոլոր ընկերուհիներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՅԻՆ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Փարիզի «Ահարոնեան» խումբը կը կազմակերպէ հրապարակային բանախօսութիւն մը այս հինգշաբթի, ժամը 8.30ին, Sociétés Savantesի մէջ։

Դասախօս՝ ընկեր Ս. ԹՈՐՈՍԵԱՆ։ Նիւթը՝ » Ի՞նչ է ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ »։

Մուտքը ազատ է։ Կը հրաւիրուին Նոր Սերունդի բոլոր անդամները։

★ Հայերէնի դասերը Տիկին Զիթունիի կողմէ ժամը 20ին։

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՀԻՄՆԱԴՐՄԱՆ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ ՊԱՐԱՆՑԻԿ - ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Ալֆորվիլի մասնաճիւղին կողմէ, այս կիրակի ժամը 4էն 11, 157 Ave. Jean Jaurès, Maison Alfort։

Կը խօսի ընկեր ՀՐ. ԲԱԼՈՒԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ յայտագիր, կենդանի պատկեր, հայկական պար, եւ անակնկալներ։ Մուտք 100 ֆրանք։ Նոր սերնդականներուն մասնաւոր գին։

ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԻ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Նոյեմբեր 21ին Georges V.ի սրահներուն մէջ ժամը 4 — 11։

Նախագահութեամբ Պ. Վաղարշակ ՄԵՍՐՈՊԵԱՆԻ

Fernand Bouillon իր երկու նուագախումբերով «ԱԹՐԱՔՍԻՈՆՆԵՐ», Փարիզեան բեմերու եւ cinémaի յայտնի արուեստագէտներու կողմէ։

Խճողումի տեղի չտալու համար, սեղանները նախապէս ապահովել Պ. Նուպար Զարֆճեանէ (19 rue Jean Mermoz, Paris (8), Tél. Ely. 23-66)։

Տոմսերու համար դիմել Պ. Պ. Ա. Աճէմեանի (56 Rue Lafayette, Paris (9). Tél. Pro. 03-19) եւ Վ. Զիլինկիրեանի (24 rue Feydeau, Paris (2), Tél. Cen. 48 - 51։

LA MÉDITERRANÉENNE

2 Rue de la Grange Batelière, Paris

ԼԱՒԱԳՈՅՆ ՃԱՇԱՐԱՆԸ ԱՐԵՒԵԼՔՑԻՆԵՐՈՒՆ

Maison CHRISTOU

Շատ հաճելի միջավայր մը, գեղեցիկ սրահներ պատշգամներով, արեւելեան համադամ կերակուրներ, օղի եւ աղանդեր։

Հեռաձայն PRO. 03-98

ԻՆՔՆԱՇԱՐԺ ՈՒՆԵՑՈՂՆԵՐՈՒՆ

Շուտով ապահովագրութեան յաւելում պիտի ունենաք, եթէ արդէն իսկ չէ եղած։ Ձեր շահը կը պահանջէ այս չարիքէն խուսափելու համար, դիմել՝

Պ. Կրօնիկ Ալեանին

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ - ԳՈՐԾԱԿԱՏԱՐ

107 Bld. Magenta Paris (10), Métro Gare du Nord

Հեռաձայն TRU. 02-20

ՅԱՌԱՋ
ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE
HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286
Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13e)
Վեցամսեայ 800 ֆր·, Արտ· 10 տոլ· կամ 3 անգլ·
Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63
Mardi 23 Novembre 1948 Երեքշաբթի 23 ՆՈՅԵՄԲ·

Ի· ՏԱՐԻ — 20e Année N° 5701—Նոր շրջան թիւ 1112
Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ Գին 6 Ֆր·

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

Ի՞ՆՉ ԸՆԵԼ ՈՐ ՉԴԵՂՆԻՆ

Ի՞նչպէս ընել որ,—

1. Շրջանի մը մէջ հրատարակուած գիրքերը ծախուին բաւարար քանակութեամբ: Առանց քիթ-բերան ծռելու:

2. Գիրքերը տարածուին, ծախուին մէկ շրջանէն միւսը, փոխանակ դառնալու տեղական ապրանք:

3. Դրամական սակը անտանելի բեռ մը չդառնայ այն երկիրներուն մէջ որոնց դրամները տկար են:

Այս հարցերը կը դնենք իբրեւ հում նիւթ: Ոչ թէ կանխորոշ ծրագիր մը պարզելու համար:

Հեղինակներ եւ գրավաճառներ կրնան լրացուցիչ լուսաբանութիւններ հաղորդել, դիւրացնելով հարցին լուծումը:

Երեւութապէս առեւտրական այս խնդիրն ալ սերտ կապ ունի մեր մշակոյթին զարգացման, զօրացման, տարածման հետ:

Ի՞նչ օգուտ, եթէ այսինչ գիրքը ծախելու համար պիտի հարկադրուիք դիմում կատարել մէկու-միւսին «ազգասիրական» զգացումներուն:

Ի՞նչ շահած կ'ըլլայ հայկական մշակոյթը, եթէ այս կամ այնհեղինակին արժէքաւոր գործը յաճախորդի պիտի սպասէ տեղին վրայ: Եթէ հազիւ հինգ-տասը օրինակ պիտի կրնաք ղրկել ուրիշ գաղութ մը: Սպասելով որ քանի մը գրասէրներ բարեհաճին գնել:

Գիրքն ալ ապրանք մըն է, որ ամէն բանէ առաջ շարժում, տեղաւորում կը պահանջէ:

Ներկայ պարագաներուն մէջ, շատ քիչ հեղինակներ ի վիճակի են ուղղակի կազմակերպելու իրենց հրատարակութեանց սպառումը: Ուրեմն ստիպուած են յարմարիլ գրավաճառներու հետ:

Արդ, գրավաճառը գրքին վրայ պիտի նայի ոչ թէ իբրեւ հասարակ խանութպան, այլ իբրեւ ուղեցոյց մը, օժանդակ մը հեղինակին:

Ամէնէն թանկագին գիրքն ալ պիտի դեղնի գրատան մը դարակներուն մէջ, եթէ գրավաճառը ակնդէտ հետեւելով սակարանի ելեւէջներուն, երկու գիրքէն այնքան շահ սպասէ որքան տասը օրինակէն:

Հանդիպեցէք որեւէ գրատուն, այստեղ կամ այլուր, եւ ձեր սիրտը պիտի ճմլուի:

Զանազան գաղութներէ եկած գիրքեր եւ հանդէսներ շաբաթներով կը մնան միեւնոյն սեղանին վրայ կամ դարակին մէջ: Եթէ քանի մը հատ ծախուի, մեծ յաջողութիւն մը կը համարուի գրավաճառին համար:

Միայն գիները չեն որ այդ վիճակին կը դատապարտեն գիրքը:

Օրինակ, մեր գաղութին մէջ հազար ընտանիք — հինգ - տասը հազար հոգի — չե՞ն կրնար հայերէն գիրք մը գնել ամէն ամիս: Նոյնիսկ 500 ֆրանքի: (Ի՞նչ հինգ հարիւրնոցներ, հազարնոցներ կը հալին ամէն իրիկուն, քանի մը ժամուան մէջ ...):

Տարրական գիտակցութեան, արժանապատուութեան հարց մըն ալ այս: Ըմբռնել թէ հայերէն գիրքն ու թերթն ալ անհրաժեշտ պահանջներ են, ինչպէս հացն ու գինին:

Անշուշտ ամէն մարդ ստիպուած չէ բանասիրութիւն կամ վէպ կարդալու: Բայց պարտաւո՛ր է խրախուսել, տարածել, կարդալ հայերէն հրատարակութիւնը:

Եթէ միայն դրոց-բրոցներ կամ ալ մը գրասէրներ պիտի հետաքրքրուին հայերէն գիրքով, այն ատեն ո՞ւր կը մնայ մեր պարծանքը՝ իբրեւ յառաջապա՛հ գրականութեան եւ արուեստի:

Այս հարցումը կ'ուղղենք մասնաւորապէս անոնց որ սիրայօժար եւ անխնայ կը վճարեն ո՛ր եւ է օտար հրատարակութեան գինը: Յաճախ փառակազմ օրինակներ կը փնտռեն եւ կը գնեն առանց սակարկելու:

Գոնէ կը կարդա՞ն, գոհացնելով իրենց մտաւոր պահանջները:

Երանի՛ հաւատացողներուն ...

Մէկը միւսին արգելք չէ: Գնեցէք օտարն ալ, ճոխացուցէք ձեր գրադարանը, եթէ լեզուներ գիտէք եւ զարգանալու տենդ ունիք:

Բայց, թող մի՛ տաք որ ձեր հայրենի ստեղծագործութիւնները դեղնին դարակներու մէջ:

Շ.

ԱՐՏԱՒԱԶԴ ԱՐՔ· ՉԷ ՄԵԿՆԱԾ

Պոլսոյ եւ Պէյրութի թերթերը աճապարած են ծանուցանել թէ Արտաւազդ արք· Էջմիածին մեկնած է, Մոսկուայի ճամբով:

Կաթող· պատուիրակը պատրաստուած էր օդանաւով մեկնելու հոկտ· 23ին, ինչպէս ինքն իսկ պաշտօնապէս հաղորդեց մամուլին, բայց մինչեւ այսօր ալ Փարիզ կը մնայ:

Իրազեկներ կը հաւաստեն թէ նամակ մը դըրած ըլլալով Ամենայն Հայոց կաթողիկոսին, պատասխանի կը սպասէ:

ՏԽՐՈՒՆԻ·— ՅԱԿՈԲ ՊԱՐՈՅՐԵԱՆ

«Հայրենիք»էն ցաւով կ'իմանանք թէ Թէհրանի մէջ մեռած է ընկեր Յակոբ Պարոյրեան, Նիւ Եորքի վաստակաւոր ընկերներէն:

Վերջերս Իրան գացած էր, թէ առեւտրական եւ թէ առողջապահական պատճառներով:

ՆՈՐԷՆ ԹԻՒՐԻՄԱՑՈՒԹԻՒՆ

Փարիզի գեղարուեստական շաբաթաթերթը, Opéra, վերջերս կարգ մը սխալ տեղեկութիւններ հրատարակած էր ծանօթ երաժշտագէտ Արամ Խաչատրեանի մասին, միեւնոյն ատեն իբրեւ Ռուս ներկայացնելով զայն:

Յետոյ փութաց սրբագրել սխալը, իբրեւ թէ Պ· Խաչատրեանի դիմումին վրայ,— «Կը խնդրէ մեզմէ ճշդել» ըսայլն: (Տես «Յառաջ», 14 Նոյեմբեր):

Նոր ստուգեցինք թէ ճշդումը կատարողը Պ· Խաչատրեանը չէ —եւ չէր կրնար ըլլալ— այլ փարիզեան երաժիշտ մը, որ պարտք սեպած էր նամակ մը գրել խմբագրութեան:

ՌՈՒՄԱՆԱԿԱՆ կառավարութիւնը չեղեալ հռչակեց 1939 Մարտ 31ի Ֆրանքօ-ռումանական պայմանագիրը: Այս որոշման հետեւանքով անմիջապէս պիտի փակուին Պուքրէշի Ֆրանսական կաճառը եւ Ռումանիոյ բոլոր Ֆրանսական դպրոցները: Հրատարակուած զեկոյցը կ'ըսէ թէ «Ֆրանսական կառավարութիւնը այդ համաձայնութիւնը գործադրել կ'ուզէր ձերբակալելով, խոշտանգելով եւ արտաքսելով մեր ուսանողները, խուզարկելով Փարիզի ռումանական դպրոցը, լուծելով Ֆրանքօ-ռումանական բարեկամութեան ընկերակցութիւնը, խափանելով Ֆրանսայի ռումանական գաղութին թերթը եւ խրախուսելով Ռումանիայէն փախած ֆաշական տարրերը»:— Վատիկան հասած տեղեկութեանց համաձայն, Ռումանիոյ մէջ ձերբակալուած են վեց եպիսկոպոսներ՝ բիւզանդական դաւանանքէն: Պլաժի մէջ ձերբակալուած են բոլոր քահանաները, մերժած ըլլալով յարիլ օրթոտոքս դաւանանքին:

ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ մէջ հետզհետէ աչքի կը զարնէ համայնավարական գործունէութիւնը (տես Բ· էջի յօդուածը): Պ· Սամուէլ Միքունիս, հրէական համայնավար կուսակցութեան նախագահը յայտարարեց թէ «ազատութիւն ստանալու միակ միջոցն է միանալ խորհրդային խմբակցութեան, հակառակ պարագային Իսրայէլի կառավարութիւնը գործիք մը պիտի դառնայ Անգլօ-սաքսոններու ձեռքը»: Թէլ Ավիվի մէջ գումարուած ժողովի մը առթիւ, «Հիսթատրութ», հրէական Աշխատանքի Դաշնակցութիւնը առաջարկեց նիւթական օգնութիւն հասցնել Ֆրանսայի հանքագործներուն: Այս առաջարկը մերժուեցաւ բուռն վիճաբանութիւններէ վերջ, սակայն կազմակերպութեան ձախ թեւը, «Մափամ», որ կուսակից է ռուսական զինակցութեան, որոշեց պայքար բանալ ի նպաստ Ֆրանսայի հանքագործներուն:

ԿԻՊՐՈՍԻ մէջ ձերբակալուեցան 80 հոգի, որոնց մէջ Լիմասոլի քաղաքապետը, իբրեւ հետեւանք ձախակողմեան հոսանքներու կողմէ տարքուած հրապարակային ցոյցի մը ուր նոր ընտրութիւններ եւ ազգային կառավարութիւն մը կը պահանջէին:

ԱՆԳԼ· ՕԴԱՆԱՒ ՄԸ մշուշի բռնուելով, ջախջախուեցաւ Օրլիի կայանին մօտ: Հրաշքով ազատեցան 14 ուղեւորները (երկուքը ծանրապէս վիրաւոր):

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՀԱՄԱԿԵՐՊԻՐ

Ռուրի մասին տրուած որոշման

Անգլիոյ մէջ անհամբեր կը սպասեն Ֆրանսական կառավարութեան յուշագրին, որ կը բողոքէ Ռուրի մասին տրուած որոշման դէմ, իբրեւ «հիմնական սխալ մը»:

Պ· Ռոպէր Շուման, Ֆրանսայի արտաքին նախարարը, որ լայնօրէն պարզած էր իր կառավարութեան տեսակէտները՝ Անգլիոյ եւ Մ· Նահանգներու իր պաշտօնակիցներուն, կիրակի օր ճառ մը խօսելով Մէցի մէջ, քաղաքին ազատագրման չորրորդ տարեդարձին առթիւ, կրկնեց նոյն առարկութիւնները: Ըսաւ թէ Ֆրանսա չուզեր ժխտել Գերմանիոյ իրաւունքը՝ իր եւ Եւրոպայի վերակազմութեան համար աշխատելու, բայց ստիպուած է զգուշական միջոցներ ձեռք առնել, որպէսզի Գերմանիա նորէն զինուորական սպառնալիք մը չդառնայ իրեն համար: «Մենք երբեք չենք կրնար ընդունիլ որ այս զինարանը սեփականութիւնը դառնայ կեդրոնացեալ գերման կառավարութեան մը: Նոյնիսկ Հիթլէրի կառավարութիւնը երբեք տէր չդարձաւ անոր»:

Պ· Շուման մանրամասն յուշագիր մը պատրաստած է, ուր հետեւեալ տեսակէտները կը յայտնէ·—

1.— Ռուրի իրական հսկողութիւնը չի կրնար անջատուիլ ածխահանքերու եւ պողպատի ճարտարագործութեանց սեփականութենէն:— 2. Հիմնական սխալ մըն է որեւէ որոշում տալ աճապարանքով, մինչեւ որ ճշդուի գերման կառավարութեան հանգամանքը:

Լաւատեսներ կը կարծեն թէ կարելի պիտի ըլլայ միջին ճամբայ մը գտնել, գոհացում տալու համար Ֆրանսայի պահանջներուն: Ուրիշներ վերջնական կը համարեն տրուած որոշումը:

ԴԱՀԼԻՃԻՆ ԴԻՐՔԸ ԵՒ ՈՒՐԻՇ ՀՈԳԵՐ

Այսօր, երեքշաբթի, Ազգ· ժողովը պիտի քննէ կառավարութեան առաջարկները՝ պատժական օրէնքներու խստացման մասին:

Ինչպէս հաղորդած էինք, վարչապետը վստահութեան քուէ կը պահանջէ, շարունակելու համար իր վճռական քաղաքականութիւնը ներքին խլրտումներու հանդէպ: Համայնավարները կը պնդեն որ երկու արտակարգ յանձնաժողովներ կազմուին, քննելու համար իրենց կուսակցութեան եւ «Փօփիւլէռ»ի հաշիւները: Իրենց պաշտօնաթերթը, «Իւմանիթէ» երէկ կ'ազդարարէր·— «Այն երեսփոխանները որ քննիչ յանձնաժողովին դէմ կը քուէարկեն, հաստատած պիտի ըլլան թէ Ժիւլ Մոք սուտ խօսեցաւ»:

Համայնավար առաջնորդը, Ժաք Տիւքլօ, կիրակի օր ճառ մը խօսելով Օրլէանի մէջ, յայտարարեց թէ «Խ· Միութեան դէմ պատերազմ մը միայն նախայարձակ պատերազմ կրնայ ըլլալ, հակառակ Սահմանադրութեան»: Այս առթիւ զանազան փաստեր յիշեց ամերիկացի դիւանագէտներու յայտարարութիւններէն, ապացուցանելու համար թէ Մ· Նահանգները պատերազմ կ'ուզեն, զինելով Յունաստանը եւ Թուրքիան, արեւմտեան ճակատ կազմակերպելով եւն·:

★ Երկու համայնավար երեսփոխաններ, Շարլ Թիյոն (նախկին նախարար) եւ Կասթոն Տասոնվիլ, պիտի դատուին, անարգած ըլլալով դատական իշխանութիւնը: Ազգ· ժողովէն խնդրուած է վերցնել անոնց անձեռնմխելի հանգամանքը:

★ Նաւահանգիստներու բանուորներուն ընդհ· գործադուլը, որ տեղի պիտի ունենար երէկ, երկուշաբթի, յետաձգուեցաւ վերջին պահուն: Բանակցութիւններ կը կատարուին փոխադրութեանց նախարարին հետ:

Տէօնքէրքի նաւահանգիստը մէկ ժամէն պարպուեցաւ շաբաթ օր, առանց զինուորական միջամտութեան: Բանուորները պատնէշները ձգած հեռացած էին: Արհեստակցական Միութեան երկու քարտուղարները ձերբակալուեցան, ամբաստանուած ըլլալով թէ կը խափանեն աշխատանքի ազատութիւնը: Մարսէյլի մէջ ալ կը փնտռուին երեք արհեստակցական վարիչներ, որոնք անհետացած են:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

5000 ԵՒ 10.000 ՖՐԱՆՔՆՈՑ թղթադրամներ տպելու առաջարկ մը ներկայացուց առեւտրական սենեակներու նախագահութեան դիւանը, նկատելով որ հազար ֆրանքնոցները այլեւս չեն կրնար գոհացում տալ օրուան պահանջներուն եւ մեծ դժուարութիւններ կը պատճառեն: Միեւնոյն ատեն կը խնդրեն որ խորհրդարանը հանդիսաւորապէս յայտարարէ թէ թղթադրամները անձեռնմխելի են:

ԼԵՀԱՍՏԱՆԻ ընկերվարական կուսակցութեան աջ թեւին վարիչները նոր կազմակերպութիւն մը հաստատած ըլլալով, դատուեցան մասնաւոր ատեանի մը կողմէ: Նախագահը՝ Փուզաք եւ ուրիշ մը դատապարտուեցան հինգ տարի բանտարկութեան, երկու ամբաստանեալներ՝ 4-ական տարուան: Վերջին երկուքը արձակուեցան, օգտուելով ընդհ· ներումէն:

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ԿԱՐՄԻՐՆԵՐԸ ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՄԷՋ

(Ամփոփուած փարիզեան թերթէ մը)

Մինչեւ 1946 Մոսկուա թշնամական դիրք բռնած էր հրէական եւ պաղեստինեան հարցին մէջ, մինչ այսօր Խ. Միութեան համար խնդիրը ընկերային հանգամանք ունի։

Եթէ յեղափոխութեան սկզբնական շրջանին, Ռուսերը հրէութեան դէմ ելան, ատիկա ոչ թէ ցեղային նկատումով էր, այլ որովհետեւ Հրեաները առեւտրականներ կամ միջնորդներ էին։ Անկէ զատ, սիոնականութիւնը կը նկատուէր իբր դեր-ազգայնական շարժում, իսկ Հրեաներու Ս. երկիրը վերադառնալը պիտի նշանակէր սովետներուն ձախողութիւնը հրէական հարցին լուծման մէջ։

Վայրկեան մը Կրեմլին մտածեց օգտագործել Հրեաներու ազգագրական մասնայատկութիւնը, թոյլ տալով որ Հայերուն, Քիւրտերուն եւ Ազէրիներուն նման անոնք ալ օգտուին ինքնավար վարչութենէ մը։ Անոնց տրամադրեց Սիպերիոյ Պիրօ – Պիճան հողամասը, յուսալով որ Ամերիկայի Հրեաներու դրամագլուխը այդ ձեւով ներս կը մտնէ։ Փորձը ձախողեցաւ, որովհետեւ Պիրօ-Պիճանի բնութիւնը անյաղթելի արգելք մըն էր։ 1938ին Մոսկուա կը լուծէր հրէական Հանրապետութիւնը եւ թոյլ չէր տար օտար Հրեաներու մուտքը այդ երկրին մէջ։ Ատիկա այն շրջանն էր երբ Հիթլէր սկսած էր Հրեաները բնաջնջելու իր պայքարը, եւ Ռուսերը վախցան որ իբրեւ գաղթական «լրտեսներ եւ խափանարարներ» ներս կը սպրդին։

Պաղեստինի մէջ երբ համայնավար կուսակցութիւնը երկու մասի բաժնուեցաւ, մէկը Արաբ, միւսը Հրեայ, երկուքն ալ հակասիոնական մնացին։ Իսկ Միացեալ Ազգերու ժողովին՝ Սուրիոյ եւ Լիբանանի պարպումին խնդրոյն մէջ, Սովետական պատուիրակութիւնը պաշտպանեց Դամասկոսի եւ Պէյրութի տեսակէտները։ Բայց յանկարծ 1947 Սեպտեմբեր 26ին, Վիշինսկի յայտարարեց.— «Եթէ Պաղեստինը պարպել առաջարկելով, Անգլիացիները կը հասկնան հրէական փորձը ոչնչացնել, մենք ատոր կը հակառակինք»։ Երկու ամիս վերջ, 29 Նոյեմբեր 1947ին Միացեալ Նահանգներուն հետ Խ. Միութիւնն ալ քուէարկեց Պաղեստինի բաժանումը։ Այդ օրն իսկ հրէական համայնավար կուսակցութիւնը վերածուեցաւ «Իսրայէլի համայնավար կուսակցութեան» եւ կը հռչակէր թէ կը յարի Հրեայ նոր պետութեան։

Այս փոփոխութիւնը կը բացատրուի Արաբական Դաշնակցութեան գործունէութեամբ, որ իր հակասովետ նկարագիրը չէր պահեր։ Համայնավարները կը մեղադրէին զայն թէ Անգլեւամերիկեան աշխարհակալութեան ձեռքը գործիք էր, թէ կրաւորական դիրք բռնած էր եգիպտացի եւ իրաքցի ժողովուրդին պայքարին մէջ, բրիտանացի զինուորներու պարպումին համար, թէ թոյլ տուած էր որ Ամերիկան ձեռք դնէ Սէուտի քարիւղին վրայ, եւ թէ մանաւանդ քաջալերած էր հակասովետ արեւելեանխմբակցութեան մը կազմութիւնը։

Անկէ զատ, համարաբական կամ համիսլամական դաշնակցութիւնը սովետներուն համար հնամենի կարգուսարքի մը հաստատութիւնը կը նշանակէր, եւ ուր յառաջդիմական կամ համայնավարական տարրերը պիտի բնաջնջուէին։

Իսկ Իսրայէլի Պետութիւնը, պաշտպանելով, Խ. Միութիւնը կը կարծէր թէ համարաբականութիւնը կը կասեցնէր, չմոռնալով առաջնորդել Արաբներու տենչերը դէպի ընկերային խնդիրներ։

Մնալով կուսակից Պաղեստինի բաժանման, համայնավարները կը ջանան արաբ ժողովուրդներուն ցոյց տալ թէ իրենց թշնամին սիոնականութիւնը չէ, այլ յետաշրջական երեք խմբակցութիւնները, անգլիական աշխարհակալութիւնը, բաժնելու համար, աւատատէրերը՝ իշխելու համար. հրեայ-ամերիկեան դրամատիրութիւնը, շուկայ մը բանալու համար։

Խ. Միութեան նպատակն է ոչնչացնել Մ. Նահանգներու եւ Մեծն Բրիտանիոյ ազդեցութիւնը, Միջին Արեւելքի մէջ։ Արդէն Մոսկուան արձանագրած է երկու յաջողութիւններ.— Նախ, Պաղտատ մերժեց անգլեւիրաքեան Փորթսմաութի դաշնագիրը, ուր իրաքցի համայնավարներ կարեւոր դեր ունեցան, երկրորդ սովետական վէթօն Միացեալ Ազգերէն հեռացուց Անդրյորդանանը։

Ուղղափառ համայնավար կուսակցութիւնները արաբական երկիրներուն մէջ կը կռթնին փոքրամասնութիւն կազմող ժողովուրդներու վրայ, ինչպէս Քիւրտերուն եւ Հայերուն, որոնց մէկը բանակին կը տիրապետէ, միւսը արհեստին։ Զատորճիները որոնք իրաքեան համայնավարներու պետերն են, Խալէտ Պաղտաշ, համայնավարութեան վարիչն է Սուրիոյ մէջ, երկուքն ալ Քիւրտեր են, որոնց համար համայնավարական պայքարը կը նոյնացնեն քրտական վերածնութեան հետ։ Միայն Լիբանանի մէջ է որ միատարր է համայնավար կուսակցութիւնը, որ կը բաղկանայ Մարոնի Ֆարաճալլա Հէլուէ, յոյն օրթոտոքսէ մը՝ (Նիքօլա Շաուի) եւ Իսլամէ մը, Մուսթաֆա էլ Արիս)։ Մինչեւ իր լուծումը, բաժանումի քուէարկութենէն վերջ, լիբանանեան համայնավար կուսակցութիւնը կը հրատարակէր օրաթերթ մը, «Շաուտ էլ Շաապ» («Ժողովուրդի Ձայն») եւ հայ համայնավար կուսակցութեան հետ բաւական կարեւոր դեր մը կը կատարէր իբրեւ ընդդիմադիր հոսանք։

Եգիպտոսի համայնավար կազմակերպութեան մէջ կան բանուորներ, ուսանողներ, խանութպաններ։ Վարիչները գլխաւորաբար Յոյներ (ԷԱՄ) են եւ քանի մը Իսրայէլացի յառաջդիմականներ։

Պաղեստինի պատերազմէն ի վեր հետապնդումները սաստկացած են համայնավարներուն դէմ, բոլոր արաբական երկիրներուն մէջ։

Տեսականօրէն, արաբական սահմանադրութիւնները թոյլ չեն տար մաքրագործում կատարել։ Կասկածելիները կը ձերբակալուին նախազգուշութեան համար, իբրեւ պետութեան ապահովութեան վնաս հասցնող։ Զինուորական օրէնքը, նամակներու եւ թերթերու գրաքննութիւնը կը ջլատեն համայնավարներուն գործունէութիւնը։

Այսպէսով, Մօտաւոր Արեւելքի Կոմինֆորմը Իսրայէլի համայնավար կուսակցութիւնն է, որ հինգ հազար անդամ ունի, եւ որ վերջերս միացաւ Նազարէթի Ազատագրութեան Դաշնակցութեան հետ։ (Վեց հարիւրի չափ Արաբներ կան այս կազմակերպութեան մէջ)։ Եթէ օր մը Պաղեստինի պատերազմը դադրի, Իսրայէլի համայնավար կուսակցութիւնը, որ առաջինն եղաւ իրականացնելու արաբեւհրէական գործակցութիւնը կրնայ կարեւոր դեր մը կատարել։

Բայց Իսրայէլի ինչպէս եւ բոլոր արաբական երկիրներուն մէջ, համայնավարները մեծ ազդեցութիւն պիտի չունենային, եթէ չմիանային քաղաքական կարեւոր ուժերու հետ։

Թէլ Ավիվի «Մափայի» կուսակցութիւնը մօտ է անգլիական Աշխատաւորական կուսակցութեան։ Իսկ ձախակողմեան հոսանքը, Մափամ կուսակցութիւնը իր արտաքին քաղաքականութեամբ կը հակի սլաւական խմբակցութեան։

«ՅԱՌԱՋ»Ի ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐԸ

Սարտարին Վրէժը

(Բ. եւ վերջին մաս)

Ամիտայէն վրէժը լուծելու իր որոշումը այսօր հաստատ է վերջնապէս։

Սարտար կը մտնէ վրանէն ներս, մահուան ձեւ մը ընտրելու համար։ Հոն հնդիկ խորհրդապաշտութիւնը իր ներհայեցողութեամբ ստեղծած է մարդկային հոգւոյն յատուկ բազմաթիւ նկարագիրներ, թանձրացեալ եւ առարկայական իբր Աստծոյ մը յատկանիշները։ Արդարեւ մեհենավրանին տակ, խոշոր սեղանաշարերու վրայ տեղաւորուած կային պուպուշիկներ, ներկուած, կանաչ, կարմիր եւ դեղին գոյներով։ Այդ խամաճիկներուն մէջ կը գտնուէին չարչարուած ցցակապ մարդիկ, որոնց մարմինը ծուատուած էր, արձակուած թունաւոր նետերու տակ։ Հոն էր բարկացած փիղ-աստուածը, եւ իր զգետնած ու ճմրթկած անգլիացի զինուորներ։ Քալի բազմապատկուած՝ սեւ ու կարմիր վագրերու վրայ թառած էր, ներկայացնելու համար կրակն ու համաճարակը։

Հոն էր եւ կապիկ-աստուածը, կապոյտ մարմնով, որուն դէմքի ծամածռութիւնները կը սարսռացնէին ամէնէն անզգայ մարդուն հոգին իսկ։ Շարքերուն մէջ կային դեռ քանակոծուածներ վրէժի անագորոյն աստուածուհիէն։

Վագր-աստուածը իր ճիրաններուն մէջ կը սեղմէր ճապաղիքը դուրս թափած դժբախտ յուսահատներ։ Անոր դեղին գլխուն վրայ աշմաքար (jade) յուլունքէ աչքերը կը պսպղային եւ ջղաձիգ ճիրաններու հետ կ'արտայայտէին Ցասման պաշտամունքը։

Սարսափելի մահուան ամէն տեսակի չարչարանքները հոս ներկայացուած էին մերկապարանոց, կերպընկալ խամաճիկներու միջոցաւ, որոնք ներկուած էին բոսոր-արիւն. շիկակարմիր եւ ծիրանի գոյներով, աւելի տպաւորիչ եւ բնական ըլլալու համար։

Սարտար կը տառապէր ներքնապէս ցաւագին խորհուրդով, բայց իր աչքերը կը հրճուէին տանջանքի այս գործիքները դիտելով։ Կարծես ինք կը գտնուէր դրախտի ծաղկաստանին մէջ։

Անզգալաբար երկու անգամ շրջան ըրաւ պապուլաններու երկար շարքին, իր սեփական մարմնին մէջ զգալով բոլոր տեսակի մահերուն տառապանքը։ Բայց դեռ չէր գտներ չարչարանքի յարմար միջոց մը, անոնցմէ ոչ մին բաւական անգութ չէր իր կնոջ համար։ Ոչ Կարմիր-մահ կրակը, մարդը փարատող։ Ոչ Սեւ-մահ՝ պատուհաս համաճարակը ժանտատեսիլ։ Ոչ կապոյտ-մահ՝ խեղդութիւնը, իր զալարուն ծամածռութիւններով։ Ոչ ալ Սովը սեփական ճիրաններով իր որովայնը բզքտող ահեղ վագր-աստուածը։

Սարտար իր կնոջ՝ Ամիտայի համար փնտռած մահը չէր գտներ հոս, երեք հարիւր վաթսունը հինգ տեսակի մահացումներու ներկայացուցիչներուն մէջ։

Եւ երբ թէ դիցուհին զինք կը նախատէր եւ կը զլանար հաղորդակցիլ, Սարտար կը պատրաստուէր մեկնիլ գլխիկոր, այս մռայլ ու չարաշուք մեհեանէն, ներշնչումէ յուսախաբ։

Սակայն դուրս ելլելու ատեն՝ իր գլխու լահոռէ փաթթոցը կ'անցնի յանկարծ՝ վրանացիցերէն մէկուն վրայ գտնուող ժանգոտած գամի մը, ու կը պատռի կտաւը ...։

Բոլոր վաստակը ըստ սովորութեան Սարտար պահած էր գլխանոցի ծալերուն մէջ, եւ ահա այդ պատռուածքէն վար կը թափին, իր ուսերէն, կռնակէն, կուրծքէն ողողուած արծաթ ու պղինձ բազմաթիւ դրամներ, հնչուն տարափով։ Իր բոլոր դանձը, միակ հարստութիւնը գետնին է հիմա, անհամար թիւերով՝ Վրէժի դիցուհիին Քալիի պատուանդանին առջեւ։

Սարտար յանկարծ զգաստացած՝ դրամի այս վիժումէն, կունկնդրէ հրապուրիչ ձայները մետաղներուն, կարծես անոնցմէ ամէն մէկը մտերիմ խօսքեր կ'ուղղէր իրեն. եւ կը պարտադրուէր երկրպագել երեք անգամ, յաւիտենական եւ վրէժխնդիր աստուածուհի Քալիին։

Այժմ ոտքի կանգնած կը հաւատայ թէ՝ «խօսեցաւ Քալի, եւ Գորշ-մահ — Թշուառութիւնն է որ կը ցանկայ Ամիտայի»։ Եւ գոհ այս յայտնութենէն, գլուխը յամրաբար ճօճելով կ'անհետանայ Սարտար, փողոցի թոհուբոհին մէջ։

Ուշ գիշերուան լոյսը հասարակածային ցոլքեր կը զգենու դուրսը, եւ իր փշացանկերու նմանող բացխփիկ շամանդաղը կը տարածէ տուներուն վրայ։

Սարտար գաղտագողի կը մօտենայ իր տան դրան։ Խոր լռութիւն է ներսը։ Կտորիկ մը լեղակով կապոյտ կլորակ մը կը գծէ դրան ուռնակին տակ, ու կը հեռանայ հաստատ քայլերով։

Այս նշանով կը բացատրուէր թէ մէկը մեռած էր այդ տան մէջէն։

Յաջորդ օրը կինը կ'ենթադրէ թէ այդ մէկը համաճարակէն զգետնուած պէտք է ըլլայ իր տան սեմին եւ անգլիացի գիշերապահ զինուորները հանդիպելով առանձնարան տարուած իբր տարափոխիկ հիւանդ եւ ատոր համար ալ ըստ սովորութեան դրան վրայ գծուած է կապտորակ շրջանակը առ ի նախազգուշութիւն ուրիշներու։

Սարտար ստուերի պէս կը շարունակէ դեգերիլ աստղերու ծանր շղթային տակ, կամուրջի մը երկու ծայրերուն պէս իրարմէ հեռացած մտքերով։

Վաղը ամսուան սկիզբն էր, եւ տան վարձքը վճարելու օրը։ Մանաւանդ անգլիացի անդրդուելի տէրերը պիտի գային պահանջել կարի մեքենաներուն գինը. եւ դեռ ուրիշ պարտապահանջներ պիտի պաշարէին ու գրաւէին իր տունն ու խանութը։

Իր խեղճուկրակ գործաւորները պիտի չկրնային ուեւէ ձեւով օգնել Ամիտայի։ Վաղը Փարիշան ուրիշ գործ պիտի փնտռէր եւ պիտի չգտնէր, Ամիտա եւ իր մանչուկը փողոց պիտի ձգուէին ու դուռնէ դուռ մուրալու պիտի ենթարկուէին հաստատապէս։ Անոնց գլխի մազերը պիտի ծածկուէին թանձր փոշիի տակ, քանի որ աղբիւրի վճիտ ջուրը իրենց համար չէր այլեւս։

Երկնաքարերու պէս ծանր աստղերու տակ կը քալէր Սարտար, եւ երջանիկ կը զգար ինքզինք, կարծես Վրէժի դիցուհի Քալիին հարիւր թեւերը ինք կը կրէր այժմ. որովհետեւ իր վրէժը կը լուծէր ամենակարող աստուծոյ մը պէս։

Եւ բոլոր Մթութեանց պէս հարուստ ու զօրաւոր՝ Սարտար ուխտի գնաց դէպի լեռը՝ Ապիւն Ղային դառնալու համար։

Արդարեւ հոն՝ այդ լերան ստորոտը կը ճգնէին մերկ Ղայիններ եւ կը դաւանէին ու կը քարոզէին թէ «կինը անհոգի էակ մըն է միայն»։

ԽՈՍՐՈՎ ՎՇՏՈՒՆԻ

ԿԸ ԽՆԴՐՈՒԻ ՄԱՏԻՏՈՎ ՋԵՌԱԳԻՐՆԵՐ ՉՂՐԿԵԼ։ ԳՐԵԼ ՄԷԿ ԷՋԻ ՎՐԱՅ։

ՊՈՒՏ'Մ ԾԻԾԱՂ...

«Կարծեմ կը սիրեն մեզ...»

Եւ մեծազօր Ամերիկացի Թուրքիոյ հրամանատարը, բերնին ջուրը վազցնելով ներբողական կը հիւսէ Թուրք ազգի գլխուն:

«Կարծեմ թէ Թուրքերը մեզ կը սիրեն», ըսած է Ջօր. Գրայտ:

Կը կասկածի՞ք: Թուրքերը սիրելու մէջ մէկ հատիկ են՝ երբ-դիմացինը իրենցմէ զօրաւոր է: Ո՜չ միայն կը սիրեն, այլեւ կը պաշտեն, բաւական է որ դրամ հասցնէք իրենց անյատակ կարասին:

Շողոմելու մէջ մէկ հատիկ են: Մինչեւ կամուրջէն անցնին այծին հօրաք, կովին ալ հօրքուրը կ'ըսեն անոնք...

Ասկէ տարիներ առաջ, խենդի պէս սիրահարած էին ցիցպեխերով Վիլհէլմ գերմանացիին, որ գլխուն ֆէս մը դրած՝ անոնց առջեւն ալ «հաճի» կպցուցած էր, ի յարգանս Թուրք մեծ ազգին...

Մոսկով «կեավուր»ին հետ ալ քուր-աղբար եղան 1920ին: Ծխրտան ոսկի րուպլիներ ափեցին, վրան իբրեւ մարսողական Կարսն ու Արտահանը կուլ տուին...

Այսօր, Մոսկովէն աւելի թշնամի չունին...

Ինկիլիզին հետ ալ, նախորդ պատերազմին, իրենց երախտագիտութիւնը յայտնելու համար, Հնդկաստան ղրկեցին քարոզիչ - լրտեսներ ի հաշիւ Գերմաններուն:

Այսօր սիրելու կարգը եկած է Ամերիկային: Եւ Ամերիկացին շատ գոհ է «որ կը կարծէ թէ Թուրքերը զինք կը սիրեն»:

Կարծելն ալ խօ՛սք է: Կարելի՞ է կասկածիլ անոր սիրոյն վրայ: Տարիներէ ի վեր փաստը տուած են անոնք: Բազմաթիւ ազգեր գործնապէս ճաշակած են Թուրքերուն սէրն ու բարեկամութիւնը:

Ա՛խ, կ'ըսէ ամերիկացի զօրավարը, «մէյ մը գրել - կարդալ գիտնար Թուրք զինուորը, որուն հարիւրին 84ը անգրագէտ է»:

Արդեօք սխալ մը չկա՞յ այս խօսքերուն մէջ: Լատին գիրերը որդեգրելէն ասդին, Թուրք մէյմուններն իսկ գրել - կարդալ սորվեցան...

«Թուրք ուսանողները անգամ մը որ սորվին, երբեք չեն մոռնար», կը հիանայ հրամանատար Գրայտ:

Այս նկարագիրը ժառանգական է Թուրքերուն, Ճենկիզ խանէն մնացած: Դարերէ ի վեր ջարդարուեստը կը շարունակեն առանց մոռնալու:

Կրկին կը ներբողէ ամերիկացի զօրավարը թէ՝ «Թուրքերը զօրաւոր ոգի մը ունին»:

Մենք գիտէինք որ Թուրքերը քարի պէս ամուր սիրտ ունին, սակայն անոնց ոգիին մասին գաղափար չունէինք:

Ամերիկացիները կրնան վստահ ըլլալ որ Թուրքերը զիրենք կը սիրեն եւ կը գնահատեն անոնց ծառայութիւնը:

Թուրքը չմոռնալու համար Ամերիկացիներուն ըրած բարիքը, զայն կաւիճով կը գրեն պատին վրայ...

Կ. ՊԵՏՈՒՇ

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻԱՆ ԻՐ ԴՊՐՈՑՆԵՐՈՎ

Ինչպէս կը բացատրէ «Յուսաբեր»ի աշխատակիցը, Աղեքսանդրիոյ Ապու Տարտար թաղը կարելի է կոչել «հայաթաղ», որովհետեւ հոն կը գտնուին Հայոց Եկեղեցին, Առաջնորդարանը եւ վարժարանը, քով քովի՝ նոյն շրջափակէն ներս.

1923—28ին, երբ Ն. Աղբալեան տնօրէն էր, Պօղոսեան վարժարանը ունեցած է 800—850 աշակերտ:

Առաջնորդական փոխանորդ Պսակ վրդ. Թումայեան կը գանգատի թէ ճիգ չի խնայուիր վարժարանին մակարդակը բարձրացնելու: Սակայն նոր ուժեր չեն հասնիր: Գաղութին ունեւոր դասը աւելցած է թիւով: Ասոր զուգընթաց՝ աւելցած է նաեւ հոսանքը դէպի օտար վարժարաններ:

Աղեքսանդրիոյ հայ գաղութը մօտաւորապէս 10—12000 հոգի է: Վարժարանին ելեւմուտքը հասած է 5000 ոսկիի: Ներկայիս դպրոցը ունի 400 աշակերտ, որ կ'ընէ աշակերտ գլուխ տասներկուկէս ոսկի:

Պօղոսեան վարժարանը բարձրագոյն նախակրթարան մըն է ներկայիս: Մանկապարտէզը ունի երեք դասարան, նախակրթարանը 5, բարձրագոյն նախակրթարանը երեք, ընդամէնը 11 դասարան:

Պօղոսեան դպրոցի տնօրէն Պ. Լեւոն Սէֆէրեան ըսած է թէ մանկապարտէզ կ'ընդունուին չորսը լրացնող մանուկները: Պօղոսեան վարժարանի ընթացքը կ'աւարտեն անոնք որ 15ը լրացուցած կամ լրացնելու վրայ են: Ապա կրնան հետեւիլ ֆրանս. լիսէներու կամ անգլ. գոլէճներու: Անոնք կը մտնեն Լիսէի 3րդ կամ 4րդ դասարանը եւ մէկ երկու տարիէն կը ստանան վկայական (պրըվէ): Երկու դասարանի յաւելումով վարժարանը կը բարձրանայ Գալուստեանի մակարդակին, ինչ որ օրհնութիւն մը պիտի ըլլայ հայ համայնքին համար, որ կը տառապի մտաւորական դասի պակասէն:

Ներգաղթի երկրորդ կարաւանով հայրենիք մեկնած են իրենց ծնողքներուն հետ 97 աշակերտ եւ աշակերտուհիներ: Իսկ Սիւֆի վարժարանին աշակերտները փոխադրուած են քաղաք թիւի պակասի պատճառով:

Մանկապարտէզը ունի 120 աշակերտ: Ինչպէս եգիպտահայ միւս վարժարաններուն մէջ, նաեւ Պօղոսեան վարժարանին մէջ կ'աւանդուին չորս լեզուներ, հայերէն, արաբերէն, ֆրանսերէն եւ անգլերէն: Այս չորս լեզուներն ալ անհրաժեշտ կը համարուին, որովհետեւ աշակերտներէն մաս մը անգլ. վարժարան պիտի յաճախէ, ուրիշ մը ֆրանսական լիսէներ: Ա. դասարանէն կը սկսի արաբերէնը, ինչպէս եւ անգլերէն եւ ֆրանսերէն: Ասիկա կը նշանակէ որ 7—8 տարեկան տղաքը մէկ անգամէն երեք լեզու կը սորվին, հայերէնով՝ չորս: Օտար լեզուով ոչ մէկ դաս չաւանդուիր դպրոցին մէջ:

Պօղոսեան վարժարանին մէջ օրական 7 պահ դաս կ'աւանդուի, չորս պահ առտուն, 3 պահ կէսօրէ վերջ:

Հայերէնը կ'աւանդեն շաբաթական 7 պահ: Եօթը պահերէն մէկը յատկացուած ըլլալով մատենագրութեան, մէկը գրաբարի, հինգը աշխարհաբարի: Ազգային պատմութիւն կ'աւանդուի շաբաթական երկու պահ, բոլոր դասարաններուն մէջ:

Մանկապարտէզը որ կը կոչուի Մելքոնեան, ունի մէկ վարչուհի եւ հինգ ուսուցչուհի, 120 աշակերտի համար:

Նախակրթարանին մէջ կը պաշտօնավարեն, բացի տնօրէնէն, 17 ուսուցիչներ՝ մնայուն եւ այցելու: Մնայուններուն թիւն է 11, այցելուներունը 6: 11 մնայուն ուսուցիչներէն 4ը այր են, 7ը կին: Վեց այցելու ուսուցիչներէն 5ը այր են, մէկը կին:

Ուրեմն Նախակրթարանի եւ Մանկապարտէզի մէջ ուսուցիչներուն թիւն է 22, չհաշուելով Մանկապարտէզի վարչուհին եւ Նախակրթարանի տնօրէնը: Միջին հաշուով իւրաքանչիւր ուսուցիչի կ'իյնայ 18 աշակերտ: Ուսուցիչները միջին հաշուով շաբաթական 18—20 պահէն աւելի դաս չեն տար: Տնօրէնը կը փափաքի որ ուսուցիչներու նիւթականը քիչ մը աւելի բարելաւուի, 25 տարի անընդհատ պաշտօնավարող ուսուցիչ մը հանգստեան թոշակ ստանայ եւ թոշակները «շար-ժուն» ըլլան:

★ Գահիրէի եւ Աղեքսանդրիոյ Հայ Կ. Խաչի վարչութիւնները գնած են Աղեքսանդրիոյ կազդուրման կայանի շէնքին յարակից հողը, նպաստաւոր պայմաններով: Այս առթիւ Պ. Մարտիկ Զարգհանէլեան նուիրած է 50 եգիպ. ոսկի, իբրեւ հիմնադրամ: Իսկ Գահիրէէն Պ. Հրանդ Նասիպեան եւ ընկ. նուիրած են 50 եգ. ոսկի:

«ՄՈՒՍԱ ՏԱՂԸ» ՊԱՐՍԿԵՐԷՆ.— Թեհրանի թերթերը կը գրեն թէ Պ. Գուրգէն Աւատրեան պարսկերէնի թարգմանած է Ֆրանց Վերֆէլի «Մուսա Լերան Քառասուն օրերը»: Կ'ըսեն թէ այս վէպը մինչեւ հիմա թարգմանուած է 36 լեզուներու:

ՋԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

ԿՐԸՆՈՊԸԼ.— Թէեւ եղանակը քիչ մը աննպաստ, բայց սրահը հետզհետէ կը լեցուի: (Ե՞րբ պիտի սորվինք որոշուած ժամուն տեղերնիս գրաւել):

Սանուհիներու Միութեան եւ Նոր Սերունդի երիտասարդներու խառն խումբը կ'երգէ «Մշակ բանուոր»ը եւ ապա, «Ողջոյն քեզ դրօշ»...:

Նախագահ ընկեր Սողոմոնեան խանդավառ խօսքերով կը բանայ հանդէսը, բացատրելով անոր նշանակութիւնը: Յետոյ կը սկսի գեղարուեստական բաժինը: Փոխնիփոխ կը լսենք մեր գաղութի լաւագոյն ուժերը: Տիկիններ Ազատուհի Կիւմիւշեան եւ Տիկին Աւագեան կ'արտասանեն յաջողութեամբ: Օր. Տէր Կոմսեան, ժողովուրդի պահանջին վրայ ստիպուեցաւ երեք անգամ բեմ գալ: Երգեցին նաեւ ընկերներ Ա. Տէմիրճեան եւ Վ. Բաբախեան:

Պարախումբի երեւումը՝ ընկերակցութեամբ Պ. Տէր Կոմսեանի ջութակին, ստեղծեց նոր ոգեւորութիւն:

Այդ առթիւ, կարգադիր յանձնախումբը ստացաւ քանի մը գրաւոր խնդրանքներ, պարելու համար պարեր՝ որոնք այս անգամ յայտագրին մաս չէին կազմեր: Թող ներողամիտ գտնուին բոլորն ալ, եթէ յանձնախումբը չուզեց փոփոխել յայտագիրը:

Բոլորին գնահատութեան արժանացաւ ընկեր Ազգին Մարտիրոսեանի բանախօսութիւնը: Ընկերը պաղարիւն ու յստակ մտքերով բացատրեց Դաշնակցութեան անցեալն ու ներկան ու խոր հաւատքն ըսաւ հայ ժողովուրդի ապագայի մասին: Իր խօսքերը համեմուած էին Դաշնակցութեան անցեալէն առնուած զոհաբերութեան գեղեցիկ օրինակներով:

Հանդէսը փակուեցաւ «Հայ եղբայրներ» խմբերգով:— Թղթակից

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ

ՇԱՎԻԼ (Ցառաջ).— Շաբաթ գիշեր տեղի ունեցաւ 16 նոր անդամ - անդամուհիներու երդումի արարողութիւնը Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի շարքերուն մէջ, խնջոյքի մը ընթացքին: Ներկայ էր Հ. Յ. Դ. «Արդութեան» խումբը: Այս առթիւ ճառեր խօսեցան ընկեր Գր. Կիւլեան որ կազմակերպիչն է եղած Նոր Սերունդի եւ ընկեր Գր. Փափազեան, նոյնպէս վարիչ:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (30)

ԹՈՐՈՍ ԼԵՒՈՆԻ

ԳԼՈՒԽ Զ.

ԱՐԻՒԾԻՆ ԿՈՐԻՒՆԸ՝ ԱՐԻՒԾ Է

Երբ Թորոս ան ահագին աշխատութենէն վերջը բազմոցին վրայ տարածուեցաւ, Եփիմէի երեւակայութեան մէջ աշխարհիս բոլոր Աքիլլէսներէն եւ Հերակլէսներէն աւելի բարձր էր. ուստի դառնալով Դիոնիսին՝

— Վաղը, նաւը որ պիտի գայ, մենք ալ մէկտեղ կ'երթանք, այնպէս չէ՞ հայրիկ ըսաւ:

Իսկ Դիոնիս առանց պատասխանելու աս հարցման, Թորոսին կը նայէր որ նոյնպէս պատասխան չտալով ծերին կարծիքը կ'ուզէր իմանալ: Իսկ սա երբ տեսաւ թէ երկուքն ալ լուռ կեցեր են՝

— Ո՞ւր է Բարկէն, Բարկէն հայրիկ, սկսաւ կանչել:

Բարկէն ներս մտաւ գլուխն ու երեսը ծածկած եւ հազիւ քանի մը քայլ կրցաւ առնել միայն՝ նստաւ եւ գլորեցաւ. ամէնքը տեղերնէն ցատկեցին ելան եւ գլուխը բոլոր արիւնաշաղախ տեսան. ինք մարած էր կամ մեռած:

Դիոնիս մէկէն մօտեցաւ, գննեց, գլխուն պատռածը լուաց, վէրքերը դարմանեց պատեց եւ իմացուց թէ սուրի հարուած մը ճակտին ոսկորը թեթեւ կտրեր էր, բայց ուղեղին չէր վնասած, ուստի ապահովցուց ամէնքը յուսացնելով թէ քիչ մը ժամանակէն կրնար առողջանալ բոլորովին: Աս վերջին խօսքը մխիթարեց Թորոսը, բայց Եփիմէի խնդիրը չլուծեց:

ԳԼՈՒԽ Է

ԱՐԾՐՈՒՆԵԱՑ ՇԱՌԱՒԻՂ ՄԸ

Դիոնիս թէպէտ ուրիշները ապահովցուց Բարկէնի համար, բայց ինքը մէկ երկու ժամ ամենեւին չթողուց եւ պաղ ջուր շարունակ գլխուն վրայ դնել հրամայելէն եւ իրեն խօսիլը արգիլելէն վերջ, ելաւ պտոյտ մը ըրաւ անկեալներուն մէջ, ամէնքը մեռած կամ հոգեվարք էին, տասն եւ մէկ հոգի:

Ծերը սկսաւ մտածել. ուրեմն երկուքը մեռած էին եւ առաւօտուն երկրորդ այցելութիւն մը կարելի էր Անդրոնիկոսի կողմէն՝ որ անոնց մէջ չկար, եւ Դիոնիս կ'երեւակայէր թէ՝ անշուշտ այդ խումբին գլխաւորը գտնուած էր ան, ուրեմն փախած էր եւ պիտի դառնար, եւ թերեւս Բարկէնի հարուածը տուողը ան ինքն էր:

Ուստի, ծառայ մը առած հետը եւ լապտեր մը, դէպի ծովեզրը գնաց, եւ ծովուն քով մարդ մը տեսաւ որ կը ջանար դրկելու ուրիշ ահագին մարդ մը որ ինկած էր գետին, եւ որ տեսնելով թէ երկու հոգի դէպի իրեն կուգան, ցատկեց մակոյկի մը մէջ որ ծովեզրն էր ու միջոց մը անցնելով կեցաւ եւ սկսաւ դիտել. ծռեցաւ Դիոնիս եւ գննեց մարդն ու իր վէրքը. մարդը՝ Անդրոնիկոս ինքն էր, վէրքը՝ սուրի մը հարուած՝ որ թոքը վիրաւորած էր, եւ թէ որ ձգուէր մահաբեր կրնար ըլլալ, ուստի շուտ մը ծոցէն շիշ մը հանելով՝ թաշկինակը թրջեց եւ վէրքին բերանը խցեց. արեան դադրիլ եւ դեղին զօրութիւնը Անդրոնիկոսի հառաչանքներուն ձայն մը հանել տուին:

ՏԵՐԵՆՑ

Արտակարգ ժողովներ Ամերիկայի մէջ

Պ. Մարշըլ, Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարը, Ուաշինկթըն մեկնեցաւ օդանաւով, խորհրդակցելու համար նախագահ Թրումընի հետ: Իր բացակայութեան Ազգաժողովին ամերիկեան պատուիրակութեան նախագահութիւնը պիտի վարէ Ճոն Ֆոսթըր Տըլլէս (հանրապետական): Թերթերը կը գրեն թէ այս անգամ երկար պիտի տեւէ իր բացակայութիւնը, նկատի առնելով կացութիւնը: Նախագահը արտակարգ խորհրդակցութեան մը ձեռնարկած է, վերջնապէս ճշդելու համար ամերիկեան քաղաքականութեան հիմնական կէտերը: Հինգ հիմնական խնդիրներ կան սեղանի վրայ.—

1.— Չինաստանի պատերազմը (պարտութիւն Չանկ Քայ Շէքի):— 2. Հիւս. Ատլանտեանի դաշինք (Եւրոպայի պաշտպանութեան համար):— 3. Նախարարական փոփոխութիւններ:— 4. Ելմտացոյցին բացը:— 5. Զանազան ծրագիրներ :

★ Վերջին հեռագիրներու համաձայն, Չինաստանի ազգայնական բանակը ծանր պարտութիւն մը կրած է Սուչէուի առջեւ, որ գլխաւոր ամրոցն է Նանքինի: Կ'ըսուի թէ կարմիրները ծուղակը ձգած եւ պաշարած են ամբողջ բանակ մը: Տիկին Չանկ Քայ Շէք ձայնասփիւռ ճառ մը խօսելով Ամերիկայի օգնութիւնը խնդրեց աղերսագին, «այլապէս համայնավարները պիտի գրաւեն ամբողջ Ասիան»: Ուրիշ հեռագիր մը կ'ըսէ թէ երկու ականաւոր Չինացիներ առաջարկած են հաշտութիւն կնքել համայնավարներուն հետ: Ամէն պարագայի մէջ, կացութիւնը տագնապալի է եւ մեծ մտահոգութիւն կը պատճառէ Մ. Նահանգներուն :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱԹԷՆՔԷՆ կը հեռագրեն թէ Սոֆուլիսի նոր դահլիճը վստահութիւն շահեցաւ միայն մէկ ձայնի առաւելութեամբ, 167ի դէմ 168: Վերջին պահուն Փարիզէն Աթէնք հասաւ Քիոսի երեսփոխանը, բայց քնացած էր եւ ծայրը ծայրին հասաւ, իր քուէն ձգելու համար: Ուրեմն դահլիճը շահեցաւ երկու քուէ :

ՊԵՐԼԻՆԻ ՄԱՍԻՆ երեք պետութիւնները համաքարար պատասխանեցին Արժանթինի պատուիրակին նոր հարցումներուն: Խ. Միութիւնը պատասխանած էր արդէն: Արդիւնքին կը սպասուի այսօր-վաղը: Վերջին լուրերու համաձայն Ռուսերը խստացուցած են պաշարումը:—Վերջերս ամերիկեան պատուիրակութիւն մը գացած էր Պերլին, քննական պտոյտ մը կատարելու համար: Քանի մը երեսփոխաններ կ'առաջարկեն տասը օդանաւեր ղրկել... հիւլէական ռումբերով, պաշարումը վերցնելու համար:

ՊԵԼԺԻՈՅ վարչապետը, Սփաք, վերակազմեց դահլիճը, դուրս ձգելով դատական նախարարը որ մեղմացուցած էր երկու նացիական մահապատիժներու պատիժը:

ԳԱՀԻՐԷԻ ոստիկանութիւնը ձերբակալեց «Իսլամ Եղբայրներ» կազմակերպութեան կարգ մը անդամները: Զէնքերով եւ պայթուցիկներով լեցուն կառք մը երեւան հանուած էր:

ՍԱՐՍԱՓԵԼԻ ՑՄԵՌ մը կը տիրէ Թուրքիոյ մէջ, սկսելով Պոլսէն: Նաւեր ընկղմած են Սեւծովու մէջ: Ձիւն կը տեղայ Պրուսայի մէջ: Էրզրումի կուսակալը շրջանները մեկնած է, վառելիք ճարելու համար ժողովուրդին որ ցուրտէն կը դողայ :

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ ազատական կուսակցութիւնը ընդհ. ժողով մը գումարեց, Պ. Վենիզելոսի առաջարկով: Ներկայ էին կուսակցութեան 84 երեսփոխաններէն 45ը: Միաձայնութեամբ որոշուեցաւ դէմ քուէարկել նոր դահլիճին: Այս որոշումը անելի կը մատնէ վարչապետը՝ Սոֆուլիս, որուն հետ կը մնան միայն 28 ազատական երեսփոխաններ :

ՃԱՓՈՆԻ հրէտասարդական կազմակերպութիւնը զեկոյց մը հրատարակեց որով իր «սիրալիր երախտագիտութիւնը» կը յայտնէ զօր. Թոժոյի եւ իր վեց ընկերներուն որոնք մահուան դատապարտուեցան միջազգային ատեանի մը կողմէ, իբրեւ պատերազմի ոճրագործներ: Միւս կողմէ հրապարակային ժողովներ սարքուած են, խնդրելու համար ամերիկեան հրամանատարէն որ ներէ մահապատիժները: Զօր. Թոժօ որ վարչապետ էր պատերազմին սկիզբը, մերժեց ներում խնդրել, պահանջելով օր առաջ գործադրել մահապատիժը: Այս առթիւ խստացած է իր փաստաբաններուն «հարա-քիրի» չփորձել (անձնասպան ըլլալ փորը ճեղքելով):

ԱՐԱԲ ԳԱՂԹԱԿԱՆՆԵՐՈՒՆ օգնելու համար, ֆրանսական կառավարութիւնը 500 միլիոն ֆրանքի վարկ մը պիտի պահանջէ խորհրդարանէն:

Imprimerie DER AGOPIAN. 17 Rue Damesme - (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Նոյեմբեր 27ին շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30էն մինչեւ լոյս, SALLE CADETի ընդարձակ սրահին մէջ, 21 rue Cadet: Métro Cadet:

Կ'արտասանեն՝ Զ. ՂԱՐԻՊԵԱՆ եւ Զ. ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ: Կ'երգեն՝ նշանաւոր պարիթօն ԿԱՐՕ ԱԲՐԱՀԱՄԵԱՆ եւ Նոր Սերունդի երգչախումբը, ղեկավարութեամբ ԱՐԱ ՊԱՐԹԵՒԵԱՆԻ :

Orchestre Jazz ղեկավարութեամբ ԿԱՐՕ ՍԱՐԵԱՆԻ: Ճոխ պիւֆէ :

Մուտք 100 ֆրանք :

×

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Կը տօնուի ՆՈՅԵՄԲԵՐ 27ԻՆ ՇԱԲԱԹ ԳԻՇԵՐ, մինչեւ լոյս Château des Fleursի մէջ:

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէի: Կը մասնակցին Հ. Յ. Դ. բոլոր ենթակոմիտէները եւ խումբերը, ինչպէս նաեւ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութիւնը իր բոլոր մասնաճիւղերով :

Կը նախագահէ ընկեր Յ. ՊԱՊԻԿԵԱՆ
Կը խօսին ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ
եւ Ա. ՔԷՕՍԷԵԱՆ

Ներկայ պիտի ըլլան եւ խօսին Ֆր. Ընկերվ. յայտնի դէմքեր: Գեղարուեստական ճոխ բաժին: Պիտի նուագէ Հ. Յ. Դ. Սէն Լուի Նոր Սերունդի նուագախումբը : Պիտի երգէ Հ. Յ. Դ. Սէնթ Անի երգչախումբը ղեկավարութեամբ Պ. Հ. Համբարձումեանի: Սէն Ժէռոմի եւ Լէ Օլիվի Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի կողմէ երգ եւ հայկական պարեր: Կ'արտասանէ ընկեր Մակարեան, պիտի երգէ ֆրանսերէն Mme LONGUE :

×

ՍԷՆ ՇԱՄՈՆ.— Նոյեմբեր 27ին, Շաբաթ իրիկուն ժամը 8ին դպրոցի սրահին մէջ, 6 rue de la Brosse:

Կը խօսին ընկերներ ԱԶԳԻՆ եւ Տ. ՉԷՔԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին, Նոր Սերունդի կողմէ խիստ ծիծաղաշարժ կատակերգութիւն մը: Հանդէսէն վերջ ուրախութիւն մինչեւ լոյս :

Մուտքը ազատ է: Սրահին ջերմութիւնը ապահովուած է :

×

ԼԱ ՍԻՈԹԱՅԻ ՄԷՋ.— Այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 14.50—19, Salle de la Mutualitéի մէջ: Մասնակցութեամբ Նոր Սերունդի:

Պիտի խօսի Տիկին ՔԻՊՐԻԹՃԵԱՆ եւ ՇՐՋ. կոմիտէի ներկայացուցիչը, ընկեր ՍԵՐԺ:

Հանդէսէն վերջ զուարճալիք (Loto), յարդինիւթերով :

×

ՊԱՆԵԽՕ ՔԱՇԱՆԻ մէջ Կիրակի 12 Դեկտեմբեր :

ՇԱՐԺԱՆԿԱՐԻ ԲԱՑԱՌԻԿ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

(ՀԱՅ ՎՇՏԻ ԵՒ ԱԶԱՏՈՒԹԵԱՆ ԵՐԳԻԶԸ)

ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ.— Մեծ Հայուն՝ Ա. ԱՀԱՐՈՆԵԱՆի կեանքը ժապաւէնի վրայ հայերէն լեզուով: Իր մանկութենէն մինչեւ Փարիզ, Թաղումը եւն.: Տեղի կ'ունենայ 23 Նոյեմբեր, երեքշաբթի երեկոյ ժամը 9ին Տէսինի սինէմա Rexի մէջ: Մուտքը հրաւիրատոմսերով :

ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԻՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ (ՄԱՐՍԷՅԼ)

Մարսիլիոյ Աղքատախնամ - Որբախնամ միութեան տարեկան պարահանդէսը, 8 Յունուար 1949 շաբաթ երեկոյ ժամը 9էն մինչեւ առաւօտ, Alhambraի սրահին մէջ, 340 Bld. Chape: Կը խնդրուի չխաչաձեւել :

ՄԱՐՍԷՅԼԷՆ Տէր եւ Տիկին Տէրտէրեանները (Քէղլեան) ուրախութեամբ կը ծանուցանեն իրենց անդրանիկ զաւկին ՅԱՐՈՒԹԻՒՆի ծնունդը եւ այս առթիւ 500 ֆրանք կը նուիրեն Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղին :

ՏԱՐՕՆ · ՍԱԼՆՈՅ ՋՈՐԻ օրացոյցները սպառած ըլլալով, մօտերս լոյս պիտի տեսնէ Բ. տպագրութիւնը, որով պիտի կարենանք գոհացում տալ բոլորին պահանջին: Այս տպագրութեան մէջ պիտի դրուին նաեւ կարգ մը մոռցուած տոներ : Դիմել 4 Bld. de la Paix, Marseille:

ՇԱՎԻԼԷՆ ընկեր Յ. Աբէլեան 500 ֆրանք կը նուիրէ Վեթ. Ֆօնտին, փոխան ծաղկեպսակի, ԱՅՐԻ ՏԻԿ. ՍՐԲՈՒՀԻ ՕՀԱՆԵԱՆի մահուան առթիւ: Ստանալ «Յառաջ»էն:

ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՆԱՄԱԿՆԵՐՈՒ

մի սպասէք վճարելու համար ձեր պարտքը : Հետզհետէ կը դադրեցնենք այն թերթերը որոնց տէրերը վեց ամիսէն աւելի պարտք ունին:

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Յ. Դ. ՐԱՖՖԻ խումբին ժողովը՝ այս չորեքշաբթի ժամը 8.30ին, ընկերվարականներու սրահը :

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Ֆր. Կ. Խաչի Մարսէյլի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը 27 Նոյեմբեր շաբաթ երեկոյ ժամը 9ին Café Noailleի ներքնասրահին մէջ, Bld. Dugommier: Բոլոր ընկերուհիներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Պ. Արամ Եոբեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ իրենց ողբացեալ կնոջ եւ մօր՝ հանգուցեալ ՏԻԿԻՆ ԵՐԱՆՈՒՀԻ ԵՈԲԵԱՆի (ծնեալ Կէլկէլեան) մահուան քառասունքին առթիւ հոգեհանգստեան մասնաւոր պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի, Փարիզի Հայոց եկեղեցիին մէջ, պատարագէն վերջ: Կը հրաւիրուին հանգուցեալին յիշատակը յարգողները :

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՅԻՆ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Փարիզի «Ահարոնեան» խումբը կը կազմակերպէ հրապարակային բանախօսութիւն մը այս հինգշաբթի, ժամը 8.30ին, Sociétés Savantesի մէջ:

Դասախօս՝ ընկեր Ս. ԹՈՐՈՍԵԱՆ: Նիւթը՝ » Ի՞ՆՉ Է ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ »:

Մուտքը ազատ է: Կը հրաւիրուին Նոր Սերունդի բոլոր անդամները :

★ Հայերէնի դասերը Տիկին Զիթունիի կողմէ ժամը 20ին :

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ԱՆՆԱԽԸՆԹԱՑ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

5 Դեկտեմբեր կիրակի ժամը 8.30ին Salle Mazenod սրահին մէջ, 88 rue d'Aubagne:

Առաջին անգամ ըլլալով պիտի ներկայացուի « ՊԱՅՔԱՐԻ ՕՐԵՐ » թատերգութիւնը, երեք արար, մէկ պատկեր: Մանրամասնութիւնները յայտագրով: Կը խնդրուի չխաչաձեւել :

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ
ՀԻՆ
ՀԱԳՈՒՍՏ

ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ
Դիմել՝
Adept Mercantile Trading Co. Inc.
162 Madison Street
NEW YORK 2. N. Y. (U. S. A.)
Հայկական ընկերութեան:
ԸՆՏՐՈՒԱԾ ԿՏՈՐՆԵՐ՝
ՉԱՓԱՒՈՐ ԳԻՆԵՐ
Հեռագիր. AMTIN. New York
Թղթակցութիւն Հայերէն եւ Ֆրանսերէն

ՃԱՇԱՐԱՆ
AU CHAPON FIN ՍԱՐԵԱՆ
Արեւելեան եւ ֆրանսական ընտիր կերակուրներ, Ամերիկեան պառ, Մարսէյլի նշանաւոր Քանըպիէրէն 50 մեթր հեռու միայն :
Հեռ. C. 02-43 18 Marché des Capucins

ԴԵՐՁԱԿՆԵՐ
ԵՒ ՊԱՏՐԱՍՏ ՀԱԳՈՒՍՏ ՇԻՆՈՂՆԵՐ
Մէկ անգամ այցելել կը բաւէ տեւական յաճախորդ ըլլալու: Դիմելով դերձակներու հայթայթիչ՝ Ա. ՀԱՄԱԼԵԱՆԻ
68, Rue Nationale , Marseille Tél.: Colbert 33–22
Պիտի գտնէք կերպաս, աստառ, թելա, կարի դերձան, կոճակ, ուսնոց (էփոլէթ) եւն., եւն.:
ՕՐԻՆԱԿԱՆ ԵՒ ՇԱՏ ՄԱՏՉԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ
Ապսպրանքներ կ'ընդունինք contre remboursement

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Mercredi 24 Novembre 1948 Չորեքշաբթի 24 ՆՈՅ.

Ի. ՏԱՐԻ — 20e Année № 5702-Նոր շրջան թիւ 1113 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ 6 Ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԹԵՒ ՏԱԼ ԵՐԿՈՒՔԻՆ ԱԼ

Ամերիկահայ գաղութը խանդավառութեամբ դիմաւորեց վաստակաւոր դրագէտ – ուսուցիչը, Լեւոն Շանթ, որ այժմ պտոյտներ կը կատարէ քաղաքէ քաղաք, մասնաւոր պաշտօնով :

« Յառաջ»ի ընթերցողները գիտեն պատմութիւնը,— Շնորհիւ պատուական երիտասարդի մը՝ ողբացեալ Նշան Փալանճեանի կտակին(20.000 սթերլին), Պէյրութի Հայ Ճեմարանը այս տարի գնեց փառաւոր շէնք մը, Փրանսական ծովապետութեան երբեմնի պաշտօնատունը :

Շէնքը ամէն յարմարութիւն կը ներկայացնէ, իբրեւ կրթարան : Բայց կը պահանջէ նոր զոհողութիւններ:

Նախ, հարկ է ամբողջացնել գինը, (350.000 լիբ. ոսկի) : Յետոյ հաստատութիւնը յարմարցնել ճեմարանի մը պահանջներուն, արդիական կահաւորումներով եւ բոլոր յարմարութիւններով :

Այս ծախքերը հոգալու աշխատանքը ահա կը կատարէ Լեւոն Շանթ, որ ճեմարանին հիմը դրաւ քսան տարի առաջ, ողբացեալ Նիկոլ Աղբալեանի հետ, նախաձեռնութեամբ նորակազմ Համազգային ընկերութեան :

Անմահն Նիկոլը բախտ չունեցաւ տեսնելու իր այնքան սիրած հաստատութիւնը՝ սեփական շէնքով: Այդ երազով մեռաւ :

Բայց, իր հոգին ալ կը սաւառնի Շանթի առաքելութեան վերեւ, ապահովելով անոր կատարեալ յաջողութիւնը:

Այսպէս, Համազգային – Փալանճեան ճեմարանը կը դրուի ամուր հիմերու վրայ, դառնալով կենդանի վառարան մը՝ Միջին Արեւելքի դուռներուն առջեւ:

Ահա քսան տարի է որ այդ կրթարանը հայեցի տոկուն դաստիարակութեան մը շողերը կ'արձակէ իր շուրջը, եւ աւելի հեռուները:

Եւ անշուշտ աւելի արդիւնաւոր պիտի դառնայ այսուհետեւ, քանի որ կ'օժտուի ամէն յարմարութիւններով :

Արդ, Միջին Արեւելքը ուրիշ փարոս մը եւս ունի: Տակաւին համեստ, բայց նոյնքան տոկուն եւ խոստմնալից :

Դեռ երկու տարեկան է այդ հաստատութիւնը,— Հալէպի Քառէն Եփփէ Ճեմարանը, որ այս տարի բացաւ երկրորդ դասարանը, շնորհիւ ազգ. իշխանութեանց եւ տեղացիներու ձեռներէցութեան :

Անձնուէր Դանուհին՝ Միս Քառէն Եփփէ իր մահէն առաջ հայ հասարակութեան ձգած ըլլալով երբեմնի որբանոց – այրիանոց հաստատութիւնը, կարելի եղաւ հիմը դնել այս նոր կրթարանին :

Երեւակայեցէք ընդարձակ տարածութիւն մը ամբողջովին հայաբնակ արուարձանի մը մէջ(Նոր Գիւղ) : Տաղաւարներ՝ որոնք իբրեւ արհեստանոց կամ պատսպարան կը ծառայէին, Դանիական ընկերութեան խնամած հայ որբերուն եւ այրիներուն համար :

Առաջին առթիւ տաղաւարներէն մէկը նորոգելով, կը վերածեն Ա. դասարանի (23 աշակերտ – աշակերտուհի) : Ի՞նչ հրճուանք՝ նոր սերունդին համար:

Այս տարի վերամուտին կը բացուի երկրորդ դասարանը, լուռ ու մունջ: Ուրեմն աւելի տաղաւարներէն մէկն ալ նորոգած – յարմարցուցած են օրուան պահանջին :

Եւ այսպէս պիտի շարունակեն, մինչեւ որ լրացնեն ամբողջ դասընթացքը : Հետզհետէ նորոգելով եւ դասարաններու վերածելով մնացեալ տաղաւարները :

Այս չոր ու ցամաք տեղեկութիւնները բան մը չե՞ն խօսիր ձեր սրտին: Հարցումներ չե՞ն ծագիր ձեր մտքին մէջ.

— Ինչո՞ւ տարուէ տարի եւ ոչ թէ մէկ անգամէն: Ինչո՞ւ տաղաւար – դասարաններ, եւ ոչ թէ ամբողջական շէնք մը, ճեմարանի մը բոլոր յարմարութիւններով ...

Պարզապէս անոր համար որ, երբ ցանկալին չեն կրնար, կարելին կը փորձեն :

Անհրաժե՞շտ է որ առաքելութիւն մըն ալ Հալէպէն ճամբայ ելլէ, երբ այնքան հոսուն աղբիւրներ ունինք ամէն տեղ: Երբ անհատ մը անգամ կրնայ ազգային յիշատակարանի վերածել այս նորընծայ հաստատութիւնը ...

Թե՛ւ տալ մէկուն, եւ չմոռնալ միւսը:

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԱՅՍ ԱԼ ՄԻՒՍ ԵՐԵՍԸ

Անցեալները շաբաթաթերթ մը անցաւ ձեռքս, եւ հոն հայերէն գիրերով կարդացի հետեւեալ հայերէն նախադասութիւնը.—

«Ռատիքալիզմը թէեւ փշրուած քուէատուփերու մէջ, բայց կը պահէ էլիթ մը, կառավարական ընտիր էքիփ մը եւ ուվանշար էթա մաժօռ մը...»

«Ազգերնիս կը յառաջդիմէ կոր...», եղաւ առաջին մտածումս: Յետոյ սանկ ծուռ մը նայեցայ Վահէին որ այդ միջոցին «Սով. Հայաստան» ամսագրին գոհարները կը հաւաքէր:

Հազիւ այդ երկու հայերէնները իրարու հետ բաղդատելու ելած էի, երբ անդիէն այցելու մը ամերիկահայերէն թերթ մը երկարեց, աչքս կոխելով հետեւեալ գրուածքը.— Շատ ֆլէվըր էք, օրիորդ, եկէք միասին փիքինկի երթանք, յետոյ շոփինկներ կ'ընենք. մեղք որ չէնս չունինք այսօր, անձրեւ կուգայ:

Ափերով կրնաք ժողվել այս խճաքարերը, խոշոր շէնք մը կառուցանել եւ վրան գրել.— «Բաբելոնի աշտարակ» :

Եթէ մեր քաղաքական կեանքը դարձեր է բաբելոն, կրնանք լեզուականն ալ յարմարցնել անոր եւ ստեղծել նոր բարբառ մը որուն մէջ հայերէն բառերը պիտի սկսինք հատ հատ զատել: Այնքան կորսուած պիտի ըլլան անոնք, ֆրանսերէն, լատիներէն, անգլիերէն, ռուսերէն, Թուրքերէն, նոյնիսկ սպաներէն բառերուն մէջ:

Այս միջազգային խառնիճաղանճէն պիտի ծնի անշուշտ մէկ ազգ, ծնած լեզուին պէս անճանաչելի :

Այսպէս քայլ առ քայլ յառաջ խաղալով պիտի հասնինք ո՞ւր...

Հարցուցէք ձեր Յառաջդիմական բարեկամին որ պիտի պատասխանէ, անվարան.

— Ահա մեր գաղափարներու յաղթանակը: Բոլոր մարդոց համար մէկ լեզու, եւ մէկ հայրենիք :

ՍՕՍԻ

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ արեւմտեան շրջանի հրամանատարութիւնը կը ծանուցանէ թէ քանի աւելի չեխ լրտեսներ ձերբակալուեցան Նոյեմբեր 9ին, ամերիկեան եւ անգլիական շրջաններուն մէջ: Տեղեկագիրը կ'ըսէ թէ ասոնք հակաբոլշեւիկ ձեւանալով, լրտեսութիւն կը կատարէին 5000 չեխ փախստականներու մէջ :

ՊԱՂԵՍՏԻՆԻ մասին բուռն վիճաբանութիւններ տեղի ունեցան ՄԱԿի Քաղաքական Յանձնաժողովին մէջ: Խ. Միութեան եւ Լեհաստանի պատուիրակները ծանր ամբաստանութիւններ ուղղեցին Անգլեւսաքսոններուն դէմ, ըսելով թէ դաւեր կը լարեն Միջին Արեւելքի մէջ: Քննադատեցին նաեւ Արաբական Գերագոյն Խորհուրդը : Յետոյ պահանջեցին գործադրել 1947 Նոյեմբեր 29ի որոշումը, Պաղեստինի բաժանման մասին : Քանատայի ներկայացուցիչը առաջարկեց յանձնախումբ մը նշանակել, երկու կողմերը համոզելու եւ վերջնական խաղաղութիւն կնքելու համար: Այս առթիւ պահանջեց միջազգային վարչութիւն մը հաստատել Երուսաղէմի մէջ, մերժելով Հրեաներուն պահանջը :— Ամերիկացի զօր. Րիլի, զինադադարի յանձնախումբին նախագահը, կ'աշխատի ուղղակի բանակցութիւններ հաստատել երկու կողմերուն միջեւ, տեւական զինադադար կնքելու համար, իբրեւ յառաջաբան վերջնական հաշտութեան :

ՊԵՐԼԻՆԻ մասին եղած հարցումներուն հաւաքական պատասխան մը խմբագրելու ձեռնարկած էին երեք արեւմտեան պետութիւնները: Վերջին պահուն տարակարծութիւններ ծագած ըլլալով, մէկ օր ուշացաւ ծանուցագրին վերջնական խմբագրութիւնը: Արժանթինի պատուիրակը միշտ լաւատես է վերջնական ելքի մասին:

ՎԱՐՁԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆ նոր օրէնքին գործադրութեան առաջին հրամանագիրը հրատարակուեցաւ երէկ, իրաւագիտական եւ ճարտարապետական մանրամասնութիւններով: 1949 Յունուարէն սկսեալ վարձքերը պիտի հաշուեն չափելով սենեակներու տարածութիւնը, քառակուսի մեթրով ...

Ֆրանսայի ներքին կեանքը

Ազգ. Ժողովը նորէն յուզումնալից նիստ մը գումարեց երէկ, երեքշաբթի: Կառավարութիւնը վստահութեան քուէ պահանջած էր ուրբաթ օր, գործադուլներու, քաղաքական ցոյցերու մասին կատարուած վիճաբանութեանց առթիւ, լսելով ներքին նախարարին յայտնութիւնները եւ համայնավարներու պատասխանը: Այս վերջինները պահանջեցին երկու յանձնաժողովներ կազմել, քննելու համար թէ իրենց եւ թէ ընկերվարական պաշտօնաթերթին՝ «Լը Փոփիւլէռ»ի հաշիւները: Եւ վերջապէս կառավարութիւնը օրինագիծ մը ներկայացուցած է, որով կը պահանջէ խստացնել պատժական օրէնքը, ապահովելու համար ներքին բարեկարգութիւնը :

Այս բոլոր հարցերը սեղանի վրայ եկան երէկ, եւ ընդհանուր կարծիքն այն էր թէ կառավարութիւնը վստահութեան քուէ պիտի ստանայ. այլապէս անխուսափելի պիտի դառնար դահլիճին հրաժարումը:

Հանրապետութեան խորհուրդին նոր կազմն ալ բաւական մտահոգութիւն կը պատճառէ կառավարութեան, քանի որ զօր. տը Կոլի կուսակիցները մեծամասնութիւն կը կազմեն անոր մէջ: Վաղը, հինգշաբթի, պիտի կատարուի նախագահի ընտրութիւնը: Գլխաւոր թեկնածուն է զօրավարին եղբայրը :

★ Տէօնքէրքի նաւահանգստին բանուորները որոնք տեղի տուած էին զինուորական միջամտութենէն առաջ, երէկ ընդհ. գործադուլ յայտարարեցին 24 ժամուան համար, իբրեւ բողոք երկու արհեստակցական պատուիրակներու ձերբակալութեան դէմ : Հարկ եղաւ զինուորներ գործածել, նաւերու բեռները պարպելու համար:

Տէօնքէրքի քաղաքապետական խորհուրդի անդամներէն տիկին մը եւ իր քոյրը դատի քաշուեցան, անարգած ըլլալով ոստիկանութիւնը : Այս առթիւ ամբոխը թշնամական ցոյցեր կատարեց դատարանին առջեւ:

Բանակցութիւններ կը շարունակուին Փարիզի մէջ, փոխադրութեանց նախարարին հետ, բանուորներուն գոհացում տալու համար: Առաջին տեսակցութենէն վերջ, կացութիւնը մեղմացած կը թուէր :

★ Գործադուլը կը շարունակուի Մարսէյլի մէջ, բայց նաւերու մեկնումը ապահովուած է : Վերջին լուրերու համաձայն, նաւաստիներու 50 % վերսկսած են աշխատիլ:

★ Ածխահանքերու գործադուլին 50րդ օրն էր երէկ: Թերթերը կը գրեն թէ աշխատանքը մեծ մասով վերսկսած է: Միայն հիւսիսային շրջանին մէջ 130.000 հանքագործներ վերսկսած են աշխատանքը :

ՌՈՒՐԻ ԽՆԴԻՐԸ

Պ. Մարշըլ Ուոշինկթըն մեկնելէ առաջ ստացաւ Ֆրանսական կառավարութեան յուշագիրը որ ուժգնօրէն կը բողոքէ Ռուրի սեփականութեան մասին տրուած որոշումին դէմ, վտանգաւոր գտնելով զայն ապագային համար: Պատճէնը յանձնուած է անգլիական կառավարութեան :

Լոնտոնի քաղաքական շրջանակներուն մէջ կը կարծեն թէ կարելի պիտի ըլլայ միջին բանաձեւ մը գտնել, փարատելու համար Ֆրանսայի մտավախութիւնները: Այդ բանաձեւին համաձայն, Ֆրանսա, որ կը պահանջէ միջազգային սեփականութիւն դարձնել Ռուրի ճարտարագործութիւնները, իրաւունք պիտի ստանայ մասնակցելու ծրագրուած վարչութեան, մինչեւ գրաւման բանակին հեռացումը: Այնուհետեւ ալ պիտի կրնայ հսկողութիւն կատարել :

Թրումըն - Մարշըլ գլուխ գլխի

Մ. Նահանգներու արտաքին նախարար Ուոշինկթըն հասնելէ անմիջապէս վերջը գլուխ գլխի խորհրդակցութիւն մը կատարեց նախագահ Թրումընի հետ, օրուան հարցերու մասին: Խորհրդակցութիւնը կը շարունակուի կատարեալ գաղտնապահութեամբ:

Քաղաքական շրջանակներու մէջ լարուած ուշադրութեամբ կը հետեւին այս անցուդարձին, որ սերտ կապ ունի Եւրոպայի կացութեան հետ: Այս առթիւ կը հաստատուի թէ Պ. Մարշըլ պիտի մնայ իր պաշտօնին վրայ, տիրաբար վարելով արտաքին նախարարութիւնը :

ՊԻՏԻ ՕԳՆԷ՞Ն ՉԻՆԱՍՏԱՆԻ

Մ. Նահանգներու գլխաւոր հոգերէն մէկն ալ Չինաստանի պատերազմն է: Կարմիր բանակը նոր յաղթանակներ կը ծանուցանէր երէկ: Այդ զեկոյցին համաձայն, 100.000 կարմիր զինուորներ հիւսիսային Չինաստան մտած են, անցնելով Մեծ Պարիսպէն: Ազգայնական կառավարութիւնը պաշարման վիճակ հրատարակած է Նանքինի եւ ամբողջ Հիւս. Չինաստանի մէջ: Խիստ գրաքննութիւն հաստատուած է նամակներու եւ հեռագիրներու վրայ:

Համայնավար կուսակցութեան կեդր. Կոմիտէն կը յայտարարէ թէ Ձանկ Քայ Շէքի կառա –

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԴՐՈՒԱԳՆԵՐ ՎԵՐՋԻՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԷՆ

ԵՐԵՔ ԱՄԻՍ ԹԻԹՈՅԻ ԵՐԿՐԻՆ ՄԷՋ

Դ.

Այն օրէն ի վեր որ ռմբակոծուած էր մեր Կրացի աշխատանոցը,— մասնաճիւղ Շթէյեր — Տեմլեր - Փուխ ընկերութեան, մեքենաներու եւ գործաւորներու առաքումը դէպի Կրեթքօրն, Փեկաօ եւ Լայփ՚ից չէր դադրեր շարունակուելէ խելացնոր արագութեամբ մը: Ռանէն վերադարձիս՝ «բոժոժաւոր օձ»ը,— կեսթափոյի ամէնէն սոսրին դէմքերէն մին,— կը մեղժէր ինձ Քրեմձ տանիլ բանուորներուն հետ: Կ՚երեւի թէ շատ աչքի զարկած էի իմ արտառոցութիւններովս...

Քանի մը օր, Գ. եւ մանաւանդ Բ. «Հալե»րուն մէջ,— որ ամբողջովին կործանած էր,— աւրուելքի գործին ընուելէ ետք, յաջողած էի ի վերջոյ վերադառնալ Ա. Աշխատանոցը: Շնորհիւ իմ նախկին մայսթերին՝ Հերն Շթոյցէի, ի հարկէ ջերմ սիրահար... յունական «սիկառէթ»ներուն, դարձեալ վերակացուն էի մեքենաներու կտորներուն, ասմբելէն ծակծկուած հաստատութեան մը մէջ: Մեր աշխատանոցը դարձած էր մայլ՝ խաւարի թագաւորութեան պէս, ուրովհետեւ այնտեղ ապակիները փոխարինուած էին աղիւսներով:

Ֆրանսացի գերիներուն միջոցաւ, որոնք թաքուն վայր մը զետեղած էին ռատիոյի գործիքը, ամէն օր տեղեակ էի անցուդարձին եւ լուրերը կը տարածէի ընկերներուս: Արտէնի յեղակարծ յարձակումով, զսպուած այնքան կարճ ժամանակի մէջ, Գերմաներր խաղացած էին իրենց վերջին խաղաթուղթը: Ճարտարարուեստական կեանքը անդամալուծուած էր յաճախադէպ օդարշաւներով: Անգլեւամերիկացիները հետզհետէ աւելի ուժգին կը խփէին: Օրուան մեծագոյն մասը թաքստոցը կ՚անցընէի ընկերներուս հետ:

Յունուարի մէջտեղերը՝ 1945ին, առաւօտ մը Մայսթէրը եկաւ ինձ ծանուցանել թէ՝ վերստին Շթելունկ երթալու էի աշխատանքի...: Ցանթի հարուած մըն էր այդ ինծի համար: Անշուշտ, եթէ խրամային աշխատանքը պարտաւորիչ էր ամէնուն համար, ես արդէն լրացուցած էի պայմանադրական շրջանը: Դժբախտաբար, ինք բան մը չէր կրնար ընել. ուստի կ՚ուղղուիմ մեր աշխատանոցին գրասենեակը: Ճարտարագէտին պատասխանը ժխտական կ՚ըլլար: Ընկերներուս խորհուրդին վրայ, այն ատեն կը դիմեմ կեսթափոյի քարտուղարին, որ ոչ նուազ վճռական էր, մինչեւ իսկ սպառնալից...

Կացութիւնը բոլորովին չփոթ էր: Պահ մը կը խորհիմ ծակումուտ ըլլալ: Ո՞ւր կրնայի երթալ դժնդակ ձմրան: Ասկէ զատ, պէտք էր նկատի առնել պայմանատոմսը, ոչ մէկ ապրուստի տարբեր միջոց ունէի օտարոտի երկրի մը մէջ:

Հինգշաբթի, 17 Յունուար, ժամը 6ին վերջապէս կը թողում Լակերֆիւհրէրի (բանուորական կայանի պետ) գրասենեակը, դէպի Թոնտորֆ ուղղուելու համար, որ մեր բնակավայրէն հազիւ 500 մեթր անդին կը գտնուէր: Հաստատութեան դրան առջեւ ճիշդ ժամ մը կը սպասեմ օթօքարին: Երբ ինքզինքս կը գտնեմ Կրացի մեծ կայարանը, նոյնպէս քանի մը ժամ հարկ կ՚ըլլայ այնտեղ կանգ առնել:

Ձմրան ամէնէն խստամբեր շրջանը կը բոլորէինք: Օդը սարսափելի ցուրտ էր: Սառոյցէ ծածուղիկներ կը կախուէին երդիքներէն, ձիւնը նստած էր մինչեւ կէս մեթր թանձրութեամբ: Դողդոջուն, ակռաները կափկափելով՝ բանուորները իրենց ոտքերը գետին կը թակէին յուսահատօրէն: «Շլէօ»ներուն անդթութիւնը իսկապէս աննկարագրելի էր: Հակառակ օդին դաժանութեան, անոնք դիւրաբեկ եւ նոյնիսկ անկար կիներ կը ղրկէին Շթելունկ աշխատանքի: Ահ, այդ խեղճ կիները, Ռուս, Յոյն, Սերպ. Իտալացի եւ Ֆրանսացի...: Դեռ ականջիս կը հնչէ իրենց ողբաձայն տրտունջներուն եւ տառապանքներուն արձագանգը.

— Մայրիկ, մայրիկ, կը մեռնիմ կոր...

Ես ինքս, վաղեմի մարդիկ մը, զրահուած երկաթեայ կամքով եւ կորովով, շատ դժուարութեամբ կը տոկայի ցուրտին:

Կառախումբին մէջ, որ ճամբայ կ՚ելլէր յետ միջօրէին, տխրօրէն կ՚որոճամ վերջին անցքերուն վրայ: Դաշնակից օդանաւորդութիւնը ջախջախիչ գերակշռութիւն ունէր: Մտովի կը պատկերացնէի Յունուար 8ի յարձակումը, ժամը 1ին մօտ, երբ բանուորակայանի ճաշարանէն կը վերադառնայի Թոնտորֆի մեր աշխատանոցը, դրան աջին անակնկալի եկած էի ռմբաձիգ ծանր օդանաւերէն: Ահաւոր խուճապ: Պահակները իրենց բախտին կը ձգէին նոյնիսկ ռուս գերիները, զորս մինչեւ այդ կը պահպանէին իրենց աչքի լոյսին պէս...: Երեւակայեցէք, ամբողջ երկու ժամ անընդհատ կը լսէի անգլեւամերիկեան 300 ռմբաձիգներուն մռնչիւնը:

Հակօդային մառտկոցի ռումբերու տարափին տակ, նախ կը մխրճուէի ձիւնին մէջ, յետոյ հինգ անգամ կը փորձէի մօտենալ «պունքեր»ին, որ հազիւ 100 մեթր հեռու էր: Աւաղ, անգլեւամերիկեան օդաորմիղներուն սպառնալիքը այնքան ակներեւ էր, որ մինչեւ ահազանգին վախճանը կը գոհանայի հասարակ թաքստոց մը ապաւինելով:

Ի վերջոյ, Ռանի յուշերը վերակոչելով, ձեզի կը վստահեցնեմ որ երբեք խնդալու միտք չունէի: Ճամբուն վրայ արդէն նկատած էի անգլեւամերիկեան օդանաւերը, որոնք յամրաբար կը ճախրէին մեր կառախումբին վրայէն: Ուրեմն, սկիզբէն գործը դէշ կ՚ընթանար: Ինչ մղձաւանջ, առաջին անգամ յաջողած էի փորձանքէն օձիքս ազատել: Ի՞նչ կը վերապահէր ինձ այս նոր արկածախնդրութիւնը:

Ասկէ զատ, այս անգամ դէշ պարենաւորուած էի: Մեզի չէին տուած առաջուան պէս, ոչ երկու քիլօ հաց, ոչ կարագ, ոչ ալ խոշոր կտոր մը «սօսիս», այլ միայն երկօրեայ քարթ: Կուզէ՞ք իմանալ պարունակութիւնը.— 30 կրամ պանիր, 60 կրամ կարագ եւ 600 կրամ հաց: Ոչ ոք կրցաւ օգտագործել այդ պարենատոմսը՝ որովհետեւ առտուան ժամը 6ին խանութները փակ էին...:

Մարպուրկի մէջ, կամուրջը օդը ելած, կայարանը կիսովին քանդուած էր, բան չկրցայ գտնել: Բարեբախտաբար քիչ մը պաշար առած էի հետս: Այլապէս, եթէ նկատի առնենք որ ճամբորդութիւնը տեւեց երեք օր տեւեց, սովամահ ըլլալը բան մը չէր:

Շաբաթ, 19 Յունուար 1945, վերջապէս կը հասնինք Քուրքֆլէտ, իրիկուան ժամը 8ին մօտերը: Իսկական Գողգոթա: Ձիւնամրրիկի մը տակ, աջ ու ձախ կը հետեւիմ երկար թափօրին, յետոյ կամուրջը կը կտրենք եւ կ՚անցնինք գիւղին փողոցներէն: Բլուրներու կողերուն վրայ, յաճախ կանգ կ՚առնենք սպասելու համար յետամնացներուն, իսկ մերթ ալ մեր պետին հրահանգներուն: Հօսմաբրշաֆթֆիւհրէրը՝ գլուխը կորսնցուցած այդ զարհուրելի փոթորիկին մէջ, չէր գիտեր ճշմարտապէս թէ որ սուրբին ապաւինէր..: Մեծ դժուարութեան ենթարկուած էի ոզորենիէ սակառքս վերցնելու համար, յոյն ընկերներէս մին ինձ կ՚օժանդակէ սիրայօժար: Մեզի ի վերջոյ կ՚առաջնորդեն լքուած դղեակ մը, որուն երանելի տէրերը քանի մը քաղցր յիշատակներ ձգած էին, բայց ոչ մէկ բան որ կահկարասի նմանէր...

Դժոխային խաւարին մէջ, ամէն մէկը կը խարխափէ, յարմար անկիւն մը գտնելու մտահոգութեամբ: Մեր շրջանին մէջ Ֆրանսացիներու չեմ հանդիպիր: Երբ լոյսը կուգայ, ինքզինքս կը գտնեմ խոշոր սենեակի մը վերի անկիւնը, միջազգային բազմութեան մը միջեւ: Մեր անկողինը՝ անշուշտ հասկնալի է, լոկ յարդի դէզ մըն էր...: Ինչպէս ոչխարի հօտերը, 30 հոգի մէկզմէկու վրայ սեղմուած՝ կը պառկէինք ուղղանկիւն սրահին եզերքները: Այս խումբին մէջ կային Ռուսեր, Լեհեր, Սերպեր, Պուլկարներ, Ռումէններ, Յոյներ եւ Աթէնքէն փոխադրուած Հայեր:

Մեր ժամանումին իրիկունը մեզի ճաշ չտրուեցաւ: Ոչ իսկ առտուն, այլ միայն չոր սուրճ: Անտարակոյս մեր առաջին մտահոգութիւնն էր կտոր մը հաց ճարել: Ամբողջ գիւղին մէջ միակ հացագործ մը կար, այն ալ գոց էր: Պզտիկ ճաշարան մը, որ կը բանեցուէր երկու բարեսիրտ քոյրերու կողմէ, բարեբախտաբար յօժարեցաւ մեզի քանի մը քիլօ հաց տրամադրել:

ԱՐԱՄ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

Բերիան յաջո՞րդ Սթալինի

Անգլ. թերթի մը կարծիքով, ամէն հաւանականութիւն կայ որ Սթալինի յաջորդէ Լաւրենտի Պաւլովիչ Բերիա, փոխ - վարչապետ Խ. Միութեան, նախարար ներքին գործերուն, անդամ Քաղաքական Բիւրոյի եւն.:

Հին պոլշեւիկներէն է, անդամագրուած 1917էն առաջ: Վրացի է Սթալինի պէս եւ աւելի շատ տեղեակ է Առաջնորդին գաղտնիքին քան որեւէ մէկը: Իբր եւ գաղտնի ոստիկանութեան պետ, ծանօթ է ամէնուն թղթածրարներուն Խ. Միութեան մէջ:

49 տարեկան է եւ ծնած Վրաստան, Սուխումի մօտ, Մերքէօյ գիւղը:

Իր գիւղացի հայրը ղրկեց զինք Սուխումի բարձրագոյն դպրոցը: Յետոյ Բագուի Բազմարուեստեան դպրոցէն շրջանաւարտ եղաւ իբրեւ ճարտարապետ:

18 տարեկանին (1917ին) մտաւ Բոլշեւիկ Կուսակցութեան մէջ, երբ այս հոսանքը ոչ մէկ ժողովրդականութիւն ունէր Վրաստանի մէջ: Դաւադրական գործերու մէջ բռնուեցաւ եւ Մենշեւիկները (որոնք ամէնէն զօրաւոր կուսակցութիւնն էին) ձերբակալեցին: Ատրպէյճան ղրկուեցաւ եւ հոն չփման մէջ մտաւ բոլշեւիկներուն հետ: Սթալինի հրահանգով ղրկուեցաւ Պագու իր գործը շարունակելու: 1919ին ճարտարապետութեան վկայականը ստանալէն վերջ, նորէն ձերբակալուեցաւ այս անգամ փախաւ Ատրպէյճան: Հոն Սթալին զինք գաղտնի ոստիկանութեան պետ նշանակեց ինչպէս եւ փոխ - տնօրէն տեղական Չեկային:

Երբ Վրաստան բոլշեւիկներու ձեռքը անցաւ, Բերիա նշանակուեցաւ պետ Անդրկովկասի Չեկային: Մենշեւիկները կը շարունակէին կռուիլ գաղտնօրէն կամ յայտնապէս, իսկ անջատականները զինեալ ըմբոստութիւն ծրագրած էին: Ընդդիմութիւնը ճզմուեցաւ եւ Վրաստան Խ. Միութեան կցուեցաւ:

1932ին Սթալինի «հրահանգով» նորէն նշանակուեցաւ քարտուղար վրացական եւ անդրկովկասեան համայնավար կուսակցութեանց: Երբ 1936ին մեծ դաւաճանութեան դատավարութիւնը սկսաւ Խ. Միութեան մէջ, Բերիա կարեւոր գործունէութիւն ունեցաւ Անդրկովկասի մէջ: Հարիւրաւոր տեղական առաջնորդներ ձերբակալուեցան եւ դիմադրութեան վերջին մնացորդները սրբուեցան: Իսկ այս միջոցին, ան ժամանակ կը գտնէր պատմութիւն գրելու եւ զբաղիլ Թիֆլիսի քաղաքային բարենորոգումով:

1933ին Սթալին զինք Մոսկուա կանչեց, իբրեւ պետը Կէփէուի: (Ապահովութեան տեսչութիւն):

Մէկ ամիս վերջը «անհետացաւ» գաղտնի ոստիկանութեան պետը, Եժով: Տարակոյս չկայ թէ զարնուած էր անշշուկ: Բերիա յարմարագոյն մարդը կը համարուէր այդ միջոցին:

1939ին նշանակուեցաւ նախագահ համայնավար կուսակցութեան կեդր. յանձնախումբին եւ անդամ Քաղաքական Բիւրոյին: Իր պաշտօնատումը կը վարէր նաեւ այդ գաղտնի ոստիկանութեան ճարտարարուեստական մասը,— բանտերէն աշխատաւորներ ճարել Խ. Միութեան մեծ հանքերու, ճարտարարուեստական եւ շինարարական ձեռնարկներու համար:

1941ին Գերմանիոյ պատերազմը նոր խնդիրներ մէջտեղ բերաւ, եւ նորէն Սթալին իր վստահութիւնը դրաւ իր երիտասարդ վրացի հայրենակցին վրայ, որ նշանակուեցաւ մարաջախտ Խ. Միութեան եւ անդամ պետական պաշտպանութեան Յանձնախումբի: Այդ միջոցին ալ կը շարունակէր իր գլխաւոր պաշտօնը: Բանտարկեալներէն զատ գերման եւ ճափոն գերիներէն ալ աշխատաւորներ կը ճարէր: Իր ճարտարապետական ծրագրով եւ տմարդի վարմունքով, անխնայ զոհելով աշխատաւորները, մեծապէս նպաստեց Ռուսիոյ ճարտարարուեստական վերակենդանացման:

1946ին ձգեց N. K. V. D. որ ջնջուած էր եւ որուն տեղը հաստատուած էին երկու առանձին նախարարութիւններ—ներքին գործերու նախարարութիւն եւ Պետ. Ապահով. նախարարութիւն: Երկուքն ալ «անծանօթ»ներու ղեկավարութեան տակ դրուած էին, բայց բուն վարիչը նորէն Բերիան էր: Մէկ խօսքով, այս Վրացին մեծ դեր կը կատարէ խորհրդային քաղաքականութեան մէջ եւ տիրաբար կը հսկէ բոլոր ներքին գործերուն վրայ:

Լոնտոնի թերթը կ՚եզրակացնէ թէ Բերիա լայնօրէն ծանօթ է Խ. Միութեան բոլոր գործերուն, հետեւաբար կրնայ առոու մը ստանձնել Սթալինի ժառանգութիւնը:

Յիշեցնէ՞նք թէ իր «փոխարքայութեան» օրով էր որ սպաննուեցաւ Աղասի Խանջեան, եւ անխնայ «կրճատուեցան» Խ. Հայաստանի վարիչները, բոլոր ճակատներուն վրայ:

ՈՂԲԱՑԵԱԼ Ն. ԱՂԲԱԼԵԱՆ եղած է նաեւ հիմնադիրը Շթորա գիւղին (Պէյրութ): Գիւղը ներկայիս դարձած է ապնջական բոյն մը մնայուն եւ եկուոր մտաւորականութեան եւ խոնարհ աշխատաւոր դասակարգին համար: Հանգուցեալը հիմնած է նաեւ դպրոց մը ուր ներկայիս կ՚ուսանին աւելի քան 51 մանչեր եւ աղջիկներ: Դպրոցին շէնքին կառուցման համար գիւղէ գիւղ, տունէ տուն թափառած եւ հաւաքած է նուէրներ: Եկեղեցական պաշտամունքի եւ լսարանի յատկացուելու համար, Աղբալեան մեծ փափաք ունեցած է, դպրոցին կից սրահ մը եւս շինելու: Հայ Օնգ. Խաչի Աղբալեան վարժարանի հոգաբարձութիւնը վճռած է կատարել անոր կիսատ ձգած ձեռնարկը եւ վերջին փափաքը: Սրահին շինութեան համար ձեռնարկուած է արդէն նախապատրաստական աշխատանքներու եւ Աղբալեանի բարեկամներէն քաջալերանքի հաւաստիքներ ստացուած են:

ՎԱՂԱՄԵՌԻԿ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾ Մատթէոս Զարիֆեանի մայրը մեռած է Պէյրութի մէջ: Իր զաւակն է նաեւ Տիկին Սիրան (Սեզա), «Երիտասարդ Հայուհի» հանդէսին խմբագիրը:

ՄԱՄՈՒԼ

« ՋԻՒՆԱԲԵՐ ՀՈՂՄՈՒՆՔ »

« *Արեւելք* » հետեւեալ խորհրդածութիւնն ըը կ'ընէ այս խորագրով խմբագրականի մը մէջ (5 Նոյեմբեր).

« ... 1947ի սկիզբ, երբ արձագանգ կը հան - դիսանայինք «Սովետահայ Գրողների Բ. Համա - գումար»ի աշխատանքներու՝ ու չարագուշակ կը նկատէինք Դ. Դեմիրճեաններու, Գէորգ Էմիններու, Վ. Խեչումեանի, եւ կենսունակ կարգ մը գրողներու ուղղուած սաստը՝ Ժդանովներու, Տիխոնովներու եւ Թոփչեաններու կողմէ, կարգ մը բարեմիտներ սփեսութիւնը կ'ունենային անհիմըն ու անտեղի նկատել մեր մտահոգութիւնները: Ստրուկներու խումբ մը, չվարանեցաւ նոյնիսկ «հակահայաստանեան» եւ «հականերգաղթ» մի - տում տեսնել մեր տրտում սեւեռումին մէջ ...

Աւելորդ չըլլայ թերեւս ընդգծել, թէ ՍԱՍՏՆ ՈՒ ՅԱՆԴԻՄԱՆՈՒԹԻՒՆԸ ՈՒՂՂՈՒԱԾ ԷԻՆ ԲՈԼՈՐ ԱՆՈՆՑ, ՈՐՈՆՔ «ՀԱՅՐԵՆԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶ - Մ»Ի ԸՆԹԱՑՔԻՆ « ՇԵՂՈՒՄ»ՆԵՐ ԵՒ «ՍԱՅԹԱ - ՔՈՒՄ »ՆԵՐ ՈՒՆԵՑԱԾ ԷԻՆ, յագեցած՝ «բուր - ժուական հայրենասիրութեամբ»: Որոնք «վերջին տարիների ընթացքում թերագնահատել էին սովետական թեմատիկայի առաջատար դերը: Միակողմանիօրէն տարուելով պատմական դեմատիկայով՝ թերագնահատել էին սովետական կեանքի գեղարուեստական արտացոլման անհրաժեշտու - թիւնը: Դեռ աւելին: Այս կարգի առանձին գործերում՝ հեռաւոր անցեալը, պատկերացնում էին ռոմանթիկ իտէալականացուած գծերով, ինչ որ լուրջ վտանգ է՝ սովետ. գրականութեան մէջ բուրժուա–նացիոնալիստական տենդենցների դրսեւորման ճամբով: («Սովետական Հայաստան», 6 Հոկտ. 1946):

Այս սաստը, շատ աւելի չեշտակի, Մոսկուայէն ուղղուեցաւ Երեւանի՝ 1937ի Սեպտեմբերին: Եւ, ահաւասիկ, 1948ի տպագրութիւնը, Մոսկուայի «Լիթերաթուռնայա Կազէթա» (Գրական Թերթ) պաշտօնաթերթի 31 Յուլիս 1948 թիւին մէջ: Զարագուշակ շեշտ ու ոճով: Ակռայ կճրտելով:

Պէտք անդրադառնանք առարկայօրէն: Քաղելով բոլոր թունաւոր պտուղները: Բնորոշելով չարիքն ու սպառնալիքը:

Մինչ այդ, ըսենք առաջին առիթով իսկ, որ խնդրոյ առարկայ ամբաստանագիր – յօդուածը ստորագրուած է բոլշեւիկեան բարակի մը՝ «խորհրդահայ գրագէտ, փիլիսոփայական գիտութիւններու թեկնածու» Արամայիս Կարապետեանի կողմէ, եւ մեղապարտ կը հռչակէ հին թէ նոր բաղմաթիւ դէմքեր, — «նշխար դարձած սուրբերը » մեր, հայ թագաւորներ, իշխաններ, մատենագիրներ (Խորենացի, Դաւիթ Անյաղթ, Եզնիկ Կողբացի, Մխիթարեան Միաբանութիւն, Վարդանանք (կրօն եւ եկեղեցի), Տիգրան Բ., Արշակ Բ., Պապ եւ Գագիկ թագաւորներ, Մանուկ Աբեղեան, եւայլն, եւայլն, եւ ապրողներէն՝ Սահակ Կարապետեան (վարչապետ), Յովհ. Շիրազ, Ս. Տարօնցի, Խ. Դաշտոնց (բանաստեղծներ), Օ. Ղազարեան, Պ. Զարեան, Ա. Ասատրեան եւ Մկրեան (գրագէտներ), Մ. Ներսէսեան, Էլչիբէկեան (պատմագէտներ), Դ. Դեմիրճեան (վիպագիր), Վ. Խեչումեան (արձակագիր), Խորէն Սարգիս - եան, Ա. Չիլինկիրեան, Ի. Կուսիկեան եւ Ե. Տէր Մինասեան (բանասէրներ), Բ. Զալոյեան (իմաստասէր) եւ Ա. Աղամեան (գեղագէտ):

Յօդուածը վերջ կը դնէ յայտնելով՝ թէ «արդէն որոշ աշխատանքներ կատարւում են ազգայնական հակումներ յայտնաբերելու», հին (1936ի) բացատրութեամբ «մերկացնելու, հողմացրիւ անելու, փոշիացնելու համար» հայ մտաւորակա - նութիւնը ... »:

ԴԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ԿԵԱՆՔԸ ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

Աթէնքէն հասած ճամբորդէ մը կը քաղենք հետեւեալ տեղեկութիւնները:

Յունաստանի մէջ մնացած են 10—11 հազար Հայեր: Դժբախտաբար դէպի Հարաւ. Ամերիկա արտագաղթը հոն ալ սկսած է: Եթէ դիւրութիւններ ըլլան, շատեր պիտի գաղթեն: Ընդհանրապէս ունեւորներ են մեկնողները: Շատեր կը մեկնին, միանալու համար հոն իրենց հարազատներուն, որոնք տարիներէ ի վեր հաստատուած են, իսկ ուրիշներ կ'երթան նոր բախտ փորձելու համար:

Ազգային ինչպէս եւ բողոքականներու վարժարանները փակուած են կառավարութեան կողմէ: Բաց է կաթոլիկներու վարժարանը որ Կապոյտ Խաչի հովանաւորութեան տակ կը գտնուի: Ներքին տնօրէնն է Խանձեան վրդ., բաց է նմանապէս Քոքինայի Զաւարեան վարժարանը տնօրէնութեամբ ընկեր Սօս Վանիի:

Հայկական վարժարանի մը պատասխանատու տնօրէնը պէտք է յունահպատակ ըլլայ:

Այս դպրոցները չեն կրնար իրենց ելմտացոյցը փակել աշակերտներու թոշակներով, սակայն Կապոյտ Խաչը օգնութեան կը հասնի, եւ անոնք որ չեն կրնար վճարել, կուտան մինչեւ իսկ թուղթն ու մատիտը:

Յունաստանի մէջ քիչ Հայեր կան որ օտար ամուսնութիւն կը կնքեն, բացի անոնցմէ որ մեկուսացած կ'ապրին:

Հայերու հանդէպ թէեւ հալածանք չկայ, սակայն Յոյներուն պէս հաւասար իրաւունքներ չունին, նոյնիսկ հպատակ դարձածները:

Հայերուն տնտեսական վիճակը ընդհանրապէս լաւ է: Պատերազմէն վերջ մանաւանդ մեծամասնաբար առեւտուրով կը զբաղին: Քիչ թիւով արհեստաւորներ կան:

Բանուորները համեմատաբար լաւ կը վճարուին եւ իրենց օրապահիկով կրնան ապրիլ:

Միակ մարզական միութիւնն է Հ. Մ. Ը. Մ.ը որ կը գտնուի ընկեր Դանիէլ Դանիէլեանի ղեկավարութեան տակ: Հոն Հ. Մ. Ը. Մ.ի ֆութպոլի խումբը պաշտօնապէս յունականի դասակարգին (catégorie) անցած է: Կան ֆութպոլի զանազան խումբեր, բայց անպաշտօն են անոնք: Հ. Մ. Ը. Մ.ի բնութիւնապաշտները 150 անդամ ունին եւ բացօթեայ, լեռնային եւ ծովային արշաւներ կը կատարեն:

ՊՈԼՍՈՅ մէջ մեռած է ծանօթ իրաւագէտ Պ. Գէորգ Զօպանեան: Վարած է դատական եւ ելմտական քննիչի պաշտօններ եւ վերջերս կը գործակցէր Ազգ. Հիւանդանոցի հոգաբարձութեան: Վերջին եկու տարուան ընթացքին Պ. Գէորգ Զօպանեան գործօն մասնակցութիւն բերած է հանրային ձեռնարկներու եւ իբրեւ վարչութեան պատուիրակ Անգարայի մէջ հետապնդած է վարչութեան ձեռնարկները:

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Նոր դափնիով մը պսակուեցաւ Հ. Մ. Ը. Մ.ի ախոյեանական 6րդ մրցումը, հին հռովմէական քաղաքին St. Remy de Provenceի մէջ:

Խուռն բազմութեամբ մը լեցուած էր մարզադաշտը: Բազմաթիւ հայրենակիցներ որոնք եկած էին Salonէն, Marignanէն, Avignonէն, Aixէն եւ Pertuisէն, խրախուսելու համար մեր մարզիկները:

Խաղի սկզբնաւորութեան տեղացիները, յաղթանդամ, դժուարին կացութեան մը մատնեցին մեր պաշտպանողականը: Մերոնք քիչ մը յոգնած երկար ճամբորդութենէն եւ ազդուած տեղացիներու բուռն խաղարկութենէն զոր կ'անտեսէր օրուան դատաւորը, անմիջապէս չկրցան կազմակերպուիլ եւ 20րդ վայրկեանին St. Remy շահեցաւ առաջին նշանակէտը:

Մեր յարձակողական գիծը ակնթարթի մէջ բարեփոխուեցաւ, 35 վայրկեանին մեր ճարպիկ աջ ծայրը՝ Եղգովանեան խորամանկ հարուածով մը հաւասարեցուց երկու խումբերը: Այժմ Հ. Մ. Ը. Մ.ն էր որ կը պարտադրէր իր կամքը: Բայց դատաւորը սխալ մէկ որոշումով մը սուլեց penalty մը ի չահ St Remyի, որ վերածուեցաւ նշանակէտի եւ առաջին կիսախաղը աւարտեցաւ 2—1, Հ. Մ. Ը. Մ.ի պարտութեամբ:

Երկրորդ կիսախաղին մերոնք նոր թափով մը եւ իրենց յատուկ փոխանցումներով յոգնեցուցին հակառակորդը: 20րդ վայրկեանին Հ. Մ. Ը. Մ.ի կրակոտ ձախ ծայրը Մասիս Աւետեան զօրաւոր հարուածով մը կրկին հաւասարեցուց երկու խումբերը: Աննկարագրելի էր ժողովուրդին ոգեւորութիւնը: Նոյնիսկ տեղացիները ապշած Հ. Մ. Ը. Մ.ի օրինակելի խաղարկութենէն՝ այժմ կը խրախուսէին մեր տղաքը: St. Remyի մարզիկները ինչեր չփորձեցին վերջին 10 վայրկեանին նշանակէտ մը չահելու համար: Բայց մեր բախտաւոր բերդապահը, Էմանէթեան խիզախօրէն ամէնէն դժուարին պարագաներուն իսկ կ'ազատէր բոլոր զօրաւոր գնդակի հարուածները: Մարզադաշտը կը գոռար, ժողովուրդը մաղնիսացած էր: Առաջին անգամն էր որ այս տեսակ խաղարկութեան մը ականատես կ'ըլլար St. Remy, բայց խաղը աւարտեցաւ հաւասար՝ 2 —2:

Մասնաւոր գնահատանքի արժանի են բերդապահ Էմանէթեանը եւ պաշտպանողական ժագ Ամպօեանը (Միքէյ) յարձակողական երկու ծայ -

ՓԱՅԼՈՒՆ ՅԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆ ՄԸ.— Օր. Անդրա Մարլեան, Գահիրէէն որ տարիէ մը ի վեր կ'աշակերտէր Maître Yves Natի, մասնակցելով Conservatoire National de Parisի մուտքի concoursին ընդունուեցաւ միաձայնութեամբ «Ժիւրի»ի տասնըմէկ անդամներուն: Մրցումին կը մասնակցէին 400 հոգի որոնցմէ յաջողած են միայն 28 հոգի:

« ՅԱՌԱՋ »Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (31)

ԹՈՐՈՍ ԼԵՒՈՆԻ

ԳԼՈՒԽ Է

ԱՐԾՐՈՒՆԵԱՑ ՇԱՌԱՒԻՂ ՄԸ

Այն առեն ծերը քիչ մը մտածելէն վերջ, դէպի ծովեզրը գնաց եւ մակոյկին մէջ կեցող մարդուն ձայն արձակեց:

— Բարեկամ, ըսաւ, դուն կը տեսնես որ մենք քու տիրոջդ թշնամի չենք, իր վէրքը պատեցինք, եւ եթէ կ'ուզես իր կեանքը ազատել, եկուր մեզի օգնէ, որպէսզի կատարելապէս զինքը ազատենք մահուընէ:

Մարդը քիչ մը մտածելէն ետքը, խրեց իր մակոյկը ցամաք, ելաւ նաւէն եւ ծառային հետ չալկելով վիրաւորը չոկուեցան դէպի տուն: Եւ այսպէս. Դիոնիս ապահովեցաւ թէ՝ ալ մարդ չկար լուր տանելու մայրաքաղաքը:

Մանաւանդ որ բուն թշնամին իրեն ձեռքն է: Միայն չէր կրնար դուշակել թէ ինչ ընդունելու - թիւն պիտի ընէր Թորոս իր մահացու թշնամին ձեռքն անցնելով. եւ դոհ եղաւ, երբ լոյսը մօտեցնելով տեսաւ որ ան անտարբեր՝ եւ հազիւ թէ արհամարհոտ աչք մը ձգեց իր ոխերիմ թշնամիին վրայ, եւ Բարկէնին մօտ կ'ուզէր տեղաւորել որպէս զի դիւրին ըլլայ երկուքին ալ միասին խնամք տանիլ:

Բայց ծեր բժիշկը որ Թորոսի մեծահոգիութիւնը կը տեսնէր, նոյնը չէր հաւատար ոչ Անդրոնիկոսի եւ ոչ Բարկէնի համար, ուստի զատ սենեակներ երկուքն ալ զետեղել կը մտածէր:

Եւ ահա, Եւփիմէ երեւցաւ սենեակին դուռը Բարկէնի ձեռքէն բռնած՝ որուն անխոով կ'առաջնորդէր դէպի սենեակը, իմացնելով Դիոնիսի թէ ինք իր հիւանդը նայելու մտադր էր, իսկ թշնամիին խնամքը ուրիշներուն կը վերաբերէր:

Դիոնիս, մակոյկին պահապանը եւ ծառայ մը Անդրոնիկոսի քով ձգելէն վերջ, երկու մնացած ծառաներուն հետ մօտակայ ամայի եւանջրդի հեղեղատի մը մէջ նետել տուաւ դիակներըեւերր ամէն բան կարգի դրաւ, դարձաւ տուն իր վիրաւորները տեսնելու:

Անդրոնիկոս կը զառանցէր, ուստի պէտք եղած դարմանները՝ ինչ որ կարելի էր անանկ տեղ մը, ապսպրելէ վերջ, Եւփիմէի սենեակին դրան առջեւ եկաւ եւ տեսաւ Բարկէնը որ անկողնին մէջ նստած կը պատմէր Թորոսի:

— ... Ինծի ըսին թէ դունէն ողջ մարդ պիտի չելնէ, ես տեսայ փախչողները. ըսածդ մոռցայ: Հօրեղբայրդ ըսած էր մեզ. «Տղաք փախչողին մի դպիք, թողէք երթան,» միտքս հոն գնաց, երբ ուշաբերեցի վազեցի նաւէնուն, մէկը դունէն տասը քայլ անդին գետին փռեցի, միւսը մեծ էր, ուժով կը թուէր ծովուն մօտ հասայ, դարձաւ, ինչ տեսնեմ, մեր մարդն էր Աղուէս, կաց, ըսի, առիւծին ձագը տեսա՞ր, հազիւ թէ սուրը կուրծքին դպի, գլխուս սուրի լաւ հարուած մի իջեցուց, ինք ալ գլորեցաւ:

Աչքերս մթնցան, աղբիւրին վազեցի, լուացի արիւնը, տեսայ որ չկտրիր, վերարկուս վէրքին վրայ գոցեցի, հոս եկայ գլուխս պտոյտ կուգար: Տիկնին ձայնը լսեցի որ՝ «Բարկէն հայրիկ» կը կանչէր եւ ալ ինչ եղայ չիմացայ...

— Լաւ, ըսաւ Դիոնիս, ես ալ քեզխարգիլած եմ որ չխօսիս, հանդարտ պէտք է նստիս:

Բարկէնը լռեց եւ Եւփիմէ ամէնը ճամբեց ու իր վրան առաւ զայն խնամել, դուրս ելան եւ հոն, Թորոս ուԴիոնիս սկսան խորհրդակցիլ երկրորդ օրուան ճամբորդութեան վրայ եթէ նաւը դայ, եւ որոշեցին որ Թորոս երթայ, իսկ Բարկէն առողջանալէն վերջ Դիոնիսի եւ Եւփիմէի հետ գայ:

Ուստի աս որոշումը ընելէ վերջ արդէն կէս գիշերն անցած էր, Թորոս ընկողմանեցաւ բազմոցի մը վրայ, իսկ ծերը երբեմն իր հիւանդներուն այցելութիւն կ'ընէր, երբեմն կը մրափէր մինչեւ արշալոյսը երեւցաւ:

Բարկէն քանի քանի անգամ նոյն գիշերը աղաչեց Եւփիմէի որ զինքը թողու եւ հանգչի. բայց ան չարունակ պաղ ջուր դնելով գլխուն եւ լռել հրամայելով լուեցուց:

Եւ երբ տնտեսը բստ սովորութեան իրենց պատրաստ կերակուրը բերաւ, իջաւ առանձին պատուէրներ տալու եւ ետքը իր հիւանդին քով քաշուեցաւ:

Թորոս եւ Դիոնիս նաւուն գալը կը դիտէին, եւ նաւ չէր երեւար. ծովեզրը կ'իջնէին, լուր չկար, եւ այսպէս կ'անցրնէին ժամանակը մինչեւ կէս օր:

ԾԵՐԵՆՑ

բերը՝ Գօգօ Ելչոզեանեան եւ Մասիս Աւետեան ի-րենց արագ խաղարկութեամբ ։

★ Հանդիսատեսներէն Պ. Ժագ Այնաճեան այնքան ոգեւորուած էր մեր տղոց խաղարկութեանէն որ, մրցումէն վերջ ճաշի հրաւիրեց բոլոր մարզիկները ուր երգերով եւ արտասանութիւններով տօնուեցաւ Հ. Մ. Ը. Մ.ի շահած այս պատուաբեր արդիւնքը ։

Պօմոնէն Տիկին Յակոբեան հազար ֆրանք նուիրեց, գնահատելով մեր տղոց օրինակելի խաղարկութիւնը ։

Վահան Շամլեան

վարութեան օրերը համրուած են, թէ ոչ մէկ օտար պետութիւն կրնայ օգնել անոր, տնտեսական կամ զինուորական տեսակէտով։ Այս առթիւ տրամադրութիւն կը յայտնէ բարեկամական յարաբերութիւններ հաստատելու բոլոր պետութեանց հետ։ Եւ կ'աղդարարէ թէ Մ. Նահանգները զինեալ նախայարձակում կատարած պիտի ըլլան, եթէ զօրք ղրկեն Չինաստան։

Ուրիշ հեռագրի մը համաձայն, ամերիկացի առաջնակարգ զօրավար մը, Քլարք, Չինաստան պիտի ղրկուի, ստանձնելու համար ազգայնական բանակին ռազմագիտ. ղեկավարութիւնը։ Կ'ըսուի թէ այս որոշումը տրուած է Թրումըն–Մարշըլ տեսակցութենէն անմիջապէս վերջը։ (Զօր. Քլարք ամերիկեան բանակին հրամանատարն էր 1944ին, Միջերկրականի ճակատին վրայ)։

Բուն զինուորական օգնութեան մասին որոշում կրնայ տալ խորհրդարանը, որ պիտի գումարուի յառաջիկայ յունուարին ։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԻՏԱԼԻՈՅ ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ, Տէ Կասփէրի, որ Պրիւսէլ գացած էր, Փարիզ եկաւ առջի օր եւ տեսակցութիւն մը ունեցաւ Ֆրանսայի նախարարներուն հետ։ Հաւանական է որ Իտալիան ալ մասնակցի արեւմտեան միութեան։— Մառէշալ Կրացիանի առջի օր դուրս հանուեցաւ դատարանէն, աղմկալի տեսարաններ պարզած ըլլալով ։ Երբ վկայ մը յիշեց իր ճառերէն մէկը, ուր կը գովէր Մուսոլինիի հաստատած կարգուսարքը, ծերունի մառէշալը պոռաց.— «Պատրաստ եմ նորէն խօսելու այդ ճառը»։

ՃԱՓՈՆԻ նախկին վարչապետին Թոժոյի մահապատիժը ցկեանս բանտարկութեան վերածելու համար, ամերիկեան հրամանատարին դիմում կատարած են 11 դաշնակից պատուիրակութեանց պետերը ։

ԿԻՊՐՈՍԻ համայնավար կուսակցութեան քարտուղարը, Միլթիատիս Խրիսթոտուլու, վեց ամիս բանտարկութեան եւ 50 սթերլին տուգանքի դատապարտուեցաւ, ապօրէն ցոյցի մը մասնակցած ըլլալով ։

35 ՏԱՐԵԿԱՆ ԹՈՒՐՔ ՄԸ, Ահմէտ Ալփայ, որ 195.000 ֆրանսական եւ 200 զուիցերիական ֆրանք ունէր վրան, չաբաթ առտու ժամը 4ին վեր կ'ելլէր Վիքթուար փողոցի մէկ դրամատան սանդուղներէն, երբ գիշերապահը արթնցաւ։ Պահականոց տանելով հարցաքննեցին, բայց լեզու չէր գիտեր։ Թարգմանն ալ չկրցաւ լուսաբանել խնդիրը։ Ի վերջոյ եղբայրը օգնութեան հասնելով, բացատրեց թէ խելագարութեան նոպաներ կ'ունենայ եւ յիշողութիւնը կորսնցուցած է։ Փարիզ հասած իրիկունն իսկ անհետացած էր։

ՄԻԱՑԵԱԼ ԱԶԳԵՐՈՒՆ անդամակցելու համար դիմում կատարած են 12 պետութիւններ,— Ալպանիա, Աւստրիա, Պուլկարիա, Սէյլան, Իրլանտա, Ֆինլանտա, Հունգարիա, Իտալիա, Մոնկոլիա, Փորթուկալ, Ռումանիա եւ Անդրյորդանան։ Խ. Միութեան պատուիրակը այս անգամ ալ բուռն ճառ մը խօսեցաւ։ Մոսկուա համաձայն է կարգ մը երկիրներու ընդունելութեան, պայմանաւ որ նախ ընդունուին արեւելեան Եւրոպայի պետութիւնները.— իր արբանեակները ։

ԵՐԵԿՈՅԹ ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

ԱՆՄԱՀՆ ԱՂԲԻՒՐ ՍԵՐՈԲԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Նախաձեռնութեամբ՝ Հայ Կամաւորներու եւ Մարտիկներու Միութեան Կեդր. վարչութեան, մասնակցութեամբ Կապոյտ Խաչի եւ ուրիշ միութեանց, այս չաբաթ երեկոյ ժամը 8ին, «Հ. Օհանջանեան» սրահին մէջ։ Կը նախագահէ՝ զինակից՝ ԽՄԲԱՊԵՏ ՓԻԼՈՍ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ։

Կը խօսի զինակից ԱԶԳԻՆ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին։ Ընտիր պիւֆէ։ Հանդէսէն վերջ խնջոյք։ Մուտքը ազատ է։

ՇԱՎԻԼԻ Ֆ. Կ. Խաչը ցաւակցութիւն կը յայտնէ ընկերուհի Լուսին Օհանեանի եւ բոլոր պարագաներուն եւ փոխան ծաղկեպսակի հազար ֆրանք կը նուիրէ Շավիլի Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդ խումբին, Այրի Տիկ. ՍՐԲՈՒՀԻ ՕՀԱՆԵԱՆի մահուան առթիւ։

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Նոյեմբեր 27ին չաբաթ երեկոյ ժամը 8.30էն մինչեւ լոյս, SALLE CADETի ընդարձակ սրահին մէջ, 21 rue Cadet: Métro Cadet։

Կը նախագահէ ընկեր ՀՐԱՆԴ ՍԱՄՈՒԷԼ

Կը խօսի ընկեր Ս. ՏԷՐ ԹՈՄԱՍԵԱՆ

Ուղերձ Նոր Սերունդի կողմէ ։

Կը նուագեն Թառիստ ԳԱՐԵԳԻՆ, քէմանչիստ ՅՈՎՍԷՓ ՅՈՎՆԱՆԵԱՆ ։

Կ'արտասանեն՝ Զ. ՂԱՐԻՊԵԱՆ եւ Զ. ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ։ Կ'երգեն՝ Նշանաւոր պարիթօն ԿԱՐՕ ԱԲՐԱՀԱՄԵԱՆ եւ Նոր Սերունդի երգչախումբը, ղեկավարութեամբ ԱՐԱ ՊԱՐԹԵՒԵԱՆի ։

Orchestre Jazz ղեկավարութեամբ ԿԱՐՕ ՍԱՐԵԱՆի, որ միեւնոյն ատեն կը նուագէ հայկական եղանակներ բեմի վրայ ։ Ճոխ պիւֆէ ։

Մուտք 100 ֆրանք ։

×

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Կը տօնուի ՆՈՅԵՄԲԵՐ 27ԻՆ ՇԱԲԱԹ ԳԻՇԵՐ, մինչեւ լոյս Château des Fleursի մէջ։

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէի։ Կը մասնակցին Հ. Յ. Դ. բոլոր ենթակոմիտէները եւ խումբերը, ինչպէս նաեւ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութիւնը իր բոլոր մասնաճիւղերով ։

Կը նախագահէ ընկեր Յ. ՊԱՊԻԿԵԱՆ

Կը խօսին ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

եւ Ա. ՔԷՕՍԷԵԱՆ

Ներկայ պիտի ըլլան եւ խօսին Ֆր. Ընկերվ. յայտնի դէմքեր։ Գեղարուեստական ճոխ բաժին։ Պիտի նուագէ Հ. Յ. Դ. Սէն Լուի Նոր Սերունդի նուագախումբը ։ Պիտի երգէ Հ. Յ. Դ. Սէնթ Անի երգչախումբը ղեկավարութեամբ Պ. Հ. Համբարձումեանի։ Սէն Ժէռոմի եւ Լէ Զ'Օլիվի Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի կողմէ երգ եւ հայկական պարեր։ Կ'արտասանէ ընկեր Մակարեան, պիտի երգէ ֆրանսերէն Mme LONGUE :

×

ԼԱ ՍԻՈԹԱՅԻ ՄԷՋ.— Այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 14.50—19, Salle de la Mutualitéի մէջ։ Մասնակցութեամբ Նոր Սերունդի։

Պիտի խօսին Տիկին ՔԻՊՐԻԹՃԵԱՆ եւ ՇՐՋ. կոմիտէի ներկայացուցիչը, ընկեր ՍԵՐԺ։

Հանդէսէն վերջ զուարճալիք (Loto), յարգի նուէրներով ։

×

ՊԱՆԵԷՕ ՔԱՇԱՆԻ մէջ կիրակի 12 Դեկտեմբեր ։

ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԻՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ (ՄԱՐՍԷՅԼ)

Մարսիլիոյ Աղքատախնամ - Որբախնամ միութեան տարեկան պարահանդէսը, 8 Յունուար 1949 չաբաթ երեկոյ ժամը 9էն մինչեւ առաւօտ, Alhambraի սրահին մէջ, 340 Bld. Chape: Կը խնդրուի չխաչաձեւել ։

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ՏԻԿՆԱՆՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ եւ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՆՑԻԿ ՅԵՐԵԿՈՅԹԸ

Դեկտեմբեր 5ին ժամը 16—24 Hôtel des deux Mondesի սրահներուն մէջ 22 Ave. d el'Opéra։

Գեղարուեստական բաժին Անուրդ չկայ

Սեղանները նախապէս գրաւելու համար հեռաձայնել առաւօտները Tro. 44-38:

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Հ. Յ. Դ. Շավիլի Արղութեան խումբի ընկերները իրենց ցաւակցութիւնը կը յայտնեն ընկերներ Գէորգ Պօղոսեանի, Գնէլ Կէօշկէրեանի, Օհանեան ընտանիքին եւ պարագաներուն, իրենց մեծ մայրիկին ԱՅՐԻ ՏԻԿԻՆ ՍՐԲՈՒՀԻ ՕՀԱՆԵԱՆի մահուան առթիւ։

★ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Շավիլի «Անդրանիկ» խումբի ընկեր-ընկերուհիները ցաւակցութիւն կը յայտնեն ընկերուհի Աստղիկ եւ ընկեր Տիգրան Քէօսէեաններուն, իրենց մեծ մայրիկին ԱՅՐԻ ՏԻԿ. ՏԷՍՈՅԵԱՆի մահուան առթիւ։ Նոյնպէս ցաւակցութիւն կը յայտնեն ընկերուհիներ Քնարիկ Օհանեանի, Պերճուհի Մարտիրոսեանի եւ ընկեր Մարտիրոս Օհանեանի, իրենց մեծ մայրիկին ԱՅՐԻ ՏԻԿ. ՍՐԲՈՒՀԻ ՕՀԱՆԵԱՆի մահուան առթիւ։

BONNETERIE

GROS, DEMI - GROS

Ռ. ԱՒԵՏԻՍԵԱՆ

10 Rue des Petits Carreaux, Paris (2)

Métro Sentier, հեռաձայն Cen. 36-54

Ճոխ մթերք գուլպայի «Շօսէթ»ի, ներքին ճերմակեղէններու, մասնաւորաբար շրջուն վաճառորդներու համար ։

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme - (13)

Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՆԱՄԱԿՆԵՐՈՒ

մի սպասէք վճարելու համար ձեր պարտքը ։ Հետզհետէ կը դադրեցնենք այն թերթերը որոնց տէրերը վեց ամիսէն աւելի պարտք ունին։

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Յ. Դ. ՐԱՖՖԻ խումբին ժողովը՝ այս չորեքշաբթի ժամը 8.30ին, ընկերվարականներու սրահը ։

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Ֆր. Կ. Խաչի Մարսէյլի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը 29 Նոյեմբեր Բշ. երեկոյ ժամը 9ին Café Noailleի ներքնասրահին մէջ, Bld. Dugommier: Բոլոր ընկերուհիներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Պ. Արամ Եօրեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ իրենց ողբացեալ կնոջ եւ մօր՝ հանգուցեալ ՏԻԿԻՆ ԵՐԱՆՈՒՀԻ ԵՕՐԵԱՆի (ծնեալ Կէլկէլեան) մահուան քառասունքին առթիւ հոգեհանգստեան մասնաւոր պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի, Փարիզի Հայոց եկեղեցիին մէջ, պատարագէն վերջ։ Կը հրաւիրուին հանգուցեալին յիշատակը յարգողները ։

Գամեր Գափամաճեան, Օր. Արաքսի Աչճեան, Պ. Հմայեակ Աչճեան (Ռումանիա), Պ. Համազասպ եւ Պ. Սահակ Աչճեան, Տէր եւ Տիկին Պետրոս Ասլանկիւլեան, Տէր եւ Տիկին Մուշեղ Կարապետեան եւ զաւակները (Լիոն), Տէր եւ Տիկին Արամ Միհալըճեան եւ զաւակները (Լիոն), Տէր եւ Տիկին Միհրան Կարապետեան եւ զաւակները, Մանուկեան, Էլմասեան, Թօքաթլեան, Պաղտասարեան, Տէմիրճեան, Պալենց ընտանիքները սրտի խորունկ ցաւով կը ծանուցանեն իրենց մօր, մօրաքրոջ, հօրաքրոջ եւ ազգականին՝

ԱՅՐԻ ՏԻԿ. ՓԻՍՏՈՍ ՍԻՄՈՆ ԳԱՓԱՄԱՃԵԱՆի

(Ծնեալ փափազեան)

դառնաղէտ մահը, որ տեղի ունեցաւ Նոյեմբեր 22ին, իր բնակարանին մէջ 65 տարեկան հասակին, յետ կարճատեւ հիւանդութեան։

Յուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի հինգշաբթի առտու ժամը 11ին, Փարիզի Հայոց եկեղեցին։

Մասնաւոր մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբր այն նկատել։

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՅԻՆ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Փարիզի «Ահարոնեան» խումբը կը կազմակերպէ հրապարակային բանախօսութիւն մը այս հինգշաբթի, ժամը 8.30ին, Sociétés Savantesի մէջ։

Դասախօս՝ ընկեր Ս. ԹՈՐՈՍԵԱՆ։ Նիւթը՝ «ԻՆՉ Է ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ»։

Մուտքը ազատ է։ Կը հրաւիրուին Նոր Սերունդի բոլոր անդամները ։

★ Հայերէնի դասերը Տիկին Զիթունիի կողմէ ժամը 20ին ։

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ԱՆՆԱԽԸՆԹԱՑ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

5 Դեկտեմբեր կիրակի ժամը 8.30ին Salle Mazenod սրահին մէջ, 88 rue d'Aubagne։

Առաջին անգամ ըլլալով պիտի ներկայացուի «ՊԱՅՔԱՐԻ ՕՐԵՐ» թատերգութիւնը, երեք արար, մէկ պատկեր։ Մանրամասնութիւնները յայտագրով։ Կը խնդրուի չխաչաձեւել ։

« ՇԻՐԱԿ » հռչակաւոր Օղիին մենաշնորհին տէր կռանտ Տիսթիլըրի տիւ փառք Հաստատութեան ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԵՒ ԱՆՄՐՑԵԼԻ ՌՈՄԸ, որ բոլոր փափկաճաշակներու

—— Փնտռած ըմպելին է։——

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Վերջամսեայ 800 ֆր․, Արտ․ 10 տոլ․ կամ 3 անգլ․

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Jeudi 25 Novembre 1948 Հինգշաբթի 25 ՆՈՅԵՄԲԵՐ

Ի․ ՏԱՐԻ — 20e Année N° 5703—Նոր շրջան թիւ 1114 Խմբագիր՝ Շ․ ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ 6 Ֆր․

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՀԻՆ ՕՐԵՐԸ ԿԱՐՕՏՑԱ՞Ն

Երկար ատենէ ի վեր խորհրդաւոր լռութիւն մը կը տիրէ Մոսկուայի եւ Անգարայի յարաբերութեանց մասին:

Երկու կողմերն ալ կը շարունակեն աղիւեղի խօսքեր փոխանակել պարբերաբար, իրենց թերթերուն եւ անթելներուն միջոցաւ: Սովորական երեւոյթ մը՝ միջազգային մամուլին համար: Ծանօթ ջլամարտը

Այդ բոլորը ոչինչ կ'ապացուցանեն: Մանաւանդ երբ նկատի առնենք պաշտօնական շրջանակներուն վերապահ դիրքը:

1945ին էր որ Մոսկուա չեղեալ հռչակեց 1925ի բարեկամութեան դաշնագիրը, կացութիւնը փոխուած համարելով:

Կարգ մը ծանուցագիրներ փոխանակուեցան, այս առթիւ: Խ․ Միութիւնը մասնաւորապէս կը պահանջէր վերաքննել Նեղուցներու վարչաձեւը եւ միասին ստանձնել անոր պահպանումը, խարիսխ մը տրամադրելով իրեն: Միջանկեալ կը յիշուէր Կարս-Արտահանի խնդիր մը, իբրեւ մանրուք դրամ:

Անգարա վճռապէս մերժեց տեղի տալ, իր կռնակին ունենալով Մեծն Բրիտանիան եւ մանաւանդ Մ․ Նահանգները, որոնք «Թրումընի վարդապետութիւնը» պիտի հաստատէին 1947 մարտին: Երկուքն ալ իրմէ առաջ տուած էին պատասխանը:

Այս անցուդարձին հետեւանքով, Մոսկուա երկար ատեն առանց դեսպանի ձգեց Անգարան: Եւ այս տարի էր որ հարկ դատեց նոր դիւանագէտ մը ղրկել, Պ․ Լաւրիչեւ:

Կարծես լոյս ծագեցաւ Թրքական հորիզոնին վրայ: Մամուլը կարօտով արծարծեց հին յիշատակներ,— երկու երկիրներուն սիրակցորդ բարեկամութիւնը՝ 1919էն մինչեւ 1945: Եւ յոյս յայտնեց թէ պիտի վերահաստատուին այդ յարաբերութիւնները:

Ամէնէն սիրալիր արտայայտութեանց ատեն ալ, Թուրքիոյ վարիչներն ու գրիչները միշտ կը յիշեցնէին թէ երբեք պիտի չհաւանին որեւէ բանի զոհել իրենց հողային ամբողջութենէն եւ անկախութենէն:

Որեւէ նորութի՞ւն, այդ օրէն ի վեր:

Առաջինը այն՝ որ Թուրքիոյ վարչապետը, արտաքին նախարարին փոխանորդը, գործավարներ եւ երեսփոխաններ ներկայ եղան բոլշեւիկեան յեղափոխութեան 30րդ տարեդարձին առթիւ սարքուած ընդունելութեան, Անգարայի մէջ:

Պոլսոյ խորհրդային հիւպատոսարանին ալ ընդունելութիւն մը սարքած էր ուր ներկայ էին կուսակալը, զինուորական եւ ծովային հրամանատարները, ոստիկանութեան վերատեսուչը, «Հալք»ի վարիչները եւն․:

Սովորական ձեւակերպութի՞ւն մը:

Բայց աւելի ուշագրաւ այդ առթիւ է որ կը յայտնուի երկրորդ եւ աւելի պերճախօս նորութիւն մը:

Համաձայն Անգարայէն Փարիզ ուղղուած հեռագրի մը, Թուրք մամուլը երկու օրէ ի վեր մասնաւոր կարեւորութեամբ կ'արձանագրէ խորհրդային դեսպանին խօսակցութիւնը Թուրքիոյ վարչապետին հետ, այդ ընդունելութեան առթիւ:

Եթէ հաւատանք հրատարակուած լուրին, Պ․ Լաւրիչեւ հրապարակաւ իր ցաւը յայտնած է Հասան Սաքայի, «որ երկու երկիրներուն յարաբերութիւնները այն չեն ինչ որ էին Մ․ Քէմալ Աթաթիւրքի օրով»:

Խորհրդային դեսպանը ըսեր է նաեւ թէ երկու «երկիրներուն միջեւ առկախ մնացած խնդիրները պէտք է կարգադրուին ուղղակի, առանց Մ․ Նահանգներուն միջամտութեան»:

— «Թուրքիոյ շահն ալ այդ կը պահանջէ, որովհետեւ իր բանակը չի կրնար դիմադրել կարմիր բանակին: Հիւլէական ռումբը մեծ կարեւորութիւն չունի, եւ Ամերիկայի յանձնած զինամթերքն ալ անարժէք է»:

Մեզի չինար ստուգել այս յայտարարութեանց վաւերականութիւնը:

Այս ամբողջ անցուդարձին մէջ, էականը այն է որ, Մոսկուա տրամադիր կ'երեւայ վերսկսելու բանակցութիւնները, առանց արտաքին միջամտութեան:

Ուրիշ խօսքով, ազդեցութեան պայքար մըն է որ կը փորձէ Մ․ Նահանգներուն դէմ:

Հին կարօտնե՞ր են որ կ'արթննան, դուռ բանալով նոր անակնկալներու:

Շ․

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

«ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐ»Ը

Համեստ շրջաններէն վերջ, Փարիզն ու Մարսէյլն ալ «Դաշնակցութեան Օր»ը կը տօնեն այս շաբաթ:

«Ուշ լինի, նուշ լինի»:

Ո՞վ պիտի արծարծէր հայ ժողովուրդի ազատ կամ անկախ ապրելու կամքը, եթէ չըլլար Դաշնակցութիւնը:

Ո՞վ պիտի նուիրագործէր այդ ժողովուրդին գոյութեան իրաւունքը, եթէ չըլլար Դաշնակցութիւնը:

Ո՞վ պիտի ուզէր «ափ մը Երեւան»ն իսկ կոչել Հայաստան, եթէ չըլլար Դաշնակցութիւնը:

Եթէ ունեցեր ենք քաղաքական դատ մը որուն մասնակի պսակումն էր Հայաստանի անկախութեան ճանաչումը, զայն կը պարտինք Դաշնակցութեան:

Եթէ հայ ժողովուրդը գիտցեր է տէր կանգնիլ իր քաղաքական պահանջներուն, զայն կը պարտինք դարձեալ Դաշնակցութեան:

Եթէ հայ բազուկը սորվեր է զարնել պաշտպանելու համար իր ինչքը, իր հողը, իր կեանքն ու պատիւը, Դաշնակցութիւնն է եղած իր ամէնէն անձնուէր ուսուցիչը:

Ով կ'ըսէ թէ Ան վեր է հայ ժողովուրդէն: Ան, ինքը, հայ ժողովուրդն է իր թերութիւններով եւ առաւելութիւններով:

Դարձեալ Ան է որ ոգի ի բռին պայքարած է քառորդ դար, աշխարհի բոլոր անկիւնները, որպէսզի մէկ հայ աւելի փրկուի այլասերումէ:

Դաշնակցութիւնը չէ՞ որ, հեռու ճղճիմ հաշիւներէ, միշտ վա ռկը պահէ Հայուն սրտին մէջ մեծ իտէալը,— իր հայրենիքին սէրը:

Դաշնակցութեան սիրտն է որ անընդհատ կը բաբախէ կենդանի սիրովը իր հեռաւոր հայրենիքին, որուն համար ոչ աշխատանք է խնայած, ոչ պայքարէ խուսափած է եւ ոչ ալ իր կեանքն է սակարկած:

Փառք իր Օրուան: ՍՕՍԻ

ՄԱՀ ՋՕՐ․ ՊՌԷՄՈՆԻ

Ցաւով կ'իմանանք թէ երեքշաբթի օր մեռած է Զօր․ Պռէմոն, որ Կիլիկիոյ կառավարիչն էր Ֆրանսական գրաւման ժամանակ:

Աւելի քան 75 տարեկան, զօրավարը շատոնց հանգստեան կոչուած էր: Միշտ կը մասնակցէր հայկական հանդէսներու եւ հայանպաստ ձեռնարկներու: Սանճաքի պարպումին ատեն ալ փորձեց դեր մը կատարել, բայց անօգուտ:

ԱՆԳԼԻՈՅ ԹԱԳԱՒՈՐԸ ԾԱՆՐԱՊԷՍ ՀԻՒԱՆԴ

է, ինչպէս կը հաստատէ բժշկական տեղեկագիր մը, որ մամուլին յանձնուեցաւ երէկ: Սրունքներուն երակները չեն գործեր, ինչ որ մեծ մտահոգութիւն կը պատճառէ: Բժիշկները բացարձակ հանգիստ պատուիրած են առնուազն վեց ամիս: Այս պատճառով յետաձգուած է այն ճամբորդութիւնը զոր Ճորճ Զ․ պիտի կատարէր յառաջիկայ Յունուարին, դէպի Աւստրալիա եւ Նոր Զելանտա: Հակառակ իր տկարութեան, թագաւորը առջի օր զբաղեցաւ պետական գործերով եւ տեսակցութիւն մը ունեցաւ վարչապետին հետ: Մասնագէտներ կ'ըսեն թէ սրունքներուն երակները իրարու հանդիպելով, կը խափանեն արեան ազատ հոսումը, ինչ որ սուր ցաւեր կը պատճառէ եւ կրնայ փտախտի յանգիլ: Նոյնիսկ անհրաժեշտ կը համարուի վիրաբուժական գործողութիւն մը:

ՊԱՂԵՍՏԻՆԻ խնդիրն ալ կատարեալ թնճուկի մը վերածուած է, իբրեւ հետեւանք մեծ պետութեանց հակամարտութեան: Մ․ Նահանգները պահանջեցին որ Արաբները եւ Հրեաները անմիջապէս բանակցութեան ձեռնարկեն, հաշտութիւն կնքելու համար: Անգլիա կ'առաջարկէ հաշտարար յանձնախումբ մը կազմել, վերջ տալով միջնորդի պաշտօնին:— Եգիպտոս կը սպառնայ հրաժարիլ Միացեալ Ազգերէն, եթէ ընդունուի Իսրայէլի պետութեան անդամակցութիւնը:

ՈՒՈՇԻՆԿԹԸՆԷՆ հասած լուրերու համաձայն, նախագահ Թրումըն պիտի պահանջէ խորհրդարանէն զինուորական օժնութիւն տրամադրել արեւմտեան Եւրոպայի, փոխ վարձի դրութեամբ:

Ֆրանսայի ներքին կեանքը

ԲՈՒՌՆ ՎԻՃԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎԻՆ ՄԷՋ

Երեքշաբթի օր Ազգ․ Ժողովը յետաձգեց վստահութեան բանաձեւին քուէարկումը, նոյնինքն վարչապետին առաջարկութեամբ: Քուէարկութիւնը պիտի կատարուէր երէկ: Մեծամասնութիւնը ապահովուած կը համարուէր:

Եթէ ծայրագոյն ձախակողմը կը քննադատէ դահլիճը իբրեւ յետադիմական, չափաւոր խմբակցութիւններ ալ դժգոհ են որ դահլիճը վարանումներ կը ցուցնէ, փոխանակ վճռական քաղաքականութիւն մը վարելու: Այնպէս որ, վստահութեան բանաձեւէն վերջն ալ, տեսակ մը անըստուգութիւն կը տիրէ:

Երեքշաբթի օրուան նիստին մէջ, վարչապետը յայտարարեց թէ քննութիւն բացուած է Ք․ի դէմ, զինուորները անհնազանդութեան հրաւիրած ըլլալու ամբաստանութեամբ: Ուրիշ հետապնդումներ ալ պիտի կատարուին: Միեւնոյն ատեն պահանջեց Ազգ․ Ժողովէն վերցնել երկու համայնավար երեսփոխաններու՝ նախկին նախարար Շարլ Թիյոնի եւ Փա տը Քալէի երեսփոխան Տասոնվիլլի անձեռնմխելի հանգամանքը: Երկուքն ալ կ'ամբաստանուին թէ անարգած են դատական իշխանութիւնը, հետեւաբար պիտի դատուին:

★ Վիճաբանութեանց ընթացքին, բուռն միջադէպի մը տեղի տուաւ Պ․ Անտրէ Մարթի (համայնավար), բողոքելով իրեն վերագրուած յայտարարութեան մը դէմ: Իբրեւ թէ ըսեր է վերջերս խօսած ճառի մը մէջ,— «Ընկերներ, զօրաշարժի ատեն զօրանոց մտէք, զէնք առէք, բռնեցէք ձեր սպաները եւ չըլլայ որ ձեզմէ ոեւէ մէկը քալէ Խ․ Միութեան դէմ»: Բացատրեց թէ ինք միայն հետեւեալ խօսքն արտասանած է.—«Ֆրանսայի ժողովուրդը երբեք պիտի չպատերազմի Խ․ Միութեան դէմ» եւ պատասխանատուութիւնը կը ստանձնէ առանց վերապահութեան: Այս առթիւ քննադատեց ազգ․ պաշտպանութեան նախարարը, Պ․ Ռամատիէ, որ ըսած էր թէ Պ․ Անտրէ Մարթի «կ'անուանարկէ Ֆրանսան»: Համայնավար երեսփոխանը պոռաց․— «Ֆրանսան Պ․ Ռամատիէն չէ»: — «Իսկ երբեք Մարթին», պատասխանեց Պ․ Ժիւլ Մոք:

Պ․ Մարթի գանգատեցաւ նաեւ որ Ֆրանսական բանակին հրամանատարութիւնը օտարի մը յանձնուած է: Վարչապետը չհանդուրժելով այս թշնամական ակնարկին, ջերմապէս պաշտպանեց Մեծն Բրիտանիոյ սպարապետը, մարէշալ Մոնթկոմըրի, «որ պաշտօն ստացած է ժողովրդապետութիւններէն ներդաշնակել իրենց ուժերը, խուսափելու համար նոր արշաւանքէ մը: Դուք չէք ուզեր որ մենք ինքնապաշտպանութեան միջոցներ ունենանք եւ մինչեւ անգամ կ'ըսէք թէ Ֆրանսա պատերազմ կ'ուզէ: Մենք պիտի չթոյլատրենք որ Ֆրանսա կործանի ներսէն»:

Վարչապետը ուրիշ հարց մըն ալ յուզելով, բացէ ի բաց յայտարարեց թէ համայնավար կուսակցութիւնը ամէն միջոց կը փորձէ ջլատելու համար Ֆրանսայի տնտեսութիւնը:

— «Դուք սուտ կը խօսիք երբ կ'ըսէք թէ գործադուլները հետեւանք են բանուորներու օրինաւոր պահանջներուն: Ապացոյցներ կան թէ ձեր պայքարին նպատակն է ապահովել ձեր մասնակցութիւնը կառավարութեան մէջ»:

★ Նորէն բուռն հակաճառութիւններ տեղի ունեցան համայնավարներու եւ ընկերվարականներու միջեւ, քնիչ յանձնաժողովներ կազմելու առաջարկին առթիւ: Ընկերվարական երեսփոխան մը դիտել տուաւ թէ «որեւէ համեմատութիւն չկայ համայնավար կուսակցութեան ստացած հրակայական գումարներուն եւ եղբայր կուսակցութիւններէ մեր ստացած դրամներուն միջեւ: Եւ այդ համերաշխութիւնը երբեք չի խափաներ մեր քաղաքական ազատութիւնը»:

ՆՈՐ ԳՈՐԾԱԴՈՒԼՆԵՐ ԿԸ ՍԱՐՔՈՒԻՆ

Թէեւ մեղմացած կը թուին խլրտումները՝ ածխահանքերու եւ նաւահանգիստներու մէջ, բայց միշտ կը վախցուի նոր գործադուլներէ, որոնց գլուխն անցած է Աշխատանքի Դաշնակցութիւնը:

Թերթերը կը գրեն թէ հանրաքուէ կը կատարուի առեւտրական հաստատութեանց պաշտօնեաներուն մէջ, ընդհանուր գործադուլ յայտարարելու համար: Քուէարկութիւնը սկսած է գաւառէն, իսկ Փարիզի մէջ պիտի կատարուէր երէկ: Եթէ գործադուլի որոշում տրուի, 300.000 պաշտօնեայ պիտի դադրեցնեն աշխատանքը:

★ Տէօնքէրքի մէջ յայտարարուած ընդհ․ գործադուլը ձախողեցաւ: 2500 բանուորներ մերժեցին մասնակցիլ, խանութները բաց մնացին եւ գործարանները չատ չազդուեցան: Զինուորները կը շարունակեն հսկողութիւն կատարել, միեւնոյն ատեն պարպելով նաւերու բեռները:

Վեց բանուորներ վիրաւորուեցան Պոստոյի մէջ, կռիւ մը ծագած ըլլալով աշխատողներու եւ բանթողներու միջեւ:

Մարսէյլի քարափի բանուորներուն գործադուլը կը շարունակուի 27 օրէ ի վեր: 27 նաւեր կաշկանդուած կը մնան:

Ուրիշ մասնակի գործադուլներ ալ կը շարունակուին զանազան վայրերու մէջ:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ․ էջ)

ԴՐՈՒԱԳՆԵՐ ՎԵՐՋԻՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԷՆ

ԵՐԵՔ ԱՄԻՍ ԹԻԹՈՅԻ ԵՐԿՐԻՆ ՄԷՋ

Ե.

Բարեկամէ մը տեղեկութիւններ կը քաղեմ այս երկրի բարքերուն վրայ: Գետին եւ բլուրներուն միջեւ սեղմուած՝ Քուրֆելտ նեղ հողաշերտ մըն էր, առաւելագոյնը 20 մեթր լայնութեամբ, հարիւրեակ մը տուներով եւ խանութներով: Զեւակերպութիւններու ընթացքին՝ երբ կը տեսնեմ Թիթոյի օղանաւերուն ցածէն թռիչքը գիւղին վերայէն, առաջին պահէն սարսուռ մը կ՚անցնի մարմնէս: Ձախէն աւելի խոցելի, Քուրֆելտ աղէն ենթարկուած էր Պալքաններու ըմբոստ հրամանատարին յարձակման. Անգլեւամերիկացիները ամենեւին չէին զբաղեր այս փոքրիկ անկիւնով:

Կիրակի, գործի օր,— որովհետեւ հանգիստ չկար խրամներուն մէջ,— աշխատանքի չեմ երթար: Յաջորդ օր, հարիւրապետին ներկայացուցիչին հետ կ՚ուղղուիմ զետեղման գասենեակ, հեւանդութեան թուղթը ստանալու համար: Յետոյ կ՚երթամ Կարմիր Խաչի շէնքը, որ քանի մը հարիւր մեթր անդին, կողմնակի փողոցի մը մէջ կը գտնուէր:

Առաջին պահէն, Քուրքֆելտի բժիշկին արկածահար մահը աչքիս կը զարնէ տարօրինակ կերպով: Ռազմանիւթի շտեմարանին ռմբակոծման միջոցին կրակ առած էր իր տունը եւ հէք մարդը գլորած էր ընտանիքին չորս անդամներուն հետ: Զինքը փոխարինողը ուրիշ մէկը չէր, այլ այն երեւելի Նուկոսլաւ բժիշկը, որուն հանդիպած էի Ռանի մէջ, առաջին ճամբորդութեանս ընթացքին:

Քրիստոսի ճշմարիտ դէմք մը, համեստ, ազնիւ, անձնուէր: Դժուարին հարց էր. պէտք էր իբր հիւանդ ներկայանայի,— այդպէս թելադրած էր ինծի իմ կեանքի ընկերուհին նեղ պահերուս համար,— եկու տես որ հիւանդութեան յետին նշոյլն անգամ չկար վրաս...: Ուրեմն յաջողելու շատ քիչ յոյս ունէի: Վարանած էի երկար ատեն ու այս քայլը առած էի պարզապէս վերյիշելով այն արեւելեան առածը որ կ՚ըսէ.— «Քառասուն տարին անգամ մը, գոնէ կնոջ խօսքը մտիկ ընելու է»:

Բժիշկը զիս կ՚ընդունի սիրալիր, բայց կ՚որոճայ պահ մը: Ասոր վրայ իրեն կը ներկայացնեմ հին վկայագիր մը անցողակի տկարութեան, արդիւնք անքնութեան եւ օդարշաւի յուզումներուն, շուն կը քաշէ եւ ինծի կը շնորհէ կանոնական հանգիստին առաւելագոյնը:

Շաբաթ մը օր ունէի, գէշ չէր կարծեմ իբր սկզբնաւորութիւն...: Զուարճալի էր. տոքթորը անխնայ ճամբու դրած էր իրական հիւանդները եւ անոնք կրակ կտրած կը մոլտային...

Եօթն օր վերջ, նորէն կը ներկայանայի ու իմէ ձեռք կը բերէի տասնօրեայ թեթեւ աշխատանքի արտօնութիւնը:

Այսպէս, ուրեմն քանի օր մը կը շահէի, ինչ որ արհամարհելի չէր բնականաբար: Այսուհանդերձ, բախտագուշակներուն կողմէ երազուած գղեակի կեանքը կարծուածին չափ փայլուն չէր թուեր: Բլրան մը գագաթը հաստատուած՝ այդ հին շէնքը պաշարուած էր ձիւնով: Ջուրը չէր պակսեր, բայց գղեակին ընդարձակ բակին միւս կողմը կ՚իյնար, պէտք էր հորին հսկայ մանիճը դարձնել, դոյլ մը ջուր ձեռք բերելու համար: Կեանքիս մէջ առաջին անգամ ըլլալով, հարկադրուած էի ուրեմն ձիւնով լուացուիլ:

Ամէն առտու, Թիթոյի պայմանագրական երկու օդանաւերը կը թռչկոտէին արձակ համարձակ. մերթ ընդ մերթ կը լսէի խորտոնկէցներուն ճարճատիւնը: Մեր գղեակին վրայէն անցած պահուն, լուին կը նայէի ընկերոջս եւ ես ինծի հարց կուտայի թէ՝ արդեօք պիտի չփորձուէի՞ն «ջրել» մեր աղնուապետական բնակավայրը...

Այնուամենայնիւ որոշուած էր որ բան մը ընէի: Պէտք էր զբաղէի մաքրութեամբ, ծառերու տապալումով եւ սղոցումով, «հիւանդ» ընկերներու հետ: Մեր վերակացուները այնքան... մսկոտ էին որ հարկ էր անոնց կանխաւ սպասարկել: Մընացեալը մեզի համար էր, օտար ճորտերուս: Ասկէ զատ, այդ Բդեշխները մասնաւոր սէր մը ունէին «շնափս»ի, ինչպէս նաեւ միսին հանդէպ: Կէսօրին՝ երբ լճուած սայլը կը մագլցէր գղեակին զառիվերը, անոնք իրենց մօտ կը բերէին կաթսաներ եւ լաւագոյն կտորները կը ջոկէին: Ես իմ մասին՝ շատ անփութութեամբ կը նուիրուէի իմ աշխատանքին: Երբեմն, մինչեւ իսկ դուրս կ՚ելլէի ընկերներու հետ, մանր մունր գնումներ ընելու համար:

Յարդի դէզին վրայ, ծերունի փանականի մը նման պպզած՝ ես կ՚աշխատէի Արա Գեղեցիկի La Vieille Sibylle հատուածին վրայ, զոր սկսած էի Փարիզի մէջ:Ասիկա հաճելի չէր թուեր ընկերոջս, որ կը ձանձրանար մէս մինակ:

Հայ մըն էր, Մելքոն Մոմճեան, քառասուննոց կօշկակար մը Աթէնքէն: Քուրքֆելտի մօտեցած պահուն՝ Անգլեւամերիկեան օդատորմիղը նշմարելով, կառախումբէն դուրս նետուած էր: Խելայեղ թափին մէջ, խեղճ մարդը ինկած էր գետին. անկէ կը պահէր զաստակի թեթեւ մկնադեղում մը: Վերջապէս կ՚ընդունիմ գիւղ իջնելու իր առաջարկը, ուճարան – ճաշարանի մը մէջ ընթրիք առնելու համար:

Դղեակէն մինչեւ որոշուած հանդրուանը մօտաւորապէս երկու քիլոմեթր էր: Եւ որովհետեւ միակ արահետ մը կար, ճանապարհին կը հանդիպիմ մեր հարիւրապետին, որ սառն «տուշ» մը կը թափէ վրաս...:Կը ջանամ բժիշկին երթալու պատրուակը յառաջ քշել: Կը նայի թարմ եւ առողջ կերպարանքիս եւ կլլելու տրամադիր չի թուիր: Միջադէպի մասին կը խօսի իր պաշտօնակիցին Մեծարգոյ Փանզային, որ Ֆրանսացիներու կողմէ կատուաձուկ (poisson – chat) կը յորջորջուէր: Այս գռեհիկ մարդը, որ շատ չանցած հրամանատարութիւնը ձեռք պիտի առնէր, այդ օրէն ոխ կը կապէ վրաս:

Ձերն Փանզա ինծի կը սպառնայ կոպտօրէն, որ եթէ յաջորդ առտուն Շթելունկ չերթայի զիս Կեսթափոյին պիտի յանձնէր: Այսպէս, որոշուած թուականէն քանի մը օր առաջ, կը բռնադատուիմ վերջապէս գործի ձեռնարկելու:

Փետրուարի սկիզբն էր: Օդը համեմատաբար լաւ էր, բայց ձիւնը յամրօրէն նստած էր:Թիթոյի օդարշաւներուն պատմութիւնը արդէն ականջիս զարկած էր: Նախորդ օր, արդարեւ, խեղճ տղաքը գլխիվայր չէի՞ն նետուած խրամներուն մէջ:

Առաջին օրը կ՚աշխատիմ տիրապետող բարձունքի մը վրայ, արդիական թաքստոցի մը վերջին յարդարանքը տալու համար: Յաջորդ օր կը ստիպուիմ այլուր ուրիշ մը կառուցանելու երթալ, նախապէս գետնի ձիւնը մաքրելով: Հողը պէտք էր պեղել հինգ մեթր խոր, նոյնքան ալ լայնքին, յետոյ տակաւ սանդուղի աստիճաններ շինել: Առաջին ակնարկով, ասիկա պարզ կ՚երեւի, բայց այնքան ալ դիւրին գործ չէր: Հողը մեծ մասամբ ժայռերով ծածկուած էր: Հարկ էր ոչ միայն բահն ու բրիչը բանեցնել, այլեւ փշրել ժայռի զանգուածները պայթուցիկներով:

Ամէն օր, մասնագէտը հոն կուգար իր տուփով, պզտիկ ծրարները կը զետեղէր ծակուած ապառաժներուն խորը: Այն ատեն կը քաշուէինք ապահով անկիւններ: Բնականաբար դժուար էր վերցնել քառաժայռի խոշոր զանգուածները. աշխատանքը շատ դանդաղ կ՚ընթանար:

Քուրքֆելտի մէջ, ուրեմն, Ռանի բարքերը գոյութիւն չունէին: Հարկ էր առտուան 7էն մինչեւ երեկոյեան 5ը տքնիլ: Հազիւ քառորդ ժամ կանգ կ՚առնէինք կէսօրին: Այս հսկայ ճիգը սարսափելի կը խթանէր մեր ախորժակը: Ցաւալի էր. մեծ բան մը չունէինք ուտելիք, մեր կողմէ վատնուած ուժին համեմատութեամբ: Կանաչեղէնի ապուր մը, թէեւ երբեմն այլազան, բայց յաճախ միօրինակ, կէս բոլորակ հացով: Իսկ կիրակի օրերը՝ շերտ մը խոզաճարպ, երկու բաժակ քացխած գինի եւ քանի մը հասարակ գլանիկ:

Ամէն իրիկուն գրոհ կուտայինք հացագործին խանութը, բանուորութիւնը իսկապէս անօթի էր: Մեծ դժուարութեան ենթարկուած էինք կտոր մը հաց եւ իւղ գտնելու համար: Ռուսերը, Սերպերն եւ Պուլկարները իրենց գլխուն ճարը աւելի լաւ կը նայէին, որովհետեւ տեղացիներու լեզուն կը խօսէին սահուն կերպով: Անոնք միշտ իրենց ծխախոտը, «Շնափս»ը, հացը, պտուղը եւ խոզաճարպի խոշոր կտորը ունէին, ապրանքներու փոխանակութեամբ:

ԱՐԱՄ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ «ՕՐ»Ը Եգիպտոսի մէջ

ԳԱՀԻՐԷ, 3 Նոյ.— «Դաշնակցութեան Օր»ը տօնուեցաւ մեծ հանդիսաւորութեամբ, Գահիրէի Էլպէքէէ թատրոնին մէջ, նախագահութեամբ Բժ. Ե. Խաթանասեանի: Գլխաւոր բանախօսն էր ընկ. Դրօ որ Դաշնակցութեան պատմութիւնը բաժնեց հինգ շրջաններու.—

Առաջին շրջանը, 1889ին երբ զանազան յեղափոխական խմբակցութիւններ կը հիմնեն Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը, որ իր բոլոր ուժերը կը լծէ պայքարի, սորկական լուծէն ազատելու համար Թրքահայաստանը:

Մէկ կողմէն, Ապտիւլ Համիտ տեսնելով որ եւրոպական Թուրքիան կ՚երթար ձեռքէն, եւ մնացածն ալ կ՚երթայ, սկսաւ ջարդերու: Ստեղծուեցան «Համիտիէ» կոչուած զօրագունդերը, որոնք սարսափ էին հայ ժողովուրդին համար: Եւ ի պատասխան այս բռնակալութեան՝ ծայր տուին հայդուկային կռիւները.— Պանք Օթոման, Խանասոր, մինչեւ Սասուն ու Զէյթուն, Շատախ ու Վան:

Միւս կողմէ, ցարական իշխանութիւնը սարսափ կը տարածէր Կովկասահայութեան: Կը փակէր մեր դպրոցները, կը գրաւէր եկեղեցական կալուածները, կը հալածէր եւ կ՚աքսորէր հայ ղեկավարութիւնը: Աշխարհակալ Ռուսիան իր Լոբանով – Ռոստովսկիներու բերանով կը յայտարարէր, թէ ինք կ՚ուզէ Հայաստան, բայց առանց հայութեան: Այս պայմաններուն տակ, Դաշնակցութիւնը պայքար բացաւ նաեւ ցարական Ռուսաստանի դէմ: Դաշնակցութիւնը, որ ստեղծուած էր Թրքահայաստանը ազատագրելու, ստիպուեցաւ երկու ճակատի վրայ կռուիլ: Շատեր գիժ կը կոչէին մեզ, որովհետեւ մեր փոքր ուժերով մնացած էինք կռուիլ այդ երկու հսկաներու դէմ: «Այո, մենք գիժեր ենք, երբ կը վտանգուի հայ լեզուն, երբ կը սպառնան հայ մշակոյթին, երբ կ՚ուզեն մեզ իբրեւ ազգ ձուլել եւ մեր ազգային գոյութեան իրաւունքը անտեսել:»

1905ին, Բագուի մէջ Թաթարներու ձեռքով կոտորուեցան 300 հայ կիներ, մանուկներ եւ տղամարդ: Կռիւները տարածուեցան Ղարաբաղ, Երեւան, Նախիջեւան, Գանձակ եւ Թիֆլիս: Դաշնակցութիւնը կազմակերպեց Հայերու ինքնապաշտպանութիւնը: 1906ին մենք տէրն էինք կացութեան:

Ետ տրուեցան եկեղեցիները, դպրոցները վերաբացուեցան եւ աքսորվայրերէն ետ բերին ղեկավարները:

Յետոյ ծայր տուաւ պարսկական յեղափոխութիւնը: Պարսիկ յեղափոխականները դիմեցին Հ. Յ. Դաշնակցութեան: Եւ իր Եփրեմներու, Քեռիներու եւ Խեչոներու գլխաւորութեամբ լծուեցաւ Պարսկաստանի ազատագրական պայքարին:

1908ին Օսմ. Սահմանադրութիւն: 1909ին Կիլիկիոյ ջարդ: 1914 բարենորոգումներու ծրագիր: 1915 կազմակերպուած բնաջնջում Թրքահայութեան: Հայ ղեկավարութիւնը որոշեց մնալ եւ նահատակուիլ յուսալով որ իր արիւնով կրնայ ժողովուրդը մեծ ջարդերէն փրկել: Հերոսական մարտնչումներով փրկուեցաւ հայութեան մէկ մասը: Կազմուեցան կամաւորական խումբեր որոնք կորիզը կազմեցին հայկական բանակին: Թշնամին կ՚ածապարէր Բագու քաղաք հասցնելու իր մեծ զինակցին: Ճակատելով այս թշնամիին դէմ, Դաշնակցութիւնը իրեն կը քաշէր մէկ մասը թրքական այն ուժին, որ այլապէս պիտի ուղղուէր դէպի Հայաստան: Զոյգ ճակատներու վրայ, այս ահեղ կռիւներէն ահա կը ծնի Հայաստանի Հանրապետութիւնը: 1920ին հիմը կը դրուի Հայաստանի համալսարանին: Դեկտ. 2ին տեղի ունեցաւ Հայաստանի խորհրդայնացումը: Իշխանութիւնը յանձնեցինք փոխադարձ համաձայնութեամբ: Մնացեալը բոլորդ ալ գիտէք:

Յետոյ խօսեցաւ ընկեր Վահան Նաւասարդեան:

Փակման խօսքը ըրաւ Բժ. Խաթանասեան.— Մօտ մէկ միլիոն հայութիւն կ՚ապրի այսօր ցիր ու ցան, որովհետեւ օտար միահեծան իշխանութիւն մը բռնագրաւած է հայրենիքը.Հայաստանը: Հայաստանի մէջ արտօնուած մշակոյթը միայն ձեւով ազգային է, իսկ խորքով՝ ապազգային: Բուն իմաստով, մշակոյթի նպատակը ոչ թէ հայութեան ծառայելն է, այլ համայնավար տիրակալութեան: Եթէ Հայաստանը անկարող է իր նուիրական իրաւունքները պաշտպանելու, արտաշխարհի հայութեան կրկնակ ու գերագոյն պարտքն է անվկանդ ու անվհատ տէր կանգնիլ մեր ազգային դատին: Աններելի զառանցանք է կարծել թէ Դաշնակցութիւնը այլեւս դաղթային կուսակցութիւն մըն է: Ան իբր ոգի, իտէալ ու մտայնութիւն «համահայկական»է:Ներկայ հայութեան հոգին ամբողջովին Դաշնակցական է: Հոն Դաշնակցութեան դէմքը կը տեսնեն, բայց ազգային ոգին է որ կ՚ուզեն արմատախիլ ընել: Որքան զօրանայ ճնշումը ու բազմանայ զոհերու թիւը, այնքան պիտի աճի ազգային դիմադրութիւնը:

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՈՒԹԵԱՆ ՁԱՅՆԸ

Հ. Յ. Դ. Եգիպտոսի Երիտասարդաց Միութեան Շրջ. Կեդր. վարչութիւնը կազմակերպած էր հաւաքոյթ մը ի պատիւ Դրոյի, Հոկտեմբեր 28ին: Ներկայ եղած են 350 հոգի: Շրջ. վարչութեան կողմէ ընկեր Վարուժան Մինասեան ողջունելով օրուան հիւրը յայտարարեց.— 58 տարիներու անհման պատմութիւն մը հայ երիտասարդութիւնը կապած է Դաշնակցութեան: Մենք Դաշնակցական երիտասարդներս երջանիկ կեանք մըն է որ պիտի ապրինք մեր բովանդակ էութեամբ այդ իտէալին ծառայելով»:

Ուրիշ երիտասարդ մը, Ժիրայր Միրիճեան ըսաւ — «Հազարաւոր տարիներ կան մեր ետին, այդ անթիւ դարերու հայութիւնը իր լուսեղէն ջահը վառ պահած է միշտ: Այսօր բազուկ մը այդ ջահը մեզի երկարած կը սպասէ, որ զայն վեր առ-

ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԻՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Խումբ մը հայրենակիցներ, հազիւ 8 կամ 10 հոգի, իրարու քով են եկած գործ մը գլուխ հանելու եւ մօտ երկու տարիէ կը տքնին անոր յաջողութեան համար: Այս տպաւորութիւնը ունեցանք երբ գացինք տեսանք Մոնմորանսիի բարձունքը հաստատուած «Հանգստարան»ը: Այս տպաւորութիւնը ստացանք դարձեալ կիրակի օր, երբ նոյն մտահոգութեամբ կազմակերպած էին հասութաբեր երեկոյթ մը, Georges V-ի սրահներուն մէջ:

Հանդէսը փայլուն յաջողութիւն մըն էր ամէն տեսակէտով: Գեղարուեստական հաճելի բաժին մը, սովորական առումով, երկու յատկանշական բացառութեամբ սակայն: ոՏղանց մը Alice - Levon կայր հաստատութեան քանի մօտ հաղուստներու եւ վերարկուներու եւ մանաւանդ ներկայութիւնը խումբ մը Ֆրանսացի արուեստագէտներու գլխաւորութեամբ Claude Dauphin-ի, Bernrad Blier-ի, Blanchette Brunoy-ի, Michele Alfa-ի, André Legalle-ի, Louise Carlette-ի եւ բեմադրիչ Raoul André-ի: Պ. Henri Verneuil (Ա. Մալաքեան) հրաւիրեց իւրաքանչիւրը բարձրախօսին առջեւ եւ իրենցմէ մէկ քանին հայերէն կարճ նախադասութիւններով յայտնեցին իրենց տպաւորութիւնները ոչ միայն հանդէսին այլեւ առ հասարակ հայ ժողովուրդին մասին: Յատկանշական էր Bernard Blier-ի փոքր պատմութիւնը իր զինուորական կեանքէն, ուր հանդիպած էր մէկէ աւելի Հայերու եւ երբ հարցուցած էր անոնց թէ ինչ գործ ունին Ֆրանսական բանակին մէջ պատերազմի օրերուն, բոլորն ալ հաւասարապէս պատասխանած էին թէ իրենք քսան տարիէ ի վեր Ֆրանսայի մէջ հիւրընկալուած ըլլալով, դայն կը նկատեն իրենց երկրորդ հայրենիքը եւ եկած են պաշտպանելու:

Պ. Մկրտիչ Գազանճեան կարդաց համառօտ տեղեկատուութիւն մը Աղքատախնամի գործունէութեան մասին, որմէ կը քաղենք հետեւեալ թիւերը, մասնաւորաբար Հանգստեան տունի մասին.— Մուտք ունեցած են աւելի քան 4 միլիոն 750 հազար ֆրանք, հետեւեալ մանրամասնութիւններով.— 2.262.000 Նանսէնեան դրամենեակէն, 1.680.000 զանազան նուէրներէ, 800.000 Աղքատախնամի սնտուկէն եւ նոյնիսկ քան հազար պարտէզին բանջարեղէններու վաճառումէն:

Իսկ ծախսած են շէնքին գնման եւ փոխանցման համար մէկ միլիոն 200 հազար, նորոգութեան համար 2 միլիոն 180 հազար, կահաւորման 785 հազար եւ զանազան ծախքեր 48 հազար:

Այժմ պատրաստ է «Հանգստեան տունը» իր կահաւորումով երեսուն պատսպարեալներու համար: Բացումը նախատեսուած է յառաջիկայ գարնան:

Եթէ կիրակի օրուան հանդէսը գոհ ձգած էր ներկաները, վստահ ենք որ գոհ պիտի թողու նաեւ Աղքատախնամի ժրաջան անդամները, որոնք ջանք չէին խնայած նոյն իսկ ապահովելու նուէրներով ամբողջ պիւֆէն եւ վիճակախաղի ճոխ առարկաները:

ՇՐՋՈՒՆ ԹՂԹԱԿԻՑ

ճող ըլլայ: Եւ այդ վեր առնողը պէտք է ըլլայ դուն, Հայ երիտասարդութիւն: Եթէ չառիր՝ ազգասպան ես: Ոչ միայն պէտք է վեր առնել, այլ նաեւ նորբան մը աւելցնել անոր վրայ: Դաշնակցական երիտասարդութիւնը վճռած է լրիւ կատարել իր վրայ դրուած որքան ծանր այնքան չքեղ պարտականութիւնը:

Իսկ ընկեր Հայկ Աւագեան շեշտեց.— Մեր ժողովուրդի ամէնէն յատկանշանական գիծն է եղած ազատատենչութիւնը, եւ սոր ռահվիրան եղած է Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը: Ընկեր Պերճ Մսըրլեան բսաւ.— «Մենք բախտաւոր ենք մեր պայքարին մէջ այն իմաստով որ հիմնադրկողի աշխատանքի պէտք չունինք, հիմը դրուած եւ սքանչելի շէնք մը կառուցուած է: Շէնքն է Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը: Ան կը «պարտուի» այն ատեն երբ իրագործուած կ'ըլլայ իր նպատակը — Միացեալ, Ազատ եւ անկախ Հայաստան»:

Ընկեր Սեպուհ Շալճեան իր կարգին բացատրեց.— Հետզհետէ կ'երթան հիները, պէտք է արժանավայել կերպով անոնց տեղը գրաւել: Ընկեր Բէգլար Նաւասարդեան, «Դաշնակցութիւնը ծընաւ ժողովուրդի ազգային երկունքէն եւ շնչեց ու ապրեցաւ անոր տառապանքով»:

★ Աղեքսանդրիոյ մէջ ալ Դաշնակցութեան Օրը տօնուեցաւ մեծ խանդավառութեամբ: Կը նախագահէր ընկեր Գ. Թագւորեան: Ճառեր խօսեցան ընկերներ Եր. Խաթանասեան եւ Ն. Հէքիմեան:

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՎԱԼԱՆՍ.— Նոյեմբեր 14ին Հայ Մարզականին (U. S. A.) Ա. խումբին 7րդ ախոյենական մրցումը տեղի ունեցաւ մեր դաշտին վրայ, Veynes-ի դէմ որ Promotion d'Honneur-ի ամենազօրաւոր խումբերէն մէկն է:

U. S. A.ն պարտուեցաւ 2—1: Այս պարտութեան գլխաւոր պատճառներն են նախ յոգնութիւնը: Զորս կիրակի յաջորդաբար, հեւ ի հեւ, մէկ մրցումէն միւսը վազած էին մեր տղաքը: Հարիւրաւոր քիլոմեթր հեռու դաշտեր երթեւեկել ամբողջ խումբին համար ալ յոգնեցուցիչ էր: Երկրորդ պատճառը այն էր որ մեր լաւագոյն ուժերէն Ոսկեան Անթուան եւ Փափազեան վիրաւորուած էին, եւ անոնց կը փոխարինէին երկրորդական ուժեր:

Ա. կիսախաղին մերոնք շահեցան նշանակէտ մը եւ տիրապետեցին խաղին: Բ. կիսախաղին, հակառակ մեր տղոց կատաղի յարձակողականին եւ հակառակորդ խումբը նոյնիսկ շուարման մատնելուն, կորսնցուցին երկու նշանակէտ, որովհետեւ չկրցան օգտուիլ փենալթիէ մը:

Այս պարտութեամբ մեր խումբը ընդհ. դասաւորման մէջ 4րդ կ'ըլլայ: Այժմ պէտք է անկարելին փորձել որ մնացեալ վերջին մրցումը չկորսուի, որովհետեւ երբ սկսին match retourները, այլեւս ճակատագրական կ'ըլլայ որեւէ պարտութիւն: Կը մաղթենք որ շուտով ապաքինին մեր վիրաւոր տղաքը եւ իրենց տեղը բռնեն:

Նոյեմբեր 28ին տեղի պիտի ունենայ 8րդ ախոյենական մրցումը, Վալանսի F. C. V. Promotion խումբին դէմ: Այս խումբը 15 տարուան մէջ երկու անգամ Division d'Honneur-ի բարձրացած է եւ ապա իջած Promotion-ի: Ուրեմն մեր շարքին ամէնէն ժտանդաւոր հակառակորդներէն մէկն է: Մրցումը կը խոստանայ շատ կատաղի եւ հետաքրքրական ըլլալ, հակառակորդին դաշտին վրայ:

Մեր անմանն կրտսերներն ալ իրենց երկրորդ ախոյենական մրցումը կատարեցին Նոյեմբեր 14ին, Livron-ի դէմ եւ շահեցան 4—1: Շատ հաւանական է որ այս տարի եւս մեր կրտսերները շահին Տրոմ-Արտէշ ախոյենական տիտղոսը որ երկրորդը պիտի ըլլայ 1945էն ի վեր:

Թղթակից

ԿԱՐԵՒՈՐ ՄՐՑՈՒՄ ՄԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Այս կիրակի 28 Նոյեմբեր Հ. Մ. Ը. Մ.-ի մարզադաշտին՝ Atlantic-ի վրայ տեղի կ'ունենայ Promotion d'Honneur-ի ամէնէն բուռն մրցումը Port de Bouc-ի եւ Հ. Մ. Ը. Մ.-ի միջեւ:

Port de Bouc իր զօրաւոր յարձակողականին շնորհիւ մինչեւ հիմա ունեցած է 5 յաղթութիւն եւ մէկ պարտութիւն եւ տիրացած Groupe D-ի առաջնութեան, իսկ Հ. Մ. Ը. Մ.ը ունեցած է 3 յաղթութիւն, 2 հաւասար եւ մէկ պարտութիւն: Այժմ Ֆրանսացիները կ'ուզեն ջախջախիչ յաղթութեամբ մը աւարտել այս մրցումներուն առաջին շարքը:

Ֆրանսական մարզական թերթերը արդէն կը դուշակեն Հ. Մ. Ը. Մ.-ի պարտութիւնը: Ինչ կը խորհին մեր մարզիկները՝ պիտի կրնա՞ն իրենց անկարելին ի գործ դնելով շահիլ գեղեցիկ յաղթութիւն մը եւ բարձրանալ Groupe D-ի երկրորդ աստիճանին:

Հ. Մ. Ը. Մ.-ի մարզադաշտը անգամ մը եւս հանդիսավայրը պիտի դառնայ խուռներամ մարզասէր հասարակութեան որ պիտի խրախուսէ մեր անմնան մարզիկները: Անոնց այս տարուան օրինակելի խաղարկութիւնը ամէն գնահատանքէ վեր է:

Անգամ մը եւս կը խնդրենք բնաւ չմիջամտել դատաւորին որոշումներուն, եթէ նոյնիսկ անոնք հակառակ ըլլան Հ. Մ. Ը. Մ.-ի, այսպէսով մեր մարզասէր հասարակութիւնը աւելի բարձրացուցած պիտի ըլլայ Հ. Մ. Ը. Մ.ի եւ աւելի դիւրացուցած մեր մարզիկներուն դժուարին պաշտօնը այս զօրաւոր խումբին դէմ կատարելիք խաղարկութեան մէջ:

District de Provence-ի որոշումով խումբ մը ոստիկաններ եւ չորս պաշտօնական դատաւորներ եւ ներկայացուցիչներ պիտի հսկեն մարզադաշտին վրայ:

Վահան Շամլեան

ՍՏԱՑԱՆՔ

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՏԱՐԵՑՈՅՑ 1949ի, կազմեց Գէորգ Քահանայ Նիզամեան: Գին 200 ֆրանք: Հասցէ.— 6 Rue de l'Elysée des Beaux Arts, Paris (18):

« ՅԱՌԱՋ »Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (32)

ԹՈՐՈՍ ԼԵՒՈՆԻ

ԳԼՈՒԽ Է

ԱՐԾՐՈՒՆԵԱՑ ՇԱՌԱՒԻՂ ՄԸ

Անդրոնիկոսի վիճակը ծանր էր, թէպէտ Դիոնիս չէր յուսահատած, իսկ Բարկէնը ինքզինք լաւ կը զտնէր կամայ ակամայ իր բռնաւոր տիրոջ հիւն ձեռքը մնացեր էր. Թորոսի կը հարցնէր «Ալ բաւական չէ՞» որ ան կը ժպտէր եւ պատասխան չէր տար:

Կէս օր եղաւ եւ ճաշի ատեն, թէպէտ ամէնուն սիրտը անհանգստ, Դիոնիս երեւակայելով որ Անդրոնիկոսի մը անհետանալը չէր կրնար յուզմունք մը չհանել եւ ոստիկանութիւնը Թորոսը փնտռելով դայն պիտի գտնէր. Թորոս իր նաւուն կը սպասէր եւ Եփրեմէն ու Բարկէնէն պիտի բաժնուէր. Բարկէն որ իր տիկնոջ խնամքներէն կը քաշուէր, կ'ամչնար եւ ձեռքէն ազատելու ճամբը չէր գտներ. միայն Եփրեմ ան խօս անմռունչ բժշկին հրամայած պաղ ջուրը Բարկէնին գլխուն ոտանն պակաս ընելու նստած տեղէն ծունր կը դիտէր. անոր համար ալ հազիւ քանի մը պատառ կերած ելաւ հիւանդին քով երթալու:

Դիոնիս իմացուց թէ՝ ալ Բարկէնին համար վտանգ չկայ. եւ թէ ուղեղին ցնցմունքը վէրքին եւ հարուածին հետեւանք հիւանդութիւնն ալ անցեր էին. ուստի հանգիստ կրնար ընել, իսկ Եփրեմ առանց պատասխան տալու գնաց վեր եւ հազիւ թէ սենեակը ելաւ եւ պատուհանին աչք մը ձգեց՝ դողի մը պէս մատուըներուն վրայ կոխելով իջաւ սանդուխէն եւ պարտէզին դուռը գտաւ. հոն տնտեսը դիմաւերելով ձեռքի կապոցը առաւ.

— Նաւէն լուր առի՞ր, հարցուց:

— Գնովացի նաւը կուգայ. ջուրը պիտի առնէ ու ճամբայ ելնէ:

— Լաւ, դուն մտիր սեղանատուն եւ իմաց տուր:

Եւ ինք կապոցը ձեռքը սրացաւ վեր, մտաւ իր սենեակը:

— Բարկէն հայրիկ, բժիշկը քեզի հրաման կուտայ ելնելու, եւ հանդարտ ու ծանր քալելու. դուն ինչպէս ես:

— Ոհ տիկին, Աստուած քեզի երկար կեանք տայ, ես լաւ եմ, ահա կը տեսնես, ըսաւ ճակտին լաթը վերցնելով եւ կանգնելով:

— Չէ, մի արտորար, ըսաւ Եփրեմ, վէրքը լաւ մը փաթթեց ինչպէս տեսեր էր Դիոնիսէն, գլխարկը գլուխը դրաւ, հիմա հանդարտ քալելով դուրսի սրահը գնա, ինծի սպասէ:

Եւ այս խօսքերը այնպէս մայրենի անուշութեամբ մը ըսաւ, որ խեղճ Բարկէնի աչքերը լեցուեցան եւ առանց բերանը բանալու ձեռքը երկնցուց. Եփրեմ ձեռքը առաւ եւ կորովի ծերը իր շրթունքները վրան դնելուն՝ երախտագիտութիւնն եւ որ մեծն է մանաւանդ իր համարումը կը յայտնէր, բոլորովին զղջալով իր առաջին դիշերուան կասկածներուն վրայ:

Ուստի դուրս ելաւ, նստաւ սրահը, եւ որովհետեւ տիկինը ըսած էր թէ՝ ալ առողջ էր, միտքն ինկաւ թէ անօթի է, եւ զղջաց թէ ինչպէս տիկնոջը չէր հարցուցեր թէ՝ ինչ կրնար ուտել:

Այս ծանր խորհրդածութեան վրայ էր Բարկէն, երբ Թորոս եւ Դիոնիս սանդուխին վրայ երեւցան կամաց ձայնով խօսելով.

— Դուն չես ճանչնար Եփրեմէն, կ'ըսէր ծերը, ոչ թէ միայն դուն, ես նաեւ չգիտեմ թէ ինչ կերպով պիտի կարենամ ազատիլ ձեռքէն:

— Ես ալ չեմ ուզեր եւ չեմ կրնար իրմէ զատուիլ. բայց դուն ազնիւ բարեկամդ իմ, դուն որ աշխարհ կը ճանչնաս, լաւ կրնաս դատել իմ վիճակս, եւ թէ ինչ վտանգներու դիմադրաւ պիտի երթամ. ինչպէս այսպիսի անձ մը... բայց դուռը կը բացուի...

Երկու խօսակիցները ապուշ մնացին՝ տեսնելով որ սենեակէն դուրս ցատկեց վայելուչ եւ պարզ հագուստով, մէջքը դաշոյնով, խիստ ժպիտով տասնեւութ տարեկան գեղեցիկ եւ կորովի պատանի մը, որ առանց խօսելու սրահին մէջկանգնեցաւ, եւ անքթիթ իրենց կը նայէր: Անոնց զարմանքէն աւելի մեծ եղաւ Բարկէնի հիացումը, որ ձեռքերը երկինք վերցնելով,

— Փառք Աստուծոյ, կեցցէ մեր քաջ տիրուհին կանչեց.

Եւ լռութիւնը դարձեալ յաջորդեց: Վերջապէս Դիոնիս դառնալով Թորոսի,

— Տեսա՞ր Իշխան, ըսաւ, ես քեզի չըսի..

ԾԵՐԵՆՑ

Արեւմտեան զինակցութիւնը

Փարիզի եւ Լոնտոնի թերթերը կը գրեն թէ չորեքինգ յառաջ կը տարուին աշխատանքները, վերջնական ձեւ մը տալու համար արեւմտեան Եւրոպայի պաշտպանութեան ծրագրին :

Այս առթիւ շատ կը խօսուի նաեւ Իտալիոյ մասնակցութեան մասին: Վարչապետ տէ Կասփերի, որ երկու ժամուան խօսակցութիւն մը ունեցած էր Պելժիոյ վարչապետին հետ, Փարիզի մէջ ալ երկարօրէն խորհրդակցեցաւ Ֆրանսայի վարչապետին, ինչպէս եւ արտաքին եւ ներքին նախարարներուն հետ: Հրատարակուած զեկոյցը կ'ըսէ թէ «տեսակէտներու կատարեալ միաձայնութիւն մը» գոյացաւ երկու երկիրներուն վերաբերեալ հարցերու մասին:

Իտալիոյ վարչապետը շատ գոհ կ'երեւայ իր տեսակցութիւններէն, թէեւ հաւանական չէ որ զինակցութեան մասնակցելու հրաւէր ստանայ այսօր – վաղը :

★ Մառէշալ Մոնթկոմըրի, որ քննական պտոյտ մը կատարած էր Ֆոնթէնպլոյի մէջ, առջի օր երկար տեսակցութիւն մը ունեցաւ Ֆրանսայի ազգ. պաշտպանութեան նախարարին եւ վարչապետին հետ: Ապա ճաշի հրաւիրուեցաւ Հանրապետութեան Նախագահին պալատը: Երէկ ալ ճաշեց Պ. Ռամատիէի եւ Ֆրանսայի սպարապետին հետ :

★ Իրազեկներ կը հաւաստեն թէ Իտալիոյ վարչապետը իր տեսակցութեանց ընթացքին խօսած է նաեւ ափրիկեան գաղթավայրերու մասին : Հռոմ կ'ուզէ որ անյապաղ լուծուի այս հարցը : Ֆրանսա տրամադիր է գոհացում տալու իր հարեւանին: Կ'ըսուի թէ Անգլեւսաքսոնները ծրագիր մը մշակած են, որուն համաձայն իտալական Սոմալին եւ Էրիթրէայի մէկ մասը պիտի վերադարձուին Իտալիոյ եւ ուրիշ գոհացումներ պիտի տրուին. բայց հիւս. Ափրիկէի գլխաւոր գաղթավայրերը Մեծն Բրիտանիոյ խնամակալութեան պիտի յանձնուին :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՊԵՐԼԻՆԻ ԹՆՃՈՒԿԸ նորէն մտահոգութիւն կը պատճառէ: Արժանթինի պատուիրակը, Պրամուկլիա, որ Ապահովութեան Խորհուրդին նախագահն է, կը շարունակէ իր ջանքերը, դրամական խնդիրը լուծելու համար, բայց Անգլեւսաքսոնները յոռետես են : Անոնց համար երկրորդական է դրամական խնդիրը, մանաւանդ որ Ռուսերը լրջօրէն գործի ձեռնարկած են, երկուքի բաժնելու համար Պերլինը: Այսպէս, արդէն իսկ առանձին ոստիկանութիւն եւ հրշէջ խումբեր կազմակերպած են, հրաժարեցուցած են կարգ մը պաշտօնատարներ եւն.:

ՊԵԼԺԻՈՅ դահլիճին կազմութիւնը դժուարացած ըլլալով, Պ. Սփաք հրաժարեցաւ վարչապետութենէ: Նոր դահլիճին կազմութիւնը յանձնուեցաւ ելմտական նախարարին՝ Էսքէնսի (կաթոլիկ):

ՉԻՆԱՍՏԱՆԷՆ հասած վերջին լուրերու համաձայն, ազգայնական բանակը քաղաք մը գրաւած է: Իսկ համայնավար անթելը կը ծանուցանէ թէ կարմիր բանակը «միշտ յառաջ կը խաղայ, 18 կառավարական զորաբաժիններ ոչնչացնելէ վերջ»:

ԻՏԱԼԻՈՅ քաղաքապետական ընտրութեանց մէջ կարեւոր յաջողութիւններ չահեցան քրիստոնեայ դեմոկրատները : Քսաներինը համայնքներէ 24ին մէջ յաղթանակը իրենց մնաց, միւսները՝ համայնավարներուն եւ ձախ ընկերվարականներուն :

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ անգլիական եւ ամերիկեան բանակները ձեռնարկած ենմիացեալմարզանքներ կատարելու, սպաներ եւ զինուորներ փոխանակելով պարբերաբար: — Զօր. Քլէյի կարծիքով, առնուազն 500.000 Գերմաններ բեռ պիտի ըլլան դաշնակիցներուն վրայ, Պերլինի մէջ, իբրեւ հետեւանք անգործութեան եւ քաղաքին պաշարման :

ՌՈՒՐԻ ԱՊԱԳԱՅԻ ՄԱՍԻՆ խորհրդակցութիւնները վերսկսան Լոնտոնի մէջ, մասնակցութեամբ վեց դաշնակից պետութեանց: Կ'ըսուի թէ Մ. Նահանգները երբեք տրամադիր չեն հիմնապէս փոխելու այն որոշումը որով Գերմաններու կը յանձնուի այդ շրջանին ճարտարագործութեանց սեփականութիւնը: Ինչպէս յայտնի է, Ֆրանսա կը մերժէ ընդունիլ այս որոշումը :

ԼԻԲԱՆԱՆԻ կառավարութիւնը ձերբակալեց համայնավար առաջնորդը, Մուսթաֆա էլ Արիս : Արհեստակցական Միութեանց համաշխարհային Դաշնակցութիւնը բողոքեց այս ձերբակալման դէմ :

502 ԱՄԲԱՍՏԱՆԵԱԼՆԵՐԷ 110ը մահուան դատապարտուած են Գերմանիոյ բրիտանական շրջանին մէջ, երեք տարուան ընթացքին, իբրեւ պատերազմի ոճրագործներ :

Imprimerie DER AGOPIAN 17 Rue Damesme – (13°)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Նոյեմբեր 27ին շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30էն մինչեւ լոյս, SALLE CADETի ընդարձակ սրահին մէջ, 21 rue Cadet: Métro Cadet :

Կը նախագահէ ընկեր ՀՐԱՆԴ ՍԱՄՈՒԷԼ
Կը խօսի ընկեր Ս. ՏԷՐ ԹՈՄԱՍԵԱՆ
Ուղերձ Նոր Սերունդի կողմէ :
Կը նուագեն Թառիստ ԳԱՐԵԳԻՆ, քէմանչիստ ՅՈՎՍԷՓ ՅՈՎՆԱՆԵԱՆ :

Կ'արտասանեն՝ Ձ. ՂԱՐԻՊԵԱՆ եւ Ձ. ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ: Կ'երգեն՝ նշանաւոր պարիթոն ԿԱՐՕ ԱԲՐԱՀԱՄԵԱՆ եւ Նոր Սերունդի երգչախումբը, ղեկավարութեամբ ԱՐԱ ՊԱՐԹԵՒԵԱՆի :

Orchestre Jazz ղեկավարութեամբ ԿԱՐՕ ՍԱՐԵԱՆի, որ միեւնոյն ատեն կը նուագէ հայկական եղանակներ բեմի վրայ : Ճոխ պիւֆէ :

Մուտք 100 ֆրանք :

×

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Կը տօնուի ՆՈՅԵՄԲԵՐ 27ԻՆ ՇԱԲԱԹ ԳԻՇԵՐ, մինչեւ լոյս Château des Fleursի մէջ:

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէի: Կը մասնակցին Հ. Յ. Դ. բոլոր ենթակոմիտէները եւ խումբերը, ինչպէս նաեւ Հ Յ. Դ. Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութիւնը իր բոլոր մասնաճիւղերով :

Կը նախագահէ ընկեր Յ. ՊԱՊԻԿԵԱՆ
Կը խօսին ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ
եւ Ա. ՔԷՕՍԷԵԱՆ

Ներկայ պիտի ըլլան եւ խօսին Ֆր. Ընկերվ. յայտնի դէմքեր: Գեղարուեստական ճոխ բաժին: Պիտի նուագէ Հ. Յ. Դ. Սէն Լուի Նոր Սերունդի նուագախումբը : Պիտի երգէ Հ. Յ. Դ. Սէնթ Անի երգչախումբը ղեկավարութեամբ Պ. Հ. Համբարձումեանի: Սէն Ժէռոմի եւ Լէ ղ'Օլիվի Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի կողմէ երգ եւ հայկական պարեր: Կ'արտասանէ ընկեր Մակարեան, պիտի երգէ ֆրանսերէն Mme LONGUE :

×

ԼԱ ՍԻՈԹԱՅԻ ՄԷՋ .— Այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 14.50—19, Salle de la Mutualitéի մէջ: Մասնակցութեամբ Նոր Սերունդի:

Պիտի խօսին Տիկին ՔԻՊՐԻԹՃԵԱՆ եւ ՇՐՋ. կոմիտէի ներկայացուցիչը, ընկեր ՍԵՐԺ:

Հանդէսէն վերջ զուարճալիք (Loto), յարգի նուէրներով :

×

ՊԱՆԵԷՕ ՔԱՇԱՆԻ մէջ կիրակի 12 Դեկտեմբեր :

ԵՐԵԿՈՅԹ ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ
ԱՆՄԱՀՆ ԱՂԲԻՒՐ ՍԵՐՈԲԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Նախաձեռնութեամբ՝ Հայ Կամաւորներու եւ Մարտիկներու Միութեան Կեդր. վարչութեան, մասնակցութեամբ Կապոյտ Խաչի եւ ուրիշ միութեանց, այս շաբաթ երեկոյ ժամը 8ին, « Հ. Օհանջանեան» սրահին մէջ: Կը նախագահէ՝ զինակից՝ ԽՄԲԱՊԵՏ ՓԻԼՈՍ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ:

Կը խօսի զինակից ԱԶԳԻՆ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին: Ընտիր պիւֆէ: Հանդէսէն վերջ խնջոյք: Մուտքը ազատ է:

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ՏԻԿՆԱՆՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ եւ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՆՑԻԿ ՑԵՐԵԿՈՅԹԸ

Դեկտեմբեր 5ին ժամը 16—24 Hôtel des deux Mondesի սրահներուն մէջ 22 Ave. d el'Opéra:

Գեղարուեստական բաժին Աճուրդ չկայ

Սեղանները նախապէս գրաւելու համար հեռաձայնել առաւօտները Tro. 44-38:

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՅԻՆ ՄԵԾ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ

Նոր Խարբերդի հիմնադրութեան տասնեօթերորդ եւ Համախարբերդցիական Միութեան կազմութեան 22րդ զոյգ տարեդարձներու առթիւ :

Կազմակերպուած Համախարբերդցիական Միութեան Լիոնի մասնաճիւղի կողմէ :

Այս շաբաթ երեկոյ ժամը 8ին 130 րիւ Թէթ տ'Օրի սրահին մէջ: Բանախօսութիւն, երգ, արտասանութիւն, եւայլն: Մուտքը ազատ է :

Բացառիկ ներկայացում

ԻԷՆԱՅԻ ԹԱՏՐՈՆԻՆ ՄԷՋ

Այս Երկուշաբթի, ժամը 20.45ին, հովանաւորութեամբ Պ. Պ. ՊԱԼՔՃԵԱՆի, եւ ի նպաստ Ռէնսիի Դպրոցասիրաց աղջկանց վարժարանի:

Առաջին անգամ ըլլալով կը ներկայացուի ղեկավարութեամբ դերասան Ա. ԳՄԲԷԹԵԱՆի

ՍԻԼՎԱ

Տամը 5 արար, հեղինակ Գեղամ Աճէմեան:

Կը մասնակցին Փարիզահայ Թատրոնի ծանօթ ուժերը :

Տոմսերը կը ծախուին ճաշարան Գ. Աճէմեան 12 rue Çadet, Pariş:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ .— Ֆր. Կ. Խաչի Մարսէյլի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը 29 Նոյեմբեր Բշ. երեկոյ ժամը 9ին Café Noailleի ներքնասրահին մէջ, Bld. Dugommier: Բոլոր ընկերուհիներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Պ. Արամ Եոբեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ իրենց ողբացեալ կնոջ եւ մօր՝ հանգուցեալ ՏԻԿԻՆ ԵՐԱՆՈՒՀԻ ԵՈԲԵԱՆի (ծնեալ Կէլկէլեան) մահուան քառասունքին առթիւ հոգեհանգստեան մասնաւոր պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի, Փարիզի Հայոց եկեղեցիին մէջ, պատարագէն վերջ: Կը հրաւիրուին հանգուցեալին յիշատակը յարգողները :

Տէր եւ Տիկին Կարապետ Սահակեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Փ. Ֆընչըճեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Թագուհի Յովհաննէսեան (Հայաստան), Այրի Տիկին Սողոմէ Նշանեան եւ զաւակները (Հայաստան), ինչպէս նաեւ բոլոր պարագաները ցաւով կը ծանուցանեն իրենց մօր, քրոջ եւ մեծ մօր՝

ԱՅՐԻ ՏԻԿԻՆ ՄԱՐԳԱՐԻՏ ՍԱՀԱԿԵԱՆԻ
(Կիւրլեցի)

մահը, որ տեղի ունեցաւ 60 տարեկան հասակին, յետ երկարատեւ հիւանդութեան Պրէվանի հիւանդանոցին մէջ:

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի այսօր, հինգշաբթի, 25 Նոյեմբեր, ժամը 15ին Kremlin – Bicètreի գերեզմանատունը (métro Porte d'Italie):

Մասնաւոր մահազդ ղրկուած չըլլալով կը խնդրուի ներկայս իբր այդ նկատել :

Այրի Տիկին Արամ Զամասանեան, զաւակը Օննիկ Զամասանեան, Այրի Տիկին Պայծառ Զամասանեան, Տէր եւ Տիկին Մանուկ Զամասանեան եւ զաւակները (Յունաստան), Մնացական Զամասանեան, Տէր եւ Տիկին Նազարէթ Քերէշեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Գալուստ Զամասանեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Յովհ. Մակարեան եւ զաւակները (Ամերիկա), Այրի Տիկին Արաքսի Շահպազեան եւ զաւակները (Յունաստան), Տէր եւ Տիկին Տիարեան եւ զաւակները (Յունաստան), Մնակ Սէմէրճեան եւ զաւակները (Յունաստան), ինչպէս նաեւ Սէմէրճեան, Մակարեան (Հայաստան), Թորոսեան ընտանիքները սրտի խորունկ ցաւով կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն, հօր, զաւկին, եղբօր, փեսին եւ ազգականին

ԱՐԱՄ ԶԱՄԱՍԱՆԵԱՆԻ (Սէօլէօզցի)

Թաղումը, որուն մահը տեղի ունեցած է պատերազմի դաշտին վրայ, 1940 Յունիս 10ին, 28 տարեկան երիտասարդ հասակին :

Մարմինը պիտի ամփոփուի Իսիի գերեզմանատունը, իր ընտանեկան դամբարանին մէջ, ուրբաթ, 26 Նոյեմբերին :

Պիտի հաւաքուին ժամը 3ուկէսին St. Lucie եկեղեցին, 162 Ave. de Verdun, Իսի լէ Մուլինօ :

Կը խնդրուի միայն թարմ ծաղիկ ղրկել:

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՅԻՆ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Փարիզի «Ահարոնեան» խումբը կը կազմակերպէ հրապարակային բանախօսութիւն մը այս հինգշաբթի, ժամը 8.30ին, Sociétés Savantesի մէջ:

Դասախօս՝ ընկեր Ս. ԹՈՐՈՍԵԱՆ: Նիւթը՝ « Ի՞ՆՉ Է ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ »:

Մուտքը ազատ է: Կը հրաւիրուին Նոր Սերունդի բոլոր անդամները :

★ Հայերէնի դասերը Տիկին Զիթունիի կողմէ ժամը 20ին :

ՄԵԾ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Պառ էնթէրնասիոնալի սրահին մէջ, 230 Chemin de la Madrague Ville: Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Պոլ. Օտեանի Խատիսեան խումբի կողմէ, հովանաւորութեամբ Հ. Յ. Դ. Վռամեան ենթակոմիտէի: Առաջին անգամ ըլլալով ԶՕՐԱՎԱՐ ԱՆԴՐԱՆԻԿԻ ՍԱՍՆՈՅ ՃԱԿԱՏԻ ՔԱՋԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆԸ (4 արար), ղեկավարութեամբ Ա. Յակոբեանի: Պիտի ներկայացուի նաեւ ՍԵՒ ՈՒ ՃԵՐՄԱԿ (զաւեշտ մը):

8 ՅՈՒՆՈՒԱՐ

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ ՄԱՐՍԻԼԻՈՅ Հ. Մ. Ը. Մ.Ի 25ՐԴ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԻՆ

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ՄԱՐՍԻԼԱՀԱՅԵՐ

Նոր Արաբկիրի 23րդ տարեդարձին առթիւ երեկոյթ պարահանդէսը 4 դեկտեմբեր 1948 շաբաթ երեկոյ ժամը 9էն մինչեւ լոյս Alhambraի մէջ 340 Bld. Chave:

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին Օր. Ա. Վարժապետեան, դերասան Կիկօ եւ Տիկին Սիւզան: Ճոխ եւ դիւրամատչելի պիւֆէ :

ՅԱՌԱՋ
ՕՐԱԹԵՐԹ
LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE
HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286
Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13e)
Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.
Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63
Vendredi 26 Novembre 1948 Ուրբաթ 26 ՆՈՅԵՄԲԵՐ
Ի. ՏԱՐԻ — 20e Année N° 5704–Նոր շրջան թիւ 1115
Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ 6 Ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԽՄՈՐՈՒՄՆԵՐ ԵՒ ԽԼՐՏՈՒՄՆԵՐ

Տարին կը վերջանայ փոթորկածայն շչուկներով։ Ամպ եւ մշուշ՝ բոլոր ճակատներուն վրայ, — քաղաքական, տնտեսական, ընկերային։

Նշանախօսքեր մարտական։ Ցարաճոյն պատրաստութիւններ՝ յարձակողական թէ պաշտպանողական ուժերու։ Բոլորն ալ՝ ի խնդիր խաղաղութեան։

Խօսինք օրինակներով, անգամ մը եւս հաստատելու համար թէ աննախընթաց ջղաձգութեան մը մատնուած է ժամանակակից մարդկութիւնը։ Կարծես հրաբուխի մը վրայ նստած ըլլար։

Միամտութիւն պիտի ըլլար պարտկել անողոք իրականութիւնը։ Եւրոպան բաժնուած է երկու ճակատներու, որոնք ակռայ կը կճրտեն փոխադարձաբար։

Բուն բառը գործածելով, իրապէս ամբողջ աշխարհն է երկուքի բաժնուած, իբրեւ հետեւանք հակոտնեայ վարդապետութեանց։

Կացութիւնը մռայլ է մանաւորապէս անոր համար որ, գաղափարական պայքարին խառնուած են քաղաքական մրցակցութիւններ եւ աշխարհակալութեան տենչեր։

Ամփոփենք վերջին լուրերը եւ դատեցէք։

Կոմինֆորմը բոլոր համայնավար կուսակցութեանց ըսել կուտայ թէ իրենց ժողովուրդները «երբեք պիտի չկռուին Խ. Միութեան դէմ»։

Ուրեմն զինուորը պիտի չկռուի, եթէ պատերազմ յայտարարուի, ռազմադաշտի վերածելով այս կամ այն երկիրը։

Այս ազդանշանին դէմ կ'ըմբոստանան բուն աշխատաւորական - ընկերվարական հոսանքները, մանաւորապէս անգլեւսաքսոն երկիրներուն մէջ։

Անոնք ալ հակառակ են պատերազմին։ (Խելայարներ եւ ցնդաբաններ միայն կրնան կուսակից ըլլալ նոր աշխարհամարտի մը)։

Արդ, անոնք բոլորովին տարբեր տեսակէտներ ունին «պատերազմի հրձիգներու» մասին։

Անոնց կարծիքով, եթէ երրորդ մեծ պատերազմը պայթի, պատասխանատուն պիտի ըլլայ ոչ թէ արեւմտեան ժողովրդապետութիւնը, այլ խորհրդային բռնակալութիւնը։

Այս տեսակէտը բացորոշապէս բանաձեւած եւ իրենց տարեկան համագումարին ներկայացուցած է ամերիկեան աշխատաւորական Դաշնակցութիւնը (A. F. L.), որ ունի 15 միլիոն անդամներ։

Կազմակերպութիւնը կ'առաջարկէ, ապահովելու համար ժողովուրդներու ազատութիւնը եւ խաղաղութիւնը.—

1.— Վաւերացնել Մարշըլի ծրագիրը, առանց վերապահութեան։

2.— Միջազգային խնդիրները լուծել միայն ՄԱԿի միջոցաւ։

3.— Բոլոր երկիրներուն մէջ հինգերորդ (դաւադիր) զօրաթեւերու գործունէութիւնը խափանել միջազգային օրէնքով մը։

4.— Անկախութեան վերածել Գերմանիոյ գրաւեալ շրջանները։

5.— Բարեփոխել վեթոյի իրաւունքը։

6.— Ընդունիլ ամերիկեան ծրագիրը՝ զինաթափութեան մասին։

Աւելի արմատական հոսանք մը կը պահանջէ «պաշտպանողական զինակցութիւն մը կազմել Եւրոպայի ազատ ազգերուն հետ, դադրեցնել ամէն առեւտրական յարաբերութիւն Խ. Միութեան հետ, վերաքննել Եալթայի եւ Փոցտամի դաշնի համաձայնութիւնները»։

Ասդին, Անգլիոյ մէջ, Արհեստակցական Միութեանց համագումարը, որ կը ներկայացնէ 180 սէնտիքաներ ութ միլիոն անդամներով, մասնաւոր յանձնախումբ մը կազմած է, սաստկացնելու համար կազմակերպուած պայքարը «համայնավար թափանցումին դէմ»։

Այս քաղաքականութիւնն ալ կապ ունի միջազգային կացութեան երեւէջներուն հետ։

Նոյն մտահոգութիւնները՝ մեր բնակած երկրին մէջ, ինչպէս կը հաստատեն ամէնօրեայ դէպքերը եւ պայքարները։

Խմորումներ եւ խլրտումներ, որոնք իրար կը լրացնեն սահմանէ սահման։ Ինքնապաշտպանութեան պայքար՝ ի նախատեսութիւն ապագայ ալեկոծութեանց։ Թումբեր՝ հեղեղի մը առջեւ։

Մաղթենք որ ճակատամարտը սահմանափակուի գաղափարական ձեռնարկներով, առանց նոր ճեղքեր եւ փոսեր բանալու։

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԳՈՆԷ ԻՐԵՆՑ ԿԱՐԴԱՑԱԾԸ ՀԱՍԿՆԱՅԻՆ

Թերթ կարդալը ուրիշ բան է, հասկնալը ուրիշ։ Ինչպէս տարրական պարկեշտութիւնը ուրիշ բան է, անճոռնի եւ վրան - բաց սուտը ուրիշ։

Դժբախտաբար ամէնէն առաջ գրիչ շարժողները վարակուած են ստելու, խեղաթիւրելու ախտէն որ երթալով համաճարակի մը համեմատութիւնը կը ստանայ։

«Յառաջ»կը կարդանք գրեթէ 25 տարի է, երբ տակաւին ներգաղթը հազիւ թէ երազել սկսած էին արտասահմանի Հայերը։

Այսօրուան նման իրենց տեղը հանգիստ չնստող մարդիկ միշտ նոր երկիրներ կը փնտռէին, իրենց ոտքերուն տակ հաստատուն հող մը ունենալու մտահոգութեամբ։

Այն ատեն ալ աչքերը սեւեռած էին դէպի Հարաւային Ամերիկա, (Հիւսիսայինը երթալ արքայութեան դուռը հասնելու պէս բան մըն էր)։

Ազդեր եւ յօդուածներ կը հրատարակուէին, ճամբայ ցուցնելու համար դէպի Ուրուկուէյ եւ Փարակուէյ։

Իսկ այս թերթը բուռն պայքար կը մղէր արտագաղթին դէմ, միեւնոյն ատեն պահանջելով որ բացուին հայրենիքին դուռները։

Ահա նորէն գաղթ երկրէ երկիր, իբրեւ հետեւանք տնտեսական եւ քաղաքական անստուգութեան։

Իսկ ներգա՞ղթը։ Բոլորին աչքերը ջուր կտրած էին դէպի արեւելք նայելով։ Որո՞ւնն է յանցանքը եթէ շատեր յուսահատած են սպասելէ։

Երբ իշխանութիւն մը տասը մաղէ կ'անցընէ իր հարազատը, կ'ընտրէ ան որ քաղաքական համոզում չունի, ան որ ընդունակ է երկրպագելու «իկոն»ներու առջեւ, ան որ բաղձալի է իր ֆիզիքական եւ ընտանեկան պայմաններով, ան որ գլխիկոր կը համակերպի զանազան յանձնախումբերու բոլոր քմահաճոյքներուն, ան որ «դեկլարացիա» կը ստորագրէ հազարումէկ ստորնութեանց հանդուրժելով, ան որ տասն անգամ բեռ կը կապէ ու կը քակէ անտրտունջ, ներգա՞ղթ է թէ հաւաքընական ատեան։

— Իսկ սա լուրե՞րը արտագաղթի մասին։

Գիտեն թէ «բանր ինչումն»։ Բայց, եթէ ամէն ճշմարտութիւն խոստովանին, ինչո՞վ պիտի կերակրեն ամբոխը։

ՍՕՍԻ

Ռուրի ծրագիրը չի փոխուիր

Ուաշինկթընէն «Տէյլի Մէյլ»ի ուղղուած հեռագրի մը համաձայն, Պ. Մարշըլ ունկնդրութեան ընդունելով մամուլի ներկայացուցիչները, յայտարարեց թէ Անգլիա եւ Մ. Նահանգները պիտի գործադրեն իրենց որոշումը,— Գերմաններուն յանձնել Ռուրի ճարտարագործութեանց սեփականութիւնը եւ վարչութիւնը։ Երկու կառավարութիւններն ալ պատրաստ են նոր միջոցներ ձեռք առնելու ապահովութեան համար, որպէսզի փարատին Ֆրանսայի մտահոգութիւնները Գերմանիոյ զինուորական վերակազմութեան մասին։ Երկուքն ալ Եւրոպայի եւ Գերմանիոյ վերակազմութեան համար անհրաժեշտ կը գտնեն որ Ռուրի ճարտարագործութիւնները վերադարձուին Գերմաններուն։

Պ. Մարշըլ աւելցուց թէ մեծ հաստատութիւնները փոքր եւ ինքնապահ միաւորներու պիտի վերածուին, դրուելով գերման խնամակալութեան տակ որ անոնց վարչութեան համար պատասխանատու պիտի ըլլայ դաշնակից պետութեանց։

★ Անգլեւսաքսոնները սկսած են գործադրել իրենց որոշումները՝ արեւմտեան Գերմանիոյ պետական կազմակերպութեան մասին։ Նախագահին պաշտօնավարութեան շրջանը պիտի ըլլայ հինգ տարի։

ՃԱՓՈՆԻ նախկին վարչապետը, Թոժօ, որ մահուան դատապարտուեցաւ ուրիշ վեց ամբաստանեալներու հետ, դաղտնօրէն պիտի կախուի յառաջիկայ շաբթու կամ տասը օրէն։ Զօր. Մաք Արթըր մերժեց թեթեւցնել պատիժը, հակառակ եղած դիմումներուն։

Երէկ անգամ վստահութիւն յայտնուեցաւ

ՀԵՏԱՊՆԴՈՒՄՆԵՐ ՊԻՏԻ ԿԱՏԱՐՈՒԻՆ ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐՆԵՐՈՒ ԴԷՄ

Ինչպէս կը նախատեսուէր, դահլիճը վստահութեան քուէ ստացաւ չորեքշաբթի օր, երեք տարբեր պարագաներու մէջ, ութ օրուան բուռն վիճաբանութիւններէ վերջ։ Երրորդ բանաձեւը քուէարկուեցաւ 215ի դէմ 351 ձայնով, ինչ որ բաւարար մեծամասնութիւն մը կը համարուի կառավարութեան համար։

Քուէարկուած բանաձեւը հաւանութիւն կը յայտնէր կառավարութեան յայտարարութեանց (ածխահանքերու գործադուլին եւ համայնավար կուսակցութեան մասին) եւ վստահութիւն՝ թէ կառավարութիւնը պիտի ապահովէ ազգային ըստացուածքի եւ հանրապետական բարեկարգութեան պաշտպանութիւնը, պահպանելով եւ գործադրելով օրէնքը։

Առաջին բանաձեւը, զոր համայնավարները առաջարկած էին, կը պահանջէր երկու մասնաւոր յանձնաժողովներ նշանակել, քննելու համար համայնավար կուսակցութեան եւ ընկերվարական թերթին՝ «Լը Փոփիւլէռ»ի հաշիւները։ Այս առաջարկը մերժուեցաւ 164ի դէմ 316 ձայնով։ Ձեռնպահ մնացին 43 երեսփոխաններ։ Կառավարութիւնը նախապէս մերժած էր այս բանաձեւը, իբրեւ քաղաքական խաղ մը։

Երկրորդ բանաձեւը, որուն ուժ կուտային զօր. տը Կոլի կուսակիցները, կ'առաջարկէր յանձնաժողով մը կազմել քննելու համար համայնավարական գործունէութիւնը։ Միեւնոյն ատեն նոր ընտրութիւններ կը պահանջէր։ Բանաձեւին հեղինակները վերջին պահուն ետ առին զայն, բայց Պ. Ժագ Տիւքլօ (համայնավար) իւրացուց անոր առաջին մասը, որ նորէն մերժուեցաւ 180ի դէմ 379 ձայնով։ Վերջապէս քուէարկուեցաւ երրորդը, որ վստահութիւն կը յայտնէր, 136 ձայնի առաւելութեամբ։

Աւելորդ է ըսել թէ այս առթիւ ալ բուռն վիճաբանութիւններ տեղի ունեցան։ Պ. Փալեվսքի, տը Կոլի ներկայացուցիչը, պահանջեց «ճեղքել համայնավարական պալարը», մասնաւոր յանձնաժողովի մը միջոցաւ։ Պ. Լիւսի (ընկերվարական) պատասխանելով Տիւքլոյի այն մեղադրանքներուն թէ «Լը Փոփիւլէռ» հաշիւներ ունի ֆրանքօ-ամերիկեան դրամատան մը հետ, դիտել տուաւ, հեգնութեամբ.

— «Եթէ Պ. Տիւքլօ անցեալին մէջ խոհարար եղած ըլլար եւ ոչ թէ ծաղարար (փաթիսիէ), պիտի գերադանցէր «ձուկը խեղդելու արուեստին մէջ»։

Յետոյ մանրամասնօրէն պարզեց ակնարկուած դրամատան հետ եղած հաշիւները։ Եւ յայտարարեց.

— «Եթէ մենք ալ Չեխոսլովաքիոյ օրէնքը գործադրէինք, համայնավար կուսակցութեան բոլոր գործիչները բանտարկուած պիտի ըլլային ... Բայց մենք երբեք պիտի չառաջարկենք քուէարկել այն օրէնքները որ կը գործադրուին երկաթեայ վարագոյրէն անդին»։

Պ. Տիւքլօ իր ճառին մէջ կը հարցնէր թէ ո՞վ կը ճարէ զօր. տը Կոլի կազմակերպութեան դրամները, քանի որ ահագին գումարներ կը ծախսուին քարոզութեան համար։ «Ո՞վ գանձած է ամերիկեան արհեստակցական Միութեան բաշխած 160 միլիոն տոլարը»։

Համայնավար երեսփոխանը հասկցնել կ'ուզէր թէ ապականութեան բոյներ կան երկրին մէջ եւայլն։

ՀԵՏԱՊՆԴՈՒՄՆԵՐ ԳՐԳՌԻՉ ԱՐԱՐՔՆԵՐՈՒ ԴԷՄ

Վարչապետը քանի մը անգամ խօսք առնելով բացատրեց թէ ոճիրներ գործուած են ազգին դէմ եւ կառավարութիւնը ձեռնարկած է օրինական հետապնդումներու։ Երբ յանցաւորները երեւան հանուին, խստօրէն պիտի պատժուին։

Պ. Տիւքլօ իր ճառին մէջ նորէն փորձեց ապացուցանել թէ պատերազմ կը պատրաստուի Մ. Նահանգներուն դրդումով, թէ իրենք միութիւն կը քարոզեն, խաղաղութիւնը պաշտպանելու համար են.։ Այս առթիւ մեղադրեց նաեւ Պելժիոյ հրաժարեալ վարչապետը, Սփաք, իբրեւ ռազմատենչ։ Ժողովին նախագահը ազդարարեց.

— «Անհանդուրժելի են այս նախատինքները։ Երէկ ձերիններէն մէկը Անգլիան կ'անարգէր, այսօր կարգը եկած է Պելժիոյ։

ՏԻՒՔԼՕ.— Սփաքը Պելժիա չէ։

ԷՌԻՕ.— Ձեզի չիյնար դատել։

ՏԻՒՔԼՕ.— Ինչո՞ւ չէք նեղուիր երբ կը նախատեն Խ. Միութիւնը։

Վիճաբանութեանց ընթացքին ուրիշ համայնավար մը դիտել տուաւ թէ երեսփոխանները 1.175.000 ֆրանք տարեթոշակ կը ստանան։ «Սուտ է», պոռաց աջակողմեան երեսփոխան մը։

Ի՞ՆՉ ՊԱՏԻԺՆԵՐ ԿԸ ՆԱԽԱՏԵՍՈՒԻՆ

Ազգ. պաշտպանութեան եւ դատական նախարարները արդէն իսկ դիմած են ընդհ. դատախազութեան, հետապնդումներ կատարելու համար

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԴՐՈՒԱԳՆԵՐ ՎԵՐՋԻՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԷՆ

ԵՐԵՔ ԱՄԻՍ ԹԻԹՈՅԻ ԵՐԿՐԻՆ ՄԷՋ

Զ.

Մեր նոր Շթելունկը հաստատուած էր բլուրի մը կողին, որուն վրայ կ'իշխէր հին մատուռ մը: Բարեբախտաբար գերման պահակը շատ խելօք երիտասարդ մըն էր, մեզի հետ կը կատակէր մինչեւ եօք: Իր պաշտօնակիցը՝ առաջնակարգ նահանջական մը, զգուած էր այլեւս...: Ամէն առթիւ մեզի կը կրկնէր թէ Հիթլէր պատերազմը կորսնցուցած է: Ռուսերը մեր Խրուսթիա երթալէն ի վեր Հսկայ յառաջդիմութիւն մը արձանագրած էին: Ամէն կողմ կռիւ, կատաղի դուպար Պրեսլաւի փողոցներուն մէջ. խորհրդային բանակը հասած էր Քիւսթրէն,— Պերլինէն երեսուն քիլոմեթր: Աւելի բան չէր խօսեր:

Մեր աշխատաւորներու խումբին մէջ,—բաղկացեալ Ռուսերէ, Թաթարներէ, Իտալացիներէ, Յոյներէ եւ Հայերէ,— ուրախ էի որ հինգ Ֆրանսացիներ ալ կային: Ասոնցմէ Պասթիէնը շատ ճարպիկ էր, յաջողած էր նոյնիսկ քանի մը շաբաթ հիւանդանոցը ապաստանիլ: Մտերմացած իմարու հետ, դէշ ժամանակ չէինք անցըներ, խընդիրը կը կայանար համբերութեամբ սպասել ազատագրութեան օրուան, որ կը մօտենար հսկայական քայլերով:

Ձմեռը չէր հեռացած տակաւին: Ամէն կողմ ձիւն, ծառերուն, խոտարհ տնակներու երդիքներուն, ինչպէս նաեւ թաքստոցներուն վրայ, որոնք կը ցանցնուէին բլուրներու կողերուն եւ բարձունքներուն վրայ եւ: Մեր դղեակին նեղ զառիթափէն իջնելու համար, մենք ստիպուած էինք խոհեմաբար պլլուիլ քովնտի թուփերուն: Հողը սառած էր, այնպէս որ բանուորները երբեմն քիթ մուրթ կը կոտրտէին այնտեղ: Պասթիէնի ոտքին բթամատը նոյնիսկ սառած էր ցուրտէն:

Ասկէ զատ, որովհետեւ բաղնիք չկար, սարսափելի կը քերուըտէինք: Ռանի մէջ, «թօթօ»-ները չէին պակսեր արդէն: Այստեղ, Քուրքֆելտի մէջ, դժբախտութիւնը իր լրումին հասած էր: Հնամեայ դղեակին վարչութիւնը մեր մարմինն ու զգեստները հականեխել կուտար: Սակայն, նորէն լոգանք չկար. պզտիկ բանուորները շաբաթ մը վերջ դարձեալ մեր քթին կը խնդային...: Երեւակայեցէք, փետրուարի մէջ, վերադարձի ճամբուն վրայ, գրեթէ մերկացած կը լուացուէինք բլուրի մը կողերէն ժայթքող ջուրով:

Կեանքը հետզհետէ անտանելի կը դառնար: Դէպի Կրաց վերադարձը՝ դերադոյն տենչանքի մը ձգողականութիւնը ունէր, որ մեզ կը մղէր ամէն կարգի հեռացումներու եւ ճնշման վերջանալու:

Երրորդ շաբթուն՝ երբ կը ստանամ կանանչ թուղթը,— վկայագիր խրամային աշխատանքի,— ինչպէս նաեւ օրական երկու մարքը, կը սկսիմ երազներ հիւսել...: Այդ օր Շթելունկի գրասենեակը հանդստանութեան կը ձեռնարկէր, բայց ոչ ոք ուզեց ժենի մը տալ գերման բանակին:

Չորրորդ շաբթուան վերջաւորութեան, մեզի գիւղ փոխադրեցին, բաւական վայելուչ սրճարան մը: Ճիշդ ժամանակն էր: Մեր ընդարձակ դղեակին մէջ, Վերմախտի հրամանատարը 200 գերման զինուորներ տեղաւորած էր: Ահ, Թիթոյի հետ կարելի չէր կատակի ելլել.. քանի իր «փարթիզան»ներէն տեղեակ էր եղելութեան, մեզի կ'ընար անհաճոյ անակնկալ մը վերապահել:

Հարիւրապետը շատ խիստ վարուեցաւ փոխադրութեան ընթացքին, մինչեւ իսկ վայրենաբար մորակեց իտալացի դերի մը:

Միշտ յարդադէզի մը վրայ, բայց նպաստաւորուած խոշոր օճախով մը, շատ դէշ չէինք զգար մեզ այնտեղ: Մեր նոր բնակարանին դիմաց աղբիւր մը կար, մանաւանդ հացագործին խանութը շատ մօտ էր...: Մեծ բան էր: Իրիկունը իջնելուն կ'երթայինք հանդստանալ սրճարան-ճաշարանի մը մէջ, մինչեւ իսկ երբեմն սինէմայի ներկայացումներ կը վայելէինք:

Մեր պետին հիւանդութենէն ի վեր, Հերն Փանդա կը խաղար մեծ Մանիթուի դերը: Աշխատանքէ վերադարձին՝ կ'ուզէր մեզ ճպտով քալեցնել, ինչ կ'ըսեմ... սադի քայլերով: Խեղճ մարդ, շատ չանցած յուսախաբ կ'ըլլար, որովհետեւ ամէն մարդ գաղտագողի կը ծծկէր ճամբէն: Ինծի դէմ ոխ կապած էր: Ընկերներս զատելու համար, նախ զիս զրկեց գետեզերք, այն զուծարանին դիմացը, ուր կանգ առած էի առաջին անգամ Ռան եկած միջոցիս:

Ցորդառատ ձիւնին մէջ, ծառի ճիւղեր կտրելու էի, յետոյ զանոնք ճամբուն եզերքը պէտք է փոխադրէի իտալացի դերիներուն հետ: Գետեզերքը շատ ցուրտ էր. ոտքերս ջուրերուն մէջ թաղուած՝ սառելէ հեռու չէին:

Ձմեռնային տժգոյն արեւին տակ, երբ Թիթոյի օդանաւերը առտուն իրենց.. առողջապահական պտոյտը կը կատարէին գիւղին վերեւ, ես քառամբակ կ'արշաւէի ընկերներուս հետ: Այդ թռիչքներէն մէկուն ընթացքին՝ Եուկոսլաւ բժիշկը վիրաւորուած էր դէմքէն, Քուրքֆելտի կայարանին մօտ նետուած ռումբի կտորուանքներէն: Յաճախ գինքը կը տեսնէի սրճարանը. Մելքոն Մոմճեանի հետ, մեր երախտագիտական տուրքը կը մատուցանէինք այդ ազնիւ մարդուն, գինիով եւ յունական «սիկառէթ»ներով:

Քանի մը օր վերջ վերադարձ իմ նախկին տեղս: Մեծարգոյ Փանդան զայրացաւ եւ զիս զրկեց մեկուսացեալ անկիւն մը: Աւելորդ է ըսել թէ՝ այս «աքսոր»ը խորունկ ցաւ պատճառեց իմ բոլոր ընկերներուն, որոնց համակրութիւնը կը վայելէի, իմ երգերովս և կատակաբանութիւններովս: Անոնք զանազան միջոցներու դիմեցին, նոյնիսկ փորձեցին կաշառել զայն, բայց պետ դզլուխը անդրդուելի մնաց: Եւ որովհետեւ կը վերակրկնէի փախուստ, հրամայեց երթալ իտալացի դերիներուն խումբը, որ մեր դիմացը բարձրադիր վայր մը կը գտնուէր:

Միջերկրականի այս ցեղը՝ զուարթ, շէնշող եւ արուեստագէտ է, շատ լաւ կը յարմարէինք իրարու հետ: Մասնաւորաբար իմ նմանողականութիւնս ճարտասան Մուսոլինիի, զորս կ'ատէին իրենց ամբողջ հոգիով, չափէն աւելի կը զուարճացնէր զիրենք: Եկուր տես որ ճիշդ նոյն օրն ալ փլուզում տեղի ունեցաւ խրամին մէջ: Զոհը՝ սիրուն իտալացի մը քաջ Ֆրանսագէտ, մեծ դժուարութեամբ փրկուեցաւ շնորհիւ իր ընկերներու անձնազոհութեան:

Մարտի սկիզբը մեր ապաստանը աւարտելու վրայ էր: Մեծղի գերաններուն վրայ,— ատաղձագործին կողմէ զօրեղապէս ազուցուած խարխուլ բուներում,— արդէն իսկ ծառի կոճղեր կը զետեղէինք: Գործը շատ դժուար էր, եթէ միայն նկատի ունենաք թէ՝ մեր վտիտ ուսերուն վրայ բլուրն ի վեր բարձրացնելու էինք այդ փայտէ հսկայ զանգուածները: Մեզի կը մնար հողով, քարերով եւ ծառի ճիւղերով ծածկել թաքստոցը եւ սանդուղին ցանկապատը շինել:

Այսուհանդերձ, Թիթոյի օդանաւերը մեզի հանգիստ չէին տար: Առտուան ժամը 10էն, երբեմն ալ կէսօրուան ապուր բաշխուած ատեն, անոնք ոլորապտոյտ կը դառնային յարդանոցին վերեւ, որ հանդիպակաց բլրակի մը ցայտուն կէտին վրայ կը գտնուէր: Ախ, այդ երկու «զենկ»երը իրենց զրահուած խորտընկէցներով... անոնք դժոխային բանդագուշանքի մը յաճախանքը կը ներշնչէին մեզի: Յաճախ կը լսէի ընկերներուս մտավախութիւնը, որ կէս մը հեգնական կը պոռթկար.

— Allons! les gars, on va faire du plongeon aujourd'hui...

Երբեմն, առտուան դէմ մեր աշխատավայրը հասնելով, բաւական քանակութեամբ օդանաւերէն արձակուած թռուցիկներ կը գտնէինք, խմբագրուած ռուսերէն, սլովէն եւ գերմաներէն լեզուներով: Այդ թղթիկները մեզի կը յայտնէին Գերմանիոյ ահաւոր կացութիւնը եւ մօտալուտ յաղթանակին զալուստը կը ծանուցանէին: Թիթոյի սաւառնակները, զոյգ մը արծիւներու նման կը սաւառնէին Քուրքֆելտի վրայ, դարձդարձիկ շարժումներ կը գծէին բլուրներու կատարին, եւ նոյնիսկ ուղղաձիգ կ'իջնէին մինչեւ 10 մեթր:

Կրացի մէջ ալ կացութիւնը ծանր է: «Ամէն օր կուգան, կը գրէր Տիկին Ս. Մոմճեան իր ամուսնին, աջ ու ձախ կը զարնեն անխնայ: Քար քարի վրայ չեն ձգեր, ոչ տուն, ոչ խանութ եւ ոչ ալ եկեղեցի մնացած է: Ամէն օր փլատակներուն տակէն մարդ կը հանեն. դեռ շարքը չէ վերջացած...: Անոնց մէջ նոյնիսկ կան գերման բարձրաստիճան սպաներ, դուրսը բանող հայ եւ յոյն տղաքները գործի լծած են այս աշխատանքին համար: Չեմ գիտեր ինչ պիտի ըլլայ մեր վիճակը: Միշտ կ'աղօթեմ Աստուծոյ մեր փրկութեան համար: Վերջապէս, ես քիչ կը գրեմ, դուն շատ հասկցիր»:

(Մնացեալը յաջորդով) ԱՐԱՄ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

Նիկոլ Աղբալեանի գործերը

«Հայրենիք» խմբագրականով մը կ'առաջարկէր ամփոփել եւ հրատարակել ողբացեալ Նիկոլ Աղբալեանի ցիրուցան գործերը: Ընկեր Ս. Վրացեան ջերմապէս կ'ողջունէ այս գաղափարը.—

Գործը անյետաձգելի է, որովհետեւ ինչքան ժամանակը անցնի, այնքան կը մեծանան դժուարութիւնները: Այսօր դեռ թարմ է Նիկոլի յիշատակը. իր անձին ծանօթներըեւ իր գործի արժէքը գնահատողները ողջ են: Քիչ չեն մտաւորականներ, որոնք սիրով պիտի ուզեն իրենց ոյժն ու ժամանակը տրամադրել նրա երկերի հաւաքման ու հրատարակութեան գործին: Տարիներ յետոյ, այս պայմանները կը չքանան եւ այլեւս դժուար, թերեւս, եւ անկարելի կը դառնայ նման մի ձեռնարկ:

Խնդիրը կարեւոր է — եւ շատ կարեւոր — որովհետեւ Աղբալեանը մեր այն հազուագիւտ մըտաւորականներից էր. որի գրչի տակից ինչ ոք ելած է՝ զուենի ծանր հատիկի պէս արժէքաւոր է ու թանկագին: Մանաւանդ եթէ ճիշդ է այն լուրը, թէ նրա մահից յետոյ մնացել են անտիպ ձեռագրեր եւս:

Նիկոլը շատ խստապահանջ մարդ էր դէպի իր գործը. կատարելի հասնելու մտահոգութեամբ՝ նա զրկեց հայ գրականութիւնը իր մտքի հարուստ պաշարից: Եւ միեւնոյն ժամանակ, դժբախտաբար, չափազանց անփոյթ էր դէպի իր անձր եւ գործը: Զաչխատեց գէթ հատորների մէջ ամփոփել թերթերի եւ պարբերականների մէջ ցանցնուած իր մեծ ու փոքր յօդուածները: Նրա մահից յետոյ, համարեա ոչինչ չմնաց, որպէս առանձին հրատարակութիւն: Հայոց գրականութեան նըւիրուած ներածական հատորը միայն, «Մտածումներ Հ. Յ. Դաշնակցութեան մասին» գրքոյկը եւ մէկ փոքր տետրակ Սոցիալիստ-յեղափոխականների ծրագրի մասին: Մի բան, որ բնաւ համապատասխան չէ Նիկոլ Աղբալեանի թողած գրական վաստակին: «Մուրճ»երի, «Հորիզոն»ների, «Նոր Հոսանք»ի եւ ուրիշ թերթերի ու պարբերականների մէջ ան ունի գրական քննադատական, մատենագրական եւ հրապարակախօսական ուսումնասիրութիւններ, որոնք մնայուն արժէք են ներկայացնում, մանաւանդ, որպէս Հայոց Գրականութեան եւ հայ հասարակական շարժման պատմութեան նիւթ:

Իր գրական յօդուածներից զատ, բացառիկ արժէք ունին եւ Նիկոլի դասախօսութիւնները, ատենախօսութիւնները ու ճառերը եւ անձնական բովանդակալից նամակները, որոնք նոյնպէս տեղ պէտք է գտնեն նրա երկերի հատորների մէջ: Նիկոլը անդերադառնալի վերլուծական եւ համադրող միտք ունէր: Ու նաեւ բազմակողմանի, ճոխ մըտաւոր պաշար եւ գիտական հմտութիւն: Ինչ որ գրում էր, կամ խօսում՝ թէ բովանդակութեամբ եւ թէ ձեւով՝ աննման էր: Աւաղ, նա իր հետ տարաւ ունեցածի մեծ մասը, բայց ինչ որ թողել է, որպէս գրական ժառանգութիւն, նոյնպէս մեծ արժէք է ներկայացնում: Եւ ողջունելի է «Հայրենիք»ի գաղափարը, հաւաքելու եւ հրատարակութեան տալու նրա գրական թողօնը:

Թուրքիոյ առաջին հայ նախարարը

ԽՄԲ.— Մահճարարձ վակոններու ընկերութեան Թուրքիոյ ներկայացուցիչը, Հիւսնի Սաըդ Տուրուգալ, մանրամասն գրութիւն մը հրատարակած է Պոլսոյ «Ագշամ» թերթին մէջ, Գրիգոր Ագաթոնի մասին: Կ'ամփոփենք հիմնական մասերը.

— Անցեալ տարի երբ Գահիրէ էի, զիս ծանօթացուցին համակրելի անձի մը որ Թուրքիոյ առաջին հայ նախարարին թոռն էր: Հարցուցի անունը, Գրիգոր Ագաթօն եւ իրեն ըսի թէ իր մեծ հայրը օգտակար եւ արդիւնաւոր ծառայութիւններ մատուցած է Թուրքիոյ, մեծապէս սիրուած Սուլթան Ազիզին եւ այն ատենուան աւագանիին կողմէ: Ըսի թէ եղած է պատմական դէմք մը մեր երկրին մէջ, գնահատուած եւ յարգուած, այն ատեն խօսակիցս զարմացումով եւ յուզումով նայեցաւ երեսս եւ փարեցաւ ձեռքերուս: Ըսաւ թէ հրդեհի մը հետեւանքով զրկուած էր իր պապուն վերաբերեալ յիշատակներէն, նշխարներէն եւ թուղթերէն, եւ խնդրեց որ Ագաթօն էֆէնտիի մասին ինչ որ գիտեմ պատմեմ, հաղորդեմ իրեն:

Իր կենսագրութենէն գիտենք թէ Թուրքիոյ մէջ առաջին քրիստոնեայ նախարարը եղած է եւ համբաւ շահած, 1860ին կ'ըլլայ ելմտական բարենորոգման ժողովին անդամ, 1863ին հիմնադիր հաշուակալական ատեանին, 1864ին հեռագրի վարչութեան ընդհ. տնօրէն, 1868ին հանրօգուտ շինութեանց նախարար, եւ գործի սկսելէ առաջ կը հիւանդանայ Փարիզի մէջ ու կը մեռնի:

Այս սահմանափակ ծանօթութիւնները չեն կրնար սակայն ամբողջական գաղափար մը տալ Ագաթօն էֆէնտիի իսկական վաստակին շուրջ որ պիտի մնայ միշտ արժէքաւոր եւ ընդարձակ:

Հին դիւանաթուղթերու համաձայն, Գրիգոր Ագաթօն ծնած է 1825ին Իթանպուլ, Խասգիւղ, զաւակն էր պարտիզպանի մը: Քսան տարեկան էր, երբ իր ազգականներէն մին ուսանելու համար

զինքը ղրկեց Ֆրանսա, Կրինեօնի երկրագործական վարժարանը ։

1847ին լրացուց ուսումը եւ վերադարձաւ Իսթանպուլ, եղաւ տնօրէն երկրագործական վարժարանին ։ Այդ օրերուն ֆրանսերէն լեզուով հրատարակեց երկասիրութիւն մը, հողամշակութեան մասին ։ 1849ին բաժնուեցաւ այդ պաշտօնէն, զբաղեցաւ անձնական գործերով, գրականութեան եւ երկրագործութեան նուիրուած շատ մը գրութիւններ հրատարակեց ։ 1856ին անդամ ընտրուեցաւ Թուրքիոյ առեւտրական բարձրագոյն խորհուրդին ․ 1858ին կառավարութեան անունով իբր պատուիրակ գնաց Թօրինոյի ցուցահանդէսին, 1859ին եղաւ Թօրինոյի երկրագործական կաճառի թղթակից, շնորհիւ իր շերամաբուծական մասնագիտութեան, 1860ին կոչուեցաւ ելմտական բարենորոգումներու խորհուրդին անդամակցութեան ։ Նոյն տարին, կառավարութիւնը Անգլիոյ դիմեց փոխառութիւն կնքելու համար, եւ այս մասին ուսումնասիրութիւններ կատարելու պաշտօն յանձնուեցաւ իրեն Ալի եւ Ֆուատ փաշաներու կողմէ ։ Գրիգոր Աղաթօն էֆէնտի մէկ ամսուան կարճատեւ շրջանի մը մէջ ի գլուխ հանեց այս ծանր գործը, եւ այս կերպով հաստատեց ելմտական գործերու մէջ ունեցած իր մեծ ձեռնհասութիւնն ու մասնագիտութիւնը ։ Այնպէս որ Անգլիայէն եկած մասնագէտներ գոհունակ տեղեկագիրներ ղրկեցին իրենց կառավարութեան, եւ Գրիգոր Աղաթօն էֆէնտի ոսկի ժամացոյց մը նուէր ստացաւ Վիքթորիա թագուհիէն, եւ պատուանշան բրիտանական կառավարութեան կողմէ ։

1862ին, գլուխը անցաւ այն ելմտական յանձնաժողովին որ պաշտօն ունէր թղթադրամը հրապարակէն վերցնելու ։

1863ին անդամ հաշուեկալական ատեանի, 1864ին հեռագրային վարչութեան ընդհ․ տնօրէն, 1865ին Փարիզի դեսպան Ճէմիլ փաշայի հետ կը ներկայացնէ Թուրքիան, Փարիզի հեռագրային խորհրդաժողովին մէջ ։

Երբ Իսթանպուլ կը վերադառնայ կը հիմնէ քաղաքամիջեան հեռագրային եւ թղթատարական սպասարկութիւնները, եւ դրամը կայունացնելով՝ կը ստանայ «Պայայ» աստիճան ։

1865ի վերջերը, կը միացնէ թղթատարական եւ հեռագրական վարչութիւնները, եւ պահելով հանդերձ ելմտական խորհուրդի մնայուն անդամակցութիւնը կը ղեկավարէ այդ միացեալ վարչութիւնը ։ 1866ին իբր պատգամաւոր կը մասնակցի հեռագրային, իսկ 1862ին թղթատարական խորհրդաժողովներուն յանուն Թուրք կառավարութեան, եւ ձեռնարկներ կը կատարէ Թուրքիոյէն վերցնելու օտար թղթատարական սպասարկութիւնները ։

Իր տեւական յաջողութիւններուն համար, Սուլթան Ազիզ իրեն նուէր կուտայ 5000 ոսկի, եւ թղթատարական, հեռագրային գործերու մէջ ցոյց տուած իր արժանիքներուն համար ալ կը ստանայ Պատուոյ Լեգէոնի առաջին շքադրամը, Ֆրանս․ կառավարութեան կողմէ ։

Եպարքոսութեան կողմէ գրուած 19 Օգոստոս 1867 թուակիր պաշտօնագրէ մը կը տեղեկանանք թէ Աղաթօն էֆէնտի Եւրոպա ղրկուած է, որպէսզի ձեռնարկներ կատարէ Աւստրիոյ, Ֆրանսայի եւ Անգլիոյ հեռագրային վարչութեանց մօտ, եւ առաջքը առնէ Ռուսիոյ կողմէ բացուած մրցակցութեան ։

Յետոյ կ'ընտրուի հանրօգուտ շինութեանց նախարար, բայց կը հիւանդանայ եւ 27 Ապրիլ 1868ին կը մեռնի Փարիզ ։ Մարմինը կը բերուի Իսթանպուլ եւ 9 Մայիս 1868ին կը թաղուի Խասգիւղի Հայոց գերեզմանատունը ։

ԹԱՏՐՈՆ

«Արմենուշ»

Մելոյեանի « Արմենուշ »ը խոր է եւ այնքան եղերական, որ մեր մտքին առջեւ կը բանայ անհուն հորիզոններ ։ Վասպուրականցի այս համեստ այլ տաղանդաւոր գրագէտը, — հոգիով Հայ եւ մտքով Եւրոպացի, — ինչպէս կ'ըսէր մեր պատուական բարեկամ Կ․ Պետուշը, — ամէնէն անուշան նիւթը չահեկան դարձնելու գաղտնիքին տիրացած է ։ Իր տիպարները կենդանի են, բաբախուն, կը շնչեն ու կ'ապրին հասարակաց տրամը ։ Ամենացնցող պահերուն, երբ քստմնելի ողբերգութեան մը նժարը կապարի պէս կ'իջնէ մեր խղճին, ան գիտէ զանոնք համեմել լուսեղէն փիլիսոփայութեամբ մը ։ Մորմոքի հառաչքներուն մէջէն մերթ կ'արցին զուարթ հրթիռներ, օծուն-անուշ տրտմութեամբ մը, որոնք սփոփանք մը կը բերեն մեր սահմռկած հոգիներուն ։ Խտացած ուժականութիւն մը, կարճատեւ, այլ բուռն տեսարաններու մէջէն, կը ժայթքէ յանկարծ, կ'ալեկոծէ բազմութիւններուն հոգին ։

Աղեխարշ պատմութիւնը հայ մօր մը՝ Արմենուշինը, որ կը ստիպուի իր մորթուած զաւկին արիւնը ըմպել դահիճներու բռնադատութեամբ ։ Պերլինի հասարակաց մէկ տան մէջէն, դժբախտ Հայուհին կաշառքով կը փրկուի գերմանացի կնոջ մը կողմէ, թրքական բանակին մէջ ծառայող իր տղուն յանձնարարութեամբ ։ Արմենուշ կեդրոնական դէմքը կը դառնայ ընդմէջ գերման բիրտ բարոյի մը ու խղճահար Օսկար Միւլլէրի, որ անտարբեր ականատես եղած էր Հայուհիին զաւկին փողոտումին ։ Մարդկային ոգին է, որ կատաղօրէն կը բախի զոռոզ տիրակալութեան ։ Տիկին Միւլլէր՝ կրանցուցած իր ամուսինը եւ կրտսեր որդին, — երկուքն ալ անձնասպան մարդասպանութենէն խուսափելու վսեմ նպատակով, — իզուր կը ճգնի փրկել իր վերջին զաւակը ։ Կիսախելագար Արմենուշին դիմաց, Օսկար կը վերապրի հայկական գողգոթան, արիւնի ու հրդեհի բովանդակ զարհուրանքով ։ Հոգեկան ահաւոր տրամ մը, որ կայծակի մը պէս կը խոցէ իր խիղճը ։ Տղան ոչ քուն ունի, ոչ դադար ։ Արմենուշ, հայկական եղեռնապատումին կենդանի մարտիրոսուհին, վշտահար մայր մըն է, որ իր կեանքը կ'անցընէ հսկումով, աղօթքով եւ ահեղնատեսիլ ջղաձգումներով ։ Իր ենթագիտակցութեան մէջ անեղծ կը մնայ ցեղին արժանապատուութիւնը ։ Ան կ'արհամարհէ Մոնկոլեան բարբարոսութեան դիմաց անտարբեր կեցած քրիստոնեայ սպայի մը կարեկցութիւնը ։ Օսկար վճռած է բարդ հանգոյցին լուծումը, նոր ոճիրներէ խուսափելու միակ ուղին ինքնասպանութիւն է․ ի տես գերման զօրականին անկման, եղերաբախտ Հայուհին կը փակէ ողբերգութիւնը, պարպելով դառնութեան բաժակը ։

Արմենուշի տրամը դերազանցապէս մարդկային է ։

Օր․ Սիւզան Շահինեան՝ (Արմենուշ), բեմական շնորհ եւ խորք ունի ։ Ձայնը մռայլ է, ապա ուրեմն տպաւորիչ հոգեհատորը կորանցուցած խելագար մօր մը համար ։ Միօրինակ եւ խուսափուկ էր իր դերին մէջ, թերեւս սկսնակի երկչոտութեամբ, բայց յուզիչ պահերուն կրցաւ խռովել հոգիները ։ Ժամանակի ընթացքին մարզուելով պիտի կարենայ արժանաւոր տեղ մը գրաւել ։

Մեր երիտասարդ ուժերէն Նուրհան Մարգարեան, որուն ուսերուն վրայ կը ծանրանար տրամին բեմադրութիւնը, խղճամիտ դերակատարութեամբ մը տուաւ Օսկարի տանջահար սրտին տուայտանքները ։ Մասնաւորաբար ցնցող էր իր խաղը հայկական Գողգոթայի ոգեկոչման պահերուն ։

Տիկին Ժերմէն Նամիւր, Անթուանի թատրոնէն, ժուժկալ եւ զգայուն խաղարկութեամբ մը ուրուագծեց Տիկին Միւլլէրի սիլուէթը, որ այնքան բնտանի է վշտաչարչար մայրերուն ։ Վերջին սրտաշարժ տեսարանին ներդաշնակամբողջութիւն մը կազմեց Ն․ Մարգարեանի հետ ։

Սառա Պեռնարի դերասաններէն Պ․ Ֆեռնան Նամիւրի վիճակած էր Հոփնըրի դերը ։ Թաւ ձայնով, զոռոզ եւ չնական ելոյթներով, ան մարմնացուց զինապաշտ գերմանացիի ճշմարիտ տիպարը ։

Տիկին Մառի Լուիզ տը Սալլազ առաջին տեսարանին մէջ միայն երեւցաւ, բայց իր ուսումնասիրուած խաղով մեզի վերապրեցուց Վենիսեան քրմուհիի լրբենի սիլուէթը ։ Պ․ Շարլ Էնօլ, Տոքթ․ Վալտ, թոյլ էր իր դերին մէջ ։

«Արմենուշ»ը ներշնչման անսպառ աղբիւր մըն է, որ անցնելով մարտիրոս հոգիներու ծիրէն, մեզի կ'առաջնորդէ ցեղին սրբազան գիտակցութեան ։

ԱՐԱՄ

ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՆԱՄԱԿՆԵՐՈՒ

մի սպասէք վճարելու համար ձեր պարտքը ։ Հետզհետէ կը դադրեցնենք այն թերթերը որոնց տէրերը վեց ամիսէն աւելի պարտք ունին ։

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ԱՒՍՏՐԻՈՅ ներքին նախարարութիւնը կարգ մը փաստաթուղթեր ձեռք անցուցած է որոնց համաձայն համայնավարները «չափազանց վստահ են իրենց անմիջական յաղթանակին վրայ եւ արդէն իսկ ցանկ մը պատրաստած են ապագայ կառավարութեան համար» ։ Վիէննայի ոստիկանութեան մէջ կան հարիւր համայնավարներ, որոնք միանալով ռուսական շրջանի քանի մը հազար պոլշեւիկներուն հետ, արշաւանք մը պիտի կատարեն դէպի մայրաքաղաք, ինչպէս կը հաւաստեն նոյն աղբիւրէն ։

« ՅԱՌԱՋ »Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (33)

ԹՈՐՈՍ ԼԵՒՈՆԻ

ԳԼՈՒԽ Է

ԱՐԾՐՈՒՆԵԱՑ ՇԱՌԱՒԻՂ ՄԸ

— Լաւ, ըսաւ Թորոս, ես կեանք մը ունէի զոհելու Ազգիս համար, կէսը դուն կը յափշտակես, Եւփիմէ ։

— Ոչ այդպէս, կեանք մը ունէիր նուիրելիք Ազգիդ, ահա երկուք ունիս անոր նուիրելիք, իմ երակներուս մէջ ալ կայ այդ քու Արծրունեաց արիւնէդ, եւ Դիոնիսին դառնալով աւելցուց Եւփիմէ անխռով, ժամանակ պէտք չէ կորսնցնել, երթանք Բարկէն բաւական զօրեղ է, ինչ կը դանդաղինք ։

— Դուն պէտք է մտածես թէ ձեր օգտին համար ես հոս պէտք է մնամ, գոնէ քիչ մը ատեն ։

— Մեր օգուտը՝ Աստուած եւ քուրմիկերութիւնդ է ։ Անոնք պարապ խօսքեր են հայրիկ, ու դուն առանց ինծի կրնաս ապրիլ, եւ ոչ ես առանց քեզի եւ Թորոսի ։

Ահա ինչ որ ստացուածք ունիմ հոս է, իսկ մնացածը՝ որ չեմ կրնար տանիլ՝ կը թողում յափշտակողին, կամ ան է որ Թորոսի բախտը ինծի հազարապատիկը կուտայ, կամ ան է որ՝ եթէ ողջ մնացինք՝ անշուք եւ առանձին կեանք մը կը վարենք զոհութեամբ, Աստուծոյ այն անհամար արարածոց պէս՝ որոնց վաղուան նա ինք կը հոգայ ։

Եւ ձեռքը ծերին բերնին վրայ դնելով, ժպիտով մը՝ ոչ չպատասխանէ, ձեռքէն բռնեց եւ Թորոսի ալ ակնարկեց ծրարը առնել որ ներսն էր, ու ինք առջեւէն կ'իջնար․ իսկ Թորոս երբ սենեակը մտաւ, իր աչքին առջի բանը որ դպաւ Եւփիմէի դեղձան մազերու ոսկեկոյտն էր որ գետինը փռուած կը կենային, առաւ համբուրեց անոնք եւ նայեցաւ երկինք ու շնորհակալ եղաւ որ Աստուած այդպիսի կին մը իր առջեւը կը հանէր որ հայրենեաց զոհողութեանց առաջին՝ իր գլխուն վրայէն կը սկսէր ։

Ուստի առանց երկմտելու առաւ վերարկուն, զէնքերը ու ծրարը եւ սկսաւ հետեւիլ անոր՝ որ զուարթ երեսով ամէնէն առաջ կ'երթար անվախ եւ համարձակ ։

Հիւսիսային հովը ուժով եւ յաջող կը փչէր․ նաւը իր բոլոր առագաստները բացած կը սահէր կը թռէր եւ մեր չորս ճամբորդները երեւալէ զգուշանալով՝ նաւակներու հետաքրքիր նայուածքներէն կը հեռանային Վոսփորի ափունքներէն, եւ վերջը ահագին մայրաքաղաքին տեսութենէն գոհ եւ ուրախ սրտով, եւ դեռ մութը չհասած, ցամաքը սկսաւ անհետանալ եւ Մարմարայի մէջ կը յառաջանային հանդարտ ու խաղաղ ։

Խեղճ Բարկէն դեռ անօթի էր, թէպէտ ուրախ, եւ իր ուրախութիւնը կաւելնար քանի որ միայն երկինք ու ծով կը տեսնուէր ։ Երբ մեր նաւորդները իրենց սպարտական ընթրիքը ըրին եւ վերջը Դիոնիս Բարկէնի վէրքը փնտեց եւ լաւ վիճակի մէջ գտաւ․ երբ ամէն բան յաջող եւ երջանիկ սկիզբովերջանիկ կատարուած կը խոստանար՝ Բարկէն ոչ թէ առողջ այլեւ երիտասարդ կ'երեւէր, եւ երբ Եւփիմէ իրեն աս աշխուժին վրայ կը կատակէր, ան՝ Տարտանէլը թէպէտ դեռ չէին անցեր՝ ծիծաղելով կ'ըսէր,

— Տիկին մի զարմանար, իմ լեռներուս հոտը ես արդէն շնչեցի ։

ԳԼՈՒԽ Ը․

ՀԱՅՐ ՍՈՒՐԲԸ

Եւփիմէ ուրախ էր, վասնզի ինչ որ սրտին սիրական ունէր հետն էր․ Բարկէն ուրախ էր, վասնզի կինը, զաւակները եւ հայրենիքը պիտի տեսնէր, Թորոս թէպէտ անթափանց՝ ուրախ էր վասնզի կը յուսար, քանի որ կը հեռանար՝ ազատութիւն, փառք, հայրենի ժառանգութիւն եւ ամէնքը ունենալու․ թէ որ մէկը կար որ անտարբեր կ'երեւար եւ որ թերեւս դժգոհ ալ էր առանց յայտնելու՝ Դիոնիսն էր․ սրամիտ փորձառու եւ նախատես․ ամէն բան կը քննէր, ամէն բան կը հարցնէր, նաւապետին նաւաստիներուն հետ կը խօսէր, հեռուն նաւ մը՝ ծոց մը՝ իր սուր աչքերէն չէր վրիպեր․ եւ դիտակը, նորահնար գործիքը ձեռք բռնած իր հետաքրքրութեան օգնականն էր ։

Նաւը որ ինք վարձեր էր թէպէտ, Կիլիկիա երթալու նպատակաւ, բայց Գենովացի նաւապետին Կիպրոս ըսեր էր․ ան միտքով որ Կիլիկիոյ սահմանները երբ հասնին՝ հոն ելլեն ։

ԾԵՐԵՆՑ

Ք...ի դէմ, համաձայն պետական ապահովութեան վերաբերեալ օրէնքներու (անուանարկութիւն կառավարութեան անդամներու դէմ, դրդըւիչ արարքներ եւն.)։ Հանրապետութեան դատախազը անմիջապէս հարցաքննիչ դատաւորի մը յանձնեց ամբաստանագիրը։

Այս հարցաքննութեան նպատակն է երեւան հանել անոնք որ գրգռութիւններ կը կատարեն, բանակին միտքը պղտորելու եւ անհնազանդութեան մղելու համար։ Այս առթիւ հրատարակուած լուսաբանութիւններէն կը հետեւի թէ դատական հետապնդումները առ այժմ ուղղուած են երեք համայնավար թերթերու՝ «Իւմանիթէ»ի, «Ալպան-Կաուտ»ի եւ «Քոնսքրի»ի դէմ, որոնք միշտ կ'արծարծեն հետեւեալ նշանաբանը.— «Ֆրանսայի ժողովուրդը երբեք պիտի չպատերազմի Խ. Միութեան դէմ»։

1881ի օրէնքը մէկ տարիէն հինգ տարի բանտարկութեան եւ 5000էն հինգ միլիոն ֆրանք տուգանք կը տրամադրէ վերոյիշեալ յանցանքներուն համար։ Ուրիշ յօդուածով մըն ալ՝ 8 օրէն մէկ տարի բանտարկութիւն եւ 500.000էն 5 միլիոն ֆրանք տուգանք։

Թերթերու հրատարակութեանց համաձայն, հետեւեալ նոր պատիժներն ալ կը նախատեսուին.

Ո'վ որ կը փորձէ վնասել Հանրապետութեան, իր նախագահին կամ կառավարութեան, կը դատապարտուի 10—25 տարի տաժանակիր աշխատանքի։— Ո'վ որ պետութեան վնասելու դիտումով, չի կատարեր իրեն յանձնուած պաշտօնը, պիտի դատապարտուի 1—5 տարի տաժանակիր աշխատանքի։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ նախագահը Թրումըն, իր առաջին ճառը խօսելով վերընտրութենէն ի վեր, հրաւիրեց Խ. Միութիւնը մասնակցիլ Ուսեստի եւ Հողագործութեան համաշխարհային կազմակերպութեան։ «Եթէ կարենանք Ռուսերուն հետ քննել մեր փոխադարձ շահերը հողագործութեան մէջ, այնքան դժուար պիտի չըլլայ քննել մեր վէճերը՝ ուրիշ հարցերու մէջ»։

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ վարչապետը, Սոֆուլիս, որ 80ը անցած է, առջի օր ուշաթափ ինկաւ, սրտի տագնապի մը հետեւանքով։ Քիչ վերջը սթափեցաւ, բայց յոյս չկայ որ փրկուի։

ԱՆԳԼԻՈՅ ԹԱԳԱՒՈՐԻՆ հիւանդութեան առթիւ, կարգ մը թերթեր կը գրեն թէ վիճակը շատ աւելի ծանր է եւ կրնայ անդամատութեան յանգիլ, կեանքը փրկելու համար։

ՊԵՐԼԻՆԻ ՄԱՍԻՆ իրենց տուած հաւաքական ծանուցագրին մէջ, երեք արեւմտեան պետութիւնները դիտել կուտան թէ կացութիւնը շատ աւելի ծանրացած է վերջին շաբաթներու ընթացքին։ Թէեւ պատրաստ են քննելու դրամական խնդիրը, բայց տագնապը առով չի վերջանար։

ՄԻԱՑԵԱԼ ԱԶԳԵՐՈՒ Քաղաքական Յանձնաժողովին Դշ. օրուան նիստին մէջ, բուռն վիճաբանութիւններ տեղի ունեցան Պուլկարիոյ, Հունգարիոյ եւ Ռումանիոյ թեկնածութեան մասին։ Ամերիկեան պատուիրակը պատասխանելով Պ. Վիշինսկիի, դիտել տուաւ թէ այդ երկիրները պարտաւոր են յարգել մարդկային տարրական իրաւունքները, եթէ կ'ուզեն անդամ ընտրուիլ։ Այս առթիւ շարք մը փաստեր յիշեց, սկսելով Պուլկարիոյ հողագործական կուսակցութեան վարիչներուն գնդակահարութենէն։

50.000 ԿԱՐՄԻՐ ԶԻՆՈՒՈՐՆԵՐ կը սպառնան Փէքինի եւ Թիէնցինի, համաձայն Չինաստանէն հասած վերջին լուրերու։ Ազգայնական բանակը նոր ուժեր ստացաւ։ Կ'ըսուի թէ Ամերիկա հինգ միլիառ տոլար եւ 10.000 սպաներ պիտի ղրկէ։

ԹՈՒՐՔԻՈՅ վարչապետը «Հալք»ի խորհրդարանական խմբակցութեան հաղորդելով խորհրդային դեսպանին առաջարկը՝ առկախ հարցերը քննելու մասին (առանց Մ. Նահանգներու միջամտութեան), յայտարարեց թէ ոչինչ փոխուած է երկու երկիրներուն յարաբերութեանց եւ տեսակէտներուն մէջ։

ԼՐՏԵՍԱԿԱՆ ՑԱՆՑ մը երեւան հանուած է Էտիրնէի մէջ։ Ձերբակալուած են չորս Պուլկարներ, մէկը ուսուցիչ։

ԶՈՐ. ԱՅԶԸՆՀԱՈՒԸՐ, եւրոպական ճակատին նախորդ սպարապետը, որ այժմ նախագահն է Քոլըմպիա համալսարանին, հարցումի մը պատասխանելով, յայտարարեց թէ չի կարծեր որ «ոեւէ մեծ պետութիւն կ'ուզէ համաշխարհային պատերազմ յարուցանել կանխամտածութեամբ։ Չեմ համարձակիր նախատեսել թէ նոր պատերազմ մը պիտի չպայթի։ Եթէ պատերազմը պայթի համաշխարհային ծաւալով, շատ աւելի աղետալի պիտի ըլլայ քան ինչ որ տեսած ենք մինչեւ հիմա»։

Imprimerie DER AGOPIAN. 17 Rue Damesme - (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Նոյեմբեր 27ին շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30էն մինչեւ լոյս, SALLE CADETի ընդարձակ սրահին մէջ, 21 rue Cadet: Métro Cadet:

Կը նախագահէ ընկեր ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ
Կը խօսի ընկեր Ս. ՏԷՐ ԹՈՄԱՍԵԱՆ
Ուղերձ Նոր Սերունդի կողմէ։
Կը նուագեն թառիսթ ԳԱՐԵԳԻՆ, քէմանչիսթ ՅՈՎՍԷՓ ՕՆԱՆԵԱՆ։

Կ'արտասանեն՝ Զ. ՂԱՐԻՊԵԱՆ եւ Զ. ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ։ Կ'երգեն՝ նշանաւոր պարիթօն ԿԱՐՕ ԱԲՐԱՀԱՄԵԱՆ եւ Նոր Սերունդի երգչախումբը, ղեկավարութեամբ ԱՐԱ ՊԱՐԹԵՒԵԱՆի։

Orchestre Jazz ղեկավարութեամբ ԿԱՐՕ ՍԱՐԵԱՆի, որ միեւնոյն ատեն կը նուագէ հայկական եղանակներ բեմի վրայ։ Ճոխ պիւֆէ։

Մուտք 100 ֆրանք։

×

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Կը տօնուի ՆՈՅԵՄԲԵՐ 27ԻՆ ՇԱԲԱԹ ԳԻՇԵՐ, մինչեւ լոյս Château des Fleursի մէջ։

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէի։ Կը մասնակցին Հ. Յ. Դ. բոլոր ենթակոմիտէները եւ խումբերը, ինչպէս նաեւ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութիւնը իր բոլոր մասնաճիւղերով։

Կը նախագահէ ընկեր Յ. ՊԱՊԻԿԵԱՆ
Կը խօսին ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ
եւ Ա. ՔԷՕՍԷԵԱՆ

×

ԼԱ ՍԻՈԹԱՅԻ ՄԷՋ.— Այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 14.50—19, Salle de la Mutualitéի մէջ։ Մասնակցութեամբ Նոր Սերունդի։

Պիտի խօսին Տիկին ՔԻՊՐԻԹՃԵԱՆ եւ Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչը, ընկեր ՍԵՐԺ։

Հանդէսէն վերջ զուարճալիք (Loto), յարգի նուէրներով։

ԵՐԵԿՈՅԹ ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ
ԱՆՄԱՀՆ ԱՂԲԻՒՐ ՍԵՐՈԲԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Նախաձեռնութեամբ՝ Հայ Կամաւորներու եւ Մարտիկներու Միութեան կեդր. վարչութեան, մասնակցութեամբ Կապոյտ Խաչի եւ ուրիշ միութեանց, այս շաբաթ երեկոյ ժամը 8ին, «Հ. Օհանջանեան» սրահին մէջ։ Կը նախագահէ՝ զինակից՝ ԽՄԲԱՊԵՏ ՓԻԼՈՍ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ։

Կը խօսի զինակից ԱԶԳԻՆ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին։ Ընտիր պիւֆէ։ Հանդէսէն վերջ խնջոյք։ Մուտքը ազատ է։

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ՏԻԿՆԱՆՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ եւ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՆՑԻԿ ՑԵՐԵԿՈՅԹԸ

Դեկտեմբեր 5ին ժամը 16—24 Hôtel des deux Mondesի սրահներուն մէջ 22 Ave. d el'Opéra:

Գեղարուեստական բաժին Աճուրդ չկայ

Սեղանները նախապէս գրաւելու համար հեռաձայնել առաւօտները Tro. 44-38:

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՅԻՆ ՄԵԾ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ

Նոր Խարբերդի հիմնադրութեան տասնեօթերորդ եւ Համախարբերդցիական Միութեան կազմութեան 22րդ զոյգ տարեդարձներու առթիւ։

Կազմակերպուած Համախարբերդցիական Միութեան Լիոնի մասնաճիւղի կողմէ։

Այս շաբաթ երեկոյ ժամը 8ին 130 rue Théto'Orի սրահին մէջ։ Բանախօսութիւն, երգ, արտասանութիւն, եւայլն։ Մուտքը ազատ է։

Բացառիկ Ներկայացում

ԻԷՆԱՅԻ ԹԱՏՐՈՆԻՆ ՄԷՋ

Այս Երկուշաբթի, ժամը 20.45ին, հովանաւորութեամբ Պ. Պ. ՊԱԼԸՔՃԵԱՆի, եւ ի նպաստ Ռէնսիի Դպրոցասիրաց աղջկանց վարժարանի։

Առաջին անգամ ըլլալով կը ներկայացուի ղեկավարութեամբ դերասան Ա. ԳՄԲԷԹԵԱՆի

ՍԻԼՎԱ

Տասը 5 արար, հեղինակ Գեղամ Աճէմեան։

Կը մասնակցին Փարիզահայ Թատրոնի ծանօթ ուժերը։

Տոմսերը կը ծախուին ճաշարան Գ. Աճէմեան 12 rue Cadet, Paris:

BONNETERIE
GROS, DEMI - GROS

Ռ. ՍԻԵՏԻՍԵԱՆ

10 Rue des Petits Carreaux, Paris (2)
Métro Sentier, հեռաձայն Cen. 36-54

Ճոխ մթերք գուլպայի «Շօսէթ»ի, ներքին ճերմակեղէններու, մասնաւորաբար շրջուն վաճառորդներու համար։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Ֆր. Կ. Խաչի Մարսէյլի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը 29 Նոյեմբեր Բշ. երեկոյ ժամը 9ին Café Noailleի ներքնասրահին մէջ, Bld. Dugommier: Բոլոր ընկերուհիներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Պ. Արամ Եոբեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ իրենց ողբացեալ կնոջ եւ մօր՝ հանգուցեալ ՏԻԿԻՆ ԵՐԱՆՈՒՀԻ ԵՈԲԵԱՆի (ծնեալ Կէլկէլեան) մահուան քառասունքին առթիւ հոգեհանգստեան մասնաւոր պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի, Փարիզի Հայոց եկեղեցիին մէջ, պատարագէն վերջ։ Կը հրաւիրուին հանգուցեալին յիշատակը յարգողները։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Քիւչիւքեան ընտանիքին փափաքով այս կիրակի յետ պատարագի մասնաւոր հոգեհանգիստ պիտի կատարուի ողբացեալ

ՏԻԿԻՆ Ա. ՏՈՔԹ. ՔԻՒՉԻՒՔԵԱՆի

մահուան տարելիցին առթիւ, կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգողները։

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒՓ Նոյեմբեր 1—10

Շնորհակալութեամբ ստացած ենք հետեւեալ բաժնեգիները.—

ԼԱ ՎԻՍԴ Վարդ. 800, Ս. ԱՆԹՈՒԱՆ Մ. Գ. 1200, Յ. Ն. հազար, Տ. Ներ. 2000— ԱԼՖՈՐՎԻԼ Փաշ. 800, ՄԱՐՍԷՅԼ Մ. Գէո. 800, ՓԱՐԻԶ (14) Հ. Ա. 800, ՓԱՐԻԶ (19) Տէյ. 800, ՓԱՐԻԶ (5) Տիկին Ֆոն. 650, Ս. ԱՆ Գործկ. Հոկտ.ը, ՄԱԼԱՔՕՖ Կար. 800, ՓԱՐԻԶ (16) Երա. 2000, ԱՆԻԷՌ Ա. Ա. 2000, Ս. ԼՈՒ Փիլ. 500, ՓԱՐԻԶ Պեկզ. 800, ՎԱԼԱՆՍ Սար. 400, ՄԱԼ ՄԵԶՈՆ Մկր. 800, Պետ. 8 հարիւր, ԱԼՖՈՐՎԻԼ Հայր. 8 հարիւր, ՓԱՐԻԶ (13) Կար. 8 հարիւր, ԱՆԿԷՆ Փափ. 2400, ՓԱՐԻԶ (16) Անթ. 1200, ՖԱՅԵԱՆՍ Սոլ. 2000, ԼԻՈՆ Շիմ. 8 հարիւր, ՓԱՐԻԶ (19) Քարք. 3 հազար, ՇԱՄՓԻՆԵԻ Քարակ. 2 հազար, ԱՆԿԷՆ Հաս. 8 հարիւր, ՓԱՐԻԶ (9) Տապ. 8 հարիւր, ՎԻԷՆ Ստեփ. 1200, Զար. 1200, Ալիք. 1200, Տէր. 1200, Արզու. 1200, Աքպ. 1200, ԼԻՎՐԻ Յակ. 650, ՍԷՎՐԱՆ Նազ. 800, Ոսկ. 650, Խլո. 1450, ՓԱՐԻԶ (6) Կոս. 8 հարիւր, ՌՈՄԱՆ Թաշ. 8 հարիւր, ԼՈՆԿՖԱՅ Ալիք. 830, ՏԱՔՔԱՐ Թաշ. 1200, ԼԸ ՄԱՆ Զաթ. 8 հարիւր, ՊԱՆԵԷՕ Զաթ. 800, ԱԼՃԵՐԻ Էքս 800, ՓԱՐԻԶ (2) Շիր. 2 հազար, ՄԱՐԹԻԿ Արթ. 8 հարիւր ՏԷՍԻՆ Գործ.— Հոկտ.ը։

ԹԱՐԱՐԷՆ (Ռօն) Տէր եւ Տիկին Կարապետ եւ Պայծառ Գուզուլեան կը ծանուցանեն ծնունդը իրենց անդրանիկ զաւկին՝ ԳՕՍԹԻԻ։ Մեր խնդակցութիւնները իրենց ընտանեկան պարագաներուն։

Երանոսեան

---

15 ՅՈՒՆՈՒԱՐ

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ ՄԱՐՍԻԼԻՈՅ Հ. Մ. Ը. Մ.Ի 25ՐԴ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԻՆ

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ՄԱՐՍԻԼԱՀԱՅԵՐ

Նոր Արաբկիրի 23րդ տարեդարձին առթիւ երեկոյթ պարահանդէս 4 դեկտեմբեր 1948 շաբաթ երեկոյ ժամը 9էն մինչեւ լոյս Alhambraի մէջ 340 Bld. Chave:

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին Օր. Ա. Վարժապետեան, դերասան Կիկօ եւ Տիկին Սիւզան։ Ճոխ եւ դիւրամատչելի պիւֆէ։

« ՇԻՐԱԿ » հռչակաւոր Օղիին մենաշնորհին տէր Կոստան Տիքիրոյի տուն փառք Հաստատութեան ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԵՒ ԱՆՄՐՑԵԼԻ ՌՈՄԸ, որ բոլոր փափկանաշակներու — փնտռուած ըմպելին է։—

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél.: GOB 15-70 — CCP Paris 1678-63

Samedi 27 Novembre 1948 Շաբաթ 27 ՆՈՅԵՄԲԵՐ

Ի. ՏԱՐԻ — 20e Année Nº 5705—Նոր շրջան թիւ 1116 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ 6 Ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՄԵՐ ԱՐԻՒՆԸ ՋՈ՞ՒՐ ԷՐ

Միացեալ Ազգերու Տնտեսական եւ Ընկերային Խորհուրդը այդէն իսկ յօրինած է նախագիծ — պայմանագիր մը՝ միազամ ընդ միշտ խափանելու համար ցեղասպանութիւնը (génocide):

Այժմ ընդհ. ժողովին կը մնայ վերջնական ձեւ տալ անոր, քուէարկելով զայն իբրեւ միջազգային օրէնք: Պարտաւորիչ՝ բոլոր պետութեանց համար:

Պ. Հէրպըրթ Էվըթ, Աւստրալիոյ ներկայացուցիչը որ նախագահն է ընդհ. ժողովին, առջի օր իր ջերմ գոհունակութիւնը յայտնեց այս աշխատանքին առթիւ, Ազգաժողովին գլխաւոր յաջողութիւններէն մէկը համարելով զայն:

Առաջին անգամ չէ որ կը խօսինք այս մասին: Առիթ ունեցած ենք պարզելու բառին իմաստը, ինչպէս եւ ծրագրուած պայմանագրին ծննդոցը:

Վերջին պատերազմին սարսափներէն վերջն էր որ, ամերիկացի մասնագէտներ գտան իրաւագիտական բանաձեւ մը, ոճիր հռչակելով ցեղասպանութիւնը:

Մինչդեռ, եթէ բառը չկար, բուն արարքը շատոնց «նուիրագործուած» էր:

Ցեղասպանութիւն չէի՞ն Թուրքիոյ հայաջինջ սարսափները, Յոյներուն, Քիւրտերուն եւ ուրիշ փոքրամասնութեանց դէմ սարքուած ջարդերը, որոնք տեւեցին 1914էն մինչեւ 1922: (Նոր շրջան):

Ազգաժողովին յարգելի նախագահը ու նուազն 12 միլիոն կը հաշուէ Նացիներուն եւ Ճափոնցիներու ցեղասպանութեան զոհերը:

Իբրեւ նախագահ ընդհ. ժողովին, արդեօք պատեհութիւն պիտի ընծայէ՞ որ ուրիշ ցեղասպանութեանց մասին ալ խօսուի: Գոնէ իբրեւ էական արտի մխիթարանք ...

Ազգաժողովը ամէն օր աղի-լեղի խօսքեր կը լսէ, կողմնակի, երկրորդական հարցերու քննութեան առթիւ:

Եւ, ամէնէն առաջ, Մեծերն են որ կը պոռթկան, փոխադարձ մեղադրանքներ կ'արձակեն, խօսքի տակ չմնալու համար:

Թող մէկ անգամ ալ «պզտորուին»:

Պայմանագիրը բացորոշապէս կը յայտարարէ, իր Ա. եւ Բ. յօդուածներով.—

Ա.— Պայմանագիր կողմերը կը հաստատեն թէ ցեղասպանութիւնը, պատերազմի առեն գործադրուի թէ խաղաղութեան, միջազգային ոճիր մըն է զոր յանձն կ'առնեն կանխել եւ պատժել:

Բ.— Ներկայ պայմանագրին մէջ, ցեղասպանութիւնը կը նշանակէ հետեւեալ արարքներէն մէկը, մասամբ կամ ամբողջովին կործանելու համար ազգային, ցեղագրական, ցեղային, կրօնական կամ քաղաքական խմբակցութիւն մը, 1.— Սպանութիւն այս կամ այն խմբակցութեան անդամներու: 2.— Ծանր հարուած խմբակցութեան ֆիզիք. կամ մտաւոր ամբողջութեան եւն.:

Պայմանագիրը խմբագրուած է հինգ լեզուներով, որոնք հաւասար արժէք ունին (անգլերէն, ֆրանսերէն, չինարէն, ռուսերէն, սպաներէն): Պայմանաժամ կը սահմանուի մինչեւ 1949 Դեկտ. 31, որպէսզի բոլոր անդամներն ալ ստորագրեն: (Ոչ-անդամներ ալ կրնան մասնակցիլ):

Ուրեմն վաւերացման ձեւակերպութիւններն ալ հաշուելով, պայմանագիրը գործադրելի պիտի դառնայ 1950ին:

Այսպէս, աննախընթաց նորութիւն մը հաստատուած պիտի ըլլայ միջազգային պատմութեան եւ իրաւագիտութեան մէջ:

Իբրեւ ոճրագործ պիտի դատուի այն պետութիւնը, որ ցեղասպանութիւն կը կատարէ որեւէ ձեւով: (Նախատեսուած է նաեւ մանուկներու առեւանգումը): Ոճրագործ պիտի համարուին ոչ միայն բուն հեղինակները, այլեւ դրդիչներն ու մեղսակիցները:

Մեր արիւնն ալ կարմիր էր, բայց մարդիկ նախընտրեցին քարիւղին հոտը: Անշուշտ անոր համար որ շատ հեռու էինք Եւրոպայի պողոտաներէն եւ միջազգային շուկաներէն:

Հաւատա՞նք թէ մարդկութիւնը միանգամ ընդ միշտ փրկուած պիտի ըլլայ արեան բաղնիքներէն եւ ողջակէզներէն, շնորհիւ այս պայմանագրին:

Ամէն պարագայի մէջ, աւելի քան մէկ միլիոն զոհերու ջարդուփշուր ոսկորներն ալ պիտի խլրտին, քանի որ առաջարկուած պայմանագիրը ստորագրելու կոչուած է նաեւ ցեղասպանութեան դասական երկիրը:

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՋԳՈՒՇԱՑԷՔ

Այս քանի՜երորդ անգամն է որ կը ստանայ խմբագրութիւնը խումբ մը խաչագողներու քաջագործութեանց մասին:

Կը խնդրեն որ ծանուցանենք իրենց գլխուն եկած «ձինը», որպէսզի ուրիշ բարեմիտ մարդիկ ալ զոհ չերթան անոնց խարդախութեանց:

Միշտ ալ եղած են «այցելու կասկածելիներ» որոնք զանազան տիտղոսներով (կոմս ու կոմսուհի մըն ալ տեսանք) եւ զարմանազան պատմութիւններով կարեւոր գումարներ շորթած են բարեմիտներէ: Նոյնիսկ «Յառաջ»ը զոհ գացած է մէկ երկուքին:

Այս վերջերս նոր տեսակներ հրապարակ իջած են:

Ոմանք ճամբորդներ են դրացի երկիրներէ, որոնք իրաւունք չունենալով դրամ փոխադրելու... Եւայլն, եւայլն:

Կան որ Ամերիկայէն ուտելիքի ծրարներ «բերել կուտան»:

Ուրիշներ առեւտրական կարեւոր գործառնութեանց ներկայացուցիչներ են:

Անշուշտ «դրամագլուխ» չի պակսիր մէկին կամ միւսին: Ոչ ալ արտցաւ հայրենակիցներ որոնց դաս չըլլար ուրիշի մը գլխուն եկածը:

Այս տեսակի «ճարպիկ Հայու» մը մասին դեսպանատունէն մըն ալ գանգատ ստացած էր վերջերս, եւ տեսնելով որ գլուխ չի կրնար ելլել, ուղղեց դիմել Ֆրանսական ոստիկանութեան:

Ամէն անգամ որ սկսինք պարծենալ մեր երեւելի եւ աներեւոյթ յատկութիւններով, կրնանք մեր միտքը բերել այս կարգի բարի ծաղիկները, որ ոչ միայն չեն խղճահարիր կողոպտել իրենց հայրենակիցները, այլեւ իրենց պատկանած ազգը կը վարկաբեկեն եւրոպական մայրաքաղաքներու մէջ:

ՍՕՍԻ

ԱՆԳԼԻՈՅ ԹԱԳԱՒՈՐԻՆ սրունքները նորէն քննուեցան արքունի բժիշկներուն կողմէ, որոնք իրենց տեղեկագիրը պիտի յանձնեն երկուշաբթի օր: Թագաւորը կը շարունակէ զբաղիլ պետական գործերով, առանց շատ յոգնելու:

ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԻՆ նախագահ վերընտրուեցաւ Պ. Մոնէրվիլ (արմատական) 232 քուէներէն 199ը շահելով: Համայնավար թեկնածուն ստացած էր 19 քուէ, ուրիշ մը՝ միայն 14: Զօր. տը Կոլի կուսակիցները թեկնածու չէին առաջարկած: Նախագահը գաղթավայրերու մէջ ծնած իրաւագէտ մըն է, 51 տարեկան:

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ վարչապետը, Սոֆուլիս երկրորդ անգամ տագնապ մը ունեցաւ Եշ. օր, սրտի հիւանդութեան հետեւանքով:— Աթէնքի թերթերը կը գրեն թէ ապստամբները առեւանգումներ կը կատարեն ամէն կողմ, լեռ փոխադրելով այրեր թէ կիներ:— Ժողովրդավար Յունաստանի օգնութեան Ֆրանսական կոմիտէն կոչ մը ուղղեց Ազգաժողովին, բողոքելով 3600 յոյն հայրենասէրներու բանտարկութեան դէմ (շատերը մահուան դատապարտուած):

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՊԱՇՏՕՆԵԱՆԵՐՈՒ 86%ը քուէ տուած է ընդհ. գործադուլի համար, (շաբաթական հանգիստ կը պահանջեն եկու օր իրարու վրայ): Վերջնական որոշումը պիտի յայտնուի երկուշաբթի օր:

ՆԱԽԱՀԱՆԳԻՍՏՆԵՐՈՒ բանուորներուն պահանջները կը քննուին փոխադրութեանց նախարարին կողմէ: Հաւանական է որ գործադուլը տեղի չունենայ:— Ամերիկեան բանուորներու գործադուլն ալ վերջանալու վրայ է:

ԴԱՏԱԿԱՆ ԻՇԽԱՆՈՒԹԻՒՆԸ հետապնդումներ կը կատարէ համայնավար յայտարարութեան մը առթիւ, որ Փարիզի պատերուն վրայ փակցուած էր եւ կը ներկայացնէր արիւնլուայ աղջիկ մը գետին փռուած, իբրեւ հետեւանք հիւլէական ռումբերու արձակման: Տակը գրուած էր հետեւեալ բացատրութիւնը.— «Ֆրանսայի կործանումը Գերմանիոյ հետ զինակցութեամբ եւ Խ. Միութեան դէմ սարքուած պատերազմով: Միութիւն եւ գործ՝ այս վտանգին դէմ: Պէտք է փրկել խաղաղութիւնը»:— Երրորդ համայնավար երեսփոխանի դէմ ալ հետապնդումներ կը կատարուին:

Ֆրանսա պիտի մասնակցի Ռուրի վարչութեան

Ինչպէս հաղորդած էինք երէկ, Պ. Մարշըլ յայտարարեց Ուաշինկթընի մէջ թէ՝ պիտի գործադրուի անգլեւամերիկեան որոշումը՝ Ռուրի ճարտարարուեստութեանց մասին, բայց նոր միջոցներ ձեռք պիտի առնուին, փարատելու համար Ֆրանսայի մտավախութիւնները:

Արդէն իսկ հրաւէր ուղղուած է Ֆրանսայի, որպէսզի մասնակցի Ռուրի վարչութեան եւ հսկողութեան, որ մինչեւ հիմա կը գտնուին Անգլեւսաքսոններու ձեռքը:

Այս որոշումը մեծ գոհունակութիւն պատճառեց Փարիզի մէջ, քանի որ կը գոհացնէ Ֆրանսայի պահանջներէն մէկը: Անգլիան ալ հաւանութիւն յայտնեց անմիջապէս:

Ուրեմն Ֆրանսա հաւասար ձայն պիտի ունենայ Խառն Յանձնաժողովին մէջ, որ կը վարէ Ռուրի շրջանին պողպատի գործարանները եւ ածխահանքերը: Այս յանձնաժողովը կազմուած էր անգլեւամերիկեան իշխանութեան կողմէ, առժամապէս, մինչեւ հաշտութեան դաշնագրին կնքումը:

Որոշ գոհացում ստանալով հանդերձ, Ֆրանսա կը պնդէ որ Ռուրի շրջանին ճարտարարուեստութիւններ դառնան միջազգային սեփականութիւն, իր իսկ ապահովութեան համար: Փարիզի մէջ միշտ կը վախնան թէ Գերմանիա կրնայ պատերազմական արտադրութեանց աղբիւր մը դարձնել այդ շրջանը: Իսկ Անգլեւսաքսոնները կը պատասխանեն թէ երեք միջոցներ հաստատուած են, միջազգային հսկողութեան համար: Առաջին՝ Խառն յանձնաժողովը, որմէ Ֆրանսան դուրս կը մնար մինչեւ հիմա: Երկրորդ՝ վերստուգիչ մարմին մը որ կ'որոշէ Ռուրի ածուխի, քոքի եւ պողպատի արտադրութեան քանակը եւ բաշխումը: Այս մարմնին մէջ աթոռ ունին Անգլիա, Ֆրանսա, Մ. Նահանգները, Պելժիա, Հոլանտա, Լիւքսէմպուրկ: Երրորդ օրկանն է միջդաշնակցային ապահովութեան պաշտօնատունը, որ ստուգումներ կը կատարէ արգիլուած կամ սահմանափակուած ճարտարարուեստութեանց մասին: Միջազգային վերստուգիչ մարմինը եւ ապահովութեան պաշտօնատունը պիտի մնան հաշտութեան դաշնագրէն վերջն ալ, բայց Խառն յանձնաժողովը պիտի ջնջուի:

Պ. Մարշըլ իր յայտարարութեանց մէջ շեշտեց թէ ապահովութեան միջոցները պիտի արձանագրուին հաշտութեան դաշնագրին մէջ եւ թէ Մ. Նահանգներ ուրիշ ծրագիրներ ալ ունին, խափանելու համար որեւէ նախայարձակում Գերմանիոյ կողմէ:

«Իւմանիթէ» կը գրէ թէ ամերիկացի եւ գերման մասնագէտներ որոշած են 10 միլիոնէն 15 միլիոնի բարձրացնել Ռուրի շրջանին պողպատի տարեկան արտադրութիւնը:

Դաշնակցային Եւրոպա

Երէկ, ուրբաթ, բացուեցաւ Եւրոպական Դաշնակցութեան առաջին խորհրդաժողովը, մասնակցութեամբ Ֆրանսայի, Անգլիոյ, Հոլանտայի, Պելժիոյ եւ Լիւքսէմպուրկի: Ֆրանսական պատուիրակութեան գլուխը կը գտնուի Ազգ. ժողովին նախագահը, Պ. Էռիօ: Ժողովը պիտի տեւէ քանի մը շաբաթ: Իր գլխաւոր գործը պիտի ըլլայ հաշտեցնել ֆրանսական եւ անգլիական տեսակէտները:

Անգլիական կառավարութիւնը կ'առաջարկէ որ պարբերաբար ժողովներ գումարեն դաշնակցութեան կուսակից երկիրներու արտաքին նախարարները, իբրեւ անհրաժեշտ նախաքայլ խորհրդարանական դաշնակցութեան: Ֆրանսա կը պահանջէ նախ այդ խորհրդարանական դաշնակցութիւնը կազմել: Ֆրանսական տեսակէտով, անհրաժեշտ է ազդել հանրային կարծիքին եւ կառավարութեանց վրայ, խորհրդարաններու միջոցաւ, որպէսզի ճամբան բացուի Եւրոպական Դաշնակցութեան համար որ բան մը պիտի կրճատէ իւրաքանչիւր պետութեան գերիշխանութենէն:

Կարգ մը քաղաքական շրջանակներու մէջ դիտել կուտան թէ Անգլիոյ ներկայ կառավարութիւնը տեսակ մը վերապահ դիրք բռնած է եւրոպական դաշնակցութեան ծրագրին հանդէպ, որուն ջերմապէս կուսակից են պահպանողականները, առաջնորդութեամբ Չըրչիլի: Ուրիշներ կը հաւատեն թէ Անգլիա պատրաստ է ընդունելու որ եւ է գործնական առաջարկ, պայմանաւ որ չփորձեն պատերէն առաջ տանիքը շինել:

Իտալիոյ վարչապետը տեսակցութեան մը առթիւ յայտարարեց թէ իր երկիրը պատրաստ է մասնակցելու եւրոպական միութեան:

(Շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԳԱՀԻՐԷԻ մէջ ձերբակալուեցաւ երիտասարդ պաշտօնատար մը, երբ վարչապետ Նոքրաշի փաշայի կը մօտենար, ընցուն ատրճանակով մը:

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ «ՕՐ»Ը

Հ. Յ. Դաշնակցութեան Օրը: Ու դարձեալ ոգեւորութիւն գաղթաշխարհի ամէն մէկ անկիւնը, դարձեալ հաւատաւոր շարքայիններու խանդավառ կեցուածքը հանդէպ մարտական կուսակցութեան :

Ու մարդիկ չեն կրնար թափանցել անոր հըմայքին :

Չեն ուզեր կամ չեն միտիր զայն ոգեւորող գաղափարի մեծութեան ու վսեմութեան պատճառները գիտնալ:

Որքան փոքր պիտի ըլլային ազգերը ու որքան խեղճ, եթէ պակսէր անոնց Դաշնակցութիւնը ոգեւորող խտէալն ու հաւատքը:

Ցեղ մը աճի ու մեծ այս առաքինութիւններով :

Տառապանքն ու քաղաքական բռնութիւնները ծնան մեր օրերու այս հսկան: Ու ան դարձաւ խորհրդանշանը ապրելու եւ պայքարելու մեր անտեղիտալի կամքին :

Ստրուկներն են միայն, որ համակերպութեան լուծը կը տանին անտրտունջ: Անարիները միայն իմաստութիւն կը համարին սողոսկիլը :

Եթէ ուղիղ ըլլար անոնց տեսակէտը, աշխարհը լեցնող ազատ քաղաքացիներու մէկ հարիւրերորդն անգամ պիտի չունենայինք այսօր:

Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը ծնունդ էր բռնութեան :

Ան հայ ցաւին արգասիք, մեծցաւ իր պատկանած ցեղին համար ազատութիւն եւ հայրենիք կերտելու առաջադրութեամբ :

Պայքարը եղաւ իր որդեգրած ուղին, ու զոհաբերութիւնը՝ միջոց իրականացնելու իր ծրագիրը :

Զրկանք, տանջանք, բանտ ու կախաղան դարձան բաժին անոնց, որ մտան այս մեծ կազմակերպութեան շարքերէն ներս, ու հին օրերու առաքեալներու նման աշխատեցան մեր ժողովուրդի ազատագրութեան դատին ի խնդիր:

Խանասոր, Պանք Օթոման, Սասունի կռիւ, Երլտըզի ռոմպա, Հայ-Թաթարական ընդհարումներ, համաշխարհային առաջին պատերազմի ընթացքին զինեալ ապստամբութիւն Վանի, Ուրֆայի, Շապին Գարահիսարի, Մուսա Տաղի շրջանին մէջ, դարձան Դաշնակցութեան համակրանքին եւ շունչին տակ հասունցած հերոսամարտներ:

Մայիս 28 ով պսակուեցաւ երեսուն տարուան երազը յեղափոխական այն կազմակերպութեան, որ երկու տարի ազատ եւ անկախ հայրենիք մը համապատասխան ստորոգելիներով օժտելէ վերջ՝ հարկադրուեցաւ զիջիլ իշխանութիւնը կարմիր սուիններու :

Անցեր են ահա նոր երեսուն տարիներ եւս :

Հալածուած հայ բեկորներու հետ գաղթային կազմակերպութիւն մը եղած է այսօր Դաշնակցութիւնը :

Պատմութիւնը չճանչցող տգէտներու բանակ մը ատեն ատեն կը պոռայ թէ անելիք չունի այս կազմակերպութիւնը, հայրենիքէն դուրս :

Մոռնալով անշուշտ, որ Ռուսաստանէն դուրս կը գտնուէին Լենին ու Տրոցքին, երբ ծագեցաւ Հոկտեմբերեան յեղափոխութիւնը եւ երբ տապալեցաւ ցարերու գահը :

Գաղթաշխարհի մէջ համայնավարութիւնը չդադրեցաւ բնաւ բռնութեան դէմ պայքարելէ :

Նոյնը ըրին աւելի կանուխ Ժէօն Թուրքերը, որոնք Եւրոպայի մէջ մշակեցին ծրագիրներ, հրատարակեցին յեղափոխական մանիֆեստներ ու պատրաստեցին սահմանադրական կառավարութեան մը նախագիծը իրենց հայրենիքին համար :

Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը կ՚ապրի, պիտի ապրի ու պիտի գործէ կրկին, վասնզի դեռ կիսատ կը մնան ր գաղափարները:

Դեռ ափ մը հող անգամ չէ դրաւուած Թրքահայաստանէն, ուր երէկ կ՚ապրէր երկուքուկէս միլիոն հայութիւն, եւ ուր ունէինք մեր տուներն ու տեղերը, մեր եկեղեցիները եւ վանքերը, մեր դպրոցներն ու ակումբները, մեր մշակութային կեանքն ու կենցաղը:

Դեռ անաւարտ կը մնայ ազատութեան մեր պայքարը, վասնզի, օտար ուժ մը նստած է այսօր մեր հողին վրայ, ու կը դառնայ արդելք մեր ժողովուրդին ազատ երթեւեկին: Փակուած են դռները մեր հայրենիքին, իր աշխարհագրիւ զաւակներուն առջեւ, ու ոչ մէկ Հայ կրնայ հոն մտնել իբրեւ այցելու ու ոչ մէկը կրնայ դուրս ելլել անկէ:

Անաւարտ կը մնայ, դարձեալ Հ. Յ. Դաշնակցութեան ծրագիրը, վասնզի, Սփիւռքի մէջ ցեղին կարեւոր մէկ մասը ամէն օր կը հիւծի ու կը կորսուի, իբրեւ հետեւանք անոր ոտքերուն տակ ամուր հող չգտնուելուն, ինչ որ պայման է ժողովուրդի մը քաղաքականապէս հզօրացման :

Խորհիլ այդ բոլորին համար, ծրագրել եւ աշխատիլ դեռ չիրականացած ու կիսատ մնացած այս պահանջներուն ի խնդիր, դարձած է պարտականութիւնը Դաշնակցութեան :

Օտարէն պարտադրուած ծրագիր չէ սակայն, այլ Դաշնակցութեան տեսակէտներէն բխած գործունէութիւն մը :

Երբ ամէն տեղ հայ քաղքենին հարստութիւն եւ դրամ կուտակելու մասին կը մտածէ, երբ հայ համայնավարը ընկերային թմբիրի մը մատնուած ցեղին փրկութիւնը կը սիրէ տեսնել համայնավարութեան համաշխարհային տիրակալութեան մէջ; երբ հնչակ - ռամկավար տարրեր սողոսկելու կամ զաղջ քաղաքականութեան մը մէջկրփտուեն հայրենիքին եւ Սփիւռքին փրկութիւնը, Հ. Յ. Դաշնակցութիւնն է որ 58 տարուան իր փորձառութեամբ կը յիշեցնէ. թէ հայութեան փրկութիւնը իր ուժերու խնայողութեան եւ իրերհասկացողութեան մէջ է, թէ զուր է յոյս դնել օտարներու վրայ, եւ թէ, երբ ցեղ մը ներքնապէս պառակտուած է ու թոյլ, ուշ կամ կանուխ դատապարտուած է ուրիշներու ոտքին տակ տրորուելու, ու վերջապէս, ոչ մէկ դնով օտարներու կարծեցեալ բարեկամութիւնը պէտք չէ գերադասել սեփական ազատութենէն :

Այս գաղափարներուն դրաւչութիւնը խոր է մեր զանգուածներուն համար, ահա թէ ինչու անոնք կապուած կը մնան անոր, եւ սակայն, հակառակ իր հակառակորդներուն ամէն տեսակ ցեխարձակութեանց :

Ցխունը ութը տարիներու այս հսկան Սփիւռքի մեր կեանքին միակ իրական առաջնորդն է այսօր: Քաղաքական ներկայ տագնապալի օրերուն, դարձեալ անոր կը դառնան նայուածքները մեր առողջ զանգուածներուն, որոնք անսահման հաւատք ունին Դաշնակցութեան զոհաբերութեան, նուիրումին ու քաղաքական հեռատեսութեան վըրայ :

Ցեղին արիւնէն ծնած, ցեղակերտումը դարձաւ անոր խտէալը: Երէկուան պէս այսօր ալ Դաշնակցութիւնը կը մնայ միակ պահակըքաղաքական մեր դատին: Հող փնտռեցէք ուրեմն հմայքը իր ուժին:

ԱՐՄԵՆԻԱ

ԴՐՈՒԱԳՆԵՐ ՎԵՐՋԻՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԷՆ

ԵՐԵՔ ԱՄԻՍ ԹԻԹՈՅԻ ԵՐԿՐԻՆ ՄԷՋ

(Է. եւ վերջին մաս)

Քուրքֆելտի երկինքին տակ, մեր ժամանակը կը սահէր միօրինակ, անհրապոյր արկածներով լեցուն: Առաւօտ մը, վերջապէս, «կատուաձաւ-կ»ին բերնէն ուրախութեամբ կը լսեմ թէ՝ այնքան ցանկալի վայրկեանը հասած է: 1945 Մարտ 8ի օրըն էր: Քանի մը գործողութիւններէ ետք. — երկրորդ վճարում, ուտելիքի բաշխումն, ծածկոցներու վերադարձ եւն.—Կ՚անցնիմ սլովէն գիւղին փայտէ կամուրջը պայուսակներովս: Փոքրիկ կայարանին մէջ, տակնուվրայ եղած ռումբերէն եւ խորտնկէցի գնդակներէն, բաւական կը սպասեմ Տ. A.ներուն եւ «հայրենադարձ»ներուն հետ:

Մեր ճամբորդութենէն հազիւ ժամ մը անցած, ահա կը տեսնեմ Թիթոյի երկու պայմանադրական սաւառնակները... : Ահաւոր խուճապ. ես կը յամառիմ տեղէս չշարժիլ, միւսները վար կը ցատկեն շոգեկառքէն, մօտակայ թաքստոց մը ապաստանելու համար: Բարեբախտաբար, բան չկար. քաջարի աշխատաւորները կը վերադառնան կառախումբ: Օհ, Պալքաններու ապստամբը իր գործը գիտէր, այլապէս շատոնց մեր հաշիւը մաքրած կ՚ըլլար ...

Ճամբուս ամբողջ ընթացքին, քանդում միայն կը տեսնեմ անկարագրելի համեմատութեամբ: Զար սատանայ, այս անգամ գործը լուրջ էր... վայրաշարժները բզքտուած, կառաշարերը շրջուած՝ մերթ նոյնիսկ տապալած յորդահոս ջուրի յորձանքներուն մէջ, տուները մխրճուած անդունդներուն խորը, մասնաւորաբար Զիլլիի մօտակայքը:

Իրիկուան դէմ կ՚իջնենք վար եւ արագաքայլ կը յառաջանանք : Մռայլ գիշերին ի վերջոյ կը կորսուինք անծանօթ գիւղի մը գոմերուն մէջ : Մենք ոտքով փոխարինելու էինք այն երկու քիլոմեթր երկաթուղին, որքանդուած էրթիթոյիօդանաւերուն կողմէ: Պահածոյ ձուկերու նման կը խռնուինք աղջառներու յատուկ վակոնի մը մէջ : Համաձայն պալքանեան երկիրներու սովորութեան, կանոնական եօթը վակոններու... գլխապետութեամբ, մեր վայրաշարժը կը յառաջանայ խոհեմաբար :

Գիշերուան խոր մթութեան մէջ, յանկարծ ահռելի պայթիւն մը, ճիչ, ողբ ու կոծ: Անակնկալի եկած՝ խելայեղ իրարու կը պլլուինք եւ վայրկեանները կը համրենք անբացատրելի անձկութեամբ մը: Ոմանք կը վիրաւորուին: Իմ ալ գլուխս կը բախի տախտակորմին եւ ուղեղս կը սարսի: «Փարթիզան»ները ռումբերով օդը հանած էին վայրաշարժը՝ մթութենէն օգտուելով: Բարեբախտաբար մեր վակոնը անվնաս դուրս կու գար այս սարսափելի փորձութենէն, որովհետեւ ետեւի կողմը կը գտնուէր: Դարձեալ վար կ՚իջնենք, կը բռնենք երկաթուղիին քովնտի արահետը ու կէս գիշերը անց կը հասնինք աւստրեւսլովէն սահմանագլուխը :

Խեղճ Մարպուրկ, այնքան յաճախ յեղյեղուած էր իր անունը, որ մղձաւանջի խորհրդանիշ մը դարձած էր հոգիիս մէջ: Այս տեղէն էր, արդարեւ, որ Զօր. Ալեքսանդրի Միջերկրականեան օդատորմիղները թափ կ՚առնէին Կրացն եւ Աւստրիոյ միւս քաղաքները ռմբակոծելու համար : Այն ժամանակ ահազանգը կը հնչէր Ֆրանց - Եոզէֆի երբեմնի կայսրութեան մէջ:

Մարպուրկ մեռեալ քաղաք մըն էր հիմա: Խաւարակուռ գիշերուան մէջ, մարտիրոս ոստանին մէկ ծայրէն միւսը կը կտրեմ, ծանր բեռներովս, որովհետեւ երկաթուղին քանդուած էր վեց քիլոմեթր տարածութեամբ: Մարդկային ոչ մէկ շունչ, ոչ մէկ նշան կեանքի...Կամուրջները օդը ելած, տուները, վաճառատուները եւ հոյաշէն կառուցումները կործանած: Անգլեւամերիկացիներուն թաթը իսկապէս շատ ծանր իջած էր այնտեղ ...

Ագուգայի մը մօտ,— հարեւան շոգեկառքի կայան — տեսակ մը սրտադողով կը սպասեմ կառախումբին, որ կը ծանուցուի ժամը 3ին: Թանձր ծածկոցներ վրաս առած՝ որովհետեւ սարսափելի ցուրտ էր առտուան այդ պահուն, հասարակ վակոնի մը նրբանցքէն ներս կը սողոսկիմ: Ամբողջ ճամբորդութեանս ընթացքին հազիւ քիչ մը կը մրափեմ :

Արեւածագին կը տեսնեմ Հերն Փանզան, քանի մը տեղացի ճամբորդներու ընկերակցութեամբ : «Քէյֆ»ը տեղն է, զիս կը մատնանշէ անոնց եւ «Արմենիեան» մը կը թօղնէ բերնէն այն տարօրինակ շեշտով, որով կարծես ըսել կ՚ուզէր.— Եօ - թանասունուկէս ազգութիւններու մէջ, այդ հազուագիւտ ապրանքէն ալ կայ, որ կը յայտնուի իբրեւ « ֆենոմէն » աշխատանքի մէջ...»:

Ու կը վերյիշեմ իր նենգ միջոցները, մասնաւորաբար իմ աշխատանքիս վրայ հսկելու համար: Դուրս կուգար պահուած տեղէն, յանկարծ կը ցցուէր մեր խրամի հողաթումբին վերեւ, դաժան, պեխերը տնկած, ճիշդ իր տիրոջ Հիթլէրի պէս : Զմրան բուք ու բորանին՝ որպէսզի կաւենայի բահ ու բրիչ շարժել, ժայռի կտորներն եւ ծառի կոճղերը վերցնել, ես զոհաբերած էի իմ մէկ արժէքաւոր վերարկուս, երեք քիլօ խողաճարպի փոխարէն ...

Յաջորդ օր ժամը 10ին մեր կառախումբը կանգ կ՚առնէ Փունտիկամի կայարանը: Պայթիւնի հետ անմիջապէս կը բռնեմ ճամբան Միւրֆելտի բանուորակայանին, որ երեք քիլոմեթր հեռու կը գտնուէր :

Կրաց, «Աւետեաց երկիրը»... հայրենադարձներուն, մեծ մասամբ աւերուած էր: Հեռաձայնի և ելեկտրական սիւները տապալած, ջուրի ամբարները օդը ելած: Ցուսախաբ եղած էի: Ոչ լոյս կար, ոչ ալ ջուր, ամէն ինչ քանդուած էր դաշնակից օդատորմիղներէն: Շէնք չնորք լոգանք մը առնելու բաղձանքս օդը կը ցնդէր: Ասկէ զատ, մեր դժբախտ բանուորակայանին վրայ նետուած հրթիռներու ահաւոր պատմութիւն մը կար, զոր ինքն ալ յաջորդ օր ամերիկեան «մօտեր»ն ժամուն մորթիս վրայ պիտի զգայի ...

Զար սատանայ, Քուրքֆելտէն դարձս Բաւնինէն աւելի յուզումնալից կ՚ըլլար: Նոյն օրն իսկ առտուան ժամը 11ին ահազանգը կը հնչէր: Անտարբեր ստեղծուած նոր կացութեան, յիմարութիւնը կը գործեմ մեր գործարանի «Պունքեր»ը չերթալով: Անգլեւամերիկացիները այդ օրը հաշիւ մը ունէին կարգադրելիք,— նացիներու կողմէ խողխողուած իրենց անկարգելաւորներու փոխվրէժը :

Վեց ժամ անընդհատ, Դաշնակիցներու օդատորմիղները դուլ ու դադար չտուին, անխնայ հարուածեցին աջ ու ձախ անասելի մոլեգնութեամբ մը: Երկինք եւ երկիր՝ կայծակնաշունչ մրրիկի մը բռնուած, ահազնադղորդ կը մռնչէին հուր ու բոցի մէջ, այս անգամ եւս կը փրկուէի նախախնամութեան հրաշքով: Երեւակայեցէք, մեր բանուորակայանին մէջ դիպուածով ինկած հսկայ ռումբերէն մին, խեղճուկ թաքստոցիս մօտ ինկաւ: Քիչ էր մնացեր խարխուլ ապաստանիս ձեղունը գլխիս փլէր: Հետեւաբար, մէկդի դրի այլեւս վարանումս, պարզապէս աւստրիացի ոստիկաններուն «Պունքեր»ին ճամբան բռնեցի :

Փոթորկալի ժամանակաշրջանի մը, այսպէս կը լրանար իմ եռամսեայրնակութիւնԽրուաթիոյ մէջ, որ առանց Պալքաններու ապստամբին բարեացակամութեան, ճակատագրական ըլլալու սահմանուած էր:

Քանի մը օր ետք, արդարեւ, երբ անգլեւամերիկեան օդատորմիղը յեղակարծօրէն զիս կիսամերկ դուրս կը բերէր լոգարանէն, ես երբեք միտքէս չանցուցի պաղատանքներս ուղղել... առ Ս. Կոյսն Մարիամ:

ԱՐԱՄ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

Թուրքերէնը նորոգուեցա՞ւ թէ աղճատուեցաւ

Թուրք հրապարակագիր մը, Փուրհան Ֆէլէք, կը գրէ «Ճիւմհուրիէթ»ի մէջ.

— Այս օրերս Լեզուական Տօն էր մեզի համար, եւ մենք իբր նախանիւթ ունինք լեզուն, բնականաբար հետաքրքրուեցանք այս տօնակատարութեամբ: Ես քանի մը օր ուշ մնացի, ներողամիտ թող ըլլան:

Թուրքերէնի մէջ պայքարը ուրախութեան օր կը նշանակէ: Ուրեմն լեզուական տօնն ալ ուրախութիւն պէտք է կազմէ մեր լեզուին: Անդիր է գիտնալ թէ մեր լեզուն իսկապէս հասա՞ծ է մեզի ուրախութիւն պատճառող վիճակի մը:

Անկեղծօրէն խօսելու համար, պէտք է ըսենք որ կացութիւնը բոլորովին հակառակն է. ուրախանալու տեղ պէտք է լանք մեր լեզուին վիճակին առջեւ: Եթէ բացառութիւն նկատենք քանի մը բառ չինող լեզուական գործարանատէրեր, պիտի եզրակացնենք թէ Թուրքերէնը իսկական տագնապ մը կ'անցընէ այս րոպէին, եւ ստեղծուած է այնպիսի կացութիւն մը, որ հօր մը խօսած լեզուն անհասկնալի կը մնայ իր հասցուցած զաւակներուն:

Հետեւաբար պայրամ ընելու սիրտ չունինք, այլ կրնանք գիտակցիլ թէ առենը եկած է այլեւս փրկելու մեր լեզուն, մեր քանդուած, այլանդակուած լեզուն բոլոր խորթ, անհարազատ բացատրութիւններէն, բառերէն: Լեզուն տղու խաղալիկ մը չէ, ոչ ալ քաղաքական խաղերու գործիք մը:

Մեր գիրքերուն, օրինագրքերուն մէջ «ճի–րիտ» կը խաղան այնպիսի բառեր, որոնք երգիծանքի առատ նիւթ կրնան կազմել: Անդին ժողովուրդը բոլորովին տարբեր լեզու մը կը խօսի, պաշտօնեան տարբեր լեզուով կը գրէ, ուսուցիչը տարբեր լեզու կը սորվեցնէ:

Առաջին ճախաւելութիւնը գործեցինք այն օրէն, ուր սկսանք արաբերէն, պարսկերէն բառերը նետել մեր բառարանէն, առանց խորհելու որ անոնք տեւականօրէն գործածուելով տեղաւորուեր էին մեր լեզուին մէջ եւ նոյնիսկ իրենց բուն Թուրքերէն սաւթիւնները տարբեր էին: Տեսէք թէ ինչ անճարակութիւններ գործեցինք: «Նազըր» բառը նախ ըրինք «վէզիր», յետոյ չհաւնեցանք եւ եղաւ «պագան», այսինքն գէշ թարգմանութիւն մը ըրինք, կարծես թէ «պահչէէ պագան»ի պէս բան մը ըլլար երկրին նախարարը, կամ պատուհանէն նայող մարդ մը:

Եւ դեռ ինչեր, ինչեր այսպէս:

«Մէքթէպ»ի պէս աղուոր բառ մը ճգճիմ Ֆրանսերէնին նմանցուցինք եւ ծնունդ տուինք «օգուլ»ի պէս անհարազատ բառի մը: Մոռցանք թէ հին օրերու «մէքթէպ»ն էր որ հասցուց այսօրուան սերունդը: Նոյնիսկ յարգանքի թերացում ցոյց տըւինք հանդէպ մեր մշակյթի օրրանին, եւ Ֆրանսերէն «էգօլ»ին նմանելու համար, «օգուլ»ի պէս արտառոց հաւկիթ մը ածեցինք: Մնաց որ «օգուլ» դպրոց չի նշանակեր իրականութեան մէջ, այլ դրասենեակ:

Մէկ կողմէ կը զինուինք արաբերէնին եւ պարսկերէնին դէմ եւ անոնց բառերը ջարդուփշուր ընելով կը վռնտենք մեր լեզուէն, միւս կողմէ դրկարաց ընդունելութիւն մը կ'ընենք Ֆրանսերէնին, կը կեղծենք, կ'ընդօրինակենք անոր բառերը եւ ծիծաղելի կը դառնանք:

Ֆրանսերէն «ինիվէրսէլ» բառին նմանելու համար, ելանք «էվրէնսէլ» մը չինեցինք: «Հօճա» բառը, որ Նասրէտտին հօճայէն ի վեր կը խօսուէր եւ ծանօթ էր ամէնուս, յանկարծ վերածուեցաւ «էօյրէթմէն»ի մը, որ այնքան խորթ կը հնչէ մեր ականջներուն: Այս անհեթեթութիւնները սերունդը ուծացուցին իր լեզուէն: Ինչ խօսք որ քաղաքականութեան բանդէտները իրենց ձեռքը հասած ամէն բառ մտցուցին լեզուին մէջ եւ վերջերս սորվեցանք շարք մը արտառոցութիւններ, ինչպէս «իվիտի», «իչլիմ», «կէրէճ», «արաճ» եւ դեռ «պէրպատ» բաներ այսպէս:

Արդիւնքը այն եղաւ որ այսօր հօճան — քաւլիցի — էօյրէթմէնը ուրիշ լեզուով կը խօսի, էօյրէնճին ուրիշ լեզուով, ես ու դուն, Ալին Վէլին բոլորովին տարբեր լեզուով, եւ կրնանք երեւակայել որ ինչպիսի Բաբելոն մը ստեղծեր ենք: Իրար չհասկնալու համար ասկէ աւելի լաւ ճամբայ չկար արդարեւ:

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՎԻԷՆ, 22 Նոյեմբեր (Ցառաջ).— Շարք մը բարեկամական եւ ախոյեանական մրցումներէ վերջ, (միշտ յաղթական) Հ. Մ. Ը. Մ.ի մանաճիւղի վարչութեան Ֆութպոլի յանձնախումբը կազմակերպած էր Ֆութպոլի մրցում Նոյեմբեր 21ին, հրաւիրելով U. S. Beaurepaire Ֆրանսական խումբը կատարելու համար բարեկամական մրցում մը, ընդդէմ Հ. Մ. Ը. Մ.ի Ա. խումբին, իսկ Հ. Մ. Ը. Մ.ի պատանի մարզիկները Ֆրանսական U. S. Beaurepaire B. խումբին դէմ:

Մրցումը տեղի ունեցաւ Հ. Մ. Ը. Մ.ի մարզադաշտին վրայ: Ժամանակէն առաջ մարզասէր բազմութիւն մը եկած էր քաջալերելու հայ մարզիկները: Խաղը, որ սկսաւ Հ. Մ. Ը. Մ.ի պատանիներուն խումբը ընդդէմ Ֆրանսական խումբին, շատ հետաքրքրական էր, որովհետեւ բոլորովին նոր պատանիներ էին որ դաշտ կ'ելլէին, մանաւանդ իրենցմէ շատ ուժով խումբի դէմ չափուելու համար: Իսկապէս ուրախալի էր տեսնել մեր փոքրիկներուն ճկունութիւնը: Հակառակորդ խումբի տղաքները հսկաներ էին, և կ'ուզէին չարաչար պարտութեան մատնել մեր մարզիկները, բայց միայն մէկ նշանակէտ շահեցան:

Յետոյ դաշտ ելաւ ժամը 3.30ին Հ. Մ. Ը. Մ.ի Ա. խումբը, բոլորովին փոխուած, հետեւեալ կազմով.— Բերդապահ՝ Ս. Մուրատեան (20 տարեկան), վերջապահներ Մովսէս (23 տարեկան), Ժ. Ցակոբեան (19 տարեկան), միջնապահներ Հ. Ալէքսանեան (18 տարեկան), Ծովակ (19 տարեկան), կեդրոնի միջնապահ Արտաւազդ (18 տարեկան), յառաջապահներ ձախ ծայր Ս. Զարդարեան (21 տարեկան), ձախ մէջ Գ. Զարդարեան(18 տարեկան), կեդրոնի յառաջապահ Լուի (23 տարեկան), աջ մէջ Ղազարեան (24 տարեկան, աջ ծայր Օ. Տոլմաճեան (20 տարեկան):

ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՆԱՄԱԿՆԵՐՈՒ

մի սպասէք վճարելու համար ձեր պարտքը: Հետզհետէ կը դադրեցնենք այն թերթերը որոնց տէրերը վեց ամիսէն աւելի պարտք ունին:

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Դատաւորի սուլիչին վրայ մեր երիտասարդ նոր ուժը կը սկսի յարձակողական չուարման մատնելով հակառակորդը: Ցաջորդաբար շահեցան 6 նշանակէտ, կիսախաղը վերջացաւ Հ. Մ. Ը. Մ.ի յաղթութեամբ 6—0:

Երկրորդ կիսախաղին մերոնք երկու նշանակէտ եւս կը շահին չարաչար պարտութեան մատնելով հակառակորդը: Խաղը վերջացաւ Հ. Մ. Ը. Մ.ի յաղթութեամբ 8—0:

Ֆութպոլի յանձնախումբը կատարեալ գիտակցութեամբ կը կատարէ իր պարտականութիւնը պատանիներ տեղաւորելով Ա. խումբին մէջ, պատրաստելով լաւագոյն խաղացողներ, Ա. խումբին համար: Այս կիրակի 28 Նոյեմբեր 7րդ ախոյենական մրցումը տեղի պիտի ունենայ, Հ. Մ. Ը. Մ.ի մարզադաշտին վրայ St. Semphiorien sur Caise Ֆրանսական խումբին դէմ: Առաջին շրջանին ամէնէն վերջին ախոյենական մրցումն է այս: Ցետոյ պիտի սկսին փոխադարձ ախոյենական մըրցումները: Այս խումբը մեր դասակարգին մէջ ամէնէն վտանգաւորն է: Դասաւորման երկրորդ տեղ կը գրաւէ:

Մարզիկ ընկերներ, յոյս ունիք որ այս անգամ եւս Հ. Մ. Ը. Մ.ի պատիւը պիտի բարձրացնէք օտարներուն առջեւ ձեր լաւագոյն խաղերով եւ կարգապահութեամբ:— Ց. Մարուխեան

ՀԱՅԵՐԸ ճարտարապետներու իրենց դրոշմը դրած են զմայլելի մզկիթներու ճակատին, անընման բրուտի գործերու եւ երենոսի քանդակագործութեան վրայ: Անոնք գեղարուեստական առարկաներով օժտած են Անատոլուն: Ճարտարապետութեան մէջ, Հայուն ազդեցութիւնը սկսած է Անիէն, որ հայկական ճարտարապետութեան կեդրոնն էր գերազանցօրէն: Մենք անոնցմէ փոխ առած ենք մեր մզկիթներու ձեւը: Պալատները, որոնք զարդն են Վոսփորին եւ մինչեւ իսկ մեր ղամբարանները, մեր փորագրուած ժամացոյցները կը կրեն հայկական գեղարուեստական հանճարին դրոշմը:— ԱՊՏՈՒԼԼԱՀ ՍՈՒՊՀԻ ՊԷՅ (Թուրք հրապարակագիր):

ԼԻԲԱՆԱՆԻ կառավարութիւնը կարգ մը անձեր արգելափակած էր անցեալ մայիսին, իբրեւ հետեւանք պատերազմական վիճակի: Կալանաւորներուն մէջ կը գտնուէին հետեւեալ երեք Հայերը, Եփրեմ Էլլէզեան, Սեդրակ Ապաճեան եւ Պարոյր Երէցեան:

Պէյրութի թերթերը կը գրեն թէ կառավարութիւնը եղած դիմումներուն ընթացք տալով՝ ուրիշներու կարգին՝ ազատ արձակած է Եփրեմ Էլլազեանը եւ Սեդրակ Ապաճեանը, իսկ Պարոյր Երէցեան արգելափակուած կը մնայ:

« ՅԱՌԱՋ »Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (34)

ԹՈՐՈՍ ԼԵՒՈՆԻ

ԳԼՈՒԽ Ը.

ՀԱՅՐ ՍՈՒՐԲԸ

Մանաւանդ որ ինք համոզուած էր թէ Կիլիկիոյ բոլոր ծովեզերքը խիստ պահպանութեան վիճակի մէջ էին, եւ տէրութեան նաւեր Թորոսի սպասելու հրաման առած էին:

Ուստի երբ առանձին իր մտածութեան հետ կը մնար, Եփիմէի յանդուգն յամառութիւնը կը նըզովէր եւ ինքզինք կը մեղադրէր՝ որ բաւական քաջութիւն չէր ունեցեր դիմադրելու անոր սա ուղեւորութեան. թէպէտ երբ անոր մօտենար՝ իւր բոլոր մաղձը, տխուր նախատեսութիւնները, անոր զուարթ կատակներուն եւ ծիծաղներուն առջեւ կ'անհետանային:

Եթէ մխիթարութեան առիթ մը կար՝ այն էր որ, տասն օր հազիւ թէ եղած՝ նեղուցները անցեր եւ միշտ յաջողակ հովով՝ աջ ու ձախ Արշիպեղագոսի կղզիներու մէջէն կը սահէին, ոչ սարակինոսաց հէն՝ ոչ ասպատակ որ այն ժամանակներ սովորական էին եւ ոչ բիւզանդական կայսրութեան պատերազմական նաւ մը իրենց հանդիպած չունէր:

Ձախ կողմը Տորոսի լեռները արդէն իրենց ժայռոտ գլուխները կը ցուցնէին, որոնց վրայէն Բարկէնի աչքերը չէին զատուեր. վասընզի սկիզբը եւ նախաշաւիղն էին Սեւ լեռներուն. ուստի կամաց եւ անմռունչ կ'երգէր երգը՝ զոր Ռուբէնի առջի ընկերները՝ Տաւրոսի բարձունքներուն վրայ նոր հասնելով՝ երգած էին:

Սեւ լեռներ, սեւ լեռներ,
Ձեր գլուխներ է յամպերէ մըթընցեր,
Դուք ամպեր, սեւ ամպեր,
Ո՞ւսկից կուգաք, ո՛վ ամպեր,
Ինչո՞ւ մութ էք, ո՛վ ամպեր:

Հեռու երկիր բարձրաբերձ են մեր լերինք,
Սպիտակափայլ միշտ ձիւնազարդ գըլխընին,
Հոն արեգին պայծառ նշոյլք չեն տօչոր,
Ի բնակիչսն նոքա անուշ կ'ակնարկեն:

Սեւ լեռներ, սեւ լեռներ,
Ձեր գլուխներ է յամպերէ մըթընցեր,
Դուք ամպեր, սեւ ամպեր,
Ո՞ւսկից կուգաք, ո՛վ ամպեր,
Ինչո՞ւ մութ էք, ո՛վ ամպեր:

Փոթորկալից մեզ բուռն հողմեր հոս բերին,
Մեծին Հայոց Մասիսն էր մեր խանձարուրք,
Արագածու գլուխն էր մեր աքուիք,
Նըպատ՝ Գրգուռ՝ բիւրակն էր չտեմարան:

Սեւ լեռներ, սեւ լեռներ,
Ձեր գլուխներ է յամպերէ մըթընցեր,
Դուք ամպեր, սեւ ամպեր,
Ո՞ւսկից կուգաք, ո՞վ ամպեր,
Ինչո՞ւ մութ էք, սեւ ամպեր:

Ըսէք ուրեմն թէ օտար չեմք, ով ամպեր,
Մեծին Հայոց մենք եւս որդիք հարազատ,
Հոս վըտարեալ ի մարդադէմ գազանաց,
Ազատութեան ի սուրբ անուն կը դոռամք:

Սեւ լեռներ, սեւ լեռներ,
Ձեր գլուխներ է յամպերէ մըթընցեր,
Դուք ամպեր, սեւ ամպեր,
Ո՞ւսկից կուգաք, ո՞վ ամպեր,
Ինչո՞ւ մութ էք, ո՞վ ամպեր:

Ո՛վ բարեկամ դուք ամպեր,
Տուք մեզ ձեր շուք ո՛վ ամպեր,
Եւ ի շրինդ եւ յօր մարտի,
Մեզ օգնութիւն տուք չանթեր:

Պայծառ գիշեր մըն էր ան կ'երգէր. երիտասարդութեան գեղեցիկ օրեր, սիրոյ եւ յաղթութեան յիշատակներ ամէնքն այն երգին հետ իր անդրդուելի սիրտը կը տրոփէին, երբ փոքրիկ թաթի հարուած մը ուսին՝ զինք ուշարթեց:

— Ի՞նչ է տիրուհիս.

— Բարկէն հայրիկ, ըսաւ Եփիմէի անուշ ձայնը, ի՞նչ կ'երգէիր:

— Էհ, մեր լեռները, մեր երիտասարդութեան յիշատակները կ'երգէի, մեր տղաքը ով գիտէ ի՞նչ կ'երգեն, ննջեցելոց երգեր թերեւս, տեսնենք թէ մեռելներու քունէն ի՞նչպէս պիտի արթննան:

— Ի՞նչ կը կարծես, հիմա որ երթանք, չէ՞ կարելի որ անտարբեր մնան ձեր իշխանները Թորոսի ձայնին:

ԾԵՐԵՆՑ

Պաղեստինի խնդիրը

Միացեալ Ազգերու Քաղաքական Յանձնաժողովը առջի օր վերջացուց ընդհանուր վիճաբանութիւնները Պաղեստինի մասին: Այս առթիւ խօսք առին բազմաթիւ պատուիրակներ, եօթը տարբեր բանաձեւեր ներկայացնելով:

Խորհրդային պատուիրակը պահանջեց ետ քաշել օտար զինուորները, իբրեւ «միակ միջոցը խաղաղ յարաբերութիւններ հաստատելու Արաբ եւ Հրեայ ժողովուրդներուն միջեւ»:

Անգլիական պատուիրակը բարեփոխած էր իր բանաձեւը, առանց շեղելու իր գլխաւոր տեսակէտէն, որ հիմնուած է կոմս Պերնատոթի ծրագրին վրայ: Լոնտոն չի հաւատար թէ կարելի է բաւեյաջող արդիւնքի մը յանգիլ, ուղղակի բանակցութիւններ հաստատելով Արաբներուն եւ Հրեաներուն միջեւ: Ցետոյ կը պահանջէ Նէճէպի շրջանը յանձնել Արաբներուն, պայման մը զոր վճռապէս կը մերժեն Հրեաները:

Եգիպտոսի, Լիբանանի եւ Անդրյորդանանի ներկայացուցիչները անգամ մը եւս կրկնեցին թէ երբեք պիտի չբանակցին Հրեաներուն հետ:

ՄԱԿի միջնորդը հետեւեալ բանաձեւը ներկայացուց, վերջնապէս լուծելու համար Պաղեստինի խնդիրը.—

1. Հաստատել թէ Իսրայէլի պետութիւնը գոյութիւն ունի եւ իրաւունք՝ աթոռ մը ստանալու Միացեալ Ազգերու կազմակերպութեան մէջ:

2.— Հրաւիրել Արաբները եւ Հրեաները որ լուծեն իրենց վէճերը՝ բանակցելով ուղղակի կամ անուղղակի

3.— Հաշտարար յանձնախումբ մը կազմել, օգնելու համար բանակցութեանց:

4.— Որոշ ցուցմունքներ տալ այդ յանձնախումբին՝ հողային հարցերու մասին:

5.— Միջազգային զօրաւոր երաշխաւորութիւններ ընծայել ապահական եւ հրէական Պաղեստինի սահմաններուն համար:

6.— Իրաւունք տալ փախստական Արաբներուն որ իրենց տեղերը վերադառնան: Հատուցում՝ անոնց որ չեն կրնար կամ չեն ուզեր վերադառնալ, կամ կորսնցուած են իրենց տուները:

7.— Միջազգային մասնաւոր վարչաձեւ մը հաստատել Երուսաղէմի համար:

★ Իսրայէլի պետութեան մէջ առաջին ընդհ. ընտրութիւնները պիտի կատարուին յառաջիկայ, յունուար 25ին: Քուէարկութեան իրաւունք ունին 477.000 այրեր եւ կիներ: Տասնըհինը անդամներէ բաղկացեալ յանձնախումբ մը կազմուած է 12 քաղաքական կուսակցութեանց ներկայացուցիչներէն, կազմակերպելու համար ընտրութիւնները:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՆԳԼԻԱՑԻՆԵՐԸ ՊԱՅԹԵՑՈՒՑԻՆ Վիլհելմսհաֆէնի (Գերմանիա) վիթխարի նաւարանը, որ ամենամեծն էր Եւրոպայի մէջ: Հազարաւոր Գերմաններ, որոնք հեռացած էին իրենց գոյքերով, զաւակներով եւ շուներով, վերադարձան անմիջապէս: Քառասուն թոն պայթուցիկ նիւթեր գործածուեցան: Վերջին պահուն գերման քաղաքապետութիւնը խնդրած էր խնայել քանդումը, բայց բրիտանական հրամանատարը մերժեց:

ՄՈՍԿՈՒԱՅԷՆ հրահանգած են Պ. Վիշինսկիի հրատարակութեան չյանձնել իր պատասխանը՝ Պերլինի մասին ուղղուած հարցարանին: Արեւմտեան պետութիւնները առանձին պիտի հրատարակեն իրենց պատասխանը: Արժանթինի պատուիրակը եւ միւս հինգ չէզոքները ամէն միջոց կը փորձեն, ելք մը գտնելու եւ Պերլինի պաշարումը վերցնելու համար:

ՆՈՅ. 11Ի ԴԷՊՔԵՐՈՒՆ առթիւ վիճաբանութիւններ տեղի ունեցան Ազգ. Ժողովին մէջ: Նախկին ռազմիկներու նախարարը հերքեց համայնավարներուն վերագրումները: Այս առթիւ Ներքին նախարարն ալ խօսք առնելով, յայտարարեց թէ «Ազատութեան ռազմիկները» ցոյց մը սարքած էին այս կիրակի, Քոնքորտի հրապարակէն մինչեւ Էթուալ, բայց ինք արգիլեց: «Համայնավարներն ալ պէտք է յարգեն օրէնքը»:

ԼԻՈՆԻ շրջանին մէջ երկաթուղիներու ինը պաշտօնեաներ, մեքենավար եւ հնոցպան, աւելի քան եօթը միլիոն ֆրանք արժողութեամբ կապոցներ գողցած են, երկու տարուան ընթացքին: Ամբաստանեալները կայարանները իջնելով կապոցները կը թողէին վակոններէն կամ ձեռնակառքերէն: Իրենց պէտք եղածը վար դնելէ վերջ, մնացեալը կը վառէին, ինչպէս կը գրեն տեղական թերթերը:

ՉԻՆԱՍՏԱՆԷՆ հասած վերջին լուրերը հակասական են: Մինչ կարմիրները նոր յաջողութիւններ կը ծանուցանեն, ազգայնական կառավարութիւնը կը յայտարարէ թէ թշնամին ետ մղուած է Սուչէուի շրջանին մէջ: Կարմիր ռատիոն ալ կը ծանուցանէ թէ Չինաստանի երկաթուղիներուն 75 %ը իրենց տիրապետութեան տակ է:

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Նոյեմբեր 27ին շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30էն մինչեւ լոյս, SALLE CADETի ընդարձակ սրահին մէջ, 21 rue Cadet: Métro Cadet:

Կը նախագահէ ընկեր ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ

Կը խօսի ընկեր Ս. ՏԷՐ ԹՈՄԱՍԵԱՆ

Ուղերձ Նոր Սերունդի կողմէ:

Կը նուագեն Թառիստ ԳԱՐԵԳԻՆ, քէմանչիստ ՅՈՎՍԷՓ ՕՆԱՆԵԱՆ:

Կ'արտասանեն՝ Զ. ՂԱՐԻՊԵԱՆ եւ Զ. ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ: Կ'երգեն՝ նշանաւոր պարիթօն ԿԱՐՕ ԱԲՐԱՀԱՄԵԱՆ եւ Նոր Սերունդի երգչախումբը, ղեկավարութեամբ ԱՐԱ ՊԱՐԹԵՒԵԱՆԻ:

Orchestre Jazz ղեկավարութեամբ ԿԱՐՕ ՍԱՐԵԱՆԻ, որ միեւնոյն ատեն կը նուագէ հայկական եղանակներ բեմի վրայ: Ճոխ պիւֆէ:

Մուտք 100 ֆրանք:

×

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Կը տօնուի ՆՈՅԵՄԲԵՐ 27ԻՆ ՇԱԲԱԹ ԳԻՇԵՐ, մինչեւ լոյս Château des Fleursի մէջ:

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէի: Կը մասնակցին Հ. Յ. Դ. բոլոր ենթակոմիտէները եւ խումբերը, ինչպէս նաեւ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութիւնը իր բոլոր մասնաճիւղերով:

Կը նախագահէ ընկեր Յ. ՊԱՊԻԿԵԱՆ

Կը խօսին ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

եւ Ա. ՔԷՕՍԷԵԱՆ

×

ԼԱ ՍԻՈՒԹԱՅԻ ՄԷՋ.— Այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 14.50—19, Salle de la Mutualitéի մէջ: Մասնակցութեամբ Նոր Սերունդի:

Պիտի խօսին Տիկին ՔԻՊՐԻԹՃԵԱՆ եւ Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչը, ընկեր ՍԵՐԺ:

Հանդէսէն վերջ զուարճալիք (Loto), յարգի նիւթերով:

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ՏԻԿՆԱՆՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ եւ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՆՑԻԿ ՅԵՐԵԿՈՅԹԸ

Դեկտեմբեր 5ին ժամը 16—24 Hôtel des deux Mondesի սրահներուն մէջ 22 Ave. d el'Opéra: Գեղարուեստական բաժին Անուրդ չկայ

Սեղանները նախապէս գրաւելու համար հեռաձայնել առաւօտները Tro. 44-38:

Բացառիկ ներկայացում

ԻՆԱՅԻ ԹԱՏՐՈՆԻՆ ՄԷՋ

Այս Երկուշաբթի, ժամը 20.45ին, հովանաւորութեամբ Պ. Պ. ՊԱԼՔՃԵԱՆԻ, եւ ի նպաստ Ռէնսիի Դպրոցասիրաց աղջկանց վարժարանի:

Առաջին անգամ ըլլալով կը ներկայացուի ղեկավարութեամբ դերասան Ա. ԳՄԲԷԹԵԱՆԻ

ՍԻԼՎԱ

Տրամը 5 արար, հեղինակ Գեղամ Աճէմեան:

Կը մասնակցին Փարիզահայ Թատրոնի ծանօթ ուժերը:

Տոմսերը կը ծախուին ճաշարան Գ. Աճէմեան 12 rue Cadet, Paris:

ՄԵԾ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Պառ Էնթէրնասիոնալի սրահին մէջ, 230 Chemin de la Madrague Ville: Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Պուլ. Օտտոյի Խատիսեան խումբի կողմէ, հովանաւորութեամբ Հ. Յ. Դ. Վռամեան ենթակոմիտէի: Առաջին անգամ ըլլալով ԶՕՐԱՎԱՐ ԱՆԴՐԱՆԻԿԻ ՍԱՍՆՈՅ ՃԱԿԱՏԻ ՔԱՋԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆԸ (4 արար), ղեկավարութեամբ Ա. Յակոբեանի: Պիտի ներկայացուի նաեւ ՍԵՒ ՈՒ ՃԵՐՄԱԿ (զաւեշտ մը):

15 ՅՈՒՆՈՒԱՐ

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ ՄԱՐՍԻԼԻՈՅ Հ. Մ. Ը. Մ.Ի 25ՐԴ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԻՆ

ՇԱՎԻԼԻ Ֆ. Կ. Խաչի վարչութիւնը ստացած է հետեւեալ նուէրները փոխան ծաղկեպսակի Այրի Տիկին ՍՐԲՈՒՀԻ ՕՀԱՆԵԱՆԻ մահուան առթիւ: Օննիկ եւ ոՄվսէս Տէմիրճեան եղբարք հազար ֆրանք, Փիլիպպոս Օհանէսեան, Տէր եւ Տիկին Պարգեւ Փափազեան, Տէր եւ Տիկին Արշակ Պաքըճեան 500ական ֆրանք, Տէր եւ Տիկին Թորոս Սարեան 300 ֆրանք, Այրի Տիկին Փայլուկ Պէրպէրեան 300 ֆրանք:

Imprimerie DER AGOPIAN 17 Rue Damesme - (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԱՆԷՌ ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄՊԻ Հ. Յ. Դ. Արամ ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս երեքշաբթի ժամը 9ին, ծանօթ հաւաքատեղին: Խիստ կարեւոր օրակարգ:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Ֆր. Կ. Խաչի Մարսէյլի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը 29 Նոյեմբեր Բշ. երեկոյ ժամը 9ին Café Noailleի ներքնասրահին մէջ, Bld. Dugommier: Բոլոր ընկերուհիներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Պ. Արամ Եոբեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ իրենց ողբացեալ կնոջ եւ մօր՝ հանգուցեալ ՏԻԿԻՆ ԵՐԱՆՈՒՀԻ ԵՈԲԵԱՆԻ (ծնեալ Կէլկէլեան) մահուան քառասունքին առթիւ հոգեհանգստեան մասնաւոր պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի, Փարիզի Հայոց եկեղեցիին մէջ, պատարագէն վերջ: Կը հրաւիրուին հանգուցեալին յիշատակը յարգողները:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Քիւչիւքեան ընտանիքին փափաքով այս կիրակի յետ պատարագի մասնաւոր հոգեհանգիստ պիտի կատարուի ողբացեալ

ՏԻԿԻՆ Ա. ՏՈՔԹ. ՔԻՒՉԻՒՔԵԱՆԻ

մահուան տարելիցին առթիւ, կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգողները:

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ՄԱՐՍԻԼԱՀԱՅԵՐ

Նոր Արաբկիրի 23րդ տարեդարձին առթիւ երեկոյթ պարահանդէս 4 դեկտեմբեր 1948 շաբաթ երեկոյ ժամը 9էն մինչեւ լոյս Alhambraի մէջ 340 Bld. Chave:

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին Օր. Ա. Վարժապետեան, դերասան Կիկօ եւ Տիկին Սիւզան: Ճոխ եւ դիւրամատչելի պիւֆէ:

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ Կ. ԽԱՉԻ ՓԱՐԻԶԻ մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է Պ. Ստեփան Թէրզեանէ 5000 ֆրանք եւ 27 հատ լանջապան (փուլօվըր), ինչպէս եւ Պ. Միւռօն Սարաճեանէ 25 զոյգ ամառնային կօշիկ:

★ Ֆր. Կապոյտ Խաչի Անիէռի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է երկու հազար ֆր. Պ. Պօղոս Ադամեանէ, իր կնոջ՝ ողբացեալ Տիկին ԹԱԳՈՒՀԻ ԱԴԱՄԵԱՆԻ մահուան առթիւ:

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 27ԻՆ

Ֆրանսահայ Կ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղին տարեկան պարահանդէսը: Կը խնդրուի նկատի ունենալ:

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՇՐՋԱՆԻ ԿԱԶՄՈՒԹԵԱՆ Գ. ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻ

Հովանաւորութեամբ Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէին, նախաձեռնութեամբ Մարսէյլի Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութեան եւ մասնակցութեամբ իր 12 մասնաճիւղերուն: Շաբաթ 4 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, երեկոյեան ժամը 9ին Սալ Մաղընոյի մէջ:

ԲԱՑԱՌԻԿ ՀԱՆԴԷՍ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ՀԱՅ ՊԱՐԻՆ

Գեղարուեստական բաժին.— Կրընոպլըի Սանուհիներուն խումբը, ղեկավարութեամբ Տիկին ՍԻՍԼԵԱՆԻ: Պիտի խօսի ընկ. Ս. ՍԻՍԼԵԱՆ:

Կէս գիշերէն մինչեւ լոյս եւրոպական պար, ղեկավարութեամբ Սէն Լուի Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի նուագախումբին:

ՊԱՆԵԷՕ ՔԱՇԱՆԻ Ֆ. Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացաւ այրի Տիկին Ծ. Հանչէրեանի հազար ֆրանք իր Հարաւ. Ամերիկա մեկնումի առթիւ:

ԼԻՈՆԷՆ Պ. Կարապետ Սահակեան եւ Պ. Սողոմոն Գովարչինեան 500ական ֆրանք կը նուիրեն Հ. Յ. Դ. Վեթ. Ֆոնտին, Հ. Յ. Դ. օրուան առթիւ, ընկեր Արամ Թաթուլեանի միջոցով: Ստանալ «Յառաջ»էն:

LA MÉDITERRANÉENNE
2 Rue de la Grange Batelière, Paris
ԼԱՒԱԳՈՅՆ ՃԱՇԱՐԱՆԸ ԱՐԵՒԵԼՔԵԻՆԵՐՈՒՆ
Maison CHRISTOU
Շատ հաճելի միջավայր մը, գեղեցիկ սրահներ պատշգամներով, արեւելեան համադամ կերակուրներ, օղի եւ աղանդեր:
Հեռաձայն PRO. 03-98

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél.: GOB 15-70 — CCP Paris 1678-63

Dimanche 28 Novembre 1948 Կիրակի 28 ՆՈՅԵՄԲԵՐ

Ի՛ ՏԱՐԻ — 20e Année No 5706—Նոր շրջան թիւ 1117 — Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ԳԻՆ 6 Ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԵՒ ՄՕԿԱՑՆ ԿԸ ԳՈՐԾԷ

Երէկ՝ միտք եւ բազուկ էր Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը: Այսօր՝ միտք եւ աչք: Այլ մանաւանդ չո՛ւնչ :

Երբ դեռ նոր կը սկսէր գործել (1890), ամէն բանէ առաջ ֆիզիքական գոյութեան հոգն ունէր: Ինքնապաշտպանութիւն :

Միտքը ծրագիրներ որոճալով հանդերձ, ուժ կուտար բազուկին: Կ'ուսուցանէր արիանալ եւ զարնել: Պատուհասել անոնք որ կը սպաննային անտէր եւ անճար բազմութեանց:

Զինավարժութեան հետ՝ նախնական գիտե-լիքներ ազատութեան եւ հայրենիքի մասին: Վարուցան՝ ազատագրութեան ճամբուն վրայ :

Այդ օրերէն իսկ, Դաշնակցութիւնը գիտէր թէ ի՛նչ կ'ուզէ: Եւ կը բացատրէր թէ ի՛նչպէս կարելի է նպատակին հասնիլ, աստիճանաբար :

Այս ճշմարտութիւնը հրապարակաւ կը խոստովանէր նոյնիսկ հանգուցեալ «Թան»ը, Սասունի դէպքերուն առթիւ (1901).

— «Դաշնակցութիւնը կուսակցութիւն մըն է որ գիտէ իր ուզածը եւ գիտէ ուզել ու գործել»:

Ահաւասիկ իր յաջողութեան գաղտնիքներէն մէկը, որ իր ուժը կը պահէ այս ափերուն վրայ իսկ:

Զարնել – զարնուելու խնդիր չունինք այսօր : Բայց, արթուն են աչքն ու միտքը, դատելու համար հայ ժողովուրդին չարն ու բարին :

Յեղափոխական փոթորիկներուն յաջորդած է նոր շրջան մը:

Գաղափարական պայքար: Տքնաջան աշխատանք: Յամառ հետապնդում Հայկական Դատի : Պաշտպանութիւն հայկական արժէքներու:

Եւ այս բոլորը՝ հիմնուելով հայրենիքի մը վրայ որ «ափ մը Երեւան» կը կոչուէր երէկ :

Օրուան պոռոտախօսներէն ոեւէ մէկը պիտի չկրնար ապացուցանել թէ կրնային ունենալ այդ կորիզը, առանց Դաշնակցութեան աչքին ու մտքին: Առանց անոր բազուկին ու աշխատանքին :

Թող բարեհաճին կրկին եւ կրկին թղթատել պատմութիւնը, սեղանին վրայ փռելով Կովկասի ռազմական քարտէսը: Մանաւանդ 1917—18ի ճակատագրական անցուդարձը :

Այսօր ալ նոյն աչքն է որ կը զննազննէ հայրենիքին սեւն ու ճերմակը:

Նոյն քննական միտքն է որ անդադար կը գործէ: Առանց ազդուելու խուժանավարական մար – զանքներէն :

Այս գիտակցութիւնը սնապարծութեան առիթ մը չէ մեզի համար, այլ թելադրանք՝ աշխատանքը շարունակելու նոյն հաւատարմութեամբ եւ վճռականութեամբ :

Այդ աշխատանքին ծանրութիւնը հետզհետէ կ'իյնայ ձեր վրայ, երիտասարդ ընկերներ :

Նախնիթաց սերունդները ո՛չ մասնաւոր պատուհութիւններ փնտռեցին, ոչ ալ սրտառուչ կոչերու սպասեցին, իրենց պարտականութիւնը կատարելու համար :

Անոնք չունէին առին եւ չունէին տուին ամէնէն դժնդակ պարագաներուն մէջ: Միշտ ձգտելով բան մը աւելցնել եղած վաստակին վրայ: Առանց թմրելու կամ շլանալու :

Անոնք չվհատեցան, չընկրկեցան որեւէ խոչընդոտի կամ խաչակրութեան առջեւ:

Հերոսական նուաճումներուն հետ, անոնք իրենց ետին ձգեցին թանկագին գանձարան մը քաղաքական գիտելիքներու:

Ի՞նչ կ'արժեն կարմիր-դեղին լեզուադարձութիւնները, երբ Դաշնակցութիւնը «գիտէ ուզել եւ գործել»:

Եւ ահաւասիկ օտարութեան մէջ ալ, կը գործէ նոյն հաւատքով եւ յարատեւութեամբ: Նոյն աչքով ու սրտով: Ի խնդիր հայրենիքի ամբողջացման եւ ազատութեան :

Հակառակորդներու վայրերան կանչերն անգամ Դաշնակցութեան ուժն է որ կ'ապացուցանեն: Եւ իրենց տկարութիւնը :

Դաշնակցութեան միայն չունչը հրաշքներ կրնայ գործել :

Շ.

ԱՐԾԻՒՆ ՈՒ ԿԱՂՆԻՆ

Եղաւ՝ մի անգամ անտառի միջին
Արծիւն ու կաղնին այսպէս վիճեցին,
Թէ ո՞րն իրենցից շատ տարի կ'ապրի ,
Ո՞րն է դիմացկուն ու պինդ աւելի :

Արծիւն ասաւ՝ Ես: Կաղնին էլ թէ՝ ես:
Երկուսն էլ յամառ ու հպարտ այսպէս՝
Մեծ – մեծ պարծեցան, սաստիկ վիճեցին,
Վերջը էս տեսակ պայման կապեցին:

Ժամանակ դրին հինգ հարիւր տարի
Արքան հաւքերի, արքան անտառի,
Որ թէ որոշած էն օրին հասնին ,
Էն օրը մին էլ գան իրար տեսնեն:

Ու արծիւն իսկոյն կաղնուց հեռացաւ,
Հզօր թեւերը շարժեց, վերացաւ,
Դէպի ամպերը, դէպի ժայռերը,
Ուր անց է կացնում իր լաւ օրերը:

Կաղնին էլ փռեց ճիւղերն արմատի
Ու էնպէս հուժկու կանգնեց անտառում ,
Որ վար չընկնի էլ հինգ հարիւր տարում :

Դարեր անց կացան: Եւ ահա մի օր
Արծիւն եկաւ ծերացած, անզօր,
Ծլունքը կորած, տկար, հեւալով.
Թոյլ – թոյլ, թեւերը հազիւ քարշ տալով

Տեղ հասաւ մի կերպ նայեց դէս ու դէն,
Տեսաւ որ կաղնին ընկել էր արդէն,
Ճիւղերը թէեւ դեռ թարմ ու կանաչ,
Ընկել էր ահեղ փոթորկի առաջ:

— Հէ՜յ, կանչեց, գոռոզ, պարծենքոտ կաղնի,
Դէ լաւ ճանաչիր ինձ՝ ու քեզ հիմի,
Հինգ հարիւր տարուց մի ժամ էլ դեռ կայ
Ընկեր ես արդէն, անկոտրում հսկայ :

— Հինգ հարիւր տարի ապրել եմ կանգնած,
Էդքան էլ կ'ապրիմ դեռ էսպէս թեկնած ,
Մինչեւ լրանայ մի հազար տարին,
Պատասխան տըւաւ ընկած վիթխարին :

ՅՈՎՀ. ԹՈՒՄԱՆԵԱՆ

ԱԾԽԱՀԱՆՔԵՐՈՒ գործադուլը իր վախճանին հասած է, թէեւ համայնավարները կը փորձեն տակաւին յամառիլ եւ խափանարարութիւնը շարունակել: Պատկանեալ Նախարարութեան մէկ զեկոյցին նայելով Նոյեմբեր 25ի օրուան ածուխի արտադրութիւնը եղած է 137 հազար թոն, մինչ գործադուլէն առաջ 160 հազար էր: Միւս շրջաններուն մէջ ալ արտադրութիւնը հետզհետէ կ'աւելնայ, այնպէս որ ծրագրուած է վերցնել ելեկտրականութեան խզումները :

ՎԵՂԱՐԱՒՈՐՆԵՐՈՒ (քակուլ) դատը որ կը տեւէր եւ այնչափ աղմուկ հանեց, վերջացաւ: 1 ցմահ բերդարգելութիւն, 4 ժամանակաւոր բերդարգելութիւն, 11 բանտարկութիւն, 11 բանտարկութիւն՝ յետաձգումով, եւ 11 ազատ արձակում: Ցմահ դատապարտուողն է Ֆէրնան Եաքուպիէզ որ Ռօսէլլի եղբայրներու սպանութեան մասնակցած էր: 20 տարի՝ Ֆրանսուա Մէթէնիէ՝ էթուալի դէպքին իբր կազմակերպիչ :

ԱԶԳԱՅԻՆ ժողովը որոշեց ներում շնորհել իբր Գերմաններուն գործակից ազգային անարժանութեան դատապարտուած այն երիտասարդները որոնք դէպքերու ատեն 21 տարեկանէն վար էին :

ԾԱՆՕԹ ՑԵԼՈՒԶԱԿՆԵՐԸ նոր փորձ մը կատարել ուզեցին բայց այս անգամ ձախողեցան : Վակօն – Լիի ընկերութեան Սէն Տընիի կեդրոնը առջի օր 10 միլիոն ֆրանք պիտի գանձէր դրամատունէ մը: Բայց խոհեմաբար ոստիկանական ուժ խնդրած էր: Այնպէս որ, երբ դրամարեր կառքը մօտեցաւ, տեսան որ ընկերութեան շէնքին առջեւ երկու կառք կեցած էր եւ քանի մը կասկածելիներ կր շրջագայէին մայթին վրայ: Ցելուզակները սակայն նոյնչափ աչալուրջ, երբ նշմարեցին որ ոստիկանական կառք մը կ'ընկերանար գանձին՝ կծիկը դրին, լքելով իրենց կառքերը որոնց մէջ կային քանի մը գնդացիր եւ գնդակներ :

Ռուսերը կը բանակցին Գերմանացիներուն հետ

Լոնտոնէն կը հաղորդեն թէ, վստահելի աղբիւրէ լուրերու համաձայն, Քրէմլինի մէջ տեղի ունեցած է գերմանեւռուս խորհրդաժողով մը: Գերման «Ժողովրդական Խորհուրդին» եօթը անդամներէն երեք համայնավարները յատկապէս դուրս ձգուելով, միւս չորսը հրաւիրուած են Մոսկուա, տեսակցելու Պ. Մոլոթովի հետ:

Մոլոթով այսպէս ճառեր է.— Ռուսիա շատ կը փափաքի վերսկսիլ իր սիրալիր յարաբերութիւնները վերաշինուած եւ միացեալ Գերմանիոյ մը հետ: Մենք չենք պնդեր որ Գերմանիա ընդունի միակ կուսակցութեան մը դրութիւնը , կամ ժողովրդական դեմոկրատ վարչաձեւ մը ընդօրինակէ :

Ռուս Նախարարը դիւանագիտական մեծ ընդունելութեան մը պահուն շատ սիրալիր վարմունք ցոյց տուեր է Գերմաններուն, որու ընթացքին, Մոլոթով յայտներ է թէ, Խորհրդային Միութիւնը անմիջապէս ետ պիտի կանչէ իր գրաւման զօրքը՝ երբ Ամերիկացիները ետ քաշեն իրենցինները: Գերմանիա, ըսեր է Մոլոթով, հաշտութեան դաշնագրին ստորագրութեան պահուն , պէտք է իբր վերջնական համարի իր արեւելեան սահմանը Օտէր – Նէյսսէ գիծին վրայ: Իսկ իր այս զիջումին փոխարէն՝ Գերմանիոյ պիտի վերադառնայ Սառի շրջանը որու ածուխը պէտք չէ որ Ֆրանսայի մէջ ծառայէ դրամատիրական շահագործումի :

Այսպէս ուրեմն Ռուսերը իրենց կարգին Գերմանիա մը կը կազմակերպեն հակադրելու համար արեւմտեանին:

Անցեալ Սեպտեմբերին Սօչիի մէջ մարաջախտ Սթալին երբ ընդունեց արբանեակ կարգ մը պետութեանց ներկայացուցիչները, անոնց մէջ էին նաեւ Սաքսոնիոյ Նախարարապետը եւ խորհրդարանին Նախագահը՝ իբր ներկայացուցիչը Գերմանիոյ :

★ Միւս կողմէ, գերման բանակին սպայակոյտի պետ զօր. Հալտէր Անգլեւսաքսոն թղթակիցները ընդունելով Ֆրանքֆորտի իր տունին մէջ, ըսած է թէ չի հաւատար որ Ռուսերը յարձակում գործեն, իսկ եթէ պատահի այդ, այն ատեն պէտք է պարպել արեւմտեան Գերմանիան մինչեւ Հռենոս, որ սակայն պաշտպանութեան առժամեայ գիծ մը միայն կը կազմէ: Եթէ պատերազմ ծագի, Եւրոպայի կողմէն յոյս չկայ, այլ կարեւոր ճակատամարտներ պիտի ըլլան կեդրոնական Ռուսիոյ մէջ: Սեւ Ծովէն եւ Իրանէն մեկնելով յաւագոյնս կը ծաւալին զինուորական շարժումները, քան արեւմտեան Եւրոպայի նեղ ճակատին վրայ :

★ Պերլինի խնդիրը լուծելու համար թափուած ջանքերը կր շարունակուին ՄԱԿի մէջ: Հրատարակուեցաւ Զօրսերու վերջին պատասխանը իրենց ուղղուած հարցումներուն, որ սակայն չլուծեց հարցը: Հիմա Պ. Պրամուկլիա նոր առաջարկներ կը պատրաստէ, որովհետեւ եթէ ՄԱԿի այս ժողովին մէջ չլուծուի խնդիրը, աւելի պիտի կնճռոտի Պերլինի քաղաքապետական ընտրութիւններէն ետք որ տեղ պիտի ունենան Դեկտ. 5ին:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՕՏԱՐ ԶԲՕՍԱՇՐՋԻԿՆԵՐՈՒ այցելութեան շնորհիւ, 200 միլիոն տոլար մտած է Ֆրանսա:

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ կառավարութիւնը որոշեց 12էն 18 ամսուան բարձրացնել պարտաւորիչ զինուորութեան պայմանաժամը :

ՊԵՐԼԻՆԻ խորհրդային շրջանին մէջ մասնաւոր անձնագիրներ հաստատուած ըլլալով, արեւմտեան շրջանի Պերլինցիները պիտի չկրնան հոն մտնել, Փետրուարէն սկսեալ, ինչպէս կը հաղորդեն անգլեւսաքսոն աղբիւրէ: Անսաստողները պիտի դատապարտուին մինչեւ 10.000 մարք տուգանքի, որ հաւասար է գերման սովորական բանուորի մը աւելի քան երկու տարուան աշխատավարձքին:

ԿԱԽԱՂԱՆԻ ԴԱՏԱՊԱՐՏՈՒԵՑԱՒ պատերազմի ոճրագործ մը, Ասէն Պոկտանով, որ Եուկոսլաւիա մտնելով պուլկար բանակին հետ, ոստիկանապետ նշանակուած էր Սկիւպի, 1943ին: Ամբաստանագիրը կ'ըսէ թէ պատասխանատու է 5324 Եուկոսլաւներու գնդակահարութեան, կախաղանին կամ ցմահ չարչարանքի :

ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ ՄԸ գնած է այն գերանները որոնց վրայ ցուցադրուած էին Մուսոլինիի եւ իր սիրուհիին դիակները, Միլանի մէջ, 1945 ապրիլին:

ՋԳՈՒՇԱՑԷՔ Դեկտեմբեր 1էն սկսեալ մեթրոյի առաջին կարգը նստիլ Բ. կարգի տոմսակով: Հակառակ պարագային 50 ֆրանք տուգանք պիտի գանձուի եւ ոչ թէ տոմսերու գինին տարբերութիւնը :

ՄԻՇՏ ԿԸ ՍՂԷ.—Պաշտօնաթերթը կը հաղորդէ թէ Դեկտեմբեր 1էն սկսեալ արտասահման ղրկուած նամակները պիտի արժեն 25 ֆրանք, իսկ

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ).

ՄԻԱՑԵԱԼ ԵՒ ՄԻԱԿԱՄ

Քաղաքական տագնապալի ժամանակաշրջանի մը կը զուգադիպի Հ. Յ. Դաշնակցութեան 58րդ տարեդարձը:

Սովորական պայմաններու տակ ուխտի եւ ոգեկոչումի օր մը պիտի ըլլար այս տօնակատարութիւնը: Դժբախտաբար զրկուած ենք հոգեկան այդ սփոփանքէն :

Զարհուրելի ստուեր մը կը յածի մեր մոլորակին վրայ: Աշխարհ վերածուած է հակընդդէմ շահերու կրկէսի մը.— գաղափարական հակամարտութեանց, անվստահութեան, հիւանդագին կասկածամտութեան , նենգ ու դաւադիր խաղերու խառնարանի մը :

Քաոս, ուր կիրքի, ատելութեան, մաղձի ու թոյնի հեղեղին մէջ կը խեղդուին ե՛ւ ողջմտութիւն, ե՛ւ աղերսանք եւ յիշատակ: Յիշատակը միլիոնաւոր զոհերուն :

Երկու վիթխարի ուժեր կանգնած են դէմ դիմաց՝ իրար յօշոտելու, կլլանելու, կործանելու տրամադրութեամբ: Եւ ասոնց չուրջը արբանեակներ — մեծ ու պզտիկ, որոնք տրորուելու, փշրուելու մղձաւանջը կ'ապրին, եւ մատնուած են բնազդական երկիւղի :

Ո՞վ պիտի կրնար պնդել թէ՝ համաշխարհային երկու ահարկու բախումներէն վերջ, մարդկութիւնը թեւակոխած է խաղաղութեան եւ վերաշինութեան շրջանին մէջ:

Մինչ այդին, ի խնդիր խաղաղութեան, կրքոտ ճառեր ու ատելավառ սլաքներ կ'արձակուին թունաւոր մթնոլորտի մը մէջ, անդին թնդանօթը կը գոռայ նոյն սաստկութեամբ Եանկցէի, Վարտարի եւ Յորդանանի հովիտներուն մէջ:

Թշուառ ու աւերակ երկիրներու մէջ իրարու կը յաջորդեն ընկերային խլրտումները: Տնտեսական տագնապը կ'աճի անօրինակ ուժգնութեամբ: Կասկածելի խմորումներ քիչ մը ամէն երկրի մէջ, եւ մութ ու ստորերկրեայ դաւեր պետութենէ պետութիւն :

Եւ այս բոլորին զուգընթաց ուժի այնպիսի պատրաստութիւն ու ամբարում,որ մարդկային երեւակայութիւնը մատնուած է խուճապի :

Բոլոր երեւոյթները ցոյց կուտան, թէ կանգնած ենք նոր աղէտի մը առջեւ: Նմանը չտեսնուած ուրական մը կը սպառնայ մեր դժբախտ աշխարհին :

Չէ՞ք տեսներ ժողովուրդները ի՛նչ մոլեգնութեամբ կը զինուին, եւ ի՛նչպիսի՛ կատաղութեամբ կը դարբնուին զէնքերը:Զէնքեր,որոնցմահասփիւռ տարողութեան մասին հեռաւոր եւ աղօտ գաղափար մը իսկ չունինք :

Ահա թէ ինչո՛ւ մտահոգ ենք:

Հայ ժողովուրդը ոչինչ ունի շահելիք նոր եւ կործանարար բախումէ մը: Աւելին: Մենք վտանգուած կը տեսնենք մեր ցեղային գոյութիւնը :

Մտահոգ ենք նաեւ այլապէս: Ծանր տագնապի այս պահուն, յուսատու չէ նաեւ մեր քաղաքական կեանքին պատկերը: Վաղուց դադրած միաւոր ըլլալէ — եղա՞ծ ենք երբեւիցէ — եւ դարձած ենք կտտոյակ: Բազմաթիւ կտորակներ, եթէ կ'ուզէք: Դաւադիր ձեռք մը անդադար կը խռովէ մեր հանրային կեանքը: Կը պառակտէ , կը կազմալուծէ, կը քայքայէ դաղութները :

Այդ սեւ ձեռքը անանցանելի խրամատներ կը փորէ երիցս դժբախտ եւ հալածական ժողովուրդի մը զաւակներուն միջեւ՝ առանց խղճահարութեան ,լրբենի խաբէբայութիւնով:Թքնելով բարոյական բոլոր ըմբռնումներու վրայ: Կ'անջատէ մայրն ու որդին.— հայրենիքը եւ ցիրուցան ,պանդուխտ զաւակները: Անպատիւ կերպով կը շահագործէ հայրենակարօտ մեր զգացումները, եւ կարծես մասնաւոր հաճոյք կը զգայ՝ մեզ խրած տեսնելով անհասկացողութեան տիղմին մէջ, իրարամերժ, կրքոտ, նոյնիսկ եղբայրասպան :

Եթէ այսքանը բաւական չէ եւ սիրտ ունիք, աւելցուցէք միջնադարեան հաւատաքննութիւնը , լրտեսութիւնը, մատնութիւնը, եւ անճար բազմութեանց սարկացումը :

Այս մռայլ պատկերին առջեւ, երբ հայութեան մէկ մասը «Յառաջդիմական» ուղիով կ'ընթանայ, իսկ ուրիշ մաս մըն ալ իմաստութիւն եւ ողջմտութիւն կը համարէ կծկուիլն ու մեկուսացումը, կացութեան ամբողջ ծանրութիւնը դարձեալ կ'իյնայ Դաշնակցութեան ուսերուն վրայ :

Այսպէս եղաւ անցեալին, երբ ուզեցին հայրստահարել մեր ազգ. եկեղեցին, երբ մեր կրթական հաստատութիւնները վտանգուեցան, երբ Հայոց գրականութիւնն ու մշակոյթը տկարութեան նշաններ ցոյց տուին, երբ մեր ցեղային գոյութիւնը նժարին մէջ դրուեցաւ քանիցս՝ վերջին կէս դարու ընթացքին :

Դաշնակցութիւնը խոյացաւ բոլոր վտանգուած դիրքերուն վրայ, ճեղքերը փակեց եւ ամրացուց պաշտպանութեան այն կէտերը, ուրկէ թշնամին կրնար ներս խուժել եւ վտանգել մեր գոյութիւնը:

Ի հարկէ միշտ անսխալական չեղաւ: Բայց ո՛չ ոք պիտի կրնայ պնդել թէ՝ Դաշնակցութիւնը խուսափեցաւ պատասխանատուութիւններէ , վարանումներ եւ թուլութիւններ ունեցաւ վճռական պահերուն :

Եւ երբ զոհուիլ հարկ եղաւ, վտանգի առաջին գծին վրայ նետեց ինքզինքը :

Պատասխանատուութեան նոյն զգացումով, նոյն վճռականութեամբ եւ զոհաբերութեան նոյն ոգիով պիտի գործենք նաեւ վաղը ,եթէ խաղաղութիւնը դատապարտուի մահուան: Եթէ խելագար մարդկութիւնը կորսնցուցած իր հաւասարակշռութիւնը, գլխիվայր խոյանայ նոր աշխարհամարտի մը արհաւիրքին մէջ :

Ասոր համար մէկ բանաձեւ միայն ունի Դաշնակցութիւնը .— կեդրոնացնել մեր կամքը, մեր մտքի եւ բազուկի բովանդակ թափը:

Որքան կարելի է քիչ ուշադրութիւն եւ եռանդ՝ ներքին վէճերու համար :

Որքան կարելի է շատ գործ՝ արտաքին չարիքներու չէզոքացման համար:

Միացումով եւ միակամ ներսը՝ ազգ. ներքին կեանքին մէջ: Միացեալ եւ միակամ դուրսը՝ հայ ժողովուրդի բարեկամներուն եւ թշնամիներուն առջեւ :

Քաղաքական խոէալի տէր եւ ազգ. դատ հետապնդող ժողովուրդ մը, ամէն բանէ առաջ պէտք ունի միասնականութեան:

Այս հաւատքով է որ կ'ողջունենք «Դաշնակցութեան Օր»ը :

Հ. ՎԻՇԱՊԵԱՆ

ԴԻՒԹԱԶԱՐ ԵՒ ԴԺՈՒԱՐԻՆ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Ահա պարզ է որ սովորական ու ընդունուած կերպերով կարելի չէ նկարել զինքը, որովհետեւ արտասովոր ու անընդունելի է անոր կացութիւնը ...

— «Ուրիշ տե՞ղ, ուրի՞շ տեղ».— Ուրիշ տեղ մօտաւորապէս իր նմանները բազկաթոռներու մէջ նստած կ'առաջանան... Լոյսերու մէջէն եւ յարդարուած ճանապարհներով կ'առաջանան ...

Մինչ անոր վիճակուած է մագլցիլ... Գիշերներու, կիրճերու եւ կատարներու մէջէն անցնող կածաններով առաջանալ...

— « Ուրիշնե՞ր, ուրիշնե՞ր ».— Ուրիշներն արձանագրուած են որ մաքուրի քաշեն մի գաղափար... Ուրիշներն արձանագրուած են որ գործեն մի գաղափարի համար...

Մենչ ինք արձանագրուած է որ նախապատրաստէ մի գաղափար, որ մեռնի մի գաղափարի համար ...

Ահա այսպէս տարօրինակ ու տարբեր է ան... Ու ահա այս պատճառով է որ բոլոր սովորականներն ու անտարբերները չեն կարող թարգմանել, եւ սովիլ զայն ...

★

Ով որ պարզ, միապաղաղ ու բնական է, կը խուսափի բոլոր խրթնութիւններէն ու ընտրութիւններէն ապրելով իր ակամայ ու պարտադիր կեանքը եւ սպասելով իր ակամայ ու պարտադիր մահուան ...

Նա յանձն կ'առնէ խրթնութիւնները ոչ միայն անոր համար որ կարողանայ նախընտրել իր կեանքը, այլեւ իր մահը ...:

Ու այս պատճառով է որ պարզ բնականոն ու միապաղաղ չէ անոր հաւատացողներու ոչ միայն կեանքը, այլեւ մահը ...

Զոհաբերելը շատ ձեւեր ունի, եւ շատեր կարող են զոհաբերել իրենց անձնական, ընտանեկան եւ բարեկամական, փոքրածիր հաճոյքի համար..

Նա եւ զոհաբերէ իր անանձնական արտատնային եւ հեռաւոր ու լայնածիր ուրախութեան համար ...

Այս երկարութիւնն ու լայնութիւնը ու բարձրութիւնը ունենալու համար է որ ան կ'անջատուի մակարդակէն ու տափակութիւնէն ու կը դառնայ խորանարդ ...

★

Իր այս խրթին հաշիւր, խրթին աշխատանքներու եւ գործակցութիւններու պատճառ կը դառնայ. դրչի մարդու եւ սւեղի մարդու մաճի մարդու եւ մուրճի մարդու միջեւ ...

Կրելով այս երկարաշունչ կամ կարճաձայն թելերն իր սրտի վրայ, կրելով այս թանձր ու նուրբ թելերն իր սրտի վրայ, մերթ կը փոխուի քնարի ...

Եւ ցատկելով դէպի այս թանձր ու նուրբ թելերը, մերթ չոյելու, հազիւ հպելու համար կարծես, մերթ ծլւատելու ձեւով, յանուն մի եղանակի ու երաժշտութեան, մերթ կը դառնայ քնարահար եւ բեկբեկուն իր գործը մի քնարերգութիւն..

Բայց այս չէ բոլորը, որովհետեւ նա հեշտալուր երգ ու դիւահալած եղանակ չէ միայն, այլեւ զարթուցիչ զանգ...: Ինքն արթնութեան աքաղաղըն է, քնած կարողութիւններու վերերեւումը եւ անցած ախորժակներու վերադարձը ...

Եւ յիրաւի, Հայոց ախորժակը փախած էր, կարողութիւնները կորսուած եղերականեղտիւրներու մէջ, երբ նա չկար ...

⁂

Բայց բազմաթիւ ժամանակներու մէջ նա չըկայ... բազմաթիւ տեղատուութիւններու առեն, ծծմակ ժողովողներու խաժամուժին մէջ խեղդուած կը թուէր անոր ձայնը... բազմաթիւ ժամանակներու մէջ, բազմաթիւ Պիղատոսներու հաւանութեամբ խաչուած է նա ու թաղուած :

Բայց իր դադարումը տեւական չէ եղած...

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ «ՕՐ»Ը

Աշխարհի մէջ առաքինութիւններն ու արժանիքներն են միայն որ կը գնահատուին գաղափարապաշտ բազմութիւններէն :

Հայ իրականութեան մէջ ոեւէ հաւաքակա-նութիւն կամ կազմակերպութիւն այն տեղը չկրցաւ գրաւել, այն գնահատանքին չկրցաւ արժանանալ՝ ազգային տեսակէտով. ինչ որ յաջողեցաւ Հ. Յ. Դաշնակցութեան. Դաշնակցութիւնը իրր հարազատ ծնունդը հայ ազգին՝ գուրգուրանքով հաւաքեց բոլոր ցեղային սրբութիւնները , իրր մատուռնք պաշտեց զանոնք ու պաշտել սորվեցուց ժողովուրդին, որ իր տառապանքին մէջ պահ մը մոռացութեան էր տուած: Բարձրացուց տառապած , չարչարուած հալածական հոգիները, հրահրեց ցեղին հնամենի ռազմական ոգին, ու այդ հոգիներուն մէջ սրբազան խորան մը կանգնեց՝ թրթռուն հայրենիքի ու ազատութեան կայծկլտուն զգացումներով: Սէր մը դէպի հայրենիքը :

Հայ իրականութեան մէջ ոչ մէկ կազմակերպութիւն կամ կուսակցութիւն կրցաւ արժեցնել իր գոյութիւնը: Արմենական, Հնչակեան, ռամկավար, համայնավար չկրցան արմատ ձգել այս ժողովուրդին մէջ, ուռճանալ ինչպէս Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը , իսկ Դաշնակցութիւնը ցեղին տառապանքին ամենազգայուն թելերուն տիրացաւ թրթռացուց, փոթորկեց, որովհետեւ այդ անպատում տառապանքին ինքն ալ ենթարկուած է ցեղին հետ :

Շեփորելով չարչարանքը ցեղին, արդար ընդվզում մը յառաջ բերաւ: Իր զոհողութիւնը այն աստիճան մեծ եղաւ որ իր արիւնոտ պայքարը, նուիրումը սրբացաւ, յանձին իր անձնուէր, ինքնուրաց անթիւ նահատակներուն ու այս ձեւով Դաշնակցութիւնը իր ետին կը ձգէ հերոսներու, տիտաններու ու նուիրուածներու փառապանծ պանթէոն մը :

Աննախընթաց երեւոյթ մըն է, նոյնիսկ միջազգային իմաստով, Հ. Յ. Դաշնակցութեան գոյութիւնն ու տեւականութիւնը: Չկայ կուսակցութիւն մը որ 58 տարի տեւած եւ արդարացուցած ըլլայ իր գոյութիւնը :

Դաշնակցութիւնը իր յարատեւութեան գաղտնիքը կը պարտի իր ազգային բիւրեղացած զգացումներուն, հարազատ եւ արդար պահանջներուն սրբազան հանգանակին որոնք ամբողջ սերունդներ կրակը նետեցին անհաւասար ուժերով: Այդ սրբազան կրակը փոխանցուեցաւ սերունդէ սերունդ աւելի բուռն, աւելի բորբոքած, միշտ վառ պահելով ազատագրութեան տենչը: Մինչդեռ պետական կուսակցութիւններ փոխած են իրենց ուղղութիւնն ու ժամանակի ընթացքին անճանաչելի դարձած եւ լայն ժողովրդականութիւն չեն վայելած տեւականօրէն՝ ինչպէս Դաշնակցութիւնը իր աննկուն կամքով ու իր հաւատաւոր, անվերապահ հետեւողականութեամբ :

Համայնավար կուսակցութիւնը , հակառակ իր երեսնամեայ տիրապետութեան, հայրենի հողին ու հայ ստեղծագործութեան բոլոր առաւելութեանց չէ կրցած արմատ ձգել ու համակրութիւնը շահիլ ժողովուրդի լայն խաւերուն մէջ:

Հայրենիքի մէջ անգամ, հակառակ Դաշնակցութեան բռնադատեալ բացակայութեան, աւելի մեծ համակրանք կը վայելէ Դաշնակցութիւնը քան բռնութեամբ իր կամքը պարտադրող կարմիր

Ուրիշ ուղիներով, ուրիշ ուղիներով, ուրիշ զօրութեամբ այդ կարծեցեալ մեռածը նորէն երեւցած է Էմմաուսի ճամբուն վրայ ...

Ու նորէն այսպէս պիտի պատահի, երբ կատարելութիւնն իր մահն ուզէ...

— Տարբեր ուղիներով, տարբեր զօրութեամբ նորէն պիտի յայտնուի Թափոր լեռան վրայ, թօթափած իր հողեղէն հոգսերը եւ հանդերձաւորուած հոգեղէն յաւիտենականութեամբ :

(1932)

ՕՇԱՆ ԿԱՐՕ

իշխանութիւնը։ Որովհետեւ «կարմիր զոհին չառածանր է հայ ժողովուրդին» եւ օտարներէ պարտադրուած, մինչ Դաշնակցութիւնը իր հարազատ ծնունդն է եւ իր բոլոր սրբութեանց պահանջատէրն ու արտայայտիչը ։

Շնորհիւ իր 58 տարիներու անվերապահ զոհողութեան, Դաշնակցութիւնը պատրաստած է փաղանգ մը հայրենասէր, գաղափարական, հաւատարիմ, զոհաբերող ու հայրենիքի ազատագրութեան համար եռանդով աշխատող Հայերու։

«Դաշնակցութեան օր»ը, այսպիսով, կարգը կանցնի, այն սրբազան Թուականներուն զոր հայ ժողովուրդը իր հոգեկան բարձր իմացականութեամբ ստեղծած է, իբրեւ ոգեւորութեան ու յարատեւութեան անսպառ աղբիւր ։

Տարին մէկ օր հայ հայրենասէր եւ գիտակից բազմութիւնը կուգայ իր երախտագիտութիւնը յայտնել, իր հարազատ զաւկին, կ'ոգեւորուի, կը քաջալերէ, նոր եռանդ, նոր կամք, նոր նուաճումներ կը մաղթէ, հայրենիքի ամբողջացման եւ ազատութեան հաստատ հաւատքով տոգորուած։

Դաշնակցութեան Օրը օրն է բոլոր մեր խնկելի նահատակներուն, մեզի ձգած կտակին ։ Ամէն Դաշնակցականի եւ հայրենակարօտ, ազատասէր Հայ, ջերմեռանդ հաւատացեալի մը պէս պէտք է նորոգեն իրենց երդումը, հաւատարիմ մնալու անոնց աւանդին ու շարունակելու աւելի լճուական ու հաստատակամ, դի անոնք ինկան հայրենիքի ազատութեան երգը իրենց շրթունքին սառած։

Ց · ՀԻՍԱՑԵԱՆ

Ազատութեան ոգին

Կը սուլէր հովն իմ աջ կողմէս ,
Դէմս էր պառկած Մարսիլիան ·
Երկնքի դէմ դառն ու անտես՝
Ամպակոյտեր ցիրուցան ։

Փողոցներուն մէջ մարդ չըկար,
Մեղմ կը լսուէր զայրագին
Գերման զօրքին քայլն առապար՝
Լռութեան մէջ քաղաքին։

Երկինք եւ ծով իրար խառնուած
Կը պոռթկային մոլեկան·
Իր գիշերին պէս սեւազգեաց
Հագեր էր սուգ Ֆըրանսան ։

Յանկարծ, ցասկոտ ձայն մը խորին
Հնչեցուց ցուրտ երկնի տակ՝
«Allons enfants de la Patrie»ն,
Դըղրդագի՛ն եւ վայրագ ։

Ետիս դարձայ, ճակատաբաց
Տըղեկ մըն էր · ճի՛շդ նըման
Մեծ Հիւկոյի սրտէն բըխած՝
Փոքր Կավռոշին անվախճան ։

Գերման պահակն անոր դիմաց
Ցըցած զէնքն իր ահարկու՝
Խռպոտ եւ խոր ձայնով մ'յանկարծ
Աղաղակեց,— ո՞վ ես դու ։

Տըղեկն աստղէ իր աչքերով
Դիտեց հո՛ղն իր վեհապանծ,
Ապա յանդուգն եւ անվրդով՝
Ազատութի՛ւնն եմ, գոռաց։

Միլանօ ԱՐԱՄԱՑԻՍ ՍՐԱՊԵԱՆ

Գեղօն

Հ · Յ · ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ

Ով սրբազան Դաշնակցութիւն, արցունքն աչքին՝ որքան մայրեր երազեցին, քե՛զ փնտռեցին, ծունր դրած աղօթեցին Ուժիդ համար, որ դու շուտով երեւան գաս ու ազատես ցեղիդ ազնիւ զաւակներուն ազատատենչ ոգին անսանձ ...

Ու ո՛վ հրաշք, ահա եկար դու վերջապէս մեր դարաւոր ցաւի ծովէն, փարատելով մշուշները հոգիներուն, վահագնեայ ծնունդովդ հրաշափառ։

Ողջո՛յն փառքիդ, հերոսածին Դաշնակցութիւն ։

Դուն փշրեցիր ստրկութեան ժանգոտ շղթան, պղպատելով ստեղծեցիր աշխարանց բանակն Հայկեան։ Ու արծիւներդ մեր մայրենի լեռներուն պէս բարձրասլաց, Թռա՛ն, անցա՛ն սարերդ հրակայ։ Ու դողացին բռնակալներն ժանտ ու մռայլ։

Ու լեռներէն մեր հայրենի, սէգ Սիփանէն մինչեւ Կովկաս, ու Տաւրոսէն մինչեւ Մասիս, արձագանգը մեզի բերին արծիւներուդ Թեւաբախին ...

Ցարգա՛նք ուժիդ հրաշագործ ։

Այսօր բոլոր հպարտ ու վեհ զաւակներդ արմենական, որ չեն գիտեր գլուխ ծռել ստրկութեան, որ ճանչցան քեզ եւ քու փշոտ, ազնիւ ճամբան, 58 տարիներուդ սեմին վրայ, սիրտերնին իրենց տան քեզ ընծայ ։

Փա՛ռք եւ պատի՛ւ Դաշնակցութիւն յաւերժական, յայտնի, անյայտ հերոսներուդ անմահական ։

Տէսին ԳԵՂԱՆ ՇԻՆԻԿՃԵԱՆ-ՓԱՓԱԶԵԱՆ

Արթուն պահակ

Աչք մը որ է ամենուրեք, որ կը տեսնէ, կը հետախուզէ ամէն անկիւն ուր Հայ մը կայ ու կը շնչէ։

Միտք մը որ կը բանի յար, կը մշակէ անդադար, ու կը խորհի, կ'որոճայ ինչ որ պէտք է ու օգտակար ազգին համար։

Սիրտ մը նոյնպէս որ կը տրոփէ ու կը զգայ ցաւը երբ կան վէրքեր դեռ չդոցուած եւ կարօտ են դարմանումի ու խնամքի։

Այսպէս եղած է միշտ Հայյեղափոխական Դաշնակցութեան մեծ դերդաստանը ։

Իրեն համար խտիր չկայ դաւանանքի, դասակարգի, բաւական է ան պէտք զգայ իր ուժերուն, իր օգնութեան ։

Ան ոչ քուն ունի, ոչ ալ դադար, երբ ազգն իրեն կը կանչէ, որուն ոգին է համակ, հոգուով, մարմնով, անխոնջ մշակ, բանուոր, գրող, ջահը ձեռքին լուսաւորող ճամբաներ մութ, խրթին, ժայռոտ ։

Ան եղած է ու պիտի ըլլայ առաջնորդն ու ղեկավարը ժողովուրդի ազատագրութեան սուրբ գործին, անոր վերելքին եւ բարօրութեան, անոր ցաւերուն կարեկից, մարտնչումին զինակից եւ աշխատանքին բաժնեկից ։

Այսպէս ան արմատ ձգած ժողովուրդի մէջ հանուր, մեծ դեր ունեցաւ անոր մշակոյթի մարզերուն, զարգացնելով ոգին պայքարի եւ քաջութեան ։

Ինչ որ ըսեն, ինչ որ ընեն ան իր ճամբէն կը քալէ անտրտունջ, միշտ ճակատը բաց, գլուխ վեր ու անձնուէր, ձեռքը սրտին ու բազուկին, հանդարտ, լուռ ։

Արթուն է ան տիւ եւ գիշեր, ինչպէս զինուոր մը քաջ ու արի, երբ պահակ մեծ բանակի, գիտակից իր պարտականութեան ու պատրաստ ամէն ժամու ամէն կանչի ուր որ տեսնէ վտանգ, փորձանք ու թշնամի կռուի, մարտի, պաշտպանելու եւ ինալու ազգին համար, ի սէր ազգի ։

Ան մեծ եղաւ իր գաղափարականով ու կոչումով եւ քարոզութեամբ ու յանդգնութեամբ եւ իր մէջ միշտ խօսեցաւ ցեղին սիրտը ոգեւորումն ու տառապանքը, ջանքն ու կորովը մինչեւ անոր յարութիւնը եւ երազին իրականութիւնը ։

Խենդեր կոչուեցան իրենք, բայց այդ խենդութիւնները խելացի գործերու ծնունդ տուաւ ի պարծանս Հայու վերածնունդին, Հայու ազատագրութեան ։

Պաշտամունք կայ այսօր նորէն ·

Երախտագիտութեան Պանթէոնին առջեւն ենք մենք։

Եւ երկիւղած ու ծնրադիր պէտք է տօնենք յիշատակը ամէն անոնց որ ինկան հոն, որ դացին մէկիկ, մէկիկ մեզմէ անդարձ ու այլազան դըրուագներով ու կը ննջեն հոն անվրդով ։

Այսօր կուգանք մեր տարեկան տուրքը տալու եւ մեր ուխտը նորոգելու ։

Անոնց շունչը դեռ կը զգանք մենք ու անոնց խօսքը դեռ կը լսենք, անոնց աչքը դեռ մեր վրայ է։ Անոնք նորէն դեռ պահակ են ...։

ՄԷՆ – ՍԷ

Դաշնակցութեան Օրը

Հերոսածին հայ ժողովուրդին, հերոսներուն օրն է ։

Կը տօնենք այսօր, հպարտութեամբ եւ խանդավառութեամբ ։

Պիտի տօնենք, վաղը, մինչեւ որ ծագի հայ ժողովուրդին ամբողջական ազատութեան բոցաէկէզ արշալոյսը ։

Փառք մեր ցեղին, ու իր անցեալին, որ անման դէմքեր ու դէպքեր արձանագրեց, արխասիրտ ու լուսաւոր ։

Ժողովուրդ մը, առանց հերոսներու, պատմութեան անողոք փոշին է ։

Քրքրեցէք պատմութիւնը Հայոց, ալեկոծ ու արիւնլուայ, էջ առ էջ։ Դուք պատմութեան հետ, պահ մը, Աստուածներուն հետ միասին, խրախճանքի սեղանին նստած, պիտի ուզէք, արբենալ, եւ ուրախութեան ու տրտմութեան ճիչեր արձակել։

Անոնց՝ որ հայրենիքի եւ իր սուրբ հողին համար անմահացան, փառքն ու պսակը իրենց խընկելի ճակտին ։

Վերջին յիսնամեակը ուր Հայոց պատմութիւնը ճոխացաւ իր հերոսական եւ դաւադրական մարտնչումներով, անման է, բաղդատելով ուրիշ ոեւէ ազգի պատմութեան հետ ։

Հերոսածին այս ժողովուրդը, իր անման կըռիւներով եւ հերոսամարտներով, դարաւոր մեր հողը, անոր իւրաքանչիւր քարը, իր կարմիր արիւնով ներկեց, յանուն Ազատութեան, եւ հայրենիքի ։

Կորիճ ու անվախ, խիզախ ու անվեհեր ուժն էր, որ իր Թափն ու Թռիչքը առաւ, Հայոց աշխարհի սրտին վրայ, շնորհիւ Հ · Յ · Դաշնակցութեան, մարտական ուժին ։

Դաշնակցութիւնը, իր երկաթէ կոչիկներով, հրապարակ իջաւ, Սասունցի Դաւիթի նման, հոգիներու ու սրտերու մէջ փոթորիկ ցանելու, եւ հայ ժողովուրդին ազատութիւնը երգելու։

Մատա՛ղ իր անունին։

Ազատութեան փոթորիկը իջած էր, արդէն։

Անման Արովեանի հոգին, Արարատի պէս ալեկոծ, իր «Վէրք Հայաստան»ի հերոս Աղասիներով, ազատութեան ճակատամարտին փողը կը հնչեցնէր ։

Աւելի վերջը, մեծանուն Րաֆֆին, հայ ժողովուրդին Վիքթոր Հիւկօն, իր հայրենաշունչ վէպերով, ու ոգեշունչ Ասլաններով, ազատագրական պայքարի առաջին կայծերը կը ցանէր։

Լեզու ելան, Հայոց աշխարհի լեռներն ու սարերը, ձորերն ու հովիտները, ի լուր անմահ ֆէտայիներուն, որոնք՝ մոռցած ամէն բան, փայլէք, հանգիստ, տարաբախտ ժողովուրդին ճակատագիրը կը դարբնէին ։

Փոթորկածին ցեղին ահեղագոռ պոռթկումն էր։ Դաշնակցութեան հզօր կամքը կար, այդ պոռթկումին մէջ, որովհետեւ հայ ժողովուրդին այդզար բողոքն կը ծնէր։

Նոյն այդ՝ շունչն ու կամքը չէ՞ր, որ մոխիրներու մէջէն կայծը քրքրեց ու անման ճակատամարտներով, Մայիս 28ը կերտեց ։

« Դաշնակցութեան Օր»ը հերոսներու եւ անմահներու օրն է։

Տարագրութեան այս անողոք օրերուն, ուր պատմութեան մէկ մութ շրջանը կ'ապրինք, նորէն Դաշնակցութիւնն է որ դրօշը բարձր կը բռնէ յանուն ազատութեան եւ անկախութեան ։

Թող վառ մնայ հայրենիքի հերոսներուն յիշատակը, լուսաւորելու համար մեր ճամբան ։

Ս · ԸՆՏՐԻԿԵԱՆ

Քամին ասաց մանուշակին ,
— Ե՛կ, ծով տանեմ քեզ այստեղից ։
— Ես կը մեռնեմ, ծաղիկն ասաց,
Թէ հեռանամ իմ մայր հողից ։

Զհաւատաց քամին կարծես
Ու չարացաւ, պոկեց ծաղկին ,
Բայց նոյն պահին իր ձեռքի մէջ
Մեռած տեսաւ մանուշակին... ։

Երեւան ՅՈՎՀ · ՇԻՐԱԶ

ՄԻՏՔԵՐ

Մերինին նման հարիւր պոռալու եւ մէկ աշխատելու, հազար սպառնալու եւ ոչ մի անգամ չզարնելու տեղ, լուրջ ազգերը հարիւր կ'աշխատին՝ մէկ պարծենալու համար, կը պատրաստուին, առանց սպառնալու եւ միանգամայն ուժով կը զարնեն ։

Պատահական երեւոյթ չէ անշուշտ, որ յառաջադէմ, կրթուած հիւսիսային ազգերը շատ աշխատելու հետ միասին եւ քիչ կը խօսին։

Եւ դեռ կեանքի բոլոր երեւոյթների մէջ, — քաղաքականութիւն, աշխատանք, գեղարուեստ, հասարակական հանդէսներ ու յոբելեաններ ։

Ս · ԶԱՒԱՐԵԱՆ

Կասկած չկայ որ վերջին խօսքը վաղ թէ ուշ, ոչ թէ պաշտօնական բանակներունը, այլ աշխատաւորութեան միջազգային կազմակերպուած բանակներունը պիտի ըլլայ, որ պիտի վարէ համաշխարհային ճակատամարտը ։

1914 Ց · ՇԱՀՐԻԿԵԱՆ

Լեցուցէք մեր նօսրացած շարքերը, երիտասարդ ընկերներ, ուժ տուէք հայ մշակոյթին, գրականութեան, բայց մի մոռնաք մեռելները։

Մ · ՎԱՐԱՆԴԵԱՆ

Պիտի գայ օր մը, երբ աղնաւորներու գերեզմանները պիտի բացուին, Արտաւազդ դուրս պիտի ելլէ Մասիսի անդնդախոր վիհերէն, լուսաւորչի կանթեղը՝ Արագածի եւ Սեպուհի բարձունքներուն վրայ նորէն պիտի սկսի պլպլալ բոլոր մահկանացուներու աչքին եւ վերջապէս Մհերը, Սասունցի Դաւիթի դիւցազն զաւակը, Ակոռի քարին ժայռէ դուրս հրելով, լոյս աշխարհ պիտի գայ Արծրունիներու Թագաւորութիւնը վերականգնելու։ Այն օրը պիտի վերնայ անէծքը Անիի վրայէն, հազարումէկ եկեղեցիներու զանգակները պիտի ղօղանջեն եւ մեռած մայրաքաղաքին փառքը նորէն պիտի սկսի ճաճանչել Արարատեան դաշտին վրայ ։

(1905) Ա · ՎՌԱՄԵԱՆ

քարտէրը 15 ֆրանք.— տպագրուածներուն 50 կրամը 5 ֆրանք, փոխանակ 4ի:

ՄԻՍԻ գիներուն վրայ նոր զեղչ մը պիտի կատարուի:

ՊԵԼՃԻՔԱՅԻ վարչապետ Սփաք ուծը օրուան բանակցութիւններէ վերջ յաջողեցաւ կազմել դահլիճը:

ՀԱՎՐԻ մէջ գործադուլը վերջացաւ եւ ածխաբարձ նաւերը սկսան պարպուիլ:

ԿԱՐԱԳ պիտի տրուի բոլորին 300 կրամ, թիւ 35 կտրոնով: Կարագի նախորդ կտրոնը 42 թիւը անարժէք է Դեկտեմբեր 3էն վերջ:

ԵՐԿԱԹՈՒՂԻԻ ընկերութիւնը կը խորհի վերահաստատել վերջերս ջնջուած գնացքները, քանի որ ածուխի վիճակը կը բարելաւուի:

ԿԱԽԱՂԱՆՆԵՐԸ կը գործեն Միւնիխի մէջ: Այս եօթերորդ ուրբաթն է որ 14 Գերմաններ կախուեցան իբր պատերազմի ոճրագործներ: Հոկտ. 15էն ի վեր 87 հոգի կախուեցան, կը մնան դեռ կախուելիք 43 հոգի:

ՓԱՐԻԶԻ Մօնրուժի բերդին մէջ երէկ գնդակահարուեցաւ գերման մը՝ Ալֆօնս Պիւխէր որ մասնակցած էր սպանութեանց եւ մաքիներու դէմ գործած:

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ վարչութեան պատկանող երկու սպաներ ձերբակալուեցան 10 միլիոն ֆրանքի մատիտ Գերմանիայէն գաղտնօրէն Ֆրանսա մտցուցած ըլլալով:

ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐ պաշտօնաթերթին՝ «Իւմանիթէ»ի բացած հանգանակութիւնը իրեն ի նպաստ, հասաւ 300 միլիոն ֆրանքի:

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ Ս. ՍԱՂՐԵԱՆԻ

Կիսադարեան Յուշամատեան

(1895—1945)

Ուղեւորութիւն մը Արդէոսէն Տաւրոս: Կը բովանդակէ Կեսարիայէն, Դամասկոսէն, Հաւրանէն, Երուսաղէմէն, Եգիպտոսէն, Կիլիկիայէն (դրաւում եւ պարպում) ինչպէս նաեւ Եւրոպայէն եւ Խ. Հայաստանէն զանազան հետաքրքրական յուշեր եւ դրուագներ, ազգային, ընկերային, քաղաքական եւ պատմական.— Առեւանգումի դէպքեր: Երկու ճեմիլէներ (Շուշան եւ Սօնա).— Պաշտօնական փաստաթուղթեր, պատկերներ եւ քարտէսներ: 380 մեծադիր էջ: Գին 450 ֆրանք, արտասահման 2.50 տոլար: Հեղինակին հասցէն՝ 14 rue Cadet, Paris (9):

Մօտերս լոյս կը տեսնէ՝

ՎԻՄԱՓՈՐ ՎԱՆՔԻՆ ՎԱՆԱՀԱՅՐԸ

«ՀԱՅ ԵՐԳԻ ՕՐ»

19 Դեկտ. կիրակի, Salle Gaveauի մէջ:

Համերգ ազգային երաժշտութեան, Փարիզի հայկական երգչախումբի կողմէ, ղեկավարութեամբ ԱՐԱ ՊԱՐԹԵՒԵԱՆԻ:

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՇՐՋԱՆԻ ԿԱԶՄՈՒԹԵԱՆ Գ. ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻՒ

Հովանաւորութեամբ Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէին, նախաձեռնութեամբ Մարսէյլի Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութեան եւ մասնակցութեամբ իր 12 մասնաճիւղերուն: Շաբաթ 4 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, երեկոյեան ժամը 9ին, Սալ Մազընոյի մէջ:

ԲԱՑԱՌԻԿ ՀԱՆԴԷՍ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ՀԱՅ ՊԱՐԻՆ

Գեղարուեստական բաժին.— Կրընոպլըի Սանուհիներուն խումբը, ղեկավարութեամբ Տիկին ՍԻՍԼԵԱՆԻ: Պիտի խօսի ընկ. Ս. ՍԻՍԼԵԱՆ:

Կէս գիշերէն մինչեւ լոյս եւրոպական պար, ղեկավարութեամբ Սէն Լուի Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի նուագախումբին:

Bonneterie-Lingerie

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Ունինք առաջնակարգ մետաքսէ վերջին նորութեան համաձայն կերպասներ:

ՃԵՐՄԱԿԵՂԷՆԻ ՀԱՄԱՐ

Կը պատրաստենք օժիտներ ամբողջութեամբ, ձեռական աշխատանքով:

Կ'ԸՆԴՈՒՆԻՆՔ

Ապսպրանքներ ամէն տեսակ ճերմակեղէնի պատրաստութեան համար:

ԴԻՄԵՑԷՔ ԱՆՎԱՐԱՆ

Maison MAGUESYAN

67 RUE VAUBAN, LYON

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ՏԻԿՆԱՆՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ եւ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՆՑԻԿ ՑԵՐԵԿՈՅԹԸ

Դեկտեմբեր 5ին ժամը 16—24 Hôtel des deux Mondesի սրահներուն մէջ 22 Ave. d el'Opéra:

Գեղարուեստական բաժին Աճուրդ չկայ

Սեղանները նախապէս գրաւելու համար հեռաձայնել առաւօտները Tro. 44-38:

Բացառիկ ներկայացում

ԻԷՆԱՅԻ ԹԱՏՐՈՆԻՆ ՄԷՋ

Այս Երկուշաբթի, ժամը 20.45ին, հովանաւորութեամբ Պ. Պ. ՊԱԼԸՔՃԵԱՆԻ, եւ ի նպաստ Ռէնսիի Դպրոցասիրաց աղջկանց վարժարանի:

Առաջին անգամ ըլլալով կը ներկայացուի ղեկավարութեամբ դերասան Ա. ԳՄԲԷԹԵԱՆԻ

Ս Ի Լ Վ Ա

Տրամը 5 արար, հեղինակ Գեղամ Աճէմեան:

Կը մասնակցին Փարիզահայ Թատրոնի ծանօթ ուժերը:

Տոմսերը կը ծախուին ճաշարան Գ. Աճէմեան 12 rue Cadet, Paris:

15 ՅՈՒՆՈՒԱՐ

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ ՄԱՐՍԻԼԻՈՅ Հ. Մ. Ը. Մ.Ի 25ՐԴ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԻՆ

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ.— Տէր եւ Տիկին Միհրան Կարապետեան հազար ֆրանք Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանին, 500 ֆրանք Ֆր. Կապոյտ Խաչին եւ 500 ֆրանք ալ Հ. Կ. Խաչին կը նուիրեն փոխան ծաղկեպսակի, Այրի Տիկին ՓԻՍՏՈՍ ԳԱՓԱՄԱՃԵԱՆի մահուան առթիւ: Ստանալ «Յառաջ»էն:

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Հ. Յ. Դ. Աղբիւր Սերոբ եւ Մ. Եօթնեղբայրեան խումբը իր խոր ցաւակցութիւնը կը յայտնէ ընկեր Կարապետ Սահակեանի, իր մօր մահուան առթիւ եւ այս առթիւ փոխան ծաղկեպսակի հազար ֆրանք կը նուիրէ Հ. Յ. Դ. Վեթերաններու Ֆոնտին:

ՊԱՆԵԼՕ ՔԱՄԱՆԻ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է Տէր եւ Տիկին Մարգարեանէ հազար ֆրանք փոխան ծաղկեպսակի ընկեր Պ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆի մահուան առթիւ:

ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 5ԻՆ

Հ. Յ. Դ. Պանեօ Քաշանի Նոր Սերունդը կը հրաւիրէ բոլոր մասնաճիւղներու անդամները եւ համակիրները, իր կազմակերպած պարահանդէսին, 5 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ ժամը 4էն 11, 76 Bld. Maréchal Joffre, Café du Métro, à Bourg la Reine:

Օթօպիւս Porte d'Orléans 188 Place Condorcet, métro Bourg la Reine:

«ՇԻՐԱԿ» հռչակաւոր Օղիին մեծաշնորհին տէր կռանտ Տիսթիլըրի տիւ փառ Հաստատութեան ԱՌԱՆՁՆԱԿԱՐԳ ԵՒ ԱՆՄՐՑԵԼԻ ՌՈՄԸ, որ բոլոր փափկանաշակներու — փնտռած ըմպելին է:—

BONNETERIE

GROS, DEMI - GROS

Ռ. ՍԻՒԵՏԻՍԵԱՆ

10 Rue des Petits Carreaux, Paris (2)

Métro Sentier, հեռաձայն Cen. 36-54

Ծախ մթերք գուլպայի «Շօսէթ»ի, ներքին ճերմակեղէններու, մասնաւորաբար շրջուն վաճառորդներու համար:

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme - (13)

Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԱՆԷՌ ՊՈՒԼ ՔՈԼՈՄՊԻ Հ. Յ. Դ. Արամ Ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս երեքշաբթի ժամը 9ին, ծանօթ հաւաքատեղին: Խիստ կարեւոր օրակարգ:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Ֆր. Կ. Խաչի Մարսէյլի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը 29 Նոյեմբեր Բշ. երեկոյ ժամը 9ին Café Noailleի ներքնասրահին մէջ, Bld. Dugommier: Բոլոր ընկերուհիներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Պ. Արամ Եոբեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ իրենց ողբացեալ կնոջ եւ մօր՝ հանգուցեալ ՏԻԿԻՆ ԵՐԱՆՈՒՀԻ ԵՈԲԵԱՆԻ (ծնեալ Կէլկէլեան) մահուան քառասունքին առթիւ հոգեհանգստեան մասնաւոր պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի, Փարիզի Հայոց եկեղեցիին մէջ, պատարագէն վերջ: Կը հրաւիրուին հանգուցեալին յիշատակը յարգողները:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Քիւչիւքեան ընտանիքին փափաքով այս կիրակի յետ պատարագի մասնաւոր հոգեհանգիստ պիտի կատարուի ողբացեալ

ՏԻԿԻՆ Ա. ՏՈՔԹ. ՔԻՒՉԻՒՔԵԱՆԻ

մահուան տարելիցին առթիւ, կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգողները:

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ՄԱՐՍԻԼԱՀԱՅԵՐ

Նոր Արաբկիրի 23րդ տարեդարձին առթիւ երեկոյթ պարահանդէսր 4 դեկտեմբեր 1948 շաբաթ երեկոյ ժամը 9էն մինչեւ լոյս Alhambraի մէջ 340 Bld. Chave:

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին Օր. Ա. Վարժապետեան, դերասան Կիկօ եւ Տիկին Սիւզան: Ճոխ եւ դիւրամատչելի պիւֆէ:

EDOUARD VII ԹԱՏՐՈՆԻՆ մէջ 10 Place EdouardVII

Métro Opéro Madeleine եւ H. Caumartin

Նոյեմբեր 30ին, երեքշաբթի օր,

ժամը 21ին ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՊԱՐԵՐ,

ԼԷՅԼԱ ՊԵՏՐԽԱՆ եւ իր խումբը

Բոլորովին նոր յայտագրով

LA MÉDITERRANE..NE

2 Rue de la Grange Batelière, Paris

ԼԱՒԱԳՈՅՆ ՃԱՇԱՐԱՆԸ ԱՐԵՒԵԼՔՑԻՆԵՐՈՒՆ

Maison CHRISTOU

Շատ հաճելի միջավայր մը, գեղեցիկ սրահներ պատշգամներով, արեւելեան համադամ կերակուրներ, օղի եւ աղանդեր:

Հեռաձայն PRO. 03-98

ԴԵՐՁԱԿՆԵՐ

ԵՒ ՊԱՏՐԱՍՏ ՀԱԳՈՒՍՏ ՇԻՆՈՂՆԵՐ

Մէկ անգամ այցելել կը բաւէ տեւական յաճախորդ ըլլալու: Դիմելով դերձակներու հայ-թայթիչ՝ Ա. ՀԱՄԱԼԵԱՆԻ

68, Rue Nationale, Marseille Tél.: Colbert 33-22

Պիտի գտնէք կերպաս, աստառ, թելա, կարի դերձան, կոճակ, ուսնոց (էփոլէթ) եւն., եւն.:

ՕՐԻՆԱԿԱՆ ԵՒ ՇԱՏ ՄԱՏՉԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ

Ապսպրանքներ կ'ընդունինք contre remboursement

ԻՆՔՆԱՇԱՐԺ ՈՒՆԵՑՈՂՆԵՐՈՒՆ

Շուտով ապահովագրութեան յաւելում պիտի ունենաք, եթէ արդէն իսկ չէ եղած: Ձեր շահը կը պահանջէ այս չարիքէն խուսափելու համար, դիմել՝

Պ. Կրօնիկ Ալեանի

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ - ԳՈՐԾԱԿԱՏԱՐ

107 Bld. Magenta Paris (10), Métro Gare du Nord

Հեռաձայն TRU. 02-20

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ կօշիկ շինող լաւ գործաւորներ, ՎԻԼԺՈՒԻՖ աշխատելու համար, լաւ վճարում, Դիմել Պ. ՎԱՆԼԵԱՆԻՆ ամէն օր կէսօրէ վերջ, ժամը 2ին, 7 rue Godot de Mauroy, Paris (9): Tél. Opéra 01-08:

ՅԱՌԱՋ
ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE
HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286
Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13e)
Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.
Tél.: GOB 15-70 C.C.P. Paris 1678-63
Mardi 30 Novembre 1948 Երեքշաբթի 30 ՆՈՅԵՄԲ.

Ի. ՏԱՐԻ — 20e Année N° 5707–Նոր շրջան թիւ 1118 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ 6 Ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՊԱՀԱՆՋՈՂԱԿԱՆ, ՈՉ ԹԷ ՆԱՀԱՆՋՈՂԱԿԱՆ

Այս տարի եւս Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը տօնեց իր «Օր»ը՝ Սփիւռքի ամէն կողմը, արեւելքէն մինչեւ Ֆրանսա, ու մինչեւ հեռաւոր Ամերիկաները — հիւսիսային եւ հարաւային :

Ամէն տեղ ալ հանդէսները տեղի ունեցան խանդավառ մթնոլորտի մէջ: Հաւատաւոր եւ ազատատենչ բազմութիւններ երկիւղածութեամբ լսեցին Դաշնակցութեան խօսքը եւ հաղորդուեցան անոր սրբազան հաւատամքով եւ պաշտելի գաղափարներով :

Անգամ մը եւս գօտեպնդուեցան՝ լաւագոյն ապագայի մը հաստատ յոյսով եւ անսասան հաւատքով :

Քանի երկարին բռնի տարագրութեան տարիները, այնքան թուլնալու հակամէտ կ'ըլլան հայրենասիրական զգացումները: Առօրեայ ապրուստի մտահոգութիւնները միջավայրին յարմարելու կը մղեն յաճախ մեր հայրենակիցները:

Իսկ միջավայրին յարմարելու տենչը երբեմն կը յանգի ձուլումի եւ այլասերումի:

Այս վտանգին դէմ է որ կը պայքարինք աւելի քան քառորդ դարէ ի վեր, տարագիր հայութեան հոգիներուն մէջ ներարկելով միշտ նոր աւիշ, արծարծելով անոր մէջ հայրենասիրական զգացումները, չեշտելով մանաւանդ ազատ, անկախ եւ միացեալ հայրենիքի գաղափարը :

Հայ ժողովուրդն էր որ ստեղծեց Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը եւ հայ ժողովուրդն է դարձեալ որ կը պահէ զայն 58 տարիներէ ի վեր :

Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը «Ազգային Ուխտ» մը տուաւ հայութեան, սփիւռքին, ազատ հայրենիքի ուխտը: Երեք տասնեակ տարիներ, բռնակալ վարչաձեւերու տակ, այս գաղափարը հետապնդեց անհուն զոհողութիւններով, իր լաւագոյն զաւակները ողջակէզ տալով :

Առանց Հ. Յ. Դաշնակցութեան, առանց անոր նուիրական դրօշակին շուրջ համախմբուած գաղափարապաշտ հայութեան, առանց անոր յստակ ու պայծառ նշանաբանին (Մահ կամ Ազատութիւն), մենք չէինք ունենար հայ ժամանակակից պատմութեան ամէնէն նշանակելի թուականը — 1918 Մայիս 28, երբ հիմը դրուեցաւ Հայաստանի Հանրապետութեան, ազատ եւ ժողովրդավար :

Հայկական վերածնունդը երեսուն ամիս միայն տեւեց: Սակայն այդ կարճ շրջանը բաւական եղաւ ազատ եւ անկախ հայրենիքի գաղափարով վարակելու բոլոր հոգիները: Հայութենէն իսպառ հեռացած եւ իրենց ծնունդն ու ծագումը ուրացած բազմաթիւ հայրենակիցներ հրաշիւք իմն յիշեցին թէ հայ էին եւ պատիւ համարեցին ստանալ անկախ Հայաստանի քաղաքացիի անցագիրը :

Ցարերու եւ սուլթաններու արժանաւոր յաջորդները սակայն մահացու հարուած տուին ազատ Հայաստանին եւ զայն կրկին բաժնեցին իրենց միջեւ :

Երէկուան «Հայաստանի Հանրապետութիւն»ը այսօր դարձած է «Հայկական Սոցիալիստական Սովետական Ռեսպուբլիքա», խորթ անուն մը, որուն մէջէն դուրս նետուած է «Հայաստան»ը իբրեւ «շովինիստական տերմին» եւ որուն չորս բառերէն երեքը օտար են :

Տարագրութեան մէջ ամենուրեք Դաշնակցութիւնը տէր եւ պաշտպան կանգնած է հայութեան, անոր ազգային դատին, լեզուին, գրականութեան եւ մշակոյթին: Գերագոյն ճիգեր կ'ընէ հայապահպանման համար, իր մամուլով, իր կազմակերպութիւններով եւ զանազան ձեռնարկներով :

Երբ բոլորը, ստրկամիտ համակերպութեամբ մը, վարչաձեւի փոփոխութեան մէջ կը տեսնէին հայութեան փրկութիւնը եւ ձեռնածալ կը նստէին՝ փառք տալով ժողովուրդներու մեծ առաջնորդին, Հ. Յ. Դաշնակցութիւնն էր միայն որ գլուխ չծռեց կատարուած իրողութեան առջեւ, չընդունեց սովետական Հայաստանի վարիչներու այն նահանջողական հաւատամքը թէ՝ շնորհիւ խորհրդայնացման «վերջնապէս լուծուած է հայկական չարաբաստիկ հարցը» :

Դաշնակցութիւնը յայտարարեց այն ատեն եւ կը պնդէ այժմ ալ թէ «Հայկական չարաբաստիկ հարցը» լուծուած չէ դեռ եւ պէտք է լուծուի անպայման՝ համաձայն հայ ժողովուրդի «Ազգային Ուխտ»ին, Թրքահայաստանի՝ մեր պապերու պատմական հայրենիքին ազատագրումով եւ «Միացեալ եւ անկախ Հայաստանի» կազմութեամբ :

Սովետական կառքին լծուած գոյնզգոյն տարրերը իրենց հետեւած քաղաքականութեամբ նահանջողական են, իսկ Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը պահանջողական է: Անիկա երբեք պիտի չընկրկի եւ պիտի չդադրի պահանջելէ հայկական հողերը՝ սովետական սահմաններէն ներս թէ դուրս, իր այս պահանջներուն մէջ հարազատ թարգմանը ըլլալով հայ ժողովուրդի պատմական իրաւունքներուն :

Վերջին տարիներու փաստը ցոյց տուաւ, որ հայութիւնը իր բոլոր դասակարգերով իւրացուցած է Միացեալ Հայաստանի գաղափարը, առաջին հանդրուանը մեր «Ազգային Ուխտ»ին: Նահանջողականներն իսկ դարձան պահանջողական, երբ 1945ին տարբեր հովեր փչեցին Մոսկուայէն ու Երեւանէն :

Ասկէ աւելի մեծ յաղթանակ՝ Հ. Յ. Դաշնակցութեան համար, կարելի չէր երեւակայել :

Իր «Օր»ուան առթիւ, Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը անգամ մը եւս կը յայտարարէ թէ պիտի շարունակէ իր պահանջողական քաղաքականութիւնը, մինչեւ վերջնական յաղթանակ :

ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

Փարիզի մէջ շաբաթ գիշեր տօնուեցաւ Հ. Յ. Դաշնակցութեան Օրը, որ Փըթի Ժուռնալի սրահը լեցուցած էր հոծ բազմութեամբ: Շատեր ոտքի վրայ, մինչեւ կէս գիշեր հետեւեցան օրուան բանախօսներուն եւ գեղարուեստ. բաժնին: Ժողովուրդը մինչեւ լոյս խանդավառութեամբ հայկական շունչով օծուն մթնոլորտի մը մէջ վայելեց այս գեղեցիկ տօնակատարութիւնը, որուն մանրամասնութիւնները յաջորդով :

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՄԱՄՈՒԼ ՀԱՅ, ՄԱՄՈՒԼ ԱԼ

Աւելորդ է մանրամասնել մամուլին դերը, ժողովուրդներու քաղաքական ու հանրային կեանքին մէջ:

Միջազգային մամուլը, որ հազարներով կը համրէ օրաթերթեր, հանդէսներ կամ պարբերականներ, շատ քիչ օրինակներ ունի որոնց խօսքը կ'ազդէ օրուան հրատապ խնդիրներուն կամ առհասարակ քաղաքական ու տնտեսական հարցերու քննութեան ատեն :

Ասոնք կը փորձեն խղճմտութեամբ կատարել իրենց դերը — դաստիարակել ժողովուրդ մը քաղաքական ու ընկերային մարզերու մէջ :

Կը տեսնենք մեր շուրջը սունկի նման բուսնող թերթեր ու պարբերականներ, օտար մամուլին մէջ: Հազիւ ծնած՝ կը մեռնին, քանի որ լոյս տեսած են մէկ մտահոգութեամբ — «մտքէս անցածը ըսեմ դիմացինս վարկաբեկելու համար» :

Մեր մէջ աւելի խղճալի է պատկերը:

Առտուն կանուխ ելլողը մէկ փափաք ունի, — թերթ մը հանել եւ իր չնաշխարհիկ «մտածումներ»ը կամ հայհոյանքները տպարանը թափել : Եւ եթէ ընթերցող չգտնէ, այս անգամ ալ կուլայ կ'ողբայ «ընթերցասէր հասարակութեան սնանկութեան վրայ» :

Ես վստահ եմ որ մեր ամէնէն քիչ գրոց-բրոցն անգամ իր առողջ բնազդով գիտէ ընտրել ինչ որ իրեն պէտք է: «Հայհոյանքներու, անպատիւ խեղկատակութեանց, գրգռիչ սուտերու եւ խեղաթիւրուած լուրերու դեղին էջերը կը կարդայ միայն ան որուն սրտին թոյնը կամ ուղեղին հարթ հաւասար ծալքերը ուրիշ սնունդի վարժուած չեն, ուռճանալու եւ գոհանալու համար :

Այդ կարգի ընթերցողները — բարեբախտաբար թիւով ալ որակով ալ աննշան — աւելի քիչ մեղք ունին քան զայն սնուցանող մամուլը:

ՍՕՍԻ

Պերլինի հարցին յոյս չկայ

Ապահովութեան Խորհուրդին նախագահ Պ. Պրամուկլիայի տրուած իրաւասութիւնը կը վերջանայ 48 ժամէն: Եւ որովհետեւ Արժանթինի պատուիրակը դեռ չէ յուսահատած, նոր տեսակցութիւններ ունեցաւ Պ. Վիշինսքիի եւ Ճեսըփի հետ, եւ իր վերջնական ծրագիրը այսօր պիտի ներկայացնէ Չորսերուն:

Այս պայմաններուն մէջ Պերլինի հարցին կարգադրութիւնը յուսալից չէ: Ընդհանուր կարծիքը այն է որ դրամական խնդիրը կարելի է կարգադրել ձեւով մը, բայց ուրիշ դէպքեր պատահած եւ Պերլինի մէջ ներքին ձգտումը աւելցած ըլլալով, խնդիրը այլեւս դրամականէն դուրս ելլելով մտած է քաղաքական գետինը :

Միւս կողմէ Դեկտեմբեր 5ին պիտի կատարուին Պերլինի քաղաքապետական ընտրութիւնները որոնց հետեւանքով արեւմտեան պետութեանց շրջանը պաշտպանուած պիտի ըլլայ սովետական շրջանով, եւ այն ատեն կացութիւնը աւելի պիտի կնճռոտի եւ այլեւս հարց չի կրնար ըլլալ դրամական միութեան: Այսպէս, խաղաղեցման ամէն յոյս պիտի կորսուի, Պերլին երկու մասի պիտի բաժնուի եւ օդային կամուրջը պիտի երկարաձգէ տակաւին իր գործը:

Ռուսերը չպիտի քաշուին Գերմանիայէն

Լոնտոնէն կը հաղորդեն է Պ. Մոլոթովի բանակցութիւնները գերմանական պատուիրակութեան մը հետ ուշագրաւ երեւոյթ մըն է: Այն խոստումը թէ ֆրանսական ազդեցութեան տակ առնուած Սառի շրջանը պիտի վերադարձուի Գերմանիոյ, ցոյց կուտայ թէ Խորհրդային Միութիւնը նոյնիսկ կը գործէ նախկին դաշնակցի մը դէմ ապահովելու համար իր սահմանները համաշխարհային յեղափոխութեան ատրճանական ընդարձակումով :

Որոշած ըլլալով Մարշըլի ծրագրին ամէն կերպով խափանումը եւ յաւերժացնելով արեւմտեան Գերմանիոյ մէջ ստեղծած քաոսը, Ռուսիա նուազ վտանգաւոր կը գտնէ Սառի ածուխը տրամադրել Գերմանիոյ, քան թէ ան մնայ Ֆրանսայի ձեռքը:

Գալով այն խոստումին թէ Ռուսիա իր զօրքերը պիտի քաշէ Գերմանիայէն հաշտութեան դաշնագրին ստորագրութենէն վերջ, բայց թէ երբ պիտի կնքուի այդ հաշտութիւնը, յայտնի չէ, եւ մինչեւ այդ Ռուսիա ներքնապէս պիտի թափանցէ ու համայնավարութեան պիտի շահի արեւելեան Գերմանիան :

Կոչ Յունաստանի դրացիներուն

ՄԱԿի ընդհանուր ժողովը երկար վիճաբանութենէ մը յետոյ վերցուց իր օրակարգէն հելլենական խնդիրը: Յայտնի է թէ ռուսական ազդեցութեան տակ գտնուող պետութիւնները կ'ուզէին լուծել պալքանեան կոմիտէն, սակայն ժողովը 6ի դէմ 47 ձայնով զայն պահեց: Ուրեմն որոշուեցաւ հրաւիրել Յունաստանի երեք դրացիները՝ Եուկոսլաւիան, Պուլկարիան եւ Ալպանիան անմիջապէս դադրեցնել ամէն օգնութիւն հելլէն ըմբոստներուն :

Միւս կողմէ ընդունուեցաւ սովիէթներու առաջարկը հրահանգելու Յունաստանը եւ դրացի երեք պետութիւնները դիւանագիտական յարաբերութիւններ հաստատել, սահմանային պայմանագիրներ կնքել եւ գաղթականներու հարցը լուծել փոխադարձ հասկցողութեան ոգիով մը: Միաձայնութեամբ որոշուեցաւ նաեւ որ վերադարձուին այժմ իրենց տուներէն հեռու գտնուող յոյն տղեկները :

Մերժուեցաւ ռուսական այն առաջարկը որ կը պահանջէր Յունաստանէն ետ կանչել օտար զինուորականներն ու զօրքերը :

Այսպէս ուրեմն երկարատեւ խօսակցութիւններէ յետոյ, հելլենական հարցը կը մնայ հոն ուր որ էր :

«ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ»

Եւրոպական միութեան իրականացումը պատրաստելու համար կազմուած Հինգերու յանձնաժողովը շաբաթ կրկին նիստ գումարեց եւ լսեց բրիտանական պատուիրակին առաջարկները: Նախ փափաք յայտնեց որ Իտալիա եւս մասնակցի այս ձեռնարկին: Յետոյ պարզեց Անգլիոյ արտաքին նախարարին առաջարկը կազմելու «Եւրոպական խորհուրդ» մը Միացեալ Ազգերու ձեւով: Այսինքն սահմանափակ խորհուրդ մը՝ կազմուած պատուիրակութեանց պետերէն եւ մնայուն քարտուղարութիւն մը: Իսկ պատգամաւորներու ընդհանուր ժողովը հաւաքել մերթ ընդ մերթ :

Նախագահ Պ. Էրիօ ըսաւ թէ Ֆրանսա սիրով կը փափաքի իր մէջ ընդունիլ նաեւ Իտալիան, բայց

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

Ո՛Չ, ԱՅՍ ՈԳԻՆ ՉԻ ՄԵՌՆԻՐ

Գրիգոր Արծրունի, արեւելահայ հրապարակագրութեան նահապետներէն, ասկէ շուրջ երեք քառորդ դար առաջ, առիթով մը կը գրէր. «Թիւրքաց Հայերի նոր, կենդանի գրականական լեզուն ոչինչ ապագայ չունի. այդ է պատճառը, որ նա ոչինչ առաջադիմութիւն չէ անում, անշարժ է մնում»:

Գրեթէ նոյն օրերուն, «Թիւրքաց Հայերի» անուանի երգիծաբանը, Յակոբ Պարոնեան, կը գրէր իր «Ազգային ջոջեր»ուն մէջ՝ Արծրունիի մասին. «Ութ տարիներէ հետէ կ'ուզէ իւր աշխարհաբարը, զոր Փրանսացի մը աւելի շուտ կը հասկնայ այսօր, քան Հայ մը: Եւ որպէսզի զբրպարտութիւն չհամարուի մեր ըսածը, հոս հեռագիր մը կը թարգմանենք իւր լեզուով. «Բէյնալ պատերազմական մինիստրին պախարակեց, որ խիստ մեծութաներ չգործադրեց սենատորի մը դէմ, որ ըեկիդիմական ցուցմունքներ արաւ: Կաբինետը կամենում է դիմիցիոնէ տալ: Բիւտջէի սոմաները ընդունուած են սենատից. եպիսկոպոսների կրեդիտը մերժեց եւ ժողովի սեսիան փակուած է յայտնում: Բիւլըրդէնը կը ծանուցանէ, որ կայսրուհին պլեւրիտ ունի»:

Պարոնեանի այս երգիծական անդրադարձը ուղղակի պատասխա՞ն մըն է Արծրունիի ժխտումներուն թէ՞ բարեմիտ մեղադրանք մը միայն անոր խառնածին լեզուի հասցէին: Չենք գիտեր: Իրողութիւնն այն է, որ մեծահամբաւ հրապարակագրին մարգարէութիւնը չիրականացաւ: «Թիւրքաց Հայերի գրականական լեզուն» ոչ միայն «անշարժ» չմնաց, այլեւ ակնկալուածէն աւելի... «շարժեցաւ»: Նրբացաւ, ճոխացաւ ու գեղեցկացաւ: Գրեթէ դարձաւ անճանաչելի:

Ասկէ շուրջ հարիւր քան տարի առաջ, «Դիտակ Բիւզանդեան» կը գործածէր լեզու մը, որ աւելի Թուրքերէնի կը նմանէր, քան հայերէնի: Ահա նմոյշ մը այս հնամեայ ու հնաբոյր «հայերէն»էն.— «Ամսոյս 9ի գիշերը Թշնամին նետեց աս մաղազաներուն վրայ հաւանթօփիներ, եւ քաղաքն ալ 3 սահաթի չափ թօփոտեց. ինչպէս որ կը կարծվէրնէ, թշնամիին թօփերը ութը կոտր էր. աս թօփի կիւլլէներէն յիսնապետ մը եւ մէկ զինվոր մըն ալ վիրավորուեցաւ. աս կիւլլէները հիչ մէկ կրակ չի պատճառեցին քաղաքին մէջ»:

Այս «հայերէն»էն հետք իսկ չէ մնացած այսօր:

Հիմա այս լեզուին հակադրեցէք մեր օրերու սլացիկ ու գեղեցկահիւս աշխարհաբարը, որպէս զի յստակ ըլլայ հարիւր քան տարուան մէջ կտրուած ճամբան:

Թովմաս Թէրզեան եւ Միսաք Մեծարենց գրեթէ նոյն տարին մեռան, բայց իրենց լեզուով անհունօրէն տարբեր եւ անհունօրէն հեռու են իրարմէ: Ասիկա ցոյց կուտայ, թէ երկու բարբառներէն որը «ոչինչ առաջադիմութիւն չէ անում, անշարժ է մնում»:

Մինչ այս է պատկերը սահմանէն այս կողմ, բոլորովին տարբեր է ան սահմանէն այն կողմ: Րաֆֆիէն մինչեւ Դերենիկ Դեմիրճեան, լեզուի բարեշրջութիւնը կատարուեցաւ դանդաղութեամբ մը, զոր չենք կրնար յառաջդիմութիւն անուանել: Անշուշտ չենք կրնար նաեւ յետադիմութիւն կոչել ինչ որ տեղի ունեցաւ ամբողջ յիսնամեակի մը ընթացքին: Բայց Րաֆֆին նոյնքան «արդիական» է հիմա իր լեզուով, որքան Դեմիրճեանը: Ասիկա՝ գրականութեան մարզին մէջ

Տարբեր է սակայն, երբ լեզուական կառոյց, հայ հրապարակագրութիւնը սահմանէն անդին Արծրունիին, իր լեզուով, նոյնքան ԺԹ. դարուն կը պատկանի, որքան Ի. դարուն: Չենք ուրանար մտածումի, ըմբռնումի, ոգիի յառաջընթաց շարժումը: Այդ շարժումին մէջ դեր ունի ժամանակը, այսինքն դարաշրջանը, որ իր անջնջելի կնիքը կը դնէ ինչպէս կեանքին, նոյնպէս արուեստի գործերուն վրայ: Ոչ ոք կրնայ դուրս ըլլալ իր դարէն ու միջավայրէն, եթէ անժառանգ մը չէ բոլորովին:

Արեւելահայ հրապարակագրութիւնը, անկախ իր ներգոյակ արժէքէն, իբրեւ լեզու՝ կը մնայ հոն, ուրկէ ճամբայ ելած էր եօթանասուն տարի մեզմէ առաջ: Աւելի քան ճիշդ է Պարոնեանի մեղադրանքը, թէ այդ լեզուն Ռուս մը, «Փրանսացի մը աւելի շուտ կը հասկնայ, քան Հայ մը»: Բայց ասիկա մեղադրանք մը չէ հիմա, ճիշդ կամ անճիշդ, այլ փաստ մը, իրողութիւն մը, որ իր արդարացումը չունի: Կ'ըսեն, թէ Հայաստանի մէջ լեզուն պետական ստացուածք է, ինչպէս հողը եւ քարը, եւ թէ, հետեւաբար, ենթակայ է վերահսկողութեան ու դեկրէտի: Կ'ըսեն նաեւ, թէ հրապարակագրական լեզուն (գրականը դուրս է հասարակաց մեղքերէն), այնպէս՝ ինչպէս կը գրէին զայն մեզմէ 30, 40 կամ 50 տարի առաջ, գրեթէ դարձած է այլեւս անգիր օրէնք, տեսակ մը առհաւութիւն, զոր ոչ ժամանակը կրցաւ սրբել, ոչ ալ եկող - գացող սերունդները: Յիշենք անցողակի, թէ Միքայէլ Վարանդեան, մէկը՝ խառնածին լեզուի ախոյեաններէն, վաղուց կ'ապրէր Հայաստանէն դուրս:

Ինչո՞ւ սակայն այս մեղապարտ անփութութիւնը լեզուի մաքրութեան հանդէպ: Ինչո՞ւ այս լխաբուռն հարկը օտար պատուաստին: Ինչո՞ւ այս անիմաստ, գրեթէ աննպատակ աղճատումը, եւ ինչո՞ւ մանաւանդ այս լուռ, յամառ պայքարը բնիկ հոսանքին դէմ: Դժուարին Արծրունին է, որ կուտայ այս «ինչու»ներուն բացատրութիւնը: 1868ին, ուրեմն ճիշդ ութսուն տարի առաջ, կը գրէր ան «Հայկական Աշխարհ» թերթին մէջ.— « Ես ոճին մեծ գին չեմ դնում. լեզուին մեծ նշանակութիւն չեմ տալիս յօդուածի մէջ: Թող լեզուն հասկանալի լինի, այդ բաւական է:

« Առ հասարակ կ'ասեմ, ոճը եւ լեզուն մեծ նշանակութիւն չեն կարող ունենալ, երբ որ ազգի գլխաւոր պակասութիւնը — տգիտութիւնն է» :

Այսպէ՞ս կը մտածէին, այսպէ՞ս պէտք է մտածէին Ժ. դարու մեր վեհիմաստ ու ոսկեբերան վարդապետները:

Ու մինչ մեզի համար լեզուն արուեստ է, նոյնիսկ այնքան ինքնաբաւ, որ իր նպատակը իր մէջը ունի, Արծրունիին եւ Արծրունիներուն համար անիկա գործիք մըն է միայն: Ոչ աւելի, ոչ պակաս: Այս կէտին վրայ է, որ իրարմէ կը զատուին հին եւ նոր «դպրոց»ները, սահմանէն ասդին թէ անդին:

Բայց մեր լեզուն, հայութեան երկու «կէս»երուն մէջ, անհուն հնարաւորութիւններ ունի զարգանալու եւ գեղեցկանալու: Թերեւս այս հնարաւորութիւններուն գիտակցութիւնն է, որ կը պակսի մեզմէ շատերուն: Ահարոնեան, Տէրեան, Զարեան, Զարենց, աւելի նորերէն՝ Նայիրի Զարեան, Տարոնցի, Գրաշի, Շիրազ, Սիլվա Կապուտիկեան, եւ դեռ ուրիշ ծանօթ ու անծանօթ գրիչներ, արեւելահայ գրական բարբառը հասցուցին աննախընթաց գեղեցկութիւններու: Նոր ժամանակներու մէջ տիրող ոգին Զարենցի ոգին է, միշտ կենդանի եւ միշտ յառաջընթաց: Պայմանով որ ազատ ըլլայ համայնավար դատախազներու ահէն ու սարսափէն:

Մեր լեզուն» խորագրով իր մէկ քերթուածին մէջ՝ Հանճարեղ պոէտը կը գրէր («Գիրք Ճանապարհի», էջ 271).

Մեր լեզուն ճկուն է ու բարբարոս,
Առնական է, կոպիտ, բայց միեւնոյն պահին
Պայծառ է նա, որպէս մշտաբորբոք փարոս,
Վառուած հրով անշէջ դարերում հին:—

Եւ վարպետներ, խոնարհ ու հանճարեղ,
Ցղկել են այն դարեր, որպէս մարմար,
Եւ փայլել է նա մերթ, ինչպէս բիւրեղ,
Մերթ կոպտացել, ինչպէս լեռնային քար:

Բայց միշտ պահել է նա իր կենդանի ոգին...

Դժուար չէ իմանալ, «վիթխարի պոէտ»ը, որ գալիք երգասացներուն կ'աւանդէ, իբրեւ խորհուրդ ու պատգամ. «Երգը երկրից ու դարից միշտ երկար է տեւում»:

Հիմա ալ ցանուած են սերմերը, ու լեզուին էութեանը մէջ կանգուն է ցեղային պահը: Գրական չեկիստները աւելի երկար չեն կրնար տեւել, քան երկիրն ու դարը, քան մանաւանդ երգն ու լեզուն: Այսօր հերթը իոենցն է, բայց ապագան գալիք երգասացններունն է, անոնց՝ որոնք գիտեն իրենց երգը դարձնել «ոգու ադամանդեայ վահան»: Անոնց՝ որոնք մեռած վարպետներուն անմահ կնիքը ունին իրենց անմար երգերուն վրայ:

Ոչ, այս ոգին չի նահանջեր երբեք: Չի կրնար նահանջել:

(Խմբագրական «ՅՈՒՍԱԲԵՐ»է)

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

Ռուրի խնդիրը

Նորէն պայքար մը սկսած է Ռուրի մասին, Անգլեւսաքսոններու եւ Ֆրանսայի միջեւ: Անգլիական թերթի մը աշխատակցին կարծիքով, ելքը կրնայ ազդել Եւրոպայի ճակատագրին վրայ:

Պատերազմէն ի վեր առաջին անգամն է որ այսքան փափուկ խնդիր մը կը ծագի արեւմտեան դաշնակիցներուն միջեւ:

Ֆրանսական տեսակէտն է որոշ կարգադրութիւն մը չընել Ռուրի մասին, մինչեւ գերման հաշտութեան դաշնագրին կնքումը:

Ֆրանսացիները կը պահանջեն որ Ռուրը չպատկանի Գերմաններուն, այլ Եւրոպայի, եւ կարելի եղածին չափ այն ազգերուն որոնց այնքան սուղ արժեց վերջին պատերազմը. Բրիտանիոյ, Միացեալ Նահանգներուն եւ Ֆրանսայի: Ֆրանսացիները կ'ուզեն որ այս երկիրներուն ներկայացուցիչները կազմակերպեն տեսակ մը «Ռուրի վարչութեան Վերհսկիչ Մարմին մը», այնպէս որ եթէ նոյնիսկ Գերմանները սեփականութեան իրաւունք պահանջեն, չկարենան գործածել զայն վերազինման համար:

Ֆրանսա կը գանգատի նաեւ թէ բրիտանացի ընկերվարականները զոհեցին Ռուրը, զոհացում տալու համար գերման ընկերվարական կուսակցութեան: Նմանապէս կ'ամբաստանեն Ամերիկան թէ լքեց Ռուրի հսկողութեան տեսական ծրագիրը, որովհետեւ ամերիկեան դրամատէրներ աւելի մեծ շահեր կ'ունենան անհատական շահագործումներով, գերմանական Ռուրի մը հանքերուն եւ պողպատի գործարաններուն մէջ:

Անգլեւսաքսոնները կ'առաջարկեն թէ համաձայն 1947ի անգլեւֆրանսական դաշինքին, Գերմաններուն պիտի արգիլուի «նորէն խաղաղութեան սպառնալիք մը դառնալ»: Բայց Ֆրանսան դիտել կուտայ թէ անգլեւամերիկեան ծրագրով Գերմանիան արդէն սպառնալիք մը կը դառնայ խաղաղութեան: Գերմանիոյ թոյլ կը տրուի որ աւելի շուտ վերականգնի քան թէ Ֆրանսան եւ Բրիտանիան: Օրինակ, Գերմանիան իր պողպատի տարեկան արտադրութիւնը արդէն չորս միլիոնէն եօթը միլիոն թոնի բարձրացուցած է, այսինքն 75 առ հարիւր յաւելում մը ինչ որ գրեթէ հաւասար է Ֆրանսայի պողպատի արտադրութեան:

Վերջին համաձայնութեամբ, Մեծերու միջեւ, Գերման պողպատի արտադրութիւնը տարեկան 10.700.000 թոն պէտք էր ըլլար: Մինչդեռ 14 միլիոն թոնի բարձրացած է, որ թոյլ կուտայ օրինակ, առեւտրական նաւեր շինել անմիջապէս: 14 միլիոն թօնը Ֆրանսայի պողպատի արտադրութեան կրկինն է, ուրեմն լուրջ սպառնալիք մը Ֆրանսայի եւ Բրիտանիոյ զինուորական ապահովութեան համար:

Ֆրանսա կ'ուզէ որ Գերմանիան վերածուի դաշնակցային պետութեանց, շատ թոյլ կերպով կապուած կեդրոնի մը հետ: Իր կարծիքով, եթէ թոյլ տրուի որ կեդրոնական կառավարութիւնը հսկէ ելեւմուտքին վրայ, պիտի դառնայ կեդրոնը ուրիշ զինապաշտ Գերմանիայի մը, եւ կամ պիտի նպաստէ որ Արեւմտեան Գերմանիան քշուի երբեմնի Փրուսիոյ դիրկը, եւ հետեւաբար Խ. Միութեան:

Ֆրանսան կ'ուզէ որ որոշ երաշխիքներ տրուին, որպէսզի բրիտանական, ամերիկեան կամ ֆրանսական զինուորներ կարենան տեւականապէս պահել ռազմական Ռուրի եւ Հռենոսի ռազմագիտական կէտերը: Անոնք կ'ուզեն մանաւորաբար ամրոցներ Հռենոսի վրայ:

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ԵԱՖԱՅԷՆ թղթակից մը գրէ.— Հայերու թիւը շուրջ երեք հարիւր հոգի է հիմա: Կեանքը անտանելի չէ, շնորհիւ լուբիային եւ ռապէ ապուրին... Ալիւրի պաշարը գոհացուցիչ է, սակայն բանջարեղէն չկայ: Բախտաւոր է ան որ կրնայ միս ձեռք ձգել: Միբելիններու բացակայութիւնը այլ ցաւ: Տեղւոյն հայ վարժարանը փակ է վեց ամիսէ ի վեր, եւ հայ մանուկները կը յաճախեն օտար դպրոցներ: Նոյնքան առնէ ի վեր բացակայ է վանքին տեսուչը: Դիմած ենք պատկան իշխանութեանց, ինչպէս նաեւ Միջ. Կարմիր Խաչին, որպէսզի Երուսաղէմէն վարդապետ մը բերեն մեզի: Ոչ թէ բարեւներ, այլ բօթեր ղրկեցէք բոլոր բարեկամներուս»:

ՊՈԼՍՈՅ ԱԶԳ. ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԻ կարգադրութեամբ Արամ քհնյ. Պասմաճեան մեկնած է Սեբաստիա հովուական այցելութիւն մը տալու գաւառներու մէջ մնացած հայկական բեկորներուն: Սեբաստիայէն պիտի անցնի Զարա, Թոքաթ, Ամասիա, Մարզուան, Հաճիքէօյ եւ շրջաններն մէջ այն գիւղերը ուր Հայեր կան: Իսկ Ծնունդէն վերջ ուրիշ քահանայ մը պիտի ղրկուի Էլազիս, Մալաթիա, Արաբկիր, Ակն, Տիվրիկ:

ՍՈՖԻԱՅԻ մէջ մեռած է Պ. Կրօն Միքայէլեան, 83 տարեկան: Ֆրանսերէնի մասնագէտ ուսուցիչ էր հայկական եւ պուլկարական միջնակարգ վարժարաններու մէջ: Որոշ դեր կատարած է նաեւ հանրային կեանքի մէջ:

ՊՈՒԷՆՈՍ ԱՅՐԷՍԻ մէջ վախճանած է Յովհաննէս Ա. քհնյ. Ամիրենց, հոկտեմբեր 24ին: Հանգուցեալը ծանօթ էր Պոլսոյ մէջ, Յ. Յ. Ամիրենց ստորագրութեամբ: Վերջին արտադաղթին արտասահման անցնելով, քահանայ ձեռնադրուեցաւ:

ՊՈՒՏ'Մ ՇԻՇԱՂ...

Երեւանեան...

Մտահոգուի՞լ Երեւանի մէջ հայ լեզուին վըրայ պարտադիր կպցուած կարկտաններու առթիւ:

«Յառաջ»ի Վահէն՝ կիրակնօրեայ դասընթացք մըն ալ բացած է՝ ներգաղթելիքներունորվեցնելու համար Երեւանեան տերմինոլոգիան:

Կը զարմանամ որ դեռ չի նիւթ կը դառնայ այս երեւոյթը:

Ինծի համար՝ երեւանեան գաւառաբարբառն է այդ լեզուն:

Ինչպէս կան Վանի, Մուշի, Սեբաստիոյ, Ակնայ գաւառաբարբառները, այս ալ Երեւանի նոր գաւառաբարբառն է:

Մէկ բարբառ աւելի կամ պակաս:

Լիբանանէն մինչեւ Վենեցուէլա իրար անցնելու պէտք չկայ:

Մեր լեզուներէն մէկն ալ իրենց նիւթ թող վերցնէ Երեւանի հայակերպը ի կարգին միւսներուն:

Պոլիս, իր հայեվարը ունէր: Թէոդիկ մըրցանակուած էր իր «Պոլսոյ Հայեվար»ովը:

Սթամպոլցիները, չկրցան հայ ոսկեղնիկ լեզուն աղճատել իրենց «չէշմէ»ին ճուրը կորեցաւ», «Ամճաս, նաճաս եւ ամճաս» մեզի էին երէկ»: «Մալտէր էղան՝ հավաւրոխի կացի՞» ներովը: կամ: «Քա մայրիկ, դրսեցիները չէշմէին «աղբիւր», Էրիկին ալ «սալոր» կ'ըսեն եղեր»...Ներըրդելք չեղաւ Պ. Դուրեանի, Թ. Թէրզեանի, Սիպիլի, Մեծարենցի կամ Մ.Զարիֆեանի պէս մաքրամաքուր հայերէնով բանաստեղծներ ժայթքեցնելու Պոլսոյ միջավայրէն:

Վանեցիներու «խայրիկը խաց կիերաւ միեր տում», ձիեր պարտիէզ խամով պտուղնիեր կան»ը չէք գտներ Վանի այնքան տաղանդաւոր գրողներուն տողերուն մէջ:

Կամ: Քէօթահեացիներու Հաչիկ (Խաչիկ) հօբեղբոր զարան (ծառան) հաղող (խաղող) բեյաւ մեզի»: «Աղւոր զագիկները (ծաղիկներ) գնեսի (գնեցի) խօսելաձեւը պատճառ մը չէր որ Կոմիտասը, Կարապետ Ոսկեան բանաստեղծը, Յակոբ Սթամպուլեան, Ատրուշան գրագէտը կամ Հ. Ալիս Վարդանեան բանասէրը եւ ուրիշներ դուրս գային այդ Թրքաճոխ գաւառէն առանց ուղղագրական սխալի:

Ուրեմն: Երեւանի նոր ուղղագրութիւնը եւ խառնալեզու բարբառը ռեւէ հարուած չի կրնար տալ — ըստիս, հրեշտակաբարբառ հայ լեզուին: Ան իր ճամբան, իր վերելքը կը շարունակէ եւ կը կերտէ աշխարհաբարի ոսկեդարը:

— Հապա այդ խառնածին լեզուով տպուած հատորները ի՞նչ պիտի ըլլան...

— «Դաշնակցութեան Օր»ին տօնակատարութիւնը ապացոյց է, որ Հայուն դիմադրական ոյժը անվթար եւ տեւական է:

Օր մը ան, իր ստամոքսէն դուրս կը շպրտէ իրեն հրամցուած խորթ եւ թունալի նիւթերը:

Իսկ խառնելէնով տպագրուած գրքե՞րը:

Վաղը երբ հայութիւնը վերակերտէ իր անկախութիւնը, կրնայ, այդ աղճատալեզու գրքերը պարզ — ճերմակ թուղթի վերածել եւ անոր վրայ տպագրել զուտ հայերէնով երկեր: Ջնջելով, մաղելով անշուշտ, «դեկրէտ»ով շարագրուած՝ ցեղային ոգիէ մերկացած հատորները...

Ատ ալ մտմտալիք բա՞ն...

Կ. ՊԸՏՈՒՇ

տառապած հայ մամիկին, իսկ երկրորդը Կապոյտ Խաչուհիի դերին մէջ: Հայկական պարերը երկսեռ փոքրիկներու կողմէ ընդունուեցան մեծ խանդավառութեամբ: Եղան նաեւ կարգ մը արտասանութիւններ:

Կէս գիշերէն վերջ սկսաւ բուն խրախճանքը եւրոպական պարերով որուն բացումը կատարեց Հ. Մ. Ը. Մ.ի նախագահը, Պ. Վահրամ Պապիկեան իր շնորհալի տիկնոջ հետ նուիրելով Կապոյտ Խաչին 5000 ֆրանք: Ի տես այս կազմակերպութեան կատարած աշխատանքին եւ մասնաւորապէս Նոր Սերունդի հայեցի դաստիարակութեան գործին, հազար ֆրանք նուիրեց Պ. Տալաքիւփէլեան, իսկ տիկին մը եւս հազար ֆրանք: Կապոյտ Խաչի վարչութիւնը պարտք դրաւ վրաս իր շնորհակալութեան խօսքը յայտնել այս առթիւ, ինչպէս Պ. Շիշմանեանի որ իր մանկցութիւնը բերաւ նուագով:

Արդարեւ, քաջալերանքի արժանի են Պոմոնի Կապոյտ Խաչի մեր ժրաջան քոյրերը որոնք առիթ կը ստեղծեն հայկական տաքուկ մթնոլորտի մը մէջ գէթ պահ մը մոռցնելու մեր առօրեայ հոգերն ու մտատանջութիւնները: Վարչութեան ատենապետը՝ Տիկին Զաթիկեան եւ իր ընկերուհիները բնաւ յոգնիլ չեն գիտեր ամէն ճակատի վրայ:

Մէջ ընդ մէջ եղան հայկական եւ կովկասեան պարեր ուր ինչպէս միշտ այս անգամ եւս իրենց շնորհը ցոյց տուին Տէր եւ Տիկին Աշրաֆեաններ, Տիկիններ Զաթիկեան եւ Խալօղլեան: Հանդէսը շարունակուեցաւ մինչեւ առաւօտեան ժամը 5:

Կ'իմանամ թէ երեկոյթէն գոյացած է չօշափելի գումար մը, իբրեւ շահ: Այս առթիւ պատրաստուած համառօտ ղեկուցումը կը ղրկեմ «Յառաջ»ի, հրատարակուելու խնդրանքով:

Ապրիք քոյրեր, աշխատեցէք վստահ ըլլալով որ այս ժողովուրդը ձեր հետ է: — Ներկայ մը

«ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ»Ի ԿԵԱՆՔԷՆ

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Անցեալ կիրակի, Café des Sportsի սրահը,բաւականի մեծ,չափեղ էր500է աւելի հասարակութեան, Նոր Սերունդի ձեռնարկին առթիւ:

Սրահին մէջտեղը, շրջապատուած մայրերէ ու հայրերէ, սեւ սեւ աչքերով ու ազգային տարազներով աղջիկներ ու մանչեր շուրջպար էին բռնած:

Բազմութիւնը խանդավառ է: Կը լսեն դեղջկական երգեր, հայրենաշունչ արտասանութիւններ, հայկական պարեր, յիշելով հայրենի լեռներն ու անտառները, արտերն ու այգիները:

Մեծ սփոփանք է տեսնել երէկուան ֆրանսախօս պատանիները որ կ'երգեն ու կը ճառեն մայրենի լեզուով: Գնահատելի է բոլորին աշխատանքը, մեծէն մինչեւ փոքրը: Կատարեալ փեթակ:

Ալֆորվիլի Նոր Սերունդը կրցաւ կարճ ժամանակամիջոցի մը՝ նախանձելի դիրքի հասնիլ, շնորհիւ Հ. Յ. Դաշնակցութեան, ինչպէս յայտարարեց օրուան բանախօսը, ընկեր Հր. Բալուեան:

Ակներեւ էր ծնողներու գոհունակութիւնը: Անշուշտ անոնք պարտք պիտի սեպեն համոզել իրենց բարեկամները եւ անտարբերները որ նոյնպէս Նոր Սերունդին յանձնեն իրենց զաւակները:

Սիրելի Նոր Սերնդականներ, ինչ որ ըրիք մեկ տարուան մէջ թացքին, գոհացուցիչ է: Միայն թէ ազգը ձեզմէ աւելին կը սպասէ: Ձեր բարոյական պարտականութիւնն է ուրիշ երիտասարդներ ալ փրկել:— Ներկայ մը

ՅԱԿՈԲ ՊԱՐՈՅՐԵԱՆ (Սասունցի)

Ինչպէս հաղորդած էինք արդէն, Հոկտեմբեր 20ին Թաւրիզի մէջ մեռած է ընկեր Յակոբ Պարոյրեան:

Ողբացեալ ընկերը 70 տարեկան էր եւ Նիւ Եորքէն Թաւրիզ գացած էր իր եղբայրները եւ հարազատները տեսնելու:

Ցուղարկաւորութեան առթիւ գերեզմանին մէջ յուզուած խօսած է եղբայրը Յարութիւն Պարոյրեան «Աղիզ եղբայր, ժամանակաւոր կերպով քեզ պահ կուտանք այս ցուրտ հողին, այն վըստահութեամբ որ պիտի գայ օրը, երբ մեր ժողովուրդի մնացորդացը, այցի պիտի գայ այս Պանթէոնին եւ դուրգուրանքով եւ երկիւղածութեամբ պիտի հաւաքէ ձեր բոլորի տանջուած եւ մաշած ոսկորները եւ պիտի տանի մեր Սասունի լեռներու ստորոտը ամփոփելու համար: Քանի մեր բոլորի երազը չէ իրականացած, թող հանգիստ ըլլան քու եւ միւսներու աճիւնը:

Ընկերներու կողմէ խօսած է Պրոֆ. Աշոտ Գասպարեան, պարզելով անոր ազնիւ եւ անձնազոհ գործունէութիւնը հանրային եւ կուսակցական ասպարէզներու մէջ: Հանգուցեալը ամէն տեղ, վայելած է բոլորին անվերապահ համակրանքը եւ սէրը:

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ՄԱՐՍԷՅԼ. — Ֆրանսահայ Կապոյտ Խաչի Պոմոնի մասնաճիւղին տարեկան պարահանդէսը, տեղի ունեցաւ Նոյեմբեր 20ին, շաբաթ երեկոյ: Ընկերուհի Քիպրիթճեան իր բացման խօսքով պարզեց այս ազգօգուտ կազմակերպութեան աշխատանքը, եւ խանդավառեց հանդիսականները:

Յետոյ Կապոյտ Խաչի դպրոցին երկսեռ աշակերտութեան կողմէ երգուեցաւ Կ. Խաչի քայլերգը: Շնորհիւ Տիկիններ Տէօքմէճեանի եւ Կակոեանի հանդէսը ունէր գեղարուեստական ճոխ բաժին մը զոր ամբողջովին վայելելու հաճոյքը չունեցանք ժամանակի խնայողութեան պատճառաւ: Բայց կ'արժէ յիշել կարգ մը պատկերներ որոնց մէջ իրենց շնորհը ցոյց տուին օրիորդներ Յասմիկ Մարկոսեան եւ Ս. Տէրվարդանեան, առաջինը

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (35)

ԹՈՐՈՍ ԼԵՒՈՆԻ

ԳԼՈՒԽ Ը.

ՀԱՅՐ ՍՈՒՐԲԸ

— Մեր իշխանները, տիրուհիս, միշտ անտարբեր կը մնան. բայց մեր լեռնցիք զանոնք կ'արթնցնեն, թէ որ պէտք ալ ըլլայ կը բռնադատեն որ միանան եւ նաեւ հնազանդին. թէ որ իշխաններուն մնայ, որ թէպէտ քաջ են, բայց նախանձորդ եւ հպարտ, մենք միշտ ողորմելի դերի կ'ըլլայինք ամէնուն՝ Յոյնին եւ Սարակինոսին: Բայց ժողովուրդը տեսա՞ր, ամէնքն ալ զինուոր են, ամէնքը կը կռուին. անոնք էին որ Ռուբէնի, Կոստանդինի, Թորոսի ձայնին միացան ու ժողվուեցան. ոհ, Թորոսը տեսնէիր, հա մեր իշխանիկը անոր կը նմանի. բայց ի՞նչ մարդ էր, երկու աչքերն երբ մէկուն վրայ ձգէր գիտէիր թէ սիրտդ կը կարդայ, դէշ մտածողն ալ, լաւ մտածողն ալ, աչքին երեւալէն կը վախնային. մեր մեծ վարդապետները՝ ան մեծ մօրուք եպիսկոպոսները՝ ամէնքը կը վախնային իրմէ, ինչ խօսք որ ըսէին կը չափէին, մեր լեռը՝ ամբողջ վանք ու անապատ է, կարգաւոր աբեղայ լեցուն, մէկ հատ չկար որ անկից չակնածէր. շատին խօսիլ չէր տար. մարգարէի պէս գիտէր թէ ի՞նչի համար եկած են, ի՞նչ կ'ուզեն. մենք անոնց սեւ հրեշտակ կ'ըսենք, Թորոսին պիտակ հրեշտակ կ'ըսէինք. նա անոնցմէ խելօք էր, լաւ, բայց բան մը զուրցե՞մ, Տիրուհի, օր մը եղաւ որ մենք անկից խելօք բան խորհուրդ տըուինք, նա մտիկ չըրաւ:

Ան մեծ կռիւն որ եղաւ, ուր Լեւոն՝ աս մեր իշխանիկին հայրը՝ որ առիւծի կը նմանէր, այնպէս քաջցաւ որ ողջ բանակի մը գործ կատարեց, ամէն իշխանները զարմացեր մնացեր էին, ժողովուրդը միայն Ռուբէնեանները կուզենք ըսին. մենք ալ կայինք հոն ժողովրդեան քանի մը հաւիւր խելօքները. ըսինք որ այդ իշխանները այսօր Թորոսի ու Լեւոնի քաջութեամբ ազատեցան Սկիւթերէն՝ վաղը անոնց դէմ դաւաճանութիւն կ'ընեն. քանի որ պատրաստ այստեղ են՝ ամէնքը բռնենք հաւի պէս կոտրենք՝ արքայութիւն ուղարկենք. շատ չէ յիսուն վաթսուն հոգի մեծ ջոջերէն, բոլոր երկիրը կը խաղաղի, ամէնքն ասոնց կը հնազանդին, Հայը կը լինի մէկ սիրտ մէկ հոգի:

«Իրենք ներսն էին, Վահկայ բերդին աւագանին վրայ նստած մեծ ու պզտիկ իշխանները, մենք պարտէզին ծայրը կայնած էինք:

«Հոն, մեծ իշխանը, մենք ինչ որ առանձին խօսեր էինք, բառ առ բառ իշխանաց ըսաւ թէ ասոնք ազգին խաղաղութեան համար, հիմա այս վայրկեանին դուրսը այսպէս խօսեցան, եւ խորհուրդ ըրին որ ձեզի ջարդեն. մենք ապուշ մնացինք. իսկ Թորոս մեզ յանդիմանեց, իշխանները վստահեցուց, սիրոյ խաղաղութիւն յորդորեց եւ ըսաւ,

«— Եթէ Աստուած իր ծառաներէն ոմանց առաւելութիւն տայ, պէտք չէ հպարտանալ եւ ոչ ալ նախանձիլ, այլ յօգուտ ժողովրդեան եւ ի սէր ազգութեան եւ արդարութեան գործածել.

«Ու ամէնքը սիրով ու ընծաներով ճամբեց: Այսպիսի անձ մըն էր, որ իր թշնամիներն անգամ գիտէր բարեկամ ընել, թէ որ անգամ մը միայն տեսնուէր:

Ետքը իր եղբօր օրով՝ մենք գիտենք որ հայ իշխաններ, լատին իշխաններ եկան ձեր թագաւորին հետ միացան, որ առաջ բարեկամ էին՝ կ'ուտէին կը խմէին մէկտեղ, եթէ մենք անոնք ամէնքը սպաննած ըլլայինք, ուրկէ ետք, մեր վրայ պիտի ժողվուէին: Էն խելօքն ալ որ անիրաւութենէ վախնայ, անիրաւին կերակուր կ'ըլլայ:

— Ոչ, այնպէս չէ, Բարկէն, ըսաւ Թորոսի կամաց ձայնը. անիրաւութիւնը միշտ վատ բան է. ան կարծուած այսօրուան օգուտը շատ եւ չկարծուած վնասներ կը ծնանի. աւելի լաւ արդարութեամբ մեռնիլ քան թէ անիրաւութեամբ իշխել:

— Ես գիտեմ որ դուն հօրեղբօրդ պէս կը մըտածես, փառք Աստուծոյ որ անոր ալ կը նմանիս եւ կը յուսամ թէ նոյնպէս ալ յաջողիս:

— Բայց ո՞ւր պիտի հանէ մեզի նաւը, հարցուց Բարկէն:

— Այդ ինձ չվերաբերիր, ահա մարդը՝ որ պաշտօն ստանձնած է մեզ ցամաք հանելու: Ան վայրկեանէն իր պաշտօնը կը լմննայ՝ իմս կը սկսի:

ԾԻՐԻՆՑ

ան չկրնար մասնակցիլ արեւմտեան միութեան որ զինուորական բնոյթ ունի։ Գալով միւս առաջարկին որ այս խորհուրդը սահմանափակ հանգամանք մը ունենայ, հակառակ է Ֆրանսական ծրագրին՝ որ է աւելի լայն տարողութիւն մը տալ այս ձեռնարկին :

ԳԵՐՄԱՆՆԵՐՆ ԱԼ ԿԸ ՊԱՀԱՆՋԵՆ

Պերլինի սովետական շրջանին մէջ գումարուած «գերման ժողովուրդին խորհուրդը» հետեւեալ առաջարկները ուղղած է՝ պահանջելով որ տաքին նախարարներու գումարումը :

Նախապատրաստական առաջարկներ. — Եալթայի եւ Փոցտամի որոշումներու հիման վրայ հաշտութեան դաշնագրի մը սկզբունքները պատրաստել: Գերմանիոյ վարչական եւ տնտեսական միութիւնը վերահաստատել :

Ամբողջ Գերմանիոյ համար դրամական միութիւնը վերահաստատել եւ վերցնել երկու շրջաններու միջեւ եղած առեւտուրի եւ երթեւեկի արգելքները: Առժամեայ կեդրոնական կառավարութիւն մը կազմել դեմոկրատ բոլոր կուսակցութեանց եւ կազմակերպութեանց ներկայացուցիչներէն :

Հաշտութեան դաշնագրի մը կնքման սկզբունքները. — Հատուցումներու մէջ հաշուել արդէն իսկ ցարդ առնուածները եւ նկատի առնել միջին կեանքի մը պայմանները: Գերման պատերազմական նիւթերուն վերջնական լուծումը: Քաղաքական տնտեսական եւ ընկերային կեանքին ապազինումն ու ամկավարացումը: Պատերազմի կամ մարդկային կղացումներու դէմ գործուած ոճիրներով յանցաւոր բոլոր Գերմաններուն պատժումը: Որոշ ժամանակով եւ ձեռնհասութեամբ հակակշիռ մը ընդունիլ Զօրսերու կողմէ :

ԳՈՐԾԱԴՈՒԼԸ ՎԵՐՋԱՑԱՒ

Աշխատանքի համայնավար Դաշնակցութը նոր հրահանգով մը կը հրաւիրէ ածխահանքերու մնացեալ 100.000 գործաւորներն ալ, վերսկսիլ իրենց աշխատանքը: Այս առթիւ իր զեկոյցին մէջ կ՚ըսէ.—

« Պէտք ունինք մեր ուժերը վերախմբելու, որպէսզի կարենանք շարունակել մեր պայքարը ուրիշ ձեւի տակ, եւ ձեռք բերել մեր պահանջները: Մեր պայքարը կը շարունակուի: Աշխատաւորները պարտուած չեն, պարտեալները անոնք են որ հանքագործներու միութիւնը խանգարելու համար իրենց հանրապետական դիմակը նետեցին եւ ցոյց տուին ժանտ յետաշրջականի իրենց դէմքը» :

Թերթերը կ՚ըսեն թէ Սէ Ժէ Թէ տեղի տուաւ, որովհետեւ բանուորներուն 100էն 80ը արդէն գործի սկսած էր եւ գործադուլը իրականին մէջ վերջացած էր:

Ութը շաբաթ տեւող այս գործադուլին երեսէն 3 միլիոն թոն ածուխ կորսուեցաւ :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՄԱԿԻ գումարման շրջանը կ՚աւարտի Դեկտ. 11ին: Եւ որովհետեւ տակաւին կը մնան կարեւոր հարցեր՝ ինչպէս են իտալական գաղթավայրերու եւ Քորէայի խնդիրները, ոմանք փափաք յայտնած են անոր երկարաձգումը: Սակայն ՄԱԿի քարտուղարութիւնը տրամադիր չէ այն պատճառով որ... դրամ չունի :

1949ի ԵԼՄՏԱՑՈՅՑԸ պատրաստութեան մէջ է: Գումարը 1050 միլիառ ֆրանքի կը հասնի: Որոշուած է զեղչել զինուորական ծախքերէն մաս մը եւ ջնջել կեդրոնական վարչութեանց 170 տնօրէններէն 30ը :

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ նաւահանգիստի աշխատաւորներուն գործադուլը վերջացաւ :

ԽՈՀԱՆՈՑԻ ածուխ պիտի տրուի Դեկտեմբեր 1էն Յունուար 31ի համար 50էն 250 քիլօ, տոմսին համաձայն :

ԿԱԶԻ ԵՒ ԵԼԵԿՏՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ գործաւորները կը պահանջեն 12.400ֆրանքի սկզբնական թոշակ մը եւ 100էն 15 պարգեւ մը արտադրութեան վրայ : Եթէ ոչ... գործադուլ :

ՍԱՍՏԻԿ ՄՇՈՒՇ ՄԸ երեք օրէ ի վեր կը ծածկէ արեւմտեան Եւրոպան: Լոնտոն մութի մէջ է: Փարիզ եւ գաւառները ծածկուած են շղարշով մը: Այս պատճառով բազմաթիւ արկածներ պատահեցան: Բեռնաշարժ մը Բիւթոյի մօտ Սէնի մէջ ինկաւ եւ մէջինները դժուարաւ լողալով ցամաք ելան: Լիոնի մէջ ալ երկու բեռնաշարժ իրարու բախեցան, մէկ հոգի մեռաւ, երկուք վիրաւորուեցան: Շատ մը հաղորդակցութիւններ ընդհատուեցան :

ԻՆՔՆԱՇԱՐԺԵՐՈՒ «քարդ կրիզ»ներու փոփոխութեամբ դրուած տուրքերու գանձումը յետաձգուեցաւ, որովհետեւ առայժմ կարելի պիտի չըլլայ հրանիւթ տրամադրել ամէնուն: Գործադուլի պատճառով հրանիւթի գնման յատկացուած «տըվիզ»ներով ածուխ գնուած է արտասահմանէն:

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ՏԻԿՆԱՆՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ եւ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՆՑԻԿ ՑԵՐԵԿՈՅԹԸ

Դեկտեմբեր 5ին ժամը 16—24 Hôtel des deux Mondesի սրահներուն մէջ 22 Ave. d el'Opéra:
Գեղարուեստական բաժին Աճուրդ չկայ
Սեղանները նախապէս գրաւելու համար հեռաձայնել առաւօտները Tro. 44-38:

---

15 ՅՈՒՆՈՒԱՐ

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ ՄԱՐՍԻԼԻՈՅ Հ. Մ. Ը. Մ.Ի 25ՐԴ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԻՆ

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Կարտանի Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի վարչութիւնս շնորհակալութեամբ ստացած է ընկեր Մ. Ղազարեանէ 2000 Ֆր., իր քրոջ նշանախօսութեան առթիւ:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Մարսէյլէն Այրի Տիկին Տիրուհի Տիրատուրեան եւ զաւակը, Այրի Տիկին Վարդանոյշ Տիրատուրեան եւ զաւակները կը տեղեկացնեն որ Դեկտեմբեր 5, կիրակի օր, հոգեհանգիստ պիտի կատարուի ողբացեալ

ՍԵՐՈԲԷ ՏԻՐԱՏՈՒՐԵԱՆԻ

յիշատակին, իր մահուան քառասունքին առթիւ, Բրատոյի մայր եկեղեցիին մէջ: Կը հրաւիրուին յիշատակը յարգողները :

Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՇՐՋԱՆԻ ԿԱԶՄՈՒԹԵԱՆ Գ. ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻՒ

Հովանաւորութեամբ Հ. Ց. Դ. Շրջ. կոմիտէին, նախաձեռնութեամբ Մարսէյլի Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Շրջ.վարչութեան եւ մասնակցութեամբ իր 12 մասնաճիւղերուն : Շաբաթ 4 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, երեկոյեան ժամը 9ին Սալ Մազընոյի մէջ :

ԲԱՑԱՌԻԿ ՀԱՆԴԷՍ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ՀԱՅ ՊԱՐԻՆ

Գեղարուեստական բաժին.— Կրընոպլըի Սանուհիներուն խումբը, ղեկավարութեամբ Տիկին ՍԻՍԼԵԱՆԻ: Պիտի խօսի ընկ. Ս. ՍԻՍԼԵԱՆ :

Կէս գիշերէն մինչեւ լոյս եւրոպական պար, ղեկավարութեամբ Սէն Լուի Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի նուագախումբին :

SALLE GAVEAU, 45 rue la Boëtie, PARIS
Կիրակի 19 Դեկտեմբեր ժամը 14.30ին

1948 ՀԱՅ ԵՐԳԻ ՕՐ 1948

Համերգ ազգային երաժշտութեան Փարիզի հայկական երգչախումբին կողմէ, մասնակցութեամբ «Նոր Սերունդ»ի երգչախումբին (80 հոգի), ղեկավարութեամբ ԱՐԱ ՊԱՐԹԵՒԵԱՆԻ, մեներգով եւ դաշնակով կը մասնակցին ԻՐԻՍ ՊԻՒԼՊԻՒԼԵԱՆ եւ ՎԵՐՈՆԻԿ ՃԻՆՃԵԱՆ: Ցայտագրին մաս կը կազմեն հետեւեալ հեղինակները Կոմիտաս, Գրիգոր Սիւնի. Գուրգէն Ալէմշահ, Արամ Խաչատուրեան Սարգիս Բարխուդարեան եւ Արա Պարթեւեան իր ութը նոր գործերով :

Տոմսերու համար դիմել.— Հրանդ Սամուէլ 51 rue Mr. le Prince, Սապոնճեան 39 rue de Trévise, Maison Massis, 21 rue Saulnier, Փամպուքճեան 9 rue Jouy Rouve, Պարթեւեան 14 rue Petit Botzaris 99-22, Եկեղեցւոյ դիւանատուն, Պ. Ուշագլեան rue Rèbéval, գրատուն Պարսամեան 46 rue Richer:

ՏԱՐԵԿԱՆ-ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Դեկտեմբեր 4ին Ալֆորվիլի Հ. Մ. Ը. Մ.ի մասնաճիւղին կազմակերպած գիշերային պարահանդէսը MOULIN – BRULÉի սրահին մէջ :

Գեղարուեստական բաժին, մասնակցութեամբ Գուսան երգչախումբին, սպանիական պարեր Կարլո Քանթիի խումբին կողմէ: ՍԱՐԵԱՆ TANGOի նուագախումբը: Թագուհիի ընտրութիւն եւ բազմաթիւ հաճելի անակնկալներ, ճոխ եւ դիւրամատչելի պիւֆէ :

Հաղորդակցութեան միջոցներ. — Մասնաւոր հանրակառք Ալֆորվիլէն եւ Charenton Ecolesէն 107 թիւ օթօպիւսը, իջնելու համար Moulin d'Enfer:

Կ՚ՈՒԶՈՒԻՆ կօշիկ շինող լաւ գործաւորներ, ՎԻԼԺՈՒԻՖ աշխատելու համար, լաւ վճարում, Դիմել Պ. ՎԱՆԼԵԱՆԻՆ ամէն օր կէսօրէ վերջ, ժամը 2ին, 7 rue Godot de Mauroy, Paris (9): Tél. Opéra 01-08:

ՑՈՒՑԱՏԵՏՐ

ԱՆԷՌ ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄՊԻ Հ. Ց. Դ. Արամ Ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս երեքշաբթի ժամը 9ին, ծանօթ հաւաքատեղին: Խիստ կարեւոր օրակարգ :

ՊԱՆԵԽՕ ՔԱՇԱՆԻ Արծիւ Ենթակոմիտէին ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ ընկերները Հրայր Ակումբը այս շաբաթ երեկոյ ժամը 20.30ին: Կարեւոր օրակարգ :

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒՓ Նոյեմբեր 11—20

Շնորհակալութեամբ ստացած ենք հետեւեալ բաժնեգիները. —

Ս. ԱՆ Գործ. Հոկտեմբերը, ՄԱՐՍԷՅԼ Ա. Ք. 1500, ՏԷՍԻՆ Քէշ. 800, Պոմոն Գործ. Հոկտ., ՓԱՐԻԶ (15) Պեկ. 2 հազար, ՆԻՄ Քարճ. 2 հազար, ՆՈՒԱԶԻ Խրի. 800, ԱՌՆՈՒՎԻԼ Տիար. 1500, ՄՈՆԹՐԷՕՅ Աստր. 1200, ՄԱՐՍԷՅԼ Հ. Բ. Ը. Մ. 1500, ՔԼԱՄԱՐ Տ. Տամ. հազար, Ս. ՇԱՄՈՆ Աղն. 800, ԷՔՍ ԱՆ ՓՐՈՎԱՆՍ Հասս. հազար, ՊԱՐԺՈԼ Պոտ. հազար, ՌՈՆ Զավ. հազար, ՄԱՐՍԷՅԼ Ստե. 900, ԼԻՈՆ Գործ. Հոկտ., ՊԱՆԵԽՕ ՏԷՕԼ. 800, ԿԱՐՏԱՆ Մարտ. 1600, ՄԱՐՍԷՅԼ Մին. հազար, Պ. OSSO Գործ. Հոկտ.ը, ԼԻՈՆ Նաչ. 600, ԿՐԸՆՈՊԼԸ Ուղ. 1200, Մուր. 1200, Օնպ. 1200, Սթէր. 2400, Ս. ԼՈՒ Լեւ., Ենէզ., Պապ., Եղք., Քետ., Գալու., Զերչ., Նիզ., Միր. Շահ., Մուր., Սուլ., Խան. 800ական, Գործ. Սեպտեմբերը եւ Հոկտեմբերը, ՖԼԱՎԻԱՔ Նազ. 800, Եազ. հազար, ՓԱՐԻԶ (16) Խաչ. 1450, ՇԱՎԻԼ Գալֆ. 2 հազար, ՄԱՐՍԷՅԼ Արզ. 5 հազար, ՓԱՐԻԶ (8) Ման. 1450, ԻՍԻ Նազ. 1200, ՊԻՍԷԹՐԸ Յովհ. 1850, ՔՈԹԻՆԵԱՔ Սալ. 800 Ֆր.:

ՊՕՔՍԻ ՄՐՑՈՒՄ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի ժամը ճիշդ 15ին Թէաթրը Ալժէի մէջ (րիւ Տալժէ), քափամարտի հայ ախոյեան ա) ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ ընդդէմ Paquie – Avignon, բ) Benedetto contre Ruiz (Français et Espagnol): Ճոխ յայտագիր :

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ՄԱՐՍԻԼԱՀԱՅԵՐ

Նոր Արաբկիրի 23րդ տարեդարձին առթիւ երեկոյթ պարահանդէս 4 դեկտեմբեր 1948 շաբաթ երեկոյ ժամը 9էն մինչեւ լոյս Alhambraի մէջ 340 Bld. Chave:

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին Օր. Ա. Վարժապետեան, դերասան Կիկօ եւ Տիկին Սիւզան: Ճոխ եւ դիւրամատչելի պիւֆէ :

EDOUARD VII ԹԱՏՐՈՆԻՆ մէջ 10 Place EdouardVII
Métro Opéro Madeleine եւ H. Caumartin
Այսօր երեքշաբթի 30 Նոյեմբեր
ժամը 21ին ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՊԱՐԵՐ,
ԼԷՅԼԱ ՊԵՏՐԽԱՆ եւ իր խումբը
Բոլորովին նոր յայտագրով

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ մասնաճիւղին ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍԸ, ՅՈՒՆՈՒԱՐ 2ԻՆ: Կը խնդրուի նկատի ունենալ :

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՀԻՆ ՀԱԳՈՒՍՏ

ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ
Դիմել՝
Adept Mercantile Trading Co. Inc.
162 Madison Street
NEW YORK 2. N. Y. (U. S. A.)
Հայկական ընկերութեան:
ԸՆՏՐՈՒԱԾ ԿՏՈՐՆԵՐ՝
ԶԱՓԱՒՈՐ ԳԻՆԵՐ
Հեռագիր. AMTIN. New York
Թղթակցութիւն Հայերէն եւ Ֆրանսերէն

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme – (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN